

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

L 317

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Νομοθεσία

60ό έτος

1η Δεκεμβρίου 2017

Περιεχόμενα

II Μη νομοθετικές πράξεις

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

- ★ Απόφαση (ΕΕ) 2017/2111 της Επιτροπής, της 5ης Ιουλίου 2016, σχετικά με τη σύσταση και την κεφαλαιοποίηση της Aigropt Handling SpA SA.21420 (2014/C) (πρώην 2014/NN) που πραγματοποίησε η Ιταλία [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2016) 4103] (Το κείμενο στην ιταλική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό) ⁽¹⁾ 1
- ★ Απόφαση (ΕΕ) 2017/2112 της Επιτροπής, της 6ης Μαρτίου 2017, σχετικά με το μέτρο/καθεστώς ενισχύσεων / κρατική ενίσχυση SA.38454 — 2015/C (πρώην 2015/N) που προτίθεται να χορηγήσει η Ουγγαρία για τη στήριξη της ανάπτυξης δύο νέων πυρηνικών αντιδραστήρων στον πυρηνικό σταθμό ηλεκτροπαραγωγής Paks II [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2017) 1486] (Το κείμενο στην αγγλική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό) ⁽¹⁾ 45
- ★ Κατ' εξουσιοδότηση απόφαση (ΕΕ) 2017/2113 της Επιτροπής, της 11ης Σεπτεμβρίου 2017, για την τροποποίηση του παραρτήματος V της οδηγίας 2005/36/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τους τίτλους εκπαίδευσης και τις ονομασίες εκπαιδύσεων [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2017) 6054] ⁽¹⁾ 119

⁽¹⁾ Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ.

Οι πράξεις των οποίων οι τίτλοι έχουν τυπωθεί με λευκά στοιχεία αποτελούν πράξεις τρεχούσης διαχείρισης που έχουν θεσπισθεί στο πλαίσιο της γεωργικής πολιτικής και είναι γενικά περιορισμένης χρονικής ισχύος.

Οι τίτλοι όλων των υπολοίπων πράξεων έχουν τυπωθεί με μαύρα στοιχεία και επισημαίνονται με αστερίσκο.

EL

II

(Μη νομοθετικές πράξεις)

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

ΑΠΟΦΑΣΗ (ΕΕ) 2017/2111 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 5ης Ιουλίου 2016

σχετικά με τη σύσταση και την κεφαλαιοποίηση της Airport Handling SpA SA.21420 (2014/C) (πρώην 2014/NN) που πραγματοποιήσε η Ιταλία

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2016) 4103]

(Το κείμενο στην ιταλική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 108 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο,

Έχοντας υπόψη τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, και ιδίως το άρθρο 62 παράγραφος 1 στοιχείο α),

Αφού κάλεσε τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σύμφωνα με τις προαναφερόμενες διατάξεις ⁽¹⁾ και έλαβε υπόψη τις εν λόγω παρατηρήσεις,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

- (1) Στις 23 Ιουνίου 2010, έπειτα από καταγγελία, η Επιτροπή γνωστοποίησε στις ιταλικές αρχές την απόφασή της να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας δυνάμει του άρθρου 108 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης («η Συνθήκη») σε σχέση με τις εισφορές κεφαλαίου που πραγματοποίησε μεταξύ 2002 και 2010 η SEA SpA (εφεξής η «SEA»), η κρατικής ιδιοκτησίας εταιρεία διαχείρισης των αερολιμένων Malpensa και Linate του Μιλάνου, υπέρ της θυγατρικής της, SEA Handling SpA (εφεξής η «SEAH»), εταιρείας παροχής υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης στους εν λόγω αερολιμένες.
- (2) Κατά την εν λόγω περίοδο η SEA ανήκε σχεδόν εξολοκλήρου σε δημόσιους οργανισμούς: τον Δήμο του Μιλάνου (84,56 %) και την Επαρχία του Μιλάνου (14,56 %) και άλλους μικρότερους μετόχους (0,88 %). Τον Δεκέμβριο του 2011 το 29,75 % του κεφαλαίου της εταιρείας SEA εξαγοράσθηκε από το ιδιωτικό επενδυτικό κεφάλαιο F2i (*Fondi italiani per le infrastrutture*). Στα τέλη του 2012 το F2i αύξησε τη συμμετοχή του στη SEA σε 44,31 %. Κατά το πέρας της επίσημης διαδικασίας έρευνας που κινήθηκε με την παρούσα απόφαση, η SEA ανήκει κατά 54,81 % στον Δήμο του Μιλάνου, κατά 44,31 % στο F2i και κατά 0,88 % σε άλλους μετόχους.
- (3) Στις 19 Δεκεμβρίου 2012 η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση C(2012) 9448, η οποία διορθώθηκε με την απόφαση C(2013) 1668, της 22ας Μαρτίου 2013, (εφεξής η «απόφαση ανάκτησης») σχετικά με την ενίσχυση που χορήγησε η SEA στη θυγατρική της SEAH κατά τα έτη 2002-2010. Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι εισφορές κεφαλαίου που πραγματοποίησε η SEA υπέρ της θυγατρικής της συνιστούσαν στο σύνολό τους παράνομες κρατικές ενισχύσεις. Η Επιτροπή κατέληξε επίσης στο συμπέρασμα ότι, παρότι η SEAH μπορούσε να χαρακτηριστεί ως προβληματική επιχείρηση, οι εν λόγω εισφορές κεφαλαίου δεν μπορούσαν να κηρυχθούν συμβατές με την εσωτερική αγορά βάσει των κατευθυντήριων γραμμών της ΕΕ σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων ⁽²⁾.

⁽¹⁾ ΕΕ C 44 της 6.2.2015, σ. 30.

⁽²⁾ ΕΕ C 249 της 31.7.2014, σ. 1.

- (4) Ως εκ τούτου, η Ιταλία υποχρεώθηκε να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα, σύμφωνα με την ισχύουσα εθνική νομοθεσία, για να ανακτήσει από τη SEAH την ασυμβίβαστη κρατική ενίσχυση ύψους περίπου 359 644 εκατ. ευρώ συν τους τόκους ανάκτησης.
- (5) Στις 4 Μαρτίου 2013, 15 Μαρτίου 2013 και 18 Μαρτίου 2013, η Ιταλία, η SEAH και ο Δήμος του Μιλάνου, αντίστοιχα, υπέβαλαν προσφυγές ακυρώσεως κατά της απόφασης ανάκτησης ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου (υποθέσεις T-125/13, T-152/13 και T-167/13). Οι υποθέσεις T-125/13, T-152/13 και T-167/13 εκκρεμούν.
- (6) Στις 18 Μαρτίου 2013 και στις 21 Μαρτίου 2013 η SEAH και ο Δήμος του Μιλάνου υπέβαλαν αίτηση αναστολής εκτελέσεως της απόφασης ανάκτησης (υποθέσεις T-152/13 R και T-167/13 R). Στις 21 Μαΐου 2013 το Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardia, το περιφερειακό διοικητικό δικαστήριο της Λομβαρδίας («TAR Lombardia»), διέταξε την αναστολή της εκτέλεσης της απόφασης ανάκτησης. Στις 25 Σεπτεμβρίου 2013 το Consiglio di Stato, το ιταλικό Συμβούλιο της Επικρατείας («CdS»), ακύρωσε την απόφαση του TAR Lombardia. Η αίτηση αναστολής εκτελέσεως που υποβλήθηκε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου ανακλήθηκε τον Ιούνιο του 2013 ⁽³⁾.
- (7) Στις 27 Νοεμβρίου 2013, στο πλαίσιο άτυπης διαδικασίας προκαταρκτικής κοινοποίησης, η Ιταλία ζήτησε τη γνώμη της Επιτροπής σχετικά με τα ακόλουθα σχέδια: πρώτον, το σχέδιο της SEA για την εκκαθάριση της SEAH· δεύτερον, την πρόθεση της SEA να συστήσει νέα θυγατρική εταιρεία για την παροχή υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης στους αερολιμένες του Μιλάνου, με την επωνυμία «Airport Handling SpA» (εφεξής η «Airport Handling») και να εισφέρει τα αρχικά ίδια κεφάλαια της εν λόγω εταιρείας. Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας προκαταρκτικής κοινοποίησης, η Ιταλία ζήτησε από την Επιτροπή να επιβεβαιώσει τα εξής:
- α) ότι η πώληση των περιουσιακών στοιχείων της SEAH στο πλαίσιο της διαδικασίας εκκαθάρισης δεν συνεπάγεται την ύπαρξη στοιχείων οικονομικής συνέχειας με την Airport Handling, και ως εκ τούτου δεν περιλαμβάνει τη μεταβίβαση των υποχρεώσεων της πρώτης εταιρείας στη δεύτερη, και ιδίως της απαίτησης ανάκτησης της παράνομης και ασυμβίβαστης κρατικής ενίσχυσης που χορηγήθηκε στη SEAH·
- β) ότι η εισφορά κεφαλαίου από τη SEA υπέρ της Airport Handling δεν μπορεί να θεωρηθεί κρατική ενίσχυση.
- (8) Με επιστολή της 9ης Ιουλίου 2014 η Επιτροπή ενημέρωσε την Ιταλία για την απόφασή της να κινήσει τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 108 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τη σύσταση της Airport Handling από τη SEA («η απόφαση του 2014 για την κίνηση της διαδικασίας»). Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης διαδικασίας η Επιτροπή κάλεσε την Ιταλία να προσκομίσει κάθε στοιχείο που θα μπορούσε να συμβάλει στην εξέταση του ζητήματος της μεταβίβασης της υποχρέωσης ανάκτησης από τη SEAH στην Airport Handling, καθώς και του ενδεχομένου να ενυπάρχει στοιχείο ενίσχυσης στην εισφορά κεφαλαίου από τη SEA υπέρ της Airport Handling, εντός ενός μηνός από την ημερομηνία παραλαβής της εν λόγω επιστολής.
- (9) Στις 19 Σεπτεμβρίου 2014 η Ιταλία, η SEA και η Airport Handling υπέβαλαν προσφυγές ακυρώσεως κατά της απόφασης του 2014 για την κίνηση της διαδικασίας ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου (υποθέσεις T-673/14, T-674/14 και T-688/14). Το Γενικό Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) απέρριψε την προσφυγή στην υπόθεση T-673/14 με τη διάταξη της 8ης Δεκεμβρίου 2015· οι προσφυγές στις υποθέσεις T-674/14 και T-688/14 αποσύρθηκαν στις 14 και 15 Ιουλίου 2015, αντίστοιχα.
- (10) Στις 23 Σεπτεμβρίου 2014 και στις 25 Σεπτεμβρίου 2014 η SEA και η Airport Handling υπέβαλαν αίτηση ασφαλιστικών μέτρων για αναστολή εκτελέσεως της απόφασης του 2014 για την κίνηση της διαδικασίας που εξέδωσε η Επιτροπή (υποθέσεις T-674/14 R και T-688/14 R). Στις 29 Σεπτεμβρίου 2014 ο πρόεδρος του Γενικού Δικαστηρίου διέταξε την αναστολή της δημοσίευσης της απόφασης του 2014 για την κίνηση της διαδικασίας στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Στις 28 Νοεμβρίου 2014 ο πρόεδρος του Γενικού Δικαστηρίου απέρριψε τις αιτήσεις ασφαλιστικών μέτρων της SEA και της Airport Handling και ανακάλεσε τα αρχικά ασφαλιστικά μέτρα με τα οποία διέτασσε την Επιτροπή να μη δημοσιεύσει την απόφαση του 2014 για την κίνηση της διαδικασίας ⁽⁴⁾.
- (11) Στις 6 Φεβρουαρίου 2015 η απόφαση του 2014 για την κίνηση της διαδικασίας δημοσιεύτηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* ⁽⁵⁾ και η Επιτροπή κάλεσε στο πλαίσιο αυτό τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με τα υπό εξέταση μέτρα.
- (12) Η Ιταλία υπέβαλε παρατηρήσεις σχετικά με την απόφαση του 2014 για την κίνηση της διαδικασίας με επιστολή της στις 9 Σεπτεμβρίου 2014.

⁽³⁾ Βλέπε διάταξη της 20ής Ιουνίου 2013, υπόθεση T-152/13 R, ECLI:EU:T:2013:337, και διάταξη της 1ης Ιουλίου 2013, υπόθεση T-167/13 R, ECLI:EU:T:2013:331.

⁽⁴⁾ Βλέπε διάταξη της 28ης Νοεμβρίου 2014, υπόθεση T-688/14 R (ECLI:EU:T:2014:1010). Ο πρόεδρος του Γενικού Δικαστηρίου απέρριψε την αίτηση στην υπόθεση T-674/14 R με τη διάταξη της 27ης Νοεμβρίου 2014 (ECLI:EU:T:2014:1009).

⁽⁵⁾ EE C 44 της 6.2.2015, σ. 30.

- (13) Η Επιτροπή έλαβε τις παρατηρήσεις τεσσάρων ενδιαφερομένων μερών τις οποίες διαβίβασε στην Ιταλία ζητώντας από την τελευταία να τις σχολιάσει. Η Ιταλία κοινοποίησε τα σχόλιά της επί των παρατηρήσεων αυτών με επιστολή της 26ης Μαΐου 2015.
- (14) Η Επιτροπή ζήτησε από την Ιταλία συμπληρωματικές πληροφορίες με επιστολή της 20ής Μαΐου 2015. Η Ιταλία απάντησε με επιστολές της στις 19 και 22 Ιουνίου 2015 και στις 2 Ιουλίου 2015.
- (15) Συναντήσεις μεταξύ των υπηρεσιών της Επιτροπής και των εκπροσώπων του ιταλικών αρχών και του Milan Airport Handling Trust πραγματοποιήθηκαν στις 30 Ιανουαρίου 2015, 7 Μαΐου 2015 και 15 Σεπτεμβρίου 2015. Σε συνέχεια των συναντήσεων, το Milan Airport Handling Trust υπέβαλε σειρά παρατηρήσεων στην Επιτροπή στις 6 Φεβρουαρίου 2015, 8 Ιουνίου 2015, 13 Αυγούστου 2015 και 23 Σεπτεμβρίου 2015, προκειμένου ουσιαστικά να ενημερώσει την Επιτροπή σχετικά με την εξέλιξη της διαδικασίας πώλησης της μειοψηφικής συμμετοχής στην Airport Handling. Ο χαρακτήρας και η αποστολή του Milan Airport Handling Trust εξηγείται στην ενότητα 2.3 κατωτέρω.
- (16) Η Επιτροπή, με επιστολή της στις 23 Οκτωβρίου 2015, ζήτησε από τη Ιταλία συμπληρωματικές πληροφορίες. Η Ιταλία ανταποκρίθηκε στο αίτημα αυτό με επιστολή της στις 10 Νοεμβρίου 2015.
- (17) Στις 25 Νοεμβρίου 2015 πραγματοποιήθηκε συνάντηση μεταξύ των υπηρεσιών της Επιτροπής και των ιταλικών αρχών, του Milan Airport Handling Trust και της εταιρείας D'Nata που ετοιμαζόταν να αποκτήσει συμμετοχή στο εταιρικό κεφάλαιο της Airport Handling.
- (18) Η Ιταλία, με επιστολή της στις 16 Δεκεμβρίου 2015, ενημέρωσε την Επιτροπή σχετικά με τη σχεδιαζόμενη μερική μεταβολή του αντικειμένου των οικονομικών δραστηριοτήτων της Airport Handling.
- (19) Η Ιταλία παρουσίασε συνοπτικά τα κυριότερα στοιχεία που είχε προσκομίσει κατά την πορεία της διαδικασίας, με επιστολή της στις 18 Δεκεμβρίου 2015. Η Επιτροπή απάντησε με την από 19 Ιανουαρίου 2016 επιστολή της.
- (20) Η Ιταλία, με επιστολές της στις 29 Ιανουαρίου και 15 Φεβρουαρίου 2016, ενημέρωσε την Επιτροπή σχετικά με τη διαδικασία ιδιωτικοποίησης της Airport Handling.

2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ

- (21) Υπό εξέταση βρίσκονται δύο μέτρα: Πρώτον, η σύσταση της Airport Handling σε συνδυασμό με την εκκαθάριση της SEAH. Η Επιτροπή εξέτασε κατά πόσο από το μέτρο αυτό προκύπτει οικονομική συνέχεια μεταξύ των δύο εταιρειών, η οποία συνεπάγεται μεταβίβαση της υποχρέωσης ανάκτησης από τη SEAH στην Airport Handling. Δεύτερον, η εισφορά ιδίων κεφαλαίων στην Airport Handling από τη SEA, τη μητρική της εταιρεία που ανήκει στο Δημόσιο. Η Επιτροπή εξέτασε κατά πόσο η εφαρμογή του μέτρου αυτού έγινε με βάση τους όρους της αγοράς. Ακολούθως περιγράφονται οι συνθήκες που περιέβαλαν τις εν λόγω πράξεις.

2.1. Συμφωνίες με τα συνδικάτα και νέες συμβάσεις εργασίας

- (22) Την περίοδο κατά την οποία υλοποιήθηκαν τα υπό εξέταση μέτρα, ο όμιλος SEA (SEA και SEAH), η SEAH και η Airport Handling σύναψαν αντίστοιχα συμφωνίες με τα συνδικάτα που εκπροσωπούσαν τους εργαζόμενους της SEAH, ενόψει της διαδικασίας εκούσιας εκκαθάρισης που κίνησε η SEA. Συνολικότερος στόχος αυτών των συμφωνιών ήταν η διασφάλιση των θέσεων εργασίας του συνόλου του προσωπικού της SEAH, καθώς και η διατήρηση και η βιωσιμότητα των δραστηριοτήτων επίγειας εξυπηρέτησης του ομίλου SEA. Συνήφθησαν οι ακόλουθες συμφωνίες:
- (23) Σε συνέχεια της απόφασης που έλαβε η SEA για εκκαθάριση της SEAH με σκοπό τη συμμόρφωση με την απόφαση ανάκτησης, ο όμιλος SEA σύναψε συμφωνία με συνδικαλιστικές οργανώσεις, στις 4 Νοεμβρίου 2013, για την επίλυση του ζητήματος του πλεονάζοντος προσωπικού της SEAH. Η συμφωνία προέβλεπε πρόγραμμα κινήτρων για την εθελούσια αποχώρηση του συνόλου των εργαζομένων της SEAH, το οποίο θα εφαρμόζοταν μέσω ομαδικών απολύσεων και της ενσωμάτωσης μιας νέας κατά 100 % θυγατρικής εταιρείας της SEA η οποία θα προσλάμβανε μέρος του εργατικού δυναμικού της SEAH.
- (24) Η εν λόγω συμφωνία όριζε ένα «σχέδιο διακανονισμού» και προέβλεπε ότι ήταν αναγκαία η σύναψη «εκτελεστικής συμφωνίας» για τον καθορισμό κανόνων που θα διέπουν νέους συμβατικούς όρους και νέα διάρθρωση εργασίας για τους εργαζόμενους της Airport Handling, δεδομένου ότι η απαίτηση για ασυνέχεια που έθεσε η Επιτροπή υπαγόρευε τη δημιουργία σχέσεων εργασίας εκ του μηδενός (ex novo). Με βάση επίσης τη συμφωνία, η σύναψη εκτελεστικής συμφωνίας θα ήταν δυνατή μόνο μετά την ολοκλήρωση «εμπορικών διαπραγματεύσεων μεταξύ της Airport Handling και των μεταφορέων που δραστηριοποιούνται στους αερολιμένες Linate και Malpensa, σε ένα πλαίσιο ελεύθερου ανταγωνισμού»⁽⁶⁾. Συνοπτικά, η εκτελεστική συμφωνία έπρεπε να βασίζεται στις ακόλουθες αρχές:

— διατήρηση του στόχου της διασφάλισης των θέσεων εργασίας για το σύνολο του προσωπικού της,

⁽⁶⁾ Σημείο 5 της συμφωνίας της 4ης Νοεμβρίου 2013.

- προσδιορισμός σαφών κριτηρίων για τις ενδεχόμενες μετατάξεις προσωπικού εντός του ομίλου SEA,
 - οικονομική βιωσιμότητα των δραστηριοτήτων επίγειας εξυπηρέτησης,
 - προσδιορισμός κατάλληλου συστήματος εργασιακών σχέσεων χωρίς αποκλεισμούς,
 - διατήρηση του εταιρικού προνοιακού συστήματος του ομίλου SEA.
- (25) Στις 22 Απριλίου 2014 η SEAH έδωσε σε εφαρμογή το πρόγραμμα κινητικότητας των απολυμένων εργαζομένων (*Collocamento in mobilità*), ένα καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης που θέσπισε το ιταλικό Δημόσιο με στόχο τη στήριξη εργαζομένων σε προβληματικές επιχειρήσεις στη διάρκεια περιόδων ανεργίας⁽⁷⁾. Τη δεδομένη στιγμή η SEAH διέθετε 2 214 εργαζόμενους, που αντιστοιχούσαν σε 1 980 ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης.
- (26) Στις 31 Μαΐου 2015 η Airport Handling διέθετε [...] (*) εργαζόμενους ([...] (*) ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης, εφεξής «ΙΠΑ»), από τους οποίους οι [...] (*) εργαζόμενοι ([...] (*) ΙΠΑ) ήταν πρώην εργαζόμενοι της SEAH.
- (27) Στις 4 Ιουνίου 2014 η SEAH και τα συνδικάτα υπέγραψαν την εκτελεστική συμφωνία που αποσκοπούσε στην εφαρμογή των διατάξεων του σχεδίου διακανονισμού που περιγράφεται στην αιτιολογική σκέψη 24 ανωτέρω.
- (28) Στη συμφωνία οριζόταν ότι η SEA είχε συμφωνήσει, πρώτον, ότι η Airport Handling θα απασχολεί προσωπικό της SEAH, στον βαθμό και με την επιφύλαξη των επαγγελματικών προφίλ που χρειάζεται η Airport Handling και, δεύτερον, να αρχίσουν οι διαπραγματεύσεις με τα συνδικάτα σχετικά με τα κριτήρια επιλογής του προσωπικού. Στη συμφωνία επισημαινόταν επίσης ότι κάθε νέα σύμβαση εργασίας με την Airport Handling θα χαρακτηριζόταν υποχρεωτικά από διακοπή του τυπικού και ουσιαστικού περιεχομένου της σύμβασης εργασίας με τη SEAH.
- (29) Βάσει της εν λόγω συμφωνίας, η SEAH εμφανιζόταν διατεθειμένη να προβλέπει πρόγραμμα οικονομικών κινήτρων για τους εργαζόμενους οι οποίοι έως τις 30 Ιουνίου 2014 θα συμφωνούσαν να μην εναντιωθούν στο μέτρο των απολύσεων.
- (30) Επίσης στις 4 Ιουνίου 2014 η Airport Handling σύναψε συμφωνία με τα συνδικάτα. Στην εν λόγω συμφωνία οριζόταν ο αριθμός των εργαζομένων με συμβάσεις αορίστου χρόνου που χρειαζόταν η Airport Handling την 1η Ιουλίου 2014. Οριζόταν επίσης ότι η Airport Handling συμφωνούσε να επαναπροσλάβει κατά προτεραιότητα πρώην εργαζόμενους της SEAH.
- (31) Στην εν λόγω συμφωνία αναφέρεται ενδεικτικά η εικαζόμενη ζήτηση της Airport Handling σε εργατικό δυναμικό, εκπεφρασμένη σε ΙΠΑ. Εν προκειμένω, στη συμφωνία επισημαίνεται ότι οι εν λόγω ενδεικτικές αναφορές υπόκεινται σε αλλαγές από την άποψη του συνολικού αριθμού και/ή των μεταβλητών που εκτίθενται στη συμφωνία. Οι εκτιμήσεις για το προσωπικό είχαν ως εξής: [...] (*) ΙΠΑ μόνιμου προσωπικού λειτουργίας· [...] (*) ΙΠΑ διοικητικού προσωπικού· [...] (*) ΙΠΑ προσωπικού ορισμένου χρόνου για εποχικές δραστηριότητες. Η συμφωνία ορίζει ότι, για την κάλυψη της εν λόγω ζήτησης, η στρατηγική της Airport Handling θα είναι να προσεγγίζει κατά προτεραιότητα άτομα που απασχολούνται επί του παρόντος από τη SEAH. Η συμφωνία περιλαμβάνει επίσης διατάξεις για τη διαδικασία προσλήψεων, το νομικό και οικονομικό περιεχόμενο των συμβάσεων εργασίας, την προνοιακή πολιτική και την οργάνωση της εργασίας. Από τις διατάξεις της συμφωνίας συνάγεται ότι το πρώην προσωπικό της SEAH θα προσληφθεί βάσει νέων συμβάσεων με ουσιαστές διαφορετικούς οικονομικούς όρους.
- (32) Οι ρυθμίσεις εργασίας που εκτίθενται στην εν λόγω συμφωνία διαφέρουν από εκείνες που εφάρμοζε η SEAH στο προσωπικό της. Ειδικότερα:
- βάσει της εθνικής συλλογικής σύμβασης εργασίας για το προσωπικό πολιτικής αεροπορίας, η Airport Handling θα εφαρμόζει το τμήμα που αφορά τις εταιρείες παροχής υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης, ενώ στις συμβάσεις εργασίας του προσωπικού που απασχολούσε προηγουμένως η SEAH εφαρμόζονταν το τμήμα που αφορά τους φορείς διαχείρισης αερολιμένων. Σύμφωνα με την Ιταλία, το τμήμα που αφορά τις εταιρείες παροχής υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης προβλέπει διαφορετικούς όρους όσον αφορά τις άδειες (20 αντί 22 ημερών ανά έτος), τη διάρκεια εργασίας (7 ώρες και 30 λεπτά ημερησίως αντί 7 ώρες και 15 λεπτά ημερησίως) και τις αποδοχές και τα επιδόματα (κατάργηση της αμοιβής βάσει εξαήμερης εργασίας),
 - διαφορετική οργάνωση των μισθολογικών δικαιωμάτων, π.χ. μη εφαρμογή από την Airport Handling ορισμένων ενοτήτων της εταιρικής σύμβασης που συμπληρώνουν την εθνική συλλογική σύμβαση εργασίας, τις οποίες η SEAH εφάρμοζε στους εργαζόμενους της,
 - διαφορετική οργάνωση των εργαζομένων (π.χ. [...] (*)).

⁽⁷⁾ Νόμος αριθ. 223, της 23ης Ιουλίου 1991, περί των κανόνων που αφορούν το ταμείο απολυμένων, την κινητικότητα των απολυμένων εργαζομένων, τις παροχές ανεργίας, την εφαρμογή των οδηγιών της ΕΕ, τη διαμεσολάβηση για την εξεύρεση εργασίας και άλλες διατάξεις που αφορούν την αγορά εργασίας σε θέσεις εργασίας τους κανόνες του ταμείου απολυμένων (GURI αριθ. 175 της 27ης Ιουλίου 1991).

(*) Εμπορικό απόρρητο

- (33) Σύμφωνα με την Ιταλία, τα παραπάνω είχαν ως αποτέλεσμα τα εξής:
- το συνολικό κόστος εργασίας της Airport Handling μειώθηκε κατά 30 % συγκριτικά με το συνολικό κόστος εργασίας της SEAH,
 - η επιβάρυνση του κόστους της συμπληρωματικής εταιρικής σύμβασης της Airport Handling μειώθηκε κατά [...] (*) % σε σύγκριση με της SEAH, καθώς οι μέσες μισθολογικές περικοπές σε ετήσια βάση ήταν [...] πλάσιες (*) του μηνιαίου μισθού.
- (34) Στις 9 Ιουνίου 2014 η έκτακτη γενική συνέλευση της SEAH ενέκρινε τη διάλυση της εταιρείας και την υπαγωγή της σε καθεστώς εκούσιας εκκαθάρισης, ορίζοντας ως ημερομηνία έναρξης ισχύος της διάλυσης την 1η Ιουλίου 2014 ⁽⁸⁾.
- (35) Διορίστηκε εκκαθαριστής στον οποίο ανατέθηκε η εκποίηση των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας, η εξόφληση των πιστωτών και η κατάρτιση του τελικού ισολογισμού έναρξης της εκκαθάρισης και της τελικής έκθεσης απολογισμού.
- (36) Τα συνδικάτα είχαν συναρτήσει τη θέση των συμφωνιών σε ισχύ στις 4 Ιουνίου 2014 από το θετικό αποτέλεσμα σχετικής ψηφοφορίας που θα διεξήγαγαν οι εργαζόμενοι. Η ψηφοφορία διεξήχθη από τις 11 έως τις 13 Ιουνίου 2014. Στην ψηφοφορία αυτή, η συμφωνία της 4ης Ιουνίου 2014 απορρίφθηκε.
- (37) Ως εκ τούτου, την 1η Ιουλίου 2014 η γενική συνέλευση της SEAH αποφάσισε να παραταθεί έως τις 31 Αυγούστου 2014 η προθεσμία για τη διακοπή δραστηριότητας της SEAH και να εξουσιοδοτηθεί ο εκκαθαριστής (που ανέλαβε καθήκοντα την 1η Ιουλίου 2014) να αναλάβει την προσωρινή διαχείριση της εταιρείας έως την ημερομηνία αυτή και, μετά το πέρας της εν λόγω προθεσμίας, να προβεί στην εκποίηση των περιουσιακών στοιχείων της SEAH και τη διακοπή της δραστηριότητάς της.
- (38) Τα συνδικάτα, προκειμένου να αρθεί το αδιέξοδο που προκάλεσε η αρνητική έκβαση της ψηφοφορίας της 14ης Ιουνίου 2014, πρότειναν ορισμένες διευκρινίσεις σε σημεία που ορίζονταν στη συμφωνία της 4ης Ιουνίου 2014, όπως η ισοκατανόμηση των πρόσθετων ημερών εργασίας σε όλη τη διάρκεια του έτους, η διατύπωση «αποτελεσματικότητα του ωραρίου εργασίας» να σημαίνει ότι η διάρκεια της εργασίας θα είναι τουλάχιστον 7,5 ημέρες ημερησίως ανά πενήνήμερη εβδομάδα εργασίας και να δίνονται στους εργαζόμενους δύο επιλογές όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο θα εργάζονται στη διάρκεια ορισμένων αργιών που βάσει της νέας συμφωνίας δεν είναι πλέον αμειβόμενες. Στις 7 Ιουλίου 2014 η Airport Handling ενέκρινε τις προτάσεις αυτές. Στις 15 Ιουλίου 2014 η Airport Handling υπέγραψε συμπληρωματική συμφωνία που επιβεβαίωνε την ισχύ της συμφωνίας της 4ης Ιουνίου 2014 και ενσωμάτωνε τις διευκρινίσεις που ζήτησαν τα συνδικάτα. Ωστόσο, η νέα αυτή συμφωνία δεν επέφερε ουσιώδεις τροποποιήσεις σε σχέση με την απορριφθείσα συμφωνία της 4ης Ιουνίου 2014.
- (39) Τον Αύγουστο του 2014 η SEAH προχώρησε στην απόλυση του συνόλου του εργατικού δυναμικού της. Την ίδια στιγμή η Airport Handling άρχισε να προσλαμβάνει όσους από τους πρώην εργαζόμενους της SEAH έκρινε ότι ήταν αναγκαίοι για τις δραστηριότητές της. Η Airport Handling απευθύνθηκε επίσης στην Adecco, εταιρεία παροχής υπηρεσιών στον τομέα της προσωρινής απασχόλησης, για την εξεύρεση προσωρινού εργατικού δυναμικού.
- (40) Η SEAH διέκοψε τη δραστηριότητά της την 1η Σεπτεμβρίου 2014. Την ίδια ημέρα ξεκίνησε η δραστηριότητα της Airport Handling στους αερολιμένες του Μιλάνου. Την 1η Σεπτεμβρίου 2014 η Airport Handling διέθετε [...] (*) εργαζόμενους [...] (*) ΙΠΑ, απασχολώντας έτσι το [...] (*) % των εργαζομένων που απασχολούσε η SEAH στις 22 Απριλίου 2014, ημερομηνία κατά την οποία η SEAH κίνησε την επίσημη διαδικασία ομαδικής απόλυσης των εργαζομένων της. Επίσης, η Airport Handling χρησιμοποίησε [...] (*) προσωρινούς εργαζόμενους [...] (*) ΙΠΑ [...] (*)).

2.2. Σύμβαση με τους αερομεταφορείς

- (41) Η SEAH, με επιστολή της 22ας Απριλίου 2014, ενημέρωσε τους αερομεταφορείς, τους προμηθευτές και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη ότι θα διακόψει τη δραστηριότητά της την 1η Ιουλίου 2014 και ότι, ως εκ τούτου, από την εν λόγω ημερομηνία θα παύσει να παρέχει υπηρεσίες επίγειας εξυπηρέτησης στους αερολιμένες του Μιλάνου.

(*) Εμπορικό απόρρητο

(8) Η εκούσια εκκαθάριση είναι ουσιαστικώς ανάλογη της δικαστικής εκκαθάρισης, εκτός από το ότι εναπόκειται στη γενική συνέλευση της εταιρείας και όχι στον δικαστή να αποφασίσει για την κίνηση της διαδικασίας εκκαθάρισης, τον διορισμό των εκκαθαριστών και τον προσδιορισμό των εξουσιών τους. Μόνο στην περίπτωση που δεν καταστεί δυνατή η συγκέντρωση μιας πλειοψηφίας των εταίρων η εταιρεία οφείλει να απευθυνθεί στον δικαστή για τη λήψη απόφασης για την κίνηση της διαδικασίας εκκαθάρισης. Στην περίπτωση αυτή ο δικαστής διορίζει τους εκκαθαριστές σύμφωνα με το καταστατικό της εταιρείας ή κατόπιν απόφασης της γενικής συνέλευσης, εκτός αν κριθεί βέβαιο ότι οι μεταξύ των εταίρων διαφωνίες θα καταστήσουν αδύνατη τη λήψη απόφασης της γενικής συνέλευσης, οπότε ο δικαστής διορίζει δικαστικό εκκαθαριστή.

- (42) Μετά την ανωτέρω ενημέρωση, δέκα αεροπορικές εταιρείες αποφάσισαν να αναθέσουν τις υπηρεσίες επίγειας εξυπηρέτησης στους αερολιμένες του Μιλάνου σε άλλες εταιρείες και όχι στη SEAH και την Airport Handling.
- (43) Την ίδια στιγμή η Airport Handling επελέγη ως εταιρεία παροχής υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης από 19 αεροπορικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στους αερολιμένες του Μιλάνου, βάσει ανοικτών διαγωνισμών. Άλλες αεροπορικές εταιρείες επέλεξαν την Airport Handling βάσει διαδικασιών ανταγωνιστικού διαλόγου. Σύμφωνα με την Ιταλία, η επιλογή εταιρείας παροχής υπηρεσιών βασίζεται συνήθως στην εξέταση διαφόρων παραγόντων, όπως η τιμή, η οικονομική ευρωστία της εταιρείας, η διαθεσιμότητα αποδοτικού εξοπλισμού, η ύπαρξη δικτύου, οι προηγούμενες επιδόσεις, η πείρα και οι ικανότητες της επιχείρησης.

2.3. Σύσταση της Airport Handling και μεταβίβαση της συμμετοχής της SEA στο Milan Airport Handling Trust· κεφαλαιοποίηση της Airport Handling

- (44) Η Airport Handling συστάθηκε στις 9 Σεπτεμβρίου 2013 ως εταιρεία περιορισμένης ευθύνης με εταιρικό κεφάλαιο ύψους 10 000 ευρώ.
- (45) Στις 10 Μαρτίου 2014 το διοικητικό συμβούλιο της SEA αποφάσισε να αυξήσει το κεφάλαιο της Airport Handling κατά έως 2,5 εκατ. ευρώ, ώστε η Airport Handling να πληροί τις προϋποθέσεις πιστοποίησής της ως εταιρεία επίγειας εξυπηρέτησης από την Εθνική Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας (ENAC). Σύμφωνα με τους ισχύοντες εθνικούς κανόνες, η ENAC χορηγεί άδειες σε εταιρείες παροχής υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης που πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις⁽⁹⁾:
- το κεφάλαιό τους είναι τουλάχιστον το ένα τέταρτο του πιθανού κύκλου εργασιών,
 - οι επιχειρησιακοί πόροι και η οργανωτική ικανότητά τους επαρκούν για την παροχή των υπηρεσιών,
 - διαθέτουν πιστοποίηση που αποδεικνύει τη συμμόρφωσή τους με όλες τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το δικαίωμα που διέπει την εργασία και την ασφάλεια πτήσεων.
- (46) Στις 30 Ιουνίου 2014 το διοικητικό συμβούλιο της SEA αποφάσισε την ίδρυση του Milan Airport Handling Trust («το trust») και την αύξηση του κεφαλαίου της Airport Handling κατά έως 25 εκατ. ευρώ.
- (47) Το trust συστάθηκε στις 30 Ιουνίου 2014 και η ιδρυτική πράξη του υπογράφηκε την ίδια ημέρα. Το trust, σύμφωνα με την ιδρυτική πράξη του: i) ενεργεί ως μοναδικός μέτοχος της Airport Handling εκκρεμούσης της πώλησης μειοψηφικής συμμετοχής στην εταιρεία και ii) διασφαλίζει ότι η λειτουργία της Airport Handling χαρακτηρίζεται από οικονομική ασυνέχεια σε σχέση με τη SEA Handling.
- (48) Το trust, σύμφωνα με την ιδρυτική πράξη του συστάθηκε ειδικά για τους εξής σκοπούς:
- να επιβεβαιώσει και να εξακριβώσει την οικονομική ασυνέχεια της Airport Handling με τη SEA και τη SEAH, η οποία διασφαλίζεται κυρίως μέσω της ανεξάρτητης διαχείρισης της Airport Handling σε σχέση με τη SEA,
 - να επιτρέψει την είσοδο ανεξάρτητων τρίτων επενδυτών στο εταιρικό κεφάλαιο της Airport Handling με ποσοστό συμμετοχής τουλάχιστον 30 %.
- (49) Στην ιδρυτική πράξη του trust αναφέρεται ότι προκειμένου να επιτελέσει την αποστολή του, το trust ασκεί τις ακόλουθες εξουσίες:
- διορίζει μέλη διοικητικού συμβουλίου, ορκωτούς ελεγκτές και άλλα εταιρικά όργανα επιλέγοντας μεταξύ επιλέξιμων υποψηφίων που δεν έχουν επιχειρησιακή ευθύνη για τη SEA ή τη SEAH ή εργασιακή σχέση με αυτές,
 - ζητεί από τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου να υποβάλουν έκθεση σχετικά με γεγονότα δηλωτικά οικονομικής ασυνέχειας τα οποία συνέβησαν πριν από τη σύσταση του trust, και
 - διασφαλίζει την εφαρμογή κατάλληλων διαδικασιών που δεν επιτρέπουν στην Airport Handling να επωφεληθεί από εμπορικές πληροφορίες της SEA προκειμένου να αποκτήσει αθέμιτο πλεονέκτημα έναντι των ανταγωνιστών της όσον αφορά τη σύναψη ή διατήρηση συμβάσεων με αεροπορικές εταιρείες, σε συμμόρφωση με τους περιορισμούς που παρατίθενται στο παράρτημα Α της ιδρυτικής πράξης του trust.

⁽⁹⁾ Η Airport Handling κατέθεσε αίτηση αδειοδότησης για την παροχή υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης στους αερολιμένες Linate και Malpensa στις 21 Ιανουαρίου 2014. Η ENAC χορήγησε άδεια στην Airport Handling στις 17 Απριλίου 2014.

- (50) Ειδικότερα, σύμφωνα με την ιδρυτική πράξη του trust, ο εντολοδόχος εξακριβώνει ότι, μετά τη σύσταση της Airport Handling, δεν έχει τεθεί σε εφαρμογή καμία νομική πράξη που να έχει ως αποτέλεσμα τη μεταβίβαση από τη SEAH στην Airport Handling κινητών ή ακινήτων περιουσιακών στοιχείων, συμβάσεων με αεροπορικές εταιρείες και/ή εταιρείες παροχής υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης, δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας ή μονομερών δεσμεύσεων που παράγουν οικονομικά αποτελέσματα (δηλαδή εμπράγματα ή προσωπικές εγγυήσεις) πέραν όσων προβλέπονται βάσει της ιδρυτικής πράξης του trust.
- (51) Κατά την έννοια αυτή, η ιδρυτική πράξη του trust εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής της ελέγχουσας εξουσίας του εντολοδόχου τα εξής:
- το γεγονός ότι η Airport Handling συστάθηκε και κεφαλαιοποιήθηκε από τη SEA,
 - το γεγονός ότι στην Airport Handling περιήλθε προσωπικό της SEAH,
 - το γεγονός ότι η Airport Handling μισθώνει τα περιουσιακά στοιχεία της και τον εξοπλισμό επίγειας εξυπηρέτησης από τη SEAH βάσει σύμβασης μίσθωσης που λήγει στις 28 Φεβρουαρίου 2015.
- (52) Επίσης, η ιδρυτική πράξη του trust προβλέπει ακόμη ότι ο εντολοδόχος οφείλει να εξακριβώνει ότι:
- εξαιρουμένων των εξουσιών που εκχωρούνται στη SEA βάσει της ιδρυτικής πράξης του trust, η επιχειρησιακή διαχείριση της Airport Handling ασκείται χωριστά από τη διαχείριση της SEA, υπό τον έλεγχο και την εποπτεία του διοικητικού συμβουλίου, τα μέλη του οποίου διορίζονται αυτόνομα από τον εντολοδόχο,
 - πριν από ή μετά τη σύσταση του trust, η SEA και η Airport Handling δεν εφαρμόζουν νομικές πράξεις που έχουν ως αποτέλεσμα τη μεταβίβαση από τη SEA κινητών ή ακινήτων περιουσιακών στοιχείων, συμβάσεων, μονομερών δεσμεύσεων που παράγουν οικονομικά αποτελέσματα (δηλαδή εμπράγματα ή προσωπικών εγγυήσεων) ή δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, πέραν όσων προβλέπονται βάσει της ιδρυτικής πράξης του trust ή όσων ζητούνται από τη SEA υπό την ιδιότητά της ως παραχωρησιούχου των αερολιμένων του Μιλάνου, και
 - η Airport Handling θέτει σε εφαρμογή διαδικασίες και μηχανισμούς ελέγχου που δεν της επιτρέπουν να επωφεληθεί από αποκλειστικές εμπορικές πληροφορίες της SEA προκειμένου να αποκτήσει αθέμιτο πλεονέκτημα όσον αφορά τη σύναψη ή διατήρηση συμβάσεων με αεροπορικές εταιρείες, όπως πληροφορίες σχετικά με συμβάσεις που σύναψε κατά το παρελθόν η SEAH ή τις απαιτήσεις αεροπορικών εταιρειών που γνωστοποιήθηκαν στη SEA υπό την ιδιότητά της ως φορέας διαχείρισης των αερολιμένων.
- (53) Σύμφωνα, ωστόσο, με την ιδρυτική πράξη του trust, δεν αποτελεί καθήκον του εντολοδόχου να εξακριβώνει ή να αξιολογεί τις συνθήκες υπό τις οποίες:
- εκπρόσωποι της SEA συμμετείχαν στις διαπραγματεύσεις με τους εργαζόμενους που επρόκειτο να περιέλθουν στην Airport Handling,
 - η Airport Handling χρησιμοποιεί αποσπασμένο προσωπικό της SEA, συμπεριλαμβανομένου του γενικού διευθυντή, διατηρώντας το καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος του trust,
 - η SEA θα εξακολουθούσε να παρέχει ορισμένες κεντρικές υπηρεσίες,
 - η SEA δύναται να εξακριβώνει το επίπεδο ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών ώστε να συμμορφώνεται με τα καθήκοντά της ως φορέα διαχείρισης των υποδομών των αερολιμένων του Μιλάνου,
 - η λήψη αποφάσεων που αφορούν τη μελλοντική χρηματοδότηση της Airport Handling αποτελεί αποκλειστική ευθύνη της SEA, με την επιφύλαξη του δικαιώματος του διοικητικού συμβουλίου της Airport Handling να λαμβάνει αποφάσεις με γνώμονα την εφαρμογή του επιχειρηματικού σχεδίου.
- (54) Όσον αφορά την είσοδο τρίτου επενδυτή στην Airport Handling, στην ιδρυτική πράξη του trust προβλέπεται ότι η αρχική φάση της διαδικασίας για το άνοιγμα του κεφαλαίου της Airport Handling σε «επιλέξιμους μετόχους» (ήτοι φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή οντότητες τα οποία, εάν διαμένουν ή εδρεύουν στην Ιταλία, δεν μπορούν να θεωρηθούν ως δημόσιες οντότητες ή εταιρείες που ελέγχονται από το ιταλικό Δημόσιο, εκτός εάν πρόκειται για εταιρείες εισηγμένες στο χρηματιστήριο) θα τελούσε υπό τη διαχείριση της SEA και επρόκειτο να ολοκληρωθεί έως τις 28 Φεβρουαρίου 2015.
- (55) Στην ιδρυτική πράξη του trust ορίζεται ότι, εάν έως την 1η Μαρτίου 2015, η SEA εξακολουθεί να διατηρεί συμμετοχή στην Airport Handling που υπερβαίνει το [...] (*) %, ο εντολοδόχος θα αρχίσει να αναζητά επενδυτές οι οποίοι οφείλουν να πληρούν τους όρους που θα του έχουν γνωστοποιηθεί προηγουμένως από τη SEA μέσω πράξης που πρέπει να κοινοποιηθεί στον δικηγόρο που ενεργεί ως θεματοφύλακας του trust, και οι οποίοι υπόκεινται σε αναθεώρηση από τη SEA σε εύθετο χρόνο. Σε κάθε άλλη περίπτωση, ο εντολοδόχος δεν δύναται να εκχωρήσει μετοχές της Airport Handling χωρίς τη συγκατάθεση της SEA.

(*) Εμπορικό απόρρητο

- (56) Στην ιδρυτική πράξη του trust ορίζεται περαιτέρω ότι μετά την πώληση του [...] (*) % της συμμετοχής της SEA στην Airport Handling, η SEA θα αναζητήσει ιδιώτες επενδυτές που θα είναι διατεθειμένοι να αποκτήσουν επιπλέον συμμετοχή στο κεφάλαιο της Airport Handling λαμβανομένων υπόψη κοινωνικών παραμέτρων και της υποχρέωσης της SEA να εξακολουθήσει να διασφαλίζει την παροχή υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης στους αερολιμένες του Μιλάνου.
- (57) Στις 26 Αυγούστου 2014 το διοικητικό συμβούλιο της Airport Handling ενέκρινε προσθήκη στην ιδρυτική πράξη του trust. Στην προσθήκη οριζόταν ότι η Airport Handling θα εξέδιδε 20 000 συμμετέχοντες συμμετοχικούς τίτλους — SFP (*strumenti finanziari partecipativi*) σύμφωνα με το άρθρο 2346 παράγραφος 6 του ιταλικού Αστικού Κώδικα ⁽¹⁰⁾, ονομαστικής αξίας 1 000 ευρώ έκαστος, τους οποίους θα διέθετε στη SEA. Η προσθήκη υπογράφηκε την επόμενη ημέρα.
- (58) Στις 27 Αυγούστου 2014 η γενική συνέλευση της Airport Handling ⁽¹¹⁾ αποφάσισε την αύξηση του κεφαλαίου της Airport Handling από 1,3 εκατ. ευρώ σε 5 εκατ. ευρώ, την οποία θα κάλυπτε και θα κατέβαλε η SEA.
- (59) Την ίδια ημέρα η SEA μεταβίβασε στο trust το σύνολο της συμμετοχής της στην Airport Handling και προέβη στον διορισμό εντολοδόχου, ήτοι της Crowe Horwath Trustee Services («ο εντολοδόχος») για τη διαχείριση της Airport Handling.
- (60) Στις 27 Αυγούστου 2014 ο εντολοδόχος διόρισε το νέο διοικητικό συμβούλιο της Airport Handling. [...] (*) ανώτερα διευθυντικά στελέχη της SEA, [...] (*), από τα πέντε, [...] (*). Σύμφωνα με την Ιταλία, αμφότερα ασκούν τις δραστηριότητές τους με γνώμονα το αποκλειστικό συμφέρον της Airport Handling στη βάση σύμβασης απόσπασης από τη μητρική εταιρεία SEA.
- (61) Επίσης στις 27 Αυγούστου 2014, μετά την εκχώρηση της συμμετοχής της SEA στο trust, η γενική συνέλευση της Airport Handling ⁽¹²⁾ αποφάσισε τη μετατροπή της Airport Handling από εταιρεία περιορισμένης ευθύνης (S.R.L) σε συμμετοχική εταιρεία (S.p.A) και την έκδοση των 20 000 SFP, οι οποίοι θα διατίθεντο προς κάλυψη από τη SEA έναντι τιμήματος 1 000 ευρώ έκαστος. Οι SFP καλύφθηκαν και καταβλήθηκαν από τη SEA την επόμενη ημέρα και ως εκ τούτου το κεφάλαιο της Airport Handling αυξήθηκε συνολικά σε 25 εκατ. ευρώ (5 εκατ. ευρώ εταιρικό κεφάλαιο και 20 εκατ. ευρώ με τη μορφή SFP).

2.4. Η επιχειρηθείσα εκποίηση των περιουσιακών στοιχείων της SEAH· η σύμβαση μίσθωσης με την Airport Handling

- (62) Στις 12 Νοεμβρίου 2014 ο εκκαθαριστής εξέδωσε πρόσκληση υποβολής προσφορών για την αγορά περιουσιακών στοιχείων της SEAH. Η πρόσκληση δημοσιεύτηκε στο Συμπλήρωμα της *Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης*:
- «Ιταλία-Μιλάνο: Πώληση εξοπλισμού που περιλαμβάνει, απλώς ενημερωτικά, τα παρακάτω: φορτωτήρες εμπορευμάτων, μεταφορείς, ανυψωτικές εξέδρες, τροχήλατους γρύλους, κινητούς/ρυμουλκούμενους κυλιόμενους ιμάντες, κινητές/ρυμουλκούμενες/BAE σκάλες, ηλεκτρικούς ελκυστήρες/ελκυστήρες ντίζελ/υβριδικούς ελκυστήρες, βαρέλια γεννήτριες, μονάδες κλιματισμού, συμπίεστες, καροτσάκια μεταφοράς αποσκευών/εμπορευμάτων 2014/5 218-385934 — Πρόσκληση υποβολής προσφορών» ⁽¹³⁾. Για τους σκοπούς της πρόσκλησης υποβολής προσφορών, τα περιουσιακά στοιχεία ομαδοποιήθηκαν σε εννέα παρτίδες.
- (63) Η SEAH ανέθεσε στην *Istituto del Marchio di Qualità SpA* («IMQ») τη διενέργεια ολοκληρωμένης αποτίμησης των περιουσιακών στοιχείων της SEAH και, στη βάση αυτή, τον καθορισμό του τιμήματος για τη μίσθωση του εξοπλισμού επίγειας εξυπηρέτησης της SEAH, καθώς και του τιμήματος για την εκποίηση των περιουσιακών στοιχείων. Η IMQ υπέβαλε δύο εκδόσεις, μία στις 25 Ιουνίου 2014 σχετικά με το μίσθωμα και μία στις 16 Οκτωβρίου 2014 σχετικά με τον διαχωρισμό των περιουσιακών στοιχείων σε παρτίδες προκειμένου να εκποιηθούν. Σύμφωνα με την IMQ, η εκτιμώμενη αξία των περιουσιακών στοιχείων νοείται ως η πιθανή αγοραία αξία που θα είχαν από οικονομικής άποψης περιουσιακά στοιχεία παρόμοιων τεχνικών χαρακτηριστικών, απόδοσης, κατάστασης και αποθήκευσης, χρήσης και ηλικίας.
- (64) Ως καταληκτική ημερομηνία για την υποβολή προσφορών για τις εννέα παρτίδες προς πώληση ορίστηκε η 26η Ιανουαρίου 2015.
- (65) Η IMQ εισηγήθηκε ως τίμημα για τη μίσθωση του εξοπλισμού επίγειας εξυπηρέτησης της SEAH το ποσό των [...] (*) ευρώ εξαμηνιαίως [...] (*) ευρώ ετησίως).

(*) Εμπορικό απόρρητο

⁽¹⁰⁾ Οι SFP είναι συμμετοχικοί τίτλοι κι ως εκ τούτου δεν υπόκεινται σε υποχρέωση αποπληρωμής του ποσού που θα εισφέρει η SEA. Δεν ενσωματώνουν διοικητικά δικαιώματα αλλά είναι παρόμοιοι με τις μετοχές όσον αφορά τα συμμετοχικά δικαιώματα. Ειδικότερα, οι συγκεκριμένοι τίτλοι παρέχουν δικαιώματα συμμετοχής στα κέρδη και τα αποθεματικά και δικαιώματα σε άλλα στοιχεία των ιδίων κεφαλαίων, μεταξύ άλλων και σε περίπτωση διάλυσης της εταιρείας.

⁽¹¹⁾ Κατά την εν λόγω ημερομηνία η SEA ήταν ακόμη ο μοναδικός μέτοχος της Airport Handling.

⁽¹²⁾ Κατά την εν λόγω ημερομηνία το trust ήταν ο μοναδικός μέτοχος της Airport Handling.

⁽¹³⁾ Προκήρυξη σύμβασης αριθ. 2014/S218-385934 της 12ης Νοεμβρίου 2014 στη βάση δεδομένων TED, την ηλεκτρονική έκδοση του Συμπληρώματος της *Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης*: <http://ted.europa.eu/udl?uri=TED:NOTICE:385934-2014:TEXT:EL:HTML&tabId=0>

- (66) Την 1η Σεπτεμβρίου 2014 η SEAH και η Airport Handling σύναψαν σύμβαση μίσθωσης, βάσει της οποίας η Airport Handling θα μίσθωνε τον εξοπλισμό επίγειας εξυπηρέτησης της SEAH έναντι μισθώματος ύψους ευρώ [...] (*), ήτοι του ποσού που εισιγήθηκε η IMQ. Η σύμβαση μίσθωσης επρόκειτο να λήξει στις 31 Αυγούστου 2015.
- (67) Η Airport Handling και η SEAH, προκειμένου να επιβεβαιώσουν την ορθότητα της διαδικασίας αποτίμησης που διενήργησε η IMQ, την 1η Σεπτεμβρίου 2014 ανέθεσαν σε δεύτερο ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα, την *Ernst & Young financial-business Advisors SpA* («E&Y»), να αποτιμήσει εκ νέου το ύψος του μισθώματος. Εν προκειμένω, η SEAH και η Airport Handling είχαν συμφωνήσει συμβατικά ότι, σε περίπτωση που η δεύτερη αποτίμηση διαπίστωνε απόκλιση της αγοραίας αξίας κατά τουλάχιστον [...] (*) % από το ύψος που είχε καθορίσει η IMQ, το συμβατικό μίσθωμα θα αναπροσαρμοζόταν αναλόγως με αναδρομική ισχύ.
- (68) Στις 15 Οκτωβρίου 2014 η E&Y υπέβαλε την έκθεσή της, στην οποία όριζε την αγοραία αξία για τη μίσθωση των περιουσιακών στοιχείων της SEAH σε [...] (*) ευρώ ετησίως. Στις 25 Οκτωβρίου 2014 η Airport Handling και η SEAH συμφώνησαν να διευρυνθεί η ανάλυση που διενήργησε η E&Y και ανέθεσαν στην τελευταία το έργο της ανάλυσης των πραγματικών συνθηκών λειτουργίας και της κατάστασης στην οποία βρίσκονταν τα περιουσιακά στοιχεία (η E&Y είχε βασίσει αρχικά την αποτίμησή της σε δειγματοληπτικό φυσικό έλεγχο των περιουσιακών στοιχείων). Από την ανάλυση προέκυψε ότι μέρος των μηχανημάτων και του εξοπλισμού δεν ήταν κατάλληλο για χρήση λαμβανομένης υπόψη της σύντομης διάρκειας της μίσθωσης και του υψηλού κόστους των επισκευών που απαιτούνταν λόγω του ότι μεγάλο μέρος του εξοπλισμού ήταν απαξιωμένο. Σύμφωνα με το trust, κατά την ημερομηνία υποβολής των παρατηρήσεων του επί της απόφασης του 2014 για την κίνηση της διαδικασίας, η SEAH και η Airport Handling αναζητούσαν λύση για να αποφύγουν τη δικαστική διένεξη. Εν τέλει, το μίσθωμα αναπροσαρμόστηκε αναδρομικά σε [...] (*) ευρώ ετησίως.
- (69) Στις 26 Νοεμβρίου 2014 το διοικητικό συμβούλιο της Airport Handling αποφάσισε να κινήσει διαδικασία δημόσιου διαγωνισμού για την προμήθεια νέου εξοπλισμού από την αγορά. Στις 11 Φεβρουαρίου 2015, ως αποτέλεσμα του εν λόγω διαγωνισμού, η Airport Handling αντικατέστησε σχεδόν το [...] (*) % του εξοπλισμού της με εξοπλισμό που προμηθεύτηκε από την αγορά, ο οποίος κόστισε περίπου [...] (*) ευρώ. Σύμφωνα με τις ιταλικές αρχές, η Airport Handling χρηματοδότησε τη συγκεκριμένη αγορά αποκλειστικά με ίδιους πόρους.
- (70) Στις 9 Φεβρουαρίου 2015 η δημοπρασία εκποίησης των περιουσιακών στοιχείων της SEAH κηρύχθηκε άγονη, δεδομένου ότι κανένας υποψήφιος δεν εκδήλωσε ενδιαφέρον για την αγορά κάποιας από τις παρτίδες.
- (71) Στις 26 Φεβρουαρίου 2015 η SEAH έλαβε μια πρώτη δήλωση εκδήλωσης ενδιαφέροντος από την Airport Handling για την αγορά 6 εκ των 9 παρτίδων της δημοπρασίας. Στις 3 Ιουνίου 2015 η Airport Handling ανανέωσε τη δήλωση εκδήλωσης ενδιαφέροντος. Στις 18 Σεπτεμβρίου 2015 [...] (*) πωλήθηκαν στην Airport Handling έναντι του τιμήματος που είχε οριστεί στην αρχική δημοπρασία, ήτοι [...] (*) ευρώ.

2.5. Η πώληση της μειοψηφικής συμμετοχής στην Airport Handling

- (72) Όπως ορίζεται στην ιδρυτική πράξη του trust, ο εντολοδόχος κίνησε τη διαδικασία για την πώληση μειοψηφικής συμμετοχής στο κεφάλαιο της Airport Handling.
- (73) Για τον σκοπό αυτό, ο εντολοδόχος στις 27 Ιανουαρίου 2015 διόρισε το ιταλικό παράρτημα της *BNP Paribas* ως χρηματοοικονομικό σύμβουλο για την πώληση «του 30 % τουλάχιστον» του εταιρικού κεφαλαίου της Airport Handling σε τρίτους επενδυτές. Οι ιταλικές αρχές επισήμαναν ότι η BNP Paribas με την ιδιότητα του χρηματοοικονομικού συμβούλου οργάνωσε τη διαδικασία πώλησης με πλήρη ανεξαρτησία. Η BNP Paribas προγραμμάτισε τα ακόλουθα στάδια της πώλησης: 1. Προκαταρκτική αξιολόγηση 2. Οργάνωση της συναλλαγής 3. Ολοκλήρωση της συναλλαγής.
- (74) Πέντε ενδιαφερόμενοι επενδυτές υπέβαλαν μη δεσμευτικές προσφορές για την απόκτηση συμμετοχής [...] (*)-[...] (*) % στην Airport Handling: [...] (*), [...] (*), [...] (*), [...] (*), και [...] (*).
- (75) Σύμφωνα με το σχέδιο σύμβασης πώλησης που προσκόμισε η Ιταλία, προκειμένου ο επενδυτής να είναι σε θέση να ασκεί τον επιχειρησιακό έλεγχο της Airport Handling, ο εντολοδόχος δεσμεύεται, για ολοκλήρωση την περίοδο μέχρι τη λήξη της ανασταλτικής προθεσμίας⁽¹⁴⁾ ότι θα παρέχει στον επενδυτή το δικαίωμα να διορίζει την πλειοψηφία, ήτοι τα τρία από τα πέντε μέλη, του διοικητικού συμβουλίου, μεταξύ των οποίων και τον διευθύνοντα σύμβουλο της εταιρείας, ενώ ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου θα διορίζεται από τη γενική συνέλευση.

(*) Εμπορικό απόρρητο

⁽¹⁴⁾ Ορισμένη προθεσμία («long-stop date»): 18 ημερολογιακοί μήνες από την υπογραφή και ανταλλαγή όλων των εγγράφων και την εκπλήρωση και ολοκλήρωση όλων των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη σύμβαση πώλησης.

- (76) Στις 21 Σεπτεμβρίου 2015 ο εντολοδόχος υπέγραψε δεσμευτική επενδυτική συμφωνία-πλαίσιο με τη D'Nata για την πώληση του [...] (*) % των μετοχών της Airport Handling. Σύμφωνα με την εν λόγω συμφωνία, ισχύουν οι ακόλουθες ρυθμίσεις:
- (77) Αρχική επένδυση: Μετά την έγκριση της εξαγοράς από τις αρχές που είναι αρμόδιες για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων, η D'Nata αποκτά το [...] (*) % των μετοχών της Airport Handling με δικαίωμα να διορίζει την πλειοψηφία των μελών του διοικητικού συμβουλίου και τον διευθύνοντα σύμβουλο. Στόχος της συγκεκριμένης ρύθμισης είναι η D'Nata, παρά το γεγονός ότι θα είναι μειοψηφικός μέτοχος, να είναι ουσιαστικά στη θέση του ελέγχοντος μετόχου.
- (78) Πρόσθετη επένδυση: Βάσει δικαιώματος αγοράς, η D'Nata δικαιούται να αποκτήσει περαιτέρω ποσοστό συμμετοχής [...] (*) % στην Airport Handling. Ειδική ρήτρα «δικαιώματος πώλησης λόγω κρατικής ενίσχυσης» ορίζει ότι η D'Nata θα έχει δικαίωμα να επαναπωλήσει το ποσοστό συμμετοχής της [...] (*) % έναντι της αναπροσαρμοσμένης αξίας κτήσης σε περίπτωση που είτε η Επιτροπή λάβει αρνητική απόφαση, είτε 18 μήνες μετά την ολοκλήρωση της αρχικής επένδυσης εξακολουθεί να εκκρεμεί η διαδικασία κρατικής ενίσχυσης.
- (79) Στις 8 Φεβρουαρίου 2016 η ιταλική αρχή ανταγωνισμού, *Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato*, ενέκρινε την απόκτηση του αποκλειστικού ελέγχου της Airport Handling από την D'Nata βάσει της ιταλικής νομοθεσίας για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων. Ο εντολοδόχος ενημέρωσε την Επιτροπή ότι μετά την εν λόγω έγκριση θα προέβαινε με την D'Nata στην ολοκλήρωση της επένδυσης στις 8 Μαρτίου 2016.

2.6. Το επιχειρηματικό σχέδιο 2014-2017

2.6.1. Το επιχειρηματικό σχέδιο της 14ης Νοεμβρίου 2013

- (80) Κατά το στάδιο της προκαταρκτικής έρευνας, η Ιταλία προσκόμισε το επιχειρηματικό σχέδιο της Airport Handling για την περίοδο 2014-2017, με ημερομηνία 14 Νοεμβρίου 2013 («επιχειρηματικό σχέδιο Νοεμβρίου 2013»), ως απόδειξη ότι η επένδυση της SEA στο κεφάλαιο ήταν σύμφωνη με την αρχή του ιδιώτη επενδυτή στην οικονομία της αγοράς. Τα κυριότερα στοιχεία του εν λόγω σχεδίου συνοψίζονται ακολούθως:
- (81) Το επιχειρηματικό σχέδιο επικεντρώνεται στις υπηρεσίες διαδρόμου⁽¹⁵⁾ και επιβατών⁽¹⁶⁾, οι οποίες αντιπροσωπεύουν το κυριότερο μέρος της δραστηριότητας της Airport Handling. Το συνολικό μερίδιο αγοράς της εταιρείας στους αερολιμένες Malpensa και Linate προβλεπόταν ότι θα ανερχόταν σε [50-70] (*) % και [50-70] (*)% αντίστοιχα κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2014 και ότι θα αυξανόταν σε [60-80] (*) % και [60-80] (*)% αντίστοιχα έως το 2017.
- (82) Στις προβλέψεις που παρουσιάζονταν στο σχέδιο αποτυπωνόταν αύξηση των λειτουργικών εσόδων λόγω της προβλεπόμενης αύξησης του μεριδίου αγοράς. Τα συνολικά έσοδα προβλεπόταν ότι θα αυξανόταν από [...] (*) ευρώ το δεύτερο εξάμηνο του 2014 σε [...] (*) ευρώ το 2017, με βάση την παραδοχή ότι η επιβατική κίνηση θα αυξανόταν κατά [...] (*)–[...] (*) % σε ετήσια βάση την περίοδο 2014-2017.
- (83) Ο μέσος αριθμός εργαζομένων προβλεπόταν ότι θα αυξανόταν από [...] (*) ΙΠΑ το 2014 σε [...] (*) ΙΠΑ το 2017 λόγω αύξησης του αριθμού των συμβάσεων ορισμένου χρόνου. Το κόστος εργασίας είχε εκτιμηθεί ότι θα ανερχόταν περίπου σε [...] (*) % του συνολικού λειτουργικού κόστους. Η SEA θα αύξανε την παραγωγικότητα κατά 12 % την περίοδο αναφοράς, χάρη σε τρεις κυρίως παράγοντες:
- τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας κατά τη φάση της εκκίνησης της Airport Handling (αναπροσαρμογή του μεριδίου των συμβάσεων ορισμένου χρόνου και μερικής απασχόλησης· καλύτερος σχεδιασμός του προγράμματος εργασίας²· προσαρμογή της οργανωτικής δομής με γνώμονα την αποδοτική χρήση των πόρων μέσω του περιορισμού της χρήσης εποχικά εργαζομένων· μεγιστοποίηση της παραγωγικότητας του υπάρχοντος εργατικού δυναμικού),
 - τις οικονομίες κλίμακας ως αποτέλεσμα της αύξησης της κίνησης,
 - τις διαρθρωτικές προσαρμογές των επιχειρησιακών διεργασιών (καλύτερος προγραμματισμός και οργάνωση της εργασίας· επενδύσεις σε τεχνικές λύσεις που θα καταστήσουν δυνατή τη μερική ή ολική αυτοματοποίηση ορισμένων δραστηριοτήτων· σύνδεση της δαπάνης για το εργατικό δυναμικό με τις εκροές και τα αποτελέσματα της επιχειρηματικής δραστηριότητας).

(*) Εμπορικό απόρρητο

⁽¹⁵⁾ Υπηρεσίες στον διάδρομο, όπως μεταξύ άλλων επιβίβαση και αποβίβαση επιβατών, αποσκευές και εμπορεύματα, ζυγοστάθμιση αεροσκαφών και διανομή αποσκευών.

⁽¹⁶⁾ Υπηρεσίες που παρέχονται εντός του αεροσταθμού.

- (84) Το αρχικό κόστος κατά τη φάση της εκκίνησης για την επαναδιαπραγμάτευση των συμβάσεων των πελατών και των προμηθευτών, τις συμφωνίες με το εργατικό δυναμικό, τις προσλήψεις, τη συγγραφή οργανωτικών/διοικητικών/επιχειρησιακών διαδικασιών, τα νομικά έξοδα, τα τραπεζικά τέλη, τις συμβουλευτικές υπηρεσίες και την αγορά μικροαντικειμένων και λοιπών στοιχείων αναμενόταν να ανέλθει σε [...] (*) ευρώ.
- (85) Το λειτουργικό κόστος κατά τη φάση της εκκίνησης, ήτοι οι κεφαλαιουχικές δαπάνες που απαιτούνται προκειμένου η Airport Handling να τεθεί σε λειτουργία, εκτιμάτο σε [...] (*) ευρώ για νέο εξοπλισμό. Ωστόσο, για τους σκοπούς του επιχειρηματικού σχεδίου Νοεμβρίου 2013, γινόταν η παραδοχή ότι η Airport Handling θα αγόραζε μεταχειρισμένο εξοπλισμό επίγεια εξυπηρέτησης αποτιμηθείσας αξίας [...] (*) ευρώ.
- (86) Για την κάλυψη των δαπανών του συνολικού εκτιμώμενου κόστους κατά τη φάση της εκκίνησης, το επιχειρηματικό σχέδιο προϋπέθετε αύξηση κεφαλαίου ύψους [...] (*) ευρώ το [...] (*).

2.6.2. Το επιχειρηματικό σχέδιο της 6ης Αυγούστου 2014

- (87) Σε μεταγενέστερο σημείο κατά τη διάρκεια της έρευνας, η Ιταλία υπέβαλε αναθεωρημένο επιχειρηματικό σχέδιο για την περίοδο 2014-2017, με ημερομηνία 6 Αυγούστου 2014 («επιχειρηματικό σχέδιο Αυγούστου 2014»), όπως εγκρίθηκε από το διοικητικό συμβούλιο της Airport Handling στις 26 Αυγούστου 2014. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρείχε η Ιταλία, η εν λόγω αναθεώρηση είχε ήδη οριστικοποιηθεί τον Ιούλιο του 2014. Οι βασικές παραδοχές του σχεδίου συνοψίζονται ακολούθως:
- (88) Μερίδιο αγοράς: Όσον αφορά [...] (*), το επιχειρηματικό σχέδιο Αυγούστου 2014 προβλέπει ελαφρώς χαμηλότερο ρυθμό ανάπτυξης από το προηγούμενο σχέδιο, με μερίδιο αγοράς [70-80] (*) % το [...] (*), βάσει επικαιροποιημένων προβλεπόμενων επιπέδων κίνησης της τάξης του [...] (*), και [...] (*).
- (89) Τιμές: Οι μοναδιαίες τιμές (ανά κίνηση αεροσκάφους) είναι υψηλότερες από τις τιμές που προβλέπονταν στο επιχειρηματικό σχέδιο Νοεμβρίου 2013, και παραμένουν σταθερές σε ονομαστικούς όρους καθ' όλη την περίοδο 2014-2017.
- (90) Δαπάνες προσωπικού: Οι εκτιμώμενες δαπάνες προσωπικού στο επιχειρηματικό σχέδιο Αυγούστου 2014 ήταν ελαφρώς υψηλότερες από αυτές που προβλέπονταν στο επιχειρηματικό σχέδιο Νοεμβρίου 2013 και κυμαίνονταν μεταξύ [...] (*) και [...] (*) % του λειτουργικού κόστους. Η αύξηση αυτή οφείλεται [...] (*).
- (91) Άλλες δαπάνες που λήφθηκαν υπόψη ήταν οι εξωτερικές δαπάνες, οι αποσβέσεις και οι προβλέψεις, οι οποίες αθροιστικά αντιπροσώπευαν περίπου [...] (*) % του συνολικού λειτουργικού κόστους, και το κόστος υπηρεσιών που υπόκεινται σε κανονιστική ρύθμιση (περίπου [...] (*) %) τις οποίες η SEA παρέχει στην Airport Handling για τη χρήση κοινών υποδομών του αερολιμένα (κυρίως [...] (*)). Στο επιχειρηματικό σχέδιο Αυγούστου 2014 γινόταν η εκτίμηση ότι για την προμήθεια εξοπλισμού θα έπρεπε να επενδυθούν [...] (*) ευρώ, εκ των οποίων το [...] (*) % για την προμήθεια νέου εξοπλισμού και το [...] (*) % για την προμήθεια μεταχειρισμένων σχημάτων από την αγορά. Τα στοιχεία αυτά βασίστηκαν σε προσφορές που υπέβαλαν υποψήφιοι προμηθευτές στην Airport Handling τον Μάρτιο του 2014.
- (92) Στο επιχειρηματικό σχέδιο Αυγούστου 2014, όπως και στο επιχειρηματικό σχέδιο Νοεμβρίου 2013, καταγράφεται μείωση του λειτουργικού κόστους συγκριτικά με τη διάρθρωση του κόστους της SEAH, που επιτυγχάνεται ουσιαστικά χάρη στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και στη μείωση του προσωπικού.

2.6.3. Οικονομικές αποτιμήσεις του επιχειρηματικού σχεδίου

2.6.3.1. Η έκθεση της BCG

- (93) Η Airport Handling ανέθεσε στην Boston Consulting Group την προκαταρκτική ανεξάρτητη αξιολόγηση του επιχειρηματικού σχεδίου 2014-2017 («η έκθεση BCG»). Η BCG υπέβαλε την έκθεσή της στις 14 Οκτωβρίου 2014.
- (94) Η έκθεση BCG βασίζεται στο επιχειρηματικό σχέδιο που εγκρίθηκε στις 26 Αυγούστου 2014, στο επιχειρηματικό σχέδιο που εκπονήθηκε τον Νοέμβριο του 2013, στην εργασιακή πείρα και την τεχνογνωσία της ίδιας της BCG, καθώς και σε δημόσια δεδομένα που αφορούσαν τις εξελίξεις στην αγορά και τις κυριότερες εταιρείες παροχής υπηρεσιών επίγεια εξυπηρέτησης.
- (95) Συνοπτικά, η BCG αξιολόγησε τις ακόλουθες παραδοχές στις οποίες βασιζόταν το επιχειρηματικό σχέδιο: τις προοπτικές των εσόδων [βάσει των προβλεπόμενων δυνατοτήτων αύξησης της κίνησης και της προβλεπόμενης αύξησης του όγκου που διεκπεραιώνει η Airport Handling]· τις δαπάνες προσωπικού (βάσει δαπανών ανά ΙΠΑ, την προβλεπόμενη αύξηση παραγωγικότητας)· τις προγραμματισμένες επενδύσεις (συνολικό ποσό [...] (*) ευρώ).

(*) Εμπορικό απόρρητο

- (96) Η BCG συνόψισε τα συμπεράσματά του ως εξής:
- (97) Ουσιαστικά, οι παραδοχές που αφορούν τον όγκο κίνησης στο επίπεδο της SEA φαίνεται να είναι διατηρήσιμες και να συνάδουν με τις προβλέψεις σημαντικών οργανισμών, ιδίως δε της Διεθνούς Ένωσης Αεροπορικών Μεταφορών (IATA) και του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Ασφάλεια της Αεροναυτιλίας (Eurocontrol). Η BCG σημείωσε, ωστόσο, ότι η πρόθεση για διατήρηση σταθερού μείγματος αερομεταφορέων, αποτελούμενου από αερομεταφορείς χαμηλού κόστους και τους λεγόμενους «παραδοσιακούς αερομεταφορείς», δεν συνάδει με την ιστορική εξέλιξη του μείγματος στον αεροσταθμό Malpensa, όπου την τελευταία τετραετία το μερίδιο των αερομεταφορέων χαμηλού κόστους αυξήθηκε κατά [...] (*) ποσοστιαίες μονάδες. Επιπλέον, η θέσπιση ενός νέου εθνικού κανονισμού (*Decreto Linate*) μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη μετεγκατάσταση κάποιων αερομεταφορέων από τον αερολιμένα Malpensa στον αερολιμένα Linate.
- (98) Η παραδοχή σχετικά με την πιθανή αύξηση του όγκου κίνησης που διαχειρίζεται η Airport Handling φαίνεται να είναι σε γενικές γραμμές ρεαλιστική επειδή, πρώτον, οι συμφωνίες με νέους αερομεταφορείς που είχαν υπογραφεί κατά την ημερομηνία σύνταξης της έκθεσης από την BCG θα διασφάλιζαν μερίδιο αγοράς της τάξης του [60-70] (*) % και, δεύτερον, ο στόχος για μερίδιο αγοράς της τάξης του [70-80] (*) % το 2017 θα ήταν διατηρήσιμος ενόψει της τρέχουσας δυναμικής του ανταγωνισμού στον κλάδο, καθώς και του παραδοσιακού μεριδίου αγοράς της SEAH, της τάξης του [70-80] (*) %.
- (99) Σύμφωνα με την BCG, οι παραδοχές για τα έσοδα από την παροχή υπηρεσιών στον φορέα διαχείρισης του αερολιμένα φαίνεται να αποτελούν σε γενικές γραμμές επιδιωκόμενο στόχο στο πλαίσιο διαπραγματεύσεων με τη SEA. Ωστόσο, η BCG δεν ήταν σε θέση να αξιολογήσει τα αναμενόμενα έσοδα για το τελευταίο έτος του σχεδίου (2017), δεδομένης της παραδοχής ότι η διάρκεια της σύμβασης θα ήταν διετής.
- (100) Οι παραδοχές για αύξηση του μέσου μοναδιαίου κόστους του προσωπικού κατά [...] (*) % ανά έτος από το 2014 έως το 2017 συμβαδίζουν σε γενικές γραμμές με τη συμφωνία που υπογράφηκε μεταξύ της ιταλικής ένωσης φορέων διαχείρισης αερολιμένων (*Assaerporti*) και συνδικάτων τον Οκτώβριο του 2014.
- (101) Η βελτίωση κατά [...] (*) % της παραγωγικότητας των πόρων φαίνεται να είναι σε γενικές γραμμές διατηρήσιμη δεδομένου ότι, πρώτον, κατά τον χρόνο σύνταξης της έκθεσης είχε ήδη επιτευχθεί αύξηση παραγωγικότητας κατά [...] (*) % και, δεύτερον, επειδή το υπόλοιπο [...] (*) % φαινόταν εύλογο ενόψει των υφιστάμενων ευνοϊκών παραγόντων σε οργανωτικό επίπεδο και του τεχνικού σταδίου της υλοποίησης.
- (102) Η BCG διαπίστωσε ότι ο προϋπολογισμός των [...] (*) ευρώ για επενδύσεις φαίνεται να συνάδει σε γενικές γραμμές με την αγορά νέου στόλου αποτελούμενου ως επί το πλείστον από καινούρια οχήματα (95 %), όπως προκύπτει από τις αναλυτικές τιμές αγοράς που περιλαμβάνουν οι προσφορές που έλαβε η Airport Handling τον Μάρτιο του 2014.
- (103) Η BCG διαπίστωσε ότι, συνοπτικά, το περιθώριο κέρδους που προβλέπεται στο επιχειρηματικό σχέδιο για το 2017 [...] (*) %, [...] (*) % φαίνεται σε γενικές γραμμές να συνάδει ή να είναι λίγο μικρότερο από τη μέση αποδοτικότητα σημαντικού δείγματος άλλων ευρωπαϊκών εταιρειών που δραστηριοποιούνται στον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα (βάσει σύγκρισης με τις *Portway*, *Acciona*, *Aviapartner*, *Fraport* και *ATA-Handling*). Η BCG επισήμανε ωστόσο ότι η πραγματική εξέλιξη του μείγματος της κίνησης, καθώς και ο ενδεχόμενος αντίκτυπος του νέου κανονισμού για τον αερολιμένα Linate (*Decreto Linate*) μπορεί να επιφέρει μείωση της κίνησης στον αερολιμένα Malpensa.

2.6.3.2. Η έκθεση Brattle

- (104) Η SEA ανέθεσε στην *The Brattle Group* να αναλύσει την εισφορά κεφαλαίου από τη SEA υπέρ της Airport Handling, και ειδικότερα να αναλύσει εάν η εν λόγω επένδυση ήταν σύμφωνη με την αρχή του ιδιώτη επενδυτή στην οικονομία της αγοράς. Η Brattle υπέβαλε την έκθεσή της στις 30 Μαρτίου 2015.
- (105) Σύμφωνα με την έκθεση Brattle, η ανάλυση βασίζεται σε πληροφορίες που είχε στη διάθεσή της η SEA όταν λήφθηκε η απόφαση για την πραγματοποίηση επένδυσης στην Airport Handling, καθώς και σε δημόσια στοιχεία σχετικά με την ανταγωνιστικότητα της SEA. Σύμφωνα με την έκθεση Brattle, οι παραδοχές που περιλαμβάνονται στο επιχειρηματικό σχέδιο Νοεμβρίου 2013 είναι οι πλέον πρόσφορες για την εφαρμογή του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή στην οικονομία της αγοράς, δεδομένου ότι αποτελούν τη βάση επί της οποίας η SEA πραγματοποίησε την επένδυση ⁽¹⁷⁾.
- (106) Σύμφωνα με την έκθεση Brattle, οι αμφιβολίες που διατύπωσε η Επιτροπή στην απόφαση του 2014 για την κίνηση της διαδικασίας, ήτοι ότι το επιχειρηματικό σχέδιο της Airport Handling ήταν υπερβολικά αισιόδοξο, μπορούν να αρθούν, δεδομένου ότι οι βασικές παραδοχές του επιχειρηματικού σχεδίου έχουν επιβεβαιωθεί στην πράξη. Ειδικότερα, το μερίδιο αγοράς της Airport Handling το 2014 υπερέβη τις προβλέψεις του επιχειρηματικού σχεδίου Νοεμβρίου 2013.

(*) Εμπορικό απόρρητο

⁽¹⁷⁾ Έκθεση Brattle, σ. 1 παράγραφος 1 και σ. 7 παράγραφος 34.

- (107) Σύμφωνα με την έκθεση Brattle, οι μοναδιαίες τιμές (δηλαδή οι τιμές που χρέωνε η Airport Handling για κάθε κίνηση αεροσκάφους) που παρατίθενται στο επιχειρηματικό σχέδιο Αυγούστου 2014 βασίζονται σε συμβάσεις που είχαν ήδη υπογραφεί με τις αεροπορικές εταιρείες, και ανέρχονταν κατά μέσο όρο σε [...] (*) ευρώ, ποσό υψηλότερο από την τιμή που προβλεπόταν στο επιχειρηματικό σχέδιο Νοεμβρίου 2013, η οποία κυμαινόταν από [...] (*) ευρώ το 2014 έως [...] (*) ευρώ το 2017. Βάσει των παραπάνω οι εμπειρογνώμονες κατέληξαν στα ακόλουθα συμπεράσματα: Πρώτον, οι αγοραίες τιμές που περιλαμβάνονται στο επιχειρηματικό σχέδιο Αυγούστου 2014 είναι πιο κοντά στην πραγματικότητα, επειδή βασίστηκαν σε υπογεγραμμένες συμβάσεις. Δεύτερον, στο επιχειρηματικό σχέδιο Νοεμβρίου 2013, στο οποίο η SEA βάσει την επενδυτική της απόφαση, υποεκτιμήθηκαν οι αγοραίες τιμές που θα μπορούσε να χρεώσει η Airport Handling. Τρίτον, αυτό επιβεβαιώνει ότι οι αγοραίες τιμές που περιλαμβάνονται στο επιχειρηματικό σχέδιο Νοεμβρίου 2013 στην πραγματικότητα ήταν όχι μόνο λογικές αλλά και υπερβολικά χαμηλές.
- (108) Τέλος, οι εμπειρογνώμονες επισήμαναν ότι οι αγοραίες τιμές που διαπραγματεύτηκε η Airport Handling με τις αεροπορικές εταιρείες ήταν χαμηλότερες από τις τιμές που χρέωνε η SEAH.
- (109) Οι εμπειρογνώμονες, μολονότι συμφωνούν ότι το αρχικό μερίδιο αγοράς για την Airport Handling, όπως προβλεπόταν στο επιχειρηματικό σχέδιο Νοεμβρίου 2013, ενδεχομένως φαίνεται υψηλό για έναν νεοεισερχόμενο, θεωρούν ότι ένας ιδιώτης επενδυτής στην οικονομία της αγοράς θα γνώριζε ότι από τη διάλυση της SEAH θα προέκυπτε μια ασυνήθιστη κατάσταση, όπου πολλές από τις συμβάσεις επίγειας εξυπηρέτησης στους αερολιμένες της SEA θα γίνονταν αντικείμενο διεκδίκησης. Οι εμπειρογνώμονες καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η Airport Handling θα εκμεταλλευόταν αυτή την κατάσταση με τον ίδιο τρόπο που θα μπορούσαν να το πράξουν και οι υπόλοιπες εταιρείες που δραστηριοποιούνται στους αερολιμένες του Μιλάνου. Επίσης, σύμφωνα με την έκθεση, το αναμενόμενο μερίδιο αγοράς της Airport Handling συνήθιζε να στους μεγάλους αερολιμένες της Ιταλίας όπου η μεγαλύτερη εταιρεία επίγειας εξυπηρέτησης κατέχει συνήθως μερίδιο που ανέρχεται σε 70 % περίπου. Επίσης, οι εμπειρογνώμονες διαπίστωσαν ότι η Airport Handling ήταν η μοναδική εταιρεία επίγειας εξυπηρέτησης με επαρκή περιουσιακά στοιχεία και εξοπλισμό για την παροχή εγγυημένης πλήρους εξυπηρέτησης 24 ώρες το εικοσιτετράωρο, κάτι που θα αποτελούσε σημαντικότατο πλεονέκτημα έναντι των ανταγωνιστών.
- (110) Οι εμπειρογνώμονες διαπίστωσαν επίσης ότι οι μειωμένες δαπάνες προσωπικού ήταν μεταξύ των κυριότερων λόγων στους οποίους η Airport Handling βάσιζε την προσδοκία της ότι θα είναι κερδοφόρος παρά το γεγονός ότι η SEAH ήταν ζημιογόνος. Οι εμπειρογνώμονες έκριναν ότι η εν λόγω παραδοχή ήταν εύλογη, δεδομένου ότι η Airport Handling διαπραγματευόταν πλέον νέες συμβάσεις εργασίας, βάσει των οποίων οι εργαζόμενοι συμφώνησαν να εργάζονται 20 επιπλέον ημέρες ετησίως σε σύγκριση με τις προηγούμενες συμβάσεις της SEAH.
- (111) Επίσης, σύμφωνα με την έκθεση Brattle, παρόλο που το επιχειρηματικό σχέδιο Νοεμβρίου 2013 υποεκτιμούσε ελαφρώς το κόστος εργασίας, το επιχειρηματικό σχέδιο Αυγούστου 2014 περιλάμβανε δαπάνες ανά ΙΠΑ [...] (*) ευρώ/ώρα, [...] (*).
- (112) Κατά την άποψη των εμπειρογνομώνων, ένας ιδιώτης επενδυτής στην οικονομία της αγοράς που θα επένδυε στην Airport Handling θα προσέβλεπε σε απόδοση (συντελεστή εσωτερικής απόδοσης) ίση ή μεγαλύτερη από το σταθμισμένο κόστος κεφαλαίου (WACC), σύμφωνα με την καθιερωμένη οικονομική θεωρία. Στην περίπτωση αυτή, οι υπολογισμοί επιβεβαιώνουν ότι σε όλα τα σενάρια ο αναμενόμενος συντελεστής εσωτερικής απόδοσης του έργου υπερβαίνει το σταθμισμένο κόστος κεφαλαίου και, ως εκ τούτου, ένας ιδιώτης επενδυτής θα ανέμενε να αποκομίσει κέρδος από την επένδυσή του στην Airport Handling.
- (113) Ο σύμβουλος επισήμανε ότι, όταν η SEA έλαβε το 2013 την απόφαση να ιδρύσει την Airport Handling, το ιδιωτικό επενδυτικό κεφάλαιο F2i κατείχε το 44,31 % της εταιρείας. Η F2i διορίζει δύο μέλη στο διοικητικό συμβούλιο της SEA και σύμφωνα με την έκθεση Brattle κανένα από τα δύο μέλη δεν ψήφισε κατά της πρότασης να επενδύσει η SEA στην Airport Handling, στοιχείο που αποτελεί ένδειξη ότι υπήρχε η προσδοκία ότι η επένδυση θα ήταν αποδοτική και, ως εκ τούτου, ήταν σύμφωνη με την αρχή του ιδιώτη επενδυτή στην οικονομία της αγοράς.
- (114) Σύμφωνα επίσης με την έκθεση Brattle, ένας ιδιώτης επενδυτής στην οικονομία της αγοράς θα έκρινε ότι είναι σχετικά μικρή η πιθανότητα να αποφανθεί η Επιτροπή ότι υπάρχει οικονομική συνέχεια μεταξύ της SEAH και της Airport Handling και, κατά συνέπεια, να υποχρεώσει την τελευταία να επιστρέψει την ενίσχυση που κρίθηκε ασυμβίβαστη στο πλαίσιο της απόφασης ανάκτησης. Ο λόγος είναι ότι η SEA έλαβε μέτρα, όπως η σύσταση του trust, με σκοπό τον διαχωρισμό της Airport Handling και την αποτροπή της οικονομικής συνέχειας. Σύμφωνα με τις οικονομικές εκτιμήσεις της Brattle επί του επιχειρηματικού σχεδίου Νοεμβρίου 2013, εφόσον η πιθανότητα να κριθεί ότι υφίσταται οικονομική συνέχεια θα ήταν μικρότερη από [...] (*) % (με βάση την εκτίμηση για το κόστος κεφαλαίου που παρουσίασε η SEA) ή μικρότερη από [...] (*) % (με βάση την εκτίμηση για το κόστος κεφαλαίου που παρουσίασε η Brattle), η επένδυση της SEA στην Airport Handling θα ήταν σύμφωνη με την αρχή του ιδιώτη επενδυτή στην οικονομία της αγοράς. Η Brattle έκρινε εύλογο να θεωρηθεί ότι δεδομένων των συνθηκών και, ιδίως, της κοινοποίησης προς την Επιτροπή, ένας ιδιώτης επενδυτής στην οικονομία της αγοράς θα έκρινε ότι η πιθανότητα αυτή θα ήταν μικρότερη από [...] (*) % και, ως εκ τούτου, θα επένδυε στην Airport Handling καθαρά με οικονομικά κριτήρια.

(*) Εμπορικό απόρρητο

2.7. Αναγγελθείς περιορισμός του αντικειμένου των οικονομικών δραστηριοτήτων της Airport Handling

- (115) Η Ιταλία πρότεινε τον περαιτέρω περιορισμό του αντικειμένου των δραστηριοτήτων που ασκεί σήμερα η Airport Handling συγκριτικά με τις δραστηριότητες που ασκούσε κατά το παρελθόν η SEAH. Ειδικότερα, όσον αφορά [...] (*).
- (116) Η SEA παρέχει σήμερα [...] (*), βάσει νέας, διαφορετικής σύμβασης που λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 2018.
- (117) Η SEA δήλωσε διατεθειμένη να καταγγείλει, το αργότερο έως τις 31 Δεκεμβρίου 2016, τη σύμβαση που αφορά [...] (*), ώστε η συγκεκριμένη δραστηριότητα να μην ασκείται από την Airport Handling, καθώς και να προσλάβει περίπου [...] (*) εργαζόμενους της Airport Handling οι οποίοι είναι σήμερα [...] (*). Η αλλαγή αυτή θα είχε ως αποτέλεσμα ο κύκλος εργασιών της Airport Handling, που ήταν της τάξης των [...] (*) ευρώ κατά το πρώτο έτος της λειτουργίας της, να μειωθεί κατά περίπου [...] (*) ευρώ.

3. ΛΟΓΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΙΝΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΗΜΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

3.1. Σχετικά με την οικονομική συνέχεια και τη μεταβίβαση της υποχρέωσης ανάκτησης

- (118) Στην απόφαση του 2014 για την κίνηση της διαδικασίας, η Επιτροπή κατέληξε στο προκαταρκτικό συμπέρασμα ότι, στην προκειμένη περίπτωση, πληρούνται σε μεγάλο βαθμό τα κριτήρια τα οποία μπορούν κατά το Δικαστήριο να ληφθούν υπόψη προκειμένου να διαπιστωθεί αν μια επιχείρηση, εκτός από τον αρχικό αποδέκτη της ενίσχυσης, μπορεί να θεωρηθεί ότι φέρει την ευθύνη να επιστρέψει την ενίσχυση. Ειδικότερα:
- ακόμη και αν το προσωπικό επαναπροσλαμβανόταν από την Airport Handling, με βάση τη συμφωνία με τα συνδικάτα, την οποία υπέγραψαν η SEA, η SEAH και τα συνδικάτα στις 4 Νοεμβρίου 2013, φαινόταν ότι διασφαλιζόνταν στους πρώην εργαζόμενους της SEAH τα κεκτημένα βάσει των προηγούμενων συμβάσεων με την SEAH δικαιώματα,
 - σύμφωνα τις πληροφορίες που διέθετε η Επιτροπή σε εκείνο το στάδιο, η SEA και η Airport Handling ακόμη και πριν από τη λήξη των κύριων συμβάσεων με τις αεροπορικές εταιρείες, κατέβαλαν κοινές προσπάθειες εμπορικής προώθησης προκειμένου να διαβεβαιώσουν τις αεροπορικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον αερολιμένα ότι η SEA θα συνεχίσει τις δραστηριότητες επίγειας εξυπηρέτησης μέσω της Airport Handling, της νεοσυσταθείσας θυγατρικής της, μετά την ολοκλήρωση της εκκαθάρισης της SEAH,
 - ο αναγκαίος εξοπλισμός για την παροχή υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης επρόκειτο να μισθωθεί στην Airport Handling από τη SEAH, εκκρεμούσης της (ενδεχόμενης) πώλησης των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων σε τρίτους στο πλαίσιο ανοικτής δημοπρασίας. Η Επιτροπή έκρινε ότι το επιχείρημα της Ιταλίας ότι τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία θα μπορούσαν να μισθωθούν από την Airport Handling στην αγοραία τιμή θα μπορούσε να γίνει δεκτό, εφόσον η αξία των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων είχε καθοριστεί από εμπειρογνώμονα που όρισε η μητρική εταιρεία SEA και η πώλησή τους δεν ήταν προδιαγεγραμμένη,
 - ιδιοκτήτης της νέας εταιρείας επίγειας εξυπηρέτησης θα παρέμενε ο ίδιος, δηλαδή η SEA. Η Επιτροπή έκρινε ότι η πρόταση της Ιταλίας να δημοπρατηθεί το 20 % του κεφαλαίου της νέας εταιρείας παροχής υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης δεν αρκούσε για να διασφαλιστεί η έλλειψη συνέχειας με τη SEAH, δεδομένου ότι, αφενός, η πρόταση περιοριζόταν μόνο σε μειοψηφική συμμετοχή και, αφετέρου, δεν παρέχονταν εγγυήσεις για την υλοποίηση της πρότασης. Επιπλέον, αυτό το άνοιγμα του κεφαλαίου θα πραγματοποιείτο μόνο μετά την είσοδο της Airport Handling στην αγορά,
 - η χρονική στιγμή —μετά την έκδοση της απόφασης ανάκτησης— και η οικονομική λογική της δημιουργίας της νέας εταιρείας παροχής υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης αποτελούσαν ενδείξεις ότι το σχέδιο που κοινοποίησε προκαταρκτικά η Ιταλία συνιστούσε μηχανισμό αποφυγής της ανάκτησης.
- (119) Ως εκ τούτου η Επιτροπή κατέληξε στο προκαταρκτικό συμπέρασμα ότι η δημιουργία της νέας εταιρείας φαινόταν να έχει ως σκοπό και αποτέλεσμα την καταστράτηγηση της υποχρέωσης επιστροφής της ενίσχυσης, και ότι η Airport Handling διαδεχόταν τη SEAH. Στη βάση αυτή, η Επιτροπή κατέληξε στο προκαταρκτικό συμπέρασμα ότι η Airport Handling θα μπορούσε να υποχρεωθεί να επιστρέψει την ενίσχυση η οποία κριθίκε ασυμβίβαστη στο πλαίσιο της απόφασης ανάκτησης του 2012.

3.2. Σχετικά με την εισφορά κεφαλαίου

- (120) Η Επιτροπή κατέληξε στο προκαταρκτικό συμπέρασμα ότι οι αποφάσεις της SEA να ιδρύσει την Airport Handling και να εισφέρει κεφάλαια σε αυτή ήταν καταλογιστέες στο κράτος: Πρώτον, η Επιτροπή επισήμανε ότι ο Δήμος του Μιλάνου κατείχε πλειοψηφική συμμετοχή 54,81 % στη SEA και ότι, ως εκ τούτου, το Δημόσιο θα έπρεπε να θεωρείται ότι επηρεάζει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων της SEA και ότι έχει συμμετοχή στις αποφάσεις που λαμβάνει η εταιρεία. Δεύτερον, η Επιτροπή αναφέρθηκε σε ορισμένες δηλώσεις στις οποίες προέβησαν εκπρόσωποι των ιταλικών αρχών επί του θέματος, οι οποίες άφηναν να εννοηθεί ότι η δημιουργία της Airport Handling ενορχηστρώθηκε από τις ιταλικές αρχές, κυρίως με γνώμονα την προστασία της απασχόλησης στους αερολιμένες του Μιλάνου.

(*) Εμπορικό απόρρητο

- (121) Επίσης, επειδή η SEA φαινόταν ότι ελεγχόταν από τις ιταλικές αρχές, η Επιτροπή κατέληξε στο προκαταρκτικό συμπέρασμα ότι η εισφορά κεφαλαίου, η οποία χρηματοδοτήθηκε από τη SEA, γινόταν με κρατικούς πόρους.
- (122) Η Επιτροπή κατέληξε επίσης στο προκαταρκτικό συμπέρασμα ότι η SEA δεν ενήργησε ως ιδιώτης επενδυτής στην οικονομία της αγοράς κατά την πραγματοποίηση της εισφοράς στο κεφάλαιο της Airport Handling.
- (123) Πρώτον, η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες κατά πόσο ένας ιδιώτης επενδυτής θα εισέφερε κεφάλαιο στην Airport Handling τη χρονική στιγμή που το έπραξε η SEA, καθώς οι υπηρεσίες της Επιτροπής είχαν ήδη ενημερώσει τις ιταλικές αρχές ότι η σκοπούμενη σύσταση νέας εταιρείας παροχής υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης ήταν πιθανό να συνεπάγεται οικονομική συνέχεια και, κατά συνέπεια, υποχρέωση της νέας εταιρείας να επιστρέψει την ενίσχυση που κρίθηκε ασυμβίβαστη στο πλαίσιο της απόφασης ανάκτησης του 2012. Ωστόσο, στο επιχειρηματικό σχέδιο Νοεμβρίου 2013 δεν ελήφθη υπόψη ο κίνδυνος μεταβίβασης της υποχρέωσης ανάκτησης από τη SEAH στην Airport Handling.
- (124) Δεύτερον, η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες σχετικά με το κατά πόσον το επιχειρηματικό σχέδιο στο οποίο βάσισε η SEA την απόφασή της να επενδύσει στην Airport Handling βασιζόταν σε επαρκώς αξιόπιστες παραδοχές.
- (125) Η Επιτροπή έκρινε ως εκ τούτου ότι η επένδυση ύψους 25 εκατ. ευρώ από τη SEA στην Airport Handling δεν φαίνεται να έγινε βάσει κατάλληλων οικονομικών αξιολογήσεων, ικανών να συγκριθούν με εκείνες που θα είχε, υπό παρόμοιες περιστάσεις, πραγματοποιήσει ένας ορθολογικός ιδιώτης επενδυτής, πριν από την πραγματοποίηση της εν λόγω επένδυσης, προκειμένου να καθορίσει τη μελλοντική αποδοτικότητα της. Στη βάση αυτή, η Επιτροπή κατέληξε στο προκαταρκτικό συμπέρασμα ότι η κεφαλαιακή εισφορά ύψους 25 εκατ. ευρώ συνιστά κρατική ενίσχυση υπέρ της Airport Handling.

4. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ

4.1. Σχετικά με την οικονομική συνέχεια

- (126) Η Ιταλία υπενθύμισε ότι σύμφωνα με πάγια νομολογία, στόχος της ανάκτησης παράνομων και ασυμβίβαστων κρατικών ενισχύσεων είναι να εξαλειφθεί η στρέβλωση του ανταγωνισμού που οφείλεται στο απορρέον από τη χορήγηση των παράνομων ενισχύσεων ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Κατά συνέπεια, οι παράνομες και ασυμβίβαστες ενισχύσεις πρέπει να ανακτώνται από την επιχείρηση που πράγματι επωφεληθήκε από αυτές. Η υποχρέωση ανάκτησης πρέπει να επεκτείνεται σε επιχειρήσεις εκτός από τον αρχικό αποδέκτη της παράνομης και ασυμβίβαστης ενίσχυσης μόνο εφόσον πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις:
- η εταιρεία διαπιστώνεται ότι συνεχίζει τη δραστηριότητα της επιχείρησης που υπήρξε αποδέκτης της ενίσχυσης, και
 - η εταιρεία επωφελείται στην πράξη από το έναντι των ανταγωνιστών πλεονέκτημα το οποίο απορρέει από την ενίσχυση.
- (127) Κατά την άποψη της Ιταλίας, στην προκειμένη περίπτωση η μεταβίβαση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος που συνδέεται με την ενίσχυση που χορηγήθηκε στην SEAH μπορεί να αποκλειστεί εκ προοιμίου.
- (128) Ειδικότερα, η Ιταλία επισημαίνει ότι, όπως αναφέρει η Επιτροπή στις αιτιολογικές σκέψεις 219 επ. της απόφασης ανάκτησης, το εικαζόμενο πλεονέκτημα που παρασχέθηκε στη SEAH λάμβανε τη μορφή αντιστάθμισης των ζημιών της SEAH της περιόδου 2002-2010. Σύμφωνα με την Επιτροπή, οι ζημιές αυτές οφείλονται στις υψηλές δαπάνες προσωπικού, οι οποίες αντιπροσωπεύουν σημαντικό μέρος στη διάρθρωση του κόστους μιας εταιρείας παροχής υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης. Δεδομένου ότι οι εισφορές κεφαλαίου που χαρακτηρίστηκαν ως κρατικές ενισχύσεις από την Επιτροπή χρησίμευσαν πρωτίστως για την κάλυψη των ζημιών που προκλήθηκαν από τις υπερβολικές δαπάνες προσωπικού της SEAH, η Ιταλία θεωρεί ότι το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα από το οποίο επωφεληθήκε η SEAH παύει να υφίσταται αυτοδικαίως με την εκκαθάριση και την έξοδο της εταιρείας από την αγορά.
- (129) Η Ιταλία επισημάνει επίσης ότι ακόμη κι αν θεωρηθεί ότι ένα —έστω και μικρό— μέρος του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος που συνδέεται με την ενίσχυση που χορηγήθηκε στην SEAH θα μπορούσε να συσχετιστεί με τα περιουσιακά στοιχεία της εταιρείας, ήτοι τα περιουσιακά στοιχεία που χρησιμοποιούσε η SEAH για την άσκηση των δραστηριοτήτων επίγειας εξυπηρέτησης στους αερολιμένες του Μιλάνου, τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία δεν επρόκειτο να μεταβιβαστούν από τη SEAH στην Airport Handling. Αντίθετα, θα μισθώνονταν προσωρινά από την Airport Handling υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς, εκκρεμούσης της πώλησής τους στην ανοικτή αγορά.
- (130) Η Ιταλία επισημάνει επίσης ότι, ακόμη κι αν όντως συντελέστηκε μεταβίβαση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος από τη SEAH στην Airport Handling, δεν μπορεί να αποδειχθεί στην προκειμένη περίπτωση ότι η Airport Handling συνεχίζει de facto την οικονομική δραστηριότητα της SEAH.
- (131) Πρώτον, δεν θα μπορούσε να υπάρξει μεταβίβαση, είτε de facto είτε de jure, των συμβάσεων εργασίας μεταξύ της SEAH και της Airport Handling. Σύμφωνα με την Ιταλία, η Airport Handling απασχολούσε μόνο, υπό ουσιαστικά νέους όρους, το προσωπικό που ήταν απολύτως αναγκαίο για την επιτέλεση των δραστηριοτήτων επίγειας εξυπηρέτησης. Επίσης, οι νέες συμβάσεις εργασίας διέπονταν από διαφορετικό καθεστώς [το τμήμα της εθνικής συλλογικής σύμβασης εργασίας (*Contratto Collettivo Nazionale di Lavoro*) (CCNL) που αφορά τις εταιρείες παροχής υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης και όχι το τμήμα που αφορά τους φορείς διαχείρισης αερολιμένων], και η διαπραγματεύσή τους έγινε από διαφορετική οργάνωση εργαζομένων (την *Assohandlers* αντί της *Assoaeroporti*). Στη βάση αυτή, η Ιταλία επισημάνει ότι η Airport Handling θα επιτύχανε μείωση δαπανών προσωπικού, συνοδευόμενη από σημαντική αύξηση της παραγωγικότητας.

- (132) Η Ιταλία πρόσθεσε επίσης ότι ο ισχυρισμός της Επιτροπής στην απόφαση του 2014 για την κίνηση της διαδικασίας ότι διασφαλιζόνταν στους πρώην εργαζόμενους της SEAH τα κεκτημένα βάσει των προηγούμενων συμβάσεων με την SEAH δικαιώματα δεν τεκμηριώνεται με συγκεκριμένα αποδεικτικά στοιχεία. Σύμφωνα με την Ιταλία, η συμφωνία της 4ης Νοεμβρίου 2013 δεν προέβλεπε καμία διασφάλιση των κεκτημένων δικαιωμάτων των πρώην εργαζομένων της SEAH προς όφελός τους και όριζε με σαφήνεια ότι οι νέες συμβάσεις εργασίας θα πρέπει να βασίζονται σε νέους όρους.
- (133) Επίσης δεν θα υφίστατο μεταβίβαση στην Airport Handling των συμβάσεων μεταξύ της SEAH και των αερομεταφορέων που δραστηριοποιούνται στους αερολιμένες του Μιλάνου. Σύμφωνα με την Ιταλία, μετά την καταγγελία των συμβάσεων μεταξύ της SEAH και των αερομεταφορέων, η Airport Handling διαπραγματεύτηκε εκ του μηδενός (ex novo) τις συμβάσεις με τους αερομεταφορείς που δραστηριοποιούνται στους αερολιμένες του Μιλάνου. Επίσης, κατά την Ιταλία, η SEA και η Airport Handling δεν κατέβαλαν κοινές προσπάθειες εμπορικής προώθησης για τον σκοπό αυτό, αντίθετα προς τους ισχυρισμούς της Επιτροπής στην απόφαση του 2014 για την κίνηση της διαδικασίας, οι οποίοι, κατά την άποψη της Ιταλίας, δεν τεκμηριώνονται με συγκεκριμένα αποδεικτικά στοιχεία. Σε κάθε περίπτωση, το συγκεκριμένο ζήτημα είναι άνευ σημασίας για την εκτίμηση της οικονομικής συνέχειας μεταξύ της SEAH και της Airport Handling. Συναφώς, η Ιταλία υπενθυμίζει ότι το σημερινό πελατολόγιο της Airport Handling διαφέρει από εκείνο της SEAH. Η Airport Handling, αφενός, συνήψε κάποιες συμβάσεις με αερομεταφορείς που δεν ήταν ήδη πελάτες της SEAH και, αφετέρου, δεν κατάφερε να διατηρήσει κάποιους από τους πρώην πελάτες της SEAH.
- (134) Η Ιταλία ανέφερε ότι το γεγονός ότι το επιχειρηματικό σχέδιο της Airport Handling προβλέπει μερίδιο αγοράς [...] (*) δεν μπορεί, αφεαυτού, να θεωρηθεί απόδειξη οικονομικής συνέχειας. Το εν λόγω μερίδιο αγοράς θα πρέπει να εκτιμηθεί υπό το πρίσμα της εξασφάλισης μεσοπρόθεσμης βιωσιμότητας, που αποτελεί επιδιωκόμενο στόχο της Airport Handling.
- (135) Η Ιταλία υποστήριξε επίσης ότι η Airport Handling δεν συμμετείχε στη διαδικασία πώλησης των περιουσιακών στοιχείων της SEAH και, ως εκ τούτου, δεν υφίστατο μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων μεταξύ των δύο εταιρειών. Επίσης, κατά την άποψη της Ιταλίας, το γεγονός και μόνον ότι τα περιουσιακά στοιχεία του αποδέκτη της ενίσχυσης μισθώνονται σε τρίτη επιχείρηση δεν μπορεί να συνιστά επαρκή απόδειξη ότι η τελευταία απόλαυσε το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που συνδέεται με την ενίσχυση. Κατά την άποψη της Ιταλίας, για να αποτελεί το παραπάνω ένδειξη συνέχειας, η μίσθωση των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων πρέπει να πραγματοποιηθεί σε τιμή χαμηλότερη της αγοραίας τιμής. Εν προκειμένω, ωστόσο, το μίσθωμα θα καθοριζόταν από ανεξάρτητη εταιρεία (IMQ).
- (136) Η Ιταλία υπενθύμισε επίσης ότι η μετοχική σύνθεση της SEA είναι σημαντικά διαφοροποιημένη από την περίοδο κατά την οποία χορηγήθηκε η εικαζόμενη ενίσχυση στην SEAH. Ενώ κατά την περίοδο 2002-2010 η SEA ανήκε εξολοκλήρου στο Δημόσιο, το 44,31 % του κεφαλαίου της ανήκει σήμερα σε ιδιώτη επενδυτή, την F2i.
- (137) Επίσης, κατά την άποψη της Ιταλίας, η σύσταση του trust αποτελεί πρόσθετη διασφάλιση για την έλλειψη συνέχειας μεταξύ της SEAH και της Airport Handling. Όπως μάλιστα ορίζεται στην ιδρυτική πράξη του trust, οι δραστηριότητες του εντολοδόχου πρέπει να συμβάλουν αποφασιστικά στην επίτευξη των ακόλουθων στόχων:
- να διασφαλίσει την ανεξάρτητη διαχείριση της συμμετοχής της SEA στην Airport Handling αναλαμβάνοντας τον αποκλειστικό έλεγχο της εταιρείας και διασφαλίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο ότι δεν υφίσταται κανένα συμφέρον και/ή ροή πληροφοριών μεταξύ της Airport Handling και του ομίλου SEA, ιδίως σε ό,τι αφορά τη SEAH και τις δραστηριότητες επίγειας εξυπηρέτησης που η τελευταία ασκούσε έως πρότινος στους αερολιμένες του Μιλάνου,
 - να καταστεί δυνατή η είσοδος στο κεφάλαιο της Airport Handling νέων ιδιωτών επενδυτών που δεν είναι συνδεδεμένοι με τον όμιλο SEA, η οποία σε πρώτη φάση να αντιστοιχεί σε ποσοστό τουλάχιστον [...] (*) %.
- (138) Σε συνέχεια της μεταβίβασης στο trust του 100 % της συμμετοχής της SEA στην Airport Handling, ο εντολοδόχος καταχωρίστηκε στο μητρώο εταιρειών ως μοναδικός μέτοχος της εταιρείας. Υπό την ιδιότητά του αυτή, ο εντολοδόχος ασκεί πλήρη και ουσιαστικό έλεγχο επί της συμμετοχής της SEA στην Airport Handling.
- (139) Ως μοναδικός μέτοχος της Airport Handling ο εντολοδόχος οφείλει, μεταξύ άλλων:
- να ασκεί τα δικαιώματα ψήφου του επί του διορισμού των διοικητικών οργάνων της Airport Handling ανεξάρτητα και χωρίς οποιαδήποτε παρέμβαση από τη SEA, και κατά τέτοιον τρόπο ώστε να διασφαλίζεται ότι τα μέλη των οργάνων αυτών δεν έχουν ούτε είχαν ποτέ επιχειρησιακές αρμοδιότητες στη SEA ή τη SEAH, ούτε εξαρτημένη σχέση με τις εν λόγω εταιρείες. Κατά τον χρόνο της μεταβίβασης της συμμετοχής της SEA στο trust, όλα τα μέλη των διοικητικών οργάνων της Airport Handling που είχαν διοριστεί από τη SEA υπέβαλαν παραίτηση και αντικαταστάθηκαν από τα μέλη που διορίστηκαν από τον εντολοδόχο,

(*) Εμπορικό απόρρητο

- να παρακολουθεί την οικονομική ασυνέχεια μεταξύ της SEAH και της Airport Handling, ζητώντας να του υποβάλλονται τακτικές εκθέσεις σχετικά με τη διαχείριση της εταιρείας, την ορθή υλοποίηση του επιχειρηματικού σχεδίου, του μεριδίου αγοράς και των προοπτικών ανάπτυξης,
- να μεριμνά για την εφαρμογή διαδικασιών που δεν επιτρέπουν στην Airport Handling να αποκτά αθέμιτο πλεονέκτημα όσον αφορά τη σύναψη ή διατήρηση συμβάσεων με αερομεταφορείς ή προμηθευτές προϊόντων ή υπηρεσιών, βασιζόμενη σε πληροφορίες που κατέχει η SEA,
- να διακρίβώνει ότι δεν έχει πραγματοποιηθεί συναλλαγή πώλησης μεταξύ της SEAH και της Airport Handling.

4.2. Σχετικά με την εισφορά κεφαλαίου

4.2.1. Σχετικά με τους κρατικούς πόρους και τον καταλογισμό στο κράτος

- (140) Κατά την άποψη της Ιταλίας, το γεγονός ότι η SEA είναι δημόσια επιχείρηση δεν αρκεί για να συναχθεί το συμπέρασμα ότι οι πόροι της μπορούν να χαρακτηριστούν κρατικοί πόροι κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Συναφώς, η Ιταλία υπενθυμίζει ότι οι οικονομικοί πόροι της Airport Handling δεν τελούν υπό την κατοχή ή τον έλεγχο της SEA, καθώς η διαχείριση της συμμετοχής της στην Airport Handling γίνεται από ανεξάρτητο όργανο, το trust, με πλήρη ανεξαρτησία από τη SEA.
- (141) Η SEA δεν είχε ως εκ τούτου τη δυνατότητα να ασκεί συνήθεις εξουσίες του πλειοψηφικού μετόχου, όπως, μεταξύ άλλων, την εξουσία να διορίζει τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της θυγατρικής συμμετοχής και, ως εκ τούτου, να συμμετέχει αποφασιστικά στη διαχείριση της εταιρείας.
- (142) Σύμφωνα με την Ιταλία, η Επιτροπή δεν μπορεί να καταλογίσει τα αμφισβητούμενα μέτρα στο κράτος για τον λόγο και μόνον ότι είναι εξαιρετικά απίθανο τα μέτρα αυτά να ελήφθησαν χωρίς κρατική παρέμβαση. Η Ιταλία θεωρεί ότι η Επιτροπή οφείλει να εφαρμόζει υψηλό επίπεδο αποδείξεως. Τα επίμαχα μέτρα μπορούν να κριθούν καταλογιστέα στο κράτος μόνο στον βαθμό που ο δημόσιος μέτοχος της SEA έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην έγκριση της εισφοράς κεφαλαίου υπέρ της Airport Handling. Υπό την έννοια αυτή, η Ιταλία θεωρεί σημαντικό να επισημανθεί ότι το άρθρο 15 του καταστατικού της SEA ορίζει ότι, για να ληφθεί απόφαση επί θεμάτων που αφορούν, μεταξύ άλλων, την αύξηση του κεφαλαίου θυγατρικών εταιρειών, απαιτείται θετική ψήφος έξι τουλάχιστον εκ των επτά μελών, κάτι που προϋποθέτει τη σύμφωνη γνώμη των διαχειριστών που έχουν διοριστεί από τον ιδιώτη μέτοχο F2i. Ως εκ τούτου, ο δημόσιος μέτοχος, παρά το γεγονός ότι κατέχει πλειοψηφική συμμετοχή στην SEA, δεν μπορεί να λάβει έγκυρη απόφαση υπέρ της αύξησης κεφαλαίου χωρίς τη συγκατάθεση (ή, καλύτερα, την αποφασιστική ψήφο) των μελών του διοικητικού συμβουλίου που έχουν διοριστεί από τον ιδιώτη μέτοχο.
- (143) Επίσης, η Ιταλία υποστήριξε ότι δηλώσεις όπως αυτές που έγιναν από τον υπουργό Υποδομών και Μεταφορών με σκοπό τον καθησυχασμό των εργαζομένων, τις οποίες επικαλέστηκε η Επιτροπή στην απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας, συνάδουν απολύτως με την πρακτική που ακολουθείται σε Ευρώπη και Ιταλία και, επομένως, δεν μπορούν να χρησιμοποιούνται ως στοιχείο που αποδεικνύει ότι το μέτρο είναι καταλογιστέο στο κράτος. Οι εν λόγω δηλώσεις πρέπει να εκληφθούν ως πολιτικές εξαγγελίες που έχουν στόχο να περιορίσουν τις δυσμενείς επιπτώσεις της ανεργίας.
- (144) Στη βάση αυτή, η Ιταλία θεωρεί ότι η επένδυση της SEA στην Airport Handling δεν είναι καταλογιστέα στο κράτος και δεν αφορά κρατικούς πόρους και, ως εκ τούτου, δεν συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης.

4.2.2. Σχετικά με την ύπαρξη οικονομικού πλεονεκτήματος

- (145) Η Ιταλία υπενθυμίζει ότι ο ιδιώτης μέτοχος συμμετέχει σε εισφορές κεφαλαίου κατά αναλογία με το μερίδιο του κεφαλαίου της SEA που κατέχει, ήτοι 44,31 %. Σύμφωνα με την Ιταλία, η συμμετοχή του ιδιώτη επενδυτή F2i έχει πραγματικό οικονομικό αντίκτυπο, ο οποίος είναι σημαντικός. Συναφώς, η Ιταλία θεωρεί σημαντικό να επισημανθεί ότι, βάσει της πρακτικής της Επιτροπής, μια ιδιωτική επένδυση που αντιπροσωπεύει περίπου το ένα τρίτο της συνολικής επένδυσης θεωρείται σημαντική. Κατά την άποψη της Ιταλίας, αυτό και μόνον αρκεί για να αρθεί ο χαρακτηρισμός της εισφοράς κεφαλαίου ως κρατικής ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης.
- (146) Δεύτερον, η Ιταλία υποστηρίζει ότι το επιχειρηματικό σχέδιο της Airport Handling αξιολογήθηκε από ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα, ο οποίος απεφάνθη ότι η επένδυση της SEA είναι δικαιολογημένη από καθαρά οικονομική άποψη και επομένως είναι σύμφωνη με την αρχή του ιδιώτη επενδυτή στην οικονομία της αγοράς.
- (147) Στη βάση αυτή, η Ιταλία θεωρεί ότι η επένδυση της SEA στην Airport Handling πραγματοποιήθηκε υπό συνθήκες που θα ήταν αποδεκτές για έναν ιδιώτη επενδυτή που ενεργεί υπό κανονικές συνθήκες οικονομίας της αγοράς και ότι, συνεπώς, το μέτρο δεν συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης.

5. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ

- (148) Η Επιτροπή έλαβε παρατηρήσεις από τη SEAH (υπό εκκαθάριση), το Milan Airport Handling Trust και την Airport Handling, τη SEA και έναν ενδιαφερόμενο που ζήτησε να τηρηθεί η ανωνυμία του.

5.1. Παρατηρήσεις από το Milan Airport Handling Trust και την Airport Handling (εφεξής «το trust»)

5.1.1. Σχετικά με τη μεταβίβαση εργατικού δυναμικού

- (149) Σύμφωνα με το trust, η Airport Handling έχει δομήσει από την αρχή της δραστηριότητάς της το επιχειρηματικό μοντέλο της με βάση μια οικονομική λογική που διαφέρει από εκείνη της SEAH, με στόχο την αυτόνομη δραστηριοποίησή της στην αγορά και την εξασφάλιση της βιωσιμότητάς της χωρίς κεφαλαιακές παρεμβάσεις από τον μέτοχό της.
- (150) Ειδικότερα, η Airport Handling θεωρούσε ανέκαθεν ότι το επιχειρηματικό μοντέλο της θα πρέπει να ακολουθήσει μια διαφοροποιημένη οργάνωση του εργατικού δυναμικού της που να βασίζεται στα κριτήρια της αποτελεσματικότητας και της συνάφειας. Κατά το trust, οι δραστηριότητες επίγειας εξυπηρέτησης χαρακτηρίζονται από απότομες αυξήσεις των αναγκών σε εργατικό δυναμικό σε ορισμένες περιόδους του έτους (π.χ. το καλοκαίρι). Για να αντεπεξέλθει σε αυτές τις ραγδαίες αλλαγές της ζήτησης, η εταιρεία παροχής υπηρεσιών πρέπει να αντιδρά με ευελιξία, με την πρόσληψη έκτακτου προσωπικού για τις περιόδους εκείνες κατά τις οποίες ο απαιτούμενος εργασιακός φόρτος δικαιολογεί την πραγματοποίηση προσλήψεων.
- (151) Ενώ η SEAH χρησιμοποιούσε κατά κύριο λόγο [...] (*) ([...] (*)), η προσέγγιση που υιοθέτησε η Airport Handling βασίζεται [...] (*) (π.χ. [...] (*)). Παρόλο που η προσέγγιση αυτή προϋποθέτει πιο σύνθετες δραστηριότητες επιμόρφωσης, διαχείρισης και συντονισμού, μπορεί από την άλλη να εξασφαλίσει μεγαλύτερη ευελιξία και, κατά συνέπεια, μείωση του λειτουργικού κόστους. Κατά το trust, με τον τρόπο αυτό κατέστη δυνατό [...] (*) (στις 31 Δεκεμβρίου 2014 η Airport Handling είχε [...] (*)).
- (152) Το trust υποστήριξε ότι δεν υπήρξε μεταβίβαση συμβάσεων απασχόλησης μεταξύ της SEAH και της Airport Handling, όπως καταδεικνύεται από τα ακόλουθα γεγονότα:
- η Airport Handling πραγματοποίησε τις προσλήψεις του προσωπικού της σύμφωνα με ένα σχέδιο που καθορίστηκε υπό πλήρη αυτονομία, βάσει του αναμενόμενου φόρτου κίνησης και της συγκεκριμένης οργάνωσης εργασίας, επιτυγχάνοντας με τον τρόπο αυτό σημαντική μείωση του εργατικού δυναμικού σε σύγκριση με τη SEAH,
 - πρώην εργαζόμενοι της SEAH προσλήφθηκαν από την Airport Handling βάσει όρων που ήταν διαφοροποιημένοι τόσο σε τυπικό όσο και σε ουσιαστικό επίπεδο, σύμφωνα με ένα διαφορετικό επιχειρηματικό μοντέλο από εκείνο της SEAH.
- (153) Επίσης, το trust υπενθυμίζει το κλίμα των ισχυρών αντιδράσεων και τις πολύ δύσκολες σχέσεις με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις τον Ιούνιο του 2014. Κατά τη γνώμη του trust, είναι προφανές ότι εάν η Airport Handling είχε όντως επαναπροσλάβει πρώην εργαζόμενους της SEAH βάσει των ίδιων όρων, οι εργαζόμενοι αυτοί δεν θα είχαν λόγο να διαμαρτύρονται. Αντίθετα, η ισχυρή αντίδραση των συνδικάτων στη συμφωνία του Ιουνίου του 2014 αποδεικνύει το γεγονός ότι οι εργαζόμενοι είχαν πλήρη επίγνωση ότι οι όροι απασχόλησής τους είχαν επιδεινωθεί.

5.1.2. Σχετικά με τις συμβάσεις με τους αερομεταφορείς

- (154) Καταρχάς, το trust υποστήριξε ότι οι συμβάσεις με τους αερομεταφορείς είναι εκ φύσεως μη μεταβιβάσιμες σε τρίτους. Το άρθρο 3.2 της τυποποιημένης σύμβασης επίγειας εξυπηρέτησης (Standard Ground Handling Agreement) ορίζει ρητά ότι, εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις που συμφωνούνται με τις εταιρείες επίγειας εξυπηρέτησης, ο αερομεταφορέας δεν μπορεί να αναθέσει καθήκοντα σε τρίτους βάσει της σύμβασης:
- «Ο αερομεταφορέας δεν αναθέτει σε άλλο πρόσωπο, εταιρεία ή οργανισμό την παροχή των υπηρεσιών που η εταιρεία επίγειας εξυπηρέτησης έχει δεχθεί να παρέχει μέσω της σύμβασης, εκτός από ειδικές περιπτώσεις όπου τούτο συμφωνείται αμοιβαία μεταξύ των συμβαλλομένων».
- (155) Το trust προσκόμισε σειρά βεβαιώσεων από αεροπορικές εταιρείες ότι για την επιλογή της Airport Handling ως εταιρεία επίγειας εξυπηρέτησης δεν πραγματοποίησαν διαγωνισμό κατά την έννοια της διαδικασίας σύναψης συμβάσεων. Οι εν λόγω αεροπορικές εταιρείες ανέφεραν, ωστόσο, ότι η επιλογή της Airport Handling έγινε βάσει ανταγωνιστικής διαδικασίας που βασίστηκε στη συγκριτική αξιολόγησή της έναντι άλλων εταιρειών παροχής υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης.
- (156) Επίσης, το trust υπενθύμισε ότι η διάρκεια της σύμβασης επίγειας εξυπηρέτησης καθορίζεται από τον αερομεταφορέα και συχνά προβλέπεται η δυνατότητα του τελευταίου να υπαναχωρήσει κατόπιν σχετικής προειδοποίησης. Για παράδειγμα η τυποποιημένη σύμβαση της IATA προβλέπει ότι κάθε συμβαλλόμενος δύναται να καταγγείλει τη σύμβαση κατόπιν προειδοποίησης 60 ημερών. Επομένως, η σύμβαση με τον αερομεταφορέα δεν είναι κατ' ανάγκη μια μακρόχρονη σύμβαση βάσει της οποίας η εταιρεία επίγειας εξυπηρέτησης μπορεί να προστατεύεται έναντι του ανταγωνισμού. Στην πραγματικότητα, οι αερομεταφορείς μπορούν να υπαναχωρούν από τη σύμβαση εφόσον εξασφαλίσουν καλύτερους όρους από άλλες εταιρείες παροχής υπηρεσιών.

(*) Εμπορικό απόρρητο

- (157) Κατά το trust, όταν η SEAH αποχώρησε από την αγορά και η Airport Handling διαπραγματεύτηκε νέες συμβάσεις με τους αερομεταφορείς, οι τελευταίοι πρότειναν στην Airport Handling, όπως και στις άλλες εταιρείες παροχής υπηρεσιών με τις οποίες είχαν επαφές, διαφορετικούς —και δη ευνοϊκότερους— όρους από αυτούς που παρείχε η SEAH. Κατά το trust, συμβαίνει αρκετά συχνά ένας αερομεταφορέας να αποφασίζει να καταγγείλει τη σύμβαση όταν εξασφαλίζει ευνοϊκότερους όρους από άλλες ανταγωνιστικές εταιρείες επίγειας εξυπηρέτησης, ή να απειλεί ότι δεν θα παραμείνει στη σύμβαση εάν η υφιστάμενη εταιρεία επίγειας εξυπηρέτησης δεν είναι διατεθειμένη να βελτιώσει την προσφορά της συγκριτικά με τις προσφορές άλλων εταιρειών παροχής υπηρεσιών.
- (158) Η Airport Handling ξεκίνησε τη δραστηριότητά της στους αερολιμένες του Μιλάνου την 1η Σεπτεμβρίου 2014, μετά τη μεταβίβαση της συμμετοχής της στη SEA. Παρόλο που αρχικά η Airport Handling είχε ενημερώσει την ENAC και τους αερομεταφορείς ότι η έναρξη της δραστηριότητάς της θα γινόταν από την 1η Ιουλίου 2014, οι καθυστερήσεις που προέκυψαν λόγω της μεταβίβασης των μετοχών στο trust και των αντιδράσεων των συνδικάτων καθυστέρησαν περαιτέρω την έναρξη λειτουργίας και έτσι αυτή ξεκίνησε την 1η Σεπτεμβρίου 2014.
- (159) Στις 28 Φεβρουαρίου 2015 η Airport Handling είχε συνάψει συμβάσεις επίγειας εξυπηρέτησης με [...] (*) αερομεταφορείς, [...] (*) από τους οποίους δραστηριοποιούνταν στον αερολιμένα Linate και [...] (*) δραστηριοποιούνταν στον αερολιμένα Malpensa. Το trust υποστήριξε επίσης ότι η Airport Handling δεν συνάψε συμβάσεις με όλους τους αερομεταφορείς που διατηρούσαν προηγουμένως συμβατική σχέση με τη SEAH. Πιο συγκεκριμένα, [...] (*).
- (160) Σύμφωνα με το trust, οι συμβάσεις που υπέγραψε η Airport Handling με τους αερομεταφορείς διαφέρουν από εκείνες που είχαν υπογράψει με τη SEAH:
- Από νομικής σκοπιάς: η Airport Handling συνήψε νέα συμβατική σχέση και δεν έγινε διάδοχος προγενέστερης σύμβασης. Ως εκ τούτου, η Airport Handling δεν φέρει ευθύνη για προγενέστερες υποχρεώσεις, απαιτήσεις ή οφειλές μεταξύ αερομεταφορέων και της SEAH.
 - Από άποψη περιεχομένου:
 - η Airport Handling λάμβανε σχεδόν συστηματικά από αερομεταφορείς (απευθείας ή μέσω προκηρύξεων διαγωνισμού) αιτήματα για [...] (*),
 - κάποιοι αερομεταφορείς έχουν [...] (*),
 - κάποιοι αερομεταφορείς ζήτησαν [...] (*).
- (161) Ειδικότερα, σύμφωνα με το Trust, [...] (*) αερομεταφορείς έλαβαν από την Airport Handling, στο πλαίσιο της διαπραγμάτευσης της νέας σύμβασης επίγειας εξυπηρέτησης, [...] (*). Ταυτόχρονα, [...] (*) αερομεταφορείς συνήψαν σύμβαση [...] (*) με τη SEAH.
- (162) Το trust υποστήριξε επίσης ότι μερικές από τις πιο σημαντικές συμβάσεις με αερομεταφορείς ([...] (*)) επρόκειτο να λήξουν ως εξής:
- η σύμβαση με την [...] (*) στις [...] (*),
 - η σύμβαση με την [...] (*) στις [...] (*),
 - η σύμβαση με την [...] (*) στις [...] (*).

5.1.3. Σχετικά με τις εικαζόμενες κοινές προσπάθειες εμπορικής προώθησης

- (163) Όπως και η Ιταλία, το trust θεωρεί ότι οι όποιες κοινές προσπάθειες εμπορικής προώθησης των SEA/SEAH και Airport Handling, ακόμη κι αν θα μπορούσε να αποδειχθεί ότι πραγματοποιήθηκαν, είναι άνευ σημασίας για την εκτίμηση της οικονομικής συνέχειας.
- (164) Επίσης, το trust θεωρεί ότι το γεγονός ότι η SEA μπορεί να ανακοίνωσε δημοσίως και/ή να ενημέρωσε τους αερομεταφορείς ότι ο όμιλος σκόπευε να συνεχίσει να δραστηριοποιείται στην παροχή υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης είναι άνευ σημασίας για τους σκοπούς της έρευνας, στον βαθμό που η Επιτροπή γνώριζε για τη δημιουργία και την κεφαλαιοποίηση της Airport Handling από το 2013.

5.1.4. Σχετικά με το αναμενόμενο μερίδιο αγοράς της Airport Handling

- (165) Κατά το trust, το γεγονός ότι η Airport Handling μπορεί να αποκτήσει σημαντική παρουσία στην αγορά των υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης στους αερολιμένες του Μιλάνου δεν αποτελεί απόρροια της μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων από τη SEAH στην Airport Handling, αλλά των ιδιαιτεροτήτων των αερολιμένων του Μιλάνου και των επιχειρηματικών μοντέλων που εφαρμόζουν οι διάφορες εταιρείες επίγειας εξυπηρέτησης.

(*) Εμπορικό απόρρητο

- (166) Κατά την άποψη του Trust, το γεγονός ότι μια εταιρεία αποχωρεί από την αγορά και μια άλλη επιχείρηση (είτε νεοεισερχόμενη είτε προϋπάρχουσα) αποκτά παρόμοιο μερίδιο αγοράς είναι ένα φαινόμενο που παρατηρείται συχνά στις αγορές και είναι αποτέλεσμα διασταυρούμενης ελαστικότητας μεταξύ ανταγωνιστικών επιχειρήσεων. Σε μια υποθετική αγορά όπου υπάρχουν δύο μόνο επιχειρήσεις, οι Α και Β, είναι πιθανό, εάν η εταιρεία Α χρεοκοπήσει, οι πελάτες και το μερίδιο αγοράς της να περιέλθουν στην επιχείρηση Β, χωρίς να υπάρχει νομική ή πραγματική σύνδεση μεταξύ των δύο επιχειρήσεων. Στην περίπτωση των αερολιμένων του Μιλάνου, μολονότι είναι γεγονός ότι δραστηριοποιούνται περισσότερες από δύο εταιρείες επίγειας εξυπηρέτησης, σύμφωνα με τα λεγόμενα του trust μόνο δύο από τις επιχειρήσεις αυτές επικεντρώνουν μέχρι τώρα το επιχειρηματικό μοντέλο τους στους αερολιμένες του Μιλάνου. Κατά τη γνώμη του trust, η ύπαρξη παρόμοιων μεριδίων αγοράς δικαιολογείται από το γεγονός ότι η Airport Handling είναι η μοναδική εταιρεία παροχής υπηρεσιών που έχει οργανώσει τις δραστηριότητές της στους αερολιμένες του Μιλάνου ως πάροχος βάσης, προκειμένου να καλύψει σε ικανοποιητικό βαθμό τη ζήτηση των αερομεταφορέων και να παρέχει υπηρεσίες υψηλής ποιότητας.
- (167) Το trust θεωρεί ότι η συλλογιστική της Επιτροπής είναι κυκλική: είτε το μερίδιο αγοράς το οποίο προβλεπόταν να εξασφαλίσει η Airport Handling στους αερολιμένες του Μιλάνου με βάση τις εκτιμήσεις του επιχειρηματικού σχεδίου δεν είναι ρεαλιστικό και επομένως η εισφορά στο κεφάλαιο της Airport Handling συνιστά κρατική ενίσχυση, είτε το μερίδιο αγοράς είναι όντως ρεαλιστικό, αλλά στην περίπτωση αυτή το γεγονός ότι η Airport Handling είναι σε θέση να εξασφαλίσει το εν λόγω μερίδιο αγοράς συναρτάται με το ζήτημα της οικονομικής συνέχειας.

5.1.5. Σχετικά με τη χρήση περιουσιακών στοιχείων της SEAH από την Airport Handling

- (168) Το trust, υπογραμμίζει ότι η δημοπρασία εκποίησης των περιουσιακών στοιχείων της SEAH κηρύχθηκε άγονη, διότι κανένας υποψήφιος δεν εκδήλωσε ενδιαφέρον για την αγορά κάποιας από τις παρτίδες που διατέθηκαν προς πώληση.
- (169) Σύμφωνα με την Airport Handling αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στο γεγονός ότι τα περιουσιακά στοιχεία της SEAH ήταν απαξιωμένα και, συνεπώς, δεν προσέλκυσαν το ενδιαφέρον της αγοράς. Πράγματι, το trust αναφέρει ότι από τα [...] (*) στοιχεία με τη μεγαλύτερη αξία (δηλαδή [...] (*)), μόνο περίπου [...] (*) αγοράστηκαν από τη SEAH μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2006. Τα περισσότερα περιουσιακά στοιχεία ήταν ηλικίας άνω των 15 ετών, γεγονός που καθιστά ιδιαίτερα δυσχερή την εύρεση ανταλλακτικών και, εντέλει, την επίτευξη των απαιτούμενων επιπέδων απόδοσης.
- (170) Το trust υπενθύμισε επίσης ότι η Airport Handling δεν υπέβαλε προσφορά στη δημοπρασία εκποίησης των περιουσιακών στοιχείων της SEAH. Ωστόσο, θεωρεί ότι η από μέρους της απόκτηση των περιουσιακών στοιχείων δεν θα αποτελούσε απόδειξη οικονομικής συνέχειας με τη SEAH.
- (171) Το trust υποστήριξε επίσης ότι η Airport Handling χρησιμοποιεί επί του παρόντος τα περιουσιακά στοιχεία της SEAH βάσει διμερούς σύμβασης που υπογράφηκε την 1η Σεπτεμβρίου 2014. Κατά το trust, η διαπραγμάτευση της σύμβασης από τη SEAH και τον εντολοδόχο έγινε υπό συνθήκες ανταγωνισμού κατά την περίοδο μεταξύ της ημερομηνίας σύστασης του trust (30 Ιουνίου 2014) και της ημερομηνίας που εντέλει πραγματοποιήθηκε η μεταβίβαση στο trust της συμμετοχής της SEA στην Airport Handling (27 Αυγούστου 2014).
- (172) Ο εντολοδόχος επρόκειτο να εισαγάγει στη σύμβαση σημαντικές αλλαγές, όπως οι εξής:
- εξακρίβωση της αγοραίας αξίας του μισθώματος από ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα τον οποίο θα όριζαν από κοινού η Airport Handling και η SEAH, ώστε να διασφαλιστεί ότι το μίσθωμα που κατέβαλε η Airport Handling για τη χρήση των περιουσιακών στοιχείων της SEAH είχε αγορακεντρικό χαρακτήρα,
 - αναπροσαρμογή του μισθώματος σε περίπτωση απόκλισης άνω του 10 % από το μίσθωμα που θα υποδείκνυε ο ανεξάρτητος εμπειρογνώμονας,
 - παράταση της σύμβασης έως τις 31 Αυγούστου 2015, ώστε να εναρμονιστεί με τη συνήδη εμπορική πρακτική,
 - δυνατότητα υπενοικίασης του εξοπλισμού σε τρίτους,
 - συμπερίληψη όρου ότι η Airport Handling αναλαμβάνει την τακτική συντήρηση και την αποκατάσταση ζημιών, ενώ η έκτακτη συντήρηση παραμένει ευθύνη της SEAH.
- (173) Το trust υπενθύμισε ότι το μίσθωμα καθορίστηκε βάσει ανεξάρτητων αποτιμήσεων από διαφορετικούς εμπειρογνώμονες και αντικατοπτρίζει, ως εκ τούτου, την αγοραία τιμή.
- (174) Το trust υποστήριξε επίσης ότι η Airport Handling είχε ήδη προβλέψει διαδικασίες για την αγορά από τρίτους σημαντικού μέρους των περιουσιακών στοιχείων [...] (*) % που απαιτούνται για την άσκηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, σε αντικατάσταση των περιουσιακών στοιχείων που είχε μισθώσει από τη SEAH, μετά τη λήξη της σύμβασης μίσθωσης. Υπό την έννοια αυτή:
- στις 26 Νοεμβρίου 2014 το διοικητικό συμβούλιο της Airport Handling αποφάσισε να προκηρύξει διαγωνισμούς για την ανανέωση του εξοπλισμού που είχε μισθώσει από τη SEAH, συνολικής εκτιμώμενης αξίας [...] (*) ευρώ περίπου,

(*) Εμπορικό απόρρητο

— οι εν λόγω διαγωνισμοί (όλοι πλην ενός, ο οποίος κατά τον χρόνο υποβολής των παρατηρήσεων του trust επί της απόφασης του 2014 για την κίνηση της διαδικασίας βρισκόταν ακόμη στο αρχικό του στάδιο) ολοκληρώθηκαν στις αρχές Ιανουαρίου του 2015, και στις 11 Φεβρουαρίου 2015 η Airport Handling είχε ήδη εγκρίνει μια πρώτη παραγγελία για την αγορά [...] (*) % περίπου του εξοπλισμού (συμπεριλαμβανομένου [...] (*)). Κατά το trust, μια δεύτερη παραγγελία θα μπορούσε να υποβληθεί σύντομα, υπό την προϋπόθεση εξεύρεσης εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης ή εφοδιασμού, διότι από τα αποτελέσματα της διαδικασίας επιλογής προέκυψε σημαντική αύξηση του κόστους του νέου εξοπλισμού.

5.1.6. Σχετικά με τη χρονική στιγμή και τη λογική της δημιουργίας νέας εταιρείας

- (175) Κατά το trust, το να συνάγει κανείς το συμπέρασμα ότι η σύσταση από τη SEA νέας θυγατρικής εταιρείας επίγειας εξυπηρέτησης είχε σκοπό την καταστρατήγηση της εντολής ανάκτησης, είναι σαν να διατείνεται ότι μια αρνητική απόφαση σε υπόθεση κρατικής ενίσχυσης δεν επιτρέπει στον αποδέκτη της εικαζόμενης ενίσχυσης να συνεχίσει την επιχειρηματική δραστηριότητά του υπό νέους όρους.

5.1.7. Σχετικά με τις ενέργειες στις οποίες προέβη ο εντολοδόχος για να διασφαλίσει την οικονομική ασυνέχεια

- (176) Το trust επισημαίνει ότι την 1η Αυγούστου 2014 ο εντολοδόχος και η SEA συνήψαν πρωτόκολλο που επέτρεπε στον εντολοδόχο να αρχίσει να επιτελεί ορισμένες λειτουργίες διοίκησης και παρακολούθησης της δραστηριότητας της Airport Handling κατά τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο του 2014.
- (177) Σε εκείνο το στάδιο, πέραν των μέτρων που λήφθηκαν σε συνεννόηση με τη SEAH σχετικά με τη μίσθωση περιουσιακών στοιχείων της SEAH και της πραγματογνωμοσύνης, ο εντολοδόχος ζήτησε και έλαβε από τη SEA τους οικονομικούς πόρους που απαιτούνταν για την επιτέλεση του έργου του με πλήρη ανεξαρτησία από την τελευταία. Επίσης, ο εντολοδόχος κάλεσε τη SEA να αναθεωρήσει τις συμβάσεις παροχής υπηρεσιών που είχε συνάψει με την Airport Handling, υπέδειξε νέο γενικό σύμβουλο για την Airport Handling και απαίτησε να επέλθουν αλλαγές στο καταστατικό της Airport Handling που θα διασφαλίζουν την πλήρη αυτονομία της εταιρείας.
- (178) Μετά τη μεταβίβαση της συμμετοχής της SEA στο trust, στις 27 Αυγούστου 2014 ο εντολοδόχος διόρισε νέο διοικητικό συμβούλιο.
- (179) Ο εντολοδόχος μερίμνησε επίσης ώστε το νέο διοικητικό συμβούλιο να προβεί στα εξής:
- να ζητήσει από τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της Airport Handling να διενεργήσουν και να υποβάλουν πλήρη αξιολόγηση της επιχείρησης ώστε να διασφαλιστεί ότι δεν εγκρίθηκαν νομικές πράξεις που είναι ασυμβίβαστες με την απαίτηση για οικονομική ασυνέχεια,
 - να απαιτήσει την εφαρμογή διαδικασιών βάσει των οποίων:
 - διασφαλίστηκε, μεταξύ άλλων, ότι δεν υφίσταντο νομικές πράξεις μεταξύ της SEAH και της Airport Handling όσον αφορά την προμήθεια προϊόντων, κινητά ή ακίνητα περιουσιακά στοιχεία, συμβάσεις με αεροπορικές εταιρείες και/ή προμηθευτές προϊόντων και υπηρεσιών που σχετιζόνταν με τις δραστηριότητες επίγειας εξυπηρέτησης,
 - εξακριβώθηκε ότι η Airport Handling έδωσε σε εφαρμογή διαδικασίες και μηχανισμούς ελέγχου που δεν της επιτρέπουν να επωφεληθεί από εμπορικές πληροφορίες που κατέχει η SEA προκειμένου να αποκτήσει αθέμιτο πλεονέκτημα έναντι των ανταγωνιστών της όσον αφορά τη σύναψη ή διατήρηση συμβάσεων με αερομεταφορείς, ή που είναι σημαντικές για τη θέση της Airport Handling στην αγορά των υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης,
 - καταγράφηκαν οι υφιστάμενες θέσεις εργασίας και ενοποιήθηκαν οι υψηλόβαθμες επιτελικές λειτουργίες που κρίθηκαν ανεπαρκείς (πρωτίστως στη διεύθυνση νομικών υπηρεσιών και πόρων),
 - τροποποιήθηκε η δομή διακυβέρνησης της Airport Handling αναθέτοντας στον διευθύνοντα σύμβουλο, ο οποίος είναι μέλος του trust, διευρυμένες εξουσίες λήψης αποφάσεων,
 - αξιολογήθηκαν και εγκρίθηκαν προσωρινώς τα πεπραγμένα του γενικού διευθυντή,
 - αποφασίστηκε ότι η Airport Handling θα είχε δικό της ιστότοπο,
 - πραγματοποιήθηκαν εντατικές διαπραγματεύσεις με τη SEA για την εκ βάθρων αναθεώρηση των συμβάσεων παροχής υπηρεσιών που είχαν συνάψει η Airport Handling και η SEA, με γνώμονα να διασφαλιστεί ότι όλες οι υπηρεσίες θα είναι διαθέσιμες υπό τους καλύτερους δυνατούς όρους και εξασφαλίστηκε η δυνατότητα διακοπής της παροχής υπηρεσιών χωρίς ποινική ρήτρα εάν και όταν η Airport Handling αποφασίσει να αξιοποιήσει εσωτερικές δομές ή να απευθυνθεί σε άλλους ή καταλληλότερους προμηθευτές,

(*) Εμπορικό απόρρητο

- ενημερώθηκαν οι πελάτες, οι προμηθευτές και η αρμόδια αρχή (ENAC) σχετικά με τη μεταβολή στον έλεγχο της εταιρείας.
- (180) Επίσης, ο εντολοδόχος έλαβε μέτρα προκειμένου να διασφαλιστεί η οικονομική ασυνέχεια. Συνοπτικά, οι εν λόγω διαδικασίες περιλάμβαναν τα εξής:
- την καταγραφή των δραστηριοτήτων που κρίθηκαν σημαντικές για τη διασφάλιση της οικονομικής ασυνέχειας,
 - την αξιολόγηση και την έγκριση των εν λόγω δραστηριοτήτων,
 - τη ροή της πληροφόρησης προς το διοικητικό συμβούλιο,
 - τις διαδικασίες που σχετίζονται με τη διαχείριση, τη διαλογή και την αποθήκευση των πληροφοριών που ενδέχεται να αφορούν την οικονομική ασυνέχεια.
- (181) Κατά το trust, οι εν λόγω εσωτερικές διαδικασίες παρουσιάστηκαν στο πλαίσιο δύο επιμορφωτικών σεμιναρίων που διοργανώθηκαν για τα ανώτερα και τα μεσαία διευθυντικά στελέχη αντίστοιχα.

5.1.8. Σχετικά με τον καταλογισμό των μέτρων στο κράτος

- (182) Κατά το trust, την περίοδο Ιουνίου-Αυγούστου 2014 οι ιταλικές αρχές δεν άσκησαν άμεσα επιρροή στη SEA και την απόφασή της να επενδύσει στην Airport Handling. Δεν υπήρξε ποτέ καμία ένδειξη, άμεση ή έμμεση, που θα μπορούσε να εγείρει έστω και την παραμικρή αμφιβολία ότι η απόφαση για τη σύσταση και/ή κεφαλαιοποίηση της Airport Handling εξαρτάτο από τις ιταλικές αρχές.

5.1.9. Σχετικά με το επιχειρηματικό σχέδιο της Airport Handling και τη συμμόρφωση με την αρχή του ιδιώτη επενδυτή στην οικονομία της αγοράς

- (183) Κατά το trust, δεν υπάρχει συνέχεια μεταξύ της SEAH και της Airport Handling, κι ως εκ τούτου οποιοσδήποτε ιδιώτης επενδυτής θα λάμβανε υπόψη τις αδυναμίες των εκτιμήσεων της Επιτροπής στην απόφασή του 2014 για την κίνηση της διαδικασίας και οι εν λόγω εκτιμήσεις δεν θα επηρέαζαν την απόφασή του να επενδύσει στην Airport Handling.
- (184) Το trust διευκρίνισε ότι το επιχειρηματικό σχέδιο Νοεμβρίου 2013 που παρουσιάστηκε αρχικά στην Επιτροπή είχε στο μεταξύ εξειδικευτεί. Ως εκ τούτου το επιχειρηματικό σχέδιο στο οποίο βασίστηκε η απόφαση για την κεφαλαιοποίηση της Airport Handling ήταν το επιχειρηματικό σχέδιο Αυγούστου 2014 που εγκρίθηκε από το διοικητικό συμβούλιο της Airport Handling στις 26 Αυγούστου 2014.
- (185) Μετά τη μεταβίβαση της συμμετοχής της SEA στο trust, ο εντολοδόχος προέβη σε εξακρίβωση της αξιοπιστίας του επιχειρηματικού σχεδίου της Airport Handling. Κατά το trust, το νεοδιορισθέν διοικητικό συμβούλιο της Airport Handling εξέτασε καταρχάς κατά πόσο το επιχειρηματικό σχέδιο της 6ης Αυγούστου 2014 ήταν αξιόπιστο, αναθέτοντας το έργο αυτό στην Boston Consulting Group («BCG»).
- (186) Η BCG ενημέρωσε την Airport Handling για τα συμπεράσματά της στις 14 Οκτωβρίου 2014. Η BCG κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο στόχος του επιχειρηματικού σχεδίου, ήτοι κέρδη προ φόρων και τόκων (EBIT) για το 2017 ύψους [...] (*) ευρώ, με περιθώριο [...] (*) %, ήταν λογικός και ότι το εύρος της απόκλισης ήταν σε γενικές γραμμές ίσο ή ελαφρώς χαμηλότερο από τη μέση αποδοτικότητα σημαντικού δείγματος άλλων δημόσιων και ιδιωτικών ευρωπαϊκών εταιρειών που δραστηριοποιούνται στον τομέα των υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης. Η BCG επιβεβαίωσε επίσης την εγκυρότητα του επιχειρηματικού σχεδίου Νοεμβρίου 2013.
- #### 5.1.9.1. Σχετικά με τη σκοπούμενη μείωση του εργατικού δυναμικού και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας
- (187) Σύμφωνα με το trust, η Airport Handling είναι αποφασισμένη να εξασφαλίσει τη μέγιστη δυνατή αποτελεσματικότητα και ευελιξία μέσω [...] (*). Σύμφωνα με το επιχειρηματικό σχέδιο της 6ης Αυγούστου 2014, η Airport Handling αναμένεται να απασχολεί [...] (*). Αυτό θα επιτευχθεί εξορθολογισμό των δομών συντονισμού και τη χρήση νέου και αποδοτικότερου εξοπλισμού και συστημάτων πληροφορικής για τη διαχείριση προσωπικού, που θα επιτρέψουν στην Airport Handling να μην αντικαταστήσει το προσωπικό που αποχωρεί με νέο.

(*) Εμπορικό απόρρητο

5.1.9.2. Σχετικά με τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας που συνδέεται με παράγοντες που αφορούν ειδικά την οργάνωση της εργασίας

(188) Κατά το trust, θα προκύψει ακόμη μεγαλύτερος βαθμός αποτελεσματικότητας χάρη στην ακόλουθη σειρά μέτρων:

- Βελτιστοποίηση του ποσοστού των συμβάσεων ορισμένου χρόνου και των συμβάσεων μερικής απασχόλησης: η αποτελεσματικότητα αναμενόταν να αυξηθεί κατά περίπου [...] (*) % ήδη το 2015 και σε συνδυασμό με [...] (*) θα αυξανόταν κατά [...] (*) % ακόμη έως το 2017.
- Καλύτερος σχεδιασμός του προγράμματος εργασίας: η σύμβαση εργασίας που εφαρμόζει η Airport Handling προβλέπει [...] (*) από τη σύμβαση που εφαρμόζε η SEAH στους εργαζομένους της. Από αυτό προκύπτει εξοικονόμηση [...] (*) % σε σχέση με τον αριθμό των απασχολούμενων εργαζομένων. Επίσης, ο ημερήσιος χρόνος εργασίας των εργαζομένων πλήρους απασχόλησης ήταν [...] (*), ενώ ο σχετικός αντίκτυπος στις ανάγκες σε προσωπικό ήταν [...] (*) %. Με την ανανέωση της συλλογικής σύμβασης που αναμένεται εντός του 2015, ακόμη [...] (*). Επίσης, η Airport Handling προτίθεται να βελτιστοποιήσει τη χρήση των πόρων με τη χρήση εργαλείων όπως η εργασία σε βάρδιες και οι συμβάσεις με ελαστικό ημερήσιο και εβδομαδιαίο ωράριο ανάλογα με τις πραγματικές ανάγκες και σύμφωνα με τις νέες δυνατότητες που προσφέρουν οι συλλογικές συμβάσεις σε εθνικό επίπεδο. Οι μηχανισμοί αυτοί θα επιτρέψουν στην Airport Handling να βελτιώσει την αποτελεσματικότητά της τουλάχιστον κατά [...] (*)% ακόμη.
- Προσαρμογή της οργανωτικής δομής με στόχο την αποτελεσματική χρήση των πόρων κατά [...] (*): ήδη από το 2015 θα υπάρξει βελτίωση της αποτελεσματικότητας συνεπεία της εποχικής επικαιροποίησης των πινάκων σε συνάρτηση με την αύξηση της κίνησης, καθώς και της ανακατανομής των αδειών σε εννέα περιόδους που συνεπάγεται [...] (*). Η εκτιμώμενη εξοικονόμηση θα είναι [...] (*) %.
- Μεγιστοποίηση της παραγωγικότητας του υπάρχοντος προσωπικού: η προοδευτική χρήση [...] (*) θα συμβάλει στη θετική αύξηση της παραγωγικότητας κατά 0,5 %. Η μείωση των θέσεων εργασίας για [...] (*), που έχει εν μέρει ολοκληρωθεί ήδη [...] (*) και εν μέρει προς υλοποίηση εντός του 2015 [...] (*), θα συμβάλει περαιτέρω στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας.
- Οικονομίες κλίμακας ως αποτέλεσμα της αύξησης της κίνησης: η αύξηση της κίνησης σε σχέση με τους υπάρχοντες πελάτες και η σύναψη συμβάσεων με νέους αερομεταφορείς, ακόμη και με εκείνους που δραστηριοποιούνται σε περιόδους εκτός αιχμής, θα επιτρέψει τη βελτίωση των συντελεστών κορεσμού του προσωπικού, που με τη σειρά τους θα επιφέρουν αύξηση της παραγωγικότητας κατά [...] (*) % το 2017.
- Διαρθρωτικές προσαρμογές των επιχειρησιακών διεργασιών: το trust ανέφερε τις ακόλουθες μεθόδους που προβλέπεται να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα: καλύτερος προγραμματισμός και οργάνωση της εργασίας, επενδύσεις σε τεχνικές λύσεις που θα καταστήσουν δυνατή τη μερική ή ολική αυτοματοποίηση ορισμένων δραστηριοτήτων, σύνδεση της δαπάνης για το εργατικό δυναμικό με τις εκροές και τα αποτελέσματα της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Όσον αφορά τον προγραμματισμό της εργασίας, το trust ανέφερε ότι η Airport Handling προέβλεπε επενδύσεις σε νέα συστήματα ΤΠ για τη διαχείριση του προσωπικού και την ανακατανομή των βαρδιών που θα έχει ως αποτέλεσμα την ορθολογικότερη χρήση των πόρων και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας κατά [...] (*) %. Επίσης, η Airport Handling έχει ξεκινήσει διαδικασία απόκτησης νέου εξοπλισμού που φέρει σύγχρονα συστήματα γεωεντοπισμού. Η βελτίωση της αποτελεσματικότητας όσον αφορά την αξιοποίηση του προσωπικού εκτιμάται ότι θα ανέλθει σε [...] (*) %.

(189) Κατά το trust, τα αποτελέσματα που εξασφάλισε η Airport Handling κατά τους πρώτους μήνες της λειτουργίας της επιτρέπουν στην Επιτροπή να επαληθεύσει εκ των υστέρων ότι οι παραδοχές του επιχειρηματικού σχεδίου ήταν βάσιμες. Το trust επισήμανε τα αποτελέσματα των πρώτων τεσσάρων μηνών δραστηριότητας, από τα οποία προκύπτουν [...] (*) κέρδη προ φόρων και τόκοι ύψους [...] (*) ευρώ και [...] (*) ύψους [...] (*) ευρώ συγκριτικά με τις προβλέψεις του επιχειρηματικού σχεδίου της 6ης Αυγούστου 2014. Αυτή η θετική τάση ήταν το αποτέλεσμα [...] (*) εσόδων [...] (*) ευρώ και [...] (*) εξόδων [...] (*) ευρώ).

5.2. Παρατηρήσεις της SEAH (υπό εκκαθάριση)

5.2.1. Σχετικά με τα περιουσιακά στοιχεία της SEAH

(190) Σύμφωνα με τη SEAH, η λογιστική αξία του εξοπλισμού επίγειας εξυπηρέτησης ανερχόταν σε [...] (*) ευρώ προτού η SEAH τεθεί σε εκκαθάριση. Η μέση ηλικία των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων ήταν [...] (*) έτη. Από τα περίπου [...] (*) στοιχεία του [...] (*) εξοπλισμού υψηλότερης αξίας, εξαιρουμένου [...] (*), μόνο [...] (*) είχαν αποκτηθεί μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2006.

(*) Εμπορικό απόρρητο

- (191) Όταν η SEAH τέθηκε υπό εκκαθάριση, τα μοναδικά άλλα στοιχεία ενεργητικού της εταιρείας ήταν το κεφάλαιο κίνησης για την επιχειρηματική δραστηριότητα που διακόπηκε την 1η Σεπτεμβρίου 2014. Επίσης, υπήρχαν κάποια [...] (*). Στο διάστημα που μεσολάβησε οι εν λόγω θέσεις είχαν ρευστοποιηθεί. Ως εκ τούτου, η SEAH θεωρεί ότι ο εκκαθαριστής μπορεί να βασιστεί μόνο στην εκποίηση του εξοπλισμού επίγειας εξυπηρέτησης για τη χρηματοδότηση του κόστους εκκαθάρισης και κάθε άλλης αναπομένουσας χρεωστικής θέσης.

5.2.2. Σχετικά με τη δημοπρασία εκποίησης περιουσιακών στοιχείων της SEAH

- (192) Ένα από τα κυριότερα καθήκοντα του εκκαθαριστή ήταν η ολοκλήρωση της ανοικτής, δημόσιας και επί ίσοις όροις δημοπρασίας εκποίησης των περιουσιακών στοιχείων της SEAH που είχε ήδη προκηρυχθεί προτού η εταιρεία τεθεί σε καθεστώς εκκαθάρισης.
- (193) Σύμφωνα με τη SEAH, τα περιουσιακά στοιχεία ομαδοποιήθηκαν σε εννέα παρτίδες, οι οποίες περιλάμβαναν αλληλοσυμπληρωματικά στοιχεία που δεν ήταν όλα της ίδιας αξίας, και διέθεταν λειτουργική αυτονομία. Στόχος ήταν η εξασφάλιση ευρείας συμμετοχής στη δημοπρασία. Ο επιμερισμός των περιουσιακών στοιχείων σε παρτίδες απέβλεπε στην κάλυψη αναγκών της αγοράς, όπως αυτές προσδιορίστηκαν με βάση τις δραστηριότητες των σημαντικότερων εταιρειών επίγειας εξυπηρέτησης στους ιταλικούς αερολιμένες. Από τα διαθέσιμα στοιχεία προκύπτει ότι η διαδικασία της εκποίησης απευθυνόταν αποκλειστικά σε εταιρείες επίγειας εξυπηρέτησης, φορείς διαχείρισης αερολιμένων, κατασκευαστές εξοπλισμού παρόμοιου τύπου με τον εκποιούμενο, μεταπωλητές και εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης. Επίσης, προβλέπονταν ορισμένες ελάχιστες προϋποθέσεις φερεγγυότητας, όπως ειδικότερα i) κύκλος εργασιών τουλάχιστον 1 εκατ. ευρώ ανά παρτίδα περιουσιακών στοιχείων για τα οποία προτίθενται να υποβάλουν προσφορά· ii) καθαρό ενεργητικό τουλάχιστον 1 εκατ. ευρώ ή 2 εκατ. ευρώ σε περίπτωση υποβολής προσφορών από τους υποψήφιους αγοραστές για περισσότερες από μία παρτίδες· iii) δείκτης χρέους προς συνολικό ενεργητικό που δεν υπερβαίνει το 3. Στην πρόσκληση για την υποβολή προσφορών δεν ορίζονταν κριτήρια επιλογής πέραν των προαναφερόμενων υποχρεωτικών προϋποθέσεων.
- (194) Η SEAH επισημαίνει ότι κανένας υποψήφιος αγοραστής δεν εκδήλωσε ενδιαφέρον για την αγορά των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων. Οι μοναδικές αιτήσεις παροχής πληροφοριών υποβλήθηκαν εκτός του πλαισίου της διαδικασίας από μέρη το ενδιαφέρον των οποίων περιορίστηκε στην αγορά ορισμένων μόνο περιουσιακών στοιχείων, αλλά σε τιμές που ήταν σημαντικά χαμηλότερες από εκείνες που είχαν καθορίσει οι ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες. Η SEAH υποστήριξε επίσης ότι η Airport Handling εκδήλωσε ενδιαφέρον για την αγορά των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων, αλλά δεν υπέβαλε προσφορά. Η Επιτροπή επισήμανε ότι οι ιταλικές αρχές είχαν ήδη δηλώσει στις 27 Νοεμβρίου 2013, όταν ζήτησαν τη γνώμη της Επιτροπής σχετικά με το σχέδιο της SEA να θέσει τη SEAH υπό εκκαθάριση, να ιδρύσει την Airport Handling και να εισφέρει κεφάλαιο σε αυτή, ότι η Airport Handling δεν θα συμμετείχε στη διαδικασία της εκποίησης και, ως εκ τούτου, δεν θα υπέβαλε προσφορά στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής.
- (195) Μετά την ατελέσφορη προσπάθεια εκποίησης των περιουσιακών στοιχείων της SEAH, ο εκκαθαριστής ήρθε σε επαφή με τις σημαντικότερες επιχειρήσεις του τομέα προκειμένου να συζητήσει το ενδεχόμενο πώλησης των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων και τους όρους υπό τους οποίους θα γινόταν ενδεχομένως η εν λόγω πώληση.

5.2.3. Σχετικά με την αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων

- (196) Η SEAH υπενθυμίζει ότι προτού η SEAH τεθεί υπό εκκαθάριση, το διοικητικό της συμβούλιο είχε επιλέξει την IMQ ως ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα στον οποίο και ανέθεσε την αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων. Στην αποτίμηση, η οποία παραδόθηκε στις 25 Ιουνίου 2014, προτεινόταν μίσθωμα ύψους [...] (*) ευρώ ετησίως, ως το τίμημα που κρίθηκε σύμφωνο με τις συνθήκες οικονομίας της αγοράς. Την 1η Σεπτεμβρίου 2014 η SEAH ανέθεσε στην E&Y τη διενέργεια δεύτερης αποτίμησης των περιουσιακών στοιχείων. Κατόπιν σχετικού αιτήματος του εντολοδόχου, η SEAH και ο εντολοδόχος ανέθεσαν από κοινού στην E&Y τη διενέργεια της εν λόγω δεύτερης αποτίμησης. Η E&Y εισήγησε μίσθωμα ύψους 1,4 εκατ. ευρώ ετησίως.
- (197) Η SEAH πρόσθεσε ότι η Airport Handling χρησιμοποιεί επί του παρόντος τα περιουσιακά στοιχεία της SEAH βάσει σύμβασης μίσθωσης και είναι υπεύθυνη για τη συντήρησή τους (το κόστος συντήρησης εκτιμάται σε [...] (*) ευρώ ετησίως).

5.2.4. Σχετικά με τη σύμβαση μίσθωσης

- (198) Σύμφωνα με τη SEAH, της σύναψης της σύμβασης μίσθωσης προηγήθηκαν εντατικές διαπραγματεύσεις μεταξύ των μερών, χωρίς καμία παρέμβαση της SEA. Η SEAH υποστήριξε ότι η σύναψη της σύμβασης μίσθωσης αποτελεί υποχρεωτική προϋπόθεση για τη διατήρηση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων ενόψει της διάθεσής τους. Ελλείψει της σύμβασης μίσθωσης με την Airport Handling, η SEAH θα ήταν υποχρεωμένη να αποσύρει τον εξοπλισμό από τους χώρους των αερολιμένων και άρα να επιβαρυνθεί με σημαντικό κόστος μεταφοράς και συντήρησης.
- (199) Η SEAH υποστήριξε επίσης ότι δεδομένου ότι η σύμβαση μίσθωσης επρόκειτο να λήξει στις 31 Αυγούστου 2015, ο εκκαθαριστής εξέταζε διάφορες επιλογές για τη διάθεση των περιουσιακών στοιχείων. Η SEAH επισήμανε ότι η πώληση των περιουσιακών στοιχείων στην Airport Handling εφόσον θα διαλύονταν οι αμφιβολίες της Επιτροπής στο θέμα της οικονομικής συνέχειας, θα επέτρεπε στη SEAH να μεγιστοποιήσει την αξία των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων στο πλαίσιο της διαδικασίας εκκαθάρισης.

(*) Εμπορικό απόρρητο

5.3. Παρατηρήσεις της SEA

5.3.1. Σχετικά με την οικονομική συνέχεια

- (200) Κατά την άποψη της SEA, η νομολογία την οποία επικαλείται η απόφαση του 2014 για την κίνηση της διαδικασίας παρουσιάζει σημαντικές διαφορές σε σχέση με την προκειμένη περίπτωση.
- (201) Πρώτον, η εν λόγω νομολογία αφορά αποκλειστικά καταστάσεις που χαρακτηρίζονται από την ύπαρξη μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων από τον αποδέκτη της ενίσχυσης σε μια νεοσυσταθείσα εταιρεία. Η νομολογία αφορά ουσιαστικά περιπτώσεις όπου η επιχείρηση που επωφελήθηκε από την ασυμβίβαστη κρατική ενίσχυση και δεν ήταν σε θέση να επιστρέψει την ενίσχυση ιδρύει νέα επιχείρηση στην οποία μεταφέρει μέρος των δραστηριοτήτων της. Δεύτερον, σε όλες τις υποθέσεις που επικαλείται η Επιτροπή, η μεταβίβαση μεταξύ του αποδέκτη της ενίσχυσης και της νέας επιχείρησης αφορά περιουσιακά στοιχεία σημαντικής αξίας (δραστηριότητες, εγκαταστάσεις, προϊόντα, ακίνητα, εμπορικά σήματα, δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας).
- (202) Σύμφωνα με τη SEA, τα χαρακτηριστικά της προκειμένης περίπτωσης οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η Airport Handling δεν θα μπορούσε να απολαμβάνει το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που συνδέεται με την εικαζόμενη ενίσχυση που έλαβε η SEAH, δεδομένου ότι δεν είχαν περιέλθει στην κατοχή της περιουσιακά στοιχεία της SEAH. Αντίθετα, το εικαζόμενο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που παρασχέθηκε στη SEAH θα έπανε να υφίσταται με την εκκαθάριση της εταιρείας και επομένως δεν θα μπορούσε να μεταφερθεί.
- (203) Η SEA υπενθυμίζει ότι στην απόφαση ανάκτησης του 2012 η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το εικαζόμενο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που παρασχέθηκε στη SEAH αντιστοιχούσε στη χρηματοδότηση των ζημιών της εταιρείας, οι οποίες προκλήθηκαν κατά κύριο λόγο από τις υψηλές δαπάνες προσωπικού. Η SEA, αφού υπενθυμίζει ότι οι δαπάνες προσωπικού έχουν σημαντικό αντίκτυπο στη διάρθρωση του κόστους των εταιρειών παροχής υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης, καθώς αντιπροσωπεύουν από 65 % έως 80 % των συνολικών εξόδων τους, επισημαίνει ότι η προκειμένη περίπτωση, σε αντίθεση με τις περιπτώσεις τις οποίες επικαλείται η Επιτροπή, δεν αφορά μεταβίβαση μετοχών ή περιουσιακών στοιχείων που απαιτούνται για την άσκηση (ή, καλύτερα, για τη συνέχιση) της δραστηριότητας της SEAH, ούτε μεθόδευση σκοπός της οποίας είναι να προστατευτούν τα περιουσιακά στοιχεία του αποδέκτη και, ως εκ τούτου, να καταστρατηγηθεί η εντολή ανάκτησης.
- (204) Σύμφωνα με τη SEA, πρέπει να επισημανθεί επίσης ότι, καθώς το πλεονέκτημα που προέκυψε από την εικαζόμενη κρατική ενίσχυση που έλαβε η SEAH, χρησιμοποιήθηκε για την κάλυψη ζημιών που προκλήθηκαν από το υπερβολικό κόστος εργασίας, το εν λόγω πλεονέκτημα έπανε να υφίσταται οριστικά με την εκκαθάριση της εταιρείας και την απόλυση των εργαζομένων. Κατά την άποψη της SEA, το γεγονός ότι πρώην εργαζόμενοι της SEAH προσλήφθηκαν εν συνέχεια από την Airport Handling με όρους που ήταν διαφοροποιημένοι τόσο σε τυπικό όσο και σε ουσιαστικό επίπεδο, δεν μπορεί να μεταβάλει ουσιαστικά αυτό το συμπέρασμα.
- (205) Η SEA προσθέτει ότι, ακόμη κι γινόταν αποδεκτό το γεγονός ότι δεν υφίσταται μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων από τη SEAH στην Airport Handling δεν επαρκεί για να συναχθεί το συμπέρασμα ότι δεν υφίσταται οικονομική συνέχεια, οι περιστάσεις της διαδικασίας που οδήγησε στη σύσταση της Airport Handling, εάν εξεταστούν συνολικά, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι είχαν ως αποτέλεσμα την καταστρατήγηση της εντολής ανάκτησης.
- (206) Σύμφωνα με τη SEA, η απόφαση για τη σύσταση νέας εταιρείας επίγειας εξυπηρέτησης που δραστηριοποιείται υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς και ανταγωνιστικά προς άλλες εταιρείες παροχής υπηρεσιών στηρίζεται σε οικονομική λογική και είναι δικαιολογημένη στο πλαίσιο ενός μοντέλου διαχείρισης που διαφοροποιείται σημαντικά από εκείνο της προκατόχου της, της SEAH ([...](*)), προκειμένου να επιδιωχθεί ο στόχος της βιώσιμης αποδοτικότητας σε μεσομακροπρόθεσμο επίπεδο.
- (207) Η SEA αναφέρει ότι η ανακοίνωση της SEAH ότι η εταιρεία θα διακόψει τη δραστηριότητά της στους αερολιμένες του Μιλάνου και η θέση της SEAH υπό εκκαθάριση δημιούργησαν μια δυναμική ουσιαστικού ανταγωνισμού στην αγορά, καθώς οι αερομεταφορείς που δραστηριοποιούνταν στους αερολιμένες του Μιλάνου μπορούσαν να επιλέξουν εταιρεία παροχής υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης βάσει συγκριτικής αξιολόγησης των προσφορών που τους υπέβαλαν οι διάφορες εταιρείες.
- (208) Σύμφωνα με τη SEA, ήταν κατόπιν αυτής της ανταγωνιστικής διαδικασίας που η Airport Handling συνήψε με επιτυχία συμβάσεις με αερομεταφορείς, σε πλήρη ανεξαρτησία από τη SEA. Είναι επίσης γεγονός ότι ορισμένοι αερομεταφορείς, πρώην πελάτες της SEAH, αποφάσισαν να μην χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες της Airport Handling και, από την άλλη, η Airport Handling συνήψε συμβάσεις με αερομεταφορείς που δεν εξυπηρετούνταν προηγουμένως από τη SEAH.
- (209) Επίσης, κατά τη SEA, κατά την έννοια των οδηγιών του Συμβουλίου 78/660/ΕΟΚ⁽¹⁸⁾ και 83/349/ΕΟΚ⁽¹⁹⁾ για τους ενοποιημένους λογαριασμούς, οι οποίες μεταφέρθηκαν στο ιταλικό δίκαιο με το νομοθετικό διάταγμα αριθ. 127 της 9ης Απριλίου 1991, εφόσον η SEA δεν ασκεί τον έλεγχο και τη διαχείριση της Airport Handling μετά τη μεταβίβαση της συμμετοχής της στο trust, η Airport Handling δεν ανήκει πλέον στον όμιλο της SEA για λογιστικούς σκοπούς και ως εκ τούτου οι οικονομικές καταστάσεις της δεν είναι ενοποιημένες με τις οικονομικές καταστάσεις της SEA.

(*) Εμπορικό απόρρητο

⁽¹⁸⁾ Τετάρτη οδηγία 78/660/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1978, βασισμένη στο άρθρο 54 παράγραφος 3 περίπτωση ζ) της συνθήκης περί των ετησίων λογαριασμών εταιρειών ορισμένων μορφών (ΕΕ L 222 της 14.8.1978, σ. 11).

⁽¹⁹⁾ Έβδομη οδηγία 83/349/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 1983, βασισμένη στο άρθρο 54 παράγραφος 3 περίπτωση ζ) της συνθήκης για τους ενοποιημένους λογαριασμούς (ΕΕ L 193 της 18.7.1983, σ. 1).

- (210) Επίσης, προκειμένου να επιταχυνθεί η είσοδος τρίτων στο κεφάλαιο της Airport Handling, η SEA και ο εντολοδόχος υπέγραψαν στις 26 Ιανουαρίου 2015 έναν «εκτελεστικό κανονισμό βάσει του άρθρου 20 της ιδρυτικής πράξης του trust», με στόχο να εκχωρηθεί στον εντολοδόχο η αρμοδιότητα της εξεύρεσης τρίτου επενδυτή. Ο εντολοδόχος και η SEA αποφάσισαν να διορίσουν την BNP Paribas ως ανεξάρτητο σύμβουλο στο εγχείρημα αυτό.
- (211) Η BNP Paribas συνέδραμε την Airport Handling στην κατάρτιση της προσφοράς για την πώληση των μετοχών, ήρθε σε επαφή με αρκετούς επενδυτές που ενδιαφέρονταν ενδεχομένως να εισέλθουν στο κεφάλαιο της Airport Handling και πραγματοποίησε συναντήσεις με υποψήφιους επενδυτές.
- (212) Η SEA προσέθεσε ότι από τη στιγμή που ένας ιδιώτης επενδυτής θα αποκτήσει τουλάχιστον το 30 % της Airport Handling, η SEA θα εξετάσει το ενδεχόμενο να αναζητήσει επενδυτές που θα εκδηλώσουν ενδιαφέρον να αποκτήσουν πλειοψηφική συμμετοχή στην εταιρεία.

5.3.2. Σχετικά με τους κρατικούς πόρους και τον καταλογισμό στο κράτος

- (213) Κατά την άποψη της SEA, το γεγονός ότι η Airport Handling είναι δημόσια επιχείρηση δεν αρκεί για να συναχθεί το συμπέρασμα ότι οι πόροι της είναι κρατικοί πόροι κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Επίσης, μετά τη σύσταση του trust, οι οικονομικοί πόροι της Airport Handling δεν βρίσκονται υπό τον έλεγχο της SEA και, επομένως, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι κρατικοί πόροι κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης.
- (214) Συναφώς, η SEA προσθέτει τα ακόλουθα:
- μια πρώτη αύξηση κεφαλαίου, ύψους 3,7 εκατ. ευρώ, εγκρίθηκε από τη γενική συνέλευση της Airport Handling στις 27 Αυγούστου 2014. Την ίδια ημερομηνία, ανατέθηκε στο trust το σύνολο της συμμετοχής της SEA στην SEAH. Την εν λόγω ημερομηνία, ο εντολοδόχος κατέστη, για κάθε νόμιμο σκοπό, μοναδικός μέτοχος της Airport Handling,
 - την ίδια ημερομηνία, ο εντολοδόχος, ως μοναδικός μέτοχος της Airport Handling εξέδωσε 20 000 SFP έναντι συνολικού ποσού 20 εκατ. ευρώ. Οι SFP καλύφθηκαν και καταβλήθηκαν ολοσχερώς από τη SEA στις 28 Αυγούστου 2014.
- (215) Η SEA επισημαίνει ότι, μετά τη μεταβίβασή τους, οι οικονομικοί πόροι της Airport Handling παρέμειναν διαρκώς υπό τον έλεγχο του εντολοδόχου, μοναδικού μετόχου της Airport Handling.
- (216) Κατά την άποψη της SEA, από τα παραπάνω προκύπτει ότι ο δημόσιος μέτοχος της SEA (Δήμος του Μιλάνου) δεν μπορεί να ασκήσει —άμεσα ή έμμεσα— οποιαδήποτε επιρροή ως προς τη χρήση χρηματοδοτικών μέσων σε σχέση με την Airport Handling και ότι καθ' όλη τη διάρκεια λειτουργίας του trust οι εν λόγω πόροι θα παραμείνουν υπό τον έλεγχο του εντολοδόχου. Σε κάθε περίπτωση, συνεπεία της ίδρυσης του trust, η SEA απώλεσε την εξουσία να διορίζει τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της Airport Handling.

5.4. Παρατηρήσεις ενδιαφερόμενου τρίτου

- (217) Η Επιτροπή έλαβε παρατηρήσεις από έναν ενδιαφερόμενο ο οποίος ζήτησε να μην αποκαλυφθούν σε τρίτους η ταυτότητα ή οι παρατηρήσεις του.

6. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ

- (218) Η Ιταλία σχολίασε τις παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από το trust και τη SEA στο πλαίσιο της έρευνας.
- (219) Η Ιταλία υποστήριξε πλήρως τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν οι προαναφερθέντες ενδιαφερόμενοι και επισήμανε ότι αποδεικνύουν, αφενός, ότι δεν υπήρξε παρέμβαση των ιταλικών αρχών στη δραστηριότητα της SEA και στην απόφαση της τελευταίας να επενδύσει στην Airport Handling, και, αφετέρου, ότι η Airport Handling δεν συνεχίζει την οικονομική δραστηριότητα της SEAH.

7. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

- (220) Στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή κλήθηκε να αξιολογήσει δύο διακριτά θέματα: πρώτον, το ενδεχόμενο μεταβίβασης της υποχρέωσης ανάκτησης που απορρέει από την απόφαση ανάκτησης από τη SEA Handling στην Airport Handling· δεύτερον, το ενδεχόμενο να ενυπάρχει στοιχείο ενίσχυσης στην εισφορά κεφαλαίου ύψους 25 εκατ. ευρώ από τη SEA υπέρ της Airport Handling.

7.1. Οικονομική συνέχεια και μεταβίβαση της υποχρέωσης ανάκτησης

- (221) Κατά πάγια νομολογία, οι παράνομες και ασυμβίβαστες ενισχύσεις πρέπει να ανακτώνται από τις επιχειρήσεις οι οποίες πράγματι επωφελήθηκαν από αυτές⁽²⁰⁾.
- (222) Στην περίπτωση αποδεκτών κρατικής ενίσχυσης που έχουν κηρυχθεί σε πτώχευση, η υποχρέωση ανάκτησης μπορεί να εκπληρωθεί με την εγγραφή της απαίτησης επιστροφής της ενίσχυσης στον πίνακα κατάταξης, με την προϋπόθεση της αποχώρησης του αποδέκτη της ενίσχυσης από την αγορά⁽²¹⁾. Το δικαστήριο έκρινε ότι: «Επομένως, στην περίπτωση που η επιχείρηση η οποία υπήρξε αποδέκτης παράνομων ενισχύσεων κηρύσσεται σε πτώχευση και έχει συσταθεί μια άλλη εταιρεία προκειμένου να συνεχίσει τμήμα των δραστηριοτήτων της πρώτης επιχείρησης, η συνέχιση της δραστηριότητας αυτής, χωρίς οι οικείες ενισχύσεις να έχουν ανακτηθεί στο σύνολό τους, μπορεί να έχει ως συνέπεια τη διαιώνιση της στρεβλώσεως του ανταγωνισμού που προκλήθηκε από το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα το οποίο διέθετε η ως άνω εταιρεία έναντι των ανταγωνιστών της στην αγορά. Έτσι, δεν αποκλείεται η νεοσυσταθείσα εταιρεία να υποχρεωθεί να επιστρέψει την επίμαχη ενίσχυση, αν εξακολουθεί να επωφελείται του πλεονεκτήματος αυτού. Αυτό μπορεί να συμβεί σε περίπτωση που αποδειχθεί ότι η εν λόγω εταιρεία, στην πράξη, απολαύει ακόμη του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος το οποίο συνδέεται με τις ενισχύσεις, ειδικότερα δε όταν έχει αγοράσει στοιχεία του ενεργητικού της υπό εκκαθάριση εταιρείας χωρίς να καταβάλει τίμημα σύμφωνο με τους όρους της αγοράς ή εφόσον διαπιστωθεί ότι η σύστασή της είχε ως αποτέλεσμα να καταστρατηγηθεί η υποχρέωση επιστροφής των ενισχύσεων»⁽²²⁾.
- (223) Στο πλαίσιο της μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων από έναν αποδέκτη ενίσχυσης σε άλλη εταιρεία που συνεχίζει τις δραστηριότητες της πρώτης εταιρείας, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι, προκειμένου να συναχθεί η ύπαρξη οικονομικής συνέχειας μεταξύ των δύο εταιρειών μπορούν να ληφθούν υπόψη οι ακόλουθοι παράγοντες⁽²³⁾: το αντικείμενο της μεταβίβασης (στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού, χρησιμοποίηση του ίδιου εργατικού δυναμικού, δεσμευμένα περιουσιακά στοιχεία κ.λπ.), το τίμημα της μεταβίβασης, η ταυτότητα των μετόχων ή των ιδιοκτητών της αγοράστριας και της αρχικής επιχείρησης, ο χρόνος κατά τον οποίο πραγματοποιείται η μεταβίβαση (μετά την έναρξη της έρευνας, την κίνηση της διαδικασίας ή την έκδοση της οριστικής απόφασης), και τέλος η οικονομική λογική της πράξης.
- (224) Σύμφωνα με τη νομολογία, τα προαναφερθέντα κριτήρια μπορούν να λαμβάνονται υπόψη σε διαφορετικό βαθμό αναλόγως της περιπτώσεως⁽²⁴⁾. Εξυπακούεται ότι η Επιτροπή δεν είναι υποχρεωμένη να λάβει υπόψη το σύνολο αυτών των παραγόντων, όπως καταδεικνύεται από τη διατύπωση «μπορούν να ληφθούν υπόψη»⁽²⁵⁾.
- (225) Η Επιτροπή, προκειμένου να αποφανθεί εάν υπάρχει οικονομική συνέχεια μεταξύ της SEAH και της Airport Handling και εάν η τελευταία μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για την επιστροφή της ασυμβίβαστης ενίσχυσης που χορηγήθηκε στην πρώτη, εξέτασε τα προαναφερθέντα κριτήρια σε συνάρτηση με τις ιδιαίτερες περιστάσεις της προκειμένης περίπτωσης.

7.1.1. Αντικείμενο της μεταβίβασης

7.1.1.1. Μεταβίβαση εργατικού δυναμικού και συμβάσεων εργασίας

- (226) Αφού η SEAH τέθηκε υπό εκκαθάριση, πολλοί από τους πρώην εργαζομένους της επαναπροσλήφθηκαν από την Airport Handling, αποτελώντας αρχικά την πλειονότητα του εργατικού δυναμικού της τελευταίας. Επομένως, είναι σκόπιμο να αναλυθεί κατά πόσο η κατάσταση αυτή δεν αποτελεί ένδειξη καταστρατήγησης της εντολής ανάκτησης. Προς τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να εξεταστεί εάν η διαδικασία που οδήγησε στο αποτέλεσμα αυτό δεν συνιστούσε μεταβίβαση του εργατικού δυναμικού της SEAH στην Airport Handling με παράλληλη διατήρηση των βασικών χαρακτηριστικών της. Αυτό αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία εάν ληφθεί υπόψη ότι για μια εταιρεία επίγειας εξυπηρέτησης το εργατικό δυναμικό αποτελεί πρωτογενή πόρο απαραίτητο για τη λειτουργία της⁽²⁶⁾.
- (227) Σύμφωνα με την Ιταλία δεν συντρέχει περίπτωση χρησιμοποίησης του ίδιου εργατικού δυναμικού από τη SEAH και την Airport Handling, καθώς οι συμβάσεις εργασίας καταγγέλθηκαν από τη SEAH και το προσωπικό προσλήφθηκε από την Airport Handling στο πλαίσιο νέων συμβάσεων και βάσει ουσιαστών διαφορετικών όρων. Την άποψη αυτή υποστήριξαν τόσο η Airport Handling όσο και η SEA.

⁽²⁰⁾ Υπόθεση C-303/88, Ιταλία κατά Επιτροπής, ECLI:EU:C:1991:367, σκέψη 57· υπόθεση C-277/00, Γερμανία κατά Επιτροπής («απόφαση SMI»), ECLI:EU:C:2004:238, σκέψη 75. Με την επιστροφή της ενίσχυσης, ο λαβών χάνει πράγματι το πλεονέκτημα του οποίου απολάμβανε στην αγορά και τα πράγματα επανέρχονται στην προ της καταβολής κατάσταση.

⁽²¹⁾ Υπόθεση C-454/09, Επιτροπή κατά Ιταλίας («Ενίσχυση υπέρ της New Interline SpA»), ECLI:EU:C:2011:650, σκέψη 36.

⁽²²⁾ Υπόθεση C-610/10, Επιτροπή κατά Ισπανίας, ECLI:EU:C:2012:781, σκέψη 106.

⁽²³⁾ Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-328/99 και C-399/00, Ιταλία και SIM 2 Multimedia SpA κατά Επιτροπής («Seleco-Multimedia»), ECLI:EU:C:2003:252, σκέψεις 69, 77-78. Αυτό το σύνολο κριτηρίων επιβεβαιώθηκε εν συνεχεία στην υπόθεση T-123/09 Ryanair Ltd κατά Επιτροπής, ECLI:EU:T:2012:164, σκέψη 155.

⁽²⁴⁾ Συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-415/05, T-416/05 και T-423/05, Ελληνική Δημοκρατία κ.ά. κατά Επιτροπής, ECLI:EU:T:2010:386, σκέψη 135.

⁽²⁵⁾ Υπόθεση T-123/09, Ryanair Ltd κατά Επιτροπής, ECLI:EU:T:2012:164, σκέψη 156.

⁽²⁶⁾ Βλέπε υποσημείωση 40.

- (228) Κατά την άποψη της Ιταλίας, στη συμφωνία που υπογράφηκε από τη SEA, τη SEAH και τα συνδικάτα στις 4 Νοεμβρίου 2013 δεν θα πρέπει να δοθεί η ερμηνεία ότι διασφάλιζε στους πρώην εργαζόμενους της SEAH τα κεκτημένα βάσει των προηγούμενων συμβάσεων με την SEAH δικαιώματα. Η εν λόγω συμφωνία ήταν ένα έγγραφο προγραμματικού ουσιαστικά χαρακτήρα που αντικαταστάθηκε στη συνέχεια από τις συμφωνίες που υπογράφηκαν στις 4 Ιουνίου 2014. Από τη διατύπωση των εν λόγω συμβάσεων προέκυπτε σαφώς ότι στους πρώην εργαζόμενους της SEAH δεν διασφαλιζόνταν κεκτημένα τους δικαιώματα αλλά, τουναντίον, επαναπροσλαμβάνονταν από την Airport Handling υπό νέους όρους.
- (229) Βάσει στοιχείων που συγκεντρώθηκαν κατά την επίσημη διαδικασία έρευνας, η Επιτροπή εξέτασε i) τη διαδικασία βάσει της οποίας σημαντικό τμήμα του εργατικού δυναμικού της SEAH επαναπροσλήφθηκε από την Airport Handling, ii) και τις συμφωνίες με τα συνδικάτα που αφορούσαν την επαναπροσλήψη του εργατικού δυναμικού της SEAH.
- (230) Πρώτον, όσον αφορά τη διαδικασία, θα πρέπει να σημειωθεί εξ αρχής ότι δεν υπήρξε de jure μεταβίβαση συμβάσεων εργασίας από τη SEAH στην Airport Handling. Οι συμβάσεις με τη SEAH καταγγέλθηκαν νομίμως και συνάφθηκαν νέες συμβάσεις με την Airport Handling. Επίσης, δεν υπήρξε ούτε αυτοδικαίη ούτε καθολική μεταβίβαση συμβάσεων εργασίας από τη SEAH στην Airport Handling. Στην πραγματικότητα δεν έλαβε χώρα καμία απολύτως μεταβίβαση συμβάσεων εργασίας. Αυτό που συνέβη είναι ότι η SEAH κατήγγειλε τις συμβάσεις εργασίας προτού η Airport Handling επαναπροσλάβει μέρος των εργαζομένων υπό διαφορετικούς όρους.
- (231) Δεύτερον, όσον αφορά το αντικείμενο της μεταβίβασης, πρέπει να σημειωθούν τα εξής: Στις 22 Απριλίου 2014, όταν η SEAH έδωσε σε εφαρμογή το πρόγραμμα κινητικότητας των απολυμένων εργαζομένων, το εργατικό της δυναμικό αποτελείτο από [...] (*) άτομα, που ισοδυναμούσαν με [...] (*) ΙΠΑ. Από διαθέσιμα στοιχεία προκύπτει ότι στις 31 Μαΐου 2015 η Airport Handling, 9 μήνες αφότου είχε αρχίσει να λειτουργεί, διέθετε [...] (*) εργαζόμενους, [...] (*) από τους οποίους απασχολούνταν προηγουμένως από τη SEAH. Επομένως, στην Airport Handling είχε περιέλθει έως τότε περίπου το [...] (*) % των εργαζομένων της SEAH. Ως εκ τούτου, η μεταβίβαση δεν ήταν πλήρης, ούτε είχε ολοκληρωθεί στην πράξη. Εντούτοις, θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι το εργατικό δυναμικό της Airport Handling, τουλάχιστον κατά το αρχικό στάδιο πριν από την έναρξη λειτουργίας, αποτελείτο σχεδόν αποκλειστικά από πρώην εργαζόμενους της SEAH.
- (232) Τρίτον, όσον αφορά τους ουσιαστικούς όρους της επαναπροσλήψης, η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι συμβάσεις που υπέγραψε η Airport Handling με πρώην εργαζόμενους της SEAH διέφεραν τόσο σε τυπικό όσο και σε ουσιαστικό επίπεδο από τις προηγούμενες συμβάσεις της SEAH, ιδιαίτερα ως προς το ότι ισχύουν διαφορετικοί όροι σε σχέση με τα ακόλουθα:
- για τους εργαζόμενους της Airport Handling ισχύει [...] (*),
 - η Airport Handling δεν εφαρμόζει [...] (*) που συμπληρώνει την εθνική συλλογική σύμβαση εργασίας.
 - Οι ουσιαστικές αλλαγές στους όρους απασχόλησης περιλαμβάνουν τα εξής:
 - [...] (*),
 - [...] (*), τις οποίες η SEAH εφαρμόζε στους εργαζόμενους της,
 - οργάνωση της εργασίας, π.χ. [...] (*).
 - Ένα μετρήσιμο αποτέλεσμα των ως άνω αλλαγών είναι η μείωση του κόστους εργασίας της τάξης του [...] (*) %, σε σύγκριση με το κόστος εργασίας της SEAH, που προέκυψε τόσο από τις αλλαγές στο καθεστώς της εθνικής συλλογικής σύμβασης εργασίας όσο και από τη συμπληρωματική εταιρική σύμβαση. Ο αντίκτυπος των όρων της τελευταίας στο κόστος εργασίας μειώθηκε κατά 50 %.
- (233) Τέλος, από τις συνθήκες υπό τις οποίες έγινε επίσης η διαπραγμάτευση των όρων απασχόλησης μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών, και οι οποίοι εντέλει συμφωνήθηκαν στην προκειμένη περίπτωση, προκύπτει ότι οι όροι απασχόλησης μεταβλήθηκαν ουσιαστικά: οι SEA, SEAH και Airport Handling προέβησαν σε χωριστές διαπραγματεύσεις με τα συνδικάτα και σύνταξαν χωριστές συμφωνίες μαζί τους. Η Airport Handling και τα συνδικάτα χρειάστηκαν περισσότερους από οκτώ μήνες για να καταλήξουν σε συμφωνία για τους όρους της διαδικασίας προσλήψεων, το περιεχόμενο των συμβάσεων εργασίας, την προνοιακή πολιτική και την οργάνωση της εργασίας. Κατά το trust, οι εργαζόμενοι της SEAH αρχικά εναντιώθηκαν στις αλλαγές στις οποίες τα συνδικάτα που εκπροσωπούσαν τους εργαζόμενους είχαν συναινέσει στη συμφωνία του Ιουνίου του 2014. Οι εργαζόμενοι απέρριψαν τις αλλαγές αυτές μέσω δημοψηφίσματος. Σύμφωνα με τα έγγραφα που προσκόμισε το trust, τα συνδικάτα συμφώνησαν με τους νέους όρους απασχόλησης μόνο αφού η Airport Handling δέχτηκε να

(*) Εμπορικό απόρρητο

συμπεριλάβει ορισμένες διευκρινήσεις στις εν λόγω συμφωνίες. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η Airport Handling προέβη σε χωριστές διαπραγματεύσεις με τα συνδικάτα και, παρά τις αρχικές διαφωνίες, κατάφερε να εφαρμόσει τις ως άνω αλλαγές. Όπως περιγράφηκε στην αιτιολογική σκέψη 38 ανωτέρω, η συμφωνία μεταξύ της Airport Handling και των συνδικάτων, της 4ης Ιουνίου 2014, δεν τροποποιήθηκε ουσιαστικά μετά την απόρριψή της από τα συνδικάτα κατόπιν δημοψηφίσματος, όπου ζητούσαν να συμπεριληφθούν στην εν λόγω συμφωνία μια σειρά από διευκρινίσεις.

- (234) Βάσει των προαναφερθέντων, η μεταβίβαση εργατικού δυναμικού ούτε πλήρης ήταν ούτε συνεπαγόταν την ουσιαστική αναπαραγωγή των όρων απασχόλησης που ίσχυαν βάσει των συμβάσεων της SEAH.
- (235) Η διαπίστωση αυτή δεν επηρεάστηκε από τις συμφωνίες που συνήψαν αντιστοίχως οι SEA, SEAH και Airport Handling με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις σχετικά με το εργατικό δυναμικό. Πράγματι, από τον στόχο των συμφωνιών δεν προκύπτει ούτε ότι το εργατικό δυναμικό θα μεταβιβαζόταν εξολοκλήρου από τη SEAH στην Airport Handling, ούτε ότι οι όροι που ίσχυαν βάσει των συμβάσεων εργασίας της SEAH θα εξακολουθούσαν να ισχύουν. Η Επιτροπή επισημαίνει ειδικότερα ότι, σύμφωνα με το αρχικό σχέδιο διακανονισμού της 4ης Νοεμβρίου 2013 μεταξύ της SEA και των συνδικάτων, η επακόλουθη εκτελεστική συμφωνία όφειλε να βασίζεται στον στόχο της διασφάλισης των θέσεων εργασίας για το σύνολο του προσωπικού της SEAH.⁽²⁷⁾ Η εν λόγω συμφωνία απαριθμεί μια σειρά από μέτρα για την επίτευξη του συγκεκριμένου στόχου, κατ' ουσία δε το σύνολο των μηχανισμών που προβλέπει η σχετική νομοθεσία που διέπει την απασχόληση και τις συλλογικές διαπραγματεύσεις, όπως τα δίκτυα κοινωνικής προστασίας και τα προγράμματα εθελούσιας εξόδου, τα οποία προβλέπεται να εφαρμοστούν και στους κόλπους του ομίλου SEA, καθώς και λύσεις που περιλαμβάνουν μετατάξεις εντός του ομίλου. Επομένως, η εν λόγω συμφωνία πράγματι συνεπαγόταν την αναδιανομή των θέσεων εργασίας εντός του ομίλου SEA συνολικότερα⁽²⁸⁾, αλλά όχι μόνο στην Airport Handling, και μόνο ως ένα μεταξύ πολλών μέτρων. Επίσης, οι συμφωνίες αυτές δεν συνάφθηκαν με την Airport Handling, η οποία συνήψε χωριστές συμφωνίες με το προσωπικό. Ως εκ τούτου, ο αριθμός των θέσεων εργασίας που αναδιανεμήθηκαν στην Airport Handling δεν ήταν προκαθορισμένος από τα μέρη, αλλά καθορίστηκε με βάση τις ανάγκες της εταιρείας σε προσωπικό μετά τη σύναψη των συμβάσεων με τις αεροπορικές εταιρείες.
- (236) Η Επιτροπή επισημαίνει επίσης ότι δεν υπάρχει καμία ένδειξη ότι η Airport Handling έφερε οποιαδήποτε υποχρέωση, έναντι είτε των δημόσιων αρχών είτε της μητρικής της εταιρείας SEA, να προσλάβει πρώην εργαζομένους της SEAH.
- (237) Συμπερασματικά, όσον αφορά το αντικείμενο της μεταβίβασης του εργατικού δυναμικού, η Επιτροπή θεωρεί ότι από τις περιστάσεις προκύπτουν εκ πρώτης όψεως ενδείξεις για ύπαρξη ενισχυμένου στοιχείου οικονομικής συνέχειας λόγω της επαναπρόσληψης σημαντικού μέρους του εργατικού δυναμικού της SEAH από την Airport Handling. Ωστόσο, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα πραγματικά περιστατικά που περιέβαλαν το θέμα των επαναπροσλήψεων, και ιδίως η καταγγελία του συνόλου των συμβάσεων και η σύναψη νέων συμβάσεων με νέους συμβατικούς όρους. Η Επιτροπή καταλήγει επομένως στο συμπέρασμα ότι η μεταβίβαση του προσωπικού δεν μπορεί να θεωρηθεί ισχυρή ένδειξη οικονομικής συνέχειας μεταξύ της SEAH και της Airport Handling.

7.1.1.2. Συμβάσεις με τους αερομεταφορείς

- (238) Η Επιτροπή, στην απόφαση του 2014 για την κίνηση της διαδικασίας, κατέληξε στο προκαταρκτικό συμπέρασμα ότι το μερίδιο αγοράς που αναμενόταν να αποκτήσει η Airport Handling εντός των πρώτων έξι μηνών της λειτουργίας της μπορεί να θεωρηθεί ρεαλιστικό μόνο λόγω της εσωτερικής ανάδειξης δραστηριοτήτων που ασκούσε προηγουμένως η SEAH.
- (239) Κατά τη διάρκεια της έρευνας, η Ιταλία, η SEA και η Airport Handling υποστήριξαν ότι οι προσδοκίες αυτές βασίζονταν στο επιχειρηματικό σχέδιο Αυγούστου 2014 της Airport Handling και η εκπλήρωσή τους κατέστη δυνατή χάρη στη σημαντική μείωση του λειτουργικού κόστους, που επιτεύχθηκε με τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και τη μείωση του προσωπικού.
- (240) Επίσης, η Airport Handling διαπραγματεύτηκε εκ του μηδενός (ex novo) τις συμβάσεις με τις αεροπορικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στους αερολιμένες του Μιλάνου. Σύμφωνα με την Ιταλία, δεν ήταν δυνατή η νομική μεταβίβαση των συμβάσεων αυτών από τη SEAH στην Airport Handling. Οι συμβάσεις θα έπρεπε να αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης εκ του μηδενός υπό καθιερωμένο ανταγωνισμού με άλλες εταιρείες παροχής υπηρεσιών που δραστηριοποιούνται στους αερολιμένες του Μιλάνου.
- (241) Πράγματι, όπως περιγράφεται ανωτέρω στις αιτιολογικές σκέψεις 133 και 208, το πελατολόγιο της Airport Handling διαφοροποιείται από εκείνο της SEAH. Όταν η SEAH αποχώρησε από την αγορά, κάποιος από τους πελάτες της αποφάσισαν να αναθέσουν τις υπηρεσίες επίγειας εξυπηρέτησης σε άλλες εταιρείες και όχι στην Airport Handling. Από την άλλη, η Airport Handling κατάφερε να προσελκύσει πελάτες που δεν εξυπηρετούνταν προηγουμένως από τη SEAH.

⁽²⁷⁾ «Διατήρηση του στόχου της διασφάλισης των θέσεων εργασίας για το σύνολο του προσωπικού της SEAH.» Βλέπε σημείο 6, πρώτο εδάφιο της συμφωνίας της 4ης Νοεμβρίου 2013.

⁽²⁸⁾ «Προσφυγή στο σύνολο των μηχανισμών που προβλέπει η σχετική νομοθεσία που διέπει την απασχόληση και τις συλλογικές διαπραγματεύσεις (πρωτίστως, δίκτυα κοινωνικής προστασίας και προγράμματα εθελούσιας εξόδου, τα οποία προβλέπεται να εφαρμοστούν και στους κόλπους του ομίλου SEA, κατά τρόπο που να εξασφαλίζεται απρόσκοπτη μετάβαση σε σχέση με την επερχόμενη προθεσμία της 31ης Δεκεμβρίου 2013), καθώς και σε λύσεις που περιλαμβάνουν μετατάξεις εντός του ομίλου (τόσο με βάση νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες και σε συμμόρφωση με τις διαδικασίες κάλυψης αναγκών από εσωτερικούς πόρους που εφαρμόζονται στο πλαίσιο των εταιρικών συμφωνιών κατάρτησης αεροπορικών κόμβων όσο και με προγράμματα εσωτερικής κινητικότητας που αποβλέπουν στην κάλυψη των οργανωσιακών αναγκών της SEA SpA» στο ίδιο.

- (242) Η Ιταλία, προς στήριξη της άποψής της ότι οι νέες συμβάσεις που συνήψε η Airport Handling με τους αερομεταφορείς όχι μόνο έγιναν αντικείμενο διαπραγμάτευσης εκ του μηδενός, αλλά και προβλέπουν ουσιαστικά διαφοροποιημένους συμβατικούς όρους, υπέβαλε στοιχεία από τα οποία προκύπτει ότι ορισμένες αεροπορικές εταιρείες που εξυπηρετούνταν προηγουμένως από τη SEAH (όπως η [...] (*)) κατάφεραν να εξασφαλίσουν πολύ ευνοϊκότερους όρους από την Airport Handling σε σχέση με εκείνους που διατηρούσαν με τη SEAH. Ειδικότερα, στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων με την Airport Handling, η [...] (*) ζήτησε [...] (*) . Ως αποτέλεσμα [...] (*) εξασφάλισε [...] (*) ⁽²⁹⁾.
- (243) Κατά τη διάρκεια της έρευνας, η Ιταλία εξήγησε ότι η SEA δεν είχε θέσει ως όρο για τη χορήγηση εκπτώσεων επί των αερολιμενικών τελών στους αερομεταφορείς που δραστηριοποιούνται στους αερολιμένες του Μιλάνου να συνάψουν οι τελευταίοι συμβάσεις με την Airport Handling για την παροχή υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης. Βάσει των παρατηρήσεων που ελήφθησαν στο πλαίσιο της έρευνας, δεν προέκυψαν έγγραφα στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι η SEA πρόβη πράγματι σε τέτοιου είδους ενέργειες ως κίνητρο προκειμένου οι αεροπορικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στους αερολιμένες του Μιλάνου να συνάψουν νέες συμβάσεις επίγειας εξυπηρέτησης με την Airport Handling.
- (244) Στην απόφαση του 2014 για την κίνηση της διαδικασίας η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες ως προς το κατά πόσο οι συμβάσεις με τις αεροπορικές εταιρείες θα αποτελέσουν αντικείμενο επαναδιαπραγμάτευσης. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή αναφέρθηκε σε στοιχεία από τα οποία προκύπτει ότι ακόμη και πριν από τη λήξη των εν λόγω συμβάσεων, η SEA και η Airport Handling κατέβαλαν κοινές προσπάθειες εμπορικής προώθησης προκειμένου να διαβεβαιώσουν τις αεροπορικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον αερολιμένα ότι η SEA θα συνεχίσει να ασκεί δραστηριότητες επίγειας εξυπηρέτησης. Ωστόσο, από την επίσημη διαδικασία έρευνας δεν προέκυψαν συγκεκριμένα αποδεικτικά στοιχεία ότι η SEA and η Airport Handling είχαν μεθοδεύσει, μέσω κοινών προσπάθειών εμπορικής προώθησης, να γίνει απλώς αλλαγή αναδόχου χωρίς να αφήνονται στους εντολοδόχους, ήτοι στις αεροπορικές εταιρείες, περιθώρια επαναδιαπραγμάτευσης των συμβατικών όρων. Ειδικότερα, η Επιτροπή δεν συγκέντρωσε στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι είτε η SEA είτε η Airport Handling θα ήταν σε θέση να ματαιώσουν πρακτικά τις προσπάθειες πρώην πελατών της SEAH να εξασφαλίσουν ευνοϊκότερους όρους από άλλες εταιρείες παροχής υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης.
- (245) Η Επιτροπή εξέτασε εάν η Airport Handling, όταν προετοίμαζε την έναρξη της δραστηριότητάς της, ήταν de facto στη θέση του νεοεισερχόμενου στην αγορά ή επωφελήθηκε από τη θέση στην αγορά και τις πελατειακές σχέσεις της SEAH, ώστε να διασφαλίσει τη συνέχιση της επιχειρηματικής δραστηριότητάς της. Υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις της προκειμένης περίπτωσης, εάν η αποχώρηση της SEAH από την αγορά δεν είχε ως αποτέλεσμα να δοθεί στους πελάτες της η ευκαιρία να διαπραγματευτούν νέες συμβάσεις με άλλες εταιρείες επίγειας εξυπηρέτησης πέραν της Airport Handling, αυτό θα μπορούσε να αποτελεί ένδειξη καταστρατήγησης της εντολής ανάκτησης, καθώς θα ισοδυναμούσε με μεταβίβαση πελατών από τη SEAH στην Airport Handling.
- (246) Εν προκειμένω, ιδιαίτερη σημασία έχει το εξής γεγονός: στο επιχειρηματικό σχέδιο της Airport Handling δεν εξετάζονταν εναλλακτικά σενάρια με χαμηλότερο μερίδιο αγοράς. Αυτό θα μπορούσε να αποτελεί ένδειξη ότι η Airport Handling ήταν σίγουρη ότι ήταν ιδιαίτερα πιθανό να περιέλθει στην κατοχή της η πελατειακή βάση της SEAH, και ως εκ τούτου ανέμενε να επωφεληθεί από τη θέση στην αγορά και τις πελατειακές σχέσεις της SEAH προκειμένου να δημιουργήσει το δικό της πελατολόγιο και να εξασφαλίσει τις αντίστοιχες συμβάσεις χωρίς να αντιμετωπίσει ανταγωνισμό από άλλες εταιρείες επίγειας εξυπηρέτησης.
- (247) Ωστόσο, ορισμένοι τυπικοί και ουσιαστικοί παράγοντες καταδεικνύουν ότι δεν ίσχυε κάτι τέτοιο.
- (248) Πρώτον, όσον αφορά το τυπικό σκέλος της μεταβίβασης, δεν υπήρξε νομική μεταβίβαση συμβάσεων παροχής υπηρεσιών από τη SEAH στην Airport Handling. Οι αεροπορικές εταιρείες ήταν επομένως ελεύθερες να επιλέξουν άλλη εταιρεία παροχής υπηρεσιών πέραν της Airport Handling μετά την καταγγελία των συμβάσεών τους με τη SEAH, όπως περιγράφεται στην αιτιολογική σκέψη 43 της παρούσας απόφασης.
- (249) Δεύτερον, από διαθέσιμα στοιχεία προκύπτει ότι οι πελάτες ήταν σε θέση να απευθυνθούν σε άλλες εταιρείες παροχής υπηρεσιών όταν η SEAH τους ενημέρωσε ότι επρόκειτο να διακόψει τη δραστηριότητά της. Πράγματι, το γεγονός ότι αριθμός πελατών μεταπήδησε σε άλλη εταιρεία αποτελεί απόδειξη ότι υπήρχε η σχετική δυνατότητα. Πέρα από οτιδήποτε άλλο, ωστόσο, η SEAH δεν διέθετε νομικό έρεισμα να προβεί σε μονομερή μεταβίβαση των συμβάσεων σε οποιονδήποτε τρίτο, παρά μόνο υπό εξαιρετικές περιστάσεις. Ωστόσο, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρείχαν οι ιταλικές αρχές, δεν έγινε ποτέ επίκληση της ρήτρας εξαιρετικών περιστάσεων. Οι ιταλικές αρχές έκαναν συνοπτική παρουσίαση της πελατειακής βάσης της Airport Handling, ως είχε στις 14 Φεβρουαρίου 2014, από την οποία προκύπτει ότι από τους 68 πρώην πελάτες της SEAH, [...] (*) μεταπήδησαν σε άλλη εταιρεία παροχής υπηρεσιών, και ότι από τους [...] (*) τότε πελάτες της Airport Handling 1 είχε μεταπηδήσει από ανταγωνιστή, 3 ήταν νεοεισερχόμενοι στους αερολιμένες και [...] (*) ήταν πρώην πελάτες της SEAH. [...] (*) από αυτούς τους [...] (*) πρώην πελάτες της SEAH διαπραγματεύτηκαν νέους συμβατικούς όρους που ήταν ευνοϊκότεροι για τους πελάτες, καθώς προέβλεπαν είτε χαμηλότερες τιμές (13 πελάτες), είτε τροποποιήσεις στις παρεχόμενες υπηρεσίες [...] (*) πελάτες), είτε και συνδυασμό των παραπάνω [...] (*) πελάτες). Ως εκ τούτου, μόνο 20 πελάτες είχαν συνάψει συμβάσεις παροχής υπηρεσιών οι οποίες ουσιαστικά προέβλεπαν τους ίδιους όρους με τις προηγούμενες συμβάσεις που είχαν συναφθεί με την SEAH. Οι μειώσεις των τιμών κυμαινόνταν από [...] (*) έως [...] (*) % σε σύγκριση με τις τιμές που είχαν συμφωνηθεί προηγουμένως με τη SEAH.

(*) Εμπορικό απόρρητο

⁽²⁹⁾ [...] (*) .

- (250) Βάσει των ανωτέρω, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι, συνολικά, δεν υπάρχουν ενδείξεις καταστρατήγησης της εντολής ανάκτησης (και, άρα, οικονομικής συνέχειας) κατά τη διαδικασία που οδήγησε την Airport Handling στη σύναψη συμβάσεων με αριθμό πρώην πελατών της SEAH. Πράγματι, φαίνεται ότι η Airport Handling ήταν εκτεθειμένη σε πραγματικό ανταγωνισμό κατά τη διεξαγωγή των διαπραγματεύσεων με αερομεταφορείς που δραστηριοποιούνταν στους αερολιμένες του Μιλάνου, και υπάρχουν ενδείξεις ότι ο ανταγωνισμός μεταξύ εταιρειών παροχής υπηρεσιών στους αερολιμένες του Μιλάνου ήταν πραγματικά ανοικτός όταν η SEAH επρόκειτο να αποχωρήσει από την αγορά.

7.1.1.3. Περιουσιακά στοιχεία της SEAH

- (251) Ως τρίτο στοιχείο στην ανάλυση του αντικείμενου της μεταβίβασης, η Επιτροπή εξέτασε το αντικείμενο της μεταβίβασης των περιουσιακών στοιχείων.
- (252) Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, όταν η Airport Handling ξεκίνησε τη δραστηριότητά της, μίσθωσε το 100 % του συνόλου του εξοπλισμού της από τη SEAH. Πέντε μήνες αργότερα, άρχισε να αντικαθιστά τον εξοπλισμό αυτό με εξοπλισμό που προμηθεύτηκε από την αγορά και, τέλος, τον Σεπτέμβριο του 2015 αγόρασε [...] (*) από τις [...] (*) παρτίδες περιουσιακών στοιχείων από τη SEAH.
- (253) Ειδικότερα, η Airport Handling άρχισε να παρέχει υπηρεσίες επίγειας εξυπηρέτησης χρησιμοποιώντας περιουσιακά στοιχεία της SEAH βάσει σύμβασης μίσθωσης. Η εν λόγω σύμβαση επρόκειτο να λήξει στις 31 Αυγούστου 2015. Πριν από τη λήξη της σύμβασης μίσθωσης, η Airport Handling εκδήλωσε ενδιαφέρον για την αγορά [...] (*) εκ των [...] (*) παρτίδων της δημοπρασίας, ήτοι των παρτίδων αριθ. [...] (*). Σύμφωνα με την Airport Handling, παρόλο που, αντικειμενικά, το ένα τρίτο περίπου του εξοπλισμού επίγειας εξυπηρέτησης που η SEAH κατείχε και μίσθωνε στην Airport Handling ήταν παλιό, η Airport Handling ήταν διατεθειμένη να αποκτήσει περίπου το [...] (*) % του εν λόγω εξοπλισμού (που θα επαρκούσε για την άσκηση της δραστηριότητας της Airport Handling), λαμβανομένου υπόψη ότι η Airport Handling είχε εν τω μεταξύ προμηθευτεί από την αγορά σημαντικό απόθεμα ανταλλακτικών που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την αντικατάσταση κάποιων εκ των παλαιότερων στοιχείων εξοπλισμού της SEAH.
- (254) Από διαθέσιμα έγγραφα προκύπτει ότι οι διαπραγματεύσεις μεταξύ της Airport Handling και της SEAH σχετικά με την πώληση ξεκίνησαν όταν, με επιστολή της 3ης Ιουνίου 2015, η Airport Handling διατύπωσε τις ακόλουθες προτάσεις:
- να της γίνει έκπτωση ύψους [...] (*) % επί [...] (*) ενόψει, πρώτον, της ηλικίας και της κατάστασης του στόλου οχημάτων και, δεύτερον, της έκβασης της διαδικασίας εκποίησης που είχε κινήσει η SEA,
 - η πληρωμή να πραγματοποιηθεί [...] (*) μεταξύ 31ης Ιουλίου και 31ης Δεκεμβρίου 2015,
 - η αρχική σύμβαση μίσθωσης να λυθεί συναινετικά στις 30 Ιουνίου 2015 και η SEAH να προβεί στην προσωρινή και περιορισμένη δωρεάν μίσθωση (*comodato*) περίπου [...] (*) επιλεγμένων στοιχείων [...] (*), έως τις 31 Δεκεμβρίου 2015 το αργότερο, με όλα τα έξοδα ασφάλισης και συντήρησης να βαρύνουν την Airport Handling.
- (255) Την ίδια ημέρα πραγματοποιήθηκε συνάντηση των δύο μερών. Με επιστολή της 10ης Ιουνίου 2015, ο εκκαθαριστής της SEAH απάντησε στις προτάσεις της Airport Handling, επισημαίνοντας συνοπτικά τα εξής:
- παρόλο που η SEAH είναι πρόθυμη να αποδεχτεί την προσφορά, δεν είναι σε θέση να προσφέρει έκπτωση διότι όλα τα τιμήματα είχαν καθοριστεί βάσει αποτιμήσεων από εμπειρογνώμονες. Ο εκκαθαριστής επισήμανε ότι η Airport Handling δεν θα χρειαζόταν να αναλάβει ούτε μεταφορικά έξοδα,
 - η SEAH δεν δέχεται την πληρωμή σε δόσεις παρά μόνο εάν η Airport Handling παράσχει επαρκείς εγγυήσεις,
 - εφόσον η πληρωμή δεν πραγματοποιηθεί σε δόσεις, η SEAH είναι διατεθειμένη να μεταβιβάσει τον στόλο οχημάτων στις 30 Ιουνίου 2015 και να συμφωνήσει ως προς τη μίσθωση των υποδειχθέντων στοιχείων, το αργότερο όμως έως τις 30 Νοεμβρίου 2015.
- (256) Σύμφωνα με τις ιταλικές αρχές, οι διαπραγματεύσεις συνεχίστηκαν έως τον Σεπτέμβριο του 2015, οπότε η SEAH συμφώνησε να καταβάλει το τίμημα [...] (*) για την αγορά των [...] (*) παρτίδων, [...] (*). Το τίμημα αγοράς ήταν [...] (*) ευρώ, ήτοι η αρχική ζητούμενη τιμή της άγονης δημοπρασίας. Η αρχική μίσθωση παρατάθηκε κατ' εξαίρεση έως τις [...] (*), για [...] (*) στοιχεία του εξοπλισμού και έναντι της καταβολής συνολικού μισθώματος ύψους [...] (*) ευρώ, το οποίο βασίστηκε στην αξία στην οποία αποτιμήθηκαν τα εν λόγω στοιχεία βάσει των προαναφερθεισών ανεξάρτητων αποτιμήσεων. Η Airport Handling επέστρεψε τα [...] (*) αυτά στοιχεία στη SEAH στις [...] (*).

(*) Εμπορικό απόρρητο

(257) Σύμφωνα με την Airport Handling, η αγορά ήταν εντούτοις δικαιολογημένη από οικονομικής άποψης, ιδίως δε για τους ακόλουθους λόγους:

- Το επιχειρηματικό μοντέλο της Airport Handling συνίσταται κατ' ουσία στην εγκατάσταση του επιχειρησιακού της κόμβου σε μία μόνο τοποθεσία, ήτοι στους αερολιμένες του Μιλάνου και, ως εκ τούτου, βασίζεται σε ένα οργανωτικό μοντέλο που προβλέπει την παροχή ανθρώπινων πόρων και τεχνικών μέσων για την κάλυψη της ζήτησης υπηρεσιών σε μία μόνο τοποθεσία (επιχειρηματικό μοντέλο του παρόχου βάσης). Κατά την άποψη της Airport Handling, το μοντέλο αυτό εξασφαλίζει καλύτερη αποτελεσματικότητα και ασφαλέστερα περιθώρια αποδοτικότητας. Επομένως, η ηλικία και η απόδοση του εξοπλισμού θα προβλημάτιζε λιγότερο την Airport Handling σε σχέση με τις εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε περισσότερους αερολιμένες και είναι, ως εκ τούτου, υποχρεωμένες να εφαρμόζουν στον εξοπλισμό τους τις αρχές της λιτής διαχείρισης (lean management).
- Παρόλο που μέρος του εξοπλισμού ήταν παλαιό, μια σειρά από στοιχεία του ήταν σχετικά καινούρια και μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν κατά αποδοτικό τρόπο.
- Τα στοιχεία αυτά βρίσκονταν ήδη στις εγκαταστάσεις και επομένως δεν θα συνεπάγονταν μεταφορικά έξοδα.
- Η Airport Handling απέβλεπε στη μείωση του κόστους συντήρησης, καθώς στην πλειονότητά τους τα στοιχεία αυτά προέρχονται από τον ίδιο κατασκευαστή και ανήκαν στο ίδιο μοντέλο.
- Η Airport Handling, όταν επιχείρησε να προμηθευτεί μεταχειρισμένο εξοπλισμό από τις αγορές της Ευρώπης, διαπίστωσε ότι ο μεταχειρισμένος εξοπλισμός που διετίθετο στην αγορά δεν επαρκούσε για να καλύψει τις ανάγκες της σε προστιτή τιμή.
- Κατά τη φάση της εκκίνησης θα χρειαζόταν να χρησιμοποιηθεί ισορροπημένος συνδυασμός από μεταχειρισμένα και καινούρια στοιχεία εξοπλισμού, κυρίως επειδή οι προμηθευτές εξοπλισμού δεν μπορούσαν να παραδώσουν με μιας τον νέο εξοπλισμό, αλλά και επειδή η Airport Handling είχε λόγους να πιστεύει ότι μια απότομη και μαζική αύξηση της ζήτησης θα μπορούσε να προκαλέσει άνοδο των τιμών. Ως εκ τούτου, η Airport Handling επέλεξε να παροπλίζει σταδιακά τα μεταχειρισμένα στοιχεία και να τα αντικαθιστά με καινούρια.
- Τέλος, η δοκιμαστική λειτουργία νέου στόλου οχημάτων και η επαρκής εκπαίδευση του προσωπικού στον χειρισμό του στο πλαίσιο της κανονικής επιχειρησιακής λειτουργίας θα παρουσίαζαν δυσκολίες, ιδίως κατά τη φάση της εκκίνησης.

(258) Εν τω μεταξύ, η Airport Handling είχε προκηρύξει διαγωνισμό από τον Νοέμβριο του 2014 έως τον Ιανουάριο του 2015 για την προμήθεια νέου εξοπλισμού από την αγορά. Σύμφωνα με τις ιταλικές αρχές, η αξία του εξοπλισμού που αποκτήθηκε κατόπιν αυτού του πρώτου διαγωνισμού ανήλθε σε περίπου [...] (*) ευρώ.

(259) Η Επιτροπή εξέτασε κατά πόσο η αντιπαράβολή της αξίας και του αριθμού των περιουσιακών στοιχείων που η Airport Handling προμηθεύτηκε από την αγορά με την αξία και τον αριθμό των στοιχείων που μίσθωσε και εν συνεχεία αγόρασε από τη SEAH αποτελεί αξιόπιστη ένδειξη οικονομικής συνέχειας. Όσον αφορά τη συγκρισιμότητα των δύο ειδών περιουσιακών στοιχείων, η Επιτροπή διαπίστωσε τα εξής:

- ο εκκαθαριστής της SEAH είχε διαμορφώσει τις παρτίδες κατά τρόπο ώστε σε κάθε παρτίδα να ομαδοποιούνται στοιχεία εξοπλισμού που βρίσκονταν σε καλή λειτουργική κατάσταση μαζί με στοιχεία που βρίσκονταν σε λιγότερο καλή κατάσταση,
- σε γενικές γραμμές, ο εξοπλισμός της SEAH ήταν παλαιός,
- σύμφωνα με τις ιταλικές αρχές, σχεδόν [...] (*) από τα [...] (*) στοιχεία που αγοράστηκαν από τη SEAH ήταν σε καλή ή σχετικά ικανοποιητική κατάσταση λειτουργίας. Περίπου το 1/3 στην καλύτερη περίπτωση θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για ανταλλακτικά. 700 από τα στοιχεία που αγοράστηκαν διαπιστώθηκε σε δεύτερο χρόνο ότι είχαν ελάχιστη ή μηδαμινή αξία/χρησιμότητα και 270 από αυτά ακινητοποιήθηκαν και παροπλίστηκαν ως άχρηστο υλικό,
- ο εξοπλισμός της Airport Handling αποτελείται από ευρύ φάσμα διαφορετικών οχημάτων όπως κλίμακες επιβατών, ελκυστήρες, περνοφόρα, ανυψωτικά μηχανήματα και αμαξίδια μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων,

(*) Εμπορικό απόρρητο

— δεν μπορεί να αποκλειστεί το γεγονός ότι ακόμη κι ένα σύγχρονο όχημα που λειτουργεί χωρίς απρογραμματίστες διακοπές μπορεί να είναι πολύ πιο αποδοτικό από περισσότερα παλαιά οχήματα τα οποία, κατά κανόνα, χρειάζεται να παραμένουν περισσότερο χρόνο εκτός λειτουργίας για συντήρηση.

- (260) Βάσει των παραπάνω, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η αντιπαραβολή της αξίας και του αριθμού των καινούριων στοιχείων εξοπλισμού με την αξία των στοιχείων εξοπλισμού που μισθώθηκαν και αγοράστηκαν δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως ένδειξη οικονομικής συνέχειας στην προκειμένη περίπτωση.
- (261) Εν προκειμένω, η Επιτροπή εξέτασε τη σπουδαιότητα των περιουσιακών στοιχείων (κεφαλαιουχικός εξοπλισμός) ως συντελεστή της παραγωγής κατ' αναλογία προς την εργασία ως συντελεστή της παραγωγής, καθώς και κατ' αναλογία προς τις πωλήσεις τόσο της SEAH όσο και της Airport Handling.
- (262) Όσον αφορά τη σπουδαιότητα των περιουσιακών στοιχείων συγκριτικά με την εργασία, στον τελευταίο ισολογισμό της SEAH πριν από την εκκαθάριση, η αξία του κεφαλαιουχικού εξοπλισμού ανήλθε σε περίπου [...] (*) ευρώ. Με τη σειρά της, η Airport Handling το 2015 κατείχε πάγια περιουσιακά στοιχεία αξίας [...] (*) ευρώ⁽³⁰⁾. Από την άλλη, το κόστος εργασίας της Airport Handling ανήλθε σε [...] (*) ευρώ κατά τη χρήση Σεπτεμβρίου 2014 — Αυγούστου 2015, σύμφωνα με τον λογαριασμό γενικής εκμετάλλευσης της Airport Handling για την εν λόγω χρήση⁽³¹⁾.
- (263) Επίσης, η αξία των περιουσιακών στοιχείων έχει μικρότερη σπουδαιότητα συγκριτικά με τις πωλήσεις: σύμφωνα με τον λογαριασμό γενικής εκμετάλλευσης της Airport Handling για τη χρήση Σεπτεμβρίου 2014 — Αυγούστου 2015, οι πωλήσεις ανήλθαν σε [...] (*) ευρώ. Ως εκ τούτου, τα επίμαχα περιουσιακά στοιχεία ως συντελεστής παραγωγής φαίνεται να είναι μικρότερης σπουδαιότητας συγκριτικά με την εργασία. Επίσης, η αξία τους είναι πολύ περιορισμένη συγκριτικά με τις πωλήσεις που πραγματοποιήθηκαν λαμβανομένης υπόψη τόσο της εργασίας όσο και των περιουσιακών στοιχείων. Από τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν κατά την επίσημη διαδικασία έρευνας προκύπτει ότι το επιχειρηματικό μοντέλο στο οποίο βασίζεται τόσο η SEAH όσο και η Airport Handling είναι περισσότερο έντασης εργασίας παρά έντασης περιουσιακών στοιχείων.
- (264) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το γεγονός ότι τα περιουσιακά στοιχεία της Airport Handling προήλθαν αρχικά από τη SEAH δεν μπορεί να θεωρηθεί, αυτό καθαυτό, ένδειξη οικονομικής συνέχειας, διότι τα περιουσιακά στοιχεία αποτελούν ήσσονος σπουδαιότητας συντελεστή παραγωγής στη δραστηριότητα της επίγειας εξυπηρέτησης.

7.1.1.4. Σύνοψη της εξέτασης του αντικειμένου της μεταβίβασης

- (265) Από την εξέταση του βαθμού στον οποίο το αντικείμενο της μεταβίβασης μπορεί να αποτελεί ένδειξη οικονομικής συνέχειας μεταξύ της SEAH και της Airport Handling προκύπτουν οι ακόλουθες διαπιστώσεις:
- (266) Πρώτον δεν υπήρξε μεταβίβαση του πελατολογίου της SEAH στην Airport Handling. Αντίθετα, με την εκκαθάριση της SEAH, όλες οι συμβάσεις καταγγέλθηκαν και η Airport Handling χρειάστηκε να συνάψει νέες συμβάσεις βάσει των οποίων εξασφάλισε κάποιους από τους προηγούμενους πελάτες της SEAH και κάποιους νέους πελάτες, και παράλληλα απώλεσε κάποιους πελάτες που προτίμησαν ανταγωνιστές της. Η διαπραγμάτευση των συμβατικών όρων έγινε ανεξάρτητα από τους όρους που προέβλεπαν οι συμβάσεις με τη SEAH. Εν προκειμένω, η Airport Handling βρισκόταν στην ίδια θέση με οποιονδήποτε άλλο ανταγωνιστή ή νεοεισερχόμενο. Η Επιτροπή κρίνει ότι το γεγονός ότι δεν υπήρξε μεταβίβαση του πελατολογίου αποτελεί ισχυρή ένδειξη υπέρ της οικονομικής ασυνέχειας.
- (267) Δεύτερον, το αρχικό εργατικό δυναμικό της Airport Handling προήλθε εξολοκλήρου από τη SEAH, αλλά με νέες συμβάσεις και νέους συμβατικούς όρους. Δεν υπήρξε μεταβίβαση του συνόλου των συμβάσεων εργασίας, ούτε αυτοδικαίη μεταβίβαση των εν λόγω συμβάσεων, ούτε αναπαραγωγή των όρων απασχόλησης που προβλέπουν.
- (268) Τρίτον, μολονότι είναι γεγονός ότι η Airport Handling μίσθωσε αρχικά το σύνολο του εξοπλισμού επίγειας εξυπηρέτησης της SEAH, εντέλει, μετά τη λήξη της μίσθωσης, περιήλθε στην κατοχή της μέρος μόνο των περιουσιακών στοιχείων της SEAH, καθώς εν τω μεταξύ είχε αρχίσει να προμηθεύεται εξοπλισμό από τρίτους. Από τα διαθέσιμα στοιχεία προκύπτει επίσης ότι τα περιουσιακά στοιχεία αποτελούν μικρό μόνο μέρος των συντελεστών παραγωγής στη δραστηριότητα της επίγειας εξυπηρέτησης και δεν είναι καθοριστικής σημασίας για τη διάρθρωση του κόστους και την αποτελεσματικότητα της Airport Handling.
- (269) Συνολικά, η Επιτροπή, κρίνοντας από τη σκοπιά του αντικειμένου της μεταβίβασης, κρίνει ότι από τη συνολική θεώρηση των περιστάσεων που περιέβαλαν τη σύσταση της Airport Handling μετά την εκκαθάριση της SEAH δεν προκύπτουν ενδείξεις οικονομικής συνέχειας μεταξύ των δύο εταιριών με σκοπό την καταστράτηγηση της απόφασης ανάκτησης.

(*) Εμπορικό απόρρητο

⁽³⁰⁾ Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, σύμφωνα με τις καταστάσεις και τα πλήρη βιβλία απογραφών που προσκόμισε η Airport Handling, το μεγαλύτερο μέρος των περιουσιακών στοιχείων της SEAH ήταν παλαιό, έρχριζε εκτεταμένων επισκευών και είχε μηδενική λογιστική αξία.

⁽³¹⁾ Σύμφωνα με την προαναφερθείσα έκθεση Brattle σχετικά με το επιχειρηματικό σχέδιο της Airport Handling, το κόστος εργασίας της εταιρείας ήταν [...] (*).

7.1.2. Καταβολή τιμήματος σύμφωνα με τους όρους της αγοράς

- (270) Σύμφωνα με τη νομολογία, η μεταβίβαση των περιουσιακών στοιχείων σε τιμή χαμηλότερη των τιμών της αγοράς θα αποτελούσε επίσης ένδειξη οικονομικής συνέχειας μεταξύ της εκκαθαρισθείσας εταιρείας που οφείλει να επιστρέψει την κρατική ενίσχυση και της νεοσυσταθείσας εταιρείας.

7.1.2.1. Περιουσιακά στοιχεία της SEAH — γενικές παρατηρήσεις

- (271) Στο πλαίσιο της πτωχευτικής διαδικασίας, καταστρατήγηση μιας αρνητικής απόφασης σε υπόθεση κρατικής ενίσχυσης μέσω της μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων μπορεί να συντρέχει ιδιαίτερος στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- υπήρξε πώληση —ή μίσθωση— περιουσιακών στοιχείων σε τιμή χαμηλότερη των τιμών της αγοράς (για παράδειγμα κατόπιν διαδικασίας πώλησης που δεν είναι επαρκώς ανοικτή, διαφανής και αμερόληπτη), ή
- ο σύνδικος πτώχευσης τέλεσε πράξεις εξαπάτησης σε βάρος των πιστωτών, οι οποίες ενδεχομένως επέφεραν μείωση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων της υπό πτώχευση εταιρείας, ή παραβίασε την αρχή της αρχής της ίσης μεταχείρισης μεταξύ των δημόσιων πιστωτών σε βάρος των δημόσιων πιστωτών⁽³²⁾.

- (272) Αντιθέτως, η Επιτροπή θεωρεί ότι η μεταβίβαση —ή μίσθωση— περιουσιακών στοιχείων από μια υπό πτώχευση εταιρεία που υπήρξε αποδέκτης ασυμβίβαστης ενίσχυσης σε μια νέα εταιρεία δεν αποτελεί ένδειξη καταστρατήγησης μιας απόφασης ανάκτησης στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- δεν έγινε καμία ενέργεια με σκοπό τη μείωση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων της υπό πτώχευση εταιρείας προς όφελος της νέας εταιρείας και σε βάρος των πιστωτών (διότι σκοπός της εκκαθάρισης είναι η μεγιστοποίηση του προϊόντος της εκποίησης των περιουσιακών στοιχείων ώστε οι πιστωτές να αποζημιωθούν στον μέγιστο δυνατό βαθμό),
- οι δημόσιοι πιστωτές (που έχουν εγείρει την απαίτηση που σχετίζεται με την ασυμβίβαστη ενίσχυση) δεν βρίσκονται αδικαιολόγητα σε μειονεκτική θέση σε σύγκριση με τους υπόλοιπους πιστωτές (όπως ενδεχομένως της νέας εταιρείας ή των ιδρυτών της, μεταξύ άλλων) στο πλαίσιο της πτωχευτικής διαδικασίας.

- (273) Στην περίπτωση αυτή:

- το μίσθωμα καθορίστηκε βάσει δύο εξωτερικών αποτιμήσεων. Αναπροσαρμόστηκε προς τα άνω συμφώνως προς τη δεύτερη αποτίμηση, η οποία βασίστηκε σε εμπεριστατωμένο έλεγχο του μισθωμένου εξοπλισμού. Επομένως, δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι η τιμή στην οποία τα περιουσιακά στοιχεία της SEAH μισθώθηκαν από την Airport Handling ερχόταν σε διάσταση με τις κανονικές συνθήκες οικονομίας της αγοράς·
- δεν υπάρχουν επίσης ενδείξεις ότι ο σύνδικος πτώχευσης τέλεσε πράξεις εξαπάτησης σε βάρος των πιστωτών, οι οποίες ενδεχομένως επέφεραν μείωση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων της SEAH. Ειδικότερα, όπως παρουσιάζεται αναλυτικότερα κατωτέρω, από το σύνολο των διαδεσμιών στοιχείων προκύπτει ότι για την εκποίηση των περιουσιακών στοιχείων της SEAH διοργανώθηκαν νομότυπες διαδικασίες υποβολής προσφορών, στο πλαίσιο των οποίων δόθηκε σε όλους τους δυνητικά ενδιαφερόμενους αγοραστές η ευκαιρία να υποβάλουν προσφορά. Από το γεγονός ότι το μίσθωμα καθορίστηκε από εξωτερικούς εμπειρογνώμονες και ότι αναθεωρήθηκε προς τα πάνω κατόπιν δεύτερης αποτίμησης, αλλά και ότι ο εκκαθαριστής της SEAH δεν ήταν διατεθειμένος να προσφέρει στην Airport Handling έκπτωση επί του τιμήματος αγοράς του εξοπλισμού, προκύπτει ότι η διαδικασία εκποίησης διοργανώθηκε από τον εκκαθαριστή με γνώμονα τη μεγιστοποίηση του προϊόντος της εκποίησης των επίμαχων περιουσιακών στοιχείων, προς όφελος των πιστωτών της SEAH και, ως εκ τούτου, δεν είχε ως αποτέλεσμα να υπάρξει συγκεκριμένη μεταβίβαση οικονομικού πλεονεκτήματος στην Airport Handling,
- η Επιτροπή επισημαίνει επίσης ότι κανείς από τους ενδιαφερόμενους δεν ισχυρίστηκε ότι η διαδικασία εκκαθάρισης παραβίασε τα δικαιώματα των πιστωτών, ή ότι επέφερε μείωση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων που όφειλε η SEAH, ή ότι τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία μισθώθηκαν στην Airport Handling σε τιμές χαμηλότερες των τιμών της αγοράς. Ο εξοπλισμός επίγειας εξυπηρέτησης της SEAH περιλάμβανε περίπου 4 000 επιμέρους στοιχεία. Σύμφωνα με το σχέδιο που είχε ανακοινώσει αρχικά η Ιταλία, τα στοιχεία αυτά επρόκειτο να εκμισθωθούν από τη SEAH στην αγοραία τιμή, εκκρεμούσης της πώλησής τους στην ανοικτή αγορά στο πλαίσιο της διαδικασίας εκκαθάρισης.

7.1.2.2. Μίσθωση των περιουσιακών της SEAH στην Airport Handling — Καθορισμός του μισθώματος

- (274) Μετά την αποτυχημένη έκβαση της διαδικασίας υποβολής προσφορών, ο εξοπλισμός επίγειας εξυπηρέτησης μισθώθηκε στην Airport Handling βάσει σύμβασης μίσθωσης, η οποία αρχικά επρόκειτο να λήξει στις 31 Αυγούστου 2015.

⁽³²⁾ Υπόθεση C-277/00, Γερμανία κατά Επιτροπής («απόφαση SMI»), ECLI:EU:C:2004:238, σκέψη 93.

- (275) Σύμφωνα με τη νομολογία, από το γεγονός και μόνον ότι μια εταιρεία έχει μισθώσει μέρος ή το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων μιας υπό πτώχευση εταιρείας για ορισμένο χρονικό διάστημα δεν αποδεικνύεται ότι αυτή επωφελήθηκε του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος που συνδεόταν με τις ενισχύσεις που είχαν χορηγηθεί στην εκμισθώτρια εταιρεία.⁽³³⁾ Η εκμίσθωση των περιουσιακών στοιχείων από τον αποδέκτη της ενίσχυσης σε εταιρεία που ασκεί παρόμοια δραστηριότητα δεν αποτελεί ένδειξη οικονομικής συνέχειας, αν το μίσθωμα αντικατοπτρίζει την αγοραία τιμή. Ωστόσο, αν το μίσθωμα, το οποίο κατέβαλε η νέα εταιρεία στον αποδέκτη της ενίσχυσης, ήταν χαμηλότερο της αγοραίας τιμής, αυτό θα μπορούσε να αποτελεί ένδειξη οικονομικής συνέχειας, στον βαθμό που το απορρέον από τη χορήγηση της παράνομης και ασυμβίβαστης ενίσχυσης πλεονέκτημα μπορεί να θεωρηθεί ότι μεταβιβάστηκε πλήρως ή εν μέρει από τον αποδέκτη της ενίσχυσης στη νέα εταιρεία έναντι τιμήματος χαμηλότερου της αγοραίας τιμής.
- (276) Από τα διαθέσιμα στοιχεία προκύπτει ότι η SEAH και ο εντολοδόχος διαπραγματεύτηκαν τη σύμβαση μίσθωσης υπό συνθήκες ανταγωνισμού. Επίσης, το μίσθωμα καθορίστηκε βάσει δύο μεταγενέστερων εξωτερικών αποτιμήσεων. Προς επιβεβαίωση της αξιοπιστίας της πρώτης αποτίμησης, βάσει της οποίας το ετήσιο μίσθωμα είχε οριστεί σε [...] (*) ευρώ, η SEAH και η Airport Handling ανέθεσαν από κοινού στην E&Y το έργο της επανεκτίμησης του μισθώματος. Η εν λόγω δεύτερη αποτίμηση αρχικά εισηγήθηκε ένα [...] (*) μίσθωμα, ήτοι [...] (*) ευρώ. Εν συνεχεία, αφού η SEAH και η Airport Handling συμφώνησαν να διευρύνουν την εν λόγω δεύτερη αποτίμηση ώστε να συμπεριληφθούν νέα στοιχεία που συλλέχθηκαν από τις καταστάσεις παράδοσης του εξοπλισμού, οι εμπειρογνώμονες διαπίστωσαν ότι μια σειρά μηχανημάτων και στοιχείων εξοπλισμού δεν ήταν κατάλληλα για χρήση και αναθεώρησαν την αρχική εκτίμηση των [...] (*) σε [...] (*) ευρώ. Βάσει της εν λόγω δεύτερης έκθεσης αποτίμησης, η SEAH και η Airport Handling συμφώνησαν να μειωθεί το ετήσιο μίσθωμα σε [...] (*) ευρώ.
- (277) Συμπερασματικά, από τα διαθέσιμα στοιχεία προκύπτει ότι η SEAH και η Airport Handling διαπραγματεύτηκαν υπό συνθήκες ανταγωνισμού και βασίστηκαν σε πραγματογνωσμένες σχετικά με την αξία των επίμαχων περιουσιακών στοιχείων. Το γεγονός ότι η δεύτερη αποτίμηση αναθεωρήθηκε κατόπιν κοινού αιτήματος των μερών αποτελεί ένδειξη ότι σκοπός και των δύο ήταν να είναι το μίσθωμα όσο πιο σύμφωνο γίνεται με τις συνθήκες οικονομίας της αγοράς και να αποκλειστεί εκ προοιμίου κάθε υπόνοια αθέμιτης σύμπραξης. Η Επιτροπή θεωρεί συνεπώς ότι το συμφωνηθέν μίσθωμα ήταν τουλάχιστον ίσο με την αγοραία τιμή.

7.1.2.3. Αγορά μέρους των περιουσιακών στοιχείων της SEAH από την Airport Handling — το τίμημα αγοράς

- (278) Η Airport Handling αγόρασε τα περιουσιακά στοιχεία μετά την αποτυχημένη έκβαση της διαδικασίας υποβολής προσφορών και τη λήξη της σύμβασης μίσθωσης. Η Επιτροπή εξέτασε κατά πόσο μέσω της συγκεκριμένης πράξης η Airport Handling αποκόμισε πλεονέκτημα απορρέον από προγενέστερη παράνομη κρατική ενίσχυση που χορηγήθηκε στη SEAH. Η εξέταση βασίστηκε στην παραδοχή ότι δεν υφίσταται πλεονέκτημα αν το ύψους [...] (*) ευρώ τίμημα αγοράς είναι τουλάχιστον ίσο με την αγοραία τιμή.
- (279) Η πρόσκληση υποβολής προσφορών για την αγορά περιουσιακών στοιχείων της SEAH δημοσιεύτηκε στις 12 Νοεμβρίου 2014 στο Συμπλήρωμα της Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Λόγω του μεγάλου αριθμού των περιουσιακών στοιχείων, ο εκκαθαριστής, με τη συνδρομή της ανεξάρτητης εταιρείας συμβούλων IMQ, αποφάσισε να τα χωρίσει σε εννέα παρτίδες. Σύμφωνα με τη SEAH, αυτό έγινε ώστε να αποτραπούν φαινόμενα αναποτελεσματικότητας λόγω υπερβολικού κατακερματισμού. Προκειμένου να προσελκυστεί όσο το δυνατόν μεγαλύτερο αριθμός υποψηφίων αγοραστών, κάθε παρτίδα διαμορφώθηκε ως αυτόνομος συνδυασμός περιουσιακών στοιχείων, που περιλάμβανε αλληλοσυμπληρωματικά στοιχεία που δεν ήταν όλα της ίδιας αξίας. Εξωτερικός εμπειρογνώμονας είχε καθορίσει ένα ελάχιστο τίμημα για την κάθε παρτίδα.
- (280) Η διαδικασία της εκποίησης απευθυνόταν αποκλειστικά σε εταιρείες επίγειας εξυπηρέτησης, φορείς διαχείρισης αερολιμένων, κατασκευαστές εξοπλισμού παρόμοιου τύπου με τον εκποιούμενο, μεταπωλητές και εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης που πληρούσαν ορισμένα ελάχιστα κριτήρια φερεγγυότητας.
- (281) Σύμφωνα με την Ιταλία, στο πλαίσιο της δημοπρασίας δεν υποβλήθηκε καμία επίσημη εκδήλωση ενδιαφέροντος. Η SEAH έλαβε μόνο κάποια άτυπα αιτήματα παροχής πληροφοριών από τρίτους που ήθελαν να διερευνήσουν τη δυνατότητα αγοράς ορισμένων μόνο περιουσιακών στοιχείων αλλά σε τιμές χαμηλότερες από τις ζητούμενες τιμές της δημοπρασίας. Τα αιτήματα αυτά προσκομίστηκαν στην Επιτροπή στο πλαίσιο της έρευνας.
- (282) Η Ιταλία υποστήριξε ότι, μετά την αρνητική έκβαση της δημοπρασίας, ο εκκαθαριστής της SEAH επιχείρησε να οξύνει το ενδιαφέρον πιθανών αγοραστών των περιουσιακών στοιχείων της SEAH απευθυνόμενος σε συγκεκριμένες εταιρείες που δραστηριοποιούνταν στον κλάδο της επίγειας εξυπηρέτησης, καθώς και στις εταιρείες που είχαν εκδηλώσει ενδιαφέρον ατύπως κατά τη διαδικασία της δημοπρασίας, και επιτρέποντας την πρόσβαση τόσο στην αίθουσα δεδομένων (data room) όσο και στα περιουσιακά στοιχεία, ώστε κάθε ενδιαφερόμενη εταιρεία να έχει τη δυνατότητα να επιθεωρήσει επιτόπου τα περιουσιακά στοιχεία.

⁽³³⁾ Υπόθεση C-277/00, Γερμανία κατά Επιτροπής («απόφαση SMI»), ECLI:EU:C:2004:238, σκέψη 88.

(*) Εμπορικό απόρρητο

- (283) Αποτέλεσμα ήταν να υποβληθούν κάποιες δηλώσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την αγορά του εξοπλισμού της SEAH, και πάλι όμως σε τιμές χαμηλότερες από τις ζητούμενες τιμές της δημοπρασίας. Εν τέλει ο μοναδικός αξιόπιστος υποψήφιος που εκδήλωσε ενδιαφέρον για την αγορά του εξοπλισμού της SEAH ήταν η Airport Handling.
- (284) Η Επιτροπή εξέτασε κατά πόσο η εν λόγω διαδικασία υποβολής προσφορών ήταν πραγματικά αγορακεντρική, ώστε το γεγονός ότι κατέστη άγονη να θεωρηθεί ένδειξη ότι η αγορά δεν ενδιαφερόταν για την αγορά των περιουσιακών στοιχείων της SEAH. Η Επιτροπή θεωρεί ότι μια διαδικασία υποβολής προσφορών είναι πραγματικά αγορακεντρική και πραγματοποιείται με γνώμονα τη μεγιστοποίηση του προϊόντος της εκποίησης εφόσον είναι ανοικτή, διαφανής, αμερόληπτη και άνευ όρων.
- (285) Όσον αφορά τον ανοικτό χαρακτήρα της επίμαχης διαδικασίας, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η πρόσκληση δημοσιεύτηκε στο Συμπλήρωμα της Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, ως εκ τούτου, της δόθηκε αρκούντως ευρεία δημοσιότητα.
- (286) Ωστόσο, η διαδικασία απευθυνόταν αποκλειστικά σε ορισμένους τύπους αγοραστών, ήτοι σε εταιρείες επίγειας εξυπηρέτησης, φορείς διαχείρισης αερολιμένων, αερομεταφορείς, κατασκευαστές, μεταπωλητές και εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης που πληρούσαν ορισμένα ελάχιστα κριτήρια φερεγγυότητας (βλέπε αιτιολογική σκέψη 193 ανωτέρω).
- (287) Επίσης, οι ιταλικές αρχές δεν επικαλέστηκαν βάσιμους λόγους για τον εκ των προτέρων περιορισμό του εύρους των πιθανών αγοραστών. Συνεπώς, η διαδικασία υποβολής προσφορών δεν ήταν απολύτως ανοικτή, δεδομένου ότι τα κριτήρια επιλεξιμότητας ενδέχεται να περιορίσαν τη διαδικασία με αποτέλεσμα ο δημόσιος μέτοχος να μην είναι βέβαιο ότι θα λάμβανε την πλέον οικονομικά συμφέρουσα προσφορά.
- (288) Στην πράξη, ωστόσο, η Επιτροπή κρίνει ότι δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι, ακόμη κι αν η δημοπρασία δεν απευθυνόταν αποκλειστικά σε εταιρείες επίγειας εξυπηρέτησης ή σχετικές επιχειρήσεις, η δημοπρασία δεν θα καθίστατο άγονη. Υπέρ αυτού συνηγορεί και το γεγονός ότι οι προσπάθειες προσέλκυσης υποψηφίων αγοραστών ατύπως, εκτός του πλαισίου της διαδικασίας της δημοπρασίας, επίσης δεν κατάφεραν να αποφέρουν προσφορές στο ύψος των ζητούμενων τιμών.
- (289) Ο εκκαθαριστής της SEAH έλαβε αριθμό δηλώσεων εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την αγορά του εξοπλισμού της SEAH σε τιμές χαμηλότερες από τις ζητούμενες τιμές της δημοπρασίας. Τούτο αποτελεί επαρκή ένδειξη ότι και οι συμμετέχοντες στην αγορά που ήταν εκτός του περιορισμένου πεδίου των αρχικώς επιλέξιμων υποψηφίων δεν ήταν διατεθειμένοι να καταβάλουν το τίμημα που ζητούσε η SEAH.
- (290) Η ως άνω περιγραφείσα έκβαση τόσο της διαδικασίας εκποίησης όσο και των διαπραγματεύσεων μεταξύ της SEAH ως πωλητή και της Airport Handling ως αγοραστή αποτελεί ένδειξη ότι η αρχική ζητούμενη τιμή ήταν υψηλότερη από την τιμή που ήταν διατεθειμένοι να καταβάλουν οι συμμετέχοντες στην αγορά. Ειδικότερα, ο εκκαθαριστής της SEAH ως πωλητής διαπραγματεύτηκε υπό συνθήκες ανταγωνισμού, προκειμένου να εξασφαλίσει το μέγιστο δυνατό οικονομικό όφελος από την πώληση των επίμαχων περιουσιακών στοιχείων. Από έγγραφα που προσκόμισαν οι ιταλικές αρχές προκύπτει ότι η προσφορά που υπέβαλε η Airport Handling ήταν πράγματι η πλέον οικονομικά συμφέρουσα που είχε λάβει η SEAH. Με τη σειρά της, η Airport Handling είχε βάσιμους οικονομικούς λόγους να αποκτήσει τα περιουσιακά στοιχεία παρά την άρνηση της SEAH να της προσφέρει έκπτωση ή πιο ευνοϊκούς όρους πληρωμής. Το τίμημα αγοράς μπορεί να θεωρηθεί τουλάχιστον ίσο με την αγοραία τιμή. Συνεπώς, δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι η Airport Handling μέσω της αγοράς μέρους των περιουσιακών στοιχείων της SEAH αποκόμισε πλεονέκτημα απορρέον από προγενέστερη παράνομη κρατική ενίσχυση που χορηγήθηκε στη SEAH.

7.1.2.4. Συμπέρασμα σχετικά με την αγοραία τιμή ως πιθανής ένδειξης οικονομικής συνέχειας

- (291) Ενόψει των προαναφερθέντων, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι βάσει των περιστάσεων της μίσθωσης και της επακόλουθης πώλησης αποκλείεται ουσιαστικά κάθε ενδεχόμενο μεταβίβασης οικονομικού πλεονεκτήματος από τη SEAH στην Airport Handling. Συνεπώς, το μίσθωμα και το τίμημα αγοράς δεν μπορούν να θεωρηθούν ένδειξη οικονομικής συνέχειας στην προκειμένη περίπτωση.

7.1.3. Ταυτότητα των μετόχων

- (292) Στην απόφαση του 2014 για την κίνηση της διαδικασίας, η Επιτροπή επισήμανε ότι η Ιταλία δεσμεύτηκε να αναθέσει τη διαχείριση της Airport Handling σε ανεξάρτητο εντολοδόχο για περίοδο τριών ετών⁽³⁴⁾. Επίσης, η Ιταλία πρότεινε το άνοιγμα του 20 % του κεφαλαίου της Airport Handling σε επενδυτές. Η Επιτροπή διαπίστωσε κατόπιν ότι, πρώτον, η εταιρεία επίγειας εξυπηρέτησης θα είχε τον ίδιο ιδιοκτήτη, ήτοι τη SEA, και, δεύτερον, η πρόταση της Ιταλίας να δημοπρατηθεί το 20 % του κεφαλαίου της νέας εταιρείας παροχής υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης δεν επαρκούσε για να διασφαλιστεί η έλλειψη συνέχειας με τη SEAH, διότι, αφενός, η πρόταση περιοριζόταν μόνο σε μειοψηφική συμμετοχή και, αφετέρου, δεν παρέχονταν σχετικές εγγυήσεις. Επιπλέον, αυτό το άνοιγμα του κεφαλαίου θα πραγματοποιείτο μόνο μετά την είσοδο της Airport Handling στην αγορά.

⁽³⁴⁾ Βλέπε αιτιολογική σκέψη 16 της απόφασης για την κίνηση της διαδικασίας.

- (293) Κατά τη διάρκεια της έρευνας, η Ιταλία ισχυρίστηκε ότι η σύσταση του trust θα διασφάλιζε την έλλειψη συνέχειας μεταξύ της SEAH και της Airport Handling. Ο εντολοδόχος θα διασφάλιζε την ανεξάρτητη διαχείριση της συμμετοχής της SEA στην Airport Handling αναλαμβάνοντας τον αποκλειστικό έλεγχο της εταιρείας και διασφαλίζοντας κατ' αυτό τον τρόπο ότι δεν υφίσταται κανένα συμφέρον και/ή ροή πληροφοριών μεταξύ της Airport Handling και του ομίλου SEA.
- (294) Η Επιτροπή αξιολόγησε τα χρονολογικά και ουσιαστικά χαρακτηριστικά της ταυτότητας των ιδιοκτητών στην προκειμένη περίπτωση.
- (295) Πρώτον, όσον αφορά τη χρονολογική ακολουθία των γεγονότων, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η SEA ίδρυσε την Airport Handling στις 9 Σεπτεμβρίου 2013. Το trust συστάθηκε στις 30 Ιουνίου 2014 και η ιδρυτική πράξη του υπογράφηκε την ίδια ημέρα. Η Επιτροπή επισημαίνει, ωστόσο, ότι το trust ανέλαβε στην πράξη τη διαχείριση της Airport Handling στις 27 Αυγούστου 2014, όταν η SEA μεταβίβασε στο trust το σύνολο της συμμετοχής της στην Airport Handling και προέβη στον διορισμό εντολοδόχου. Ο τελευταίος, με τη σειρά του, διόρισε το νέο διοικητικό συμβούλιο της Airport Handling. Η Airport Handling ξεκίνησε τη δραστηριότητα της την 1η Σεπτεμβρίου 2014. Η Επιτροπή επισημαίνει, ωστόσο, ότι σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, η εταιρεία ασκούσε ήδη οικονομικές δραστηριότητες καθώς παρείχε τις υπηρεσίες της στην αγορά πριν από τη συγκεκριμένη ημερομηνία και μάλιστα, όπως προκύπτει, ήδη από τον Απρίλιο του 2014, δεδομένου ότι είχε συνάψει μια σειρά συμβάσεων παροχής υπηρεσιών [...] (*) ⁽³⁵⁾. Τη δεδομένη περίοδο, ωστόσο, η Airport Handling ανήκε εξ ολοκλήρου και ελεγχόταν από τη SEA.
- (296) Δεύτερον, όσον αφορά τα ουσιαστικά χαρακτηριστικά της μεταβίβασης της κυριότητας και του ελέγχου του trust, η Επιτροπή εξέτασε κατά πόσο το γεγονός ότι η Airport Handling λίγο πριν από την έναρξη της δραστηριότητάς της τελούσε προσωρινά υπό τη διαχείριση εντολοδόχου επαρκούσε για να αποκλειστεί η δυνατότητα της SEA να ασκεί δικαιώματα σε σχέση με τη διαχείριση της Airport Handling, και δη να λαμβάνει μονομερώς εμπορικές αποφάσεις. Εν προκειμένω, η Επιτροπή επισημαίνει τα εξής:
- (297) Σύμφωνα με την ιδρυτική πράξη του trust, η δραστηριότητα του εντολοδόχου υπόκειται σε ορισμένους ουσιαστικούς περιορισμούς, που συνίστανται κυρίως στο ότι ο εντολοδόχος δεν υποχρεούται να διερευνήσει κατά πόσο:
- εκπρόσωποι της SEA συμμετείχαν στις διαπραγματεύσεις με τους εργαζόμενους που θα επαναπροσλαμβάνονταν από την Airport Handling·
 - προσωπικό της SEA, συμπεριλαμβανομένου του γενικού διευθυντή της, είναι αποσπασμένο στην Airport Handling,
 - ορισμένες κεντρικές υπηρεσίες, όπως μεταξύ άλλων η ενημέρωση επενδύσεων και η εξυπηρέτηση πελατών θα εξακολουθήσουν να παρέχονται από τη SEA,
 - οι αποφάσεις περί χρηματοδότησης εναπόκεινται στην απόλυτη διακριτική ευχέρεια της SEA.
- (298) Επίσης, μολονότι βάσει της ιδρυτικής πράξης του trust η διαχείριση της Airport Handling υποτίθεται ότι ασκείται χωριστά από τη διαχείριση της SEAH, η Airport Handling διευθύνεται από τον πρώην διευθυντή του τμήματος ανάπτυξης αεροπορικών δραστηριοτήτων της SEA.
- (299) Όπως, δε, επισημαίνει η Επιτροπή, δύο ανώτερα διευθυντικά στελέχη της SEA είχαν αποσπαστεί στην Airport Handling. Σήμερα, και τα δύο αυτά στελέχη κατέχουν ανώτερες διευθυντικές θέσεις στην Airport Handling. Σύμφωνα με την Ιταλία, δεν θα υπήρχε ιεραρχική σχέση μεταξύ της SEA και των εν λόγω διευθυντικών στελεχών, τα οποία επίσης δεν θα ασκούσαν οποιαδήποτε δραστηριότητα υπέρ της SEA. Επίσης, οι αμοιβές τους θα καθορίζονταν ανεξάρτητα από την Airport Handling.
- (300) Σύμφωνα με την Ιταλία, η απόφαση της SEA να αποσπαστούν τα εν λόγω διευθυντικά στελέχη στην Airport Handling ελήφθη στη βάση των προτάσεων της Ιταλίας όσον αφορά το άνοιγμα του κεφαλαίου της Airport Handling σε τρίτους. Για τον σκοπό αυτό ήταν αναγκαίο να διασφαλιστεί, αφενός, ότι η διοίκηση της Airport Handling θα διέθετε όλα τα απαιτούμενα προσόντα και, αφετέρου, ότι οι όροι απασχόλησης των διευθυντικών στελεχών θα ήταν ευέλικτοι. Μάλιστα, η Ιταλία είχε διευκρινίσει ότι η Airport Handling υπέγραψε συμβάσεις απόσπασης με τη SEA για [...] (*) εργαζόμενους.
- (301) Συμπερασματικά, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι τόσο η χρονολογική ακολουθία των γεγονότων όσο και οι ουσιαστικές διατάξεις της ανάθεσης επιβεβαιώνουν ότι η SEA, καθ' όλη τη διάρκεια της φάσης εκκίνησης και της έναρξης της οικονομικής δραστηριότητας της Airport Handling, ασκούσε έλεγχο στην εν λόγω εταιρεία σε βαθμό που, αν και με διακυμάνσεις, εξασφάλιζε στη SEA σημαντική επιρροή στην καθημερινή διαχείριση της Airport Handling.
- (302) Η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη την προαναφερθείσα επενδυτική συμφωνία-πλαίσιο της 21ης Σεπτεμβρίου 2015 μεταξύ του εντολοδόχου και της ιδιωτικής εταιρείας D'Nata σχετικά με την πώληση ποσοστού συμμετοχής [...] (*) % στην Airport Handling, σε συνδυασμό με το δικαίωμα να διορίζει την πλειοψηφία των μελών του διοικητικού συμβουλίου και τον διευθύνοντα σύμβουλο, καθώς και την πρόβλεψη δικαιώματος προαίρεσης για την απόκτηση περαιτέρω ποσοστού συμμετοχής [...] (*) % στην Airport Handling.

(*) Εμπορικό απόρρητο

⁽³⁵⁾ Ημερομηνίες υπογραφής συμβάσεων σύμφωνα με κατάλογο που προσκόμισε η Ιταλία: π.χ. [...] (*)).

- (303) Η D'Nata θα ασκεί τον πραγματικό έλεγχο της Airport Handling όταν θα έχει διορίσει την πλειοψηφία των μελών του διοικητικού συμβουλίου καθώς και τον διευθύνοντα σύμβουλο της Airport Handling. Επίσης, όπως επιβεβαιώνουν τα διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με τη διαδικασία υποβολής προσφορών, η οποία διοργανώθηκε από ιδιωτική τράπεζα, ανεξάρτητα τόσο από τη SEA όσο και από τον εντολοδόχο, η D'Nata απέκτησε συμμετοχή στην Airport Handling στην αγοραία τιμή. Τέλος, τα διαθέσιμα στοιχεία επιβεβαιώνουν ότι η D'Nata είναι διακριτή οντότητα σε σχέση με τη SEA και δεν συνδέεται άλλως με την τελευταία.
- (304) Εντούτοις, η μεταβίβαση του ελέγχου της Airport Handling από τη SEA και τον εντολοδόχο στη D'Nata πραγματοποιήθηκε δύο και πλέον έτη μετά την ίδρυση της Airport Handling από τη SEA, και ένα και πλέον έτος μετά την έναρξη της δραστηριότητας της εν λόγω εταιρείας.
- (305) Η Επιτροπή δεν μπορεί επομένως να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι δεν υφίσταται οικονομική συνέχεια βάσει και μόνο του κριτηρίου που αφορά την ταυτότητα των μετόχων. Προκειμένου να διαπιστώσει εάν συντρέχει έλλειψη οικονομικής συνέχειας, η Επιτροπή εξέτασε το εν λόγω κριτήριο σε συνδυασμό με τα υπόλοιπα συναφή κριτήρια.

7.1.4. Χρονική στιγμή της πράξης

- (306) Η εκκαθάριση της SEAH την 1η Ιουλίου 2014 και η ίδρυση της Airport Handling στις 9 Σεπτεμβρίου 2013 έλαβαν χώρα μετά την έκδοση, στις 12 Δεκεμβρίου 2012, της απόφασης ανάκτησης από την Επιτροπή. Η υπό εκκαθάριση εταιρεία ασκούσε δραστηριότητες επίγειας εξυπηρέτησης μέχρι την έναρξη της δραστηριότητας της Airport Handling, την 1η Σεπτεμβρίου 2014.
- (307) Η χρονική στιγμή των γεγονότων θα μπορούσε, επομένως, να αποτελεί ένδειξη ότι η διαδικασία που κατέληξε στη σύσταση της Airport Handling είχε ως αποτέλεσμα την καταστράγγιση της απόφασης ανάκτησης, η οποία είχε εκδοθεί πριν από την πραγματοποίηση αυτής της διαδικασίας. Η Επιτροπή υπενθυμίζει, ωστόσο, ότι βάσει της νομολογίας δεν ήταν υποχρεωμένη να εξετάσει, ειδικότερα και επιπλέον των άλλων κριτηρίων, το χρονικό σημείο κατά το οποίο πραγματοποιήθηκε η μεταβίβαση των περιουσιακών στοιχείων, το οποίο περιλαμβάνεται μεταξύ των στοιχείων που «μπορούν» να ληφθούν υπόψη για να αποκλειστεί η οικονομική συνέχεια μεταξύ των επιχειρήσεων αυτών⁽³⁶⁾.

7.1.5. Οικονομική λογική της πράξης

- (308) Τα διαθέσιμα στοιχεία επιβεβαιώνουν ότι η Airport Handling συνεχίζει ουσιαστικά να ασκεί το ίδιο είδος επιχειρηματικών δραστηριοτήτων με τη SEAH, δηλαδή παρέχει υπηρεσίες επίγειας εξυπηρέτησης στους αερολιμένες Linate και Malpensa.
- (309) Εν προκειμένω, η Επιτροπή παραπέμπει σε νομολογία σύμφωνα με την οποία, από το γεγονός και μόνον ότι η αποκτώσα επιχείρηση ουσιαστικά συνεχίζει τις δραστηριότητες της επιχείρησης που υποχρεούται να επιστρέψει τις ενισχύσεις, δεν αποδεικνύεται ότι αυτή επωφελήθηκε του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος που συνδεόταν με τις ενισχύσεις που είχαν χορηγηθεί στην τελευταία. Στη συγκεκριμένη υπόθεση στην οποία παραπέμπει η Επιτροπή, η πρώτη επιχείρηση είχε μισθώσει εγκαταστάσεις στην αγοραία τιμή από την επιχείρηση που είχε λάβει ενίσχυση σχεδόν τρία έτη πριν από τη σύσταση της πρώτης επιχείρησης⁽³⁷⁾. Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι στην προκειμένη περίπτωση, η Airport Handling μίσθωσε και εν συνέχεια αγόρασε περιουσιακά στοιχεία της SEAH με τίμημα που μπορεί να θεωρηθεί τουλάχιστον ίσο με την αγοραία τιμή, και ότι η παράνομη κρατική ενίσχυση που πρέπει να ανακτηθεί από τη SEAH χορηγήθηκε κατά τα έτη 2002- 2010, ήτοι 3 έτη πριν από τη σύσταση της Airport Handling και 4 έτη πριν από την έναρξη της οικονομικής δραστηριότητάς της.
- (310) Όσον αφορά ειδικότερα την οικονομική λογική της πράξης, η Επιτροπή επισημαίνει τα ακόλουθα:
- (311) Όπως περιγράφηκε ανωτέρω στις αιτιολογικές σκέψεις 2.6.1 και 2.6.2, το επιχειρηματικό σχέδιο της Airport Handling διαφέρει από εκείνο της SEAH σε μια σειρά σημείων και ειδικότερα:

— [...] (*)

— [...] (*)

— [...] (*)

— [...] (*)

— [...] (*)

— [...] (*).

⁽³⁶⁾ Υπόθεση T-123/09, Ryanair Ltd κατά Επιτροπής, ECLI:EU:T:2012:164, σκέψη 156.

⁽³⁷⁾ Υπόθεση C-277/00, Γερμανία κατά Επιτροπής («απόφαση SMI»), ECLI:EU:C:2004:238, 86-89.

(*) Εμπορικό απόρρητο

- (312) Επομένως, η Airport Handling διαχειριζόταν τις δραστηριότητές της υπό διαφορετικές συνθήκες λειτουργίας σε σχέση με τη SEAH, και σύμφωνα με το δικό της επιχειρηματικό σχέδιο. Επίσης, οι ιταλικές αρχές δεν υποχρέωσαν την Airport Handling να ακολουθήσει συγκεκριμένο επιχειρηματικό μοντέλο, ούτε να διατηρήσει συγκεκριμένο αντικείμενο δραστηριοτήτων, ούτε να αναλάβει τον έλεγχο συγκεκριμένων περιουσιακών στοιχείων ή εργαζομένων.

7.1.6. Γενικό συμπέρασμα σχετικά με την οικονομική συνέχεια μεταξύ της SEAH και της Airport Handling

- (313) Κατά την άποψη της Επιτροπής, στην προκειμένη περίπτωση ενυπάρχουν τόσο στοιχεία που συνηγορούν υπέρ της οικονομικής συνέχειας όσο και στοιχεία περί του αντιθέτου.
- (314) Όσον αφορά τα στοιχεία που συνηγορούν υπέρ της οικονομικής συνέχειας, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι ο πρώην ιδιοκτήτης της SEAH ήταν εκείνος που ίδρυσε την Airport Handling, μια εταιρεία που δραστηριοποιείται στον ίδιο κλάδο με τη SEAH, η οποία άντλησε το αρχικό εργατικό δυναμικό της σχεδόν αποκλειστικά από πρώην εργαζόμενους της SEAH και ανέλαβε τον έλεγχο μεγάλου μέρους των περιουσιακών στοιχείων της, και όλα αυτά μετά την απόφαση ανάκτησης της Επιτροπής.
- (315) Ωστόσο, μια σειρά άλλων παραγόντων δείχνουν αντιθέτως ότι η Airport Handling δεν συστάθηκε στο πλαίσιο πρακτικών καταστρατήγησης αλλά ως μια νέα όντως εταιρεία. Το πιο σημαντικό στοιχείο από την άποψη αυτή είναι ότι κλήθηκε να δημιουργήσει το πελατολόγιό της εκ του μηδενός, κάνοντας στις αεροπορικές εταιρείες προσφορές που ήταν ανεξάρτητες από τις προηγούμενες συμβάσεις της SEAH και συνάπτοντας μαζί τους νέες συμφωνίες υπό νέους όρους. Επομένως, η Airport Handling κλήθηκε να αποκτήσει τους πελάτες της και να εξασφαλίσει μερίδιο αγοράς εκ του μηδενός, όπως θα καλείτο να κάνει κάθε ανταγωνιστής της ή νεοεισερχόμενος. Λαμβανομένου υπόψη ότι η δραστηριότητα της επίγεια εξυπηρέτησης βασίζεται στο πελατολόγιο, η Επιτροπή δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στο στοιχείο αυτό.
- (316) Όσον αφορά τα περιουσιακά στοιχεία της SEAH που περιήλθαν στην Airport Handling, η τελευταία κατέβαλε μίσθωμα τουλάχιστον ίσο με την αγοραία τιμή για τη μίσθωση των περιουσιακών στοιχείων και, μετέπειτα, όταν αγόρασε μέρος των περιουσιακών στοιχείων, κατέβαλε τίμημα τουλάχιστον ίσο με την τιμή που θα ήταν διατεθειμένοι να καταβάλλουν οι συμμετέχοντες στην αγορά.
- (317) Επίσης, δεν μεταβιβάστηκε το σύνολο του εργατικού δυναμικού. Η Airport Handling συνήψε νέες συμβάσεις υπό νέους όρους. Κάθε ανταγωνιστής της ή νεοεισερχόμενος θα είχε την ίδια δυνατότητα να προσλάβει πρώην εργαζομένους της SEAH, και το επαγγελματικό προφίλ των πρώην εργαζομένων της SEAH τους καθιστούσε πλέον κατάλληλους για επαναπρόσληψη. Μέρος μόνο των περιουσιακών στοιχείων μεταβιβάστηκε, τα οποία, επιπλέον, αποτελούν ήσσονος σπουδαιότητας συντελεστή παραγωγής στη δραστηριότητα της επίγεια εξυπηρέτησης.
- (318) Όσον αφορά την οικονομική λογική της λειτουργίας, η Airport Handling διαχειρίζεται τις δραστηριότητές της υπό διαφορετικές συνθήκες λειτουργίας σε σχέση με τη SEAH και σύμφωνα με το δικό της επιχειρηματικό σχέδιο. Επίσης, οι ιταλικές αρχές δεν υποχρέωσαν την Airport Handling να ακολουθήσει συγκεκριμένο επιχειρηματικό μοντέλο, ούτε να διατηρήσει συγκεκριμένο αντικείμενο δραστηριοτήτων, ούτε να αναλάβει τον έλεγχο συγκεκριμένων περιουσιακών στοιχείων ή εργαζομένων.
- (319) Σε αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή κρίνει ότι, κατόπιν όλων αυτών, δεν υπάρχει οικονομική συνέχεια μεταξύ της SEAH και της Airport Handling, και ότι η ίδρυση της τελευταίας δεν μπορεί να θεωρηθεί πρακτική καταστρατήγησης της απόφασης ανάκτησης. Κατά συνέπεια, η Airport Handling δεν μπορεί να υποχρεωθεί να επιστρέψει την ενίσχυση που κρίθηκε ασυμβίβαστη στο πλαίσιο της απόφασης ανάκτησης.

7.2. Επένδυση της SEA στην Airport Handling — ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης

- (320) Σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης, «ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη μέλη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές».
- (321) Τα κριτήρια που προβλέπονται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης είναι σωρευτικά. Κατά συνέπεια, προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσον τα μέτρα συνιστούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης, πρέπει να πληρούνται όλες οι προαναφερθείσες προϋποθέσεις. Συγκεκριμένα, η χρηματοδοτική στήριξη θα πρέπει:
- α) να χορηγείται από κράτος μέλος ή με κρατικούς πόρους·
- β) να ευνοεί ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένους κλάδους παραγωγής·

γ) να νοθεύει ή να απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό·

δ) να επηρεάζει τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών.

7.2.1. Επιλεκτικό οικονομικό πλεονέκτημα — αρχή του ιδιώτη επενδυτή στην οικονομία της αγοράς

- (322) Η Ιταλία είναι της άποψης ότι η εισφορά από τη SEA στο κεφάλαιο της Airport Handling ήταν σύμφωνη με την αρχή του ιδιώτη επενδυτή στην οικονομία της αγοράς και ότι, συνεπώς, δεν παρασχέθηκε πλεονέκτημα στην Airport Handling και επομένως το μέτρο δεν συνιστούσε κρατική ενίσχυση. Παρά το γεγονός ότι η SEAH κατέγραφε διαρκώς ζημιές από το 2000, θα μπορούσε εύλογα να υποτεθεί ότι η δραστηριότητα της Airport Handling θα μπορούσε να έχει επαρκή απόδοση ώστε η εισφορά κεφαλαίου να καταστεί αποδοτική, λαμβανομένων ιδίως υπόψη των μέτρων που προβλέπονται στο επιχειρηματικό σχέδιο της Airport Handling για την περίοδο 2014-2017. Επομένως η SEA, όταν λάμβανε την απόφαση να επενδύσει στο κεφάλαιο της Airport Handling, ενεργούσε ως συνετός ιδιώτης επενδυτής.
- (323) Για τους σκοπούς της εξέτασης της αρχής του ιδιώτη επενδυτή στην οικονομία της αγοράς είναι αναγκαίο να προσδιοριστεί κατά πόσο, υπό συνθήκες παρόμοιες με εκείνες που περιβάλλουν τη λήψη του υπό εξέταση μέτρου, ένας υποθετικός ιδιώτης επενδυτής στην οικονομία της αγοράς, με γνώμονα προοπτικές αποδοτικότητας και όχι στόχους δημόσιας πολιτικής, θα είχε επιδείξει παρόμοια συμπεριφορά. Για να εξακριβωθεί αν το Δημόσιο επέδειξε συμπεριφορά συνετού επενδυτή που ενεργεί υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς, το ζήτημα κατά πόσον η συμπεριφορά του Δημοσίου ήταν ορθολογική από οικονομική άποψη πρέπει να κριθεί εντός του χρονικού πλαισίου εντός του οποίου ελήφθησαν τα μέτρα χρηματοδοτικής στήριξης και να αποφευχθεί οποιαδήποτε εκτίμηση με βάση μεταγενέστερες καταστάσεις⁽³⁸⁾.
- (324) Συνεπώς, η εμπορική λογική μιας δημόσιας επένδυσης πρέπει να εκτιμάται βάσει των στοιχείων που ήταν διαθέσιμα και των εξελίξεων που ήταν προβλέψιμες όταν πραγματοποιήθηκε η επένδυση⁽³⁹⁾.
- (325) Κατά τη διάρκεια της έρευνας η Ιταλία εξήγησε ότι η απόφαση για επένδυση στην Airport Handling βασίστηκε στο επιχειρηματικό σχέδιο της 6ης Αυγούστου 2014. Ωστόσο, η Επιτροπή παρατηρεί ότι το επιχειρηματικό σχέδιο έπεται χρονικά της τελικής απόφασης για αύξηση του κεφαλαίου της εταιρείας κατά έως 25 εκατ. ευρώ, η οποία ελήφθη στις 30 Ιουνίου 2014. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η αρχική απόφαση για ίδρυση της Airport Handling και επένδυση 25 εκατ. ευρώ θα πρέπει να ελήφθη το αργότερο πριν από τη σύσταση της εταιρείας στις 9 Σεπτεμβρίου 2013. Το επιχειρηματικό σχέδιο στη διάθεση της Επιτροπής που είναι εγγύτερο χρονικά στην εν λόγω ημερομηνία είναι το επιχειρηματικό σχέδιο της 14ης Νοεμβρίου 2013. Η Επιτροπή παρατηρεί επίσης ότι στο εν λόγω επιχειρηματικό σχέδιο προβλέπεται ήδη η επένδυση των 25 εκατ. ευρώ. Επομένως, η Επιτροπή κρίνει ότι το επιχειρηματικό σχέδιο Νοεμβρίου 2013 είναι το πλέον συναφές για την εφαρμογή του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή στην οικονομία της αγοράς.
- (326) Στην απόφαση του 2014 για την κίνηση της διαδικασίας η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες ως προς το κατά πόσο η SEA ενήργησε ως ιδιώτης επενδυτής στην οικονομία της αγοράς. Κατά πρώτον, η SEA δεν έλαβε υπόψη τον κίνδυνο να υποχρεωθεί η Airport Handling να επιστρέψει την κρατική ενίσχυση που χορηγήθηκε προγενέστερα στη SEAH, σε περίπτωση που η Επιτροπή διαπίστωνε ότι υφίστατο οικονομική συνέχεια. Κατά δεύτερον, η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες σχετικά με το κατά πόσον το επιχειρηματικό σχέδιο στο οποίο βάσισε η SEA την απόφασή της να επενδύσει στην Airport Handling βασιζόταν σε επαρκώς ρεαλιστικές παραδοχές. Τέλος, η Επιτροπή καλείται να αξιολογήσει εάν η απόφαση για την πραγματοποίηση επένδυσης στην Airport Handling ελήφθη με βάση τους όρους της αγοράς. Με άλλα λόγια, η Επιτροπή καλείται να αξιολογήσει εάν ο επενδυτής θα μπορούσε να αναμένει εύλογο κέρδος λαμβανομένων υπόψη των προβλέψιμων κινδύνων που σχετίζονται με την επένδυση.

7.2.2. Μέτρα μετριασμού του κινδύνου που έλαβε η SEA

- (327) Η Επιτροπή, όσον αφορά το πρώτο ζήτημα για το οποίο εξέφρασε αμφιβολίες, παρατηρεί ότι η SEA είχε επίγνωση του κινδύνου να διαπιστωθεί οικονομική συνέχεια και έλαβε μέτρα μετριασμού του κινδύνου:
- (328) η SEA είχε επίγνωση του εν λόγω κινδύνου, όπως προκύπτει από τα έγγραφα που υπέβαλε στην Επιτροπή στο πλαίσιο της προκαταρκτικής κοινοποίησης του Νοεμβρίου 2013. Ο κίνδυνος μεταβίβασης της υποχρέωσης από τη SEAH στην Airport Handling λόγω οικονομικής συνέχειας ήταν ένας νομικός κίνδυνος. Η αντίληψη και η στάθμιση του κινδύνου και η λήψη επαρκών μέτρων μετριασμού του εξαρτώνται από τις νομικές παραδοχές που έγιναν όταν πραγματοποιήθηκε η επένδυση.

⁽³⁸⁾ Υπόθεση C-482/99, Γαλλία κατά Επιτροπής, σημείο 71.

⁽³⁹⁾ Υπόθεση T-16/96, CityFlyer Express κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-757, σκέψη 76.

- (329) Τα διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι η SEA εξέτασε τα ακόλουθα μέτρα μετριασμού του σχετιζόμενου με το εργατικό δυναμικό κινδύνου: Στη συμφωνία μεταξύ της SEA και των συνδικάτων, της 4ης Νοεμβρίου 2013, η SEA ανέφερε ότι «αποδίδεται θεμελιώδης σημασία στην υποχρέωση περί “ασυνέχειας”, η οποία πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος οποιασδήποτε εναλλακτικής λύσης σε σχέση με την πληρωμή σε χρήμα, ώστε να διασφαλιστεί ότι δεν θα είναι δυνατή η επέκταση σε τρίτους της υποχρέωσης ανάκτησης της ενίσχυσης.» Στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων σχετικά με τη μερική μεταβίβαση εργατικού δυναμικού από τη SEAH στην Airport Handling, τροποποιήθηκαν ουσιαστικά τόσο η δομή εργασίας όσο και ορισμένοι όροι απασχόλησης, όπως εξηγείται αναλυτικά στις αιτιολογικές σκέψεις 232-234 ανωτέρω. Οι ισχύουσες αρχές περιγράφονταν στις προαναφερθείσες εκτελεστικές συμφωνίες με τα συνδικάτα, της 4ης Ιουνίου 2014, και είχαν ήδη προαναγγείλθει στη συμφωνία με τα συνδικάτα της 13ης Νοεμβρίου 2013, και επομένως πριν από την πραγματοποίηση των δύο μεγάλων εισφορών κεφαλαίου της 10ης Μαρτίου και της 30ής Ιουνίου του 2014 (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 45 και 46 ανωτέρω).
- (330) Η SEA εφάρμοσε τα ακόλουθα μέτρα μετριασμού του κινδύνου προκειμένου να διασφαλιστεί ασυνέχεια σε σχέση με τη μεταβίβαση των περιουσιακών στοιχείων της SEAH: Πρώτον, ο εντολοδόχος απέκλεισε την Airport Handling από τη δημόσια διαδικασία υποβολής προσφορών για την εκποίηση των περιουσιακών στοιχείων. Δεύτερον, η Airport Handling μίσθωσε περιουσιακά στοιχεία της SEAH έναντι αγοραίου μισθώματος που καθορίστηκε από δύο ανεξάρτητες πραγματογνωμοσύνες.
- (331) Η SEA έλαβε μέτρα για να διασφαλιστεί ασυνέχεια μεταξύ της Airport Handling και της SEAH και σε σχέση με την πελατειακή βάση. Οι πελάτες της SEAH ενημερώθηκαν εκ των προτέρων σχετικά με την εκκαθάριση της εταιρείας. Νέες συμβάσεις παροχής υπηρεσιών με νέους οικονομικούς όρους υπογράφηκαν με τις αεροπορικές εταιρείες που επέλεξαν την Airport Handling ως πάροχο υπηρεσιών.
- (332) Ως επιπλέον μέτρο μετριασμού του κινδύνου, η SEA ίδρυσε ένα trust. Όπως εξηγείται στην ενότητα 2.3 ανωτέρω, κύριος σκοπός του trust ήταν να ενεργεί ως μοναδικός μέτοχος της Airport Handling και να διασφαλίζει ότι η λειτουργία της Airport Handling χαρακτηρίζεται από οικονομική ασυνέχεια σε σχέση με τη SEA Handling.
- (333) Η Επιτροπή επισημαίνει ότι ο κίνδυνος που απορρέει από ενδεχόμενη μελλοντική υποχρέωση για επιστροφή της ενίσχυσης δεν μνημονεύεται στο επιχειρηματικό σχέδιο Νοεμβρίου 2013 της Airport Handling. Συναφώς, η Επιτροπή παρατηρεί ότι η SEA εκπόνησε το συγκεκριμένο επιχειρηματικό σχέδιο για τους δικούς της σκοπούς. Η SEA, ως η μητρική εταιρεία ενός κατεστημένου παράγοντα της αγοράς επίγειας εξυπηρέτησης και έχοντας, όπως αποδεικνύεται, πλήρη επίγνωση των κινδύνων που ενείχαν οι διάφοροι παράγοντες συνέχειας, η SEA ήταν σε θέση να λάβει επενδυτικές αποφάσεις μετά λόγου γνώσεως, χωρίς να αναφέρει ρητά τους εν λόγω κινδύνους στο συγκεκριμένο επιχειρηματικό σχέδιο. Επιπλέον, η τελική απόφαση για την αύξηση του κεφαλαίου κατά έως 25 εκατ. ευρώ ελήφθη μόνο αφού είχαν ληφθεί τα μέτρα μετριασμού του κινδύνου. Επίσης, η προαναφερθείσα εξωτερική αξιολόγηση του επιχειρηματικού σχεδίου Νοεμβρίου 2013 (βλέπε αιτιολογική σκέψη 114 ανωτέρω) επιβεβαιώνει ότι ένας συνετός επενδυτής θα είχε κρίνει ότι η πιθανότητα οικονομικής συνέχειας και, κατά συνέπεια, υποχρέωσης να επιστραφεί η ενίσχυση είναι μικρότερη από [...] (*) %, και ως εκ τούτου θα είχε θεωρήσει ότι είναι οικονομικά εύλογο να επενδύσει στην Airport Handling.

7.2.3. Επιχειρηματικό σχέδιο της Airport Handling

- (334) Η Επιτροπή, όσον αφορά το δεύτερο ζήτημα για το οποίο εξέφρασε αμφιβολίες, ήτοι το κατά πόσον το επιχειρηματικό σχέδιο στο οποίο βάσισε η SEA την απόφασή της να επενδύσει στην Airport Handling βασιζόταν σε επαρκώς ρεαλιστικές παραδοχές, η Επιτροπή διατυπώνει τις ακόλουθες παρατηρήσεις:

7.2.3.1. Παραδοχές σχετικά με την εξέλιξη της εναέριας κυκλοφορίας

- (335) Οι προβλέψεις της εναέριας κυκλοφορίας στους αερολιμένες του Μιλάνου, σε συνδυασμό με το μερίδιο αγοράς της Airport Handling, αποτελούν καθοριστικό παράγοντα στο επιχειρηματικό σχέδιο της εν λόγω εταιρείας. Όπως επιβεβαίωσαν οι εξωτερικοί εμπειρογνώμονες (BCG) που αξιολόγησαν τα επιχειρηματικά σχέδια της Airport Handling, οι προβλέψεις της εταιρείας σχετικά με την κυκλοφορία συνάδουν με τις προβλέψεις της IATA και του Eurocontrol. Η Επιτροπή θεωρεί τους εν λόγω οργανισμούς αξιόπιστες πηγές δεδομένων για την πραγματοποίηση προβλέψεων της εναέριας κυκλοφορίας στον αερολιμενικό τομέα. Όσον αφορά την εφαρμογή αυτών των προβλέψεων στον αερολιμένα Malpensa, η Επιτροπή επισημαίνει ότι, σύμφωνα με την έκθεση της BCG, η πρόθεση της Airport Handling να διατηρήσει ένα σταθερό μείγμα αερομεταφορέων δεν συνάδει με την ιστορική εξέλιξη και ότι η έγκριση νέου κανονισμού μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη μετεγκατάσταση κάποιων αερομεταφορέων στον αερολιμένα Linate.

7.2.3.2. Παραδοχές σχετικά με τις δαπάνες προσωπικού

- (336) Σύμφωνα με το επιχειρηματικό σχέδιο Νοεμβρίου 2013, οι δαπάνες προσωπικού κατά μέσο όρο αντιπροσωπεύουν [...] (*) % του λειτουργικού κόστους την περίοδο 2014-2017.
- (337) Η Επιτροπή εξέτασε τη βασιμότητα των παραδοχών στις οποίες βασίστηκε αυτό το σημαντικό στοιχείο κόστους.

(*) Εμπορικό απόρρητο

- (338) Πρώτον, η Επιτροπή επισημαίνει ότι, βάσει της έκθεσης Brattle, το ποσοστό των δαπανών προσωπικού επί του συνολικού λειτουργικού κόστους που προβλέπεται για την Airport Handling συνάδει σε γενικές γραμμές με τη διάρθρωση κόστους του ευρωπαϊκού κλάδου επίγειας εξυπηρέτησης, όπου το ποσοστό των δαπανών προσωπικού επί του συνολικού λειτουργικού κόστους ανέρχεται σε 65 % — 80 %. Συναφώς, η έκθεση παραπέμπει στα στοιχεία που μνημονεύονται στην εκτίμηση επιπτώσεων που συνοδεύει την πρόταση για έναν νέο κανονισμό σχετικά με την επίγεια εξυπηρέτηση⁽⁴⁰⁾.
- (339) Δεύτερον, βάσει στοιχείων που παρείχε η Ιταλία, η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι μέσες ωριαίες δαπάνες προσωπικού της Airport Handling ανά ΙΠΑ φαίνεται να είναι [...] (*) ευρώ, και [...] (*) ευρώ στο επιχειρηματικό σχέδιο Αυγούστου 2014, που είναι αντίστοιχα [...] (*) μέσες ωριαίες δαπάνες που πραγματοποίησε η SEAH η 2013 της τάξης των [...] (*) ευρώ⁽⁴¹⁾. Η έκθεση Brattle επιβεβαιώνει ότι η Airport Handling κατάφερε όντως να συγκρατήσει τις δαπάνες προσωπικού σε αυτά τα επίπεδα και ως εκ τούτου καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το επιχειρηματικό σχέδιο δεν ήταν υπερβολικά αισιόδοξο.
- (340) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η προβλεπόμενη μείωση του κόστους εργασίας δεν φαίνεται να είναι εκτός πραγματικότητας λαμβανομένης υπόψη της διάρθρωσης κόστους που επικρατεί στον κλάδο.

7.2.3.3. Παραδοχές σχετικά με το μερίδιο αγοράς

- (341) Η Επιτροπή εξέφρασε προβληματισμό για το γεγονός στο επιχειρηματικό σχέδιο Νοεμβρίου 2013 της Airport Handling προβλέπεται σχετικά υψηλό μερίδιο αγοράς. Το μερίδιο αγοράς για τις υπηρεσίες διαδρόμου προβλεπόταν ότι θα κυμανθεί στο [60-70] (*) % το 2014 και ότι θα αυξηθεί σε [70-80] (*) % το 2017. Το μερίδιο αγοράς για τις υπηρεσίες επιβατών προβλεπόταν ότι θα κυμανθεί στο [60-70] (*) % το 2014 και ότι θα αυξηθεί σε [60-70] (*) % το 2017.
- (342) Το 2013, το συνολικό μερίδιο αγοράς της SEAH ήταν [70-80] (*) %⁽⁴²⁾. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι το αναμενόμενο μερίδιο αγοράς της Airport Handling είναι χαμηλότερο από το μερίδιο αγοράς της SEAH. Κατά συνέπεια, δεν υπήρχε η προσδοκία ότι όλες οι συμβάσεις της SEAH θα περιέρχονταν στην Airport Handling. Στην πράξη, λοιπόν, λαμβάνονται υπόψη κάποιες απώλειες μεριδίου αγοράς για τη νέα εταιρεία.
- (343) Η στρατηγική της Airport Handling είναι να προσφέρει υψηλότερο επίπεδο διαθεσιμότητας συγκριτικά με άλλες εταιρείες επίγειας εξυπηρέτησης στους αερολιμένες Linate και Malpensa. Εγγυάται 24ωρη εξυπηρέτηση ώστε να παρέχονται υπηρεσίες επίγειας εξυπηρέτησης ακόμη κι αν μια πτήση φτάνει με καθυστέρηση. Αυτό είναι ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα το οποίο μπορεί να είναι ιδιαίτερα χρήσιμο για τους αερομεταφορείς με αυξημένη δραστηριότητα και υψηλή συχνότητα πτήσεων στους αερολιμένες του Μιλάνου, όπως η Alitalia και η EasyJet. Οι συγκεκριμένοι μεταφορείς μπορεί να επιλέξουν να παραμείνουν στον προμηθευτή που είναι σε θέση να τους παράσχει αυτές τις υπηρεσίες. Αυτή είναι μια βάσιμη εξήγηση για το σχετικά υψηλό μερίδιο αγοράς που αναμένει η Airport Handling από την αρχή της δραστηριότητάς της.
- (344) Η Επιτροπή παρατηρεί επίσης ότι, όπως επισημαίνεται στην έκθεση Brattle, βάσει των στοιχείων του 2013, το αναμενόμενο μερίδιο αγοράς της Airport Handling ήταν χαμηλότερο συγκριτικά με το εκτιμώμενο μερίδιο αγοράς για μεγαλύτερες εταιρείες παροχής υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης σε άλλους ιταλικούς αερολιμένες: i) Μπέργκαμο (78,23 %), ii) Κάλιαρι (75,61 %), iii) Κατάνια (77,18 %), iv) Παλέρμο (75,85 %), v) Τορίνο (68,8 %).
- (345) Επίσης, η Επιτροπή επισημαίνει ότι το μερίδιο αγοράς που εξασφάλισε η Airport Handling το 2014 είναι στην πραγματικότητα υψηλότερο από εκείνο που προέβλεπε το επιχειρηματικό σχέδιο Νοεμβρίου 2013. Ένα τόσο υψηλό μερίδιο αγοράς εξηγείται εν μέρει από το γεγονός ότι η Airport Handling κατάφερε να υπογράψει συμβάσεις με [...] (*) , οι οποίες αθροιστικά αντιπροσωπεύουν σημαντικό μερίδιο της κυκλοφορίας των δύο αερολιμένων, ήτοι [...] (*) % της εναέριας κυκλοφορίας στον αερολιμένα Linate και [...] (*) % στον αερολιμένα Malpensa.

⁽⁴⁰⁾ Παράρτημα της εκτίμησης επιπτώσεων που συνοδεύει το έγγραφο «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις υπηρεσίες εδάφους στους αερολιμένες της Ένωσης και την κατάργηση της οδηγίας 96/67/ΕΚ του Συμβουλίου 96/67/ΕΚ», της 16ης Ιανουαρίου 2012, SEC(2011) 1439 τελικό. Στη σ. 95 του εν λόγω εγγράφου, η Επιτροπή επισημαίνει ότι «Η ελευθέρωση των υπηρεσιών επίγειας εξυπηρέτησης και το τέλος των μονοπωλίων ή των διπωλίων (αερολιμένα/κόμβου αερομεταφορέα) σε αερολιμένες σήμανε ότι οι εταιρείες παροχής υπηρεσιών εδάφους κλήθηκαν να προσαρμοστούν προκειμένου να γίνουν πιο ανταγωνιστικές και κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν πιο σκληρό ανταγωνισμό. Η πιο ορατή συνέπεια για τους εργαζόμενους στον τομέα των υπηρεσιών εδάφους ήταν η αύξηση της παραγωγικότητας και της ευελιξίας στην εργασία. Οι εταιρείες παροχής υπηρεσιών εδάφους συχνά υποστηρίζουν ότι αυτή η αύξηση της παραγωγικότητας στην εργασία είναι επιβεβλημένη δεδομένου ότι οι δαπάνες του προσωπικού αντιπροσωπεύουν το 65-80 % του συνολικού κόστους τους, ενώ τα εργατικά σωματεία συνήθως υποστηρίζουν ότι οι εταιρείες επίγειας εξυπηρέτησης δίνουν υπερβολική βαρύτητα στον παράγοντα της εργασίας για τη μείωση του κόστους.»

(*) Εμπορικό απόρρητο

⁽⁴¹⁾ Σύμφωνα με την έκθεση Brattle, παράγραφος 48, σ. 11.

⁽⁴²⁾ Έκθεση Brattle, παράγραφος 40, σ. 9.

- (346) Συμπερασματικά, η Επιτροπή δεν αμφισβητεί την ευλογοφάνεια των παραδοχών της Airport Handling όσον αφορά το μερίδιο αγοράς: Πρώτον, βασίζονται σε ανταγωνιστικά πλεονέκτηματα που παρέχει η Airport Handling. Δεύτερον, οι παραδοχές αυτές φαίνεται να είναι συντηρητικές συγκριτικά με το μερίδιο αγοράς που κατείχε ομάδα ομοειδών εταιρειών επίγειας εξυπηρέτησης κατά τον χρόνο εκπόνησης του επιχειρηματικού σχεδίου. Η Επιτροπή επισημαίνει επίσης ότι οι παραδοχές αυτές επιβεβαιώθηκαν στην πράξη.

7.2.3.4. Παραδοχές σχετικά με την αποδοτικότητα

- (347) Το επιχειρηματικό σχέδιο Νοεμβρίου 2013 προβλέπει κέρδη προ φόρων και τόκων (EBIT) ύψους [...] (*) και κέρδη προ φόρων ύψους [...] (*) από το δεύτερο έτος λειτουργίας. Τα κέρδη προ φόρων και τόκων και τα κέρδη προ φόρων [...] (*). Στο επιχειρηματικό σχέδιο Νοεμβρίου 2013 δεν παρουσιάζονται συνήθεις δείκτες αποδοτικότητας, όπως για παράδειγμα ο συντελεστής εσωτερικής απόδοσης ή η καθαρή τρέχουσα αξία. Ωστόσο, η έκθεση Brattle παρουσιάζει τα συγκεκριμένα μεγέθη, υπολογισθέντα βάσει των αριθμητικών στοιχείων του επιχειρηματικού σχεδίου.
- (348) Για να επενδύσει στην Airport Handling, ένας ορθολογικός ιδιώτης επενδυτής πρέπει να προσβλέπει σε απόδοση ίση ή μεγαλύτερη από το κόστος ευκαιρίας του κεφαλαίου του, το οποίο αντιπροσωπεύεται κατά προσέγγιση από το σταθμισμένο κόστος κεφαλαίου (WACC).
- (349) Στην έκθεση Brattle υπολογίστηκε ο συντελεστής εσωτερικής απόδοσης του κεφαλαίου που επενδύθηκε στην Airport Handling και ελέγχθηκε εάν είναι ίσος ή υπερβαίνει το σταθμισμένο κόστος κεφαλαίου. Στην έκθεση χρησιμοποιούνται δύο εναλλακτικές τιμές για το σταθμισμένο κόστος κεφαλαίου. Η πρώτη είναι [...] (*) %, που σύμφωνα με την έκθεση είναι το μη μοχλευμένο σταθμισμένο κόστος κεφαλαίου μετά φόρων που χρησιμοποιείται στο επιχειρηματικό σχέδιο⁽⁴³⁾. Η δεύτερη είναι [...] (*) % και στην έκθεση υπολογίζεται ως το κατώτατο όριο του κόστους ευκαιρίας του κεφαλαίου. Ανάλογα με την τελική τιμή της επένδυσης, στην έκθεση Brattle εκτιμάται ότι η αναμενόμενη απόδοση κεφαλαίου της επένδυσης στην Airport Handling κυμαίνεται από [...] (*) % έως [...] (*) %. Από τους υπολογισμούς προκύπτει ότι σε όλα τα σενάρια ο αναμενόμενος συντελεστής εσωτερικής απόδοσης υπερβαίνει το κόστος ευκαιρίας του κεφαλαίου και, επομένως, η επένδυση είναι αποδοτική.
- (350) Η Επιτροπή παρατηρεί ότι ο χρονικός ορίζοντας του επιχειρηματικού σχεδίου (2014-2017) είναι σχετικά στενός. Για τον λόγο αυτό το επιχειρηματικό σχέδιο μπορεί να υπόκειται σε αποκλίσεις που ενδέχεται να επηρεάσουν τις παραδοχές στις οποίες βασίζεται. Ο συγκεκριμένος χρονικός ορίζοντας θα πρέπει, ωστόσο, να εξεταστεί υπό το πρίσμα των ακόλουθων πραγματικών περιστατικών. Πρώτον, το επιχειρηματικό σχέδιο εκπονήθηκε για την εταιρεία διαχείρισης αερολιμένων SEA, η οποία διαθέτει θυγατρική εταιρεία επίγειας εξυπηρέτησης επί σειρά ετών. Δεύτερον, η αναδιάρθρωση ήταν ήδη σε εξέλιξη και η SEAH είχε ήδη επιτύχει σημαντική αύξηση παραγωγικότητας. Επομένως, η επιλογή να περιοριστεί το αντικείμενο του επιχειρηματικού σχεδίου στο ελάχιστο αναγκαίο για έναν πεπειραμένο επενδυτή όπως η SEA φαίνεται να είναι εύλογη.
- (351) Η Επιτροπή επισημαίνει ότι κάποιες από τις βασικές παραδοχές του επιχειρηματικού σχεδίου Νοεμβρίου 2013 σε γενικές γραμμές επιβεβαιώθηκαν, ιδίως δε όσον αφορά την αποδοτικότητα και το μερίδιο αγοράς. Η Airport Handling ήταν ήδη κερδοφόρα από το πρώτο έτος της δραστηριοποίησής της: Σύμφωνα με τον λογαριασμό κερδών και ζημιών για τη χρήση Σεπτεμβρίου 2014 — Αυγούστου 2015, η εταιρεία κατέγραψε κέρδη προ φόρων και τόκων ύψους [...] (*) ευρώ.
- (352) Συμπερασματικά, η Επιτροπή κρίνει ότι το επιχειρηματικό σχέδιο, βασισμένο σε παραδοχές για την εξέλιξη του κόστους εργασίας και του μεριδίου αγοράς που φαίνονται εύλογες, προβλέπει επαρκώς υψηλή απόδοση κεφαλαίου για τη SEA όσον αφορά την εισφορά κεφαλαίου ύψους 25 εκατ. ευρώ.

7.2.4. Συμπέρασμα σχετικά με το επιλεκτικό οικονομικό πλεονέκτημα

- (353) Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η SEA έλαβε επαρκή μέτρα για να περιορίσει τον κίνδυνο να διαπιστωθεί οικονομική συνέχεια. Το επιχειρηματικό σχέδιο βασίζεται σε παραδοχές τις οποίες ένας ορθολογικός ιδιώτης επενδυτής, ο οποίος διαθέτει σημαντική πείρα στον κλάδο της επίγειας εξυπηρέτησης αερολιμένων και ο οποίος αποσκοπεί στην αναδιάρθρωση της εταιρείας, θα είχε κρίνει ρεαλιστικές και επαρκείς για να κρίνει τη μελλοντική αποδοτικότητα της Airport Handling. Συνεπώς, η επένδυση της SEA στην Airport Handling δεν συνιστά πλεονέκτημα που δεν θα μπορούσε να είχε εξασφαλίσει η Airport Handling υπό κανονικές συνθήκες οικονομίας της αγοράς.

7.2.5. Συμπέρασμα σχετικά με την ύπαρξη στοιχείου κρατικής ενίσχυσης στην επένδυση της SEA στην Airport Handling.

- (354) Η επένδυση της SEA δεν παρέχει πλεονέκτημα που δεν θα μπορούσε να είχε εξασφαλίσει η Airport Handling υπό κανονικές συνθήκες οικονομίας της αγοράς. Ως εκ τούτου, ένα από τα σωρευτικά κριτήρια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ δεν πληρούται. Κατά συνέπεια, η επένδυση δεν συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης,

(*) Εμπορικό απόρρητο

(⁴³) Το συγκεκριμένο σταθμισμένο κόστος κεφαλαίου είναι υψηλότερο σύμφωνα με την έκθεση Brattle γιατί λαμβάνει υπόψη κινδύνους που αφορούν ειδικά το συγκεκριμένο έργο αυξάνοντας τον συντελεστή βήτα του κεφαλαίου.

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

1. Κατά τη διαδικασία που οδήγησε στην εκκαθάριση της SEA Handling SpA και στη σύσταση της Airport Handling SpA δεν υπήρξε οικονομική συνέχεια μεταξύ της πρώτης και της δεύτερης επιχείρησης.
2. Η Airport Handling δεν υποχρεούται να επιστρέψει την ενίσχυση που κρίθηκε ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά στο πλαίσιο της απόφασης C(2012) 9448 της Επιτροπής, της 19ης Δεκεμβρίου 2012, η οποία διορθώθηκε με την απόφαση C(2013) 1668, της 22ας Μαρτίου 2013, σχετικά με την ενίσχυση που χορήγησε η SEA στη θυγατρική της SEA Handling SpA κατά τα έτη 2002-2010.

Άρθρο 2

Η σύσταση και η κεφαλαιοποίηση της Airport Handling S.p.A, ύψους 25 εκατ. ευρώ, που πραγματοποίησε η Ιταλία, δεν συνιστά κρατική ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Άρθρο 3

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην Ιταλική Δημοκρατία.

Βρυξέλλες, 5 Ιουλίου 2016.

Για την Επιτροπή

Margrethe VESTAGER

Μέλος της Επιτροπής

ΑΠΟΦΑΣΗ (ΕΕ) 2017/2112 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 6ης Μαρτίου 2017

σχετικά με το μέτρο/καθεστώς ενισχύσεων / κρατική ενίσχυση SA.38454 — 2015/C (πρώην 2015/N) που προτίθεται να χορηγήσει η Ουγγαρία για τη στήριξη της ανάπτυξης δύο νέων πυρηνικών αντιδραστήρων στον πυρηνικό σταθμό ηλεκτροπαραγωγής Paks II

*[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2017) 1486]***(Το κείμενο στην αγγλική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)****(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)**

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 108 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο,

Έχοντας υπόψη τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, και ιδίως το άρθρο 62 παράγραφος 1 στοιχείο α),

Αφού κάλεσε τους ενδιαφερομένους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους ⁽¹⁾ και αφού έλαβε υπόψη τις παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

- (1) Με βάση δημοσιεύματα του τύπου και ανεπίσημες επαφές με τις ουγγρικές αρχές, στις 13 Μαρτίου 2014, η Επιτροπή ξεκίνησε προκαταρκτική έρευνα με αντικείμενο την πιθανή χορήγηση κρατικής ενίσχυσης για την κατασκευή του πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής Paks II («Paks II»), με αριθμό υπόθεσης SA.38454 (2014/CP).
- (2) Μετά από αρκετές ανταλλαγές πληροφοριών και επίσημες συνεδριάσεις, οι ουγγρικές αρχές κοινοποίησαν το μέτρο για λόγους ασφάλειας δικαίου στις 22 Μαΐου 2015, δηλώνοντας ότι το έργο δεν συνιστούσε κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης («ΣΛΕΕ»).
- (3) Με επιστολή της 22ας Μαΐου 2015, η Ουγγαρία κοινοποίησε στην Επιτροπή μέτρο χρηματοδοτικής συνεισφοράς για την κατασκευή δύο νέων πυρηνικών αντιδραστήρων στις εγκαταστάσεις του Paks.
- (4) Με επιστολή της από 23ης Νοεμβρίου 2015, η Επιτροπή ενημέρωσε την Ουγγαρία σχετικά με την απόφασή της να κινήσει, όσον αφορά το μέτρο, τη διαδικασία που προβλέπεται από το άρθρο 108 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ («η απόφαση κίνησης της διαδικασίας»). Η απόφαση της Επιτροπής για κίνηση της διαδικασίας δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκής Ένωσης* ⁽²⁾. Η Επιτροπή ζήτησε από τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους.
- (5) Η Ουγγαρία διαβίβασε τις παρατηρήσεις της επί της απόφασης κίνησης της διαδικασίας στις 29 Ιανουαρίου 2016.
- (6) Η Επιτροπή έλαβε τις παρατηρήσεις των ενδιαφερόμενων μερών και τις διαβίβασε στην Ουγγαρία, παρέχοντάς της τη δυνατότητα να απαντήσει. Η Επιτροπή έλαβε τις παρατηρήσεις της Ουγγαρίας με την επιστολή της 7ης Απριλίου 2016.
- (7) Η Ουγγαρία υπέβαλε περαιτέρω πληροφορίες στις 21 Απριλίου, 27 Μαΐου, 9 Ιουνίου, 16 Ιουνίου, 28 Ιουλίου 2016, 16 Ιανουαρίου 2017 και στις 20 Φεβρουαρίου 2017.
- (8) Στις 12 Σεπτεμβρίου 2016 οι ουγγρικές αρχές παραιτήθηκαν από το δικαίωμα μετάφρασης και συμφώνησαν το αυθεντικό κείμενο της απόφασης να είναι η έκδοση στην αγγλική γλώσσα.

2. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ**2.1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ**

- (9) Το μέτρο συνίσταται στην ανάπτυξη δύο νέων πυρηνικών αντιδραστήρων (μονάδες 5 και 6) στην Ουγγαρία, η κατασκευή των οποίων χρηματοδοτείται εξολοκλήρου από το ουγγρικό Δημόσιο για λογαριασμό της οντότητας Paks II (*MVM Paks II Nuclear Power Plant Development Private Company Limited by Shares*) που θα έχει στην ιδιοκτησία της τους νέους αντιδραστήρες και θα τους εκμεταλλεύεται.

⁽¹⁾ ΕΕ C 8 της 8.12.2016, σ. 2.

⁽²⁾ Βλέπε υποσημείωση 1.

- (10) Η Ρωσική Ομοσπονδία και η Ουγγαρία συνάψαν διακυβερνητική συμφωνία (ΔΚΣ) για πυρηνικό πρόγραμμα στις 14 Ιανουαρίου 2014 ⁽³⁾. Βάσει της ΔΚΣ, οι δύο χώρες θα συνεργαστούν στη συντήρηση και στην περαιτέρω ανάπτυξη του υφιστάμενου πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής Paks (Paks NPP). Σε αυτή περιλαμβάνονται ο σχεδιασμός, η κατασκευή, η θέση σε λειτουργία και ο παροπλισμός των δύο νέων μονάδων ηλεκτροπαραγωγής 5 και 6 με αντιδραστήρες τύπου VVER (υδρόψυκτοι και επιβραδυνόμενοι με χρήση νερού) με εγκατεστημένη ισχύ τουλάχιστον 1 000 MW ⁽⁴⁾ για κάθε μονάδα ηλεκτροπαραγωγής επιπροσθέτως των υφιστάμενων μονάδων ηλεκτροπαραγωγής 1-4. Η λειτουργία των μονάδων 5 και 6 έχει ως στόχο να αναπληρώσει την απώλεια ισχύος που θα προκύψει όταν τεθούν εκτός λειτουργίας οι μονάδες 1-4 (2000 MW συνολικά). Η Ουγγαρία εξήγησε ότι οι μονάδες 1-4 θα βρίσκονται σε λειτουργία έως το τέλος του 2032, 2034, 2036 και 2037 αντιστοίχως, χωρίς να εξετάζεται η προοπτική περαιτέρω παράτασης της διάρκειας ζωής τους.
- (11) Βάσει της ΔΚΣ ⁽⁵⁾ η Ρωσία και η Ουγγαρία θα όριζαν η καθεμία έναν έμπειρο κρατικό οργανισμό και υπό κρατικό έλεγχο ο οποίος θα ήταν οικονομικά και τεχνικά υπεύθυνος για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων της κάθε χώρας ως αντισυμβαλλόμενου/ιδιοκτήτη για το έργο.
- (12) Η Ρωσία έχει ορίσει για την κατασκευή των νέων αντιδραστήρων (μονάδες 5 και 6) την ανώνυμη εταιρεία *Nizhny Novgorod Engineering Company Atomenergoproekt* («JSC NIAEP») και η Ουγγαρία έχει ορίσει την *MVM Paks II Nuclear Power Plant Development Private Company Limited by Shares* ⁽⁶⁾ («η Paks II») η οποία θα έχει στην ιδιοκτησία της και θα εκμεταλλεύεται τους δύο αντιδραστήρες.
- (13) Η ΔΚΣ καθορίζει τα γενικά δικαιώματα και υποχρεώσεις της πυρηνικής συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών αλλά οι λεπτομέρειες της εφαρμογής της ΔΚΣ θα εξειδικευθούν σε χωριστές συμφωνίες, τις λεγόμενες «συμφωνίες εφαρμογής» ⁽⁷⁾ ως εξής:
- α) η σύμβαση μηχανολογικού σχεδιασμού, προμηθειών και κατασκευής για την κατασκευή των δύο νέων μονάδων 5 και 6 τύπου VVER 1200 (V491) στις εγκαταστάσεις Paks θα καλείται «σύμβαση EPC»·
 - β) η σύμβαση που θα ορίζει τους όρους και τις προϋποθέσεις της συνεργασίας για την εκμετάλλευση και τη συντήρηση των νέων αντιδραστήρων θα καλείται «σύμβαση E&S»·
 - γ) προβλέπεται, τέλος, συμφωνία που θα ορίζει τους όρους εφοδιασμού σε καύσιμα και διαχείρισης του αναλωμένου πυρηνικού καυσίμου.
- (14) Η JSC NIAEP και η Paks II συνάψαν στις 9 Δεκεμβρίου 2014 τη σύμβαση EPC, η οποία ορίζει ότι η έναρξη λειτουργίας των δύο νέων μονάδων 5 και 6 είναι προγραμματισμένη για τα έτη 2025 και 2026, αντίστοιχα.
- (15) Η Ρωσία ανέλαβε, ανεξάρτητα από τα παραπάνω, να χορηγήσει στην Ουγγαρία κρατικό δάνειο για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης του Paks II. Το εν λόγω δάνειο διέπεται από διακυβερνητική συμφωνία χρηματοδότησης («ΔΚΣ χρηματοδότησης») ⁽⁸⁾ και προβλέπει ανανεούμενη πιστωτική διευκόλυνση ύψους 10 δισεκατ. EUR η οποία προορίζεται αποκλειστικά για τον σχεδιασμό, την κατασκευή και τη θέση σε λειτουργία των μονάδων ηλεκτροπαραγωγής 5 και 6 στον Paks II. Η Ουγγαρία θα χρησιμοποιήσει την εν λόγω ανανεούμενη πιστωτική διευκόλυνση για να χρηματοδοτήσει απευθείας τις επενδύσεις που πρέπει να γίνουν στον Paks II για τον σχεδιασμό, την κατασκευή και τη θέση σε λειτουργία των νέων μονάδων ηλεκτροπαραγωγής 5 και 6, σύμφωνα με τη ΔΚΣ χρηματοδότησης. Επιπροσθέτως της ΔΚΣ χρηματοδότησης, η Ουγγαρία θα διαθέσει συμπληρωματικό ποσό ύψους έως 2,5 δισεκατ. EUR από τον προϋπολογισμό της για τη χρηματοδότηση της επένδυσης στον Paks II.
- (16) Εκτός από την επενδυτική στήριξη που περιγράφεται στην αιτιολογική σκέψη 15, η Ουγγαρία δεν προτίθεται να χορηγήσει άλλη χρηματοδοτική στήριξη στον Paks II μετά την κατασκευή των μονάδων 5 και 6. Οι νέες μονάδες θα λειτουργούν με όρους της αγοράς χωρίς καθορισμένο ύψος εσόδων ή εγγυημένη τιμή. Η Ουγγαρία θεωρεί ότι στην παρούσα φάση δεν απαιτείται άντληση ξένων κεφαλαίων απευθείας από την Paks II.

⁽³⁾ Συμφωνία μεταξύ της κυβέρνησης της Ρωσικής Ομοσπονδίας και της κυβέρνησης της Ουγγαρίας με σκοπό τη συνεργασία για την ειρηνική χρήση της πυρηνικής ενέργειας η οποία συνομολογήθηκε στις 14 Ιανουαρίου 2014 και επικυρώθηκε στην Ουγγαρία με τον νόμο II του 2014 του Ουγγρικού Κοινοβουλίου (2014. évi II. törvény a Magyarország Kormánya és az Oroszországi Föderáció Kormánya közötti nukleáris energia békés célú felhasználása terén folytatandó együttműködésről szóló Egyezmény kihirdetéséről).

⁽⁴⁾ Οι ουγγρικές αρχές θεωρούν ότι οι αντιδραστήρες έχουν καθαρή ισχύ 1 180 MW ανά μονάδα.

⁽⁵⁾ Άρθρο 3 της ΔΚΣ.

⁽⁶⁾ Κυβερνητική απόφαση 1429/2014. (VII. 31.) [A Kormány 1429/2014. (VII. 31.) Korm. Határozata a Magyarország Kormánya és az Oroszországi Föderáció Kormánya közötti nukleáris energia békés célú felhasználása terén folytatandó együttműködésről szóló Egyezmény kihirdetéséről szóló 2014. évi II. törvény szerinti Magyar Kijelölt Szervezet kijelölése érdekében szükséges intézkedésről].

⁽⁷⁾ Άρθρο 8 της ΔΚΣ.

⁽⁸⁾ Συμφωνία μεταξύ της κυβέρνησης της Ρωσικής Ομοσπονδίας και της κυβέρνησης της Ουγγαρίας για επέκταση της χορήγησης κρατικής πίστωσης στην κυβέρνηση της Ουγγαρίας με σκοπό τη χρηματοδότηση της κατασκευής πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής στην Ουγγαρία, η οποία συνομολογήθηκε στις 28 Μαρτίου 2014.

2.2. ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ

- (17) Όπως περιγράφεται στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, ο Paks NPP είναι ο μοναδικός πυρηνικός σταθμός ηλεκτροπαραγωγής που λειτουργεί στην Ουγγαρία. Ανήκει στην εξολοκλήρου κρατικής ιδιοκτησίας εταιρεία εμπορίας ηλεκτρικής ενέργειας και παραγωγής ενέργειας Magyar Villamos Művek Zártkörűen Működő Részvénytársaság («όμιλος MVM») ⁽⁹⁾. Οι τέσσερις μονάδες του έχουν συνολική εγκατεστημένη ισχύ 2000 MW και είναι σήμερα εξοπλισμένες με ρωσική τεχνολογία (VVER-440/V213). Οι μονάδες πρόκειται να τεθούν σταδιακά εκτός λειτουργίας έως το έτος 2037 [βλέπε αιτιολογική σκέψη (10)].
- (18) Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από πυρηνικές πηγές έχει στρατηγικό ρόλο στο ενεργειακό μείγμα της Ουγγαρίας, καθώς περίπου το 50 % της συνολικής εγχώριας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας προέρχεται από τους τέσσερις υπάρχοντες αντιδραστήρες στον Paks NPP ⁽¹⁰⁾.
- (19) Με βάση τους ακόλουθους στόχους:

— διατήρηση σημαντικού μεριδίου των εθνικών πόρων, και

— μείωση της εξάρτησης της Ουγγαρίας από τις εισαγωγές χωρίς να υπονομευθεί η εθνική κλιματική πολιτική,

η κυβέρνηση ζήτησε από τον όμιλο MVM να διερευνήσει τις εναλλακτικές λύσεις για την επέκταση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας σε πυρηνικούς σταθμούς. Ο όμιλος MVM εκπόνησε μελέτη σκοπιμότητας προκειμένου να διερευνήσει την υλοποίηση και χρηματοδότηση νέου πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής ο οποίος θα μπορούσε να ενσωματωθεί στο σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας και να λειτουργεί με τρόπο οικονομικό, ασφαλή και φιλικό προς το περιβάλλον. Με βάση την ανωτέρω μελέτη σκοπιμότητας που υπέβαλε το 2008 ο όμιλος MVM, η κυβέρνηση πρότεινε το έργο στο ουγγρικό κοινοβούλιο, το οποίο συναίνεσε στην έναρξη προπαρασκευαστικών εργασιών για την υλοποίηση των νέων πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής στις εγκαταστάσεις του Paks ⁽¹¹⁾. Η απόφαση αυτή τεκμηριωνόταν από υπολογισμούς οι οποίοι έδειχναν ότι με ορίζοντα το 2025 προβλεπόταν κατάργηση των 6 000 MW από τα 8 — 9 000 MW μεικτής εγκατεστημένης ισχύος ως αποτέλεσμα του παροπλισμού των απαρχαιωμένων σταθμών ηλεκτροπαραγωγής. Η επέκταση του Paks NPP αναμενόταν ότι θα αντικαταστήσει εν μέρει τους εν λόγω σταθμούς.

- (20) Το 2011 τέθηκε σε εφαρμογή η Εθνική Ενεργειακή Στρατηγική για την περίοδο έως το 2030 ⁽¹²⁾. Η στρατηγική έχει ως άξονα ένα σενάριο που συνδυάζει την πυρηνική ενέργεια, την ενέργεια από άνθρακα και την πράσινη ενέργεια. Σύμφωνα με τις προβλέψεις του ουγγρικού διαχειριστή συστήματος μεταφοράς («ΔΣΜ») MAVIR, το 2026 η Ουγγαρία θα έχει ανάγκη για νέα δυναμικότητα παραγωγής τουλάχιστον 5,3 GW το 2026, με προοπτική υπέρβασης των 7 GW το 2031, ως αποτέλεσμα της μελλοντικής ζήτησης και της κατάργησης υπάρχουσας δυναμικότητας παραγωγής στη χώρα ⁽¹³⁾. Ο MAVIR προβλέπει επίσης ότι σχεδόν ολόκληρος ο σημερινός στόλος των μονάδων παραγωγής με καύση άνθρακα θα έχει αποσυρθεί μεταξύ 2025 και 2030, και ότι η εγκατεστημένη ισχύς του στόλου των μονάδων φυσικού αερίου θα έχει μειωθεί κατά περίπου 1 GW, όπως απεικονίζεται στον πίνακα 1 τον οποίο υπέβαλε η Ουγγαρία στις 16 Ιανουαρίου 2017. Η Ουγγαρία διευκρίνισε ότι η μελέτη του MAVIR δεν λαμβάνει υπόψη εισαγωγές ή νέες ποσότητες εγκατεστημένης ισχύος στην προβολή των απαιτούμενων 7 GW νέας ισχύος.

Πίνακας 1

Αναμενόμενες σταδιακές καταργήσεις εγχώριας εγκατεστημένης ισχύος έως το 2031

	(MW)	
	Existing	Phase-out
Nuclear	2 000	
Coal	1 292	1 222
Natural gas	3 084	960

⁽⁹⁾ Βλέπε αιτιολογική σκέψη 18 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον όμιλο MVM.

⁽¹⁰⁾ Στοιχεία του ουγγρικού συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας (Mavir, 2014) — https://www.mavir.hu/documents/10262/160379/VER_2014.pdf/a0d9fe66-e8a0-4d17-abc2-3506612f83df (ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 26 Οκτωβρίου 2015).

⁽¹¹⁾ 25/2009 (IV.4.) OGY Határozat a paksi bõvítés elõkészítésérõl.

⁽¹²⁾ Εθνική Ενεργειακή Στρατηγική (Υπουργείο Εθνικής Ανάπτυξης, Ουγγαρία 2011): <http://2010-2014.kormany.hu/download/7/d7/70000/Hungarian%20Energy%20Strategy%202030.pdf>

⁽¹³⁾ A magyar villamosenergia-rendszer közép- és hosszú távú forrásoldali kapacitásfejlesztése (Μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη ανάπτυξη των πάγιων στοιχείων παραγωγής του ουγγρικού συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας): https://www.mavir.hu/documents/10258/15461/Forr%C3%A1slemez%C3%A9s_2016.pdf/462e9f51-cd6b-45be-b673-6f6afea6-f84a (Mavir, 2016).

	(MW)	
	Existing	Phase-out
Oil	410	
Intermittent renewables/weather-dependent	455	100
Other renewables	259	123
Other non-renewables	844	836
Sum	8 344	3 241

Πηγή: Ουγγρικές αρχές (Mavir)

- (21) Η Ουγγαρία και η Ρωσία υπέγραψαν τη ΔΚΣ με σκοπό την ανάπτυξη νέας δυναμικότητας στις εγκαταστάσεις Paks. Η Ουγγαρία εξήγησε ότι, με τη διατήρηση της παραγωγής πυρηνικής ενέργειας στο ενεργειακό μείγμα, θα μπορέσει να αντιμετωπίσει την ανάγκη αντικατάστασης της σταδιακά μειούμενης ισχύος, ανάπτυξης νέας δυναμικότητας και επίτευξης του στόχου της Ουγγαρίας όσον αφορά τους στόχους της Ένωσης στον τομέα της κλιματικής αλλαγής (ιδίως εκείνους που σχετίζονται με την αναμενόμενη μείωση των εκπομπών CO₂).

2.3. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ — ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΠΟΥ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΝΑ ΑΝΑΠΤΥΧΘΕΙ

- (22) Οι νέες μονάδες 5 και 6 στον πυρηνικό σταθμό ηλεκτροπαραγωγής Paks II θα είναι εξοπλισμένες με τεχνολογία VVER 1200 (V491) και θα εγκαταλούνται στους πιο προηγμένους αντιδραστήρες τρίτης γενιάς+. Η Ουγγαρία εξηγεί ότι οι τεχνικές προδιαγραφές των μονάδων που θα κατασκευαστούν στον Paks II θα διαθέτουν σημαντικά πλεονεκτήματα έναντι των υφιστάμενων μονάδων του Paks NPP, π.χ. αυξημένη απόδοση και πιο οικονομική λειτουργία σε συνδυασμό με βελτιωμένα χαρακτηριστικά ασφαλείας.
- (23) Εκτός από τη σημαντικά μεγαλύτερη εγκατεστημένη ισχύ του VVER 1200 (V491), υπάρχει επίσης ουσιαστική διαφορά στην προβλεπόμενη λειτουργική διάρκεια ζωής (60 έτη για τις μονάδες VVER 1200 σε αντιδιαστολή με τα 30 έτη που προβλέπονται για τις υφιστάμενες μονάδες του Paks NPP) και μεγαλύτερη ευελιξία, η οποία επιτρέπει την προσαρμογή της ισχύος κάθε μονάδας ανάλογα με τη ζήτηση στο δίκτυο εντός συγκεκριμένου εύρους.
- (24) Η μείωση της ποσότητας καυσίμου που απαιτείται από τις νέες μονάδες αντικατοπτρίζει επίσης τις τεχνολογικές εξελίξεις τα τελευταία χρόνια. Αντί για τον υφιστάμενο 12μηνο κύκλο καυσίμου, οι νέες μονάδες μπορούν να λειτουργούν με βάση 18μηνο κύκλο. Αυτό σημαίνει ότι οι νέες μονάδες θα χρειάζονται λιγότερες διακοπές λειτουργίας ετησίως για ανεφοδιασμό σε πυρηνικό καύσιμο και ότι ο σταθμός θα μπορεί να λειτουργεί για μεγαλύτερο διάστημα στη διάρκεια του έτους χωρίς απώλεια χρόνου παραγωγής.
- (25) Οι τεχνικές προδιαγραφές ορίζουν επίσης ότι η πυκνότητα ισχύος, που θα παρέχουν τα νέα στοιχεία πυρηνικού καυσίμου, θα είναι σημαντικά υψηλότερη ως προς τα υφιστάμενα στοιχεία πυρηνικού καυσίμου. Αυτό με τη σειρά του σημαίνει ότι μπορεί να επιτευχθεί μεγαλύτερη παραγωγή ανά μονάδα μάζας καυσίμου, γεγονός που μπορεί να βελτιώσει τις οικονομικές επιδόσεις του σταθμού.

2.4. Ο ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ

- (26) Όπως εξηγήθηκε στην ενότητα 2.3 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας, δικαιούχος του μέτρου είναι η εταιρεία Paks II, που βρίσκεται σήμερα υπό κρατική ιδιοκτησία. Τα δικαιώματα των μετόχων ασκούνται από το Γραφείο του πρωθυπουργού. Η Paks II θα έχει την ιδιοκτησία και θα εκμεταλλεύεται τις μονάδες αντιδραστήρων 5 και 6 που χρηματοδοτούνται από το ουγγρικό κράτος.
- (27) Η αιτιολογική σκέψη 19 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας εξηγεί με ποιον τρόπο οι μετοχές της Paks II που ανήκαν αρχικά στον όμιλο MVM μεταβιβάστηκαν στο ουγγρικό Δημόσιο⁽¹⁴⁾. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που υπέβαλε η Ουγγαρία στις 30 Ιανουαρίου 2016, η τιμή αγοράς της μεταβίβασης ανήλθε σε 10,156 δισεκατ. HUF, ποσό που αντιστοιχεί σε περίπου 33 εκατ. EUR.

⁽¹⁴⁾ Διάταγμα του υπουργού Εθνικής Ανάπτυξης αριθ. 45/2014. (XI.14.) [45/2014 (XI.14.) NFM rendelet az MVM Paks II. Atomerőmű Fejlesztő Zártkörűen Működő Részvénytársaság felett az államot megillető tulajdonosi jogok és kötelezettségek összességét gyakorló szervezet kijelöléséről].

2.5. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΔΙΑΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ EPC

2.5.1. ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ («ΔΚΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ»)

- (28) Στο πλαίσιο της ΔΚΣ⁽¹⁵⁾, η Ρωσία χορήγησε στην Ουγγαρία κρατικό δάνειο υπό μορφή ανανεούμενης πιστωτικής διευκόλυνσης ύψους 10 δισεκατ. EUR για τη χρηματοδότηση των πυρηνικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής 5 και 6 στον Paks. Το επιτόκιο του δανείου κυμαίνεται από 3,95 % έως 4,95 %⁽¹⁶⁾. Το δάνειο προορίζεται για τον σχεδιασμό, την κατασκευή και τη θέση σε λειτουργία αυτών των νέων μονάδων ηλεκτροπαραγωγής.
- (29) Σύμφωνα με τη ΔΚΣ χρηματοδότησης, το δάνειο πρέπει να χρησιμοποιηθεί από την Ουγγαρία για τη χρηματοδότηση του 80 % της αξίας της σύμβασης EPC για την εκτέλεση των εργασιών και των υπηρεσιών και την παράδοση του εξοπλισμού, ενώ το υπόλοιπο 20 % της σύμβασης EPC θα καταβληθεί από την Ουγγαρία [βλέπε αιτιολογική σκέψη 15]. Το δάνειο πρέπει να χρησιμοποιηθεί από την Ουγγαρία έως το 2025.
- (30) Το δάνειο πρέπει να αποπληρωθεί από την Ουγγαρία εντός 21 ετών ξεκινώντας στις 15 Μαρτίου ή στις 15 Σεπτεμβρίου από την ημερομηνία θέσης σε λειτουργία και των δύο νέων πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής 5 και 6, αλλά όχι μετά τις 15 Μαρτίου 2026⁽¹⁷⁾.
- (31) Οι πληρωμές βάσει της ΔΚΣ χρηματοδότησης μπορούν να γίνονται μόνο μετά από υποβολή αιτήματος από το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας της Ουγγαρίας και ειδοποίηση έγκρισης από το υπουργείο Οικονομικών της Ρωσίας.

2.5.2. Η ΣΥΜΒΑΣΗ EPC

- (32) Βάσει της σύμβασης EPC, η JSC NIAEP πρέπει να παραδώσει τους δύο αντιδραστήρες σύμφωνα με όσα ορίζονται στις αναλυτικές τεχνικές προδιαγραφές έως τις συμφωνηθείσες ημερομηνίες και έναντι της συμφωνηθείσας κατ' αποκοπή τιμής τ.. ([...])^(*) δισεκατ. EUR). Τα κόστη που δεν είχαν καθοριστεί έως τότε θεωρείται ότι περιλαμβάνονται σε αυτή την τιμή [...]⁽¹⁸⁾.
- (33) Η σύμβαση προβλέπει την καταβολή κατ' αποκοπή αποζημίωσης⁽¹⁹⁾ σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, [...].
- (34) [...]
- (35) [...]

2.5.3. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥ

- (36) Αρχικά, η Ουγγαρία είχε την πρόθεση να παραμείνει η Paks II εξολοκλήρου θυγατρική της MVM Hungarian Electricity Ltd., η οποία ανήκει στην ιδιοκτησία του συγγενικού Δημοσίου και των δήμων. Από τον Νοέμβριο 2014, η Paks II δεν είναι πλέον θυγατρική της MVM Hungarian Electricity Ltd. ή μέρος του ομίλου MVM, αλλά ανήκει εξολοκλήρου απευθείας στο Δημόσιο και δεν έχει σήμερα καμία έννομη σχέση με τον όμιλο MVM.
- (37) Όσον αφορά τη δραστηριότητα της Paks II, και συγκεκριμένα την πώληση ηλεκτρικής ενέργειας, η Ουγγαρία δήλωσε ότι δεν υφίσταται ούτε εξετάζεται στην παρούσα φάση χωριστή συμφωνία αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας με άλλο προμηθευτή. Πρόθεση των συγγενικών αρχών είναι η πώληση της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από τον Paks II στην αγορά και στους καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας βάσει συμφωνιών πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας βασικού φορτίου κατά τη συνήθη πρακτική της αγοράς. Σύμφωνα με τις συγγενικές αρχές, η Paks II, ως παραγωγός βασικού φορτίου για ένα προβλεπόμενο μεγάλο διάστημα λειτουργίας, θα λειτουργεί ως αποδέκτης τιμών όπως και οι υφιστάμενες πυρηνικές μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη.
- (38) Η Paks II θα είναι ιδιοκτήτης του πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής Paks II και, κατά τη φάση κατασκευής των δύο αντιδραστήρων, θα χρηματοδοτείται πλήρως με ίδια κεφάλαια από το συγγενικό Δημόσιο. Οι συγγενικές αρχές θεωρούν ότι στην παρούσα φάση δεν απαιτείται άντληση ξένων κεφαλαίων απευθείας από την Paks II.
- (39) Η Ουγγαρία δεν θα μεταφέρει τα κεφάλαια που απαιτούνται για την καταβολή της τιμής αγοράς για τον πυρηνικό σταθμό ηλεκτροπαραγωγής Paks II στους λογαριασμούς της Paks II. Το μεγαλύτερο μέρος των εν λόγω κεφαλαίων θα παραμένουν στην Τράπεζα Ανάπτυξης και Διεθνών Οικονομικών Υποθέσεων της Ρωσίας (Vnesheconombank). Για κάθε ορόσημο που θα θεωρείται ότι έχει επιτευχθεί, η Paks II θα υποβάλλει στην Vnesheconombank αίτημα καταβολής του 80 % του οφειλόμενου ποσού απευθείας στην JSC NIAEP. Θα υποβάλλει επίσης αίτημα καταβολής του εναπομένοντος 20 % στον Οργανισμό Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους της Ουγγαρίας.

⁽¹⁵⁾ Άρθρο 9 της ΔΚΣ.

⁽¹⁶⁾ 3,95 % έως την πρώτη ημέρα αποπληρωμής και από 4,50 % έως 4,95 % για τα επόμενα 21 έτη.

⁽¹⁷⁾ Ανά επιταγία: 25 %, 35 % και 40 % του πραγματικά χρησιμοποιηθέντος ποσού της πίστωσης αντίστοιχα.

^(*) Εμπιστευτική πληροφορία / επιχειρηματικό απόρρητο.

⁽¹⁸⁾ [...]

⁽¹⁹⁾ Η κατ' αποκοπή αποζημίωση είναι ένα συγκεκριμένο ποσό αποζημίωσης το οποίο έχει συμφωνηθεί από τα συμβαλλόμενα μέρη ότι πρέπει να καταβληθεί ως αντιστάθμιση σε περίπτωση μη εκπλήρωσης συγκεκριμένων υποχρεώσεων βάσει της σύμβασης.

- (40) Το υπόλοιπο των οικονομικών απαιτήσεων της Paks II στη διάρκεια της φάσης κατασκευής θα εξασφαλιστεί με ίδια κεφάλαια από τον κρατικό προϋπολογισμό της Ουγγαρίας. Το αρχικό ποσό που προορίζεται για τη φάση κατασκευής θα ανέρχεται σε [...] δισεκατ. EUR (διαφορά ανάμεσα στο ποσό των 12,5 δισεκατ. EUR που προβλέπεται για το έργο των πυρηνικών αντιδραστήρων στη ΔΚΣ και στην πραγματική τιμή αγοράς του Paks II NPP η οποία ανέρχεται σε [...] δισεκατ. EUR). Η Ουγγαρία θεωρεί ότι το ποσό αυτό αντιπροσωπεύει το μέγιστο ύψος κρατικών πόρων που μπορούν να αντληθούν για την κατασκευή του πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής Paks II, τουλάχιστον χωρίς διενέργεια περαιτέρω εκτίμησης. Σε περίπτωση, ωστόσο, που οι απαιτήσεις σε ίδια κεφάλαια υπερβούν το ποσό αυτό, η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι θα επενδύσει περισσότερα αν η εκτίμησή της τη συγκεκριμένη εκείνη χρονική στιγμή καταλήξει στο συμπέρασμα ότι μια τέτοια κίνηση θα ήταν λογική από οικονομική σκοπιά.
- (41) Η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι, σύμφωνα με ανάλυση ευαισθησίας που διενεργήθηκε όσον αφορά ενδεχόμενο πρόσθετο κόστος για την Paks II κατά τη φάση της κατασκευής, το εν λόγω κόστος θα έπρεπε να είναι δεκαπλάσιο για να καταγραφεί μείωση του αναμενόμενου ΣΕΑ κατά 1 %. Συνεπώς, η Ουγγαρία εκτιμά ότι οι επιπτώσεις ενδεχόμενων αυξήσεων του κόστους θα είναι ελάχιστον σημασίας.

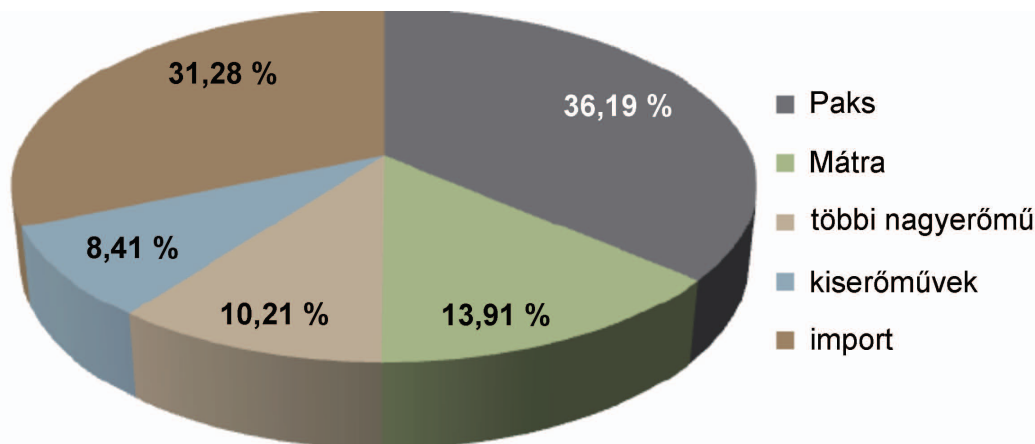
2.6. Η ΟΥΓΓΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

2.6.1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΟΥΓΓΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

- (42) Η τρέχουσα διάρθρωση της ουγγρικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας διαμορφώθηκε γύρω στο 1995, όταν η πλειονότητα των μεγάλων μονάδων ηλεκτροπαραγωγής και των δημόσιων υπηρεσιών κοινής ωφέλειας πέρασαν στα χέρια ιδιωτών. Το Δημόσιο εξακολουθεί να κατέχει δεσπόζουσα θέση στον τομέα μέσω του ομίλου MVM, μιας κάθεται ολοκληρωμένης εταιρείας ενέργειας που ανήκει στο Δημόσιο.
- (43) Η μελέτη του MAVIR που αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 20 εξηγεί ότι η συνολική εγχώρια κατανάλωση αυξήθηκε κατά 2,7 % από το 2014 έως σήμερα φτάνοντας σε συνολική εγχώρια κατανάλωση της τάξης των 43,75 TWh το 2015. Σε σχέση με την παραπάνω κατανάλωση, η εγχώρια παραγωγή ανερχόταν σε 30,06 TWh, τα οποία αντιστοιχούν στο 68,72 % της συνολικής κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας (βλέπε σχήμα 1). Οι εισαγωγές ανέρχονταν σε 13,69 TWh αντιστοιχώντας στο 31,28 % της συνολικής κατανάλωσης. Ως παραγωγός, ο κρατικής ιδιοκτησίας όμιλος MVM έχει σημαντική παρουσία στην αγορά, λόγω του βασικού πάγιου στοιχείου παραγωγής που κατέχει, του Paks NPP, ο οποίος προμήθευσε το 52,67 % της εγχώριας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας το 2015, όπως φαίνεται στο σχήμα 1. Η μονάδα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας Mátra είναι μια λιγνιτική μονάδα με κύριο μέτοχο την RWE Power AG (50,92 %), ενώ ο όμιλος MVM κατέχει επίσης το 26,15 % των μετοχών της. Οι υπόλοιπες μεγαλύτερες (*többi nagygyerőmű*) και μικρότερες (*kiserőművek*) μονάδες ηλεκτροπαραγωγής διαδραματίζουν περιορισμένο ρόλο στη γενική διάρθρωση της παραγωγής της ουγγρικής αγοράς. Επιπλέον, ο κάθεται ολοκληρωμένος κλάδος χονδρικής πώλησης του ομίλου MVM υπό την επωνυμία MVM Partner ZRT κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά χονδρικής πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας ⁽²⁰⁾.

Σχήμα 1

Σύνθεση της συνολικής κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας στην Ουγγαρία το 2015

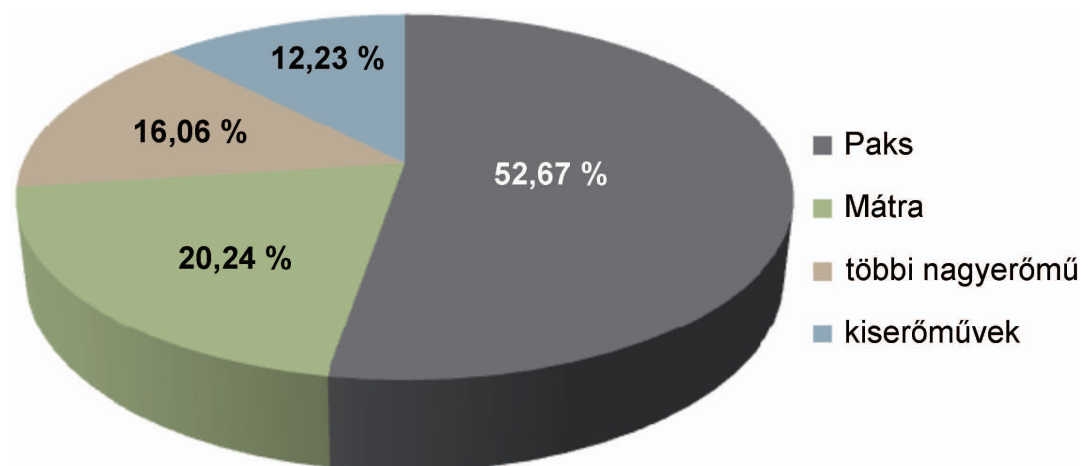
Πηγή: Μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη ανάπτυξη των πάγιων στοιχείων παραγωγής του ουγγρικού συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας (Mavir, 2016) ⁽²¹⁾.

⁽²⁰⁾ Βλέπε απόφαση αριθ. 747/2011 της Ουγγρικής Υπηρεσίας Ενέργειας της 14ης Οκτωβρίου 2011.

⁽²¹⁾ «Többi nagygyerőmű» σημαίνει «Άλλες μεγάλες μονάδες ηλεκτροπαραγωγής» ενώ «kiserőművek» σημαίνει «μικρές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής».

Σχήμα 2

Μεικτή εγχώρια παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην Ουγγαρία το 2015

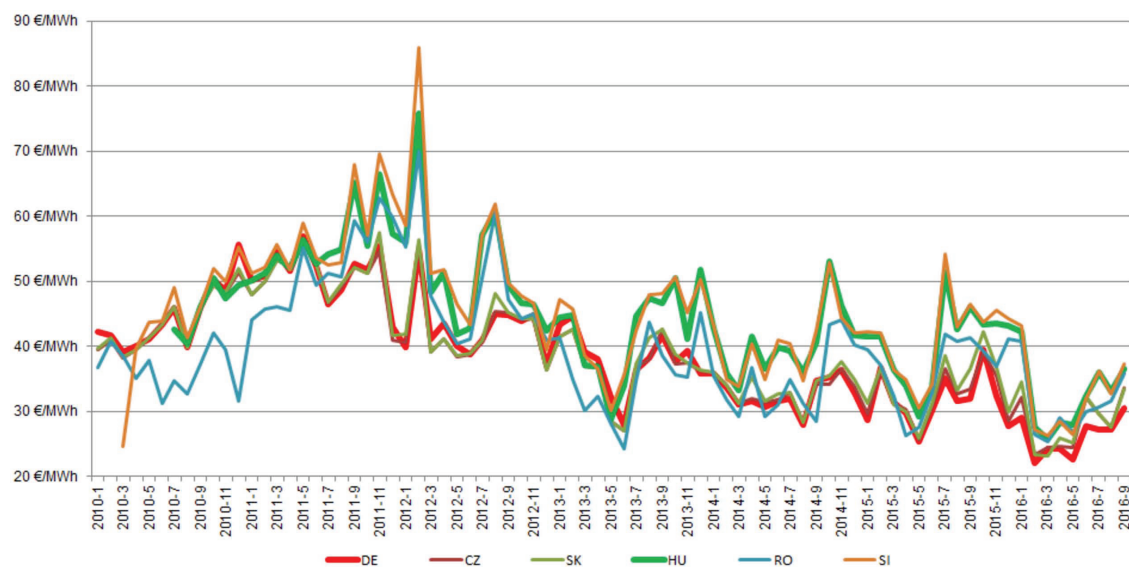

Πηγή: Μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη ανάπτυξη των πάγιων στοιχείων παραγωγής του ουγγρικού συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας (Mavir, 2016).

- (44) Στην Ουγγαρία, οι πιο συνηθισμένες πράξεις χονδρικής πώλησης εκτελούνται μέσω διμερών συμβάσεων αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας (PPA), στο πλαίσιο των οποίων οι παραγωγοί συμφωνούν στην πώληση μιας ελάχιστης προκαθορισμένης ποσότητας ηλεκτρικής ενέργειας σε εμπόρους χονδρικής και οι έμποροι υποχρεούνται να αγοράσουν μια ελάχιστη ποσότητα. Οι συμβάσεις αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας συνάπτονται συνήθως σύμφωνα με τα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Επιχειρήσεων Εμπορίας Ενέργειας.
- (45) Η εταιρεία Hungarian Power Exchange Company Ltd. (HUPX) άρχισε να λειτουργεί τον Ιούλιο 2010 ως θυγατρική εταιρεία του ΔΣΜ MAVIR. Προσφέρει προημερήσιες συναλλαγές καθώς και προθεσμιακές συναλλαγές με φυσική παράδοση. Η προημερήσια διαπραγμάτευση αρχίζει στις 11 π.μ. καθημερινά με βάση τιμές πώλησης και αγοράς οι οποίες υποβάλλονται για κάθε ώρα της προσεχούς ημέρας. Η διαπραγμάτευση ολοκληρώνεται το αργότερο στις 11.40 π.μ. Οι προθεσμιακές συναλλαγές μπορεί να έχουν ημερομηνία λήξης σε τέσσερις εβδομάδες, τρεις μήνες, τέσσερα τρίμηνα και τρία έτη. Υπάρχουν καθορισμένες ημέρες διαπραγμάτευσης για τις εν λόγω συναλλαγές, κατά τις οποίες οι τιμές πώλησης και αγοράς πρέπει να υποβάλλονται εντός ορισμένου χρονικού διαστήματος. Από τον Μάρτιο του 2016 στην ενδοημερήσια αγορά της HUPX, γίνεται διαπραγμάτευση τόσο προϊόντων των 15 λεπτών όσο και πακέτων της μίας ώρας. Επιπροσθέτως των οργανωμένων προ-ημερήσιων και ενδοημερήσιων αγορών, η HUPX έχει συνάψει συμφωνίες συνεργασίας με δύο χρηματιστηριακές εταιρείες οι οποίες παρέχουν υπηρεσία εξωχρηματιστηριακών συμφωνιών για εκκαθάριση συναλλαγών για τους κοινούς πελάτες.
- (46) Εκτός από τις προημερήσιες δημοπρασίες που δεν οργανώνονται από την HUPX, η διαπραγμάτευση της ηλεκτρικής ενέργειας πραγματοποιείται επίσης σε χρηματιστηριακές αγορές που εδρεύουν στην ΕΕ ή σε εξωχρηματιστηριακές πλατφόρμες καθώς και μέσω απευθείας διμερών συμφωνιών [βλέπε αιτιολογική σκέψη 44].
- (47) Όπως φαίνεται από το σχήμα 1 στην αιτιολογική σκέψη 43, η Ουγγαρία αποτελεί καθαρό εισαγωγέα ηλεκτρικής ενέργειας με εισαγωγές που αντιστοιχούν στο περίπου 30 % της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας της Ουγγαρίας. Όπως απεικονίζεται στο σχήμα 3, η τιμή χονδρικής της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ουγγαρία είναι η υψηλότερη στη διασυνδεδεμένη περιοχή που συνορεύει με τη χώρα (δηλαδή εξαιρουμένης της Πολωνίας ή της Σλοβενίας).

Σχήμα 3

Μηνιαίες μέσες προημερήσιες τιμές βασικού φορτίου στην περιοχή της ΚΑΕ (συμπεριλαμβανομένης της Ουγγαρίας) και στη Γερμανία (2010-2016)

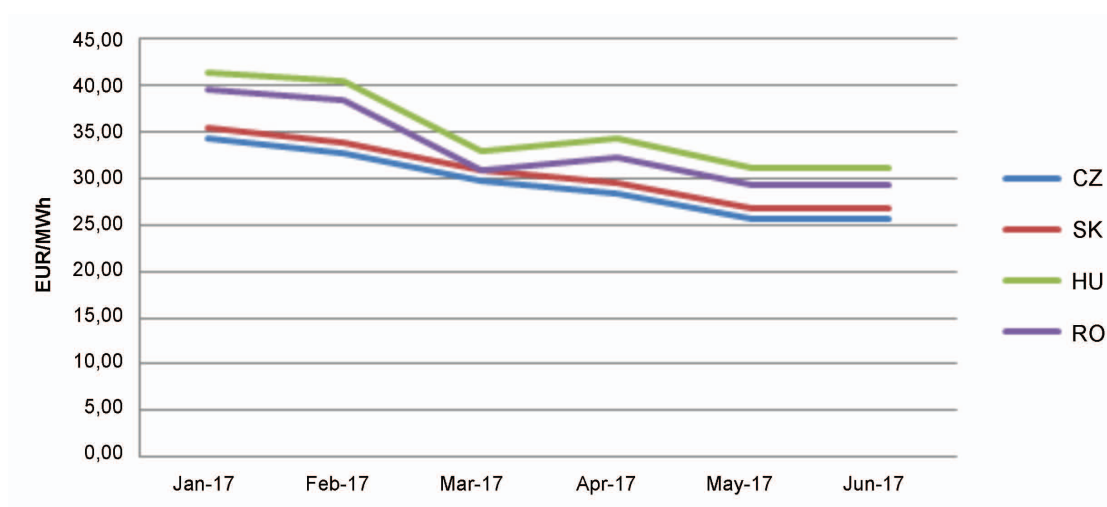

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

- (48) Η βραχυπρόθεσμη προβολή των τιμών βασικού φορτίου στην περιοχή δείχνει την ίδια τάση, δηλαδή ότι οι τιμές βασικού φορτίου στην Ουγγαρία θα είναι οι υψηλότερες της περιοχής (βλέπε σχήμα 4).

Σχήμα 4

Μελλοντικές τιμές βασικού φορτίου στην περιοχή για την περίοδο Ιανουαρίου — Ιουνίου 2017

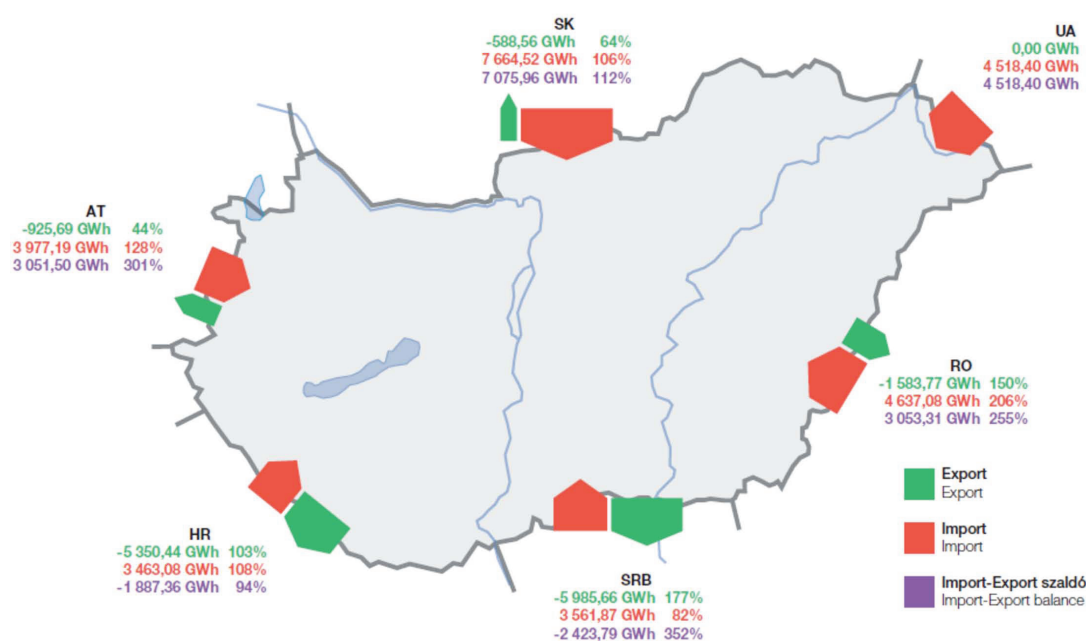

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (με βάση τα στοιχεία που έχει δημοσιεύσει το Χρηματιστήριο Ενέργειας Κεντρικής Ευρώπης) (<https://www.pxe.cz/Kurzovni-Listek/Oficialni-KL/>)

- (49) Η χώρα είναι ικανοποιητικά διασυνδεδεμένη με τις γειτονικές χώρες —η δυναμικότητα διασύνδεσης για την ηλεκτρική ενέργεια ανερχόταν σε 30 % το 2014, υπερβαίνοντας τον στόχο του 2020 ⁽²²⁾. Το 2014 τέθηκε σε λειτουργία η σύζευξη των αγορών Τσεχικής Δημοκρατίας — Σλοβακίας — Ουγγαρίας — Ρουμανίας, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα αύξηση της ρευστότητας της HUPX και μείωση των διακυμάνσεων στις τιμές. Το σχήμα 5 παρουσιάζει συνοπτικά τα στοιχεία των ανταλλαγών ηλεκτρικής ενέργειας με τις γειτονικές χώρες το 2014.

Σχήμα 5

Ανταλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ Ουγγαρίας και γειτονικών χωρών

Πηγή: Στοιχεία του συγγραφικού συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας (Mavir, 2014).

2.6.2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΗΣ ΟΥΓΤΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

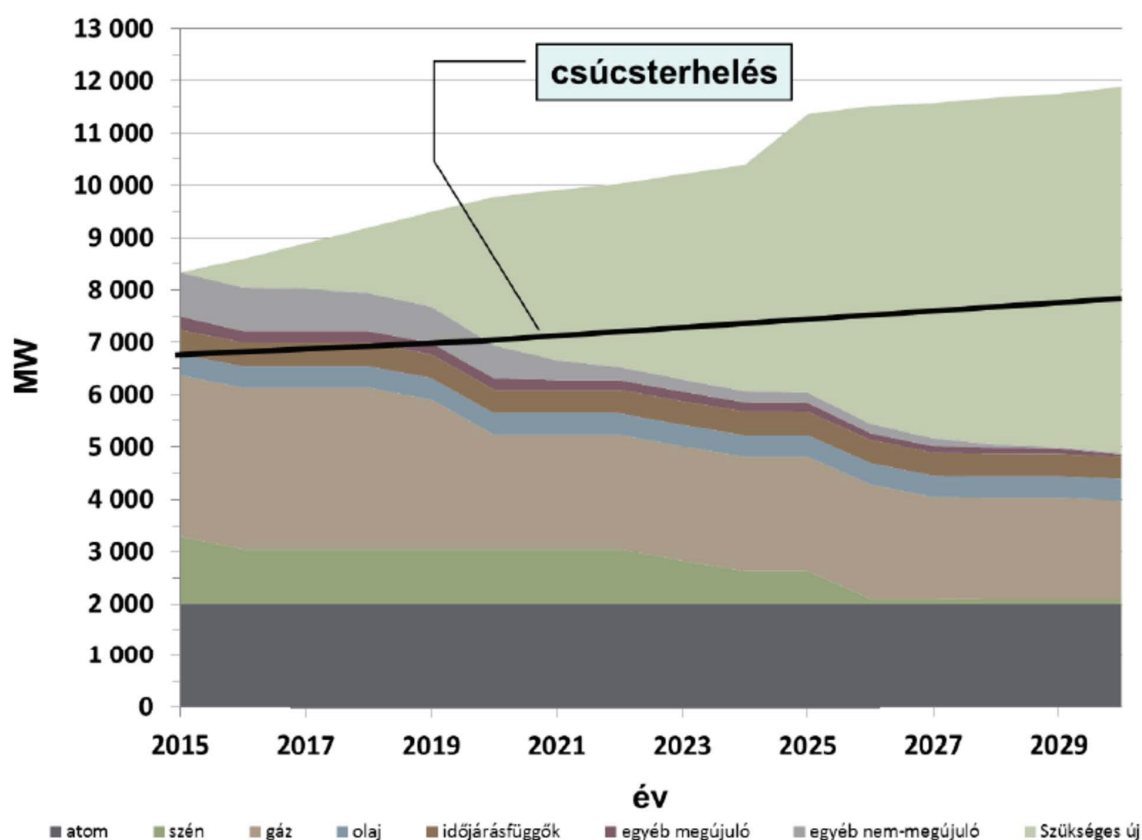
- (50) Με βάση τη μελέτη του MAVIR ⁽²³⁾ που προαναφέρθηκε στην αιτιολογική σκέψη 20, σχεδόν ολόκληρος ο σημερινός στόλος των μονάδων παραγωγής με καύση άνθρακα θα έχει αποσυρθεί μεταξύ 2025 και 2030 και η εγκατεστημένη ισχύς του στόλου των μονάδων φυσικού αερίου θα έχει μειωθεί κατά περίπου 1 GW. Συγκρινόμενη με τις εκτιμήσεις σχετικά με την αύξηση της ζήτησης αιχμής, η διαθέσιμη δυναμικότητα παραγωγής από εγχώριους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας αναμένεται ότι θα υπολείπεται του φορτίου αιχμής το 2021. Εξαιτίας αυτού, ο ΔΣΜ εκτιμά ότι η ουγγρική αγορά θα έχει ανάγκη για τουλάχιστον 5,3 GW επιπλέον δυναμικότητας παραγωγής το 2026, με προοπτική υπέρβασης των 7 GW στο τέλος της περιόδου πρόβλεψης το 2031. Αυτό αποτυπώνεται στο σχήμα 6 το οποίο δείχνει ότι θα απαιτηθεί αισθητά μεγαλύτερη εγκατεστημένη ισχύς πλέον του αυξανόμενου φορτίου αιχμής. Η Ουγγαρία εξήγησε στις πληροφορίες που υπέβαλε στις 16 Ιανουαρίου 2017 ότι πρέπει να διασφαλισθεί ορισμένο επίπεδο απομένουσας δυναμικότητας το οποίο αντιστοιχεί στις συνήθεις πρακτικές στον κλάδο των ΔΣΜ του Ευρωπαϊκού δικτύου διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας (ΕΔΔΣΜ-HE). Ως απομένουσα δυναμικότητα ορίζεται η διαφορά μεταξύ της διαθέσιμης αξιοπίστητης εγχώριας δυναμικότητας συν την εθνική δυναμικότητα παραγωγής συν το φορτίο αιχμής και της εφεδρείας υπηρεσιών συστήματος. Η απομένουσα δυναμικότητα είναι το μέρος της εθνικής δυναμικότητας παραγωγής που απομένει στο σύστημα για την κάλυψη προγραμματισμένων εξαγωγών, απρόβλεπτων μεταβολών φορτίου, της εφεδρείας υπηρεσιών συστήματος και μη προγραμματισμένων προσωρινών διακοπών σε σημείο αναφοράς.

⁽²²⁾ Ανά χώρα έκδοση για τον τομέα της ενέργειας — Ουγγαρία (Ευρωπαϊκή Επιτροπή — 2014) https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/2014_countryreports_hungary.pdf (ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 26 Οκτωβρίου 2015).

⁽²³⁾ A magyar villamosenergia-rendszer közép- és hosszú távú forrásoldali kapacitásfejlesztése (Μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη ανάπτυξη των πάγιων στοιχείων παραγωγής του ουγγρικού συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας): https://www.mavir.hu/documents/10258/15461/Forr%C3%A1sfejleszt%C3%A9s_2016.pdf/462e9f51-cd6b-45be-b673-6f6afea6f84a (Mavir, 2016).

Σχήμα 6

Απαίτηση για επιπλέον δυναμικότητα στον τομέα ηλεκτρικής ενέργειας της Ουγγαρίας

5. ábra A forrásleltésítés szükségessége

Πηγή: Μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη ανάπτυξη των πάγιων στοιχείων παραγωγής του ουγγρικού συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας (Mavir, 2016). «Csúcsterhelés» σημαίνει «φορτίο αιχμής».

- (51) Η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι παρά τις εκτιμήσεις περί της σχετικά μεγάλης απαίτησης για νέα δυναμικότητα παραγωγής, τα στοιχεία από την Platts Powervision υποδεικνύουν ότι, στην πράξη, η νέα δυναμικότητα που δημιουργείται είναι σχετικά μικρή, όπως αποτυπώνεται στον πίνακα 2. Η Ουγγαρία ισχυρίζεται επίσης ότι, σύμφωνα με τα δεδομένα της Platts, ο σταθμός παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από απόβλητα με ισχύ 44 MW είναι ο μόνος σταθμός ηλεκτροπαραγωγής που κατασκευάζεται αυτή τη στιγμή στην Ουγγαρία. Η Ουγγαρία εξηγεί επίσης ότι, αν και υπάρχουν επενδυτικά σχέδια για κατασκευή μεγαλύτερων μονάδων (τροφοδοτούμενων με φυσικό αέριο), κανένα από τα αυτά τα έργα δεν μπορεί να θεωρηθεί εξασφαλισμένο, καθώς οι επενδυτές δεν έχουν προβεί ακόμη σε σημαντικές μη ανακτήσιμες δαπάνες, γεγονός που θα ήταν ενδεικτικό της δέσμευσής τους για πραγματική ανάληψη του έργου.

Πίνακας 2

Νέες δυναμικότητες που αναμένεται να δημιουργηθούν στον τομέα ηλεκτρικής ενέργειας της Ουγγαρίας

Plant	Plant Type	Primary Fuel	Nameplate MW	Online Year	Status
Dunaujvaros Chp	Waste	Biomass	44	2016	Under Constr
Szeged Ccgt	CC/Cogen	Natural Gas	460	2017	Advan Develop
Szeged Ccgt	CC/Cogen	Natural Gas	460	2017	Advan Develop

Plant	Plant Type	Primary Fuel	Nameplate MW	Online Year	Status
Csepel III	CC/Cogen	Natural Gas	430	2018	Advan Develop
Tolna	Wind	Wind	260	2018	Early Develop
Gyor Region	Wind	Wind	300	2019	Early Develop
Szazhalombatta— Dunai Refinery	CC	Natural Gas	860	2020	Advan Develop
Almasfuzito	Coal	Coal Generic	435	2020	Proposed

Source: Platts Powervision, data accurate as of September 2015.

2.7. ΛΟΓΟΙ ΚΙΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

- (52) Τον Μάιο του 2015 η Ουγγαρία κοινοποίησε στην Επιτροπή την πρόθεσή της να επενδύσει στην κατασκευή των δύο νέων πυρηνικών αντιδραστήρων στις εγκαταστάσεις του Paks για λόγους ασφάλειας δικαίου και υποστήριξε ότι το έργο δεν συνιστούσε κρατική ενίσχυση, καθώς το Δημόσιο ενεργεί ως ιδιώτης επενδυτής που επιδιώκει εύλογο κέρδος. Στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, η Επιτροπή εξέφρασε την ανησυχία ότι το μέτρο ενείχε στοιχεία κρατικής ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 107 της ΣΛΕΕ, με βάση τις έως τότε διαθέσιμες πληροφορίες. Πιο συγκεκριμένα, η Επιτροπή εξέφρασε σοβαρές επιφυλάξεις ως προς το εάν το μέτρο συνεπαγόταν οικονομικό πλεονέκτημα για την Paks II, καθώς η Ουγγαρία δεν είχε προβάλει αντιρρήσεις όσον αφορά την ύπαρξη των άλλων στοιχείων της κρατικής ενίσχυσης κατά τη διάρκεια της φάσης κοινοποίησης.
- (53) Οι επιφυλάξεις αυτές οφείλονταν στο αποτέλεσμα της εφαρμογής του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή σε οικονομία αγοράς («ΙΕΟΑ»), το οποίο εκτιμά κατά πόσον ένας ιδιώτης επενδυτής θα ήταν διατεθειμένος να επενδύσει στο έργο υπό τους ίδιους όρους και στην ίδια κλίμακα με τον δημόσιο επενδυτή κατά τον χρόνο λήψης της απόφασης για την πραγματοποίηση της σχετικής δημόσιας επένδυσης⁽²⁴⁾. Το κριτήριο του ΙΕΟΑ είναι αναγνωρισμένο από τη νομολογία⁽²⁵⁾.
- (54) Με τυπικούς όρους, η εφαρμογή του κριτηρίου του ΙΕΟΑ είχε ως στόχο να αποδείξει εάν ο αναμενόμενος συντελεστής εσωτερικής απόδοσης («ΣΕΑ») της επένδυσης θα ήταν υψηλότερος από έναν αποκλειστικά αγορακεντρικό δείκτη αναφοράς του μέσου σταθμισμένου κόστους κεφαλαίου («WACC») για το έργο της επένδυσης⁽²⁶⁾. Ενώ η Ουγγαρία εκτιμούσε ότι ο ΣΕΑ του έργου ήταν υψηλότερος από ένα αποκλειστικά αγορακεντρικό WACC αναφοράς, η Επιτροπή εξέφρασε επιφυλάξεις ως προς το εάν το WACC έπρεπε να θεωρηθεί υψηλότερο.
- (55) Με βάση τις επιφυλάξεις όσον αφορά την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης, η Επιτροπή εξέτασε επίσης κατά πόσο τα πιθανά μέτρα κρατικής ενίσχυσης μπορούσαν να θεωρηθούν συμβατά με την εσωτερική αγορά. Ωστόσο, επειδή οι ουγγρικές αρχές θεωρούσαν ότι το μέτρο δεν ενείχε στοιχεία κρατικής ενίσχυσης, οι ουγγρικές αρχές δεν είχαν εκθέσει, στην προκαταρκτική φάση, τους λόγους για τους οποίους το μέτρο ήταν συμβατό με την εσωτερική αγορά. Η Επιτροπή εξέφρασε επίσης την επιφύλαξη ότι το μέτρο δεν ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής της ανακοίνωσης της Επιτροπής — Κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του περιβάλλοντος και της ενέργειας (2014-2020)⁽²⁷⁾, καθώς οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές δεν καλύπτουν μέτρα στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας και των ραδιενεργών αποβλήτων. Παρά το γεγονός ότι η Επιτροπή αποφάνθηκε ότι δεν υπήρχαν άλλες κατευθυντήριες γραμμές που να εφαρμόζονται για την αξιολόγηση του κοινοποιημένου μέτρου, η Επιτροπή έκρινε επίσης ότι ένα μέτρο είναι δυνατό να χαρακτηριστεί απευθείας συμβατό δυνάμει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) ΣΛΕΕ, αν το εν λόγω μέτρο έχει ως στόχο την επίτευξη στόχου γενικού συμφέροντος, αν είναι αναγκαίο και αναλογικό και αν τα πλεονεκτήματα της επίτευξης του γενικού στόχου υπερβαίνουν τις αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό και στις εμπορικές συναλλαγές.

⁽²⁴⁾ Το κριτήριο του ΙΕΟΑ είναι ένα τυποποιημένο κριτήριο για την εκτίμηση της ύπαρξης ενίσχυσης το οποίο χρησιμοποιήθηκε και από την Ουγγαρία στις οικονομικές αναλύσεις που υπέβαλε τόσο πριν όσο και μετά την κοινοποίηση της υπόθεσης. Η Επιτροπή αξιολόγησε προσεκτικά και ακολούθως συμπλήρωσε την ανάλυση βάσει της αρχής του ΙΕΟΑ η οποία είχε υποβληθεί από την Ουγγαρία προκειμένου να διαμορφώσει τη δική της εκτίμηση σχετικά με την ύπαρξη ενίσχυσης.

⁽²⁵⁾ Υποθέσεις T-319/12 και T-321/12 — Ισπανία και Ciudad de la Luz κατά Επιτροπής, ECLI:EU:T:2014:604, σκέψη 40, υποθέσεις T-233/99 και T-228/99 — Landes Nordrhein-Westfalen κατά Επιτροπής, ECLI:EU:T:2003:57, σκέψη 245.

⁽²⁶⁾ Κατά κανόνα, υπάρχουν δύο βασικές πηγές κεφαλαίου: τα ίδια κεφάλαια και τα (χρηματοπιστωτικά) δανειακά κεφάλαια. Το συνολικό κόστος κεφαλαίου είναι το μέσο σταθμισμένο κόστος κεφαλαίου (WACC), στο οποίο συνυπολογίζεται τόσο το ποσοστό των ιδίων κεφαλαίων όσο και το ποσοστό των δανειακών κεφαλαίων.

⁽²⁷⁾ EE C 200 της 28.6.2014, σ. 1.

- (56) Η Επιτροπή εξέφρασε επιφυλάξεις ως προς το εάν το μέτρο μπορούσε να θεωρηθεί αναλογικό, δηλαδή ως προς το εάν το μέτρο περιοριζόταν στο ελάχιστο αναγκαίο ύψος επενδυτικής στήριξης για την επιτυχή κατασκευή των επιπλέον μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην κατεύθυνση του επιδιωκόμενου στόχου γενικού συμφέροντος. Ο δικαιούχος θα γινόταν αποδέκτης πάγιων στοιχείων παραγωγής χωρίς να αναλαμβάνει ιδιαίτερο κίνδυνο ως προς το κόστος αναχρηματοδότησης, κίνδυνο τον οποίο καλούνται να επωμιστούν άλλοι συμμετέχοντες στην αγορά. Η Επιτροπή δεν είχε στη διάθεσή της αποδεικτικά στοιχεία για το πώς η Ουγγαρία θα απέφευγε αυτή την υπεραντιστάδμιση.
- (57) Η Επιτροπή υπογράμμισε ότι η ουγγρική αγορά παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας χαρακτηρίζεται από σχετικά υψηλή συγκέντρωση και ότι ο υφιστάμενος Paks NPP παρέχει περίπου το 50 % της εγχώριας παραγωγής. Ελλείψει νέων δυναμικοτήτων, η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τον Paks NPP και τον Paks II είναι πιθανό να αντιστοιχεί σε ακόμη μεγαλύτερο μερίδιο της αγοράς προμήθειας, γεγονός που μπορεί να προκαλέσει στρεβλώσεις στην ουγγρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Η Ουγγαρία δεν προσκόμισε αναλυτικά αποδεικτικά στοιχεία στην Επιτροπή σχετικά με πώς θα διασφαλιστεί η συνεχής ανεξάρτητη λειτουργία των υφιστάμενων και των νέων πάγιων στοιχείων παραγωγής.
- (58) Τέλος, η Επιτροπή επισήμανε ότι, λόγω των ιδιοτήτων της ουγγρικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, η λειτουργία του Paks II μπορεί επίσης να προκαλέσει κίνδυνο ρευστότητας στην αγορά χονδρικής, περιορίζοντας τον αριθμό των προσφορών για προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στην αγορά. Ανάλογα με τον τρόπο πώλησης της ηλεκτρικής ενέργειας που θα παράγεται από τους νέους αντιδραστήρες στην αγορά, μπορεί να επηρεαστεί σημαντικά η ρευστότητα, να δημιουργηθούν φραγμοί στην είσοδο και να δεχθεί πλήγμα ο ανταγωνισμός στα διάφορα επίπεδα της αγοράς. Η Ουγγαρία δεν περιέγραψε αναλυτικά με ποιον τρόπο θα διενεργείται η εμπορία της ηλεκτρικής ενέργειας από την Paks II και πώς θα διασφαλίζεται η ρευστότητα στην αγορά.
- (59) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή εξέφρασε την επιφύλαξη ότι το μέτρο μπορεί να ενέχει στοιχεία κρατικής ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ.
- (60) Ελλείψει επαρκών αποδεικτικών στοιχείων, η Επιτροπή δεν ήταν σε θέση να αποφανθεί ούτε ως προς τη συμβατότητα ενός τέτοιου μέτρου με την εσωτερική αγορά δυνάμει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ). Επιπροσθέτως, στη βάση των επιφυλάξεων που διατυπώθηκαν στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας και λόγω έλλειψης, τότε, επιχειρηματολογίας υπέρ της συμβατότητας από την πλευρά της Ουγγαρίας, η Επιτροπή διερεύνησε διάφορες ανησυχίες για ενδεχόμενη στρέβλωση του ανταγωνισμού και τις πιθανότητες υπεραντιστάδμισης για την Paks II.
- (61) Όσον αφορά τις επιφυλάξεις ως προς την αναλογικότητα που διατυπώθηκαν στην αιτιολογική σκέψη 56 ανωτέρω, η Επιτροπή εξέτασε εάν η Paks II θα μπορούσε, ως αποτέλεσμα της ενίσχυσης, να επανεπενδύσει κέρδη τα οποία δεν θα καταβάλλονταν στο Δημόσιο υπό μορφή μερισμάτων με σκοπό την ανάπτυξη ή την αγορά επιπλέον πάγιων στοιχείων παραγωγής ενισχύοντας, έτσι, τη θέση της στην αγορά.
- (62) Όσον αφορά τις επιφυλάξεις ως προς την αναλογικότητα που διατυπώθηκαν στην αιτιολογική σκέψη 56 ανωτέρω, η Επιτροπή διερεύνησε επίσης την πολιτική της Ουγγαρίας όσον αφορά τα μερίσματα, συγκεκριμένα αν προτίθεται να ζητά μερίσματα (κατά τη διακριτική ευχέρειά της ανάλογα με τα κέρδη που θα επιτύγχανε η Paks II) ή αν θα αφήνει τα κέρδη στην Paks II. Η Επιτροπή εξέφρασε ανησυχία ότι η Paks II θα μπορεί να χρησιμοποιεί τα κέρδη της για την ανάπτυξη ή την αγορά επιπλέον πάγιων στοιχείων παραγωγής προκαλώντας, έτσι, περαιτέρω στρέβλωση του ανταγωνισμού.
- (63) Όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 57, λόγω του σχετικά υψηλού βαθμού συγκέντρωσης της ουγγρικής αγοράς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και με τον υφιστάμενο πυρηνικό σταθμό ηλεκτροπαραγωγής Paks NPP (όμιλος MVM) να προμηθεύει περίπου το 50 % της εγχώριας παραγωγής, η Επιτροπή εξέφρασε την ανησυχία της ως προς το εάν ο Paks NPP και ο Paks II θα παραμείνουν διακριτές οντότητες και θα μπορούν να θεωρούνται ανεξάρτητες και μη συνδεδεμένες. Το γεγονός ότι η εταιρεία Paks II είναι σήμερα νομικώς ανεξάρτητη από τον όμιλο MVM δεν κρίθηκε αρκετό για την Επιτροπή καθώς δεν είχε ενημέρωση κατά τη φάση της κοινοποίησης σχετικά με το κατά πόσο ο Paks NPP και ο Paks II θα συνεχίσουν να λειτουργούν πλήρως διαχωρισμένοι σε νομικό και διαρθρωτικό επίπεδο. Οι διευκρινίσεις αυτές θεωρήθηκαν αναγκαίες προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος περαιτέρω ενίσχυσης της συγκέντρωσης της αγοράς.
- (64) Εξάλλου, όπως εξηγήθηκε στην ενότητα 2.6, οι πιο συνήθεις συναλλαγές στον ουγγρικό κλάδο χονδρικής πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας διενεργούνται μέσω διμερών συμβάσεων αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και η ουγγρική χρηματιστηριακή αγορά ενέργειας («HUPX») δεν έχει ακόμη λειτουργήσει ως καταλύτης για την επίτευξη επαρκούς επιπέδου ρευστότητας. Δεδομένου ότι η ουγγρική κοινοποίηση δεν αναφερόταν στις αναμενόμενες μεθόδους πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας από τον Paks II, η Επιτροπή διερεύνησε τον αντίκτυπο του Paks II στα τρέχοντα επίπεδα ρευστότητας του ουγγρικού κλάδου χονδρικής πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας.

- (65) Με δεδομένες τις επιφυλάξεις που διατυπώθηκαν στην αιτιολογική σκέψη 58 όσον αφορά τη ρευστότητα της αγοράς, επιθυμία της Επιτροπής ήταν να διασφαλισθεί η διαθεσιμότητα μεγάλης ποικιλίας προσφορών προμήθειας στην αγορά, ιδίως υπό το φως της δεσπόζουσας θέσης της MVM Partner ZRT στην αγορά χονδρικής πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας ⁽²⁸⁾. Η Επιτροπή εξέφρασε την ανησυχία ότι τα επίπεδα ρευστότητας μπορεί να επηρεαστούν σημαντικά και ότι τα κόστη των ανταγωνιστών στα επόμενα στάδια της αγοράς μπορεί να αυξηθούν με τον περιορισμό της ανταγωνιστικής πρόσβασής τους σε έναν σημαντικό συντελεστή παραγωγής (αποκλεισμός συντελεστή παραγωγής). Αυτό θα μπορούσε να συμβεί αν η παραγόμενη από τον Paks II ηλεκτρική ενέργεια πωλούνταν κυρίως, μέσω μακροπρόθεσμων συμβάσεων, σε ορισμένους μόνον προμηθευτές, μετατρέποντας έτσι την ισχύ του Paks II στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας σε ισχύ στην αγορά λιανικής.
- (66) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή ζήτησε συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με τη στρατηγική εμπορίας της παραγόμενης από τον Paks II ηλεκτρικής ενέργειας, με ιδιαίτερη έμφαση στο κατά πόσο πληροί την αρχή του πλήρους ανταγωνισμού προσφέροντας την παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια στο χρηματιστήριο ή σε άλλη πλατφόρμα εμπορίας που λειτουργεί με διαφανείς όρους.

3. Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΟΥΓΤΡΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

3.1. Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΟΥΓΤΑΡΙΑΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

3.1.1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ

- (67) Η Ουγγαρία υποστηρίζει στην κοινοποίηση ότι η επένδυση δεν συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 της ΣΛΕΕ διότι δεν συνεπάγεται οικονομικό πλεονέκτημα για τον Paks II. Η Ουγγαρία τεκμηριώνει τον ισχυρισμό της με το επιχείρημα ότι η επένδυση στον Paks II ικανοποιεί το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή σε οικονομία της αγοράς (IEOA) [βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 53 και 54].
- (68) Πιο συγκεκριμένα, η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι το κριτήριο του IEOA ικανοποιείται με δύο τρόπους ⁽²⁹⁾. Πρώτον, το WACC του έργου εκτιμάται ότι είναι χαμηλότερο του ΣΕΑ του έργου. Δεύτερον, υποστηρίζεται ότι το σταθμισμένο κόστος ενέργειας («ΣΚΕ») είναι αρκετά χαμηλό ώστε να καθιστά την πυρηνική ενέργεια ανταγωνιστική έναντι των άλλων τεχνολογιών ηλεκτροπαραγωγής και να προσφέρει λογικές αποδόσεις βάσει των ισχυουσών τιμών ηλεκτρικής ενέργειας ⁽³⁰⁾.
- (69) Η Ουγγαρία υπέβαλε τις ακόλουθες μελέτες και έγγραφα προς τεκμηρίωση της θέσης της:
- α) την ανάλυση που τεκμηριώνει την εφαρμογή της αρχής του ιδιώτη επενδυτή σε οικονομία αγοράς («μελέτη IEOA», 18 Φεβρουαρίου 2015),
 - β) οικονομική ανάλυση για το έργο του πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής Paks II («οικονομική μελέτη», 8 Οκτωβρίου 2015) ⁽³¹⁾,
 - γ) επιστολές απευθυνόμενες στον αναπληρωτή γενικό διευθυντή για τις κρατικές ενισχύσεις οι οποίες περιλαμβάνουν παρατηρήσεις σχετικά με την προκαταρκτική ανάλυση της Επιτροπής (διευκρινιστικές επιστολές)
 - πρώτη επιστολή («πρώτη διευκρινιστική επιστολή», 16 Οκτωβρίου 2015),
 - δεύτερη επιστολή («δεύτερη διευκρινιστική επιστολή», 29 Οκτωβρίου 2015),
 - δ) παρατηρήσεις επί της απόφασης κίνησης της διαδικασίας (απάντηση στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας)
 - επιστολή στον γενικό διευθυντή για τις κρατικές ενισχύσεις μετά τη δημοσίευση της απόφασης κίνησης της διαδικασίας στις 3 Δεκεμβρίου 2015 («βεβαίωση λήψης της απόφασης κίνησης της διαδικασίας»),
 - παρατηρήσεις τις οποίες υπέβαλε η Ουγγαρία στην Επιτροπή στις 29 Ιανουαρίου 2016 («παρατηρήσεις επί της απόφασης κίνησης της διαδικασίας»),

⁽²⁸⁾ Βλέπε υποσημείωση 9.

⁽²⁹⁾ Ο πρώτος είναι ο συνήθης τρόπος ελέγχου της αρχής του IEOA στους διάφορους κλάδους, ενώ ο δεύτερος τρόπος είναι ειδικά σχεδιασμένος για τον κλάδο της ηλεκτρικής ενέργειας.

⁽³⁰⁾ Το ΣΚΕ είναι το συνολικό κόστος της εγκατάστασης και λειτουργίας ενός έργου παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας εκφραζόμενο σε μια ενιαία τιμή ηλεκτρικής ενέργειας για όλη τη διάρκεια ζωής του έργου. Υπό μορφή τύπου, $ΣΚΕ = [Σύνολο (Κόστος \times (1+r)^t)] / [Σύνολο (MWh \times (1+r)^t)]$, όπου r το προεξοφλητικό επιτόκιο και t το έτος t . Συνεπώς, το ΣΚΕ είναι ευαίσθητο στο εφαρμοζόμενο προεξοφλητικό επιτόκιο. Η συνήθης πρακτική είναι να χρησιμοποιείται το WACC του έργου ως προεξοφλητικό επιτόκιο.

⁽³¹⁾ Διατίθεται στο κοινό στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.kormany.hu/download/6/74/90000/2015_Economic%20analysis%20of%20Paks%20II%20-%20for%20publication.pdf

- ε) απάντηση της κυβέρνησης της Ουγγαρίας στις παρατηρήσεις τρίτων σχετικά με την απόφαση κίνησης της διαδικασίας για ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης στις 7 Απριλίου 2016 («απάντηση στις παρατηρήσεις τρίτων»),
- στ) απάντηση της 21ης Απριλίου 2016 στο αίτημα παροχής πληροφοριών με ημερομηνία 18 Μαρτίου 2016 («συμπληρωματικές διευκρινίσεις»).
- (70) Επιπροσθέτως, η ουγγρική κυβέρνηση υπέβαλε επίσης χρηματοοικονομικό υπόδειγμα το οποίο χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό των αριθμητικών στοιχείων του ΣΕΑ για το έργο. Στην Επιτροπή υποβλήθηκαν δύο μορφές του υποδείγματος:
- α) μια αρχική μορφή στις 16 Μαρτίου 2015 («προκαταρκτικό χρηματοοικονομικό υπόδειγμα»)
- β) η τελική μορφή στις 16 Οκτωβρίου 2015 («χρηματοοικονομικό υπόδειγμα»).
- (71) Εκτός από τις συμπληρωματικές διευκρινίσεις, τα έγγραφα που παρατίθενται στην αιτιολογική σκέψη 69 πραγματεύονται το θέμα του υπολογισμού του WACC και του ΣΕΑ, αν και με διαφορετικό βαθμό λεπτομέρειας. Το ΣΕΑ του έργου υπολογίζεται με χρήση του χρηματοοικονομικού υποδείγματος⁽³²⁾. Η προσέγγιση για το ΣΚΕ αναλύεται στην οικονομική μελέτη και στις συμπληρωματικές διευκρινίσεις [βλέπε αιτιολογική σκέψη 69].
- (72) Όσον αφορά την ανάλυση από την πλευρά της Ουγγαρίας, τα έγγραφα που παρατίθενται στις αιτιολογικές σκέψεις 0 περιλαμβάνουν διάφορες επικαιροποιήσεις των στοιχείων που είχαν υποβληθεί στη μελέτη ΙΕΟΑ, και ακολούθως στην οικονομική μελέτη. Ειδικότερα, ορισμένες επικαιροποιήσεις έχουν ημερομηνία μετά την ημερομηνία υπογραφής της σύμβασης EPC στις 9 Δεκεμβρίου 2014, δηλαδή της αρχικής επενδυτικής απόφασης.
- (73) Η απόφαση κίνησης της διαδικασίας περιλαμβάνει αναλυτική αξιολόγηση της θέσης της Ουγγαρίας για όλα τα βασικά ζητήματα όπως αποτυπώνονταν στα στοιχεία που είχε υποβάλει έως την ημερομηνία της απόφασης κίνησης της διαδικασίας⁽³³⁾. Στη συνέχεια της ενότητας παρατίθεται ανασκόπηση της θέσης της Ουγγαρίας όσον αφορά τα βασικά ζητήματα που εγείρονται μετά τη δημοσίευση της απόφασης κίνησης της διαδικασίας. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται χωριστά η εφαρμογή του WACC και του ΣΕΑ, καθώς και του ΣΚΕ.

3.1.1.1. Η θέση της Ουγγαρίας όσον αφορά το WACC

- (74) Στην απάντηση στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, η Ουγγαρία επανέλαβε το εκτιμώμενο εύρος του WACC από 6,2 % έως 7,7 %, όπως και στα προηγούμενα έγγραφα που είχε υποβάλει. Επέμεινε επίσης στα προγενέστερα επιχειρήματά της όπως είχαν διατυπωθεί στις διευκρινιστικές επιστολές της και επισήμανε ότι η Επιτροπή δεν αξιολόγησε τα εν λόγω επιχειρήματα στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας.

3.1.1.2. Η θέση της Ουγγαρίας όσον αφορά τον ΣΕΑ

- (75) Η παρούσα ενότητα συνοψίζει τη θέση της Ουγγαρίας όσον αφορά τον υπολογισμό του ΣΕΑ η οποία χρησιμοποίησε το χρηματοοικονομικό υπόδειγμα για τον υπολογισμό των μελλοντικών διαθέσιμων ταμειακών ροών για το έργο και τον καθορισμό του ΣΕΑ του έργου. Τα βασικά στοιχεία του χρηματοοικονομικού υποδείγματος είναι τα εξής:

- (1) διάφορες μακροπρόθεσμες προβλέψεις τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας, και
- (2) διάφορες υποθέσεις λειτουργίας για τον πυρηνικό σταθμό ηλεκτροπαραγωγής.

A) Προβλέψεις τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας

- (76) Οι προβλέψεις τιμών που χρησιμοποιήθηκαν από την ουγγρική κυβέρνηση αξιολογήθηκαν στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας. Στην απάντηση στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, η Ουγγαρία άσκησε κριτική στην Επιτροπή για το γεγονός ότι χρησιμοποίησε μόλις μία καμπύλη πρόβλεψης τιμών [με βάση την παγκόσμια ενεργειακή ανασκόπηση 2014 του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας (IEA WEO 2014) για τον υπολογισμό του ΣΕΑ του έργου⁽³⁴⁾]. Συγκεκριμένα, υπογράμμισε ότι όλες οι προβλέψεις τιμών που υποβλήθηκαν στην οικονομική μελέτη θα έπρεπε να χρησιμοποιηθούν για την εκτίμηση του ΣΕΑ.

⁽³²⁾ Το χρηματοοικονομικό υπόδειγμα αποτελεί επικαιροποιημένη μορφή του προκαταρκτικού χρηματοοικονομικού υποδείγματος. Στα επικαιροποιημένα στοιχεία περιλαμβάνονται οι συμβατικές ρυθμίσεις μεταξύ της Paks II και της JSC NIAEP, προμηθευτή του πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής.

⁽³³⁾ Βλέπε τις αιτιολογικές σκέψεις 52 έως 81 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας.

⁽³⁴⁾ Βλέπε <http://www.worldenergyoutlook.org/weo2014/>

B) Υποθέσεις λειτουργίας

- (77) Οι υποθέσεις λειτουργίας για το χρηματοοικονομικό υπόδειγμα και τους υπολογισμούς του ΣΕΑ αποτελούν προϊόν εργασίας της τεχνικής ομάδας του Paks II. Αν και αρχικά δεν είχαν παρασχεθεί λεπτομέρειες για την τεκμηρίωση αυτών των υποθέσεων λειτουργίας, η Ουγγαρία υπέβαλε στη συνέχεια γενικά ενημερωτικά στοιχεία σχετικά με τις εν λόγω υποθέσεις απαντώντας στα αιτήματα παροχής πληροφοριών της Επιτροπής. Σημαντικές ως προς αυτό είναι οι συμπληρωματικές διευκρινίσεις που υποβλήθηκαν ως απάντηση σε αίτημα παροχής πληροφοριών μετά την απόφαση κίνησης της διαδικασίας και στις παρατηρήσεις τρίτων.

Γ) Ο ΣΕΑ του έργου

- (78) Στην απάντηση στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, η Ουγγαρία επανέλαβε τα αποτελέσματα των προηγούμενων υπολογισμών της για τον ΣΕΑ του έργου οι οποίοι κυμαίνονταν μεταξύ 8,6 % και 12,0 %.
- (79) Η ουγγρική απάντηση στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας ασκούσε κριτική στην εκτίμηση της Επιτροπής σχετικά με τον αντίκτυπο μιας καθυστέρησης στον ΣΕΑ του έργου (μείωση κατά 0,9 % για καθυστέρηση 5 ετών). Ο αριθμός αυτός υπολογίστηκε με βάση υποθέσεις για ύπαρξη καθυστερήσεων κατά την περίοδο λειτουργίας. Ωστόσο, η Ουγγαρία υποστήριξε ότι μια καθυστέρηση κατά την περίοδο κατασκευής θα μπορούσε να αυξήσει τον ΣΕΑ του έργου στην περίπτωση που θα υπήρχε ταυτόχρονα καθυστέρηση στις πραγματοποιούμενες δαπάνες.

3.1.1.3. Η θέση της Ουγγαρίας όσον αφορά το ΣΚΕ

- (80) Η παρούσα ενότητα συνοψίζει τη θέση της Ουγγαρίας όσον αφορά το ΣΚΕ για τον Paks II ⁽³⁵⁾.

Α) Η οικονομική μελέτη

- (81) Η Ουγγαρία υποστήριξε στην οικονομική μελέτη ότι το ΣΚΕ του Paks II είναι αρκετά χαμηλό για να τον καταστήσει ανταγωνιστικό με άλλες τεχνολογίες ηλεκτροπαραγωγής. Συγκεκριμένα, η μελέτη παρουσίαζε τρεις εκτιμήσεις του ΣΚΕ για ένα έργο κατασκευής πυρηνικού σταθμού στην Ουγγαρία. Η πρώτη εκτίμηση των 70 EUR/MWh βασιζόταν σε προεξοφλητικό επιτόκιο της τάξης του 7 % (το ανώτερο όριο του εκτιμώμενου WACC που παρουσιαζόταν στην ίδια οικονομική μελέτη) και προερχόταν από κοινή έκδοση των ΟΟΣΑ/ΔΟΕ/ΟΠΕ του 2015 με τίτλο «Προβλεπόμενο κόστος της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας» («μελέτη ΟΟΣΑ/ΔΟΕ/ΟΠΕ 2015») ⁽³⁶⁾. Η δεύτερη εκτίμηση του ΣΚΕ ύψους 50-63 EUR/MWh βασιζόταν σε μελέτη των Aszodi et al. (2014) η οποία είχε χρησιμοποιήσει προεξοφλητικό επιτόκιο βασισμένο στο επιτόκιο του ρωσικού δανείου, που κυμαινόταν μεταξύ 4 % και 5 % ⁽³⁷⁾. Η τρίτη εκτίμηση του ΣΚΕ ύψους 58-120 EUR/MWh (πραγματικές τιμές 2013) υπολογίστηκε μέσω συγκριτικής ανάλυσης με βάση αριθμητικά στοιχεία που είχαν δημοσιευθεί από διάφορους διεθνείς οργανισμούς, η οποία παρέχει ένα πιθανό εύρος για το ΣΚΕ ⁽³⁸⁾. Η μελέτη κατέληγε στο συμπέρασμα ότι το ΣΚΕ για έναν ουγγρικό πυρηνικό σταθμό ηλεκτροπαραγωγής κυμαίνεται μεταξύ 50,5-57,4 EUR/MWh (πραγματικές τιμές 2013) υπολογίζοντας τις δύο ακραίες τιμές με βάση επιτόκιο που αντιστοιχεί στα δύο ακραία σημεία του εύρους του WACC (6,2 % και 7,0 %) όπως αναφέρονται στην ίδια οικονομική μελέτη ⁽³⁹⁾. Συγκρινόμενο με τις μελλοντικές τιμές ηλεκτρικής ενέργειας από την ίδια οικονομική μελέτη, μπορεί να υποστηριχθεί ότι το έργο του ουγγρικού πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής είναι κερδοφόρο και, ως εξ αυτού, η Ουγγαρία θεωρεί ότι ένας ιδιώτης επενδυτής θα θεωρούσε εύλογη κίνηση την ανάληψη του έργου.

B) Συμπληρωματικές διευκρινίσεις

- (82) Απαντώντας στο ερώτημα της Επιτροπής με ποιο τρόπο το εύρος των 50,5-57,4 EUR/MWh του ΣΚΕ στο τελικό συμπέρασμα της οικονομικής μελέτης είναι συμβατό με το εύρος των 89-94 δολ. ΗΠΑ/MWh που περιλαμβάνεται στη μελέτη ΟΟΣΑ/ΔΟΕ/ΟΠΕ, η Ουγγαρία εξήγησε στις «συμπληρωματικές διευκρινίσεις» ότι η διαφορά οφειλόταν στις πολύ διαφορετικές υποθέσεις που χρησιμοποιήθηκαν στην οικονομική μελέτη και στη μελέτη ΟΟΣΑ/ΔΟΕ/ΟΠΕ, όπως, π.χ. η διαφορά στον θεωρούμενο παράγοντα δυναμικότητας (85 % έναντι 92 %) για τους πυρηνικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής και στις ημερομηνίες θέσης σε λειτουργία (2020 έναντι 2025).

⁽³⁵⁾ Λόγω ελλείπων πληροφοριών και ασάφειας, η απόφαση κίνησης της διαδικασίας δεν αξιολόγησε τις εκτιμήσεις που βασιζόταν σε αυτή τη μεθοδολογία. Ως εκ τούτου, η επισκόπηση που ακολουθεί περιλαμβάνει επίσης τα έγγραφα που προηγήθηκαν της απόφασης κίνησης της διαδικασίας.

⁽³⁶⁾ Το ΣΚΕ στη μελέτη ΟΟΣΑ/ΔΟΕ/ΟΠΕ ισούται με 89,94 δολάρια ΗΠΑ/MWh (βλέπε πίνακα 4.7) και δεν είναι σαφές πώς από τη συγκεκριμένη τιμή προέκυψαν οι τιμές των 70 EUR/MWh στο σχήμα 3 της οικονομικής μελέτης και των 50,5-57,4 EUR/MWh. Η μελέτη ΟΟΣΑ/ΔΟΕ/ΟΠΕ 2015 είναι διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση <https://www.oecd-neo.org/ndd/egc/2015/>.

⁽³⁷⁾ Βλέπε Aszodi, A., Boros I. and Kovacs, A. (2014) «A paksi atomerőmű bővítésének energiapolitikai, műszaki és gazdasági kérdései», στο Magyar Energetika, Μάιος 2014. Μια αγγλική μετάφραση με τίτλο «Επέκταση των αξιολογήσεων όσον αφορά την ενεργειακή πολιτική, των τεχνικών και των οικονομικών αξιολογήσεων για τον πυρηνικό σταθμό ηλεκτροπαραγωγής Paks II» υποβλήθηκε στην Επιτροπή τον Φεβρουάριο 2016. Η μελέτη περιλαμβάνει υπολογισμούς σε HUF, καταλήγοντας σε ένα μέσο ΣΚΕ της τάξης των 16,01-16,38 HUF/kWh για όλη τη διάρκεια ζωής του έργου. Δεν παρέχονται λεπτομέρειες σχετικά με τη μέθοδο μετατροπής αυτών των αριθμητικών στοιχείων με βάση το HUF στο ΣΚΕ που αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 81 εκφραζόμενο σε EUR/MWh.

⁽³⁸⁾ Βλέπε σχήμα 15 της οικονομικής μελέτης.

⁽³⁹⁾ Βλέπε σ. 77 της οικονομικής μελέτης.

3.2. Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΟΥΓΓΑΡΙΑΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΠΙΘΑΝΗ ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

- (83) Παρά το γεγονός ότι στην απάντησή της στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας η Ουγγαρία τόνιζε ότι το μέτρο δεν ενείχε στοιχεία κρατικής ενίσχυσης, υπέβαλε παρατηρήσεις απαντώντας στους προβληματισμούς της Επιτροπής σχετικά με την πιθανή συμβατότητα του μέτρου με την εσωτερική αγορά όπως διατυπώνονταν στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, σε περίπτωση που η Επιτροπή καταλήξει στο συμπέρασμα ότι ενέχεται πράγματι κρατική ενίσχυση.

3.2.1. ΘΕΣΗ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΟΝ ΣΤΟΧΟ ΓΕΝΙΚΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ

- (84) Στην απάντησή της στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, η Ουγγαρία παρέδωσε παραμέτρους πολιτικής τις οποίες θεωρεί σημαντικές για τον προσδιορισμό του στόχου γενικού συμφέροντος με βάση τα εξής:
- α) την ενεργειακή πολιτική της Ουγγαρίας·
 - β) τους στόχους της Συνθήκης Ευρατόμ ⁽⁴⁰⁾·
 - γ) το κενό στη μελλοντική εγκατεστημένη ισχύ·
 - δ) τη διαφοροποίηση των ενεργειακών πηγών·
 - ε) την απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές·
 - στ) τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης·
 - ζ) το προσιτό κόστος.
- (85) Η Ουγγαρία υπογράμμισε ότι, σύμφωνα με το άρθρο 194 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ, τα κράτη μέλη έχουν το κυρίαρχο δικαίωμα να επιλέγουν το ενεργειακό μείγμα τους και παρέπεμψε στην Εθνική Ενεργειακή Στρατηγική 2030 [βλέπε αιτιολογική σκέψη 20] η οποία ορίζει ως μεσοπρόθεσμη ενεργειακή στρατηγική της χώρας έναν συνδυασμό πυρηνικής ενέργειας, ενέργειας από την καύση άνθρακα και ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.
- (86) Η Ουγγαρία παραπέμπει επίσης στο άρθρο 2 στοιχείο γ) της Συνθήκης Ευρατόμ το οποίο ορίζει ότι η Κοινότητα Ευρατόμ διευκολύνει τις επενδύσεις και εξασφαλίζει τη δημιουργία των βασικών εγκαταστάσεων που είναι αναγκαίες για την ανάπτυξη της πυρηνικής ενέργειας εντός της Κοινότητας Ευρατόμ. Η Ουγγαρία τονίζει ότι οι διατάξεις της Συνθήκης Ευρατόμ, οι οποίες είναι δεσμευτικές για όλα τα υπογράφοντα κράτη μέλη, πρέπει να θεωρούνται στόχος γενικού συμφέροντος της Ένωσης.
- (87) Επιπροσθέτως, η Ουγγαρία εξηγεί ότι ο ΔΣΜ προβλέπει αύξηση στη ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας κατά περίπου 4 % έως το έτος 2030 κυρίως λόγω του προτεινόμενου εξηλεκτρισμού των συστημάτων μεταφορών και θέρμανσης, και της βιομηχανίας. Η ίδια μελέτη του ΔΣΜ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι πολλές από τις υφιστάμενες παλαιότερες μονάδες άνθρακα και φυσικού αερίου της Ουγγαρίας απαξιώνονται και αναμένεται να παροπλιστούν με ορίζοντα το 2030. Η μελέτη διαπίστωσε επίσης ότι οι προσφάτως εγκατεστημένες δυναμικότητες που αναμένεται να ενεργοποιηθούν κατά την ίδια χρονική περίοδο είναι πολύ περιορισμένες. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα προβλεπόμενη μείωση της υφιστάμενης δυναμικότητας κατά 32 % και η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι η κατασκευή του Paks II θα είναι μια καλά στοχευμένη απάντηση σε αυτό το προβλεπόμενο μελλοντικό κενό στη δυναμικότητα παραγωγής.
- (88) Επιπροσθέτως, η Ουγγαρία υπογραμμίζει ότι η εξάρτησή της από τις εισαγωγές φυσικού αερίου υπερβαίνει τον μέσο όρο της ΕΕ-28. Πάνω από το 95 % του φυσικού αερίου που χρησιμοποιείται στην Ουγγαρία είναι εισαγόμενο, κυρίως από τη Ρωσία. Η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι χωρίς την πυρηνική ενέργεια στο ενεργειακό μείγμα, η εξάρτηση της από το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο θα αυξηθεί σημαντικά. Αυτό θα συμβεί κυρίως μετά τη σταδιακή κατάργηση των υφιστάμενων εν λειτουργία μονάδων του Paks NPP όταν άλλες συμπληρωματικές μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας θα υποχρεωθούν να χρησιμοποιήσουν τα εν λόγω καύσιμα προκειμένου να καλύψουν το προβλεπόμενο μελλοντικό κενό στη συνολική εθνική εγκατεστημένη ισχύ που περιγράφεται στην αιτιολογική σκέψη 50. Ως εκ τούτου, η Ουγγαρία θεωρεί ότι το μέτρο θα συμβάλει στην πολυμορφία των πηγών καυσίμου στο ενεργειακό μείγμα και στη διασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού της χώρας.
- (89) Η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι το έργο θα συμβάλει στους στόχους της Ένωσης για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου με ορίζοντα το 2020 διότι η πυρηνική σχάση θεωρείται ενεργειακή πηγή χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών. Οι ουγγρικές αρχές υποστηρίζουν ότι η τοπογραφική και γεωγραφική θέση της χώρας δεν ευνοεί την ανάπτυξη εγκαταστάσεων υπεράκτιας αιολικής ή υδροηλεκτρικής ενέργειας. Οι άλλες επιλογές ηλεκτροπαραγωγής με χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας είναι η χερσαία αιολική ενέργεια, η ηλιακή ενέργεια και η βιομάζα, παρόλο που η ανάπτυξη αυτών των τεχνολογιών δεν θα επαρκεί για την κάλυψη του προβλεπόμενου μελλοντικού κενού δυναμικότητας που περιγράφεται στην αιτιολογική σκέψη 50 ανωτέρω εάν δεν προβλεφθεί πρόσθετη παραγωγή από πυρηνικές πηγές. Ως εξ αυτού, η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι το έργο συμβάλλει στον στόχο της απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές.

⁽⁴⁰⁾ Συνθήκη ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ).

- (90) Οι συγγρικές αρχές υποστηρίζουν ότι το έργο (τόσο κατά τη διάρκεια όσο και μετά την ολοκλήρωση της κατασκευής) θα συμβάλει στη δημιουργία σημαντικού αριθμού θέσεων απασχόλησης. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό δεδομένης της γεωγραφικής θέσης του πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής Paks II, ο οποίος βρίσκεται σε μια περιφέρεια επιπέδου NUTS II με ΑΕγχΠ κάτω από το 45 % του κατά κεφαλήν μέσου όρου της ΕΕ. Εν προκειμένω η Ουγγαρία θεωρεί ότι η υλοποίηση του έργου θα συμβάλει στον στόχο της ανάπτυξης και της δημιουργίας σημαντικού αριθμού θέσεων απασχόλησης σε πολλούς τομείς.
- (91) Τέλος, η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι η επένδυση σε νέα δυναμικότητα παραγωγής πυρηνικής ενέργειας θα συμβάλει άμεσα στη μείωση των τιμών της βιομηχανικής και της οικιακής ηλεκτρικής ενέργειας, γεγονός που συνάδει με τον ενωσιακό στόχο για προσιτό κόστος των υπηρεσιών. Η Ουγγαρία διατείνεται επίσης πως το γεγονός ότι δεν προβλέπεται χορήγηση στήριξης στον Paks II κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του συνάδει με το επιχείρημα περί προσιτού κόστους.

3.2.2. ΘΕΣΗ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ

- (92) Η Ουγγαρία εξηγεί ότι, λόγω του αυξανόμενου κενού που αντιμετωπίζει η Ουγγαρία στον τομέα της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, απαιτείται σημαντική επένδυση σε δυναμικότητα παραγωγής, με το ύψος της εν λόγω απαιτούμενης επένδυσης να υπερβαίνει το αντίστοιχο ύψος των έργων που βρίσκονται σήμερα υπό κατασκευή ή υπό ανάπτυξη.
- (93) Για τους λόγους αυτούς, η Ουγγαρία ανέθεσε στην εταιρεία συμβούλων Nera Economic Consulting να αναλύσει την ανάπτυξη της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας της Ουγγαρίας και των γειτονικών χωρών και τον ενδεδειγμένο ορισμό της αγοράς για το έργο Paks II όταν αυτό τεθεί σε λειτουργία («μελέτη NERA»). Η εν λόγω μελέτη εισηγείται ότι η κατασκευή των νέων μονάδων 5 και 6 στον Paks II θα μπορούσε, με βάση τους όρους αγοράς στην Ουγγαρία, να είναι προτιμητέα από εμπορική άποψη έναντι άλλων επενδύσεων στον κλάδο της παραγωγής ενέργειας, όπως η παροχή παρεμφερούς δυναμικότητας από αεριοστρόβιλους ανοικτού κυκλώματος («OCGT») και κλειστού κυκλώματος («CCGT»). Η Ουγγαρία καταλήγει στο συμπέρασμα ότι δεν υφίσταται δυνητικό αντιπαράδειγμα που να ικανοποιεί τους στόχους πολιτικής.

3.2.3. ΘΕΣΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ

- (94) Η Ουγγαρία επαναλαμβάνει την προσδοκία της ότι θα αποζημιωθεί πλήρως από την επένδυση στον πυρηνικό σταθμό ηλεκτροπαραγωγής Paks II τόσο από την ανατίμηση κεφαλαίου όσο και από τα μερίσματα.
- (95) Επιπροσθέτως, στις πληροφορίες που υπέβαλε στις 28 Ιουλίου 2016, παρόλο που υποστήριζε ότι το έργο δεν ενείχε στοιχεία κρατικής ενίσχυσης και ότι ήταν σύμφωνο με την αρχή του ΙΕΟΑ, η Ουγγαρία προσκόμισε συμπληρωματικές πληροφορίες απαντώντας στους προβληματισμούς που είχαν τεθεί στην ενότητα 3.3.6 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας σχετικά με την αναλογικότητα, σε περίπτωση που η Επιτροπή καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το κοινοποιηθέν έργο συνεπάγεται κρατική ενίσχυση.
- (96) Βάσει των πληροφοριών αυτών, η Ουγγαρία δηλώνει ότι η εταιρεία Paks II θα χρησιμοποιεί το σύνολο των κερδών που προέρχονται από τη δραστηριότητα των μονάδων 5 και 6 του Paks II αποκλειστικά για τους ακόλουθους σκοπούς:
- α) το έργο Paks II, το οποίο συνίσταται στην ανάπτυξη, χρηματοδότηση, κατασκευή, θέση σε λειτουργία, εκμετάλλευση και συντήρηση, ανακαίνιση, διαχείριση αποβλήτων και οριστική παύση λειτουργίας των δύο νέων πυρηνικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής 5 και 6, που θα είναι εξοπλισμένες με αντιδραστήρες τύπου VVER, στο Paks της Ουγγαρίας. Τα κέρδη δεν θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση επενδύσεων σε δραστηριότητες οι οποίες δεν εμπίπτουν στο πεδίο του προαναφερόμενου έργου·
- β) την καταβολή των κερδών στο συγγρικό Δημόσιο (για παράδειγμα μέσω μερισμάτων).
- (97) Η Ουγγαρία επιβεβαίωσε επίσης ότι η Paks II δεν θα (επανεπενδύσει στην επέκταση της δυναμικότητας ή στην παράταση της διάρκειας ζωής του ίδιου του Paks II, ούτε στην εγκατάσταση επιπρόσθετης δυναμικότητας παραγωγής, πέραν εκείνης των αντιδραστήρων 5 και 6 του Paks II. Σε περίπτωση τέτοιας νέας επένδυσης, αυτή θα κοινοποιηθεί στην Επιτροπή από την Ουγγαρία προκειμένου να λάβει χωριστή έγκριση κρατικής ενίσχυσης.

3.2.4. ΘΕΣΗ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΙΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

- (98) Οι συγγρικές αρχές υποστήριξαν ότι, εάν προκύψουν στρεβλώσεις, η διάρκειά τους θα περιορίζεται στην περίοδο επικάλυψης μεταξύ της σταδιακής κατάρτησης των υφιστάμενων αντιδραστήρων στον Paks NPP και της θέσης σε λειτουργία των δύο νέων αντιδραστήρων του Paks II. Η Ουγγαρία θεωρεί ότι δεν είναι λογικό να υποθέσει κανείς ότι η διάρκεια ζωής του Paks NPP θα υπερβεί τα 50 έτη, οπότε η περίοδος επικάλυψης θα είναι πολύ σύντομη.

- (99) Επιπροσθέτως, κατά την άποψη της Ουγγαρίας η περίοδος επικάλυψης είναι αναγκαία και εύλογη δεδομένης της ανάγκης να βρίσκεται ήδη σε λειτουργία ο Paks II όταν πλέον ο Paks NPP θα πλησιάζει στο τέλος της παραταθείσας διάρκειας ζωής του, και δεδομένου του γεγονότος ότι η ανάπτυξη και η θέση σε λειτουργία του Paks II μπορεί να σημειώσουν καθυστερήσεις λόγω της τεχνικής πολυπλοκότητας που ενέχει η θέση σε λειτουργία ενός νέου πυρηνικού σταθμού, αλλά και εξωτερικών παραγόντων εκτός του ελέγχου των μερών (π.χ. αλλαγή στη νομοθεσία, απαιτήσεις ασφαλείας, κανονιστικό περιβάλλον). Η Ουγγαρία υποστήριξε επίσης ότι ορισμένες μονάδες εξοπλισμένες με τεχνολογία VVER τρίτης και τρίτης γενιάς+ σημείωσαν ή προβλέπεται να σημειώσουν καθυστερήσεις ως προς τον προγραμματισμένο χρόνο κατασκευής του Paks II, όπως αποτυπώνεται στον πίνακα 3 κατωτέρω.

Πίνακας 3

Συγκεντρωτικές καθυστερήσεις στην κατασκευή μονάδων VVER τρίτης και τρίτης γενιάς+

Εγκαταστάσεις (χώρα)	Καθυστερήσεις (έτη)	Κατάσταση
Kudankulam — 1 (Ινδία)	+ 5,8	Περατώθηκε
Kudankulam — 2 (Ινδία)	+ 7,0	Υπό εξέλιξη
Novovoronezh II. — 1 (Ρωσία)	+ 1,5	Περατώθηκε
Novovoronezh II. — 2 (Ρωσία)	+ 2,5	Υπό εξέλιξη
Leningrad II. — 1 (Ρωσία)	+ 2,0	Υπό εξέλιξη
Leningrad II. — 2 (Ρωσία)	+ 2,5	Υπό εξέλιξη

Πηγή: Ουγγρικές αρχές

- (100) Επιπροσθέτως, η Ουγγαρία υπογραμμίζει ότι η ιδιοκτησία και η εκμετάλλευση του Paks NPP και των δύο νέων αντιδραστήρων του Paks II ανήκουν σε χωριστές οντότητες και ότι ο όμιλος MVM δεν σχετίζεται κατά κανέναν τρόπο με το έργο Paks II ή την Paks II. Υποστηρίζει επίσης ότι, εάν εξεταζόταν μια ενδεχόμενη πράξη συγκεντρώσης μεταξύ της Paks II και του ομίλου MVM, θα ήταν υποκείμενη στους κανόνες ελέγχου των συγκεντρώσεων.
- (101) Η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι το γεγονός ότι και οι δύο εταιρείες ανήκουν στο Δημόσιο δεν θέτει εξ ορισμού υπό αμφισβήτηση την εμπορική ανεξαρτησία τους. Αντιθέτως, μπορεί να αποδειχθεί ότι οι δύο εταιρείες είναι ανεξάρτητες η μία από την άλλη εφόσον κάθε εταιρεία διαθέτει ανεξάρτητη εξουσία λήψης αποφάσεων.
- (102) Η Ουγγαρία διατείνεται ότι ο όμιλος MVM και η Paks II είναι ανεξάρτητες και μη συνδεδεμένες οντότητες για τους εξής λόγους:
- α) η διαχείρισή τους ανήκει σε διαφορετικές κυβερνητικές υπηρεσίες (Υπουργείο Εθνικής Ανάπτυξης μέσω της ουγγρικής National Asset Management Inc. για τον όμιλο MVM και Γραφείο πρωθυπουργού για την Paks II)·
 - β) δεν υπάρχουν συνδιευθυντές ή κοινοί διευθυντές στα διοικητικά συμβούλια των δύο εταιρειών·
 - γ) υφίστανται διασφαλίσεις οι οποίες εγγυώνται ότι δεν πραγματοποιείται ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων και εμπιστευτικών πληροφοριών μεταξύ των εταιρειών·
 - δ) οι εξουσίες λήψης αποφάσεων των δύο εταιρειών είναι χωριστές και διακριτές μεταξύ τους.
- (103) Η Ουγγαρία ασκεί κριτική στις διαπιστώσεις της Επιτροπής στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας σχετικά με τον υπολογισμό του μεριδίου αγοράς του ομίλου MVM στην ουγγρική αγορά προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας. Η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι το μερίδιο αγοράς ηλεκτρικής αγοράς δεν εξετάστηκε σε σύγκριση με τους άλλους παραγωγούς που δραστηριοποιούνται στην ουγγρική αγορά και ότι το μερίδιο αγοράς του ομίλου MVM υπολογίστηκε αποκλειστικά με βάση την εγχώρια παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, χωρίς να ληφθούν υπόψη τις εισαγωγές.
- (104) Με βάση τη μελέτη NERA, η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι οι πιθανές στρεβλώσεις του ανταγωνισμού πρέπει να ερμηνευθούν σε ένα πλαίσιο αγοράς ευρύτερο από την επικράτεια της Ουγγαρίας. Η μελέτη NERA λαμβάνει υπόψη τις εξής παραμέτρους στην αξιολόγηση αγοράς:
- α) υφιστάμενες δυναμικότητες παραγωγής και τεχνικές ικανότητες (π.χ. αποδόσεις, δαπάνες εκκίνησης)·

- β) δεσμεύσεις για επεκτάσεις στη δυναμικότητα παραγωγής (π.χ. υπό κατασκευή σταθμός και νέες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας)·
- γ) δεσμεύσεις για καταργήσεις υφιστάμενων μονάδων (π.χ. λόγω της οδηγίας για τις μεγάλες εγκαταστάσεις καύσης)·
- δ) ικανότητες διασύνδεσης·
- ε) δαπάνες πυρηνικού καυσίμου, CO₂ και μεταβλητές δαπάνες εκμετάλλευσης και συντήρησης·
- στ) πάγιες δαπάνες εκμετάλλευσης και συντήρησης οι οποίες αποφεύγονται σε περίπτωση παύσης λειτουργίας μιας μονάδας·
- ζ) δαπάνες της εισόδου νέων μονάδων.
- (105) Η βάση του επιχειρήματος ότι η προς αξιολόγηση αγορά πρέπει να είναι ευρύτερη από την ουγκρική συνίσταται στο ότι οι εισαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας από γειτονικές χώρες αντιστοιχούσαν στο 31,4 % της ουγκρικής κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας το 2014. Η Ουγγαρία υποστηρίζει επίσης ότι αυτό το υψηλό επίπεδο διασύνδεσης με τις γειτονικές χώρες θα αυξηθεί έτι περαιτέρω ως αποτέλεσμα των νέων διασυνδέσεων που θα τεθούν σε λειτουργία από το 2016 έως το 2021 μεταξύ της Σλοβακίας (2 × 400 kV και 1 × 400 kV) και της Σλοβενίας (1 × 400 kV). Στις πληροφορίες που υπέβαλε στις 16 Ιανουαρίου 2017, η Ουγγαρία προσκόμισε περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τα επικείμενα έργα διασυνοριακών γραμμών μεταφοράς, σύμφωνα με τις οποίες πρόκειται να κατασκευαστούν μια ακόμη διασύνδεση 2 × 400 kV με τη Σλοβακία με ορίζοντα το 2029 και μία διασύνδεση 1 × 400 kV με τη Ρουμανία με ορίζοντα το 2030. Οι αναμενόμενες συνολικές δυναμικότητες διασύνδεσης για τις εισαγωγές και τις εξαγωγές παρατίθενται στους πίνακες 4 και 5.

Πίνακας 4

Προβολές των εγκατεστημένων δυναμικοτήτων διασύνδεσης για τις εισαγωγές στην Ουγγαρία (ΕΔΔΣΜ-ΗΕ)

	Austria	Slovakia	Romania	Croatia	Serbia	Ukraine (*)	Slovenia (**)	Total
2015	600	800	1 000	1 200	1 000	450	0	5 050
2016	720	1 040	1 080	1 360	920	450	400	5 970
2017	840	1 280	1 160	1 520	840	450	800	6 890
2018	960	1 520	1 240	1 680	760	450	1 200	7 810
2019	1 080	1 760	1 320	1 840	680	450	1 600	8 730
2020	1 200	2 000	1 400	2 000	600	450	2 000	9 650
2021	1 200	2 000	1 400	2 000	600	450	2 000	9 650
...								
2030	1 200	2 000	1 400	2 000	600	450	2 000	9 650

(*) No data provided in forecast

(**) Assumption: Slovenia starting from zero.

Πηγή: Μελέτη NERA.

Πίνακας 5

Προβολές των εγκατεστημένων δυναμικοτήτων διασύνδεσης για τις εξαγωγές στην Ουγγαρία (ΕΔΔΣΜ-ΗΕ)

	Austria	Slovakia	Romania	Croatia	Serbia	Ukraine (*)	Slovenia (**)	Total
2015	600	800	1 000	1 200	1 000	450	0	5 050
2016	640	1 040	1 060	1 360	920	450	340	5 810
2017	680	1 280	1 120	1 520	840	450	680	6 570
2018	720	1 520	1 180	1 680	760	450	1 020	7 330
2019	760	1 760	1 240	1 840	680	450	1 360	8 090
2020	800	2 000	1 300	2 000	600	450	1 700	8 850
2021	800	2 000	1 300	2 000	600	450	1 700	8 850
...								
2030	800	2 000	1 300	2 000	600	450	1 700	8 850

(*) No data provided in forecast

(**) Assumption: Slovenia starting from zero.

Πηγή: Μελέτη NERA.

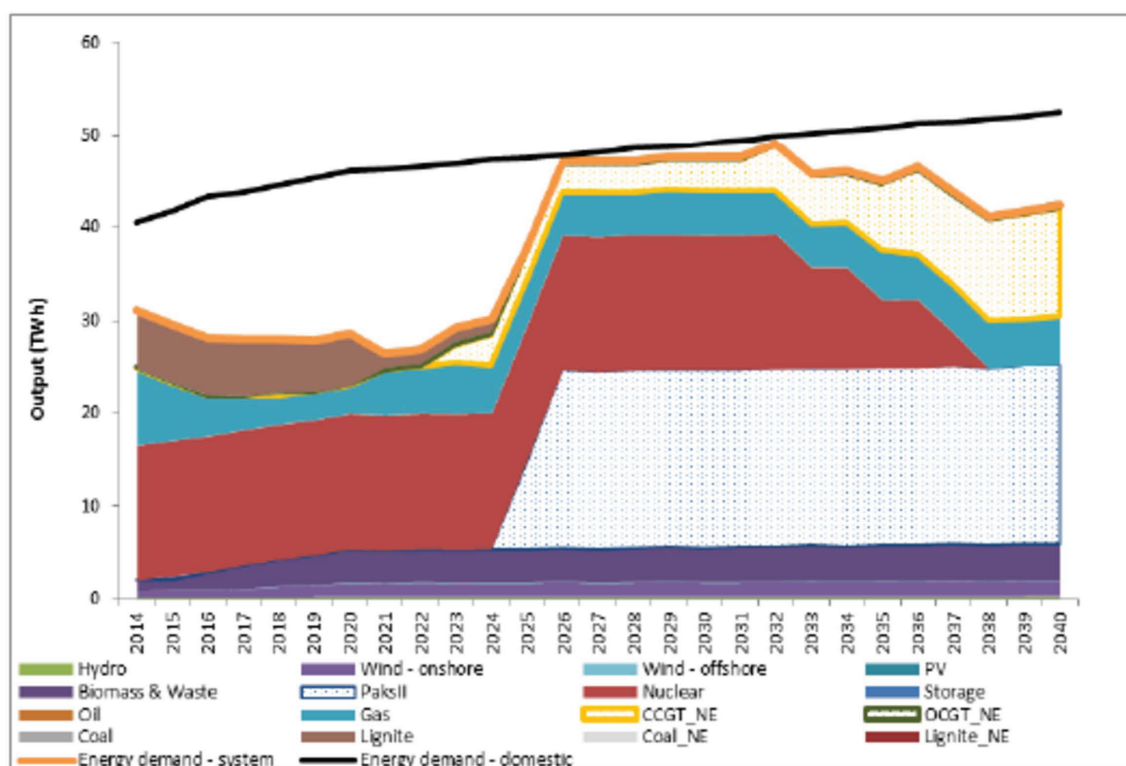
- (106) Η μελέτη χαρακτηρίζει επίσης επιτυχή τη σύζευξη των αγορών ενεργειακού εφοδιασμού με τη Σλοβακία, την Τσεχική Δημοκρατία και τη Ρουμανία και παραπέμπει στις προτάσεις που δημοσίευσε το ΕΔΔΣΜ-ΗΕ τον Οκτώβριο 2015 όπου η Ουγγαρία προσδιοριζόταν ως τμήμα μιας ενιαίας περιοχής συντονισμένης δυναμικότητας στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, στην οποία περιλαμβάνονται χώρες με τις οποίες δεν υπάρχουν ακόμη συμφωνίες σύζευξης, όπως η Αυστρία, η Γερμανία και η Πολωνία⁽⁴¹⁾). Η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι, σε σχέση με άλλα κράτη μέλη, διαθέτει ήδη μια σε υψηλό βαθμό ολοκληρωμένη αγορά ηλεκτρικής ενέργειας εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με δυνατότητα διασύνδεσης που ανέρχεται περίπου στο 75 % της συνολικής εγχώριας εγκατεστημένης δυναμικότητας παραγωγής, είναι δηλαδή αδρομερώς 8 φορές μεγαλύτερη από τον στόχο της ΕΕ για τα κράτη μέλη έως το 2020 και 5 φορές μεγαλύτερη από τον στόχο της ΕΕ για τα κράτη μέλη έως το 2030. Κατά την άποψη της Ουγγαρίας, αυτό αποτελεί επαρκή αιτιολογία για εξέταση των πιθανών στρεβλώσεων του ανταγωνισμού σε ευρύτερη κλίμακα.
- (107) Όσον αφορά την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών τόσο στο πραγματικό σενάριο όσο και απουσία του Paks II, η μελέτη NERA αντιμετωπίζει τους CCGT ή τους OCGT ως εισερχόμενες τεχνολογίες, ενώ θεωρεί ότι η εισοδος ή εξοδος άλλων τεχνολογιών, όπως οι ανανεώσιμες πηγές, ο άνθρακας και η πυρηνική ενέργεια είναι απίθανη από καθαρά οικονομική άποψη για τους ακόλουθους λόγους:
- Οι τρέχουσες και οι προγενέστερες αποφάσεις εισόδου μονάδων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας εξαρτώνται κατά βάση από τα κρατικά προγράμματα επιδοτήσεων, παρά από τις τιμές της αγοράς. Έτσι, τα μοντέλα που προσομοιώνουν τα βασικά μεγέθη της αγοράς δεν είναι σε θέση να προσδιορίσουν στην πράξη την πιθανότητα εισόδου ή εξόδου μονάδων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
 - Λόγω των ζητημάτων που άπτονται της κλιματικής αλλαγής, η εγκατάσταση μονάδων καύσης άνθρακα και λιγνίτη νέας κατασκευής με αμειώτους ρυθμούς στην ΕΕ είναι σήμερα εξαιρετικά αμφισβητούμενη, με προσφυγές κατά πολλών έργων μέσω διαδικασιών σε επίπεδο οργανισμών ή ενώπιον δικαστηρίων. Είναι, συνεπώς, ασαφές σε ποιο βαθμό τα έργα νέας κατασκευής είναι εφεξής εφικτά στην ΕΕ.

⁽⁴¹⁾ ΕΔΔΣΜ-ΗΕ (2015), All TSOs' proposal for Capacity Calculation Regions (CCRs) in accordance with Article 15(1) of the Commission Regulation (EU) 2015/1222 of 24 July 2015 establishing a Guideline on Capacity Allocation and Congestion Management, [Πρόταση όλων των διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς (ΔΣΜ) για τις περιφέρειες υπολογισμού δυναμικότητας σύμφωνα με το άρθρο 15 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1222 της Επιτροπής, της 24ης Ιουλίου 2015, σχετικά με τον καθορισμό κατευθυντήριων γραμμών για την κατανομή της δυναμικότητας και τη διαχείριση της συμφόρησης], 29 Οκτωβρίου 2015, σ. 9, άρθρο 9.

- γ) Η ανάπτυξη πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής νέας κατασκευής στην ΕΕ εξαρτάται επίσης από μια ενεργειακή στρατηγική που εμπεριέχει την πυρηνική ενέργεια και προϋποθέτει σημαντική κρατική και ρυθμιστική συνεργασία κατά τη διαδικασία προγραμματισμού και αδειοδότησης. Για έναν πυρηνικό σταθμό ηλεκτροπαραγωγής, ο προγραμματισμός και η ανάπτυξη αποτελεί εγχείρημα πολύ ευρύτερων διαστάσεων σε σύγκριση με τους CCGT και τους OCGT και τα αποτελέσματα εξαρτώνται σε μεγαλύτερο βαθμό από τις εθνικές πολιτικές και τη διακριτική ευχέρεια σε ρυθμιστικό επίπεδο. Θεωρείται, συνεπώς, ότι δεν κατασκευάζονται νέοι πυρηνικοί σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής εκτός από τους σταθμούς στις χώρες που διαθέτουν ήδη ενεργειακές πολιτικές υπέρ της πυρηνικής ενέργειας και μόνο για τα ενεργά έργα που βρίσκονται ήδη υπό κατασκευή και/ή έχουν ήδη συνάψει συμβάσεις EPC.
- (108) Η μελέτη NERA δείχνει ότι στο πραγματικό σενάριο (κατασκευή του Paks II), μπορούν να συναχθούν τα ακόλουθα συμπεράσματα:
- α) η ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας στην Ουγγαρία αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά έως το 2040·
 - β) η Ουγγαρία παρουσιάζει αυτή τη στιγμή έλλειμμα εφοδιασμού και πρέπει να εισάγει σημαντικές ποσότητες ηλεκτρικής ενέργειας. Το έλλειμμα αυτό αναμένεται να διευρυνθεί μεταξύ 2015 και 2025·
 - γ) παρά την έναρξη λειτουργίας του Paks II το 2025, η Ουγγαρία παραμένει καθαρός εισαγωγέας καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου επικάλυψης με τις σημερινές εν λειτουργία μονάδες του Paks NPP, και στη συνέχεια αρχίζει και πάλι να εξαρτάται όλο και περισσότερο από τις εισαγωγές·
 - δ) οι ανανεώσιμοι πόροι στην Ουγγαρία παρουσιάζουν αύξηση κατά τη διάρκεια των πρώτων ετών του πραγματικού σεναρίου με βάση τις προβολές του ΕΔΔΣΜ-ΗΕ, επιτυγχάνοντας τον στόχο του 10,9 % της καταναλούμενης ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές με ορίζοντα το 2020 σύμφωνα με το εθνικό σχέδιο για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας που ενέκρινε η Ουγγαρία.

Σχήμα 7

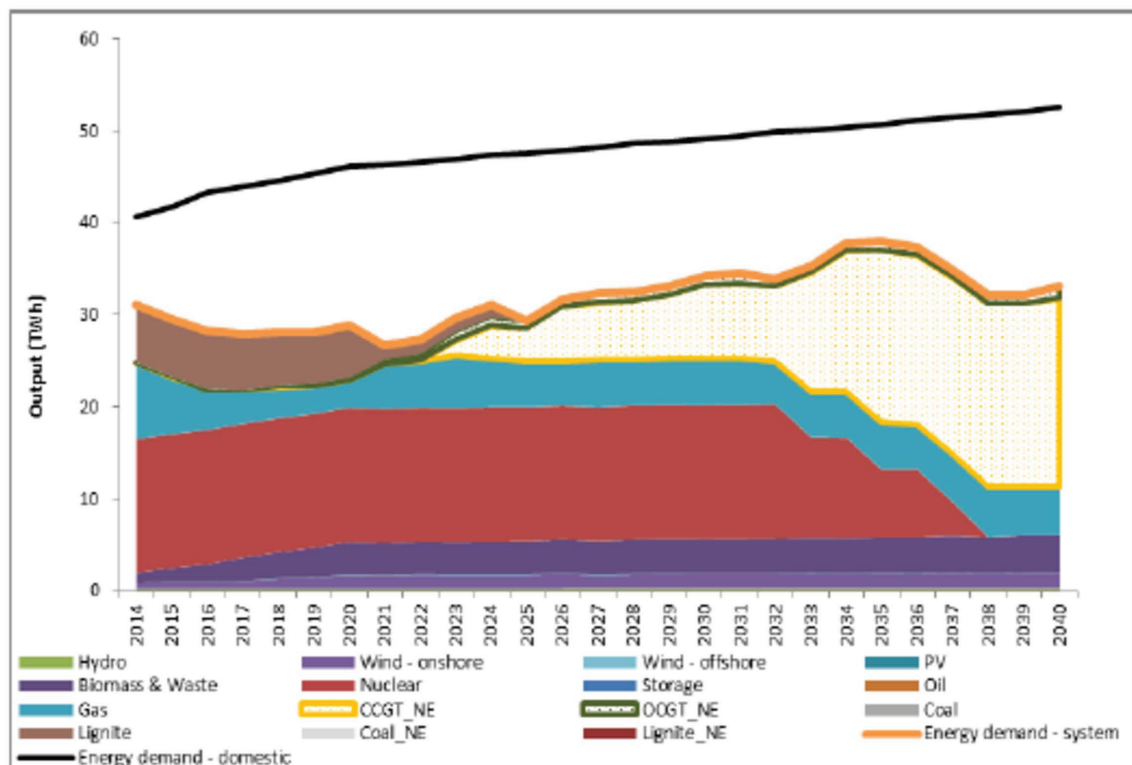
Προβλεπόμενη παραγωγή ανά τεχνολογία και εθνική ζήτηση έως το 2040 (πραγματικό σενάριο)

- (109) Όπως εξιγγήθηκε στην αιτιολογική σκέψη (93) ανωτέρω, η μελέτη NERA επαναλαμβάνει ότι αν δεν κατασκευαζόταν ο Paks II, η παρεμφερής δυναμικότητα που θα ήταν προτιμητέα από εμπορική άποψη έναντι άλλων ειδών επενδύσεων στον κλάδο της παραγωγής ενέργειας βάσει των όρων αγοράς της Ουγγαρίας θα παρέχονταν από αεριοστρόβιλους ανοικτού κυκλώματος («OCGT») και κλειστού κυκλώματος («CCGT»). Η μελέτη NERA διαπιστώνει ότι παρά την αντικατάσταση του μεγαλύτερου μέρους της δυναμικότητας του σταθμού Paks II με νέα δυναμικότητα φυσικού αερίου στην Ουγγαρία, η χώρα παραμένει σε μεγάλο βαθμό εξαρτώμενη από εισαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου προτυποποίησης στο αντιπαράδειγμα του φυσικού αερίου (βλέπε σχήμα 8).

Σχήμα 8

Προβλεπόμενη παραγωγή ανά τεχνολογία και εθνική ζήτηση έως το 2040 (αντιπαράδειγμα)

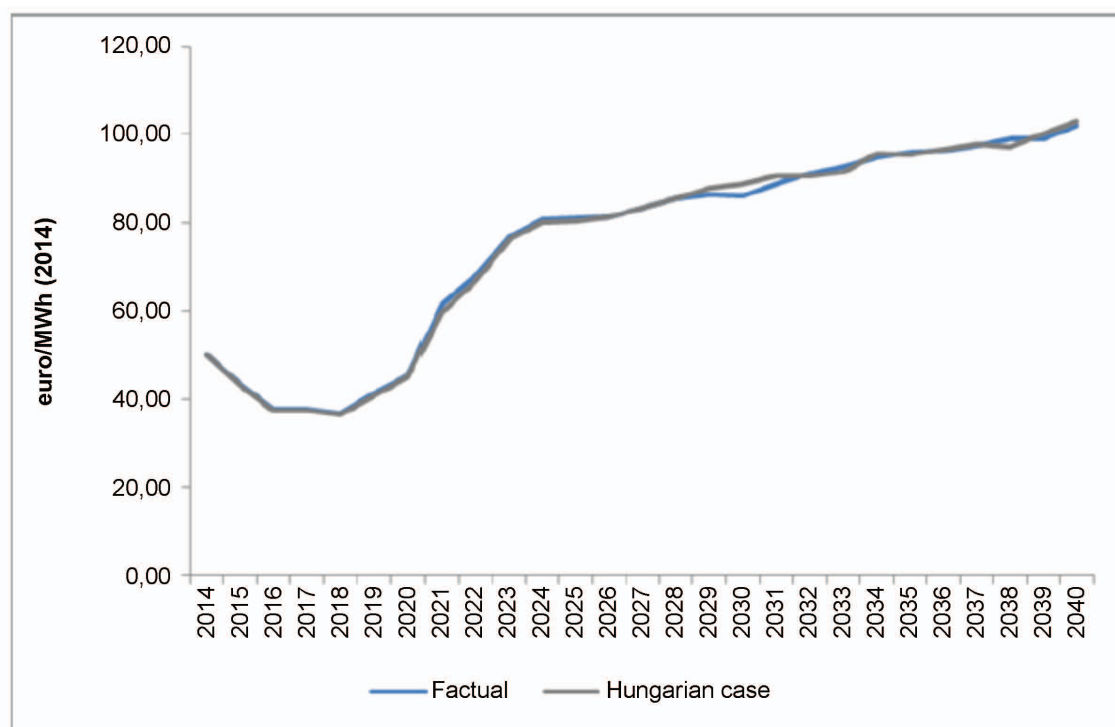

Πηγή: Μελέτη NERA.

- (110) Επιπλέον, η Ουγγαρία ισχυρίζεται ότι λόγω της μεγάλης σύγκλισης μεταξύ των τιμών αγοράς στις γειτονικές χώρες και στην Ουγγαρία, οι ανταγωνιστές θα μπορούν πιθανότατα να αντισταθμίσουν τους κινδύνους τους μέσω της εμπορίας ηλεκτρικής ενέργειας σε γειτονικές αγορές, χωρίς την ανάγκη για απευθείας εμπορία ουγγρικής ηλεκτρικής ενέργειας. Η Ουγγαρία υποστηρίζει, με βάση την προτυποποίηση της μελέτης NERA, ότι η τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας βασικού φορτίου στην περιφερειακή αγορά θα παρέμενε η ίδια στο αντιπαράδειγμα (βλέπε σχήμα 9).

Σχήμα 9

Διαφορά των συγγραφικών τιμών βασικού φορτίου μεταξύ του βασικού σεναρίου και του αντιπαραδείγματος

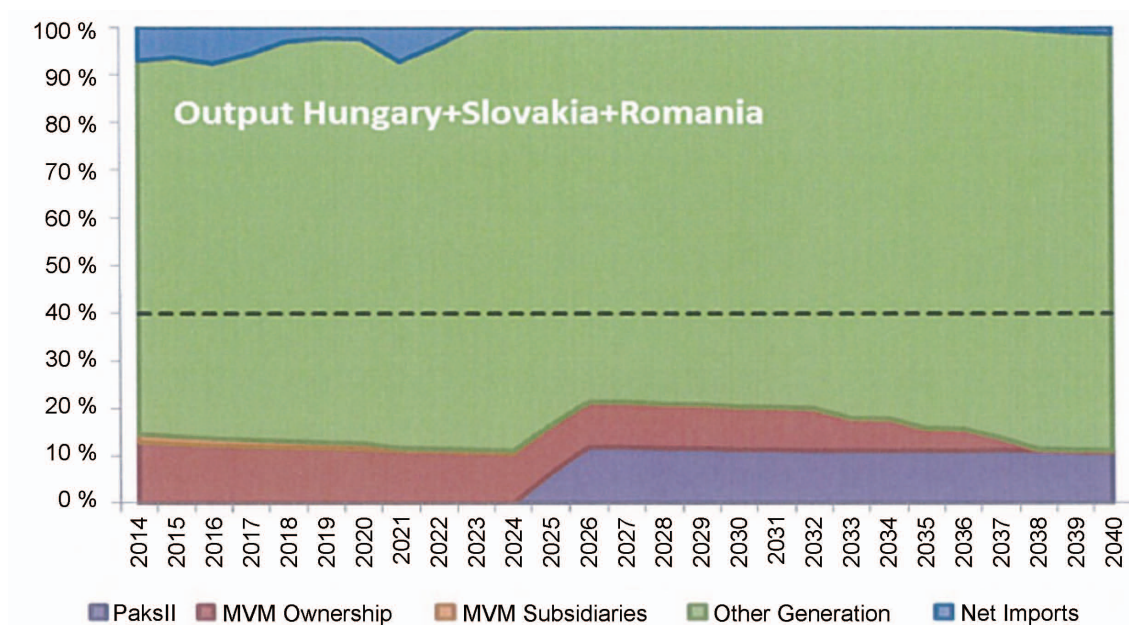

Πηγή: Μελέτη NERA.

- (111) Η Ουγγαρία υπογραμμίζει ότι αξιολόγησε τον πιθανό αντίκτυπο του Paks II σε ένα διευρυμένο πλαίσιο αγοράς. Ισχυρίζεται βασιζόμενη στη μελέτη NERA ότι, επειδή η Σλοβακία είναι η μικρότερη από τις γειτονικές αγορές με τις οποίες είναι σήμερα συζευγμένη η Ουγγαρία, οι πιθανές επιπτώσεις του Paks II θα ήταν πιο αισθητές στη συγκεκριμένη χώρα. Υποστηρίζει ότι η παρουσία του Paks II στην εν λόγω συζευγμένη αγορά θα παρέμενε σε ένα επίπεδο της τάξης του 20 % περίπου έως το 2040.
- (112) Η μελέτη NERA εξετάζει επίσης μια πιθανή ευρύτερη συζευγμένη αγορά (Ουγγαρία + Σλοβακία + Ρουμανία) υποστηρίζοντας ότι αυτές είναι οι εγγύτερες γειτονικές αγορές με τις οποίες είναι σήμερα συζευγμένη η Ουγγαρία. Βάσει αυτού, η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι ακόμη και το άθροισμα των μεριδίων αγοράς του ομίλου MVM και της Paks II (μεταξύ 10 % και 20 %) στη συζευγμένη αγορά Ουγγαρίας + Σλοβακίας + Ρουμανίας θα υπολειπόταν του κατώτατου ορίου το οποίο θα σηματοδοτούσε πιθανή δεσπόζουσα θέση στην αγορά (βλέπε σχήμα 10).

Σχήμα 10

Άθροισμα των μεριδίων αγοράς του ομίλου MVM και της Paks II με βάση την παραγωγή (MWh) στις αγορές Ουγγαρίας + Σλοβακίας + Ρουμανίας

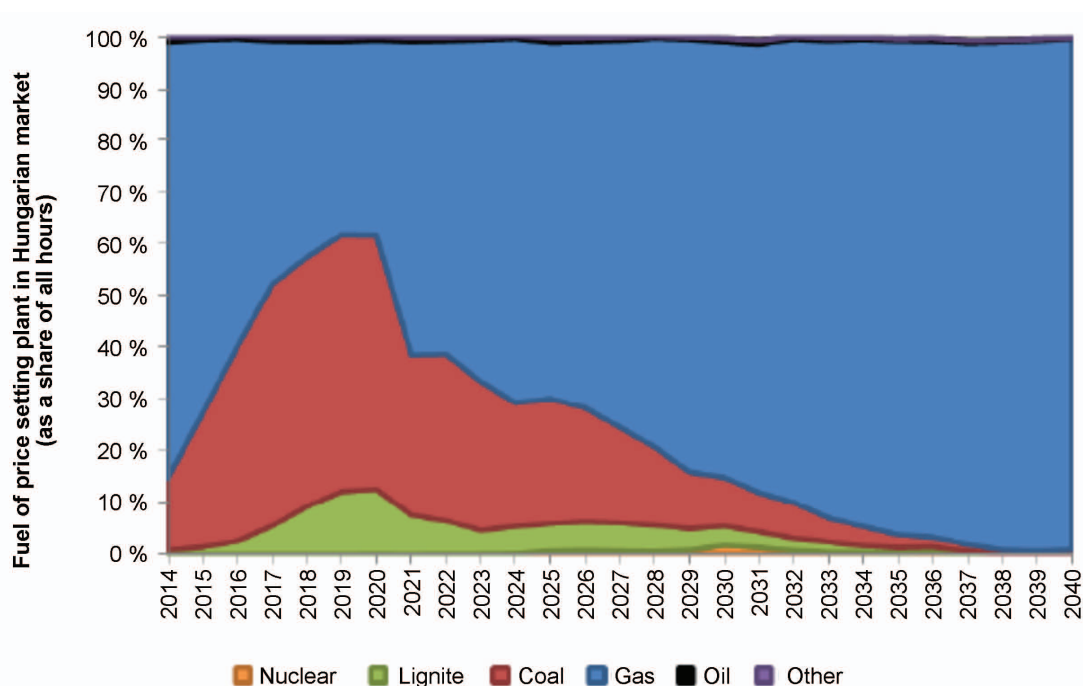

Πηγή: Μελέτη NERA.

- (113) Επίσης, η Ουγγαρία υπογραμμίζει ότι, τόσο τους θερινούς όσο και τους χειμερινούς μήνες, η τεχνολογία που καθορίζει τις τιμές είναι οι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής λιγνίτη και άνθρακα με υψηλότερο οριακό κόστος από τον Paks II, πράγμα που σημαίνει ότι ο Paks II αναμένεται να παραμείνει αποδέκτης τιμών και όχι διαμορφωτής των τιμών ακόμη και κατά την περίοδο επικάλυψης της λειτουργίας του Paks NPP και του Paks II στη διάρκεια της οποίας η πιθανότητα να αναχθεί η πυρηνική ενέργεια στην τεχνολογία που καθορίζει τις τιμές θα είναι αισθητά μικρότερη του 5 % επί του συνόλου των ωρών (βλέπε σχήμα 11).

Σχήμα 11

Καύσιμο που καθορίζει τις τιμές στην ουγγρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας

Πηγή: Μελέτη NERA.

- (114) Η Ουγγαρία υποστηρίζει επίσης, σε αντίθεση με τις διαπιστώσεις της Επιτροπής στην αιτιολογική σκέψη (144) της απόφασης κίνησης της διαδικασίας, ότι ο πυρηνικός σταθμός ηλεκτροπαραγωγής Paks II δεν θα προκαλέσει κίνδυνο ρευστότητας στην αγορά χονδρικής περιορίζοντας τον αριθμό των προσφορών προμήθειας. Διατείνεται ότι ως χωριστή μονάδα παραγωγής, ο νέος σταθμός παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας αναμένεται να ενισχύσει τη ρευστότητα και την πολυμορφία της προμήθειας παραγόμενης ενέργειας. Η Ουγγαρία επισημαίνει επίσης ότι ο Paks II δεν έχει αυτή τη στιγμή πελατειακή βάση για απευθείας πώληση ηλεκτρικής ενέργειας χωρίς εμπορία της στην αγορά.
- (115) Η Ουγγαρία στηρίζεται σε σειρά επιχειρημάτων τα οποία είχε προβάλει το Ηνωμένο Βασίλειο στην υπόθεση Hinkley Point C ⁽⁴²⁾ όσον αφορά τις πιθανές στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και υποστηρίζει ότι έχουν εφαρμογή και στην περίπτωση του Paks II. Τα επιχειρήματα αυτά έχουν ως εξής:
- Το μέτρο διατηρεί την έκθεση του δικαιούχου στις δυνάμεις της αγοράς και του προσφέρει κίνητρα για ανταγωνιστική συμμετοχή του στην αγορά χονδρικής ηλεκτρικής ενέργειας. Η Ουγγαρία υιοθετεί αυτό το επιχειρήμα και προσθέτει ότι δεν θα προσφέρει λειτουργική ενίσχυση υπό μορφή συμβάσεων επί διαφοράς για τον Paks II.
 - Το μέτρο δεν θα έχει σημαντικές επιπτώσεις στις ροές διασύνδεσης και στα κίνητρα για επένδυση στις διασυνδέσεις με γειτονικές χώρες. Η Ουγγαρία επαναλαμβάνει ότι η ουγγρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας αποτελεί ήδη ικανοποιητικά διασυνδεδεμένη αγορά και ότι υπάρχουν τέσσερα έργα διασύνδεσης στο στάδιο της ανάπτυξης.
 - Το μέτρο δεν θα έχει επιπτώσεις στις διαφορές τιμών μεταξύ της Ουγγαρίας και των γειτονικών αγορών που είναι σήμερα συνδεδεμένες μέσω διασυνδέσεων.
- (116) Επιπροσθέτως, στις 28 Ιουλίου 2016 η Ουγγαρία υπέβαλε συμπληρωματικές πληροφορίες απαντώντας στα ζητήματα που εγείρει η Επιτροπή στην ενότητα 3.3.7 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας σχετικά με τη συνολική εξισορρόπηση των στρεβλώσεων που ενδέχεται να προκαλέσει το μέτρο στην εσωτερική αγορά, σε περίπτωση που η Επιτροπή καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το μέτρο ενέχει κρατική ενίσχυση.

⁽⁴²⁾ Απόφαση (ΕΕ) 2015/658 της Επιτροπής, της 8ης Οκτωβρίου 2014, σχετικά με το μέτρο ενίσχυσης SA.34947 (2013/C) (πρώην 2013/N) που προτίθεται να εφαρμόσει το Ηνωμένο Βασίλειο με σκοπό τη στήριξη του πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής Hinkley Point C (ΕΕ L 109 της 28.4.2015, σ. 44).

- (117) Σε αυτές, η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι ο Paks II, οι διάδοχοι και οι θυγατρικές του θα είναι πλήρως διακριτές οντότητες σε νομικό και διαρθρωτικό επίπεδο, ότι θα διαθέτουν ανεξάρτητη εξουσία λήψης αποφάσεων κατά την έννοια των παραγράφων 52 και 53 της κωδικοποιημένης ανακοίνωσης για τις συγκεντρώσεις⁽⁴³⁾ και ότι η διατήρηση, η διαχείριση και η εκμετάλλευσή τους θα είναι ανεξάρτητη από, και χωρίς σύνδεση με, τον όμιλο MVM και όλες τις επιχειρήσεις, τους διαδόχους και τις θυγατρικές του, καθώς και τις άλλες ελεγχόμενες από το Δημόσιο εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή και στη χονδρική ή λιανική πώληση της ενέργειας.
- (118) Επιπροσθέτως, όσον αφορά την πώληση ηλεκτρικής ενέργειας από τον Paks II, στις ίδιες παρατηρήσεις η Ουγγαρία εξηγεί ότι η στρατηγική εμπορίας της παραγόμενης από τον Paks II ηλεκτρικής ενέργειας θα είναι στρατηγική βελτιστοποίησης του εμπορικού κέρδους με όρους πλήρους ανταγωνισμού και θα υλοποιείται μέσω εμπορικών συναλλαγών που θα συνάπτονται μέσω προσφορών των οποίων η εκκαθάριση θα πραγματοποιείται με διαφανείς όρους σε πλατφόρμα εμπορίας ή σε χρηματιστήριο. Η Ουγγαρία υποστηρίζει επίσης ότι η στρατηγική για την εμπορία της παραγόμενης από τον Paks II ηλεκτρικής ενέργειας (αφαιρούμενης της ίδιας κατανάλωσης του Paks II) θα είναι σχεδιασμένη ως εξής:
- α) Στάδιο 1: Ο Paks II πωλεί τουλάχιστον το 30 % της συνολικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην προημερήσια, ενδοημερήσια και προθεσμιακή αγορά της ουγγρικής χρηματιστηριακής αγοράς ενέργειας (HUPX). Μπορούν να χρησιμοποιηθούν άλλες παρεμφερείς χρηματιστηριακές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας υπό την προϋπόθεση συμφωνίας ή συγκατάθεσης των πηρεσιών της Επιτροπής, η οποία χορηγείται ή απορρίπτεται εντός δύο εβδομάδων από τη διατύπωση σχετικού αιτήματος από τις ουγγρικές αρχές.
- β) Στάδιο 2: το υπόλοιπο της συνολικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας του Paks II θα πωλείται από τον Paks II με αμερόληπτους, διαφανείς και χωρίς αποκλεισμούς όρους μέσω δημοπρασιών. Οι όροι για τις εν λόγω δημοπρασίες θα καθορίζονται από την ουγγρική ρυθμιστική αρχή ενέργειας, και θα είναι παρεμφερείς με τις απαιτήσεις δημοπράτησης που έχουν επιβληθεί στην MVM Partner [(απόφαση 741/2011 της ουγγρικής ρυθμιστικής αρχής)]. Η Ουγγαρία βεβαιώνει ότι η ουγγρική ρυθμιστική αρχή ενέργειας θα εποπτεύει επίσης τη διεξαγωγή των δημοπρασιών. Η Ουγγαρία επιβεβαίωσε επίσης ότι την εκμετάλλευση της πλατφόρμας δημοπρασιών για το στάδιο 2 θα αναλάβει η Paks II και εγγυήθηκε ότι οι προσφορές πώλησης και αγοράς θα είναι διαθέσιμες με ισότιμους όρους σε όλους τους αδειοδοτημένους ή καταχωρισμένους εμπόρους με τους ίδιους όρους αγοράς. Η Ουγγαρία δεσμεύεται ότι το σύστημα εκκαθάρισης των προσφορών θα είναι ελέγξιμο και διαφανές και ότι δεν θα επιβληθούν περιορισμοί στην τελική χρήση της αγοραζόμενης ηλεκτρικής ενέργειας.

3.3. ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΥΓΓΑΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΚΙΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

- (119) Η Ουγγαρία εξηγεί ότι, στο μέτρο που το έργο εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης Ευρατόμ (π.χ. άρθρο 41 και παράρτημα II, άρθρα 52 έως 66 και άρθρο 103), η κυβέρνηση της Ουγγαρίας θεωρεί ότι η ΣΛΕΕ και, ειδικότερα, οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις που περιέχονται στα άρθρα 107 και 108 της ΣΛΕΕ δεν έχουν εφαρμογή. Υποστηρίζει ότι η Συνθήκη Ευρατόμ αποτελεί ειδικό νόμο (*lex specialis*) της ΣΛΕΕ. Κατά συνέπεια, στις περιπτώσεις που η άσκηση εξουσιών βάσει της Συνθήκης Ευρατόμ παρεμποδίζεται από την άσκηση εξουσιών που απορρέουν από τη ΣΛΕΕ, υπερισχύουν οι διατάξεις της Συνθήκης Ευρατόμ. Για την τεκμηρίωση του ισχυρισμού της, η Ουγγαρία βασίζεται στην απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση *Kernkraftwerke Lippe-Ems GmbH*⁽⁴⁴⁾.
- (120) Η Ουγγαρία επισημαίνει ότι παρόλο που η Συνθήκη Ευρατόμ δεν θεσπίζει ειδική δέσμη κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις, το άρθρο 6 στοιχείο δ) και το άρθρο 70 της Συνθήκης Ευρατόμ καθιστούν σαφές ότι δεν υφίσταται γενική απαγόρευση των κρατικών ενισχύσεων και ότι σε συγκεκριμένες περιπτώσεις ενθαρρύνονται οι επιδοτήσεις από τα κράτη μέλη.
- (121) Η Ουγγαρία υπογραμμίζει ότι η χρηματοδότηση του έργου στον κλάδο της πυρηνικής ενέργειας ενέχει υποχρέωση κοινοποίησης κατά την έννοια του άρθρου 43 της Συνθήκης Ευρατόμ. Υποστηρίζει επίσης ότι, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1209/2000 της Επιτροπής⁽⁴⁵⁾, σε περίπτωση νέου έργου το εκάστοτε κράτος μέλος πρέπει να παρέχει τα στοιχεία που αφορούν τις μεθόδους χρηματοδότησης. Η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι είχε προσκομίσει όλες τις αναγκαίες πληροφορίες βάσει των άρθρων 41 και 43 της Συνθήκης Ευρατόμ και δεδομένου ότι η συμφωνία προμήθειας καυσίμων⁽⁴⁶⁾ είχε εγκριθεί από τον Οργανισμό Εφοδιασμού της Ευρατόμ τον Απρίλιο 2015, η Ουγγαρία πιστεύει ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε τώρα να ισχυριστεί ότι η χρηματοδότηση του έργου μπορεί να είναι παράνομη.

⁽⁴³⁾ Κωδικοποιημένη ανακοίνωση της Επιτροπής για θέματα δικαιοδοσίας βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 139/2004 του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (ΕΕ C 95 της 16.4.2008, σ. 1).

⁽⁴⁴⁾ Απόφαση 94/285/Ευρατόμ της Επιτροπής, της 21ης Φεβρουαρίου 1994, σχετικά με τη διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 53 δεύτερο εδάφιο της συνθήκης ΕΚΑΕ (ΕΕ L 122 της 17.5.1994, σ. 30), σημείο 22.

⁽⁴⁵⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1209/2000 της Επιτροπής, της 8ης Ιουνίου 2000, περί προσδιορισμού των διαδικασιών για την πραγματοποίηση των ανακοινώσεων που προβλέπονται στο άρθρο 41 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΕ L 138 της 9.6.2000, σ. 12).

⁽⁴⁶⁾ Βλέπε αιτιολογική σκέψη 13 στοιχείο γ).

- (122) Η Ουγγαρία συγκρίνει τη Συνθήκη Ευρατόμ με τη Συνθήκη ΕΚΑΧ με το σκεπτικό ότι είναι και οι δύο τομειακού χαρακτήρα και υποστηρίζει ότι η Συνθήκη ΕΚΑΧ περιλαμβάνει εκτεταμένη απαγόρευση των κρατικών ενισχύσεων η οποία ευθυγραμμίζεται στην πράξη με το άρθρο 107 του ΣΛΕΕ, δυνάμει του άρθρου 67 και του άρθρου 95 της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι εφαρμόζοντας τους κανόνες που θεσπίζονται στη ΣΛΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις η Επιτροπή θα παρερμήνευε τον κανονιστικό στόχο που επιδίωκαν οι συντάκτες της Συνθήκης Ευρατόμ, η οποία δεν προβλέπει συγκεκριμένες διατάξεις για τις κρατικές ενισχύσεις.
- (123) Η Ουγγαρία επισημαίνει επίσης ότι καμία άλλη επένδυση τύπου μετοχικού κεφαλαίου για την κατασκευή πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής στην Ένωση δεν αποτέλεσε ποτέ αντικείμενο έρευνας από την Επιτροπή για ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης, π.χ., οι περιπτώσεις της Flamanville ή του Hanhikivi. Κατά την άποψη της Ουγγαρίας, η επένδυση στο Hinkley Point C αποτέλεσε αντικείμενο έρευνας για ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης αποκλειστικά και μόνο επειδή είχε συγκεκριμένα χαρακτηριστικά (όπως η εγγύηση πίστωσης από το Δημόσιο και η σύμβαση επί διαφοράς) αντίθετα με άλλες επενδύσεις στην Ευρώπη.

4. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ

4.1. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

- (124) Οι παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στην Επιτροπή από τα ακόλουθα τρίτα ενδιαφερόμενα μέρη περιείχαν ποσοτικές πληροφορίες και ανάλυση σχετικά με την ύπαρξη των μέτρων:
- παρατηρήσεις από τον Ούγγρο Βουλευτή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (BEK), κ. Benedek János («παρατηρήσεις János»),
 - παρατηρήσεις από την Green Peace («παρατηρήσεις GP») στις οποίες περιλαμβάνεται μία μελέτη που εκπονήθηκε από τους οικονομικούς της συμβούλους, Candole Partners («μελέτη Candole») ⁽⁴⁷⁾,
 - παρατηρήσεις του EnergiaKlub («παρατηρήσεις EK») στις οποίες περιλαμβάνεται μία μελέτη που εκπονήθηκε από τον κ. Balazs Felsmann («μελέτη «Felsmann») ⁽⁴⁸⁾.

Οι παρατηρήσεις János

- (125) Οι παρατηρήσεις János επικεντρώνονται στο κόστος ιδιοκτησίας, κόστος το οποίο δεν περιλαμβάνεται στη σύμβαση EPC (βλέπε ενότητα 2.5.2 της παρούσας απόφασης) και υποστηρίζουν ότι το εν λόγω κόστος μπορεί να υπολογίζεται πολύ χαμηλότερο από αυτό που πραγματικά είναι. Συγκεκριμένα, υποστηρίζονται τα εξής:
- α) Δεδομένου ότι η σύμβαση EPC για τον Paks II συντάχθηκε στη βάση του «σχεδίου Leningradskaya» ⁽⁴⁹⁾, είναι εύλογο να υποθέσει κανείς ότι θα απαιτηθεί πρόσθετη επένδυση σε σύστημα ασφαλείας το οποίο θα κοστίσει τουλάχιστον 1 δισεκατ. EUR.
 - β) Το σύστημα άμεσης ψύξης με κύκλωμα ψυχρού νερού δεν είναι αρκετό για την ψύξη του νερού σε περίπτωση παράλληλης λειτουργίας του Paks NPP και του Paks II στη διάρκεια των θερμών ημερών του θέρους. Αυτό θα αποτελέσει πρόσθετη περιβαλλοντική επιβάρυνση και θα απαιτήσει επένδυση σε ένα πιο αποτελεσματικό σύστημα ψύξης με ψυκτικό πύργο, το οποίο κοστίζει περίπου 40 % περισσότερο από ένα σύστημα άμεσης ψύξης.
 - γ) Το ποσό που προβλέπεται να κατατεθεί στο Κεντρικό Ταμείο Πυρηνικής Ενέργειας είναι απίθανο να επαρκεί για την αποθήκευση των ραδιενεργών αποβλήτων και την οριστική παύση εργασιών. Πιο συγκεκριμένα, η προσωρινή αποθήκευση, η τελική απόθεση των πυρηνικών αποβλήτων και η οριστική παύση λειτουργίας θα κόστιζαν τουλάχιστον 150 εκατ. EUR, 1,54 δισεκατ. EUR και 1,734 δισεκατ. EUR, αντίστοιχα.
 - δ) Η απαιτούμενη αναβάθμιση του δικτύου για την ολοκλήρωση των μονάδων των νέων πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων για το σύστημα καλωδίων 400kV και το βοηθητικό καλώδιο υψηλής τάσης 120kV, μπορεί να κοστίσει έως και 1,6 δισεκατ. EUR.
 - ε) Οι επενδύσεις που απαιτούνται για τη συμμόρφωση με τους κανονισμούς του πραγματικού δικτύου, τόσο για αντλητικό σταθμό ηλεκτροπαραγωγής όσο και για τις πρόσθετες μονάδες παραγωγής της εφεδρικής ισχύος, οι οποίες πρέπει κατά τον νόμο να είναι ισοδύναμες με τη μεγαλύτερη εθνική μονάδα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, θα κόστιζαν έως και 1,2 δισεκατ. EUR.

⁽⁴⁷⁾ Βλέπε Candole Partners — NPP Paks II, Economic Feasibility Assessment [NPP Paks II, Μελέτη οικονομικής σκοπιμότητας], Φεβρουάριος 2016, διατίθεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.greenpeace.org/hungary/Global/hungary/kampanyok/atome-nergia/paks2/NPP%20Paks%20II%20Candole.pdf>.

⁽⁴⁸⁾ Βλέπε Felsmann Balázs, «Működhet-e Paks II állami támogatások nélkül? Az erőműtársaság vállalatgazdasági közéletében», στην ηλεκτρονική διεύθυνση: https://energiaklub.hu/sites/default/files/paks2_allami_tamogatas_2015jun.pdf.

⁽⁴⁹⁾ Περιγραφή του πυρηνικού σταθμού Leningradskaya διατίθεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://atomproekt.com/en/activity/generation/vver/leningr_npp/ (ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 24 Φεβρουαρίου 2017).

στ) Οι ζημιές από τον περιορισμό της λειτουργίας ενός εκ των δύο γειτονικών πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής για λόγους εξισορρόπησης του συστήματος θα μπορούσαν να προκαλέσουν συνολική οικονομική ζημία της τάξης του 1,2 δισεκατ. EUR.

ζ) Οι διάφοροι φόροι και δασμοί που δεν περιλαμβάνονται στη σύμβαση EPC ενδέχεται να αθροίζονται σε ένα επιπλέον ποσό ύψους 1,8 δισεκατ. EUR.

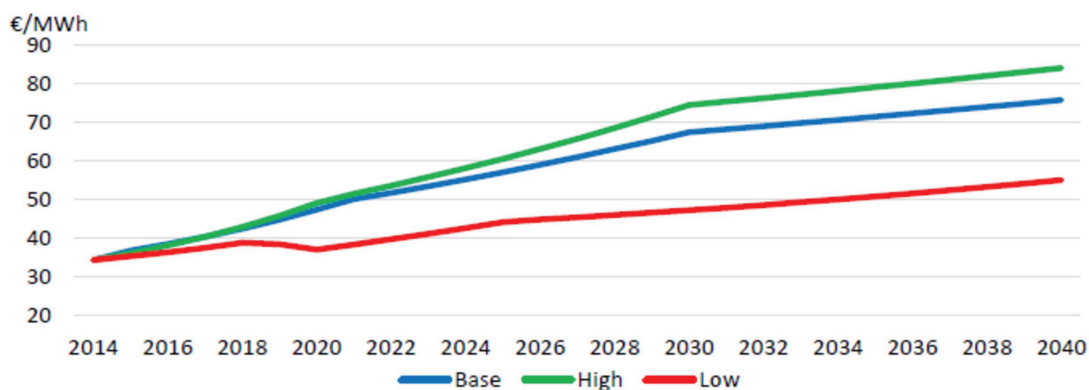
- (126) Στις παρατηρήσεις υποστηρίζεται ότι τα επιμέρους στοιχεία κόστους που απαριθμούνται στην αιτιολογική σκέψη 125 θα πρέπει να προστεθούν στο κόστος του έργου, με αποτέλεσμα δραματική μείωση του ΣΕΑ του έργου. Επισημαίνεται επίσης ότι οι καθυστερήσεις και η μικρότερη διάρκεια ζωής του σταθμού θα μειώσουν ακόμη περισσότερο τον ΣΕΑ του έργου.

Η μελέτη Candole

- (127) Η μελέτη Candole χρησιμοποιεί τις υποθέσεις και τις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στην οικονομική μελέτη και εξετάζει τη βιωσιμότητα του έργου Paks II. Συγκεκριμένα, υποστηρίζει ότι οι προβλέψεις τιμών που χρησιμοποιούνται από την οικονομική μελέτη μπορεί να είναι υπερβολικά αισιόδοξες και ότι η επιλογή πιο ρεαλιστικών προβλέψεων τιμών θα καθιστούσε το έργο ζημιόγono ακόμη και αν γίνουν δεκτές οι υποθέσεις λειτουργίας της οικονομικής μελέτης.
- (128) Για να αποδείξει τον ισχυρισμό της, η μελέτη Candole αναπτύσσει τη δική της μακροπρόθεσμη πρόβλεψη τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας. Συγκεκριμένα, προβλέπει τις μακροπρόθεσμες μελλοντικές τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας χρησιμοποιώντας τις προβλέψεις τιμών για τον άνθρακα, το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο από την έκδοση της παγκόσμιας ενεργειακής ανασκόπησης (WEA) του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας (ΔΟΕ) για το 2015 και υπολογίζει το οριακό κόστος παραγωγής για τους διάφορους τύπους μονάδων παραγωγής⁽⁵⁰⁾. Επίσης, καταρτίζει χωριστή πρόβλεψη για διάφορα μελλοντικά σενάρια τα οποία εξετάζονται στην παγκόσμια ενεργειακή ανασκόπηση του ΔΟΕ για το 2015, συγκεκριμένα i) το «σενάριο νέων πολιτικών», που αντιστοιχεί σε πολιτικές και εκτελεστικά μέτρα που έχουν αντίκτυπο στις αγορές ενέργειας και είχαν υιοθετηθεί έως και λίγους μήνες πριν δημοσιευθεί η παγκόσμια ενεργειακή ανασκόπηση του ΔΟΕ για το 2015, σε συνδυασμό με τις σχετικές δεδηλωμένες προθέσεις πολιτικής, ii) το «σενάριο τρεχουσών πολιτικών», που αντιστοιχεί στις πολιτικές που είχαν τεθεί σε ισχύ λίγους μήνες πριν δημοσιευθεί η μελέτη Candole και iii) το «σενάριο χαμηλής τιμής πετρελαίου» που διερευνά τις επιπτώσεις των σταθερά χαμηλότερων τιμών (λόγω των χαμηλότερων τιμών πετρελαίου) στο σύστημα ενέργειας⁽⁵¹⁾. Το γράφημα που ακολουθεί παρουσιάζει τις μακροπρόθεσμες προβλέψεις τιμών για την ηλεκτρική ενέργεια όπως προκύπτουν για καθένα από τα τρία σενάρια.

Σχήμα 12

Καμπύλες μακροπρόθεσμων προβλέψεων τιμών για την ηλεκτρική ενέργεια (EUR/MWh)

Πηγή: Candole Partners.

- (129) Το σχήμα δείχνει ότι το σενάριο τρεχουσών πολιτικών συνεπάγεται ελαφρώς αυξημένες μελλοντικές τιμές ηλεκτρικής ενέργειας, ενώ το σενάριο χαμηλής τιμής πετρελαίου συνεπάγεται σημαντικά χαμηλότερες μελλοντικές τιμές ηλεκτρικής ενέργειας έναντι του κεντρικού σεναρίου νέων πολιτικών, δηλαδή του σεναρίου που χρησιμοποιήθηκε στα στοιχεία που υπέβαλε η Ουγγαρία.

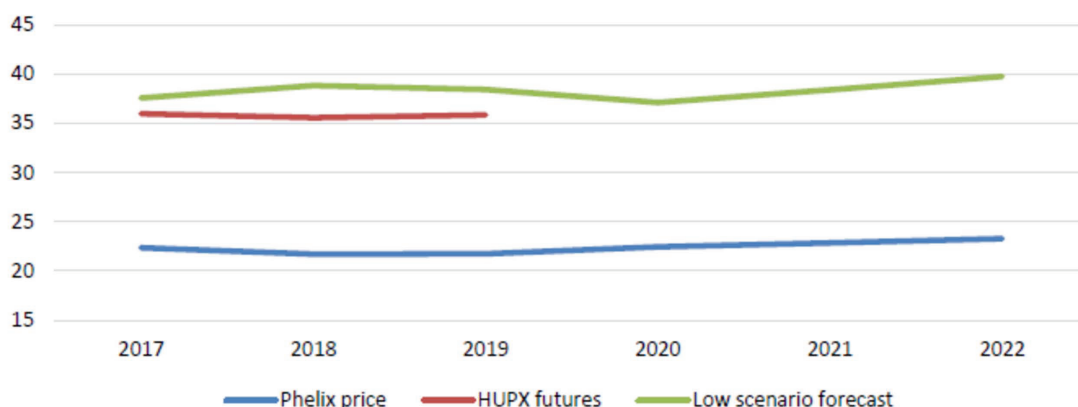
⁽⁵⁰⁾ Για την παγκόσμια ενεργειακή ανασκόπηση του ΔΟΕ για το 2015, βλέπε <http://www.worldenergyoutlook.org/weo2015/>

⁽⁵¹⁾ Η παγκόσμια ενεργειακή ανασκόπηση του ΔΟΕ για το 2015 εξετάζει επίσης ένα τέταρτο σενάριο, το λεγόμενο «σενάριο 450» που χαράσσει μια πορεία για την επίτευξη του κλιματικού στόχου των 2 °C, ο οποίος μπορεί να επιτευχθεί με τεχνολογίες που σύντομα αναμένεται να καταστούν διαθέσιμες σε εμπορική κλίμακα.

- (130) Εκτός από τις προβλέψεις στο Σχήμα 12, η μελέτη Candole συγκρίνει επίσης τη μακροπρόθεσμη πρόβλεψη τιμών ηλεκτρικής ενέργειας βάσει του σεναρίου χαμηλής τιμής πετρελαίου της παγκόσμιας ενεργειακής ανασκόπησης του ΔΟΕ για το 2015 με τις συμβάσεις μελλοντικής εκπλήρωσης που αποτέλεσαν αντικείμενο διαπραγμάτευσης (τον Φεβρουάριο του 2016) στη γερμανική και στην ουγγρική χρηματιστηριακή αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Οι σχετικές καμπύλες παρουσιάζονται στο σχήμα 13 κατωτέρω.

Σχήμα 13

Καμπύλες μακροπρόθεσμων προβλέψεων τιμών ηλεκτρικής ενέργειας (EUR/MWh)

Πηγή: Candole Partners.

- (131) Το σχήμα δείχνει ότι έως το έτος 2022, όσο οι γερμανικές-αυστριακές συμβάσεις θα μπορούν να αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης, οι τιμές των γερμανικών συμβολαίων μελλοντικής εκπλήρωσης θα είναι κατώτερες της πρόβλεψης τιμών του σεναρίου της χαμηλής τιμής πετρελαίου της παγκόσμιας ενεργειακής ανασκόπησης του ΔΟΕ για το 2015. Το ίδιο ισχύει για τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης του ουγγρικού χρηματιστηρίου που μπορούν να αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης έως το 2019⁽⁵²⁾.
- (132) Με βάση τις ανωτέρω παραμέτρους, η μελέτη Candole καταλήγει στο συμπέρασμα ότι με βάση τις μακροπρόθεσμες προβλέψεις τιμών ηλεκτρικής ενέργειας όπως αποτυπώνονται στην οικονομική μελέτη, το έργο του Paks II θα είναι ζημιολόγο ακόμη και αν γίνουν δεκτές οι υποθέσεις λειτουργίας της οικονομικής μελέτης⁽⁵³⁾.

Οι παρατηρήσεις ΕΚ

- (133) Οι παρατηρήσεις ΕΚ εντοπίζουν πιθανές αδυναμίες την απόφαση κίνησης της διαδικασίας της Επιτροπής, καθώς και προβληματικά σημεία στην οικονομική μελέτη της Ουγγαρίας. Αναδεικνύουν επίσης ορισμένους κινδύνους που πρόκειται να αντιμετωπίσει το έργο. Τέλος, συνοδεύονται από τη μελέτη Felsmann, εν είδει ποσοτικής ανάλυσης της βιωσιμότητας του Paks II. Η μελέτη υπολογίζει την καθαρή παρούσα αξία του έργου Paks II χρησιμοποιώντας τις λειτουργικές δαπάνες του υφιστάμενου Paks NPP και βρίσκει ότι στην πλειονότητα των εξεταζόμενων σεναρίων το έργο θα είναι ζημιολόγο.
- (134) Όσον αφορά την απόφαση κίνησης της διαδικασίας, στις παρατηρήσεις ΕΚ επισημαίνεται ότι ορισμένα στοιχεία κόστους είχαν παραλειφθεί στην αξιολόγηση που περιλαμβανόταν στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας ή δεν είχαν εξεταστεί στην ολότητά τους. Π.χ., υποστηρίζεται ότι δεν είναι σαφές σε ποιο βαθμό το ποσό στη σύμβαση EPC περιλάμβανε το πιθανό πρόσθετο κόστος της πυρηνικής ασφάλειας, το κόστος της απαιτούμενης ανάπτυξης του δικτύου για την ολοκλήρωση των δύο νέων αντιδραστήρων του Paks II στο σύστημα ή την κατασκευή του κατάλληλου συστήματος ψύξης. Διατυπώνονται επίσης επιφυλάξεις εάν τα έξοδα των προκαταρκτικών μελετών, των αδειών, της επικοινωνίας αποτυπώνονται με ακρίβεια.

⁽⁵²⁾ Η διαφορά μεταξύ των γερμανικών και των ουγγρικών τιμών μελλοντικής εκπλήρωσης υποστηρίζεται ότι μπορεί να προέρχεται από την ατελή σύζευξη των αγορών.

⁽⁵³⁾ Η μελέτη Candole περιλαμβάνει ένα συμπληρωματικό κεφάλαιο το οποίο παραβάλλει το κόστος του Paks II με τις λειτουργικές δαπάνες των αντιδραστήρων EPR, όπως υπολογίστηκαν από το γαλλικό Ελεγκτικό Συνέδριο (2002) και δημοσιεύθηκαν στην έκδοση Bocard, N. «Το κόστος της πυρηνικής ενέργειας: η Γαλλία μετά τη Φουκουσίμα», βλέπε ηλεκτρονική διεύθυνση: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2353305

- (135) Επιπροσθέτως, στις παρατηρήσεις υποστηρίζεται ότι τα αριθμητικά στοιχεία κόστους των 2,1-2,7 EUR/MWh για τα απόβλητα και την οριστική παύση λειτουργίας έχουν ίσως υποτιμηθεί, καθώς το αντίστοιχο ποσό ανέρχεται σε 4,5 EUR/MWh για τον υφιστάμενο Paks NPP. Αναδεικνύονται επίσης οι αρνητικές συνέπειες του έργου για τους μελλοντικούς προϋπολογισμούς της κεντρικής κυβέρνησης, που, όπως υποστηρίζεται, θα βρίσκονται σε ασυμφωνία με το στατιστικό λογιστικό σύστημα και τον κανόνα για την αύξηση του χρέους της Ένωσης ⁽⁵⁴⁾. Τέλος, οι παρατηρήσεις υπογραμμίζουν τον κίνδυνο της διαφθοράς, που σχετίζεται κατά βάση με το μέγεθος του έργου και το πλεονέκτημα του προμηθευτή και του ιδιοκτήτη όσον αφορά την πληροφόρηση ⁽⁵⁵⁾.
- (136) Όσον αφορά την οικονομική μελέτη που συνέταξε η Ουγγαρία, οι παρατηρήσεις αμφισβητούν τον υψηλό συντελεστή φορτίου (92 %) που χρησιμοποιήθηκε στους υπολογισμούς, ιδίως κατά την περίοδο παράλληλης λειτουργίας του Paks NPP και του Paks II, στη διάρκεια περιόδων χαμηλής ζήτησης, καθώς και την εγκυρότητα των προβλέψεων των τιμών που χρησιμοποιήθηκαν στη μελέτη.
- (137) Σε σχέση με τις διάφορες κατηγορίες κινδύνων για το έργο, οι παρατηρήσεις ΕΚ δίνουν έμφαση στις πιθανές επιπτώσεις των καθυστερήσεων και των υπερβάσεων κόστους του έργου, καθώς και στην ανάγκη για πρόσθετες κρατικές ενισχύσεις κατά τη διάρκεια ζωής του έργου.
- (138) Για την τεκμηρίωση των επιφυλάξεων σχετικά με τη βιωσιμότητα του έργου Paks II, οι παρατηρήσεις ΕΚ παραπέμπουν στη μελέτη Felsmann. Η εν λόγω μελέτη υπολογίζει την καθαρή παρούσα αξία του έργου Paks II χρησιμοποιώντας τις λειτουργικές δαπάνες του υφιστάμενου Paks NPP (που περιλαμβάνουν ενδιάμεση γενική επισκευή για τον σταθμό) και μια σειρά εναλλακτικών αριθμητικών στοιχείων (75 %, 85 % και 92 %) για τον βαθμό χρησιμοποίησης με ορισμένες προβλέψεις τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας βασισμένες σε διαθέσιμες στο ευρύ κοινό διεθνείς πηγές (π.χ. την αμερικανική Υπηρεσία Πληροφοριών Ενέργειας/Energy Information Administration και τη βρετανική National Grid). Η μελέτη διαπιστώνει ότι στην πλειονότητα των εξεταζόμενων σεναρίων το έργο θα ήταν ζημιολόγο, γεγονός που συνεπάγεται ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης.

Δημόσιες αρχές της Αυστρίας

- (139) Η Αυστρία υποστηρίζει ότι η κατασκευή και εκμετάλλευση των πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής δεν είναι κερδοφόρα, δεδομένων όλων των συνδεόμενων στοιχείων κόστους που πρέπει να εσωτερικευθούν βάσει της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει». Η Αυστρία θεωρεί ότι δεν τηρήθηκε η αρχή του ΙΕΟΑ στην περίπτωση της επένδυσης της Ουγγαρίας στον Paks II. Υποστηρίζει επίσης ότι δεν τεκμηριώνεται ότι οι οικονομικές μελέτες που υποβλήθηκαν από την Ουγγαρία στην Επιτροπή διενεργήθηκαν με τη δέουσα επιμέλεια ή ότι τα κόστη που χρησιμοποιήθηκαν για τους υπολογισμούς συμπεριλαμβάνουν όλα τα πιθανά κόστη σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει».
- (140) Η Αυστρία υποστηρίζει επίσης ότι πληρούνται οι υπόλοιπες προϋποθέσεις για την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης.

Άλλες παρατηρήσεις σχετικά με την ύπαρξη ενίσχυσης

- (141) Η Paks II υποστήριξε ότι στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας χρησιμοποιήθηκε εσφαλμένα μια ενιαία καμπύλη πρόβλεψης των τιμών, ιδίως αν ληφθεί υπόψη η μεγάλη διάρκεια ζωής του έργου. Επισήμανε επίσης σε κάποιες παρατηρήσεις της ότι αποτελεί σφάλμα εκ μέρους της Επιτροπής η χρήση των δαπανών εκμετάλλευσης και συντήρησης («δαπάνες E&S») του υφιστάμενου Paks NPP ως αιτιολόγηση για τις δαπάνες E&S των νέων μονάδων 5 και 6 τρίτης γενιάς +. Επίσης η Paks II τονίζει ότι, ενώ η αρχική επενδυτική απόφαση της είχε ληφθεί κατά την υπογραφή της σύμβασης EPC, η αναληφθείσα δέσμευση αφορούσε μόνο τις δαπάνες για το στάδιο της ανάπτυξης, καθώς η τελική δέσμευση για τις δαπάνες της περιόδου κατασκευής του Paks II τοποθετείται σε μια καθορισμένη χρονική στιγμή στο μέλλον. Η Paks II υποστηρίζει ότι, έως τη μελλοντική αυτή χρονική στιγμή, η εταιρεία δύναται να αποφασίσει, εφόσον τα οικονομικά στοιχεία του έργου έχουν αλλάξει λόγω εξωτερικών μεταβολών στην αγορά, να μην προχωρήσει στην εκτέλεση του έργου, αν και αυτή η δυνατότητα θεωρείται μάλλον απίθανη. Η Paks II αναφέρεται επίσης στην έκθεση που εκπόνησε η Rothschild & Co για λογαριασμό της ουγγρικής κυβέρνησης («μελέτη Rothschild») ⁽⁵⁶⁾ η οποία καταλήγει ότι το εύρος του ΣΕΑ θα μπορούσε να φτάσει έως και 12 %, ποσοστό σημαντικά υψηλότερο από το εύρος του 6,7 — 9 % που αναφέρεται από την Επιτροπή στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας. Τέλος, η Paks II επισημαίνει ότι τα εύρη του WACC και του ΣΕΑ που υπολογίστηκαν από την Επιτροπή παρουσιάζουν επικάλυψη και, συνεπώς, μπορεί να αναμένεται ότι το έργο θα εξασφαλίζει κατάλληλη αμοιβή.

⁽⁵⁴⁾ Αναφέρεται από τον Romhányi Balázs, «A Paks II beruházási költségvetés-politikai következtetései», στην ηλεκτρονική διεύθυνση: https://energiaklub.hu/sites/default/files/a_paks_ii_beruhazas_koltsegvetes-politikai_kovetkeztmenyei.pdf

⁽⁵⁵⁾ Αναφέρεται στη μελέτη Fazekas, M. et al, «Οι κίνδυνοι διαφθοράς στους πυρηνικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής: Τι μπορούμε να περιμένουμε στην περίπτωση του Paks2;», στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.pakskontroll.hu/sites/default/files/documents/corruption_risks_paks2.pdf

⁽⁵⁶⁾ <http://www.kormany.hu/download/a/84/90000/2015%20Economic%20analysis%20of%20Paks%20II.pdf>

- (142) Ο όμιλος Enersense διατείνεται ότι ο μαθηματικός τύπος που χρησιμοποιήθηκε από την Επιτροπή για το WACC δεν είναι ορθός στον βαθμό που η Επιτροπή χρησιμοποίησε υπερβολικά συντηρητικούς συντελεστές κατά τον καθορισμό του. Κατά την άποψη του ομίλου, το ενδεδειγμένο κόστος δανεισμού που πρέπει να εφαρμοστεί στο στοιχείο WACC της αξιολόγησης ΙΕΟΑ ανέρχεται σε 4,5 % προ φόρων ή σε 3,6 % μετά τους φόρους με ελάσσονες προγραμματισμένες αναπροσαρμογές σε βάθος χρόνου. Υποστηρίζει ότι επειδή ο Ρώσος προμηθευτής χρηματοδοτεί περίπου το 80 % της συμβατικής τιμής, η απόδοση της επένδυσης θα πρέπει να βασίζεται σε μόχλευση της τάξης του 80 % ώστε να αντισταθμίσει την πηγή των επενδυτικών κεφαλαίων, σύμφωνα και με άλλους πυρηνικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής. Ο όμιλος Enersense υποστηρίζει ότι, όταν κάποιος θεωρεί ένα κόστος ιδίων κεφαλαίων της τάξης του 11 % και ένα κόστος δανεισμού μετά τους φόρους της τάξης του 3,6 % και εφαρμόζει μείωση στη βάση μόχλευσης 80 %, το WACC θα πρέπει να ανέρχεται σε 5,1 %. Υποστηρίζει επίσης ότι το ποσοστό αυτό θα αυξανόταν σε 6,2 % εάν εφαρμοζόταν μείωση βάσει μόχλευσης 65 %. Εν κατακλείδι, επισημαίνει ότι η απόδοση της επένδυσης θα βελτιωνόταν σημαντικά εάν επιλεγόταν ένα κόστος δανεισμού και ένας δείκτης μόχλευσης με βάση την αγορά.
- (143) Άλλα ενδιαφερόμενα μέρη υποστήριξαν επίσης ότι το WACC μειώνεται σημαντικά μετά τη σύνδεση του σταθμού με το δίκτυο ενώ η αξία της επιχείρησης αυξάνει. Κατά συνέπεια, μέρη του σταθμού ή ολόκληρος ο σταθμός θα μπορούσαν να πωληθούν σε τιμή συγκρίσιμη με την τιμή άλλων πυρηνικών εγκαταστάσεων ηλεκτροπαραγωγής που βρίσκονται σήμερα εν λειτουργία. Υποστηρίζεται ότι οι υπολογισμοί της Επιτροπής στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας δεν αντικατοπτρίζουν αυτή την επενδυτική ευελιξία.
- (144) Η Επιτροπή έλαβε επίσης παρατηρήσεις σχετικά με τη σημασία της ολοκληρωμένης εκτίμησης και συμπερίληψης του κόστους ευκαιρίας που θα συνεπαγόταν ο αποκλεισμός της πυρηνικής τεχνολογίας από το εθνικό ενεργειακό μείγμα στο πλαίσιο των σημαντικών αλλαγών στο υφιστάμενο χαρτοφυλάκιο δυναμικότητας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Σύμφωνα με τις εν λόγω παρατηρήσεις, εκτός από τα υποδείγματα σχετικά με την «απόδοση της επένδυσης» ή τις «προεξοφλημένες ταμειακές ροές», είναι σημαντικό να εξεταστεί κατά πόσο το έργο Paks II αποτελεί σημαντική επένδυση σε υφιστάμενο κλάδο η οποία παρέχει προστιθέμενη αξία, και όχι απλώς ευκαιρία για «επένδυση χαρτοφυλακίου» ή βραχυπρόθεσμη κερδοσκοπική επένδυση. Τα εν λόγω χαρακτηριστικά θα πρέπει, όπως υποστηρίζεται, να αντικατοπτρίζονται επίσης στους υπολογισμούς της Επιτροπής αναφορικά με τη βιωσιμότητα του έργου.
- (145) Αρκετές παρατηρήσεις αναφέρονται στα συμπεράσματα της μελέτης Rothschild ότι το έργο μπορεί να είναι βιώσιμο μόνον εάν βασιστεί σε όρους της αγοράς, ακόμη και αν στηρίζεται σε πολύ απαισιόδοξες παραδοχές. Ορισμένοι υποστηρίζουν επίσης ότι οι βασικές παραδοχές όσον αφορά τις μελλοντικές τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας είναι αρκετά συγκρατημένες και ότι οι συγκεκριμένες τιμές αναμένεται να αυξηθούν μετά το 2025. Σε αυτή τη βάση ο Paks II δεν θα είχε πλεονέκτημα.
- (146) Σύμφωνα με ορισμένες παρατηρήσεις, το γεγονός ότι το έργο υλοποιείται μέσω συμφωνίας EPC με παράδοση ολοκληρωμένου έργου το καθιστά ελκυστικό για τους ιδιώτες επενδυτές σε οικονομία αγοράς και, ως εκ τούτου, η επένδυση της Ουγγαρίας συνάδει με τους όρους της αγοράς.

4.2. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΙΘΑΝΗ ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

4.2.1. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΟΝ ΣΤΟΧΟ ΓΕΝΙΚΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ

- (147) Η Αυστρία, η IG Windkraft, η Oekostorm AG και άλλοι τρίτοι υποστηρίζουν ότι η επιδότηση της κατασκευής και της εκμετάλλευσης των νέων πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής δεν θεωρείται, βάσει των αρχών που ορίζονται στο άρθρο 107 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ, συμβατή με την εσωτερική αγορά. Η πυρηνική ενέργεια δεν αποτελεί νέα, καινοτόμο ή βιώσιμη τεχνολογία παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που θα συνέβαλε στην επίτευξη στόχου της Ένωσης για αύξηση του ποσοστού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Κατά συνέπεια, το έργο δεν πρέπει να λάβει προσωρινή στήριξη έως ότου πετύχει την εδραίωσή του στην αγορά.
- (148) Η Αυστρία υποστηρίζει ότι το άρθρο 2 στοιχείο γ) και το άρθρο 40 της Συνθήκης Ευρατόμ δεν ορίζουν ότι η προώθηση νέων πυρηνικών επενδύσεων θεωρείται στόχος γενικού συμφέροντος, επειδή κανένας στόχος δημόσιου συμφέροντος κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ δεν μπορεί να απορρέει από τη Συνθήκη Ευρατόμ. Επιπροσθέτως, ένας τέτοιος στόχος θα αντιστρατευόταν άλλους στόχους της Ένωσης βάσει της ΣΣΛΕΕ, συγκεκριμένα την αρχή της προφύλαξης βάσει του άρθρου 191 και την αρχή της βιωσιμότητας βάσει του προγράμματος «Ορίζοντας 2020»⁽⁵⁷⁾.
- (149) Σύμφωνα με αρκετές παρατηρήσεις, το έργο θα συμβάλει στους πανευρωπαϊκούς στόχους ανάπτυξης των πυρηνικών εγκαταστάσεων και της πυρηνικής έρευνας που αναγνωρίζονται επίσης από τη Συνθήκη Ευρατόμ.
- (150) Πολλές παρατηρήσεις διατείνονται ότι το γεγονός ότι η πυρηνική ενέργεια αποτελεί καθαρή πηγή ενέργειας χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών πρέπει να αναγνωριστεί από την Επιτροπή ως στόχος γενικού συμφέροντος της Ένωσης ο οποίος δικαιολογεί την επένδυση.

⁽⁵⁷⁾ <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/what-horizon-2020>

- (151) Ορισμένες από τις παρατηρήσεις παραπέμπουν στο άρθρο 194 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ το οποίο επιτρέπει στα κράτη μέλη να καθορίζουν το δικό τους μείγμα παραγωγής ενέργειας. Οι παρατηρήσεις επισημαίνουν ότι το προβλεπόμενο μείγμα παραγωγής ενέργειας της Ουγγαρίας αποτελεί μέρος της Εθνικής Ενεργειακής Στρατηγικής η οποία προκρίνει συνδυασμό πυρηνικής ενέργειας, ενέργειας από άνθρακα και πράσινης ενέργειας. Σε αυτή τη βάση η επένδυση μπορεί να δικαιολογηθεί.
- (152) Η Επιτροπή έλαβε επίσης παρατηρήσεις οι οποίες επισημαίνουν ότι η πυρηνική ενέργεια παρέχει πολύ μακροπρόθεσμη, ασφαλή και αξιόπιστη πηγή ενέργειας στο μείγμα παραγωγής ενέργειας της Ένωσης. Οι εν λόγω παρατηρήσεις υποστηρίζουν ότι η ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από πυρηνικές πηγές, συνήθως σε υψηλά επίπεδα δυναμικότητας (μεταξύ 85-90 %) μπορεί να συμβάλει σημαντικά στη μακροπρόθεσμη ασφάλεια εφοδιασμού. Άλλα ενδιαφερόμενα μέρη υποστήριξαν ότι, λόγω του σημαντικού κενού στη μελλοντική εγκατεστημένη ισχύ που αναμένεται να προκύψει περί το 2030 με τη σταδιακή κατάργηση των υφιστάμενων μονάδων στον Paks NPP και λόγω της εξάρτησης από τις εισαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας, το έργο θα μπορούσε να αποτελέσει ιδανική λύση για την επίτευξη ασφάλειας εφοδιασμού στην Ουγγαρία και για τη μείωση της εξάρτησής της από τα ορυκτά καύσιμα.
- (153) Διατυπώθηκε, τέλος, το επιχείρημα προς την Επιτροπή ότι η ολοκλήρωση του έργου θα συμβάλει στην ανάπτυξη της περιοχής, κυρίως με τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Επίσης, σε ορισμένες παρατηρήσεις επισημάνθηκε ότι εταιρείες κάθε μεγέθους ανά την Ένωση έχουν μια σημαντική ευκαιρία να συμμετάσχουν στην ολοκλήρωση του έργου, τονώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την επιχειρηματική αλυσίδα εφοδιασμού. Οι εν λόγω παρατηρήσεις διατείνονται ότι η προβλεπόμενη ανάπτυξη αποτελεί στόχο γενικού συμφέροντος ο οποίος θα μπορούσε να αποτελεί λόγο για την ολοκλήρωση του έργου.

4.2.2. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ

- (154) Η IG Windkraft και το Energiaklub υποστηρίζουν ότι το μέτρο είναι ακατάλληλο λόγω του ύψους της δαπάνης του έργου σε σύγκριση με τις πιθανές εναλλακτικές λύσεις που θα είχαν ως στόχο την αντιμετώπιση του ελλείμματος ηλεκτρικής ενέργειας στη μελλοντική εγκατεστημένη ισχύ. Ανάλογο ύψος επιδότησης θα μπορούσε να παράγει πολύ μεγαλύτερη ετήσια ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας αν επενδυόταν σε άλλες πηγές ηλεκτρικής ενέργειας, όπως οι τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

4.2.3. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΚΙΝΗΤΡΩΝ

- (155) Η Αυστρία υποστηρίζει ότι η Επιτροπή προσδιόρισε εσφαλμένα την αγορά πυρηνικής ενέργειας στην Ουγγαρία ως τη σχετική αγορά, προκειμένου να εκτιμήσει την ενδεχόμενη ύπαρξη ανεπάρκειας της αγοράς ή όχι. Η Αυστρία υποστηρίζει ότι η ορθή σχετική αγορά θα ήταν η απελευθερωμένη εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας της Ένωσης. Η Αυστρία διατείνεται επίσης ότι δεν υφίσταται ανεπάρκεια της αγοράς όσον αφορά την παραγωγή και την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Αντιθέτως, οι τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας θα σημειώσουν πτώση, λόγω, εν μέρει, της επαρκούς δυναμικότητας παραγωγής. Επιπροσθέτως, η Ουγγαρία είναι ικανοποιητικά διασυνδεδεμένη με τα δίκτυα των γειτονικών κρατών μελών.
- (156) Η Αυστρία και η IG Windkraft υποστηρίζουν ότι εάν η Ουγγαρία επρόκειτο να αντιμετωπίσει ζήτημα ασφάλειας εφοδιασμού, οι σταθμοί πυρηνικής ενέργειας μπορεί να μην αποτελούν το κατάλληλο μέσο για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Διατείνονται ότι οι πιο ευέλικτες, φιλικές προς το περιβάλλον και οικονομικές ενεργειακές πηγές σε μικρές, αποκεντρωμένες μονάδες μπορεί να είναι πιο ενδεδειγμένες. Η Αυστρία υποστηρίζει ότι οι σταθμοί πυρηνικής ενέργειας είναι ευαίσθητοι στα κύματα καύσωνα λόγω των απαιτήσεων ψύξης και ότι τα κράτη μέλη εξαρτώνται σχεδόν εξ ολοκλήρου από το εισαγόμενο μέταλλευμα ουρανίου.
- (157) Υποστηρίχθηκε επίσης ότι η ίδια η αγορά θα διασφαλίσει την κατασκευή νέων δυναμικοτήτων παραγωγής στον τομέα της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Το γεγονός ότι η Ουγγαρία εξαρτάται από τις εισαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας δεν αποτελεί ανεπάρκεια της αγοράς και, πάντως, όχι ανεπάρκεια την οποία θα αντιμετωπιζόταν με έναν νέο πυρηνικό σταθμό ηλεκτροπαραγωγής. Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν, οι εισαγωγές φτηνότερης ηλεκτρικής ενέργειας από άλλα κράτη μέλη αποτελούν φυσικό και αποδεκτό αποτέλεσμα μιας λειτουργικής αγοράς και όχι ανεπάρκεια της αγοράς. Είναι απλώς μια απόδειξη της ικανότητας προμήθειας πρώτων υλών στην κατώτερη τιμή της αγοράς. Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις, οι τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας καθορίζονται από πολλούς παράγοντες όπως οι τιμές των πρώτων υλών, η προσφορά και η ζήτηση. Στην Ευρώπη, ειδικότερα, τα φαινόμενα πτώσης των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας οφείλονται στη χρόνια πλεονάζουσα δυναμικότητα παραγωγής. Εφόσον αυτό θεωρείται αντίδραση μιας αγοράς που λειτουργεί αποτελεσματικά, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι η μείωση στις αγοραίες τιμές της ενέργειας λόγω των εισαγωγών αποτελεί ανεπάρκεια της αγοράς και επιχείρημα υπέρ της κατασκευής νέας δυναμικότητας πυρηνικής ενέργειας.
- (158) Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν, ακόμη και αν υπήρχε ανεπάρκεια της αγοράς στον τομέα της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, η Ουγγαρία πρέπει να εξετάσει περισσότερες επιλογές με διαφάνεια και χωρίς αποκλεισμούς.

- (159) Άλλες παρατηρήσεις εκφράζουν την άποψη ότι παρόλο που είναι γνωστές οι προκλήσεις που ενέχει η επένδυση στην πυρηνική ενέργεια, συμπεριλαμβανομένης της μεγάλης αρχικής επένδυσης κεφαλαίων και της ανάγκης για δημόσια και πολιτική υποστήριξη, η αναγνώριση αυτών των δυσκολιών δεν ισοδυναμεί με παραδοχή ότι η ανάπτυξη της πυρηνικής ενέργειας σχετίζεται με ανεπάρκεια της αγοράς. Οι ίδιες παρατηρήσεις υπογραμμίζουν ότι ενώ η Επιτροπή διαπίστωσε ανεπάρκεια της αγοράς στην περίπτωση του Hinkley Point C, δεν πρέπει να θεωρείται ότι όλες οι επενδύσεις στην πυρηνική ενέργεια μπορούν να υλοποιηθούν μόνο με καθεστώς επιδότησης ή ότι υπάρχει λόγος να θεωρηθεί ως δεδομένη μια γενικευμένη ανεπάρκεια της αγοράς.

4.2.4. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ

- (160) Η Αυστρία υποστήριξε ότι οι κρατικές ενισχύσεις πρέπει πάντοτε να περιορίζονται στο ελάχιστο απαιτούμενο ποσό. Στην προκειμένη περίπτωση, εφόσον η κατασκευή του προτεινόμενου έργου πραγματοποιείται χωρίς διαδικασία διαγωνισμού, δεν είναι δυνατό να καθοριστεί εάν το συνολικό κόστος του έργου περιορίζεται στο ελάχιστο απαιτούμενο ποσό.
- (161) Το Energiaklub υποστηρίζει ότι οι συγγρικές αρχές δεν διερεύνησαν το ελάχιστο επίπεδο χρηματοδοτικής στήριξης που θα καθιστούσε το έργο επιτεύξιμο. Αντί αυτού, οι συγγρικές αρχές επέλεξαν να χρηματοδοτήσουν το έργο στην ολότητά του, συμπεριλαμβανομένου του λειτουργικού κόστους. Το Energiaklub τονίζει επίσης ότι, σύμφωνα με τους υπολογισμούς που υπέβαλε η Ουγγαρία, η κρατική ενίσχυση δεν θα περιοριζόταν μόνο στην υλοποίηση της επένδυσης, αλλά θα χορηγούνταν και για την εκμετάλλευση του έργου, γεγονός που μπορεί να συνιστά υπεραντιστάθμιση για τον Paks II.

4.2.5. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΟΝ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

- (162) Η Αυστρία υποστηρίζει ότι η χορήγηση κρατικής ενίσχυσης για τεχνολογία η οποία δεν είναι αφέαυτης κερδοφόρα στο πλαίσιο της απελευθερωμένης εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας προκαλεί μεγάλες στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Επίσης, μπορεί να λειτουργήσει αποτρεπτικά για την είσοδο νέων, βιώσιμων και περισσότερο αποδοτικών συμμετεχόντων στην αγορά ή να υποχρεώσει τέτοιου είδους συμμετέχοντες να αποχωρήσουν από την αγορά. Η Αυστρία υποστηρίζει ότι οι πυρηνικοί σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής αναπτύσσονται για να καλύψουν υψηλή δυναμικότητα βασικού φορτίου, δηλαδή δυναμικότητα στην οποία δίδεται προτεραιότητα όταν συνδέεται με ένα δίκτυο, καθώς οι πυρηνικοί σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής μπορούν να διαφοροποιούν σε μικρό μόνο βαθμό τις δυναμικότητές τους. Ενώ έχουν υψηλό κόστος κατασκευής και οριστικής παύσης λειτουργίας, έχουν από την άλλη χαμηλές λειτουργικές δαπάνες γεγονός που επιτρέπει τη συμπερίληψή τους στην αξιολογική κατάταξη.
- (163) Οι αυστριακές αρχές και η IG Windkraft υποστηρίζουν ότι η κατασκευή των νέων πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής θα δημιουργήσει σημαντική ισχύ στην αγορά για τους διαχειριστές των σταθμών ηλεκτροπαραγωγής στις εγκαταστάσεις του Paks, αυξάνοντας τη συγκέντρωση της αγοράς και, ενδεχομένως, οδηγώντας σε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης δυνάμει του άρθρου 102 της ΣΛΕΕ.
- (164) Ο όμιλος MVM και η Paks II υποστηρίζουν ότι, μετά την πώληση του 100 % των μετοχών της Paks II στο Δημόσιο από τον όμιλο MVM, οι δύο εταιρείες κατέστησαν πλήρως ανεξάρτητες η μία από την άλλη. Υπογραμμίζουν ότι ο όμιλος MVM δεν έχει κανέναν έλεγχο, άμεσα ή με άλλο τρόπο, στη διαχείριση και εκμετάλλευση της Paks II. Τονίζουν επίσης ότι ο όμιλος MVM και η Paks II είναι δύο χωριστές εταιρείες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, όπως οποιοδήποτε άλλο ανταγωνιστές, και τίποτε δεν συντείνει σε συντονισμό των δραστηριοτήτων ή σε συγχώνευση των δύο εταιρειών. Εξάλλου, ο όμιλος MVM υποστηρίζει ότι η στρατηγική του περιλαμβάνει πιθανές επενδύσεις που ενδέχεται να είναι ανταγωνιστικές προς τον Paks II στο μέλλον.
- (165) Η Paks II υποστηρίζει ότι το έργο προορίζεται να αποτελέσει δυναμικότητα αντικατάστασης και για τις τέσσερις υφιστάμενες μονάδες του Paks NPP. Οι εν λόγω υφιστάμενες μονάδες αναμένεται να τεθούν σταδιακά εκτός λειτουργίας έως τα μέσα της δεκαετίας του 2030, ενώ οι νέες μονάδες 5 και 6 (δηλαδή το έργο Paks II) θα τεθεί σε λειτουργία περί τα μέσα της δεκαετίας του 2020. Η Paks II υποστηρίζει ότι, ως εξ αυτού, η αξιολόγηση των μεριδίων αγοράς και των ισχυρισμών περί δεσπόζουσας θέσης δεν θμελιώνονται και δεν μπορούν να εξεταστούν επί του παρόντος.
- (166) Αρκετά ενδιαφερόμενα μέρη υποστήριξαν ότι η ενεργειακή αγορά που πρέπει να εξεταστεί είναι ευρύτερη από την επικράτεια του μεμονωμένου κράτους εφόσον υπάρχουν διεθνείς ανταγωνιστές, με δεδομένες τις μεγάλες εισαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας της Ουγγαρίας και το πολύ καλό επίπεδο διασύνδεσης με τις γειτονικές χώρες.
- (167) Ορισμένα μέρη υποστηρίζουν ρητά ότι το έργο μπορεί δυνητικά να προκαλέσει πτωτικές τάσεις στις περιφερειακές αγορές, όπως η Γερμανία όπου η ετήσια τιμή βασικού φορτίου αναμένεται να σημειώσει πτώση έως 0,6 % με ορίζοντα το 2025, έως 1,1 % με ορίζοντα το 2030 και έως 1,2 % με ορίζοντα το 2040. Από την άλλη, ορισμένα μέρη υποστηρίζουν επίσης ότι οι εγκαταστάσεις ανανεώσιμης ενέργειας στη Γερμανία θα έχουν μικρότερα έσοδα λόγω των νέων αντιδραστήρων του Paks II και ότι θα αυξηθεί η επιβάρυνση των Γερμανών φορολογουμένων για τη χρηματοδότηση των εθνικών καθεστώτων ενίσχυσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ενώ οι προμηθευτές «γκρίζας» ηλεκτρικής ενέργειας θα είχαν εξοικονόμηση έως και 1,02 % έως το έτος 2030.

4.3. ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ

- (168) Σύμφωνα με ορισμένες παρατηρήσεις, οι λεπτομέρειες του έργου δεν είχαν εξηγηθεί πλήρως στους πολίτες της Ουγγαρίας. Υποστηρίζουν επίσης ότι η απόφαση για τον Paks II δεν θεμελιώνεται από τεχνική άποψη, καθώς δεν διενεργήθηκαν προπαρασκευαστικές έρευνες σχετικά με το πώς μια επένδυση της ίδιας κλίμακας σε μέτρα ενεργειακής απόδοσης και σε πηγές ανανεώσιμης ενέργειας θα συνέβαλε στην ασφάλεια εφοδιασμού. Τα εν λόγω ενδιαφερόμενα μέρη εκφράζουν την άποψη ότι, λόγω περιορισμένης εμπλοκής των πολιτών και του κλάδου, το έργο δεν πρέπει να προχωρήσει.
- (169) Ορισμένες παρατηρήσεις επισημαίνουν τους δυνητικούς κινδύνους των πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής. Εκφράζονται ανησυχίες όσον αφορά την ικανότητα της Ουγγαρίας και του Paks II να αντιμετωπίσει περιστατικά που άπτονται της πυρηνικής ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένης της ασφαλούς διάθεσης των πυρηνικών αποβλήτων.
- (170) Ορισμένες παρατηρήσεις εστίασαν στην απουσία διαδικασίας διαγωνισμού για τον διορισμό του κατασκευαστή των νέων μονάδων παραγωγής, γεγονός που, κατά την άποψή τους, ερχόταν σε σύγκρουση με τις διατάξεις του ενωσιακού δικαίου. Επιπροσθέτως, ο BEK János υποστηρίζει ότι η υποτιθέμενη παραβίαση των ενωσιακών κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις είναι εγγενώς και άρρηκτα συνδεδεμένη με το μέτρο καθώς, όπως πιστεύει, η Ρωσία δεν θα είχε χορηγήσει δάνειο στην Ουγγαρία για το έργο Paks II εάν δεν είχε διασφαλίσει την επένδυση για τη Rosatom παρακάμπτοντας τους ενωσιακούς κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις. Κατάληγει στο συμπέρασμα ότι η εκτίμηση για το εάν η χρήση του ρωσικού δανείου συνιστά παράνομη κρατική ενίσχυση δεν μπορεί να διαχωριστεί από την αποφυγή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις, ότι τα δύο ζητήματα είναι άρρηκτα συνδεδεμένα και ότι οι επιπτώσεις τους πρέπει να αξιολογηθούν συνδυαστικά.
- (171) Υποβλήθηκαν αρκετές παρατηρήσεις οι οποίες εγείρουν ενστάσεις για το γεγονός ότι το έργο υλοποιείται με ρωσική χρηματοδότηση. Υποστηρίζουν ότι θα ενισχύσει την εξάρτηση από τα καύσιμα και την οικονομική εξάρτηση παραβιάζοντας τη στρατηγική της ΕΕ για ενεργειακή ασφάλεια διότι αποκλείει τους παράγοντες της αγοράς της Ένωσης από την ανάπτυξη ενεργειακού δικτύου και υποδομών σε ενωσιακό επίπεδο.
- (172) Ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη διατείνονται ότι εφόσον η Ουγγαρία αποφάσισε ότι χρειάζεται νέες δυναμικότητες ηλεκτρικής ενέργειας για το μέλλον, θα πρέπει να συμμορφωθεί με το άρθρο 8 της οδηγίας 2009/72/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽⁵⁸⁾. Στην προκειμένη περίπτωση δεν υπήρξε διαδικασία υποβολής προσφορών ή ισοδύναμη διαδικασία διασφάλισης της διαφάνειας και του μη αποκλεισμού για την παροχή νέας δυναμικότητας. Έτσι, κατά την άποψή τους, η επένδυση στον Paks II μπορεί να συνιστά παραβίαση του ενωσιακού δικαίου.
- (173) Ορισμένα μέρη υποστηρίζουν ότι οι κρατικές ενισχύσεις δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται σε περιπτώσεις στις οποίες απαλλάσσουν τον ρυπαίνοντα από την υποχρέωση πληρωμής του κόστους της ρύπανσης που προκαλεί, στο πνεύμα των κοινοτικών κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος⁽⁵⁹⁾.

4.4. ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΗΣ ΟΥΓΓΑΡΙΑΣ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ

- (174) Στις 8 Απριλίου 2016 η Ουγγαρία υπέβαλε την απάντησή της στις παρατηρήσεις τρίτων επί της απόφασης κίνησης της διαδικασίας για ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης («απάντηση στις παρατηρήσεις τρίτων»).
- (175) Συγκεκριμένα, η Ουγγαρία εκφράζει την έντονη διαφωνία της για τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν η κυβέρνηση της Αυστρίας, η Greenpeace Energy, το Energiaklub και ο BEK Benedek János, στις οποίες υποστηρίχθηκε ότι το κόστος που σχετίζεται με τους κανονισμούς ασφαλείας και τους περιβαλλοντικούς κανονισμούς, τη χρηματοδότηση του χρέους, την ασφάλιση, τα μέτρα ασφαλείας, τη διάθεση των αποβλήτων, την οριστική παύση λειτουργίας, τις συνδέσεις μεταφοράς και τις επενδύσεις επανεξοπλισμού δεν είχε συμπεριληφθεί στην ανάλυση της Ουγγαρίας, υποστηρίζοντας ότι οι εν λόγω τρίτοι δεν ήταν καλά πληροφορημένοι και ότι οι ισχυρισμοί τους είναι αστήρικτοι.
- (176) Η απάντηση περιλαμβάνει λεπτομερή ανασκευή των παρατηρήσεων που υπέβαλε ο BEK Benedek János. Συγκεκριμένα, η Ουγγαρία επισημαίνει ότι:
- το κόστος όλων των αναγκαίων επενδύσεων για την ασφάλεια περιλαμβάνεται στη σύμβαση EPC,
 - η επιλογή του συστήματος άμεσης ψύξης εγκρίνεται από τη μελέτη εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων του έργου,

⁽⁵⁸⁾ Οδηγία 2009/72/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση της οδηγίας 2003/54/ΕΚ (ΕΕ L 211 της 14.8.2009, σ. 55).

⁽⁵⁹⁾ Κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος (ΕΕ C 82 της 1.4.2008, σ. 1).

- τα αριθμητικά στοιχεία κόστους που σχετίζονται με τη διαχείριση των αποβλήτων και την οριστική παύση λειτουργίας προέρχονται από υπολογισμούς του Οργανισμού Διαχείρισης Ραδιενεργών Αποβλήτων βάσει της Πράξης CXVI του 1996 σχετικά με την ατομική ενέργεια,
 - το κόστος που αφορά τη σύνδεση του Paks II με το δίκτυο περιλαμβάνεται στην οικονομική ανάλυση του έργου,
 - δεν θα υπάρξει μείωση στη λειτουργία του Paks NPP ούτε του Paks II κατά τις ώρες χαμηλής ζήτησης καθώς ο Paks II προορίζεται να αντικαταστήσει παλαιότερες και υφιστάμενες δυναμικότητες παραγωγής που πρόκειται να τεθούν σταδιακά εκτός λειτουργίας,
 - με δεδομένο ότι χρησιμοποιεί σύγχρονη τεχνολογία τρίτης γενιάς+, είναι ασφαλές να θεωρηθεί δεδομένος ένας σχετικά υψηλός (90 + %) βαθμός χρησιμοποίησης κατά τη διάρκεια ζωής του Paks II,
 - η περίοδος λειτουργίας των 60 ετών είναι ευρέως αποδεκτή σε διεθνές επίπεδο, καθώς αποτελεί τη συνήθη παραδοχή ακόμη και για τις υποδεέστερες μονάδες τρίτης γενιάς,
 - το έργο είναι ουδέτερο ως προς τον ΦΠΑ και επειδή μεγάλο μέρος των υπηρεσιών θα παρασχεθεί από τοπικούς προμηθευτές της ΕΕ, η εκασία/ο υπολογισμός όσον αφορά τους τελωνειακούς δασμούς δεν ευσταθεί.
- (177) Η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι διενήργησε εκτεταμένη ανάλυση ευαισθησίας προκειμένου να εξετάσει τις επιπτώσεις παραδοχών και μεταβλητών, όπως η διάρκεια ζωής του σταθμού, το κόστος εκμετάλλευσης και συντήρησης, το κόστος διαχείρισης των αποβλήτων και οριστικής παύσης λειτουργίας, οι συντελεστές φορτίου, μακροοικονομικοί παράγοντες όπως οι συναλλαγματικές ισοτιμίες και ο πληθωρισμός, διάφορα σενάρια για τις αγοραίες τιμές, οι καθυστερήσεις κ.λπ. στο επεξηγηματικό υπόμνημα και ότι η εν λόγω ανάλυση ευαισθησίας συμφωνεί απολύτως με το συμπέρασμά της ότι το μέτρο δεν ενέχει κρατική ενίσχυση.
- (178) Όσον αφορά τις παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν σχετικά με τη συμβατότητα του μέτρου, η Ουγγαρία επαναλαμβάνει κάποια από τα επιχειρήματα που είχαν διατυπωθεί για την ελεύθερη επιλογή και τη διαφοροποίηση του μείγματος παραγωγής, την ανάγκη για δυναμικότητα αντικατάστασης, την απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές, τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, το προστιτό κόστος και τα υποτιθέμενα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα.
- (179) Η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι το επιχειρήμα της κυβέρνησης της Αυστρίας ότι ο στόχος της Συνθήκης Ευρατόμ σχετικά με την «ανάπτυξη της πυρηνικής ενέργειας εντός της Κοινότητας» έχει «ήδη επιτευχθεί και δεν μπορεί να χρησιμοποιείται για την τεκμηρίωση στόχου γενικού συμφέροντος κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ λόγω των τεχνικά προηγμένων και πολυάριθμων πυρηνικών σταθμών που έχουν κατασκευαστεί στην Ευρώπη» δεν ευσταθεί. Το επιχειρήμα, κατά την άποψη της Ουγγαρίας, συγχέει τον στόχο της ανάπτυξης της πυρηνικής ενέργειας με την έννοια της τεχνολογίας για την οποία δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι έχει παραμείνει στατική. Η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι η Συνθήκη Ευρατόμ συνεχίζει να αποτελεί μέρος της θεσμικής τάξης της Ένωσης και ότι αυτό δεν έχει απεμποληθεί. Τέλος, η Ουγγαρία υπογραμμίζει ότι η Αυστρία και η Greenpeace δεν παρέπεμψαν σε νομολογία προκειμένου να τεκμηριώσουν ότι οι στόχοι στους τομείς γενικού συμφέροντος είναι κατ' ανάγκη πεπερασμένοι ή περιορισμένοι σε διάρκεια.
- (180) Όσον αφορά τη διαφοροποίηση του μείγματος παραγωγής ενέργειας, η Ουγγαρία απορρίπτει τους ισχυρισμούς της Αυστρίας και της Αυστριακής Ένωσης Αιολικής Ενέργειας περί εξάρτησης από το ουράνιο και υπογραμμίζει ότι υπάρχει μεγάλη ποικιλία και διαθεσιμότητα ουρανίου από σημαντικές μη εξορυγμένες πηγές. Υποστηρίζει επίσης ότι το γεγονός ότι ένας φυσικός πόρος είναι πεπερασμένος δεν σημαίνει ότι η χρήση του είναι μη βιώσιμη και βασίζει στην απάντησή της σε σχόλια που διατύπωσε η ενεργειακή οικονομολόγος Loreta Stankeviciute εξ ονόματος του Διεθνούς Οργανισμού Ατομικής Ενέργειας (ΙΑΕΑ) ⁽⁶⁰⁾ σύμφωνα με τα οποία «η πυρηνική ενέργεια υπερέχει συγκριτικά με βάση πολλούς δείκτες βιωσιμότητας».
- (181) Η Ουγγαρία υπογραμμίζει ότι ορισμένα από τα επιχειρήματα που διατυπώνονται για την ανάγκη απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές μέσω της χρήσης πυρηνικών πηγών ενέργειας είναι βάσιμα, διότι οι τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας έχουν υψηλό κόστος και έχουν διαλείποντα χαρακτήρα από την άποψη του είδους της παραγωγής ενέργειας. Υποστηρίζει επίσης ότι τα επιδοτούμενα τιμολόγια πάγιας επιβάρυνσης για την ανανεώσιμη ενέργεια δεν συνάδουν με τους όρους της ελεύθερης αγοράς και παραπέμπει στην Greenpeace η οποία εξέφρασε την άποψη ότι οι συμφωνίες για σταθερή τιμή αγοράς της ηλεκτρικής ενέργειας θα ήταν λιγότερο επωφελείς στα σενάρια των χαμηλότερων αγοραίων τιμών, παρόλο που ο Paks II δεν θα πωλεί την παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια με τον συγκεκριμένο τρόπο.
- (182) Η Ουγγαρία παραδίδει αρκετές πηγές οι οποίες υποστηρίζουν ότι το μέτρο δεν θα προκαλέσει αδικαιολόγητη στρέβλωση του ανταγωνισμού και επισημαίνει ότι η Επιτροπή δεν είχε επιφυλάξεις σχετικά με τη συμβατότητα του μέτρου με την εσωτερική αγορά (όπως υποστήριξε η Greenpeace) αλλά με το ζήτημα της ύπαρξης ενίσχυσης.

⁽⁶⁰⁾ <https://www.oecd-neo.org/ndd/climate-change/cop21/presentations/stankeviciute.pdf>

- (183) Όσον αφορά το ίδιο ζήτημα (πιθανές στρεβλώσεις του ανταγωνισμού), η Ουγγαρία καταρρίπτει τα επιχειρήματα της Greenpeace ότι θα καθιερώσει τιμολόγιο πάγιας επιβάρυνσης (ανάλογο με εκείνο του Hinkley Point C) για την υποστήριξη της λειτουργίας του Paks II σε βάθος χρόνου.
- (184) Η Ουγγαρία αμφισβητεί τις παρατηρήσεις σύμφωνα με τις οποίες το έργο θα παραγκωνίσει τις επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην Ουγγαρία και στις γειτονικές χώρες. Διατείνεται ότι η εθνική ενεργειακή στρατηγική περιλαμβάνει την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές μαζί με την πυρηνική ενέργεια και ότι το μελλοντικό κενό στην εγκατεστημένη ισχύ δεν μπορεί να καλυφθεί μόνο με την πυρηνική ενέργεια. Συνεπώς, οι πρόσθετες πυρηνικές δυναμικότητες δεν θα λειτουργήσουν αποτρεπτικά στην ανάπτυξη της ανανεώσιμης ενέργειας. Η Ουγγαρία επισημαίνει ότι η ανάλυση αγοράς που διενεργήθηκε από την Energy Brainpool και υποβλήθηκε ως μέρος των παρατηρήσεων της Greenpeace θεωρεί ως δεδομένη την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μαζί με τον εθνικό στόχο της Ουγγαρίας για ανανεώσιμη ενέργεια.
- (185) Η Ουγγαρία επαναλαμβάνει τη δήλωση του ομίλου MVM ότι δεν προβλέπεται πράξη συγκέντρωσης μεταξύ του ομίλου MVM και της Paks II και ότι, συνεπώς, δεν θα προκληθεί συγκέντρωση της αγοράς. Επαναλαμβάνει επίσης τη δήλωση του ομίλου MVM ότι η επιχειρηματική στρατηγική του ομίλου MVM περιλαμβάνει πιθανές επενδύσεις που ενδέχεται να είναι ανταγωνιστικές του Paks II στο μέλλον.
- (186) Η Ουγγαρία επαναλαμβάνει επίσης την άποψη ότι η προς εξέταση αγορά πρέπει να θεωρηθεί ευρύτερα από την επικράτεια της Ουγγαρίας λόγω του υψηλού βαθμού διασύνδεσης. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο οι επιπτώσεις του μέτρου θα ήταν αμελητέες. Η Ουγγαρία αμφισβητεί επίσης τη μεθοδολογία της ανάλυσης που διενεργήθηκε από την Energy Brainpool για λογαριασμό της Greenpeace σχετικά με τις πιθανές επιπτώσεις του έργου στις περιφερειακές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας, όπως η Γερμανία. Υποστηρίζει ότι η προσέγγιση που χρησιμοποιήθηκε συνίσταται σε αξιολόγηση των επιπτώσεων του έργου σε ένα αποκλειστικά εγχώριο πλαίσιο χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο ρόλος που διαδραματίζουν οι εισαγωγές ενέργειας στην Ουγγαρία με παρέκταση των στοιχείων στη Γερμανία, θεωρώντας έμμεσα ότι οι επιπτώσεις στη γερμανική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας θα είναι ίδιες με τις επιπτώσεις στην αγορά της Ουγγαρίας. Η Ουγγαρία δηλώνει επίσης ότι η ανάλυση είναι προβληματική στο μέτρο που βασίζεται στο υφιστάμενο επίπεδο δυναμικότητας διασύνδεσης, αγνοώντας τις περαιτέρω διασυνδέσεις που εντάσσονται στους στόχους της Ένωσης.
- (187) Όσον αφορά τις παρατηρήσεις που εστίασαν σε ζητήματα ασφάλειας, η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι η χώρα διαθέτει σημαντική γνώση και εμπειρογνώσια λόγω των υφιστάμενων τεσσάρων πυρηνικών μονάδων. Επισημαίνει επίσης ότι η ουγγρική Αρχή Ατομικής Ενέργειας (που εκδίδει τις άδειες για τις πυρηνικές εγκαταστάσεις) είναι ήδη εξοικειωμένη με την τεχνολογία VVER και έχει αναπτύξει διετές εσωτερικό πρόγραμμα κατάρτισης στη συγκεκριμένη τεχνολογία. Στο πρόγραμμα συμμετέχουν μέλη της ρυθμιστικής αρχής με σημαντική σχετική ακαδημαϊκή και πρακτική πείρα, που αναλαμβάνουν την κατάρτιση και την αξιοποίηση των νέων μελών του προσωπικού στις εργασίες και στα καθήκοντα που πρόκειται να επωμιστούν ως μέλη της ρυθμιστικής αρχής.
- (188) Επιπροσθέτως, η Ουγγαρία υπογραμμίζει ότι η περιβαλλοντική αρχή και η ρυθμιστική αρχή είναι ανεξάρτητες η μία από την άλλη, γεγονός που διασφαλίζει έγκυρο και αντικειμενικό πλαίσιο ασφάλειας. Η Ουγγαρία επισημαίνει επίσης ότι οι σχετικές τεχνικές απαιτήσεις του έργου για την πυρηνική ασφάλεια αναπτύχθηκαν με συνδυασμό του ουγγρικού δικαίου, των ευρωπαϊκών απαιτήσεων για τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας, των συστάσεων ασφάλειας της IAEA και της Ένωσης Ρυθμιστικών Αρχών Πυρηνικής Ενέργειας Δυτικής Ευρώπης (Western European Nuclear Regulators Association), καθώς των διδαγμάτων που αποκομίστηκαν από το ατύχημα στη Φουκουσίμα.
- (189) Απαντώντας στις παρατηρήσεις που σχολιάζουν το φαινομενικό έλλειμμα διαφάνειας κατά την προετοιμασία του έργου, η Ουγγαρία εξήγησε ότι η διαφάνεια διασφαλίστηκε με την κοινοβουλευτική διαδικασία λήψης αποφάσεων. Η κοινοβουλευτική διαδικασία εξασφάλισε πρόσβαση σε όλες τις σχετικές πληροφορίες για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και αρχές συμπεριλαμβανομένης της Επιτροπής. Κατά τη διαδικασία, δημοσιοποιήθηκαν όλες οι εκθέσεις ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών αναλύσεων του έργου, μεταφράστηκε μάλιστα σε πολλές γλώσσες το σύνολο του υλικού εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων.
- (190) Η Ουγγαρία αναφέρεται επίσης στη δημόσια διαβούλευση που πραγματοποιήθηκε μεταξύ 17ης Μαρτίου και 4ης Μαΐου 2015 από τον κυβερνητικό επίτροπο που είναι αρμόδιος για το έργο σε σχέση με τις πιθανές περιβαλλοντικές επιπτώσεις της κατασκευής και λειτουργίας του Paks II. Η Ουγγαρία ενημέρωσε επίσης όλες τις γειτονικές τρίτες χώρες (εντός και εκτός ΕΕ) σχετικά με το έργο και πραγματοποίησε εννέα δημόσιες διαβουλεύσεις σε σειρά χωρών με θέμα το έργο.

- (191) Σε σχέση με τις παρατηρήσεις που υποστηρίζουν ότι η ολοκλήρωση του έργου παραβιάζει την οδηγία 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽⁶¹⁾ και την οδηγία 2014/25/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽⁶²⁾, οι συγγραφικές αρχές εξηγούν ότι η ΔΚΣ και οι συμφωνίες εφαρμογής δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ΣΛΕΕ και των οδηγιών 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ. Εξάλλου, υποστηρίζουν ότι, ακόμη και εάν είχε εφαρμογή η ΣΛΕΕ, η ΔΚΣ και οι συμφωνίες εφαρμογής θα ενέπιπταν στην ειδική εξαίρεση σχετικά με τις διεθνείς συμφωνίες η οποία θεσπίζεται στο άρθρο 22 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ ή στην τεχνική εξαίρεση που θεσπίζεται στο άρθρο 50 στοιχείο γ) της ίδιας οδηγίας και, συνεπώς, πρέπει να εξαιρεθούν από την εφαρμογή των ενωσιακών κανόνων για τις δημόσιες προμήθειες. Η Ουγγαρία εξηγεί ότι η ΔΚΣ θεσπίζει σαφείς διαδικασίες για την ανάθεση των συμφωνιών εφαρμογής, συμπεριλαμβανομένων ειδικών απαιτήσεων για τον διορισμό των εταιρειών και την ανάθεση των συμβάσεων υπεργολαβίας.
- (192) Η Ουγγαρία ανασκευάζει επίσης τις παρατηρήσεις που υποστηρίζουν ότι παραβιάζει το άρθρο 8 της οδηγίας 2009/72/ΕΚ. Η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι η εν λόγω οδηγία δεν έχει εφαρμογή στο έργο επειδή αυτό εμπίπτει στην αποκλειστική δικαιοδοσία της Συνθήκης Ευρατόμ, η οποία υπερισχύει των κανόνων της ΣΛΕΕ και του παράγωγου δικαίου που απορρέει από αυτή. Οι συγγραφικές αρχές υπογραμμίζουν επίσης ότι, κατά την άποψή τους, επειδή το έργο δεν ενέχει κρατική ενίσχυση, δεν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις σχετικά με την υποβολή προσφορών για δυναμικότητα της οδηγίας 2009/72/ΕΚ.
- (193) Η Ουγγαρία αναφέρεται τέλος στη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ⁽⁶³⁾ η οποία αναφέρει ότι η παραβίαση ή μη του ενωσιακού δικαίου δεν μπορεί να λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο έρευνας για ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης. Με βάση αυτό, η Ουγγαρία πιστεύει ότι τυχόν παραβιάσεις της οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια πρέπει να εξεταστούν εκτός του πεδίου της επίσημης έρευνας για ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης. Η Ουγγαρία παραπέμπει επίσης στην απόφαση της Επιτροπής για την κρατική ενίσχυση στο Hinkley Point C υποστηρίζοντας ότι, αντί για συγκεκριμένους διαγωνισμούς, μπορούν να χρησιμοποιούνται ισοδύναμες διαδικασίες για τη διασφάλιση της διαφάνειας και της μη εισαγωγής διακρίσεων κατά την έννοια του άρθρου 8 της οδηγίας 2009/72/ΕΚ. Η Ουγγαρία διατείνεται ότι η ανάθεση των συμβάσεων υπεργολαβίας θα πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τις αρχές της μη εισαγωγής διακρίσεων και της διαφάνειας.

4.5. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΥΓΓΑΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΗΣ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΥΠΟΒΛΗΘΗΚΑΝ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- (194) Η Ουγγαρία υποστηρίζει στην απάντησή της στις παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στην Επιτροπή ότι η ανακοίνωση της ίδιας της Επιτροπής με τίτλο «Ενδεικτικό Πυρηνικό Πρόγραμμα» (PINC) ⁽⁶⁴⁾ αναφέρει ότι πρέπει να επενδυθούν δισεκατομμύρια ευρώ (εκτιμώμενα μεταξύ 650 δισεκατ. EUR και 760 δισεκατ. EUR) στην πυρηνική ενέργεια μεταξύ 2015 και 2050, προκειμένου να διασφαλιστεί ασφαλές μέλλον ενεργειακού εφοδιασμού στην επικράτεια της Ένωσης.

5. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ

5.1. ΥΠΑΡΞΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

- (195) Ένα μέτρο συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, εάν πληροί τέσσερις σωρευτικούς όρους. Πρώτον, το μέτρο πρέπει να χρηματοδοτείται από το κράτος ή μέσω κρατικών πόρων. Δεύτερον, το μέτρο πρέπει να αποφέρει πλεονέκτημα σε δικαιούχο. Τρίτον, το μέτρο πρέπει να ευνοεί ορισμένες επιχειρήσεις ή οικονομικές δραστηριότητες (δηλαδή πρέπει να υπάρχει βαθμός επιλεκτικότητας). Και τέταρτον, το μέτρο πρέπει να έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών και να νοθεύσει τον ανταγωνισμό στην εσωτερική αγορά.
- (196) Στην ενότητα 3.1 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας, η Επιτροπή κατέληξε στις προκαταρκτικές διαπιστώσεις ότι το μέτρο ενδέχεται να παράσχει οικονομικό πλεονέκτημα στην Paks II, ότι ενέχει στοιχεία κρατικής ενίσχυσης δεδομένου ότι χορηγήθηκε από κρατικούς πόρους καταλογιστέους στο συγγενικό κράτος, ότι το μέτρο θα είναι επιλεκτικό και ότι ενδέχεται να μπορεί να επηρεάσει τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών και να στρεβλώσει τον ανταγωνισμό στην εσωτερική αγορά. Η Επιτροπή δεν έχει διαπιστώσει ότι συντρέχει οποιοσδήποτε λόγος για να τροποποιήσει τη σχετική αξιολόγησή της κατά τη διάρκεια της επίσημης έρευνας.

⁽⁶¹⁾ Οδηγία 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ (ΕΕ L 94 της 28.3.2014, σ. 65).

⁽⁶²⁾ Οδηγία 2014/25/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες που δραστηριοποιούνται στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών και την κατάργηση της οδηγίας 2004/17/ΕΚ (ΕΕ L 94 της 28.3.2014, σ. 243).

⁽⁶³⁾ Υπόθεση T-289/03 BUPA, σκέψη 313.

⁽⁶⁴⁾ <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/EL/1-2016-177-EL-F1-1.PDF>

5.1.1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ

- (197) Η Επιτροπή αξιολόγησε κατά πόσο το μέτρο θα συνεπαγόταν οικονομικό πλεονέκτημα για την Paks II επειδή θα είχε στην ιδιοκτησία της και θα εκμεταλλευόταν τις δύο νέες μονάδες πυρηνικής ενέργειας οι οποίες θα χρηματοδοτούνταν πλήρως από το ουγγρικό κράτος. Η Επιτροπή αξιολόγησε επίσης κατά πόσο η ύπαρξη οικονομικού πλεονεκτήματος για την Paks II θα μπορούσε να αποκλειστεί σε περίπτωση που η επένδυση του ουγγρικού κράτους ήταν αγορακεντρική επένδυση βασισμένη στο σκεπτικό της αποκόμισης κέρδους.
- (198) Στο πλαίσιο της αξιολόγησής της, η Επιτροπή συμφωνεί με την Ουγγαρία όσον αφορά τη χρήση του κριτηρίου του ΙΕΟΑ, προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσο μια συγκεκριμένη επένδυση είναι αγορακεντρική. Βάσει του κριτηρίου αυτού εξετάζεται κατά πόσον ένας ιδιώτης επενδυτής θα ήταν διατεθειμένος να επενδύσει στο έργο υπό τους ίδιους όρους και στην ίδια κλίμακα με τον δημόσιο επενδυτή κατά τον χρόνο λήψης της απόφασης για την πραγματοποίηση της σχετικής επένδυσης [βλέπε επίσης αιτιολογικές σκέψεις 53 και 54].
- (199) Αυτό το κριτήριο αναγνωρίζει την ύπαρξη οικονομικού πλεονεκτήματος και, συνεπώς, την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης, όταν ο αναμενόμενος συντελεστής εσωτερικής απόδοσης (ΣΕΑ) της επένδυσης είναι χαμηλότερος από ένα αγορακεντρικό WACC αναφοράς για το ίδιο έργο, διότι ένας συνετός ιδιώτης επενδυτής δεν θα προέβαινε σε επένδυση υπό αυτούς τους όρους.
- (200) Η ανάλυση του κριτηρίου του ΙΕΟΑ απαιτεί τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται στην εκτίμηση του ΣΕΑ και του WACC να είναι σύγχρονα της απόφασης για την επένδυση, προκειμένου να αναπαραχθούν οι πληροφορίες που κατείχαν οι επενδυτές τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Η Επιτροπή κατάρτισε χρονοδιάγραμμα για τη διαδικασία λήψης απόφασης όσον αφορά το έργο Paks II, προκειμένου να διαπιστωθεί ποιες πληροφορίες ήταν και θα ήταν διαθέσιμες στους επενδυτές κατά τον χρόνο λήψης απόφασης προκειμένου να προχωρήσουν στην υλοποίηση του έργου ⁽⁶⁵⁾.
- (201) Από την ημερομηνία αυτής της απόφασης, η Paks II δεν έχει ζητήσει ακόμα αμετάκλητα την έναρξη των κατασκευαστικών εργασιών των δύο νέων αντιδραστήρων ⁽⁶⁶⁾ [...]. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί ότι τα στοιχεία που ήταν διαθέσιμα από τον Φεβρουάριο του 2017 (εφεξής «στοιχεία του 2017») θα ήταν τα πλέον συναφή για την αξιολόγηση του κριτηρίου του ΙΕΟΑ και θα λειτουργούσαν ως σενάριο αναφοράς.
- (202) Ωστόσο, οι διαπραγματεύσεις σχετικά με τον Paks II ξεκίνησαν περισσότερο από δύο έτη νωρίτερα. Προκειμένου να διενεργήσει έλεγχο ανοχής σε σφάλματα για τα αποτελέσματα του ελέγχου του κριτηρίου του ΙΕΟΑ, η Επιτροπή διεξήγαγε επίσης χωριστή αξιολόγηση που αφορούσε την ημερομηνία της αρχικής επενδυτικής απόφασης, δηλαδή τον χρόνο υπογραφής της σύμβασης EPC στις 9 Δεκεμβρίου 2014 (εφεξής «στοιχεία του 2014»). Η Επιτροπή καταδεικνύει ότι το αποτέλεσμα της ίδιας ανάλυσης αλλά για προγενέστερη χρονική περίοδο, δηλαδή την ημερομηνία της αρχικής επενδυτικής απόφασης, είναι συνεπές με το αποτέλεσμα που προέκυψε με τη χρήση των στοιχείων του 2017.
- (203) Προκειμένου να αξιολογήσει την αξιοπιστία του ελέγχου του κριτηρίου του ΙΕΟΑ, η Επιτροπή υπολόγισε το θεωρητικό WACC για μια επένδυση με παρόμοιο προφίλ κινδύνου με εκείνο του Paks II. Η Επιτροπή συνέκρινε στη συνέχεια αυτό το υπολογισθέν αγορακεντρικό WACC με το WACC του έργου, πρώτα στο πλαίσιο του σεναρίου αναφοράς με τη χρήση των στοιχείων του 2017 και, έπειτα, για τη διενέργεια ελέγχου ανοχής σε σφάλματα, με χρήση των στοιχείων του 2014, τα οποία ίσχυαν κατά την αρχική επενδυτική απόφαση.

5.1.1.1. Αξιολόγηση του WACC από την Επιτροπή

- (204) Η Επιτροπή ακολουθεί τις δύο μεθοδολογίες που χρησιμοποίησε η Ουγγαρία για την εκτίμηση του WACC, δηλαδή την τυπική εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγιση από την οποία προκύπτει ένα θεωρητικό WACC μέσω της εκτίμησης όλων των στοιχείων του και τη συγκριτική ανάλυση που βασίζεται σε στοιχεία αναφοράς που ενδέχεται να είναι συναφή και συγκρίσιμα με τον Paks II. Παρότι χρησιμοποιήθηκαν πανομοιότυπες μεθοδολογίες, το αποτέλεσμα της Επιτροπής αποκλίνει από τα συμπεράσματα της Ουγγαρίας επειδή η Επιτροπή αμφισβήτησε ορισμένες τιμές παραμέτρων και στοιχεία αναφοράς που χρησιμοποίησε η Ουγγαρία και αντέκρουσε την εγκυρότητά τους. Άλλες παράμετροι και στοιχεία αναφοράς έγιναν δεκτά χωρίς επιφυλάξεις, όπως προτάθηκαν από την Ουγγαρία. Στο πλαίσιο της αξιολόγησής της, η Επιτροπή θα παράσχει αποδεικτικά στοιχεία για κάθε τιμή που διαφέρει από την πρόταση της Ουγγαρίας.
- (205) Αμφότερες οι μεθοδολογίες που χρησιμοποίησε η Επιτροπή στο πλαίσιο της αξιολόγησής της χρησιμοποιούν τα στοιχεία του 2017 ως στοιχεία αναφοράς και τα στοιχεία του 2014 για τη διενέργεια ελέγχου ανοχής σε σφάλματα.
- (206) Δεδομένου του σχετικά υψηλού βαθμού αβεβαιότητας που είναι εγγενής στις χρηματοοικονομικές εκτιμήσεις, η Επιτροπή παρέχει ένα εύρος για το θεωρητικό αγορακεντρικό WACC αναφοράς που θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί στον έλεγχο του κριτηρίου του ΙΕΟΑ.

⁽⁶⁵⁾ Η Ουγγαρία δεν κατάρτισε χρονοδιάγραμμα στις πληροφορίες που υπέβαλε και χρησιμοποίησε διαθέσιμα στοιχεία από διάφορα χρονικά σημεία, ενίοτε κατά τρόπο ασυνεπή. Ενώ οι πληροφορίες που υπέβαλε η Ουγγαρία εστίαζαν σε επενδυτική απόφαση του Δεκεμβρίου του 2014, στη δεύτερη διευκρινιστική επιστολή που υπέβαλε η Ουγγαρία χρησιμοποιήθηκαν, μεταξύ άλλων, στοιχεία για το ασφαλισμένο κινδύνου μετοχών από τον Ιούλιο του 2015.

⁽⁶⁶⁾ Η σύμβαση EPC προβλέπει ότι η ανάπτυξη των νέων αντιδραστήρων χωρίζεται σε δύο φάσεις, με την πρώτη να συνίσταται αποκλειστικά στ... [...] και τη δεύτερη στ... [...].

- (207) Κατά την εφαρμογή αμφοτέρων των μεθοδολογιών, η Επιτροπή έκανε δεκτό χωρίς επιφυλάξεις τον στόχο μέσης μόχλευσης καθ' όλη τη διάρκεια ζωής μεταξύ 40 %-50 %, όπως πρότεινε η Ουγγαρία στη μελέτη για το κριτήριο του ΙΕΟΑ και στην οικονομική μελέτη, καθώς ήταν σύμφωνος με αξιόπιστους δείκτες αναφοράς. Για τον σκοπό της παρούσας απόφασης, το μέγεθος αναφοράς για τη μόχλευση είναι ο λόγος των δανειακών κεφαλαίων προς τα συνολικά κεφάλαια του έργου. Επιπλέον, η Επιτροπή έκανε επίσης δεκτό τον συντελεστή φορολογίας εταιρειών του 19 % της Ουγγαρίας.
- (208) Προτού παράσχει τη δική της εκτίμηση, η Επιτροπή σημείωσε τις ακόλουθες αδυναμίες σχετικά με τον δείκτη αναφοράς για το τελικό WACC που υπέβαλε η Ουγγαρία:
- α) Τα εύρη που προέρχονται από τις δύο μεθοδολογίες που πρότεινε η Ουγγαρία δεν συμφωνούν απολύτως. Το διάστημα [5,9 %-8,4 %] που προέκυψε κατά την άσκηση συγκριτικής αξιολόγησης στο πλαίσιο της οικονομικής μελέτης είναι ευρύτερο από το διάστημα [6,2 %-7,0 %] που προέκυψε στο πλαίσιο της εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγισης στην ίδια μελέτη, και συμπεριλαμβάνει πολύ υψηλότερες τιμές. Η Ουγγαρία δεν διευκρινίζει τον λόγο για τον οποίο το πιο ακριβές υποσύνολο για το WACC θα πρέπει να περιορίζεται στο διάστημα [6,2 %-7,0 %], το οποίο συμπίπτει μόνο με το κατώτερο τμήμα του διαστήματος συγκριτικής αξιολόγησης.
 - β) Επιπλέον, οι τιμές των διαφορών μεταβλητών στη συγκριτική ανάλυση της Ουγγαρίας που περιλαμβάνονται στη μελέτη για το κριτήριο του ΙΕΟΑ και στην οικονομική μελέτη δεν συμφωνούν με τις αντίστοιχες τιμές των μεταβλητών στο πλαίσιο της εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγισης που περιλαμβάνονται στις ίδιες μελέτες⁽⁶⁷⁾.
 - γ) Όσον αφορά την εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγιση, η Επιτροπή αντικρούει κυρίως τρεις από τις παραμέτρους που χρησιμοποίησε η Ουγγαρία, και πιο συγκεκριμένα το ασφάλιστρο κινδύνου μετοχών, το επιτόκιο μηδενικού κινδύνου και το ασφάλιστρο κινδύνου μη εξόφλησης. Πρώτον, δεν εξηγείται ο λόγος για τον οποίο η ιστορική απόδοση της αγοράς μετοχών της τελευταίας δεκαετίας (η οποία χρησιμοποιείται τόσο στη μελέτη για το κριτήριο του ΙΕΟΑ όσο και στην οικονομική μελέτη) αποτελεί τον κατάλληλο δείκτη αναφοράς για το ασφάλιστρο κινδύνου μετοχών της Ουγγαρίας. Τα επιχειρήματα για τη μη χρήση του ιστορικού ασφαλιστρο κινδύνου αφορούν τη συμπεριφορά της αγοράς μετά την κρίση του 2008, η οποία διαπιστώθηκε ότι ερχόταν σε αντίθεση με περιόδους προ κρίσης⁽⁶⁸⁾. Δεύτερον, το επιτόκιο μηδενικού κινδύνου που παρέδωσε η Ουγγαρία στη δεύτερη διευκρινιστική επιστολή (πριν από την απόφαση κίνησης της διαδικασίας) συγκρίνεται με τη 15ετή απόδοση 3,8 % των κρατικών ομολόγων της Ουγγαρίας σε φιορίνια, η οποία ίσχυε το διάστημα Νοεμβρίου-Δεκεμβρίου του 2014. Ωστόσο, η Επιτροπή θεωρεί ότι, λόγω της μεγάλης διακύμανσης στην απόδοση του κρατικού ομολόγου της Ουγγαρίας, είναι πιο εύλογο να υπολογιστεί μια μέση απόδοση βάσει των στοιχείων για τη μηνιαία απόδοση που ήταν διαθέσιμα κατά τη διάρκεια ολόκληρου του ημερολογιακού έτους που προηγείται της επενδυτικής απόφασης. Τρίτον, η Ουγγαρία χρησιμοποιεί το εμπορικό επιτόκιο αναφοράς (EEA) του ΟΟΣΑ με βάση το ευρώ για ένα έργο με ληκτότητα 18 ετών ως υποκατάστατη μεταβλητή για το ασφάλιστρο κινδύνου μη εξόφλησης του Paks II. Ωστόσο, όπως επισημαίνει η Ουγγαρία στη μελέτη για το κριτήριο του ΙΕΟΑ, ο EEA του ΟΟΣΑ υπολογίζεται με βάση κανόνες σύμφωνα με τους οποίους συντελεστές εξαγωγής και πιστώσεις βοήθειας που αφορούν το εμπόριο μπορούν να χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση έργων πυρηνικής ενέργειας. Πιθανή πτυχή των συντελεστών εξαγωγής που συνδέεται με κρατική ενίσχυση ενδέχεται να στρεβλώσει το ασφάλιστρο κινδύνου μη εξόφλησης αναφοράς της αγοράς.
 - δ) Τέλος, η ορθότητα των εκτιμήσεων δεν αναλύεται λεπτομερώς από την Ουγγαρία. Ο επιπλέον κίνδυνος για πυρηνικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής δεν συνυπολογίζεται ρητώς στις εκτιμήσεις ούτε χρησιμοποιείται στην ανάλυση ευαισθησίας. Αυτό είναι σημαντικό διότι η παραγωγή πυρηνικής ενέργειας ενδέχεται να συνεπάγεται διαφορετικές μορφές δυνητικά υψηλότερων κινδύνων σε σύγκριση με άλλους τύπους τεχνολογιών παραγωγής ενέργειας⁽⁶⁹⁾,⁽⁷⁰⁾.

⁽⁶⁷⁾ Για παράδειγμα, το ασφάλιστρο κινδύνου μετοχών εκτιμάται σε 9,0 % στις συγκριτικές αναλύσεις που έχει περιλάβει η Ουγγαρία στις αναφερόμενες μελέτες, σε αντίθεση με το 4,0 % για το εκτιμώμενο ασφάλιστρο κινδύνου μετοχών στη μεθοδολογία εκ των κάτω προς τα άνω που περιλαμβάνεται στις ίδιες μελέτες.

⁽⁶⁸⁾ Βλέπε Damodaran, A. «Equity risk premium (ERP): Determinants, estimation and implications — The 2016 Edition» (2016), ενότητα Estimation Approaches — Historical Premiums, σ. 29-34, που διατίθεται στη διεύθυνση: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2742186. Επιπλέον, η περίπτωση του ιστορικού δείκτη του χρηματιστηρίου της Ουγγαρίας, με τιμή κλεισίματος 24 561,80 στις 2 Μαΐου 2006 και τιμή κλεισίματος 26.869,01 στις 2 Μαΐου 2016 (στοιχεία που ελήφθησαν από τη διεύθυνση https://www.bet.hu/oldalak/piac_most), φαίνεται να επιβεβαιώνει αυτές τις αμφιβολίες.

⁽⁶⁹⁾ Σύμφωνα με τη μελέτη της Moody's (2009), η ανακίνησης της υλοποίησης έργου κατασκευής πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής από αμερικανικές εταιρείες παραγωγής συνεπάγεται μέση υποβάθμιση 4 βαθμίδων. Ομοίως, ο Damodaran εκτιμά στις βάσεις δεδομένων του ότι μια διαφορά 4 βαθμίδων στην πιστοληπτική διαβάθμιση, π.χ. A3 και Ba1, μεταφράζεται σε ολικό ασφάλιστρο κινδύνου μετοχών 2,0 % (βάση δεδομένων Damodaran, τιμές της έκδοσης Ιουλίου 2016).

⁽⁷⁰⁾ Το μέγεθος αυτού του κινδύνου είναι μειωμένο για τον Paks II, διότι έχει περιορισμένη μόνο έκθεση σε κίνδυνο που αφορά την κατασκευή.

Πρώτη μεθοδολογία — εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγιση

- (209) Η μεθοδολογία εκ των κάτω προς τα άνω χρησιμοποιεί τους τυποποιημένους τύπους (τους οποίους χρησιμοποίησε επίσης η Ουγγαρία) του WACC και υπολογίζει τις παραμέτρους τους:

$$WACC = \frac{D}{D+E} (1 - t) R_d + \frac{E}{D+E} R_e$$

όπου D και E οι τιμές του δανεισμού και των ιδίων κεφαλαίων, R_d και R_e το κόστος δανεισμού και ιδίων κεφαλαίων, αντίστοιχα, και t ο συντελεστής φορολογίας εταιρειών, ο οποίος ανέρχεται σε 19 % για την Ουγγαρία. Αυτός ο τύπος βασίζεται σε αναμενόμενες τιμές των παραμέτρων του. R_d και R_e είναι το κόστος δανεισμού και ιδίων κεφαλαίων κατά τον χρόνο λήψης των επενδυτικών αποφάσεων και όχι το ιστορικό κόστος.

- (210) Ομοίως, το κόστος δανεισμού θα καθοριστεί από τον ακόλουθο τύπο (ο οποίος χρησιμοποιήθηκε επίσης από την Ουγγαρία):

$$R_d = R_f + (R_d - R_f)$$

όπου R_f το επιτόκιο μηδενικού κινδύνου στην αγορά και $(R_d - R_f)$ το ασφάλιστρο ομολόγων στην αγορά.

- (211) Ομοίως, το κόστος ιδίων κεφαλαίων θα καθοριστεί από τον τυποποιημένο τύπο CAPM (ο οποίος χρησιμοποιήθηκε επίσης από την Ουγγαρία) ⁽⁷¹⁾:

$$R_e = R_f + \beta \times (E(R_m) - R_f)$$

όπου R_f το επιτόκιο μηδενικού κινδύνου στην αγορά, το ασφάλιστρο κινδύνου αγοράς μετοχών, ενώ το β (βήτα) μέτρο του ιδιοσυγκρασιακού, μη διαφοροποιήσιμου κινδύνου του έργου.

- (212) Η Επιτροπή εγκρίνει τις ακόλουθες τιμές για τις παραμέτρους που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του WACC:

- Για να υποκαταστήσει το επιτόκιο μηδενικού κινδύνου, η Επιτροπή χρησιμοποιεί το επιτόκιο του 15ετούς ουγγρικού κρατικού ομολόγου, καθώς αυτό ήταν το ομόλογο με τη μεγαλύτερη διάρκεια που εκδόθηκε από την ουγγρική κυβέρνηση. Η αστάθεια του μηνιαίου επιτοκίου ήταν πολύ υψηλή κατά την περίοδο λήψης της αρχικής επενδυτικής απόφασης για τον Paks II. Συνεπώς, η επιλογή μιας τιμής που αντιστοιχεί σε μήνα οδηγεί αναπόφευκτα σε αναξιόπιστο αποτέλεσμα. Δεν θα αντανakλούσε την πραγματικότητα και τον σύνθετο χαρακτήρα μιας απόφασης τέτοιας μεγάλης κλίμακας όπου οι επενδυτές αναζητούν ένα ολοκληρωμένο σύνολο πληροφοριών. Για αυτό τον λόγο, η Επιτροπή χρησιμοποιεί μια μέση τιμή στο διάστημα των 12 ημερολογιακών μηνών που προηγούνται χρονικά του σημείου εστίασης, σε αντίθεση με την Ουγγαρία που επέλεξε το επιτόκιο για τον μήνα ακριβώς πριν από την επενδυτική απόφαση ⁽⁷²⁾.
- Για τους λόγους που εξηγούνται στην αιτιολογική σκέψη 208 στοιχείο γ) σχετικά με τη μη καταλληλότητα των τυποικών ασφαλιστρών κινδύνου (των μετοχών) όπως χρησιμοποιήθηκαν από την Ουγγαρία, η Επιτροπή υπολόγισε το ασφάλιστρο κινδύνου μετοχών ως τον αριθμητικό μέσο όρο των ασφαλιστρών κινδύνου μετοχών από δύο πηγές που είναι ευρέως αναγνωρισμένες στον χρηματοοικονομικό και επιχειρηματικό κλάδο.
 - Η βασική πηγή των στοιχείων είναι η παγκόσμια βάση δεδομένων για ασφαλιστρα κινδύνου μετοχών που έχει αναπτύξει ο καθηγητής Aswath Damodaran του Πανεπιστημίου της Νέας Υόρκης («βάση δεδομένων ασφαλιστρών κινδύνου Damodaran») ⁽⁷³⁾.

⁽⁷¹⁾ Τα αρχικά CAPM (Capital Asset Pricing Model) σημαίνουν υπόδειγμα αποτίμησης κεφαλαιουχικών περιουσιακών στοιχείων, δηλαδή το τυποποιημένο χρηματοοικονομικό υπόδειγμα για την εκτίμηση της αναμενόμενης απόδοσης ενός περιουσιακού στοιχείου, βλέπε <http://www.investopedia.com/terms/c/capm.asp>.

⁽⁷²⁾ Η Επιτροπή εξέτασε επίσης τα επιτόκια των κρατικών ομολόγων σε ευρώ και δολάρια ΗΠΑ, ωστόσο αυτά τα κρατικά ομόλογα είχαν μικρότερη διάρκεια και η τελευταία ημερομηνία έκδοσης ήταν τον Μάιο του 2011 για τα ομόλογα σε ευρώ και τον Μάιο του 2014 για τα ομόλογα σε δολάρια ΗΠΑ. Σε χρονικές περιόδους με τόσο μεγάλη διακύμανση στο επιτόκιο των κρατικών ομολόγων, η Επιτροπή αποφάσισε να μην περιλάβει αυτά τα ομόλογα στην ανάλυση. Επιπλέον, η συμπερίληψή τους θα οδηγούσε σε αύξηση της εκτιμώμενης τιμής του WACC, γεγονός που καθιστά τον αποκλεισμό τους από την ανάλυση συντηρητική επιλογή.

⁽⁷³⁾ Για στοιχεία που αφορούν τον Δεκέμβριο του 2014, βλέπε Risk Premiums for Other Markets > 1/14 στην ιστοσελίδα http://people.stern.nyu.edu/adamodar/New_Home_Page/dataarchived.html. Για στοιχεία που αφορούν τον Φεβρουάριο του 2017, βλέπε Risk Premiums for Other Markets > Download στην ιστοσελίδα http://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/New_Home_Page/datacurrent.html. Οι βάσεις δεδομένων του Damodaran χρησιμοποιούνται και μνημονεύονται ευρέως στη χρηματοοικονομική πρακτική.

- Μια δεύτερη βάση δεδομένων είναι η βάση δεδομένων ασφαλιστρών κινδύνου αγοράς του καθηγητή Fernandez του IESE Business School του Πανεπιστημίου της Ναβάρρα ⁽⁷⁴⁾.

Τα ευρήματα συνοψίζονται στον πίνακα 6 παρακάτω.

Πίνακας 6

Ασφάλιστρο κινδύνου μετοχών — Ουγγαρία

	Δεκέμβριος 2014	Φεβρουάριος 2017
Ασφάλιστρο κινδύνου μετοχών κατά Damodaran	8,84	8,05
Ασφάλιστρο κινδύνου μετοχών κατά Fernandez	8,30	8,10
Μέσο ασφάλιστρο κινδύνου μετοχών	8,57	8,08

- Για την εκτίμηση του βήτα, η Επιτροπή έκανε δεκτή χωρίς επιφυλάξεις την πρόταση της Ουγγαρίας στην υποβολή για το κριτήριο του ΙΕΟΑ, δηλαδή 0,92 ⁽⁷⁵⁾.
- Το κόστος δανεισμού προ φόρων θα είναι το επιτόκιο μηδενικού κινδύνου της Ουγγαρίας (η μέση τιμή στο διάστημα των 12 ημερολογιακών μηνών που προηγούνται χρονικά του σημείου εστίασης), προσαυξημένο κατά ασφάλιστρο κινδύνου εμπορικού δανεισμού ύψους 2,26 % επιπλέον της απόδοσης των κρατικών ομολόγων, το οποίο αποτελεί μέτρο για το ασφάλιστρο κινδύνου χρέους της χώρας ⁽⁷⁶⁾.
- Η μόχλευση του έργου θεωρήθηκε ότι λαμβάνει δύο τιμές, 50 % και 40 %, όπως πρότεινε η Ουγγαρία, τόσο στη μελέτη για το κριτήριο του ΙΕΟΑ όσο και στην οικονομική μελέτη.
- (213) Τα στοιχεία για τις εισροές για το WACC που προσδιορίζονται στην αιτιολογική σκέψη 212 και τα εύρη του WACC που προκύπτουν είναι συγκεντρωμένα στον πίνακα 7. Για κάθε χρονική περίοδο που είναι συναφής για την αξιολόγηση χρησιμοποιείται χωριστή στήλη.

Πίνακας 7

Υπολογισμός του WACC σύμφωνα με την προσέγγιση από τη βάση στην κορυφή

ΕΙΣΡΟΕΣ	Δεκέμβριος 2014	Φεβρουάριος 2017
Επιτόκιο μηδενικού κινδύνου Ουγγαρίας	5,30 %	3,45 %
Ασφάλιστρο κινδύνου μετοχών Ουγγαρίας	8,57 %	8,08 %

⁽⁷⁴⁾ Για το 2014, βλέπε Fernandez, P., Linares P. και Acin, I. F., «Market Risk Premium used in 88 countries in 2014: a survey with 8,228 answers», 20 Ιουνίου 2014, που διατίθεται στη διεύθυνση <http://www.valuewalk.com/wp-content/uploads/2015/07/SSRN-id2450452.pdf>. Για το 2016, βλέπε Fernandez, P., Ortiz, A. και Acin, I. F. «Market Risk Premium used in 71 countries in 2016: a survey with 6,932 answers», 9 Μαΐου 2016, που διατίθεται στη διεύθυνση https://papers.ssrn.com/sol3/papers2.cfm?abstract_id=2776636&download=yes

⁽⁷⁵⁾ Οι άλλες τιμές βήτα που υπέβαλε η Ουγγαρία στη μελέτη για το κριτήριο του ΙΕΟΑ και στη μεταγενέστερη διευκρινιστική επιστολή και οι τιμές βήτα που αντιστοιχούν στους τομείς των υπηρεσιών κοινής ωφελείας, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της ηλεκτροπαραγωγής αντιστοιχούν στη βάση δεδομένων Damodaran είναι όλες πάνω από 1. Συνεπώς, η χρήση τιμής βήτα 0,92 αποτελεί συντηρητική επιλογή, διότι οδηγεί σε χαμηλότερη τιμή WACC απ' ό,τι οι άλλες, υψηλότερες τιμές βήτα.

⁽⁷⁶⁾ Βλέπε http://www.mnb.hu/statisztika/statisztikai-adatok-informaciok/adatok-idosorok_sequence «XI. Deviza, penz es tokepiac» > «Allampapir piaci referenciahozamo» για το πρώτο και https://www.quandl.com/data/WORLDBANK/HUN_FR_INR_RISK-Hungary-Risk-premium-on-lending-lending-rate-minus-treasury-bill-rate για το δεύτερο. Όσον αφορά την τελευταία τιμή, συνιστάται να επιδειχθεί προσοχή λόγω του μικρού μεγέθους της αγοράς εταιρικών ομολόγων της Ουγγαρίας. Τα στοιχεία αναφέρονται στην 31η Δεκεμβρίου 2014. Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για πιο πρόσφατες περιόδους.

ΕΙΣΡΟΕΣ	Δεκέμβριος 2014	Φεβρουάριος 2017
Βήτα	0,92	0,92
Απόδοση ιδίων κεφαλαίων	13,19 %	10,88 %
Ασφάλιστρο κινδύνου εμπορικού δανεισμού επιπλέον της απόδοσης των κρατικών ομολόγων της Ουγγαρίας	2,26 %	2,26 %
Κόστος δανεισμού προ φόρων	7,56 %	5,71 %
Συντελεστής φορολογίας εταιρειών	19 %	19 %
Κόστος δανεισμού μετά τους φόρους	6,12 %	4,63 %
Μόχλευση (D/(D+E)) — Σενάριο I	50 %	50 %
Μόχλευση (D/(D+E)) — Σενάριο II	40 %	40 %
WACC με μόχλευση I	9,66 %	7,75 %
WACC με μόχλευση II	10,36 %	8,38 %
Εύρος WACC	9,66 %- 10,36 %	7,75 %- 8,38 %

- (214) Τα στοιχεία WACC που παρουσιάζονται στον πίνακα 7 συνεπάγονται εύρος WACC [9,66-10,36 %] για τον Δεκέμβριο του 2014 και [7,75 %- 8,38 %] για τον Φεβρουάριο του 2017⁽⁷⁷⁾. Πρέπει να σημειωθεί, ωστόσο, ότι η μόνη εισροή που αφορά τον συγκεκριμένο τομέα σε αυτούς τους υπολογισμούς είναι το βήτα του κλάδου παραγωγής (0,92). Συνεπώς, δεν είναι πιθανό να συμπεριληφθεί το πλήρες ασφάλιστρο που σχετίζεται με τον μεγαλύτερο κίνδυνο που ενέχουν έργα πυρηνικής ενέργειας (βλέπε υποσημείωση 68) και, συνακόλουθα, θα πρέπει να αντιμετωπιστεί ως κατώτατο όριο για τον πραγματικό κίνδυνο.

Δεύτερη μεθοδολογία — συγκριτική αξιολόγηση

- (215) Η Επιτροπή συμφωνεί με την Ουγγαρία ότι μια εναλλακτική προσέγγιση για την εύρεση σχετικού εύρους για το αγορακεντρικό WACC θα ήταν η σύγκρισή του με στοιχεία αναφοράς που είναι συγκρίσιμα με το έργο Paks II. Ωστόσο, για τους λόγους που αναφέρονται στην αιτιολογική σκέψη 0, η Επιτροπή έκρινε ότι τα στοιχεία αναφοράς και τα εύρη που παρουσίασαν οι συγγραφικές αρχές δεν ήταν επαρκώς αξιόπιστα. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή ανέπτυξε τη δική της συγκριτική ανάλυση, η οποία αντλεί ένα WACC αναφοράς ανά τομέα και ανά χώρα βάσει της βάσης δεδομένων Damodaran⁽⁷⁸⁾ ⁽⁷⁹⁾, χρησιμοποιώντας τα στοιχεία τόσο του 2017 όσο και του 2014.

⁽⁷⁷⁾ Τα εν λόγω αριθμητικά στοιχεία είναι υψηλότερα από εκείνα που προέρχονται από την Ουγγαρία, κυρίως λόγω του υψηλότερου επιτοκίου μηδενικού κινδύνου και του υψηλότερου ασφαλιστρου κινδύνου μετοχών που χρησιμοποίησε η Επιτροπή (κριτική στις επιλογές της Ουγγαρίας ασκείται στην αιτιολογική σκέψη 208).

⁽⁷⁸⁾ Για στοιχεία σχετικά με το WACC ανά χώρα που αφορούν τον Δεκέμβριο του 2014, βλέπε «Data» > «Archived data» > «Cost of capital by industry» > «Europe» > «1/14» στη διεύθυνση <http://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/> Για στοιχεία σχετικά με το WACC ανά χώρα που αφορούν τον Φεβρουάριο του 2017, βλέπε «Data» > «Current data» > «Cost of capital by industry» > «Europe» στη διεύθυνση <http://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/> Για στοιχεία σχετικά με το ασφάλιστρο κινδύνου, βλέπε υποσημείωση 72. Πρέπει να σημειωθεί επίσης ότι αυτή η βάση δεδομένων αποτελεί μέρος μιας παγκόσμιας βάσης δεδομένων και περιλαμβάνει ευρωπαϊκές χώρες (φέρουν την ονομασία «Δυτική Ευρώπη»). Ωστόσο, οι χώρες ομαδοποιούνται περαιτέρω και η Ουγγαρία αποτελεί μέρος μιας υποομάδας που φέρει την ονομασία «Ανεπτυγμένη Ευρώπη» — βλέπε το φύλλο εργασίας «Europe» ή «Industries sorted global» στο αρχείο excel <http://www.stern.nyu.edu/~adamodar/pc/datasets/indname.xls>

⁽⁷⁹⁾ Η Ουγγαρία ανέπτυξε επίσης μια σύντομη συγκριτική ανάλυση βάσει των στοιχείων Damodaran στη δεύτερη διευκρινιστική επιστολή (στο παράρτημα 2 αυτής). Ωστόσο, αυτό το τμήμα της ανάλυσης είναι άνευ σημασίας διότι βασίζεται σε μεταγενέστερες πληροφορίες για την τεκμηρίωση επενδυτικής απόφασης που ελήφθη το 2014.

(216) Πιο συγκεκριμένα, αυτή η προσέγγιση ακολουθεί τα παρακάτω τρία στάδια (τα στοιχεία και για τα τρία στάδια υπολογίζονται χωριστά τόσο για τον Δεκέμβριο του 2014 όσο και για τον Φεβρουάριο του 2017):

- α) Κατά το πρώτο στάδιο χρησιμοποιείται η βάση δεδομένων WACC σε επίπεδο κλάδου παραγωγής Damodaran για τη Δυτική Ευρώπη, προκειμένου να προσδιοριστεί το κόστος δανεισμού και ιδίων κεφαλαίων για κλάδους παραγωγής που θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι αποτελούν καλές υποκατάστατες μεταβλητές για τον κλάδο παραγωγής πυρηνικής ενέργειας ⁽⁸⁰⁾.

Οι υποκατάστατες μεταβλητές για τον κλάδο παραγωγής πυρηνικής ενέργειας περιλαμβάνουν τους τομείς «Πράσινη ενέργεια και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας», «Ηλεκτροπαραγωγή» και «Υπηρεσίες κοινής ωφελείας (γενικά)» για τη βάση δεδομένων του 2017 και τους τομείς «Ηλεκτροπαραγωγή» και «Υπηρεσίες κοινής ωφελείας (γενικά)» για τη βάση δεδομένων του 2014 ⁽⁸¹⁾. Οποιαδήποτε στοιχεία για το κόστος δανεισμού και ιδίων κεφαλαίων που έχουν υπολογιστεί βάσει αυτών των τομέων μπορούν να θεωρηθούν συντηρητικές εκτιμήσεις για τον πυρηνικό σταθμό ηλεκτροπαραγωγής Paks για δύο λόγους. Πρώτον, στη βάση δεδομένων Damodaran δεν υπάρχει διάκριση μεταξύ ρυθμιζόμενων και μη ρυθμιζόμενων τμημάτων αυτών των αγορών. Ο Paks II εμπίπτει στο μη ρυθμιζόμενο τμήμα, γεγονός που συνεπάγεται υψηλότερο κίνδυνο και, συνεπώς, υψηλότερες τιμές κόστους δανεισμού και ιδίων κεφαλαίων από τις ρυθμιζόμενες εταιρείες στον ίδιο τομέα. Δεύτερον, λόγω του μεγάλου μεγέθους και κλίμακάς τους, οι πυρηνικοί σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής ενέχουν υψηλότερο κίνδυνο απ' ό,τι η μέση εταιρεία παραγωγής ενέργειας ή υπηρεσιών κοινής ωφελείας ⁽⁸²⁾.

Στον Πίνακα 8 ορίζονται το κόστος δανεισμού και ιδίων κεφαλαίων προ φόρων το οποίο ελήφθη απευθείας από τη βάση δεδομένων Damodaran για το WACC για τη Δυτική Ευρώπη, καθώς και οι τιμές βήτα επιπέδου τομέα ⁽⁸³⁾. Ο πίνακας περιλαμβάνει επίσης τη διακλαδική μέση τιμή για αυτούς τους κλάδους ⁽⁸⁴⁾.

Πίνακας 8

Κόστος δανεισμού (προ φόρων) και ιδίων κεφαλαίων σε επίπεδο κλάδου για τη Δυτική Ευρώπη

Έτος	Κόστος	Πράσινη ενέργεια και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	Ηλεκτροπαραγωγή	Υπηρεσίες κοινής ωφελείας (γενικά)	Παραγωγή και υπηρεσίες κοινής ωφελείας (μέσος όρος)
2014	Δανεισμός	—	5,90 %	5,40 %	5,65 %
	Ίδια κεφάλαια	—	9,92 %	9,84 %	9,88 %
	β	—	1,09	1,08	
2017	Δανεισμός	4,41 %	3,96 %	3,96 %	4,11 %
	Ίδια κεφάλαια	9,31 %	9,82 %	9,82 %	9,65 %
	β	1,01	1,08	1,08	

⁽⁸⁰⁾ Τα στοιχεία σε αυτούς τους πίνακες είναι προσαρμοσμένα με εφαρμογή του συντελεστή φορολογίας εταιρειών 19 % της Ουγγαρίας επί του δανεισμού.

⁽⁸¹⁾ Στη βάση δεδομένων του 2014 δεν υπήρχαν διαθέσιμα δεδομένα για τον τομέα «Πράσινη ενέργεια και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας». Το 2016 αυτός ο τομέας παρουσίασε υψηλότερο WACC ως προς τον μέσο όρο των άλλων δύο τομέων που περιλαμβάνονται, γεγονός που υποδεικνύει ότι η συμπεριλήψή του θα είχε οδηγήσει σε αύξηση της τιμής της εκτίμησης του WACC για το 2014 εάν ήταν διαθέσιμη.

⁽⁸²⁾ Βλέπε υποσημείωση 68.

⁽⁸³⁾ Τα στοιχεία που περιέχει αυτός ο πίνακας χρησιμοποιούν τιμές βήτα που έχουν ληφθεί από τη βάση δεδομένων Damodaran για το WACC σε επίπεδο κλάδου.

⁽⁸⁴⁾ Σε αυτή την περίπτωση λαμβάνεται απλός μέσος όρος αντί σταθμισμένου μέσου όρου με χρήση του αριθμού των εταιρειών που περιλαμβάνονται σε κάθε τμήμα, δεδομένου ότι το σημείο εστίασης είναι τα υποκατάστατα τμήματα και όχι οι υποκατάστατες εταιρείες. Εάν λαμβανόταν σταθμισμένος μέσος όρος, αφενός, δεν θα υπήρχε διαφορά για το 2016 και, αφετέρου, θα οδηγούσε σε ελαφρώς υψηλότερες τιμές για το 2014 και, συνακόλουθα, σε υψηλότερες τιμές WACC. Συνεπώς, η επιλογή απλού και όχι σταθμισμένου μέσου όρου αποτελεί συντηρητική επιλογή στο παρόν πλαίσιο.

- β) Στο δεύτερο στάδιο χρησιμοποιείται η βάση δεδομένων ασφαλιστρών κινδύνου Damodaran για τον υπολογισμό των μέσων ασφαλιστρών κινδύνου μη εξόφλησης και μετοχών που η Ουγγαρία απαιτεί από τις άλλες χώρες της Δυτικής Ευρώπης που ανήκουν στην υποομάδα «Ανεπτυγμένη Ευρώπη» [βλέπε υποσημείωση 77], όπως παρατίθεται στον πίνακα 9, ο οποίος περιλαμβάνει εταιρείες που δραστηριοποιούνται στους τομείς που αναφέρονται στον πίνακα 8 και περιλαμβάνονται στη βάση δεδομένων WACC σε επίπεδο κλάδου ⁽⁸⁵⁾. Τα αποτελέσματα θα προστεθούν στα στοιχεία για το κόστος δανεισμού και ιδίων κεφαλαίων που παρουσιάζονται στο πρώτο στάδιο (α).

Πίνακας 9

Ασφάλιστρα κινδύνου για την Ουγγαρία

(%)

Έτος	Ασφάλιστρο κινδύνου	Ανεπτυγμένη Ευρώπη	Ουγγαρία	Διαφορά
2014	Ασφάλιστρο κινδύνου χώρας (ομόλογα)	0,99	2,56	1,57
	Ασφάλιστρο κινδύνου χώρας (μετοχές)	1,48	3,84	2,36
2017	Ασφάλιστρο κινδύνου χώρας (ομόλογα)	1,06	1,92	0,86
	Ασφάλιστρο κινδύνου χώρας (μετοχές)	1,30	2,36	1,06

- γ) Στο τρίτο στάδιο, η αντίστοιχη διαφορά στα ασφάλιστρα κινδύνου χώρας για την Ουγγαρία που προσδιορίστηκε στο δεύτερο στάδιο (β) προστίθεται στο κόστος δανεισμού και ιδίων κεφαλαίων που προέκυψε στο πρώτο στάδιο (α) και, κατ' αυτόν τον τρόπο, προκύπτουν τα στοιχεία για το κόστος δανεισμού και ιδίων κεφαλαίων για την Ουγγαρία ⁽⁸⁶⁾. Συνεπώς, προκύπτει το WACC για τα δύο επίπεδα μόχλευσης που προτείνουν οι ουγγρικές αρχές. Στον πίνακα 10 συνομίζονται τα αποτελέσματα.

Πίνακας 10

Κόστος δανεισμού, ιδίων κεφαλαίων και WACC (*) για την Ουγγαρία

(%)

Έτος	Κόστος	D/ (D+E)	Πράσινη ενέργεια και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	Ηλεκτροπαραγωγή	Υπηρεσίες κοινής ωφελείας (γενικά)	Παραγωγή και υπηρεσίες κοινής ωφελείας (μέσος όρος)
2014	Δανεισμός προ φόρων			7,47	6,97	7,22
	Δανεισμός μετά τους φόρους			6,05	5,65	5,85
	Ίδια κεφάλαια			12,50	12,40	12,45
	WACC	50		9,28	9,02	9,15
	WACC	40		9,92	9,70	9,81

⁽⁸⁵⁾ Βασικό στοιχείο της εκτίμησης είναι ότι ο Damodaran ορίζει το ασφάλιστρο κινδύνου μετοχών για μια χώρα ως το άθροισμα του ασφαλιστρου ώριμης αγοράς και του συμπληρωματικού ασφαλιστρου κινδύνου χώρας με βάση το περιθώριο κινδύνου χρεωκοπίας (default spread) χώρας και προσαυξημένο (κατά 1,5 το 2014 και κατά 1,39 το 2016) ώστε να αντανakλά τον υψηλότερο κίνδυνο των μετοχών στην αγορά. Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλέπε φύλλο εργασίας «Explanation and FAQ» της βάσης δεδομένων ασφαλιστρών κινδύνου μετοχών ανά χώρα του Damodaran, το οποίο διατίθεται στη διεύθυνση <http://www.stern.nyu.edu/~adamodar/pc/datasets/ctryprem.xls>

⁽⁸⁶⁾ Σημειώνεται ότι το συμπληρωματικό ασφάλιστρο κινδύνου μετοχών για την Ουγγαρία στο σημείο ii θα χρειαστεί να πολλαπλασιαστεί με τις τιμές βήτα που παρουσιάζονται στον πίνακα 8: προκειμένου να ενσωματωθεί στο κόστος ιδίων κεφαλαίων που προκύπτει στο σημείο iii.

(%)

Έτος	Κόστος	D/ (D+E)	Πράσινη ενέργεια και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	Ηλεκτροπαραγωγή	Υπηρεσίες κοινής ωφελείας (γενικά)	Παραγωγή και υπηρεσίες κοινής ωφελείας (μέσος όρος)
2017	Δανεισμός προ φόρων		5,27	4,82	4,82	4,97
	Δανεισμός μετά τους φόρους		4,27	3,91	3,91	4,03
	Ίδια κεφάλαια		10,38	10,97	10,97	10,77
	WACC	50	7,32	7,44	7,44	7,40
	WACC	40	7,93	8,15	8,14	8,07

(*) Ο τύπος του WACC χρησιμοποιεί το κόστος δανεισμού μετά τους φόρους.

- (217) Αυτή η μεθοδολογία προτείνει WACC έργου για τον Paks II στο εύρος 9,15 %- 9,81 % για την ημερομηνία της αρχικής επενδυτικής απόφασης τον Δεκέμβριο του 2014 και εύρος 7,40 %- 8,07 % για τον Φεβρουάριο του 2017. Αυτό το εύρος βασίζεται στις τιμές μόχλευσης μεταξύ 40 %-50 %, όπως προβλέπεται στη μελέτη για το κριτήριο του ΙΕΟΑ. Πρέπει να σημειωθεί επίσης ότι το κατώτατο όριο του 9,15 % για το WACC για το 2014 θα χρειαζόταν πιθανώς να προσαρμοστεί προς τα πάνω στην περίπτωση που υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία για τον τομέα «Πράσινη ενέργεια και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας» για το 2014. Επίσης, η ρητή ενσωμάτωση συμπληρωματικού ασφαλιστικού κινδύνου για πυρηνικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής θα αυξήσει και τα δύο εύρη (βλέπε υποσημείωση 68).

Συμπέρασμα σχετικά με το WACC

- (218) Οι δύο μεθοδολογίες που χρησιμοποιήθηκαν για την εκτίμηση δείκτη αναφοράς σε επίπεδο αγοράς για το WACC οδηγεί σε αλληλοεπικαλυπτόμενα διαστήματα. Οι συνολικές τιμές για το 2017 είναι κατά μέσο όρο χαμηλότερες από εκείνες για το 2014, γεγονός που αντανάκλα κυρίως την αξιολόγηση των αγορών για το επιτόκιο μηδενικού κινδύνου της Ουγγαρίας. Τα σχετικά διαστήματα συνοψίζονται στον πίνακα 11.

Πίνακας 11

Σύνοψη σχετικά με το WACC

(%)

	Δεκέμβριος 2014	Φεβρουάριος 2017
Εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγιση	9,66-10,36	7,75-8,38
Προσέγγιση συγκριτικής αξιολόγησης	9,15-9,81	7,40-8,07
Συνολικό εύρος	9,15-10,36	7,40-8,38
Μέσον	9,76	7,89

- (219) Στον πίνακα 11 αναφέρονται τα στοιχεία για το WACC στο εύρος 9,1 %- 10,36 % για την αρχική επενδυτική απόφαση του Δεκεμβρίου του 2014, καθώς και ένα στοιχείο στο εύρος 7,40-8,38 % για τον Φεβρουάριο του 2017. Όλες αυτές οι τιμές για το WACC θα πρέπει να θεωρούνται συντηρητικές, διότι δεν περιλαμβάνουν το ασφάλιστρο δυνητικού κινδύνου που απαιτείται για τα έργα πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής⁽⁸⁷⁾.

⁽⁸⁷⁾ Επιπλέον, το κατώτατο όριο του 9,15 % για το 2014 θα χρειαζόταν πιθανώς να προσαρμοστεί προς τα πάνω εάν υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία για τον τομέα «Πράσινη ενέργεια και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας» για το 2014.

5.1.1.2. Αξιολόγηση του ΣΕΑ του έργου από την Επιτροπή

(220) Στο πλαίσιο της αξιολόγησής της για τον ΣΕΑ, η Επιτροπή χρησιμοποίησε το χρηματοοικονομικό υπόδειγμα που υπέβαλε η Ουγγαρία. Πιο συγκεκριμένα, η Επιτροπή έκανε δεκτή τη μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε στο χρηματοοικονομικό υπόδειγμα, καθώς και τα εισερχόμενα δεδομένα του υποδείγματος, εκτός από την πρόβλεψη για την τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας, για το κεντρικό σενάριο υπό εξέταση. Ωστόσο, η Επιτροπή σημειώνει:

α) Η τιμή του ΣΕΑ εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την πρόβλεψη τιμής που επιλέγεται για τον υπολογισμό. Για παράδειγμα, εάν εφαρμοστεί η συναλλαγματική ισοτιμία EUR/δολαρίου ΗΠΑ του Νοεμβρίου του 2014⁽⁸⁸⁾ και όχι η συναλλαγματική ισοτιμία του Οκτωβρίου του 2015 (η επιλογή της συγγραφικής κυβέρνησης) για τον υπολογισμό της πρόβλεψης τιμής του ΔΟΕ με βάση το ευρώ για το 2014 (η οποία βασίστηκε σε στοιχεία πρόβλεψης της παγκόσμιας ενεργειακής ανασκόπησης του ΔΟΕ για το 2014), ο ΣΕΑ του έργου μειώνεται κατά περισσότερο από 0,8 %. Τούτο καθιστά αναγκαία την επανεκτίμηση της πρόβλεψης τιμής που χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό του ΣΕΑ του έργου.

β) Η τιμή του ΣΕΑ εξαρτάται επίσης τα εξής: i) τον συντελεστή φορτίου (ή ποσοστό χρησιμοποίησης) των μονάδων του πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής, ii) τα διάφορα στοιχεία κόστους που αφορούν το έργο, συμπεριλαμβανομένων τόσο του κόστους ιδιοκτήτη κατά τη διάρκεια της περιόδου κατασκευής όσο και του επακόλουθου κόστους εκμετάλλευσης και συντήρησης κατά τη διάρκεια της περιόδου λειτουργίας, και iii) τις πιθανές καθυστερήσεις στην κατασκευή. Ο αντίκτυπος μεταβολών σε αυτούς τους παράγοντες πρέπει να αξιολογηθεί προσεκτικά, δηλαδή πέραν των μικρών αποκλίσεων που εξέτασε η Ουγγαρία στο χρηματοοικονομικό υπόδειγμα, στο πλαίσιο ανάλυσης ευαισθησίας που παρέχει έλεγχο ανοχής σε σφάλματα για τα κύρια αποτελέσματα.

(221) Συνεπώς, προκειμένου να εξασφαλιστούν ακριβέστερα αποτελέσματα ως προς την εκτίμηση του ΣΕΑ του έργου, καθώς και της συνοδευτικής ανάλυσης ευαισθησίας και των ελέγχων ανοχής σε σφάλματα, η Επιτροπή εφάρμοσε ορισμένες βελτιώσεις στα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν για την εκτίμηση του ΣΕΑ. Πιο συγκεκριμένα, η Επιτροπή επανεξέτασε και συμπλήρωσε τις προβλέψεις τιμής που υπέβαλε η Ουγγαρία. Επιπλέον, εκτός από τη χρήση των τιμών κόστους και συντελεστή φορτίου που πρότεινε η Ουγγαρία για το κεντρικό σενάριο του χρηματοοικονομικού υποδείγματος, η Επιτροπή συμπεριέλαβε επίσης πληροφορίες που υπέβαλαν ενδιαφερόμενα μέρη για τη βελτίωση της ακρίβειας των αποτελεσμάτων. Τέλος, η Επιτροπή διενέργησε ενδελεχή έλεγχο ευαισθησίας των αποτελεσμάτων μέσω της προσομοίωσης μεταβολών σε όλες τις σχετικές παραμέτρους του υποδείγματος.

(222) Ομοίως με το WACC, τα σχετικά εύρη ΣΕΑ υπολογίστηκαν βάσει των πληροφοριών που ήταν διαθέσιμες τόσο τον Φεβρουάριο του 2017 (στοιχεία του 2017) όσο και κατά τον χρόνο της αρχικής επενδυτικής απόφασης στις 9 Δεκεμβρίου 2014 (στοιχεία του 2014).

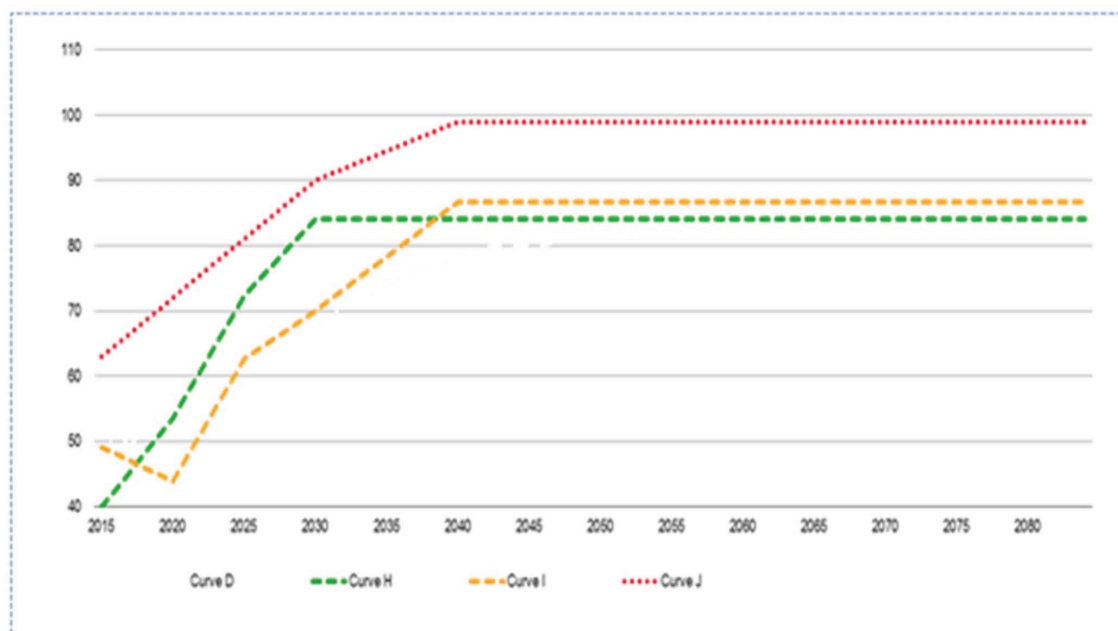
Προβλέψεις τιμών

(223) Τα σημεία εκκίνησης της αξιολόγησης της Επιτροπής για τις προβλέψεις τιμών είναι οι καμπύλες πρόβλεψης τιμών που παρουσιάζονται στο σχήμα 16 της οικονομικής μελέτης που υπέβαλε η Ουγγαρία, καθώς και η πρόβλεψη τιμής, βασισμένη στην παγκόσμια ενεργειακή ανασκόπηση του ΔΟΕ για το 2014, που χρησιμοποίησε η Επιτροπή στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας. Προκειμένου να καλυφθεί ολόκληρη η αναμενόμενη περίοδος λειτουργίας των μονάδων του Paks II, η Επιτροπή επέκτεινε αυτά τα γραφήματα, ώστε να συμπεριλάβει μόνο εκείνα που κάλυπταν αποκλειστικά τις περιόδους έως το 2030 και το 2040 αντίστοιχα, διατηρώντας τα προβλεπόμενα επίπεδα τιμών σταθερά, όπως στις τιμές κατά τη λήξη (δηλαδή 2030 και 2040). Αυτές οι προβλέψεις τιμών απεικονίζονται στο σχήμα 14.

⁽⁸⁸⁾ Η ημερομηνία έκδοσης της πρόβλεψη τιμής του ΔΟΕ για το 2014.

Σχήμα 14

Καμπύλες μακροπρόθεσμων προβλέψεων τιμών για την ηλεκτρική ενέργεια (EUR/MWh) ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Η καμπύλη D θεωρείται εμπιστευτική πληροφορία/επιχειρηματικό απόρρητο.

Πηγή: Οικονομική μελέτη και χρηματοοικονομικό υπόδειγμα [βλέπε αιτιολογική σκέψη 69].

- (224) Η καμπύλη D στο σχήμα 14 χρησιμοποιήθηκε στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας για τον υπολογισμό του ΣΕΑ του έργου. Επιπλέον, η καμπύλη H αντιπροσωπεύει πρόβλεψη μελέτης αγοράς του Ομοσπονδιακού υπουργείου Οικονομίας και Ενέργειας (BMWi) του 2014, η καμπύλη I αντιπροσωπεύει πρόβλεψη σεναρίου αναφοράς του BMWi του 2014, η καμπύλη J αντιπροσωπεύει πρόβλεψη τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας στην παγκόσμια ενεργειακή ανασκόπηση του ΔΟΕ για το 2014 με τη μετατροπή στοιχείων από δολάρια ΗΠΑ σε EUR, με κατά προσέγγιση μέση συναλλαγματική ισοτιμία EUR/δολαρίου ΗΠΑ 0,9 για τον Σεπτέμβριο του 2015 ⁽⁸⁹⁾. Οι υπολογισμοί του ΣΕΑ που υπέβαλε η Ουγγαρία βασίζονταν κυρίως σε αυτές τις καμπύλες (H, I και J).
- (225) Η Επιτροπή επέφερε τις ακόλουθες προσαρμογές στις καμπύλες που παρουσιάζονται στο σχήμα 14. Η καμπύλη J διορθώθηκε με βάση τη μέση συναλλαγματική ισοτιμία EUR/δολαρίου ΗΠΑ που ήταν διαθέσιμη κατά τον χρόνο των προβλέψεων της παγκόσμιας ενεργειακής ανασκόπησης του ΔΟΕ για το 2014 με βάση το δολάριο ΗΠΑ που δημοσιεύτηκαν τον Νοέμβριο του 2014. Σε εκείνη τη χρονική στιγμή, η μέση συναλλαγματική ισοτιμία ευρώ/δολαρίου ΗΠΑ κατά τους προηγούμενους 3 μήνες ήταν 0,79. Στην καμπύλη I του Σχήμα 15 εφαρμόστηκε επίσης η συγκεκριμένη προσαρμογή ⁽⁹⁰⁾.

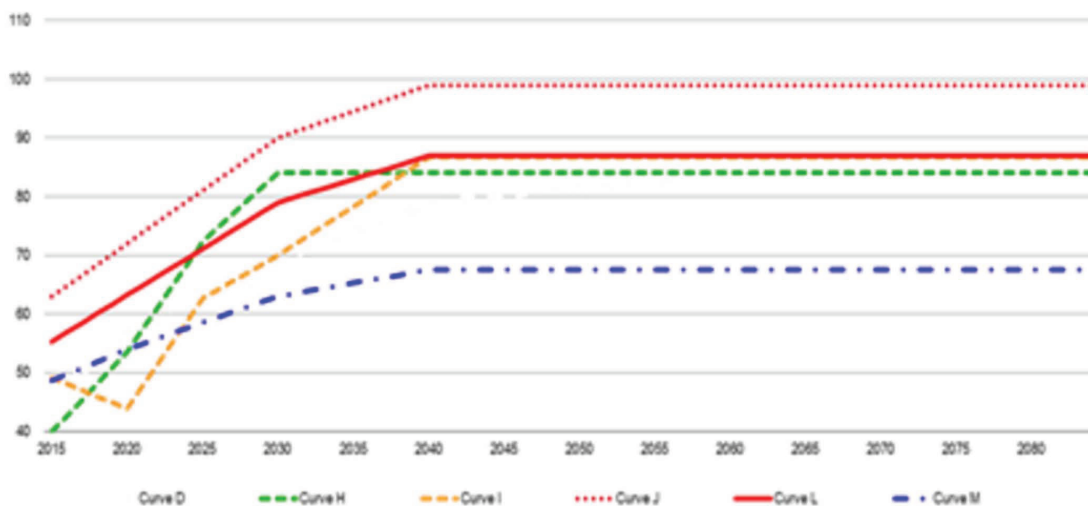
⁽⁸⁹⁾ Η ουγγρική κυβέρνηση δεν παρέσχε λεπτομέρειες σχετικά με τις συναλλαγματικές ισοτιμίες που χρησιμοποιήθηκαν. Η τιμή του 0,9 που εφαρμόστηκε προβλέπεται στο χρηματοοικονομικό υπόδειγμα. Η μέση μηνιαία συναλλαγματική ισοτιμία ήταν 0,89 για τον Σεπτέμβριο του 2015. Αυτή η τιμή της συναλλαγματικής ισοτιμίας EUR/δολαρίου ΗΠΑ (μαζί με τις υπόλοιπες τιμές που χρησιμοποιήθηκαν στο παρόν έγγραφο) ελήφθη από τον ιστότοπο της ΕΚΤ στη διεύθυνση http://sdw.ecb.europa.eu/quickview.do?sessionId=B13D3D3075A-F28A4265A4DF53BE1ABC0?SERIES_KEY=120.EXR.D.USD.EUR.SP00.A&start=01-07-2014&end=15-11-2016&trans=MF&submitOptions.x=46&submitOptions.y=5.

⁽⁹⁰⁾ Λόγω της μεγάλης διακύμανσης στη συναλλαγματική ισοτιμία EUR/δολαρίου ΗΠΑ, η Επιτροπή επέλεξε μια μέση συναλλαγματική ισοτιμία χρησιμοποιώντας τους 3 μήνες που προηγούνται της ημερομηνίας της αρχικής επενδυτικής απόφασης της 9ης Δεκεμβρίου 2014, συμπεριλαμβανομένης επίσης της δημοσίευσης της παγκόσμιας ενεργειακής ανασκόπησης του ΔΟΕ για το 2014 (IEA WEO 2014). Εναλλακτικά, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν οι ετήσιες μέσες συναλλαγματικές ισοτιμίες. Η ετήσια μέση συναλλαγματική ισοτιμία πριν από τον Δεκέμβριο του 2014 είναι 0,75, γεγονός που θα οδηγούσε σε ελαφρώς χαμηλότερη τιμή του ΣΕΑ, καθιστώντας την επιλογή της τριμηνιαίας μέσης συναλλαγματικής ισοτιμίας συντηρητική για την τρέχουσα ανάλυση.

- (226) Επιπλέον, προκειμένου να εκτιμηθεί ένας ακριβής ΣΕΑ για τον Φεβρουάριο του 2017, η Επιτροπή προσαρμόζει τις προβλέψεις τιμών που περιλαμβάνονται στην παγκόσμια ενεργειακή ανασκόπηση του ΔΟΕ για το 2014 (IEA WEO 2016), η οποία δημοσιεύτηκε στις 16 Νοεμβρίου 2016 ⁽⁹¹⁾. Δεδομένου ότι τα αρχικά στοιχεία ήταν εκπεφρασμένα σε δολάρια ΗΠΑ, η Επιτροπή χρησιμοποίησε την τριμηνιαία (μέσα Αυγούστου 2016 — μέσα Νοεμβρίου 2016) συναλλαγματική ισοτιμία EUR/USD του 0,9, η οποία αφορούσε τη συγκεκριμένη ημερομηνία δημοσίευσης, για να υπολογίσει τα στοιχεία με βάση το ευρώ ⁽⁹²⁾ ⁽⁹³⁾. Η καμπύλη Μ στο σχήμα 15 παρακάτω απεικονίζει αυτή την πρόβλεψη τιμής.

Σχήμα 15

Καμπύλες μακροπρόθεσμων προβλέψεων τιμών για την ηλεκτρική ενέργεια (EUR/MWh) ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Η καμπύλη D θεωρείται εμπιστευτική πληροφορία/επιχειρηματικό απόρρητο.

Πηγή: Οικονομική μελέτη και χρηματοοικονομικό υπόδειγμα (βλέπε αιτιολογική σκέψη 69), καθώς και υπολογισμοί της Επιτροπής.

- (227) Από αυτό το διάγραμμα συνάγονται δύο βασικά συμπεράσματα. Πρώτον, με την εφαρμογή της σωστής συναλλαγματικής ισοτιμίας για τη μετατροπή των τιμών σε δολάρια ΗΠΑ σε τιμές σε EUR, η πρόβλεψη τιμής της παγκόσμιας ενεργειακής ανασκόπησης του ΔΟΕ για το 2014 για την Ευρώπη μειώνεται περίπου κατά 12 % (η καμπύλη L βρίσκεται κάτω από την καμπύλη J). Δεύτερον, η πρόβλεψη τιμής της παγκόσμιας ενεργειακής ανασκόπησης του ΔΟΕ που δημοσιεύτηκε τον Νοέμβριο του 2016 είναι κατά μέσο όρο χαμηλότερη κατά λίγο περισσότερο από 20 % από την πρόβλεψη τιμής που προβλέπεται στην ίδια δημοσίευση δύο έτη νωρίτερα (καμπύλη L και καμπύλη M). Το γεγονός αυτό μπορεί να αποδοθεί στην πτώση των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας το 2014 και το 2016 και στις απαιτούμενες προσαρμογές των προβλέψεων ⁽⁹⁴⁾. Συνεπώς, η όποια αξιολόγηση της πρόβλεψης του 2016 και ο όποιος σχετικός υπολογισμός του ΣΕΑ θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη αυτή η πτώση στις προβλέψεις τιμών και θα πρέπει να εστιάζουν στην καμπύλη M του σχήματος 15 ⁽⁹⁵⁾.

⁽⁹¹⁾ Βλέπε <http://www.worldenergyoutlook.org/publications/weo-2016/>.

⁽⁹²⁾ Βλέπε στοιχεία για τις τιμές χονδρικής της ηλεκτρικής ενέργειας στον πίνακα 6.13 στη σελίδα 267 της παγκόσμιας ενεργειακής ανασκόπησης του ΔΟΕ για το 2016 (IEA WEO 2016).

⁽⁹³⁾ Ομοίως, η σχετική ετήσια μέση συναλλαγματική ισοτιμία είναι 0,89 για αυτή την περίπτωση, γεγονός που καθιστά την επιλογή τριμηνιαίας μέσης συναλλαγματικής ισοτιμίας πιο συντηρητική για την τρέχουσα ανάλυση.

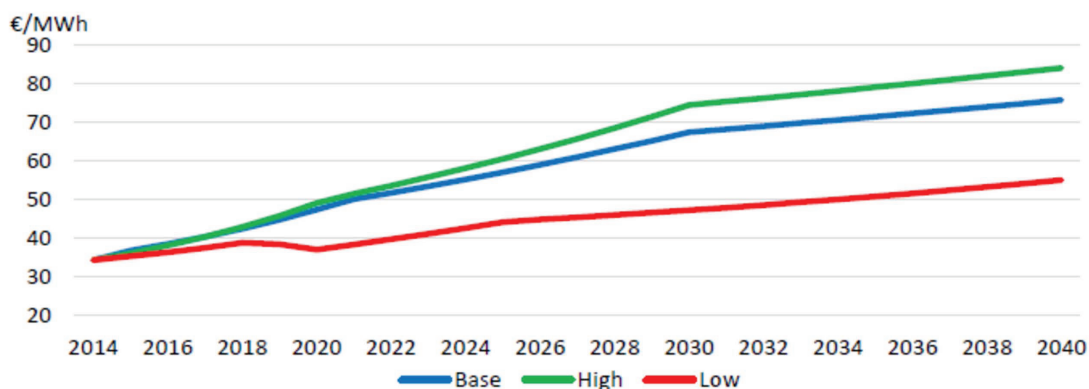
⁽⁹⁴⁾ Παρόμοια προσαρμογή προς τα κάτω στις προβλέψεις τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ του 2014 και του 2015 πραγματοποιήσε επίσης το εθνικό ηλεκτρικό δίκτυο του Ηνωμένου Βασιλείου (UK National Grid) — Βλέπε, για παράδειγμα, σελίδα 46 των Μελλοντικών ενεργειακών σεναρίων 2014 του Ηνωμένου Βασιλείου (2014 UK Future Energy Scenarios) του εθνικού ηλεκτρικού δικτύου του Ηνωμένου Βασιλείου, τα οποία είναι διαθέσιμα στη διεύθυνση <http://www2.nationalgrid.com/UK/Industry-information/Future-of-Energy/FES/Documents-archive/> και σελίδα 36 των Μελλοντικών ενεργειακών σεναρίων 2015 του Ηνωμένου Βασιλείου (2015 UK Future Energy Scenarios) του εθνικού ηλεκτρικού δικτύου του Ηνωμένου Βασιλείου, τα οποία είναι διαθέσιμα στη διεύθυνση <http://www2.nationalgrid.com/UK/Industry-information/Future-of-Energy/FES/Documents-archive/>, όπου υποδηλώνεται μέση μείωση ύψους 12 % για τις προβλέψεις τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας κατά την περίοδο πρόβλεψης 2016-2035. Δεν βρέθηκε τέτοια σύγκριση για τα στοιχεία του BMWi.

⁽⁹⁵⁾ Στην ποσοτική της ανάλυση, η Επιτροπή κάνει δεκτές τις παραδοχές που διατύπωσε η Ουγγαρία σχετικά με την αύξηση των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας έως το 2040 και τη σταθερότητά τους μετά το 2040. Αυτό αποτελεί μια συντηρητική επιλογή. Εναλλακτικά, θα μπορούσαν να εκπληρωθούν σεναρία που θα λάμβαναν υπόψη πιο επιταχυνόμενες την επίπτωση της ευρείας επέκτασης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις τιμές χονδρικής της ηλεκτρικής ενέργειας, όπου οι χαμηλές τιμές, όπως οι σημερινές θα αποτελούσαν τον κανόνα με υψηλές αλλά εξαρτώμενες από τις καιρικές συνθήκες τιμές έλλειψης. Ένα τέτοιο σενάριο θα οδηγούσε σε μελλοντικές τιμές που θα προσέγγιζαν τις σημερινές τιμές, με αποτέλεσμα χαμηλότερη απόδοση των επενδύσεων σε σχέση με τις τιμές που εξετάζονται επισταμένους στις επόμενες ενότητες.

- (228) Όσον αφορά τις προβλέψεις τιμών βάσει της παγκόσμιας ενεργειακής ανασκόπησης του ΔΟΕ, πρέπει να σημειωθεί ότι βασίζονταν στην αξιολόγηση του «σεναρίου νέων πολιτικών»⁽⁹⁶⁾. Μια ολοκληρωμένη αξιολόγηση θα πρέπει να περιλαμβάνει επίσης τα υπόλοιπα σενάρια που εξετάστηκαν στο πλαίσιο της παγκόσμιας ενεργειακής ανασκόπησης του ΔΟΕ, όπως το «σενάριο τρεχουσών πολιτικών» και το «σενάριο χαμηλής τιμής πετρελαίου», όπως συνέβη στο πλαίσιο της μελέτης της Candole όσον αφορά τις προβλέψεις τιμών της παγκόσμιας ενεργειακής ανασκόπησης του ΔΟΕ για το 2015⁽⁹⁷⁾. Αυτό είναι σημαντικό διότι τυχόν διαφορετική επιλογή πολιτικής οδηγεί σε διαφορετικές προβλέψεις τιμών, όπως φαίνεται στο σχήμα 12 και αναπαράγεται στο σχήμα 16 παρακάτω.

Σχήμα 16

Καμπύλες μακροπρόθεσμων προβλέψεων τιμών για την ηλεκτρική ενέργεια (EUR/MWh)

Πηγή: Candole Partners.

- (229) Το βασικό, το υψηλό και το χαμηλό σενάριο στο σχήμα 16 αντιστοιχούν στο σενάριο νέων πολιτικών, στο σενάριο τρεχουσών πολιτικών και στο σενάριο πολιτικών χαμηλής τιμής πετρελαίου της παγκόσμιας ενεργειακής ανασκόπησης του ΔΟΕ για το 2015 [βλέπε επίσης αιτιολογική σκέψη 128]. Από το σχήμα 16 προκύπτει ότι το σενάριο τρεχουσών πολιτικών προβλέπει ελαφρώς υψηλότερες τιμές για την ηλεκτρική ενέργεια στο μέλλον σε σχέση με το σενάριο νέων πολιτικών, ενώ το σενάριο χαμηλής τιμής πετρελαίου προβλέπει σημαντικά χαμηλότερες τιμές ηλεκτρικής ενέργειας στο μέλλον σε σχέση με το σενάριο νέων πολιτικών (προβλέψεις που έγιναν το 2015). Σε μια ολοκληρωμένη ανάλυση ευαισθησίας για τον υπολογισμό του ΣΕΑ του έργου για τον Paks II το στοιχείο αυτό θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη⁽⁹⁸⁾.
- (230) Επιπλέον, προκειμένου να γίνει ακριβής ερμηνεία και αξιολόγηση των στοιχείων μακροπρόθεσμων προβλέψεων τιμών που έχουν εκπονήσει διάφοροι οργανισμοί, αυτά τα στοιχεία θα πρέπει να συνδεθούν με τις μελλοντικές τιμές των συμβάσεων ηλεκτρικής ενέργειας που υπογράφονται σε χρηματιστήρια ηλεκτρικής ενέργειας, ακόμη και αν τα τελευταία αφορούν πολύ μικρότερους χρονικούς ορίζοντες, όπως φαίνεται στο σχήμα 12. Οι καμπύλες τιμών στο σχήμα 13, οι οποίες συγκρίνουν τις γερμανικές και τις ουγγρικές μελλοντικές συμβάσεις τιμών με τις χαμηλότερες προβλέψεις τιμών της παγκόσμιας ενεργειακής ανασκόπησης του ΔΟΕ (εκείνες που αντιστοιχούν στο σενάριο χαμηλής τιμής πετρελαίου), υποδεικνύουν ότι ακόμη και οι πιο πρόσφατες προβλέψεις τιμών της παγκόσμιας ενεργειακής ανασκόπησης του ΔΟΕ για το 2015 ενδέχεται να είναι πολύ αισιόδοξες, καθώς μπορεί να υπερεκτιμούν τις μελλοντικές τιμές ηλεκτρικής ενέργειας. Το γεγονός αυτό πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη κατά τον προσδιορισμό του ΣΕΑ του έργου Paks II, καθώς και σε οποιαδήποτε υποστηρικτική ανάλυση ευαισθησίας.

Συντελεστής φορτίου, διάφορα στοιχεία κόστους και καθυστερήσεις

- (231) Λόγω του μεγάλου μεγέθους τους, του σύνθετου χαρακτήρα των κατασκευαστικών εργασιών και της πολύ μεγάλης διάρκειας λειτουργίας τους, οι πυρηνικοί σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής είναι εκτεθειμένοι, μεταξύ άλλων, σε αβεβαιότητες όσον αφορά τον συντελεστή φορτίου, τον χρόνο κατασκευής και τα διάφορα στοιχεία κόστους. Το γεγονός αυτό έχει σημαντικό αντίκτυπο στον ΣΕΑ του έργου.

⁽⁹⁶⁾ Βλέπε αιτιολογική σκέψη 128 για τον ορισμό του «σεναρίου νέων πολιτικών».

⁽⁹⁷⁾ Βλέπε αιτιολογική σκέψη 128 και υποσημείωση 53: Το σενάριο τρεχουσών πολιτικών λαμβάνει υπόψη μόνον πολιτικές που τέθηκαν σε εφαρμογή λίγους μήνες πριν από τη δημοσίευσή τους. Το σενάριο 450 απεικονίζει μια οδό για την επίτευξη του στόχου των 2 °C για το κλίμα ο οποίος μπορεί να επιτευχθεί με τεχνολογίες που σύντομα θα καταστούν διαθέσιμες σε εμπορική κλίμακα. Τέλος, το σενάριο χαμηλής τιμής πετρελαίου διερευνά τις επιπτώσεις του συνεχιζόμενου χαμηλότερου επιπέδου τιμών (λόγω χαμηλότερων τιμών του πετρελαίου) στο σύστημα ενέργειας.

⁽⁹⁸⁾ Η Επιτροπή δεν διενέργησε ολοκληρωμένη ποσοτική ανάλυση λόγω έλλειψης σχετικών στοιχείων υψηλής ποιότητας. Ωστόσο, μπορεί να διαπιστωθεί ότι η καμπύλη τιμής που αντιστοιχεί στο σενάριο χαμηλής τιμής πετρελαίου θα οδηγούσε σε σημαντικά χαμηλότερη τιμή ΣΕΑ από την καμπύλη τιμής που αντιστοιχεί στο σενάριο νέων πολιτικών.

- (232) Η δυσκολία στην αξιολόγηση αυτών των αβεβαιοτήτων έγκειται στο γεγονός ότι ο Paks II είναι ένας πυρηνικός σταθμός ηλεκτροπαραγωγής τρίτης γενιάς+ και επί του παρόντος δεν βρίσκεται σε επιχειρησιακή λειτουργία κανέναν σταθμός που να εμπίπτει σε αυτή την κατηγορία ⁽⁹⁹⁾. Συνεπώς, οποιαδήποτε συγκριτική ανάλυση είναι υποθετική. Η τεχνολογική διαφορά μεταξύ των πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής τρίτης γενιάς και τρίτης γενιάς + είναι αρκετά μεγάλη για να υποστηριχθεί ότι οι αβεβαιότητες που αναφέρονται στην αιτιολογική σκέψη 231 δεν αφορούν το έργο Paks II.

Συντελεστής φορτίου

- (233) Οι εκτιμήσεις της συγγκρικής κυβέρνησης για τον ΣΕΑ βασίζονται στην υπόθεση μέσου συντελεστή φορτίου [90-95]% (*) για τον Paks II. Αυτό το ποσοστό είναι πολύ μεγαλύτερο από τον μέσο ετήσιο συντελεστή φορτίου 72 % για όλους τους πυρηνικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής παγκοσμίως, όπως επισημαίνεται στην έκθεση «The World Nuclear Industry — Status Report 2015» (Η παγκόσμια πυρηνική βιομηχανία — Έκθεση κατάστασης 2015) (WNISR2015) ⁽¹⁰⁰⁾. Ομοίως, στην παγκόσμια ενεργειακή ανασκόπηση του ΔΟΕ για το 2014, στο πλαίσιο της ανασκόπησης για την πυρηνική ενέργεια, σημειώνεται ότι «μεταξύ του 1980 και του 2010, ο μέσος παγκόσμιος συντελεστής δυναμικότητας για τους αντιδραστήρες αυξήθηκε από 56 % σε 79 %. Το γεγονός αυτό οφείλεται σε καλύτερη διαχείριση, η οποία έχει οδηγήσει σε σημαντική μείωση των περιόδων διακοπής της λειτουργίας για προγραμματισμένη συντήρηση και ανεφοδιασμό. Οι αντιδραστήρες με την καλύτερη απόδοση επιτυγχάνουν συντελεστές δυναμικότητας της τάξης του 95 %. Ωστόσο, με την πάροδο του χρόνου λειτουργίας των σταθμών, αυτά τα υψηλά επίπεδα ενδέχεται να είναι δύσκολο να επιτευχθούν, δεδομένου ότι απαιτούνται πιο συχνές επιθεωρήσεις και έλεγχος των εξαρτημάτων» ⁽¹⁰¹⁾.
- (234) Θα πρέπει να σημειωθεί ότι αυτά τα υψηλά επίπεδα φορτίου μπορούν να τεθούν εύκολα σε κίνδυνο εξαιτίας συμβάντων καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του σταθμού. Για παράδειγμα, το συμβάν που προέκυψε το 2013 στη μονάδα 2 του Paks NPP είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του μέσου συντελεστή φορτίου για την περίοδο 1990-2015 κατά περίπου πέντε ποσοστιαίες μονάδες, δηλαδή από 85,3 % σε 80,7 %.
- (235) Μία ακόμη πρόκληση για τους δύο νέους αντιδραστήρες του Paks II όσον αφορά τη διατήρηση συντελεστή φορτίου σε επίπεδο υψηλότερο από 90 % είναι ότι προβλέπεται να λειτουργούν ταυτόχρονα με ορισμένες από τις μονάδες του Paks NPP. Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις που συνεπάγεται η εγγύτητα των δύο πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής του Δούναβη στη διάρκεια των θερμών ημερών του θέρους ενδέχεται να απαιτούν τη μείωση της παραγωγής σε έναν από τους σταθμούς. Δεδομένου ότι έχει γίνει η υπόθεση ότι οι δύο νέοι αντιδραστήρες του Paks II θα λειτουργούν συνεχώς με υψηλό συντελεστή φορτίου, το γεγονός αυτό θα οδηγήσει σε μειωμένη παραγωγή και μειωμένα έσοδα για τον Paks NPP, οικονομικό κόστος το οποίο πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την αξιολόγηση της οικονομικής βιωσιμότητας του έργου Paks II.

Κόστος

- (236) Το κόστος κατά τη διάρκεια ζωής ενός έργου μακράς πνοής μπορεί να αποκλίνει σημαντικά από τις προβλεφθείσες μακροπρόθεσμες τιμές που παρουσιάζονται κατά το αρχικό επιχειρηματικό σχέδιο ενός έργου. Οι συνήθεις λόγοι για αυτό το γεγονός είναι η αδυναμία ενσωμάτωσης όλων των σχετικών στοιχείων κόστους στο επιχειρηματικό σχέδιο ή η χρήση υπερβολικά αισιόδοξων υποθέσεων και εκτιμήσεων κόστους.
- (237) Λόγω του σύνθετου χαρακτήρα αυτών των έργων, το πραγματικό κόστος κατασκευής πυρηνικών σταθμών είναι συχνά πολύ υψηλότερο από το προβλεφθέν. Για παράδειγμα, το κόστος κατασκευής των σταθμών ηλεκτροπαραγωγής AREVA με EPR τρίτης γενιάς+ στη Γαλλία και στη Φινλανδία ήταν περίπου τριπλάσιο του αρχικού κόστους που περιλήφθηκε στη σύμβαση κατασκευής ⁽¹⁰²⁾. Οι αντιδραστήρες AP1000 της Westinghouse που κατασκευάζονται στην Κίνα και στις ΗΠΑ παρουσιάζουν επίσης σημαντική υπέρβαση του κόστους της τάξεως του 20 % ή περισσότερο και το κόστος του πυρηνικού σταθμού AES-2006 της Rosatom στη Λευκορωσία είναι σχεδόν διπλάσιο του αρχικού κόστους κατασκευής ⁽¹⁰³⁾.
- (238) Παρότι καταρχήν οι συμβάσεις επί παραδόσει τελειωμένου έργου με κατ' αποκοπήν τιμή ενδεχομένως παρέχουν προστασία στον ιδιοκτήτη έναντι της αύξησης του κόστους κατασκευής, συχνά δεν καλύπτουν το σύνολο του κόστους των νέων αντιδραστήρων. Αντιστοίχως, το κόστος ιδιοκτήτη, συμπεριλαμβανομένου του κόστους απόκτησης των απαιτούμενων αδειών, του κόστους σύνδεσης με το δίκτυο, του κόστους διαχείρισης αποβλήτων και παροπλισμού και του

⁽⁹⁹⁾ Βλέπε ενότητα 2.3.

(*) Ο συντελεστής φορτίου θεωρείται επιχειρηματικό απόρρητο και αντικαθίσταται από μεγαλύτερο εύρος συντελεστή φορτίου.

⁽¹⁰⁰⁾ Βλέπε σ. 25 του WNISR2015.

⁽¹⁰¹⁾ Βλέπε σ. 350 της παγκόσμιας ενεργειακής ανασκόπησης του ΔΟΕ για το 2014 (IEA WEO 2014).

⁽¹⁰²⁾ Βλέπε <http://www.world-nuclear-news.org/NN-Flamanville-EPR-timetable-and-costs-revised-0309154.html> και http://www.theecologist.org/News/news_analysis/2859924/finland_cancels_olkiluoto_4_nuclear_reactor_is_the_epr_finished.html.

⁽¹⁰³⁾ Βλέπε σ. 66 του WNISR2015.

περιβαλλοντικού κόστους, δεν είναι κατ' αποκοπήν και ενδέχεται να αυξηθεί. Ο προμηθευτής ενδέχεται με τη σειρά του να αποφασίσει να μην απορροφήσει πρόσθετο κόστος πέραν ορισμένων ορίων και μπορεί να ισχυριστεί ότι η αύξηση του κόστους οφείλεται σε αλλαγές που ζήτησε ο ιδιοκτήτης. Αυτή η διαφορά ενδέχεται να καταλήξει σε διατηρία και να ακολουθηθεί η δικαστική οδός, με αποτέλεσμα την περαιτέρω αύξηση του κόστους που σχετίζεται με την επένδυση.

- (239) Το επιχειρηματικό σχέδιο για τον πυρηνικό σταθμό ηλεκτροπαραγωγής Paks II φαίνεται να περιέχει επίσης ορισμένες υποθέσεις κόστους που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν αισιόδοξες. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που υπέβαλαν ενδιαφερόμενα μέρη, τα προσωρινά στοιχεία ενδέχεται να είναι υπερβολικά αισιόδοξα ως προς τα ακόλουθα στοιχεία:
- Ψύξη του πυρηνικού σταθμού: το χρηματοοικονομικό υπόδειγμα λαμβάνει ως υπόθεση τη χρήση συστήματος ψύξης με κύκλωμα ψυχρού νερού, όπως προτείνει η Ουγγαρία, και όχι του —πιο δαπανηρού— συστήματος ψύξης βάσει ψυκτικού πύργου, το οποίο, όπως υποστηρίζει ο BEK János, χρειάζεται να χρησιμοποιηθεί. Η μελέτη εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων (EIAS) του έργου δεν παρουσιάζει λεπτομερή ποσοτική ανάλυση κόστους-οφέλους των δύο συστημάτων. Ενδέχεται επίσης να χρειαστεί η εγκατάσταση ψυκτικού πύργου —που είναι πιο δαπανηρός— κατά τη διάρκεια της παράλληλης λειτουργίας των δύο σταθμών ⁽¹⁰⁴⁾.
 - Σύνδεση με το δίκτυο: το χρηματοοικονομικό υπόδειγμα περιλαμβάνει το συνολικό ποσό των [43 000 — 51 000] (*) εκατομμυρίων φιορινιών ή [124-155] εκατομμυρίων (*) EUR, το οποίο υπολείπεται του ποσού των 1,6 δισεκατομμυρίων EUR που υπέβαλε ο BEK János· κανένα ενδιαφερόμενο μέρος δεν υπέβαλε αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο υπολογισμού αυτών των στοιχείων.
 - Κόστος αποθεματικών: το χρηματοοικονομικό υπόδειγμα δεν περιλαμβάνει κονδύλι το οποίο θα μπορούσε να κατανεμηθεί στο κόστος του αντικτύπου του πυρηνικού σταθμού Paks II στο ηλεκτρικό σύστημα της Ουγγαρίας, όπως για παράδειγμα τυχόν πρόσθετες απαιτήσεις για τα αποθεματικά· πρόσθετα αποθεματικά θα απαιτηθούν βάσει νόμου λόγω του μεγάλου μεγέθους των επιμέρους μονάδων του Paks II, σύμφωνα με τον BEK János.
 - Κόστος ασφάλισης: η ασφάλιση για την κάλυψη ατυχημάτων μεγάλης κλίμακας που μπορούν να προκαλέσουν πυρηνικοί σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής, πέραν των ατυχημάτων σχεδιαστικής βάσης (BDBA), θα μπορούσε να κοστίζει περισσότερο από τα [15 000-20 000] (*) εκατομμύρια φιορίνια ή [45-60] (*) εκατομμύρια EUR που παρουσιάζονται στο χρηματοοικονομικό υπόδειγμα ⁽¹⁰⁵⁾.
 - Κόστος συντήρησης: δεν αναμένεται να προκύψει κόστος εκτενών εργασιών ανακαίνισης κατά τη διάρκεια ζωής του πυρηνικού σταθμού· κόστος ανακαίνισης ενδέχεται να προκύψει λόγω της πρόωρης φθοράς ορισμένων από τα στοιχεία του πυρηνικού σταθμού ή λόγω συμβάντων ή ατυχημάτων που προκύπτουν κατά τη διάρκεια ζωής του σταθμού ⁽¹⁰⁶⁾.
- (240) Η Επιτροπή σημειώνει ότι οποιαδήποτε απόκλιση που βασίζεται στους προβληματισμούς που αναφέρονται στην αιτιολογική σκέψη 239 από τα στοιχεία που παρέσχε η Ουγγαρία, όπως παρουσιάζονται στο επιχειρηματικό σχέδιο του Paks II (και στο χρηματοοικονομικό υπόδειγμα), θα οδηγήσει σε μείωση της τιμής του ΣΕΑ του έργου ⁽¹⁰⁷⁾.

Πιθανές καθυστερήσεις

- (241) Η κατασκευή πυρηνικών σταθμών είναι επιρρεπής σε καθυστερήσεις και το γεγονός αυτό αυξάνει τον χρόνο κατασκευής ⁽¹⁰⁸⁾. Οι βασικοί λόγοι καθυστέρησης στο στάδιο της κατασκευής περιλαμβάνουν ζητήματα σχεδιασμού, έλλειψη ειδικευμένου εργατικού δυναμικού, απώλεια εμπειρογνώσιας, προβλήματα στην εφοδιαστική αλυσίδα, ανεπαρκή σχεδιασμό, καθώς και προβλήματα που σχετίζονται με το γεγονός ότι πρόκειται για τον πρώτο σταθμό στο είδος του ⁽¹⁰⁹⁾ ⁽¹¹⁰⁾.

⁽¹⁰⁴⁾ Βλέπε ενότητα 6.3 της EIAS, η οποία είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση <http://www.mvmpaks2.hu/hu/Dokumentumtarolo/Simplified%20public%20summary.pdf>

(*) Τα στοιχεία στο χρηματοοικονομικό υπόδειγμα θεωρούνται επιχειρηματικά απόρρητα και αντικαθίστανται από μεγαλύτερα εύρη.

⁽¹⁰⁵⁾ Το κόστος αυτών των BDBA μπορεί εύκολα να υπερβεί τα 100 δισεκατομμύρια EUR και ενδεχομένως να φτάσει σε τιμές της τάξης των πολλών εκατοντάδων ή ακόμα και χιλιάδων δισεκατομμυρίων EUR (βλέπε σ. 20-24 του εγγράφου «The true costs of nuclear power» (Το πραγματικό κόστος της πυρηνικής ενέργειας) των Wiener Umwelt Anwaltschaft και Österreichische Ökologie Institute, το οποίο διατίθεται στη διεύθυνση <http://wua-wien.at/images/stories/publikationen/true-costs-nuclear-power.pdf>). Με τη συχνότητα ενός BDBA ανά 25 έτη [1986 (Τσερνομπίλ) και 2011 (Φουκουσίμα)] και περίπου 400 πυρηνικούς αντιδραστήρες να λειτουργούν παγκοσμίως, υπάρχει πιθανότητα $2 \times (1/400) = 0,5\%$ να συμβεί BDBA σε έναν από τους δύο αντιδραστήρες Paks II κατά τα πρώτα 25 έτη της λειτουργίας του. Το κόστος ασφάλισης που καλύπτει τέτοια ζημία είναι συνήθως πολύ υψηλότερο από την αναμενόμενη αξία της ζημίας που σχετίζεται με τέτοιο ατύχημα, δηλαδή από $0,5\% \times 100$ δισεκατομμύρια EUR = 500 εκατομμύρια EUR (εάν χρησιμοποιήσουμε την πιο συντηρητική εκτίμηση για την αξία της ζημίας που προκαλεί ένα BDBA στην πραγματικότητα).

⁽¹⁰⁶⁾ Στη μελέτη Felschmann γίνεται αναφορά σε εκτενείς εργασίες ανακαίνισης για τον Paks I. Παρότι η ουγγρική κυβέρνηση αποκλείει το ενδεχόμενο ανάγκης για παρεμφερείς ανακαίνισεις για τον Paks II, οι λόγοι του αποκλεισμού αυτού του ενδεχομένου δεν είναι σαφείς.

⁽¹⁰⁷⁾ Η Επιτροπή δεν διενήργησε λεπτομερή ποσοτική ανάλυση του αντικτύπου τυχόν τέτοιων αποκλίσεων λόγω της έλλειψης σχετικών δεδομένων υψηλής ποιότητας. Αντί αυτού, ορισμένες από τις πληροφορίες που παρουσιάζονται στην αιτιολογική σκέψη 239 χρησιμοποιήθηκαν ως βάση για τη διενέργεια της ανάλυσης ευαισθησίας στην οποία βασίζεται ο προσδιορισμός του ΣΕΑ του έργου (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 245 και 246 στην επόμενη ενότητα).

⁽¹⁰⁸⁾ Βλέπε σ. 33 του WNISR2015.

⁽¹⁰⁹⁾ Βλέπε σ. 58-60 του WNISR2015.

⁽¹¹⁰⁾ Στην παγκόσμια ενεργειακή ανασκόπηση του ΔΟΕ για το 2014 (IEA WEO 2014) σημειώνεται επίσης ότι η κατασκευή πρώτων στο είδος τους σχεδίων μπορεί να απαιτεί πολύ περισσότερο χρόνο και πολύ υψηλότερο κόστος σε σχέση με πιο ώριμα σχέδια λόγω της έλλειψης εμπειρίας και γνώσεων — βλέπε σ. 366.

- (242) Όσον αφορά τις καθυστερήσεις κατά την περίοδο της κατασκευής, οι δύο πρώτοι πυρηνικοί σταθμοί τρίτης γενιάς+ που αποφασίστηκε να κατασκευαστούν και κατασκευάστηκαν είναι ο σταθμός Oikiluoto-3 στη Φινλανδία (έναρξη κατασκευής: 2005) και ο σταθμός ηλεκτροπαραγωγής Flamanville στη Γαλλία (έναρξη κατασκευής: 2007), οι οποίοι παρουσίασαν καθυστερήσεις μεγαλύτερες των πέντε ετών έκαστος⁽¹¹¹⁾. Αμφότεροι οι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής είναι μοντέλα Arena με EPR.
- (243) Τα τέσσερα έργα AES-2006 γενιάς III+ της Rosatom στη Ρωσία, η κατασκευή των οποίων ξεκίνησε μεταξύ του 2008 και του 2010, παρουσίασαν επίσης καθυστερήσεις, όπως αναφέρεται στον πίνακα 3 στην αιτιολογική σκέψη 99. Για παράδειγμα, η κατασκευή μίας από τις δύο μονάδες V-491 (το σχέδιο του Paks II) στη φάση II στο Λένινγκραντ στην Αγία Πετρούπολη (η έναρξη λειτουργίας της οποίας είχε προγραμματιστεί αρχικά για τον Οκτώβριο του 2013) διεκόπη όταν μια κατασκευή από χάλυβα που προοριζόταν για προστατευτικό περιβλήμα κατέρρευσε στις 17 Ιουλίου 2011⁽¹¹²⁾, με αποτέλεσμα η έναρξη λειτουργίας της να αναμένεται πλέον κατά τα μέσα του 2017, ενώ η άλλη μονάδα αναμενόταν να τεθεί σε λειτουργία έως το 2016 και επί του παρόντος έχει προγραμματιστεί να τεθεί σε λειτουργία μόλις το 2018⁽¹¹³⁾. Η κατασκευή άλλης μονάδας στον ποταμό Niemen στο Καλίνινγκραντ αναστάλη το 2013⁽¹¹⁴⁾.
- (244) Συνεπώς, το πρόσφατο παρελθόν της κατασκευής σταθμών ηλεκτροπαραγωγής γενιάς III+ δείχνει ότι οι καθυστερήσεις κατά τη διάρκεια της κατασκευής δεν είναι ασυνήθιστο φαινόμενο⁽¹¹⁵⁾. Το γεγονός αυτό έχει αντίκτυπο στον ΣΕΑ. Αυτός ο αντίκτυπος μπορεί να μετριαστεί σε ορισμένο βαθμό με την πρόβλεψη αποζημιώσεων υπό ορισμένους όρους.

Υπολογισμός του ΣΕΑ

- (245) Η Επιτροπή χρησιμοποίησε το χρηματοοικονομικό υπόδειγμα που υπέβαλε η Ουγγαρία προκειμένου να υπολογίσει τα εύρη για τις κατάλληλες τιμές του ΣΕΑ για τον Δεκέμβριο του 2014 και τον Φεβρουάριο του 2017. Ειδικότερα, η Επιτροπή:
- βασίστηκε στα στοιχεία για το κόστος που περιέλαβε στο χρηματοοικονομικό υπόδειγμα η ουγγρική κυβέρνηση ως σημείο εκκίνησης,
 - επικαιροποίησε τις καμπύλες πρόβλεψης των τιμών στο χρηματοοικονομικό υπόδειγμα σύμφωνα με τις σκέψεις που συζητήθηκαν στην υποενότητα «Προβλέψεις τιμών» [βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 223-230] — οι καμπύλες H, I και L χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό του ΣΕΑ για τον Δεκέμβριο του 2014 και η καμπύλη πρόβλεψης τιμής M χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό του ΣΕΑ για τον Φεβρουάριο του 2017,
 - εκπόνησε ανάλυση ευαισθησίας βάσει Monte Carlo για να εξασφαλίσει τα σχετικά εύρη για τα στοιχεία του ΣΕΑ που αντιστοιχούν στα δύο χρονικά σημεία, και πιο συγκεκριμένα στον Δεκέμβριο του 2014 και στον Φεβρουάριο του 2017⁽¹¹⁶⁾.
- (246) Η ανάλυση ευαισθησίας βάσει Monte Carlo χρησιμοποιήθηκε για την εκτίμηση των αποκλίσεων του ΣΕΑ από την κεντρική τιμή του έπειτα από μικρές μεταβολές στις τιμές των διαφόρων εισροών του υποδείγματος. Θεωρήθηκε ότι υφίστανται οι ακόλουθες αποκλίσεις από τις τιμές που εισήγαγε η Ουγγαρία:
- μικρές συμμετρικές αποκλίσεις για τον μελλοντικό πληθωρισμό, τη συναλλαγματική ισοτιμία, το κόστος λειτουργίας, το κόστος καυσίμων, τις κεφαλαιουχικές δαπάνες συντήρησης, το κόστος διαχείρισης αποβλήτων και παροπλισμού, την αναμενόμενη διάρκεια ζωής και την καμπύλη πρόβλεψης των τιμών που χρησιμοποιήθηκαν⁽¹¹⁷⁾,

⁽¹¹¹⁾ Για τις καθυστερήσεις στην κατασκευή του σταθμού Olkiluoto-3, βλέπε <http://www.world-nuclear-news.org/C-Olkiluoto-EPR-supplier-revises-compensation-claim-1002164.html>. Για τις καθυστερήσεις στην κατασκευή του σταθμού Flamanville, βλέπε <http://www.world-nuclear-news.org/NN-Flamanville-EPR-timetable-and-costs-revised-0309154.html>.

⁽¹¹²⁾ Βλέπε σ. 64 του WNISR2015.

⁽¹¹³⁾ Βλέπε <http://www.world-nuclear.org/information-library/country-profiles/countries-o-s/russia-nuclear-power.aspx>.

⁽¹¹⁴⁾ Βλέπε σ. 63 του WNISR2015, καθώς και τα άρθρα του Τύπου <http://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2013-06-12/russia-freezes-construction-nuclear-power-plant-kaliningrad> και <http://www.bsrrw.org/nuclear-plants/kaliningrad/>

⁽¹¹⁵⁾ Στην πραγματικότητα, η ίδια η Ουγγαρία αναμένει καθυστερήσεις (βλέπε αιτιολογική σκέψη 99).

⁽¹¹⁶⁾ Αυτή η ανάλυση ευαισθησίας είναι πιο αξιόπιστη από τις αναλύσεις ευαισθησίας που περιέλαβε η Ουγγαρία στο χρηματοοικονομικό υπόδειγμα (βλέπε αιτιολογική σκέψη 177), καθώς οι εν λόγω αναλύσεις εξετάζουν μόνο τον αντίκτυπο των μεταβολών στο WACC και στον ΣΕΑ σε μία μόνο υποκείμενη μεταβλητή. Αντί αυτού, η ανάλυση βάσει Monte Carlo επιτρέπει τον προσδιορισμό του αντικτύπου των μεταβολών στην τιμή περισσότερων από μίας υποκείμενων μεταβλητών.

⁽¹¹⁷⁾ Αυτές οι αποκλίσεις προήλθαν από κανονικές κατανομές με τη μέση τιμή να ισούται με τις τιμές αναφοράς που περιλαμβάνονται στο χρηματοοικονομικό υπόδειγμα και την τυπική απόκλιση να ισούται με τις αποκλίσεις που περιλαμβάνονται στην ανάλυση ευαισθησίας στο χρηματοοικονομικό υπόδειγμα. Το 95 % των τιμών που προήλθαν από αυτές τις κανονικές κατανομές εμπίπτουν σε απόσταση διπλάσια της τυπικής απόκλισης της κατανομής. Τα επιλεγμένα ζεύγη μέσης τιμής-απόκλισης ήταν τα ακόλουθα: i) πληθωρισμός ([0-2] %* 0,25 %), ii) συναλλαγματική ισοτιμία (HUF/EUR) [300-310]* 10 %), iii) ευαισθησία ως προς την τιμή (κάθε μεμονωμένη καμπύλη: EUR 2,5/MWh) και iv) διάρκεια ζωής σταθμού (60· 5). Για τα διάφορα περιοδικά στοιχεία κόστους, i) λειτουργικό κόστος, ii) κόστος καυσίμων iii) κεφαλαιουχικές δαπάνες συντήρησης και iv) κόστος διαχείρισης αποβλήτων και παροπλισμού, επελέγη τυπική απόκλιση 10 % από τη σχετική περιοδική τιμή.

* Σε αυτή την υποσημείωση, οι επιλεγμένες μέθοδοι στο χρηματοοικονομικό υπόδειγμα θεωρούνται επιχειρηματικά απόρρητα και αντικαθίστανται από μεγαλύτερα εύρη.

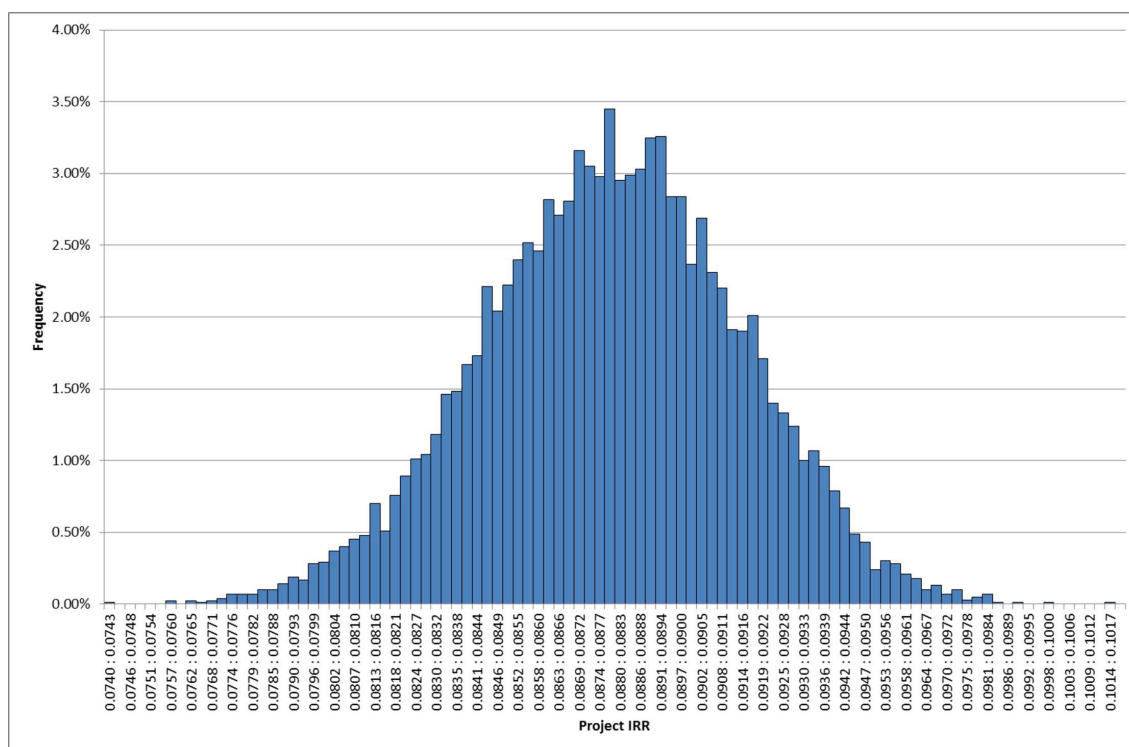
- μικρές ασύμμετρες αποκλίσεις για μελλοντικά ποσοστά μη προγραμματισμένων διακοπών λειτουργίας — οι αποκλίσεις προς τα κάτω περιορίζονται από την πλήρη (100 %) παραγωγική ικανότητα και θεωρείται ότι είναι μικρότερες από τις αποκλίσεις προς τα πάνω από την τιμή αναφοράς του [5-10] %^(**) (δηλαδή [90-95] %^(**) παραγωγική ικανότητα)⁽¹¹⁸⁾,
- οι καθυστερήσεις του έργου δεν περιλήφθηκαν στην ανάλυση Monte Carlo λόγω του ανεπαρκούς τρόπου αντιμετώπισης των καθυστερήσεων στο χρηματοοικονομικό υπόδειγμα (βλέπε αιτιολογική σκέψη 249 παρακάτω).

Στο σχήμα 17 και στο σχήμα 18 παρακάτω απεικονίζονται οι κατανομές των τιμών του ΣΕΑ του έργου για τις δύο περιόδους της αξιολόγησης. Σε κάθε περίπτωση, το αποτέλεσμα βασίζεται σε 10 000 προσομοιώσεις⁽¹¹⁹⁾.

- (247) Για τον Δεκέμβριο του 2014 η κεντρική τιμή της κατανομής του εκτιμώμενου ΣΕΑ είναι 8,79 %, ενώ το 90 % των υπολογισμένων τιμών του ΣΕΑ εμπίπτει στο διάστημα [8,20 %, 9,36 %].

Σχήμα 17

Τιμές ΣΕΑ για τον Δεκέμβριο του 2014

Πηγή: Υπολογισμοί της Επιτροπής

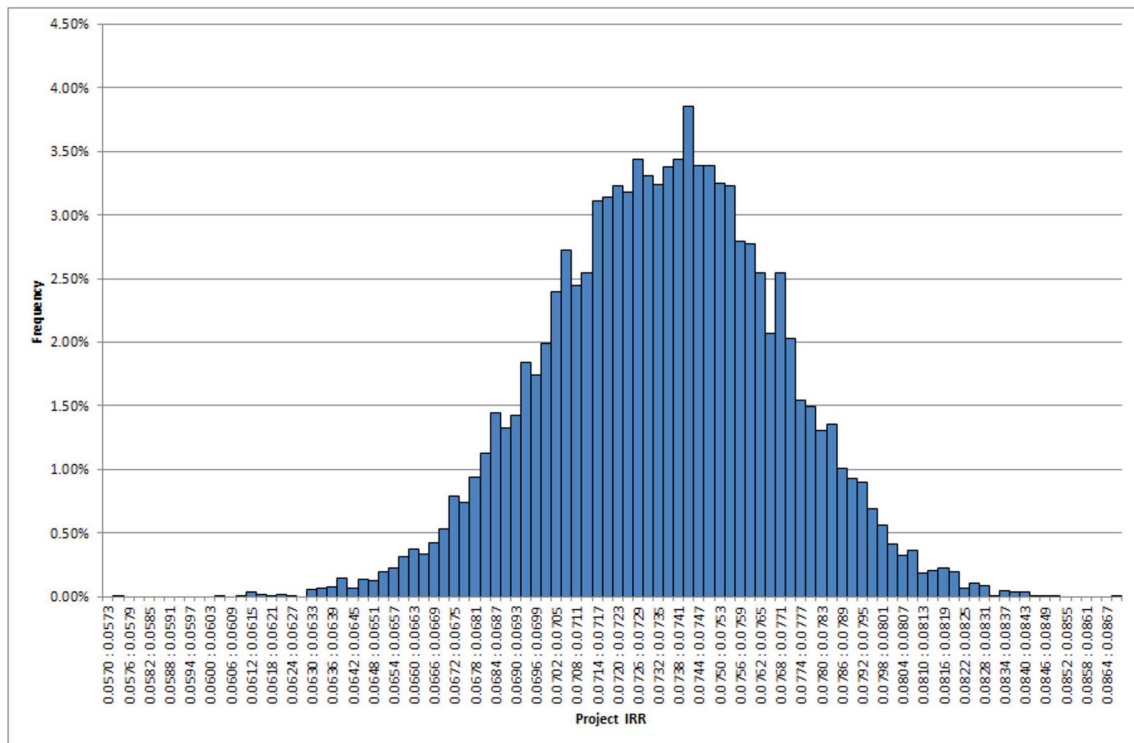
- (248) Για τον Φεβρουάριο του 2017 η κεντρική τιμή της κατανομής του εκτιμώμενου ΣΕΑ είναι περίπου 7,35 % και το 90 % των υπολογισμένων τιμών του ΣΕΑ εμπίπτει στο διάστημα [6,79 %, 7,90 %]⁽¹²⁰⁾:

^(**) Η τιμή αναφοράς και η παραγωγική ικανότητα θεωρούνται επιχειρηματικά απόρρητα και αντικαθίστανται από μεγαλύτερα εύρη.
⁽¹¹⁸⁾ Δεδομένου ότι το ποσοστό αναφοράς για τη μη προγραμματισμένων διακοπών λειτουργίας είναι μικρό στο [5-10]^{***}, οι αποκλίσεις προς τα πάνω, δηλαδή μεγαλύτερα ποσοστά μη προγραμματισμένων διακοπών λειτουργίας, μπορούν δυνητικά να είναι υψηλότερες από τις αποκλίσεις προς τα κάτω, δηλαδή μικρότερα ποσοστά μη προγραμματισμένων διακοπών λειτουργίας. Επελέγη μια τριγωνική κατανομή με τελικά σημεία 5 % και 12 % (τα οποία αντιστοιχούν σε συντελεστές φορτίου 88 % και 95 %) και κεντρική κορυφή στο [5-10]^{***} (η τιμή αναφοράς).

^{***} Σε αυτή την υποσημείωση, η τιμή αναφοράς θεωρείται επιχειρηματικό απόρρητο και αντικαθίσταται από μεγαλύτερο εύρος.
⁽¹¹⁹⁾ Πρέπει να σημειωθεί ότι δεν θεωρήθηκε ότι υπάρχει συσχετισμός κατά τη διάρκεια αυτών των εκτελέσεων μεταξύ των διαφόρων μεταβλητών.
⁽¹²⁰⁾ Για αμφότερα τα έτη, οι τιμές του ΣΕΑ που υπολόγισε η Επιτροπή είναι χαμηλότερες από τις τιμές που υπέβαλε η Ουγγαρία, γεγονός που οφείλεται κυρίως στις προβλέψεις για χαμηλότερες μελλοντικές τιμές, καθώς και στο ότι η ανάλυση ευαισθησίας ήταν πιο γενική (βλέπε αιτιολογική σκέψη 246).

Σχήμα 18

Τιμές ΣΕΑ για τον Φεβρουάριο του 2017

Πηγή: Υπολογισμοί της Επιτροπής

- (249) Πρέπει να σημειωθεί ότι ο αντίκτυπος των πιθανών καθυστερήσεων δεν περιλαμβάνεται στους υπολογισμούς του ΣΕΑ στους οποίους βασίζονται το σχήμα 17 και το σχήμα 18. Ο βασικός λόγος της μη συμπερίληψης είναι ο ανεπαρκής τρόπος αντιμετώπισης των καθυστερήσεων από το χρηματοοικονομικό υπόδειγμα. Πιο συγκεκριμένα, το χρηματοοικονομικό υπόδειγμα προβλέπει τα ακόλουθα είδη καθυστέρησης:
- καθυστερήσεις οι οποίες είχαν ήδη προκύψει πριν από την έναρξη των εργασιών κατασκευής (επισημαίνονται ως «κατά τη διάρκεια της κατασκευής» στο χρηματοοικονομικό υπόδειγμα),
 - καθυστερήσεις που προκύπτουν μετά την ολοκλήρωση των εργασιών κατασκευής (επισημαίνονται ως «δαπάνες μετά την ολοκλήρωση της σύμβασης» στο χρηματοοικονομικό υπόδειγμα).
- (250) Η Επιτροπή σημειώνει ότι αυτά τα δύο σενάρια καθυστέρησης που περιλαμβάνονται στο χρηματοοικονομικό υπόδειγμα είναι τα στοιχειώδη και δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ορθή μοντελοποίηση του πραγματικού αντικτύπου των συνηθέστερων ειδών καθυστέρησης, για παράδειγμα όταν καθυστερήσεις ποικίλης διάρκειας προκύπτουν σε διαφορετικά στάδια της περιόδου κατασκευής⁽¹²¹⁾.
- (251) Τα εύρη του ΣΕΑ για τα δύο χρονικά σημεία που αφορούν την αξιολόγηση συνοψίζονται στον πίνακα 12 παρακάτω. Ο εκτιμώμενος ΣΕΑ είναι χαμηλότερος για τον Φεβρουάριο του 2017 λόγω μείωσης στην πρόβλεψη για την τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ του 2014 και του 2017. Ωστόσο, αμφότερες οι εκτιμήσεις μπορούν να θεωρηθούν συντηρητικές, δεδομένου ότι ορισμένα ποιοτικά στοιχεία που περιγράφονται στις αιτιολογικές σκέψεις 238 και 239 και ατέλειες στις εκτιμήσεις των συγγκρίσιμων αρχών δεν μπορούσαν να ενσωματωθούν ποσοτικά στο χρηματοοικονομικό υπόδειγμα.

⁽¹²¹⁾ Επιπλέον, αυτές οι καθυστερήσεις είναι πολύ πιθανό να συνδυαστούν με υπερβάσεις κόστους. Πιο συγκεκριμένα, παρότι η σύμβαση EPC είναι σύμβαση επί παραδόσει τελειωμένου έργου με τιμές κατ' αποκοπή, υπερβάσεις κόστους μπορούν να προκύψουν για δύο λόγους: i) η τιμή κατ' αποκοπή αφορά μόνον το κόστος του προμηθευτή αλλά όχι και το κόστος του ιδιοκτήτη και ii) εάν ο προμηθευτής αμφισβητεί κατά πόσο για ορισμένες αυξήσεις του κόστους φέρει την ευθύνη ο ίδιος, ενδεχόμενη νομική διαφορά θα οδηγήσει αναμφισβήτητα σε αύξηση του κόστους του έργου.

Πίνακας 12
Σύνοψη σχετικά με τον ΣΕΑ

	Δεκέμβριος 2014	Φεβρουάριος 2017
Εύρος	8,20-9,36	6,79-7,90
Μέσον	8,79	7,35

(%)

5.1.1.3. Αξιολόγηση του ΣΚΕ από την Επιτροπή

- (252) Για λόγους πληρότητας και προκειμένου να αποτυπωθούν όλες οι πληροφορίες που υπέβαλε η Ουγγαρία [βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 69 και 81-82], η Επιτροπή εξέτασε επίσης την οικονομική βιωσιμότητα του Paks II χρησιμοποιώντας ως μέτρο το ΣΚΕ (βλέπε ενότητα 3.1.1.3).
- (253) Κατά την αξιολόγηση του ΣΚΕ για έναν ουγγρικό πυρηνικό σταθμό όπως ο σταθμός του Paks II, η Επιτροπή χρησιμοποίησε ως σημείο εκκίνησης τη μελέτη ΟΟΣΑ/ΔΟΕ/ΟΠΕ 2015 [βλέπε αιτιολογική σκέψη 81]. Σε αυτήν τη μελέτη, το ΣΚΕ για έναν ουγγρικό πυρηνικό σταθμό ηλεκτροπαραγωγής εκτιμάται ότι είναι 80,95 EUR/MWh για επιτόκιο 7 % και 112,45 EUR/MWh για επιτόκιο 10 %, με συντελεστή φορτίου 85 % ⁽¹²²⁾. Δεδομένου ότι αυτά τα στοιχεία δημοσιεύτηκαν τον Αύγουστο του 2015, μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο για την αξιολόγηση του ΣΚΕ το 2017 και όχι το 2014.
- (254) Η Επιτροπή σημειώνει ότι, με την αύξηση του συντελεστή φορτίου σε [90-95] % (*), που είναι ο κεντρικός συντελεστής φορτίου στις παρατηρήσεις που υπέβαλε η Ουγγαρία, τα στοιχεία για το ΣΚΕ στην προηγούμενη αιτιολογική σκέψη αλλάζουν σε 74 EUR/MWh και 103 EUR/MWh αντίστοιχα ⁽¹²³⁾.
- (255) Βάσει των ανωτέρω, η Επιτροπή συμπεραίνει ότι το ΣΚΕ του ουγγρικού πυρηνικού σταθμού είναι μεγαλύτερο από 74 EUR/MWh, αριθμός που με τη σειρά του είναι μεγαλύτερος από την πρόβλεψη τιμής των 73 EUR/MWh που υπολογίστηκε το 2015 ή από την πρόβλεψη τιμής των 68 EUR/MWh που υπολογίστηκε το 2016 ⁽¹²⁴⁾.

5.1.1.4. Συμπεράσματα σχετικά με το οικονομικό πλεονέκτημα

- (256) Η Επιτροπή χρησιμοποιεί τις εκτιμήσεις για το WACC και τον ΣΕΑ που γίνονται στις ενότητες 5.1.1.1 και 5.1.1.2 για να αξιολογήσει κατά πόσο πληρούνται το κριτήριο του ΙΕΟΑ. Στον πίνακα 13 παρακάτω συνοψίζονται οι σχετικές πληροφορίες και για τα δύο χρονικά σημεία:

Πίνακας 13
Σύγκριση του WACC και του ΣΕΑ

	Δεκέμβριος 2014	Φεβρουάριος 2017
Εύρος WACC	9,15-10,36	7,40-8,35

(%)

⁽¹²²⁾ Τα στοιχεία σε EUR/MWh προέκυψαν με εφαρμογή της μέσης μηνιαίας συναλλαγματικής ισοτιμίας ευρώ/δολαρίου ΗΠΑ του 0,9 για τον Αύγουστο του 2015 (μήνας δημοσίευσης της μελέτης ΟΟΣΑ/ΔΟΕ/ΟΠΕ) για τα στοιχεία σε δολάρια ΗΠΑ/MWh που περιλαμβάνονται στη δημοσίευση.

(*) Ο συντελεστής φορτίου θεωρείται επιχειρηματικό απόρρητο και αντικαθίσταται από μεγαλύτερο εύρος συντελεστή φορτίου.

⁽¹²³⁾ Αυτές οι προσαρμογές στην τιμή του ΣΚΕ μπορούν να προκύψουν με πολλαπλασιασμό κάθε όρου του παρονομαστή του τύπου του ΣΚΕ: $\text{ΣΚΕ} = [\text{Σύνολο (Κόστος} \times (1+r)-t)] / [\text{Σύνολο (MWh} \times (1+r)-t)]$ (βλέπε υποσημείωση 32) με 93/85.

⁽¹²⁴⁾ Η πρόβλεψη τιμής των 73 EUR/MWh προκύπτει με πολλαπλασιασμό της τιμής χονδρικής της ηλεκτρικής ενέργειας των 81 EUR/MWh για το 2040 στο σχήμα 8.11 στη σ. 327 της παγκόσμιας ενεργειακής ανασκόπησης του ΔΟΕ για το 2015 (IEA WEO 2015) με μέση μηνιαία συναλλαγματική ισοτιμία EUR/δολαρίου ΗΠΑ 0,9 για το διάστημα Σεπτέμβριος-Νοέμβριος 2015, κατά την ημερομηνία δημοσίευσης της εν λόγω ανασκόπησης. Ομοίως, η πρόβλεψη τιμής των 68 EUR/MWh προκύπτει με πολλαπλασιασμό της τιμής χονδρικής της ηλεκτρικής ενέργειας των 75 EUR/MWh για το 2040 στο σχήμα 6.13 στη σ. 267 της παγκόσμιας ενεργειακής ανασκόπησης του ΔΟΕ για το 2016 (IEA WEO 2016) με μέση μηνιαία συναλλαγματική ισοτιμία ευρώ/δολαρίου ΗΠΑ 0,9 για το διάστημα Σεπτέμβριος-Νοέμβριος 2016, κατά την ημερομηνία δημοσίευσης της εν λόγω ανασκόπησης.

(%)

	Δεκέμβριος 2014	Φεβρουάριος 2017
Εύρος ΣΕΑ	8,20-9,36	6,79-7,90
Μέσον WACC	9,76	7,88
Κεντρική τιμή ΣΕΑ	8,79	7,35
Ποσοστό σεναρίων με προσομοίωση του ΣΕΑ όταν ο ΣΕΑ < ελαχ. (WACC)	85	55

(257) Από τον πίνακα 13 συνάγονται τα ακόλουθα βασικά συμπεράσματα:

- η κεντρική τιμή του ΣΕΑ είναι σημαντικά χαμηλότερη από το μέσον του εύρους του WACC (8,79 % έναντι 9,66 % και 7,35 % έναντι 7,88 %) σε αμφότερες τις περιόδους,
- η κεντρική τιμή του ΣΕΑ είναι χαμηλότερη από το κατώτατο όριο του εύρους του WACC (8,79 % έναντι 9,15 % και 7,35 % έναντι 7,40 %) σε αμφότερες τις περιόδους,
- ο ΣΕΑ είναι χαμηλότερος από το σχετικό εύρος του WACC για την πλειονότητα των σεναρίων και, πιο συγκεκριμένα, οι εκτιμώμενες τιμές του ΣΕΑ από την προσομοίωση Monte Carlo είναι χαμηλότερες από το κατώτατο όριο του εύρους του WACC για την πλειονότητα των σεναρίων (85 % για τον Δεκέμβριο του 2014 και 55 % για τον Φεβρουάριο του 2017) ⁽¹²⁵⁾ ⁽¹²⁶⁾.

(258) Η Επιτροπή τονίζει ότι αυτά τα αποτελέσματα είναι συντηρητικά, δεδομένου ότι:

- η Επιτροπή δεν διαθέτει τα μέσα ώστε να αξιολογήσει με ακρίβεια το ενδεχόμενο πρόσθετου κόστους, ιδίως δε του μεγέθους που αναφέρεται στις παρατηρήσεις που έλαβε από ενδιαφερόμενα μέρη μετά τη δημοσίευση της απόφασης κίνησης της διαδικασίας· οι διακυμάνσεις στο κόστος που περιλήφθηκαν στις προσομοιώσεις Monte-Carlo ήταν πολύ μικρότερου μεγέθους από εκείνες που αναφέρονται στις παρατηρήσεις,
- οι προβλέψεις τιμών για σενάρια χαμηλής μελλοντικής τιμής του πετρελαίου που υποβλήθηκαν στις παρατηρήσεις που έλαβε η Επιτροπή δεν περιλήφθηκαν στην ανάλυση ευαισθησίας, ούτε έγινε κάποια διόρθωση ώστε να ληφθεί υπόψη η απόκλιση των μελλοντικών τιμών των συμβάσεων ηλεκτρικής ενέργειας που θα υπογράφονται σε χρηματιστήρια ηλεκτρικής ενέργειας από τις προβλέψεις τιμών που ελήφθησαν υπόψη,
- δεν περιλήφθηκε ασφάλιστρο κινδύνου για πυρηνικούς σταθμούς υψηλότερο από τα τυπικά ασφάλιστρα κινδύνου για παραγωγή ενέργειας και υπηρεσίες κοινής ωφελείας,
- όσον αφορά το 2014, δεν υπήρχαν διαθέσιμες εκτιμήσεις για το WACC για τον τομέα «Πράσινη ενέργεια και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας» στη συγκριτική ανάλυση για το WACC.

Το γεγονός αυτό σημαίνει ουσιαστικά ότι η ενδεχόμενη διαφορά μεταξύ των τιμών του ΣΕΑ και των τιμών του WACC που αντιστοιχούν σε καθένα από τα χρονικά σημεία είναι πολύ πιθανό να είναι ακόμη μεγαλύτερη.

⁽¹²⁵⁾ Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη ότι η κατανομή των τιμών του WACC είναι πολύ πιθανό να μην είναι ομοιόμορφη στο αναφερόμενο εύρος. Αντί αυτού, είναι πιο πιθανό το κέντρο της να βρίσκεται κοντά στο μέσον του διαστήματος, δηλαδή είναι πιο πιθανό να ληφθούν τιμές κοντά στο μέσον του εύρους και λιγότερο πιθανόν να ληφθούν τιμές πιο κοντά στα τελικά σημεία του εύρους, γεγονός που υποδεικνύει ότι η αλληλεπικάλυψη μεταξύ των στοιχείων για τον ΣΕΑ και των στοιχείων για το WACC είναι ακόμη μικρότερη από εκείνες που συνεπάγονται τα στοιχεία στην τελευταία γραμμή του πίνακα 13.

⁽¹²⁶⁾ Πρέπει να σημειωθεί ότι αυτή η αλληλεπικάλυψη υπολογίστηκε μόνο για στατιστικούς σκοπούς. Ένας ιδιώτης επενδυτής σε οικονομία αγοράς συνήθως συγκρίνει τις κεντρικές τιμές (ή εύρη) των διαστημάτων του WACC και του ΣΕΑ. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η αλληλεπικάλυψη των δύο ευρών καλύπτει τις κάπως ακραίες συνθήκες όταν ο ΣΕΑ είναι υψηλός και, παράλληλα, το WACC είναι χαμηλό. Δεδομένου ότι αμφότερα τα μέτρα συνδέονται με τις ίδιες συνθήκες αγοράς και το ίδιο συγκεκριμένο έργο, δηλαδή τον Paks II, τείνουν να κινούνται παράλληλα (δηλαδή μια υψηλή τιμή του ΣΕΑ εντός του εύρους του ΣΕΑ είναι πολύ πιθανό να συμπίπτει με υψηλή τιμή εντός του εύρους του WACC), αποκλείοντας ενδεχομένως την ταυτόχρονη διαμόρφωση χαμηλής τιμής του WACC μαζί με υψηλή τιμή του ΣΕΑ.

- (259) Επιπλέον, οι σχετικοί υπολογισμοί για την εκτίμηση του ΣΕΑ του έργου, σε συνδυασμό με τις εκτιμώμενες τιμές του WACC, μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για τον ποσοτικό προσδιορισμό της καθαρής παρούσας αξίας (ΚΠΑ) των συνολικών ζημιών που αναμένεται να προκύψουν κατά τη διάρκεια ζωής του έργου εάν η χρηματοδότησή του γινόταν από ιδιώτη επενδυτή σε οικονομία αγοράς. Πιο συγκεκριμένα, το έργο αναμένεται να παραγάγει ζημιές ύψους 600 εκατομμυρίων EUR στο σενάριο αναφοράς με WACC αγοράς 7,88 % και ΣΕΑ 7,35 %, οι μέσες τιμές για τα δεδομένα του 2017 ⁽¹²⁷⁾.
- (260) Επιπλέον, πέρα από τη σύγκριση WACC-ΣΕΑ, η σύντομη ανάλυση του ΣΚΕ επιβεβαίωσε ότι το σταθμισμένο κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από τον Paks II δεν θα καλυπτόταν από τις προβλεφθείσες τιμές.
- (261) Με βάση αυτά τα αποτελέσματα, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το έργο δεν θα παρήγαγε επαρκείς αποδόσεις για την κάλυψη του κόστους ιδιώτη επενδυτή ο οποίος θα μπορούσε να εξασφαλίσει χρηματοδότηση μόνο σε τιμές αγοράς. Παρότι τα δεδομένα για τον Φεβρουάριο του 2017 είναι τα πιο συναφή για την εκτέλεση του ελέγχου του κριτηρίου του ΙΕΟΑ, τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την ανάλυση αυτών των δεδομένων είναι έγκυρα ακόμη και όταν η ανάλυση διενεργείται με τη χρήση δεδομένων που ήταν διαθέσιμα κατά τον χρόνο της αρχικής επενδυτικής απόφασης τον Δεκέμβριο του 2014.
- (262) Με βάση τη σχετική αξιολόγηση που διενεργήθηκε, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ένας ιδιώτης επενδυτής δεν θα είχε επενδύσει στο έργο υπό τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις. Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι η Paks II επωφελείται πλήρως από ένα νέο περιουσιακό στοιχείο με οικονομική αξία, η Επιτροπή κρίνει ότι το μέτρο συνεπάγεται οικονομικό πλεονέκτημα για την Paks II.

5.1.2. ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑΛΟΓΙΣΜΟΥ

- (263) Όπως επεξηγείται στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, η Ουγγαρία θα χρηματοδοτήσει την κατασκευή του έργου με κρατικά κονδύλια, εκ των οποίων το 80 % είναι δάνειο από τη Ρωσική Ομοσπονδία και το 20 % είναι ίδια κεφάλαια της Ουγγαρίας. Η Ουγγαρία θα χρηματοδοτήσει απευθείας όλες τις επενδύσεις που είναι αναγκαίες για την ανάθεση, τον σχεδιασμό και την κατασκευή των μονάδων ηλεκτροπαραγωγής 5 και 6, όπως προβλέπεται στη διακυβερνητική συμφωνία χρηματοδότησης. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή συμπεραίνει ότι το μέτρο συνεπάγεται μεταβίβαση πόρων από το ουγγρικό κράτος.
- (264) Η Επιτροπή υπενθυμίζει επίσης ότι το μέτρο μπορεί να καταλογιστεί στο ουγγρικό κράτος, δεδομένου ότι η Ουγγαρία έχει λάβει την απόφαση να επενδύσει στο έργο και θα αποφασίσει σχετικά με την εκταμίευση των αναγκαίων κονδυλίων για την πληρωμή της τιμής αγοράς της σύμβασης επί παραδόσει τελειωμένου έργου και τη χρηματοδότηση με ίδια κεφάλαια των δύο νέων αντιδραστήρων του Paks II.

5.1.3. ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ

- (265) Ένα μέτρο θεωρείται επιλεκτικό όταν ευνοεί μόνο συγκεκριμένες επιχειρήσεις ή κλάδους παραγωγής. Η Επιτροπή επαναλαμβάνει ότι το μέτρο είναι επιλεκτικό διότι αφορά μόνο μία επιχείρηση στον βαθμό που η Ουγγαρία όρισε την Paks II, βάσει της κυβερνητικής απόφασης 1429/2014 (VII. 31.), ως τον ουγγρικό εξουσιοδοτημένο οργανισμό που θα είναι ο ιδιοκτήτης και ο φορέας εκμετάλλευσης των νέων μονάδων παραγωγής πυρηνικής ενέργειας. Συνεπώς, το πλεονέκτημα θεωρείται επιλεκτικό.

5.1.4. ΕΠΙΠΤΩΣΗ ΣΤΙΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΣΤΡΕΒΛΩΣΗ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

- (266) Όπως επισήμανε η Επιτροπή στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, η αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας έχει ελευθερωθεί στην Ένωση και οι παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας πραγματοποιούν εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών. Επιπλέον, οι υποδομές ηλεκτρικής ενέργειας της Ουγγαρίας είναι σχετικά ισχυρές και χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό διασύνδεσης (που ισοδυναμεί με το 30 % της εγχώριας εγκατεστημένης δυναμικότητας) με τα γειτονικά της κράτη μέλη. Παρότι η Ουγγαρία είναι καθαρός εισαγωγέας, από το σχήμα 5 στην αιτιολογική σκέψη 49 προκύπτει ότι η Ουγγαρία εξάγει επίσης ηλεκτρική ενέργεια όχι μόνο στη συζευγμένη προημερήσια αγορά Τσεχικής Δημοκρατίας — Σλοβακίας — Ουγγαρίας — Ρουμανίας (η οποία λειτουργεί από το 2014), αλλά και στην Αυστρία και την Κροατία.
- (267) Το κοινοποιηθέν μέτρο θα καταστήσει δυνατή την ανάπτυξη σημαντικής δυναμικότητας, η οποία διαφορετικά θα υπόκειτο σε ιδιωτική επένδυση από άλλους συμμετέχοντες στην αγορά με τη χρήση εναλλακτικών τεχνολογιών, είτε από την Ουγγαρία είτε από άλλα κράτη μέλη. Επιπλέον, δεδομένου ότι η ηλεκτρική ενέργεια αποτελεί αντικείμενο εμπορικών συναλλαγών διασυνοριακά, τυχόν επιλεκτικό πλεονέκτημα για μια εταιρεία ενδέχεται να επηρεάσει τις εμπορικές συναλλαγές εντός της Ένωσης.

⁽¹²⁷⁾ Αυτές οι εκτιμήσεις για τη συγκεκριμένη ΚΠΑ είναι συντηρητικές, δεδομένου ότι δεν λαμβάνουν υπόψη τον αντίκτυπο ορισμένων ειδών καθυστέρησης [βλ. αιτιολογικές σκέψεις 99, 246 και 0] και τους παράγοντες που αναφέρονται στις αιτιολογικές σκέψεις 239 και 258, που θα μπορούσαν να αυξήσουν σημαντικά το κόστος ή να μειώσουν τα μελλοντικά έσοδα και, συνεπώς, είναι πιθανό να υποτιμούν σε μεγάλο βαθμό τις πιθανές ζημιές. Τυχόν αποκλίσεις σε αυτούς τους παράγοντες θα αυξήσουν περαιτέρω τις καθαρές ζημιές του έργου.

- (268) Συνεπώς, η Επιτροπή επαναλαμβάνει ότι το μέτρο απειλεί να στρεβλώσει τον ανταγωνισμό.

5.1.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

- (269) Δεδομένου ότι η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το μέτρο συνεπάγεται οικονομικό πλεονέκτημα για την Paks II και ότι τα υπόλοιπα στοιχεία για την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης συντρέχουν, η Επιτροπή συμπεραίνει ότι, όσον αφορά το έργο, το ουγγρικό κράτος χορηγεί ενίσχυση στην Paks II, η οποία συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ.

5.2. ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

- (270) Όπως αναφέρεται στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας [αιτιολογική σκέψη 116], η Επιτροπή συνεχίζει να υποστηρίζει ότι, παρότι έχει ήδη υπογραφεί σειρά συμφωνιών και η αρχική επενδυτική απόφαση έχει ήδη ληφθεί, η τελική επενδυτική απόφαση με την οποία η Paks II αναθέτει αμετάκλητα τις εργασίες κατασκευής των δύο νέων αντιδραστήρων δεν έχει ληφθεί ακόμα και δεν έχουν καταβληθεί πληρωμές μέχρι στιγμής στο πλαίσιο της σύμβασης επί παραδόσει τελειωμένου έργου. Κατά συνέπεια, η Ουγγαρία, έχοντας κοινοποιήσει το μέτρο πριν από την εφαρμογή του, έχει εκπληρώσει την υποχρέωση διατήρησης της υφιστάμενης κατάστασης σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ.

5.3. ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ

- (271) Δεδομένου ότι το μέτρο διαπιστώθηκε ότι ενέχει στοιχεία κρατικής ενίσχυσης, η Επιτροπή εξέτασε περαιτέρω κατά πόσο το μέτρο θα μπορούσε να θεωρηθεί συμβατό με την εσωτερική αγορά.
- (272) Η Επιτροπή σημειώνει ότι η Ουγγαρία θεωρεί ότι το μέτρο δεν συνιστά κρατική ενίσχυση, ωστόσο παρουσίασε επιχειρήματα σχετικά με τη συμβατότητα του μέτρου με την εσωτερική αγορά ως απάντηση στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας και στις παρατηρήσεις τρίτων μερών που έλαβε η Επιτροπή σε συνέχεια της δημοσίευσης της απόφασης κίνησης της διαδικασίας (βλέπε ενότητα 3.2).

5.3.1. ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- (273) Όπως εξηγείται στην ενότητα 3.3.1 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας, η Επιτροπή μπορεί να χαρακτηρίσει ένα μέτρο συμβατό απευθείας δυνάμει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ εάν το μέτρο συμβάλλει στην επίτευξη ενός κοινού στόχου, είναι αναγκαίο και αναλογικό για την επίτευξη του εν λόγω στόχου και δεν αλλοιώνει τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς τον κοινό στόχο επηρεάζει δυσμενώς τις συνθήκες του εμπορίου σε βαθμό που αντιβαίνει στον κοινό στόχο.
- (274) Το μέτρο πρέπει να πληροί τις ακόλουθες προϋποθέσεις: i) αποσκοπεί στην προώθηση της ανάπτυξης οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ· ii) έχει ως στόχο να επιφέρει ουσιαστική βελτίωση την οποία δεν δύναται να επιτύχει η ίδια η αγορά (για παράδειγμα, αποκαθιστώντας ανεπάρκεια της αγοράς)· iii) το προτεινόμενο μέτρο αποτελεί κατάλληλο μέσο πολιτικής για την επίτευξη του στόχου κοινού ενδιαφέροντος· iv) έχει χαρακτήρα κινήτρου· v) είναι αναλογικό προς τις ανάγκες για τις οποίες χρησιμοποιείται· και vi) δεν στρεβλώνει αδικαιολόγητα τον ανταγωνισμό και το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών.
- (275) Στην απάντησή τους στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, οι ουγγρικές αρχές υποστήριξαν ότι οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις και, πιο συγκεκριμένα, η γενική απαγόρευση χορήγησης κρατικής ενίσχυσης, δεν ισχύουν για τα μέτρα που εμπίπτουν στη Συνθήκη Ευρατόμ.
- (276) Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η συγκεκριμένη επένδυση είναι βιομηχανική δραστηριότητα που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης Ευρατόμ (βλέπε παράρτημα II αυτής)· ωστόσο, αυτό ακριβώς το γεγονός δεν καθιστά τα άρθρα 107 και 108 της ΣΛΕΕ μη εφαρμοστέα κατά την αξιολόγηση της μεθόδου χρηματοδότησης αυτής της δραστηριότητας.
- (277) Πράγματι, παρότι το άρθρο 2 στοιχείο γ) της Συνθήκης Ευρατόμ προβλέπει ότι η Ένωση φέρει υποχρέωση να διευκολύνει τις επενδύσεις στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας και το άρθρο 40 της Συνθήκης Ευρατόμ υποχρεώνει την Ένωση να δημοσιεύει ενδεικτικά προγράμματα με στόχο τη διευκόλυνση της ανάπτυξης επενδύσεων στην πυρηνική ενέργεια, η Συνθήκη Ευρατόμ δεν προβλέπει ειδικούς κανόνες για τον έλεγχο της χρηματοδότησης, από κράτος μέλος, τέτοιων επενδύσεων. Σύμφωνα με το άρθρο 106α παράγραφος 3 της Συνθήκης Ευρατόμ, οι διατάξεις της ΣΛΕΕ δεν παρεκκλίνουν από τις διατάξεις της Συνθήκης Ευρατόμ.
- (278) Πράγματι, τα άρθρα 107 και 108 της ΣΛΕΕ δεν παρεκκλίνουν από καμία εκ των διατάξεων της Συνθήκης Ευρατόμ, καθώς στη Συνθήκη Ευρατόμ δεν προβλέπονται διαφορετικοί κανόνες ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, ούτε ο έλεγχος κρατικών ενισχύσεων που διενεργεί η Επιτροπή δυνάμει των άρθρων 107 και 108 της ΣΛΕΕ παρεμποδίζει την εκπλήρωση του στόχου της προώθησης νέων επενδύσεων στην πυρηνική ενέργεια που προβλέπεται στη Συνθήκη Ευρατόμ.

5.3.2. ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΜΕ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

- (279) Πολλά ενδιαφερόμενα μέρη διατύπωσαν παρατηρήσεις σχετικά με τη συμμόρφωση του μέτρου με τις οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ (ιδίως με την οδηγία 2014/25/ΕΕ λόγω των ειδικών τομεακών κανόνων) και το άρθρο 8 της οδηγίας 2009/72/ΕΚ (οδηγία για την ηλεκτρική ενέργεια)· ως εκ τούτου, η Επιτροπή αξιολόγησε τον βαθμό στον οποίο (ενδεχόμενη) ασυμβατότητα με τις διατάξεις των οδηγιών 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ και του άρθρου 8 της οδηγίας 2009/72/ΕΕ όσον αφορά την απευθείας ανάθεση σε επιχείρηση για την κατασκευή των δύο νέων αντιδραστήρων του Paks II θα είχε αντίκτυπο στην αξιολόγηση της κρατικής ενίσχυσης δυνάμει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ.
- (280) Κατά πάγια νομολογία, «όταν η Επιτροπή εφαρμόζει τη διαδικασία στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, οφείλει, βάσει της γενικής οικονομίας της Συνθήκης, να σέβεται τη συνοχή που υφίσταται μεταξύ των διατάξεων περί κρατικών ενισχύσεων και των ειδικών διατάξεων που δεν αφορούν τον εν λόγω τομέα και, ως εκ τούτου, να εκτιμά τη συμβατότητα της επίμαχης ενισχύσεως προς τις εν λόγω ειδικές διατάξεις. Πάντως, τέτοια υποχρέωση της Επιτροπής υφίσταται μόνον όταν πρόκειται για λεπτομέρειες χορηγήσεως ενισχύσεως οι οποίες συνδέονται τόσο άρρηκτα με το αντικείμενο της ενισχύσεως ώστε να μην μπορούν να εκτιμηθούν χωριστά. [...] Πράγματι, τυχόν υποχρέωση της Επιτροπής, ανεξαρτήτως του συνδέσμου μεταξύ της λεπτομέρειας χορηγήσεως της επίμαχης ενισχύσεως και του αντικείμενου αυτής, να αποφανθεί οριστικά, στο πλαίσιο διαδικασίας σχετικά με κρατικές ενισχύσεις, επί του ζητήματος αν συντρέχει παράβαση άλλων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, πλην εκείνων των άρθρων 107 ΣΛΕΕ και 108 ΣΛΕΕ, [...] θα προσέκρουε, αφενός, στους δικονομικούς κανόνες και στις δικονομικές εγγυήσεις —ενίοτε με σημαντικές μεταξύ τους αποκλίσεις και με διαφορετικές έννομες συνέπειες— που άπτονται των προβλεπόμενων ειδικά για τον έλεγχο και την εφαρμογή των διατάξεων αυτών διαδικασιών και, αφετέρου, στην αρχή της αυτοτέλει των διοικητικών διαδικασιών και των ένδικων βοηθημάτων. [...] Συνεπώς, εάν η επίμαχη λεπτομέρεια χορηγήσεως συνδέεται άρρηκτα με το αντικείμενο της ενισχύσεως, η συμφωνία της προς άλλες διατάξεις, πλην των σχετικών με τις κρατικές ενισχύσεις, θα εκτιμηθεί από την Επιτροπή στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 108 ΣΛΕΕ και η εκτίμηση αυτή ενδέχεται να καταλήξει σε διαπίστωση ασυμβατότητας της οικείας ενισχύσεως προς την εσωτερική αγορά. Αντιθέτως, εάν η επίμαχη λεπτομέρεια μπορεί να διαχωριστεί από το αντικείμενο της ενισχύσεως, η Επιτροπή δεν υποχρεούται να εκτιμήσει τη συμφωνία της προς άλλες διατάξεις, πλην των σχετικών με τις κρατικές ενισχύσεις, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 108 ΣΛΕΕ»⁽¹²⁸⁾.
- (281) Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, όσον αφορά το κοινοποιηθέν μέτρο, η αξιολόγησή του ως προς τη συμβατότητα θα μπορούσε να επηρεαστεί από τυχόν ασυμβατότητα με την οδηγία 2014/25/ΕΕ εάν προκαλούσε περαιτέρω στρέβλωση του ανταγωνισμού και του εμπορίου στην αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας (αγορά στην οποία θα δραστηριοποιείται ο δικαιούχος της ενίσχυσης, η Paks II).
- (282) Επ' αυτού, η Επιτροπή σημειώνει ότι η οδηγία 2014/25/ΕΕ είναι συναφής όσον αφορά την απευθείας ανάθεση των εργασιών κατασκευής των δύο νέων αντιδραστήρων σε μία συγκεκριμένη επιχείρηση. Στην προκειμένη περίπτωση, ενώ στην JSC NIAEP, επιχείρηση η οποία δραστηριοποιείται στον τομέα της κατασκευής πυρηνικών σταθμών, έχουν ανατεθεί απευθείας οι εργασίες κατασκευής των δύο αντιδραστήρων βάσει της ΔΣΚ, η JSC NIAEP δεν είναι ο δικαιούχος της ενίσχυσης. Στην πραγματικότητα, δικαιούχος της ενίσχυσης είναι η Paks II, η οποία συμμετέχει στην αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας και θα έχει στην ιδιοκτησία της και θα εκμεταλλεύεται τους δύο νέους πυρηνικούς αντιδραστήρες. Όπως αναφέρεται ήδη στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, η JSC NIAEP δεν θεωρείται δυνητικός δικαιούχος του υπό εξέταση μέτρου.
- (283) Συνεπώς, ενδεχόμενη αθέτηση των κανόνων για τις δημόσιες συμβάσεις στη συγκεκριμένη περίπτωση μπορεί να έχει στρεβλωτικές επιπτώσεις στην αγορά των εργασιών κατασκευής πυρηνικών σταθμών. Εντούτοις, το αντικείμενο της επενδυτικής ενίσχυσης στον Paks II είναι να δοθεί στον σταθμό η δυνατότητα να παράγει ηλεκτρική ενέργεια χωρίς να επωμιστεί το επενδυτικό κόστος της κατασκευής πυρηνικών εγκαταστάσεων. Συνεπώς, δεν διαπιστώθηκε ότι θα μπορούσαν να προκληθούν περαιτέρω στρεβλωτικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό και στις εμπορικές συναλλαγές λόγω μη συμμόρφωσης με την οδηγία 2014/25/ΕΕ, όσον αφορά την απευθείας ανάθεση των εργασιών κατασκευής στην JSC NIAEP.
- (284) Ως εκ τούτου, απουσία «αδιάσπαστης σχέσης» μεταξύ της πιθανής παραβίασης της οδηγίας 2014/25/ΕΕ και του αντικείμενου της ενίσχυσης, η αξιολόγηση της συμβατότητας της ενίσχυσης δεν δύναται να επηρεαστεί από αυτή την πιθανή παραβίαση.
- (285) Σε κάθε περίπτωση, η συμμόρφωση της Ουγγαρίας με την οδηγία 2014/25/ΕΕ αξιολογήθηκε στο πλαίσιο χωριστής διαδικασίας από την Επιτροπή, το προκαταρκτικό συμπέρασμα της οποίας με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες είναι ότι οι διαδικασίες που προβλέπονται στην οδηγία 2014/25/ΕΕ δεν θα είχαν εφαρμογή στην ανάθεση των εργασιών κατασκευής των δύο αντιδραστήρων στη βάση του άρθρου 50 στοιχείο γ).

⁽¹²⁸⁾ ΔΕΕ, «Castellnou Energía κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής», υπόθεση T-57/11, ECLI:EU:T:2014:1021, σκέψεις 181-184.

- (286) Όσον αφορά την πιθανή παραβίαση του άρθρου 8 της οδηγίας 2009/72/EK, η Επιτροπή θεωρεί ότι η απαίτηση για τη διενέργεια διαδικασίας πρόσκλησης προς υποβολή προσφορών ή άλλης διαδικασίας ανάλογης ως προς τη διαφάνεια και την αμεροληψία για τη δημιουργία νέας δυναμικότητας δεν είναι απόλυτη. Εν προκειμένω, σύμφωνα με την πρώτη πρόταση του άρθρου 8 παράγραφος 1 τα κράτη μέλη φέρουν υποχρέωση να προβλέπουν στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου τη δυνατότητα χρήσης διαδικασίας πρόσκλησης προς υποβολή προσφορών για νέα δυναμικότητα. Η Ουγγαρία έχει συμμορφωθεί με αυτή την απαίτηση μέσω της μεταφοράς της στον νόμο της για την ηλεκτρική ενέργεια ⁽¹²⁹⁾. Επιπλέον, σύμφωνα με τη δεύτερη πρόταση του άρθρου 8 παράγραφος 1, δεν πρέπει να απαιτείται διαδικασία πρόσκλησης προς υποβολή προσφορών εάν η δυναμικότητα παραγωγής που δημιουργείται με βάση τη διαδικασία αδειοδότησης που ορίζεται στο άρθρο 7 της οδηγίας 2009/72/EK επαρκεί για τη διασφάλιση της ασφάλειας του εφοδιασμού. Αυτό συμβαίνει και στην προκειμένη περίπτωση: έχει χορηγηθεί άδεια για το έργο (σύμφωνα με τη διαδικασία αδειοδότησης που περιγράφεται στο άρθρο 7) ακριβώς προκειμένου να καλυφθεί, μεταξύ άλλων, το κενό στην προβλεπόμενη μελλοντική εγχώρια συνολική εγκατεστημένη δυναμικότητα και η Επιτροπή δεν έχει στη διάθεσή της στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι η εγκατεστημένη δυναμικότητα θα είναι ανεπαρκής. Συνεπώς, η απαίτηση για διενέργεια διαδικασίας πρόσκλησης προς υποβολή προσφορών ή ανάλογης διαδικασίας δυνάμει του άρθρου 8 της οδηγίας 2009/72/EK δεν φαίνεται να έχει εφαρμογή στο συγκεκριμένο έργο. Βάσει των ανωτέρω, η Επιτροπή δεν έχει στη διάθεσή της επαρκή στοιχεία που να συνηγορούν υπέρ του ενδεχομένου να έχει εφαρμογή το άρθρο 8 της οδηγίας 2009/72/EK.
- (287) Συνακόλουθα, η Επιτροπή θεωρεί ότι η αξιολόγηση του κοινοποιηθέντος μέτρου σύμφωνα με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις δεν επηρεάζεται από τη συμμόρφωση με άλλες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης.

5.3.3. ΣΤΟΧΟΣ ΚΟΙΝΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ

- (288) Όπως εξηγείται στην ενότητα 3.3.2 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας, το μέτρο πρέπει να αποσκοπεί στην επίτευξη ενός σαφώς προσδιορισμένου στόχου κοινού συμφέροντος. Εφόσον ένας στόχος έχει αναγνωριστεί από την Ένωση ότι επιδιώκεται για λόγους κοινού συμφέροντος των κρατών μελών, εξυπακούεται ότι αποτελεί στόχο κοινού συμφέροντος.
- (289) Η Επιτροπή σημειώνει ότι το μέτρο ενέχει το στοιχείο της παροχής ειδικής στήριξης για πυρηνική τεχνολογία. Προς αυτή την κατεύθυνση, η Ένωση σημείωσε ότι το άρθρο 2 στοιχείο γ) της Συνθήκης Ευρατόμ προβλέπει ότι η Ένωση οφείλει «να διευκολύνει τις επενδύσεις και να εξασφαλίζει, ιδίως διά της ενθαρρύνσεως της πρωτοβουλίας των επιχειρήσεων, τη δημιουργία των βασικών εγκαταστάσεων που είναι αναγκαίες για την ανάπτυξη της πυρηνικής ενεργείας εντός της Κοινότητας».
- (290) Η Επιτροπή έκρινε ότι η επενδυτική ενίσχυση στην Paks II που σκοπεύει να χορηγήσει η Ουγγαρία έχει ως στόχο την προώθηση της πυρηνικής ενέργειας και, συνεπώς, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι επιδιώκει τον στόχο κοινού συμφέροντος μέσω της προώθησης νέων επενδύσεων στην πυρηνική ενέργεια.
- (291) Επτά ενδιαφερόμενα μέρη έχουν υποβάλει παρατηρήσεις ισχυριζόμενα ότι οι επενδύσεις στην πυρηνική ενέργεια από την Ουγγαρία δυνάμει της Συνθήκης Ευρατόμ δεν μπορούν να θεωρηθούν στόχος κοινού συμφέροντος.
- (292) Η Επιτροπή, ωστόσο, διαπιστώνει ότι οι διατάξεις της Συνθήκης Ευρατόμ επιβεβαιώθηκαν ρητώς από τη Συνθήκη της Λισαβόνας και, συνεπώς, η Συνθήκη Ευρατόμ δεν μπορεί να θεωρηθεί παρωχημένη ή απαρχαιωμένη χωρίς δυνατότητα εφαρμογής. Τα συμβαλλόμενα μέρη της Συνθήκης της Λισαβόνας θεώρησαν ότι είναι αναγκαίοι οι διατάξεις της Συνθήκης Ευρατόμ να συνεχίσουν να έχουν πλήρη νομική ισχύ ⁽¹³⁰⁾. Στο προοίμιο της Συνθήκης Ευρατόμ αναγνωρίζεται ότι θα πρέπει να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις που είναι αναγκαίες για την ανάπτυξη ισχυρής πυρηνικής βιομηχανίας. Όπως αναγνωρίζεται σε προηγούμενες αποφάσεις της Επιτροπής ⁽¹³¹⁾, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η προώθηση της πυρηνικής ενέργειας αποτελεί καίριας σημασίας στόχο της Συνθήκης Ευρατόμ και, συνακόλουθα, της Ένωσης. Όπως αναφέρεται στο προοίμιο της Συνθήκης Ευρατόμ, η Επιτροπή είναι όργανο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας και οφείλει να «δημιουργεί τις προϋποθέσεις αναπτύξεως μιας ισχυρής πυρηνικής βιομηχανίας, που θα παρέχει εκτεταμένες πηγές ενέργειας». Αυτή η υποχρέωση θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την άσκηση της διακριτικής της ευχέρειας ως προς την έγκριση κρατικών ενισχύσεων σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) και το άρθρο 108 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ.
- (293) Επιπλέον, παρότι η ανάπτυξη της πυρηνικής ενέργειας δεν είναι υποχρεωτική για τα κράτη μέλη και ορισμένα κράτη μέλη έχουν επιλέξει να μην κατασκευάσουν και να μην αναπτύξουν πυρηνικούς σταθμούς, η προώθηση των πυρηνικών επενδύσεων μπορεί να θεωρείται στόχος κοινού συμφέροντος για τους σκοπούς ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων. Πράγματι, πολλοί στόχοι που είναι αποδεκτοί και αναγνωρίζονται σύμφωνα με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις και στην πράξη, όπως η περιφερειακή ανάπτυξη, είναι συναφείς μόνο για ένα ή για λίγα κράτη μέλη.

⁽¹²⁹⁾ Βλέπε παράγραφο 8 του νόμου LXXXVI. του 2007 σχετικά με τον νόμο για την ηλεκτρική ενέργεια.

⁽¹³⁰⁾ Πρωτόκολλο αριθ. 2 της Συνθήκης της Λισαβόνας.

⁽¹³¹⁾ Βλέπε απόφαση της Επιτροπής, της 22ας Σεπτεμβρίου 2004, για την κρατική ενίσχυση την οποία σκοπεύει να χορηγήσει το Ηνωμένο Βασίλειο στην British Energy plc (EE L 142 της 6.6.2005, σ. 26) και απόφαση (ΕΕ) 2015/658 της Επιτροπής, της 8ης Οκτωβρίου 2014, σχετικά με το μέτρο ενίσχυσης SA.34947 (2013/C) (πρώην 2013/N) που προτίθεται να εφαρμόσει το Ηνωμένο Βασίλειο με σκοπό τη στήριξη του πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής Hinkley Point C (EE L 109 της 28.4.2015, σ. 44).

- (294) Συνεπώς, η Επιτροπή συμπεραίνει ότι το μέτρο που προβλέπεται από τις συγγρικές αρχές επιδιώκει τον στόχο της προώθησης νέων επενδύσεων στην πυρηνική ενέργεια, όπως προβλέπεται στη Συνθήκη Ευρατόμ.
- (295) Σε συνέχεια της απόφασης κίνησης της διαδικασίας, οι συγγρικές αρχές υπέβαλαν επικαιροποιημένες πληροφορίες από μελέτες του ΔΣΜ οι οποίες λαμβάνουν υπόψη τις εισαγωγές και την εξέλιξη της ζήτησης. Σύμφωνα με τη μελέτη που εξέδωσε η MAVIR και η οποία αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 50, η συγγρική αγορά χρειάζεται τουλάχιστον 5,3 GW πρόσθετη νέα δυναμικότητα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας έως το 2026 και λίγο περισσότερο από 7 GW έως το τέλος της περιόδου πρόβλεψης το 2031. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι το μέτρο που αποσκοπεί στην προώθηση της πυρηνικής ενέργειας, αφενός, επιδιώκει έναν στόχο κοινού συμφέροντος που προβλέπεται στη Συνθήκη Ευρατόμ και, αφετέρου, συμβάλλει στην ασφάλεια εφοδιασμού με ηλεκτρική ενέργεια.

5.3.4. ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

- (296) Η Επιτροπή αναγνώρισε στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας ότι η πυρηνική ενέργεια χαρακτηρίζεται από εξαιρετικά υψηλές πάγιες μη ανακτήσιμες δαπάνες και από πολύ μεγάλα χρονικά διαστήματα κατά τα οποία πρέπει να γίνεται απόσβεση αυτών των δαπανών. Αυτό σημαίνει ότι οι επενδυτές που εξετάζουν το ενδεχόμενο να εισέλθουν στον τομέα παραγωγής πυρηνικής ενέργειας θα είναι εκτεθειμένοι σε σημαντικά επίπεδα κινδύνου όσον αφορά τη χρηματοδότηση.
- (297) Η Επιτροπή ζήτησε πληροφορίες σχετικά με δυνητικές νέες επενδύσεις στην πυρηνική ενέργεια (χωρίς κρατική στήριξη), τα χρονοδιαγράμματα (δεδομένων των ιδιοτελειών της αγοράς της ηλεκτρικής ενέργειας της Ουγγαρίας), την αναμενόμενη ανάπτυξη, καθώς και τη διαμόρφωση της αγοράς σε αυτό τον τομέα, προκειμένου να αξιολογήσει κατά πόσο υπήρχαν ανεπάρκειες της αγοράς οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν νέες επενδύσεις σε έργα πυρηνικής ενέργειας στην Ουγγαρία και σε τι θα συνίσταντο αυτά τα έργα.
- (298) Όπως εξηγείται στην αιτιολογική σκέψη 129 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας, προκειμένου να εξακριβώσει κατά πόσον η κρατική ενίσχυση είναι αναγκαία, η Επιτροπή πρέπει να διαπιστώσει κατά πόσο το μέτρο στοχεύει σε μια κατάσταση στην οποία το μέτρο θα μπορούσε να επιφέρει ουσιαστική βελτίωση που η αγορά δεν θα μπορούσε να επιτύχει μόνη της, για παράδειγμα με την αποκατάσταση μιας σαφώς προσδιορισμένης ανεπάρκειας της αγοράς.
- (299) Η ύπαρξη ανεπάρκειας της αγοράς αποτελεί μέρος της αξιολόγησης όσον αφορά κατά πόσο η κρατική ενίσχυση είναι αναγκαία για την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου κοινού συμφέροντος. Στην προκειμένη περίπτωση, η Ουγγαρία επιδιώκει την προώθηση νέων επενδύσεων στην πυρηνική ενέργεια, όπως προβλέπεται στη Συνθήκη Ευρατόμ, προκειμένου να καλύψει το κενό στη συνολική εθνική εγκατεστημένη δυναμικότητα που πρόκειται να δημιουργηθεί σύντομα. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή πρέπει να αξιολογήσει κατά πόσο η κρατική ενίσχυση είναι αναγκαία για την επίτευξη του στόχου της προώθησης νέων επενδύσεων στην πυρηνική ενέργεια.
- (300) Εν προκειμένω, η Επιτροπή υπενθυμίζει τις παρατηρήσεις ενδιαφερόμενων μερών όσον αφορά κατά πόσο η Επιτροπή θα πρέπει να αξιολογήσει εάν οι επενδύσεις στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας εν γένει χαρακτηρίζονται από ανεπάρκεια της αγοράς. Ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη σημειώνουν ότι δεν υφίσταται ανεπάρκεια της αγοράς για τέτοιες επενδύσεις και ότι η τρέχουσα χαμηλή χονδρική τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας αποτελεί απλώς ένδειξη της φυσιολογικής λειτουργίας της αγοράς. Άλλα ενδιαφερόμενα μέρη προέβαλαν το επιχείρημα ότι η Επιτροπή θα πρέπει να ορίσει τη σχετική αγορά στην οποία αξιολογείται το ενδεχόμενο ύπαρξης ανεπάρκειας της αγοράς ως την ελεύθερωμένη εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Επιπλέον, εάν υπήρχε ανεπάρκεια στη συγκεκριμένη αγορά, ένας πυρηνικός σταθμός ηλεκτροπαραγωγής δεν θα ήταν το πλέον κατάλληλο μέσο για την αντιμετώπισή της.
- (301) Ωστόσο, στο πλαίσιο της αξιολόγησης της αναγκαιότητας της ενίσχυσης, η Επιτροπή εξετάζει κατά πόσο ο στόχος κοινού ενδιαφέροντος θα μπορούσε να επιτευχθεί χωρίς κρατική παρέμβαση ή κατά πόσο τυχόν ανεπάρκεια της αγοράς παρεμποδίζει την επίτευξή του. Κατά την αξιολόγηση της αναγκαιότητας της ενίσχυσης, η Επιτροπή δεν είναι αναγκαίο να ορίσει πρώτα μια σχετική αγορά. Για να εξακριβώσει κατά πόσο υφίσταται ανεπάρκεια της αγοράς, η Επιτροπή πρέπει πρώτα να προσδιορίσει τον στόχο κοινού συμφέροντος που επιδιώκει το κράτος μέλος. Ο στόχος κοινού συμφέροντος αυτού του μέτρου δεν αφορά την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας εν γένει ή επενδύσεις στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας εν γένει, αλλά την προώθηση νέων επενδύσεων στην πυρηνική ενέργεια, όπως προβλέπεται στη Συνθήκη Ευρατόμ, οι οποίες, ασφαλώς, αποτελούν αναμφισβήτητο μέρος της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και θα βοηθήσουν στην κάλυψη του κενού που θα δημιουργηθεί μελλοντικά στη συνολική εγκατεστημένη δυναμικότητα της Ουγγαρίας. Δεύτερον, η Επιτροπή πρέπει να διερευνήσει κατά πόσο η ελεύθερη αλληλεπίδραση προσφοράς και ζήτησης στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας εν γένει διασφαλίζει ότι ο εν λόγω στόχος για νέα έργα στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας μπορεί να επιτευχθεί χωρίς κρατική παρέμβαση. Εν προκειμένω, ο ορισμός συγκεκριμένης αγοράς δεν είναι απαραίτητος.

- (302) Η Επιτροπή έχει, συνεπώς, αξιολογήσει κατά πόσο υπάρχει ανεπάρκεια της αγοράς ως προς τον στόχο της προώθησης νέων επενδύσεων στην πυρηνική ενέργεια στην Ουγγαρία και κατά πόσο αποτελεί γενικό χαρακτηριστικό της ουγγρικής αγοράς ή ειδικό χαρακτηριστικό που σχετίζεται μόνο με την πυρηνική ενέργεια.
- (303) Στην ενότητα 5.1.1.4 της παρούσας απόφασης κίνησης της διαδικασίας, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το έργο δεν θα παρήγαγε επαρκή κέρδη για την κάλυψη του κόστους ενός ιδιώτη επενδυτή ο οποίος θα μπορούσε να εξασφαλίσει χρηματοδότηση μόνο σε τιμές αγοράς, δεδομένου ότι ο αναμενόμενος ΣΕΑ της επένδυσης είναι χαμηλότερος από ένα αγορακεντρικό WACC αναφοράς για το έργο. Συνεπώς, ένας συνετός ιδιώτης επενδυτής δεν θα επένδυε υπό αυτούς τους όρους χωρίς πρόσθετη κρατική στήριξη.
- (304) Όσον αφορά τις επενδύσεις στην πυρηνική ενέργεια, η Ουγγαρία αναγνωρίζει ότι η συγκεκριμένη τεχνολογία χαρακτηρίζεται από εξαιρετικά υψηλό εμπροσθοβαρές επενδυτικό κόστος και από πολύ μεγάλους χρόνους αναμονής προτού οι επενδυτές δουν τις επενδύσεις τους να αποδίδουν.
- (305) Η απόφαση κίνησης της διαδικασίας περιείχε ήδη περιγραφή της αγοράς της ηλεκτρικής ενέργειας της Ουγγαρίας και το σκεπτικό στο οποίο στηρίχθηκε η απόφαση της Ουγγαρίας να υλοποιήσει ένα νέο έργο για την κατασκευή πυρηνικού σταθμού, ιδίως δεδομένου ότι εκτιμάται πως οι υφιστάμενοι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής θα παροπλιστούν σύντομα. Όπως επεξηγείται στην αιτιολογική σκέψη 14 της απόφασης κίνησης τη διαδικασίας, η μελέτη σκοπιμότητας που διεξήγαγε ο όμιλος MVM σχετικά με την εφαρμογή και χρηματοδότηση νέου πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής βασίστηκε σε υποθέσεις σύμφωνες με τις οποίες, στην Ουγγαρία, 6 000 MW από τα 8-9 000 MW μεκτικής εγκατεστημένης δυναμικότητας αναμενόταν να εκλείψει έως το 2025 λόγω της παύσης λειτουργίας απαρχαιωμένων σταθμών ηλεκτροπαραγωγής.
- (306) Όπως επεξηγείται στις αιτιολογικές σκέψεις 15 και 45 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας, ο ΔΣΜ της Ουγγαρίας, η MAVIR, προέβλεψε τη δημιουργία σημαντικού κενού στη μελλοντική συνολική εγκατεστημένη δυναμικότητα στην Ουγγαρία ⁽¹³²⁾. Με βάση τις πιο πρόσφατες διαθέσιμες πληροφορίες, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη (50) της παρούσας απόφασης, βάσει των νέων εκτιμήσεων προκύπτει ανάγκη για συνολική δυναμικότητα άνω των 7 GW έως το 2031. Σύμφωνα με τις ουγγρικές αρχές, η τρέχουσα τοπική παραγωγή ενέργειας θα αδυνατεί, συνεπώς, ολόένα και περισσότερο να ικανοποιήσει την αυξανόμενη ζήτηση ενέργειας, με αποτέλεσμα η Ουγγαρία να έρδει αντιμέτωπη με χάσμα μεταξύ ζήτησης και προσφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και αυξανόμενη εξάρτηση από εισαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και αυξανόμενες τιμές ηλεκτρικής ενέργειας για τους τελικούς καταναλωτές εάν δεν πραγματοποιηθούν νέες επενδύσεις σε εγκαταστάσεις ηλεκτροπαραγωγής. Το έργο Paks II με 2,4 GW θα συμβάλει στην ικανοποίηση αυτής της ανάγκης.
- (307) Οι ουγγρικές αρχές είχαν επισημάνει περαιτέρω τη διαπίστωση της MAVIR ότι, παρά το μεγάλο κενό δυναμικότητας που εντοπίστηκε, στην Ουγγαρία κατασκευάζεται σχετικά μικρή νέα δυναμικότητα, όπως επεξηγείται στην αιτιολογική σκέψη 46 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας και στον πίνακα 2 της αιτιολογικής σκέψης 51 της παρούσας απόφασης. Συνεπώς, η Επιτροπή αμφισβητεί ότι τυχόν ανεπάρκεια της αγοράς που αφορά νέες επενδύσεις στην πυρηνική ενέργεια στην Ουγγαρία σχετίζεται ειδικά με τέτοιους τύπους επένδυσης.
- (308) Η Επιτροπή σημειώνει ότι οι νέες επενδύσεις στην πυρηνική ενέργεια στην Ευρώπη χαρακτηρίζονται από αβεβαιότητες και, ενίοτε, υπάρχει δυνατότητα σχεδιασμού μέτρων κρατικής στήριξης. Η Επιτροπή εξέτασε τις πληροφορίες που υπέβαλε η Ουγγαρία όσον αφορά νέα έργα πυρηνικής ενέργειας στη Φινλανδία, στη Γαλλία και στη Σλοβακία τα οποία, όπως υποστηρίχθηκε, χρηματοδοτήθηκαν στη βάση της αγοράς. Η Ουγγαρία ισχυρίζεται ότι η χρηματοδότηση αυτών των έργων από την αγορά αποκλείει το ενδεχόμενο ύπαρξης ανεπάρκειας της αγοράς για έργα πυρηνικής ενέργειας (τουλάχιστον για ορισμένα κράτη μέλη). Η Επιτροπή σημειώνει, ωστόσο, ότι στη Σλοβακία, στη Γαλλία και στην περίπτωση του Olkiluoto 3 στη Φινλανδία, οι αποφάσεις για την επένδυση στα έργα ελήφθησαν πριν από την οικονομική κρίση το 2008 και πριν από την καταστροφή της Φουκουσίμα, δύο γεγονότα που ενδέχεται να έχουν επηρεάσει σημαντικά τις παραμέτρους για την επένδυση. Επιπλέον, οι επενδύσεις στη Φινλανδία βασίζονται στο επιχειρηματικό μοντέλο Mankala ⁽¹³³⁾, βάσει του οποίου οι φινλανδοί επενδυτές εξασφαλίζουν το σύνολο της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας σε τιμή κόστους. Το μοντέλο Mankala παρέχει τη δυνατότητα στους πολλούς μετόχους που συμμετέχουν στον επενδυτικό συνεταιρισμό να επιμεριστούν τους σχετικούς κινδύνους, αντί να επωμιστούν ένας ή λίγοι βασικοί μέτοχοι τον συνολικό κίνδυνο που συνεπάγεται η υλοποίηση ενός έργου κατασκευής πυρηνικού σταθμού.
- (309) Η Ουγγαρία υποστήριξε ότι ο Paks II θα πρέπει να συγκριθεί με το έργο Hanhikivi-1 στη Φινλανδία, το οποίο θα υλοποιηθεί από την Fennovoima. Η Επιτροπή σημειώνει ότι, όσον αφορά το έργο Hanhikivi-1, εκτός του ότι ακολουθείται το επιχειρηματικό μοντέλο Mankala, το 34 % των μετοχών ανήκουν στον κατασκευαστή του σταθμού, την Rosatom. Η

⁽¹³²⁾ A magyar villamosenergia-rendszer közép- és hosszú távú forrásoldali kapacitásfejlesztése (Μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη ανάπτυξη πάγιων στοιχείων παραγωγής στο σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας της Ουγγαρίας): https://www.mavir.hu/documents/10258/15461/Forr%C3%A1selemz%C3%A9s_2016.pdf/462e9f51-cd6b-45be-b673-6f6afea6f84a (Mavir, 2016).

⁽¹³³⁾ Το επιχειρηματικό μοντέλο Mankala χρησιμοποιείται ευρέως στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας στη Φινλανδία. Σύμφωνα με αυτό το μοντέλο, μια εταιρεία περιορισμένης ευθύνης λειτουργεί ως μη κερδοσκοπικός συνεταιρισμός προς όφελος των μετόχων της. Διατίθεται στη διεύθυνση: <http://www.ben.ee/public/Tuumakonverentsi%20ettekanded%202009/Peter%20S.%20Treialt%20-%20Mankala%20principles.pdf>, η οποία προσελάστηκε στις 26 Οκτωβρίου 2015.

Επιτροπή δεν είναι σε θέση να συγκρίνει τα δύο έργα, τα οποία φαίνεται να έχουν διαφορετικό προφίλ κινδύνου, τουλάχιστον όσον αφορά την εταιρική συμμετοχή. Η Ουγγαρία, ως επενδυτής, θα επωμιστεί εξολοκλήρου τον κίνδυνο του έργου Paks II, ενώ οι επενδυτές Mankala θα επιμεριστούν την επιβάρυνση. Επιπλέον, ο κατασκευαστής του σταθμού, ως άμεσος μέτοχος στο έργο Hanhikivi-1 ενδέχεται να συμπεριφερθεί διαφορετικά στο έργο Paks II όπου θεωρείται υπεύθυνος μόνο βάσει της σύμβασης επί παραδόσει τελειωμένου έργου και όχι ως επενδυτής ή μέτοχος.

- (310) Κατά συνέπεια, τα έργα πυρηνικής ενέργειας που έχουν ήδη αρχίσει να υλοποιούνται φαίνεται να μην αποτελούν καλούς δείκτες αναφοράς προκειμένου να αξιολογηθεί κατά πόσο υπάρχουν ανεπάρκειες της αγοράς σε νέες επενδύσεις στην πυρηνική ενέργεια.
- (311) Επιπρόσθετα, η Ουγγαρία υπέβαλε πληροφορίες σχετικά με σχέδια σε άλλα κράτη μέλη για την κατασκευή νέων πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής: Λιθουανία, Ρουμανία, Βουλγαρία και Τσεχική Δημοκρατία. Αυτά τα σχέδια φαίνεται, ωστόσο, είτε να διέπονται από αβεβαιότητα, δεδομένου ότι τελούν ακόμη υπό διαπραγμάτευση όσον αφορά τα αναγκαία μέτρα στήριξης και τη δομή χρηματοδότησης ⁽¹³⁴⁾, είτε να προβλέπουν την κάλυψη του κινδύνου που συνδέεται με τις τιμές μέσω συμβάσεων επί διαφορών ⁽¹³⁵⁾. Δεδομένου ότι αυτά τα σχέδια δεν φαίνεται να έχουν υλοποιηθεί ακόμα, προκύπτει ότι δεν συνιστούν αξιόπιστο δείκτη για την αξιολόγηση του ενδεχομένου ύπαρξης ανεπάρκειας της αγοράς.
- (312) Στο πλαίσιο μελέτης που διεξήγαγε η ICF Consulting Services για λογαριασμό της Διεύθυνσης Οικονομικών και Χρηματοδοτικών Υποθέσεων της Επιτροπής σχετικά με την αξιολόγηση αντικτύπου της δανειακής διευκόλυνσης της Ευρατόμ ⁽¹³⁶⁾ («μελέτη ICF»), διαπιστώνεται ότι τα έργα πυρηνικής ενέργειας έχουν ορισμένα μοναδικά χαρακτηριστικά τα οποία μπορούν να καταστήσουν τη χρηματοδότησή τους ιδιαίτερα δύσκολο εγχείρημα. Αυτά τα χαρακτηριστικά περιλαμβάνουν: το υψηλό κόστος κεφαλαίου και την τεχνική πολυπλοκότητα των πυρηνικών αντιδραστήρων οι οποίοι παρουσιάζουν σχετικά υψηλούς κινδύνους κατά τη διάρκεια της αδειοδότησης, της κατασκευής και της λειτουργίας· τη μεγάλη περίοδο απόσβεσης· τη συχνά αμφιλεγόμενη φύση των έργων πυρηνικής ενέργειας, η οποία εγείρει πρόσθετους πολιτικούς, δημόσιους και ρυθμιστικούς κινδύνους· και την ανάγκη για σαφείς προσεγγίσεις και μηχανισμούς χρηματοδότησης για τη διαχείριση των ραδιενεργών αποβλήτων και τον παροπλισμό. Πέραν των συνηθών προκλήσεων που σχετίζονται με τη χρηματοδότηση, η μελέτη ICF διαπιστώνει ότι οι κατασκευαστές ενός πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής υποβάλλονται σε αυξημένους ελέγχους και αντιμετωπίζονται με συντηρητισμό από τους ενδεχόμενους χρηματοδότες λόγω της τρέχουσας συγκυρίας στην αγορά και ειδικότερα λόγω της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008, του ατυχήματος στη Φουκουσίμα, των προβλημάτων στην ευρωζώνη και της Βασιλείας III. Οι δυσκολίες ως προς τη χρηματοδότηση έχουν ως αποτέλεσμα να προσδίδεται μεγαλύτερη βαρύτητα στον κίνδυνο του έργου ⁽¹³⁷⁾. Στο πλαίσιο της μελέτης ICF διαπιστώνεται, με βάση τις απόψεις που διατυπώθηκαν από ενδιαφερόμενα μέρη που συμμετείχαν στη διαβούλευση κατά τη διάρκεια της μελέτης, ότι οι προκλήσεις όσον αφορά τη χρηματοδότηση οφείλονται σε μικρότερο βαθμό στην έλλειψη διαθέσιμης χρηματοδότησης από τον ιδιωτικό τομέα και περισσότερο στο γεγονός ότι οι κίνδυνοι που σχετίζονται με τέτοιες επενδύσεις είναι πολύ υψηλοί σε σύγκριση με τις εναλλακτικές επενδυτικές δυνατότητες (δηλαδή σε συμβατικές υποδομές και σε υποδομές ανανεώσιμης ενέργειας). Η μελέτη ICF καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η χρηματοδότηση της πυρηνικής τεχνολογίας είναι συνεπώς μη ελκυστική, με αποτέλεσμα να δημιουργείται χάσμα μεταξύ του επιπέδου απαιτούμενων επενδύσεων και των υπηρεσιών που η αγορά είναι διατεθειμένη να παράσχει.
- (313) Στους χρηματοπιστωτικούς κινδύνους που σχετίζονται με νέες επενδύσεις στην πυρηνική ενέργεια συγκαταλέγονται οι εξής: κίνδυνος ανάπτυξης και προετοιμασίας του έργου, κίνδυνος κατασκευής, κίνδυνος που σχετίζεται με την αγορά και τα έσοδα, κίνδυνοι πολιτικής και ρυθμιστικοί κίνδυνοι. Στο πλαίσιο της μελέτης ICF διαπιστώνεται ότι οι κίνδυνοι που αφορούν ειδικά την πυρηνική ενέργεια, σε σύγκριση με άλλες μορφές παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, σχετίζονται με τα πρότυπα ασφάλειας που απαιτούνται για την πυρηνική ενέργεια, γεγονός που συνεπάγεται υψηλότερο κόστος κατασκευής και υψηλότερο κόστος λειτουργίας σε σύγκριση με άλλες τεχνολογίες ενέργειας, καθώς και με τον μέσο κύκλο διάρκειας ζωής ενός πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής, ο οποίος είναι σημαντικά μεγαλύτερος από συγκρίσιμες επενδύσεις σε υποδομές, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται σχετικοί χρηματοπιστωτικοί κίνδυνοι. Αυτή η διαπίστωση συμβαδίζει με τα πορίσματα της Επιτροπής στο πλαίσιο της αξιολόγησης της κρατικής ενίσχυσης στο Hinkley Point C ⁽¹³⁸⁾.
- (314) Κατά την άποψη των ενδιαφερομένων μερών που συμμετείχαν στη διαβούλευση για τη μελέτη, οι κίνδυνοι αγοράς αποτελούν το βασικό εμπόδιο που αποτρέπει τις επενδύσεις στην πυρηνική ενέργεια. Όσον αφορά τους κινδύνους αγοράς, στο πλαίσιο της μελέτης ICF διαπιστώνεται ότι, σε σύγκριση με τις συμβατικές πηγές ενέργειας οι οποίες μπορούν να τεθούν σε επιχειρησιακή λειτουργία και να παράγουν έσοδα εντός τριών ετών, οι πυρηνικοί σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής χρειάζονται περισσότερο χρόνο για να κατασκευαστούν και να τεθούν σε επιχειρησιακή λειτουργία προκειμένου να παράγουν έσοδα. Η

⁽¹³⁴⁾ Όσον αφορά την Τσεχική Δημοκρατία, βλ. <http://www.world-nuclear.org/info/country-profiles/countries-a-f/czech-republic/>, διευθύνη η οποία προσελάσθηκε στις 26 Οκτωβρίου 2015. Όσον αφορά τη Λιθουανία, βλ. <http://www.world-nuclear.org/info/Country-Profiles/Countries-G-N/Lithuania/>, διευθύνη η οποία προσελάσθηκε στις 26 Οκτωβρίου 2015. Όσον αφορά τη Βουλγαρία, βλ. <http://www.world-nuclear.org/info/Country-Profiles/Countries-A-F/Bulgaria/>, διευθύνη η οποία προσελάσθηκε στις 21 Ιουνίου 2016.

⁽¹³⁵⁾ Όσον αφορά τη Ρουμανία, βλ. <http://economie.hotnews.ro/stiri-companii-20436128-nuclearelectrica-solicita-actionarilor-aproba-re-memorandumului-intelegere-care-semna-companie-chineza-pentru-construirea-unitatilor-3-4-cernavoda.htm>, διευθύνη η οποία προσελάσθηκε στις 21 Ιουνίου 2016.

⁽¹³⁶⁾ Μελέτη της 2ας Νοεμβρίου 2015, η οποία δεν έχει δημοσιευτεί ακόμα, σ. 35.

⁽¹³⁷⁾ Μελέτη της 2ας Νοεμβρίου 2015, η οποία δεν έχει δημοσιευτεί ακόμα, σελίδα 35.

⁽¹³⁸⁾ SA.34947 (2013/C) (πρώην 2013/N) — Ηνωμένο Βασίλειο — Στήριξη του πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής Hinkley Point C.

μεγαλύτερη διάρκεια ζωής ενός σταθμού σημαίνει επίσης ότι τα κέρδη αποκομίζονται σε πιο μακροπρόθεσμο ορίζοντα, σε αντίθεση με τις επενδύσεις σε συμβατικές πηγές ενέργειας όπου τα κέρδη αποκομίζονται σε βραχυπρόθεσμο έως μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Δεδομένου ότι είναι δύσκολο να προβλεφθούν με ακρίβεια οι τιμές της ενέργειας σε μεγάλη χρονική κλίμακα, οι επενδυτές βασίζονται στις προβλέψεις των μελλοντικών τιμών των ορυκτών καυσίμων, τη διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στον τομέα και τις προϋποθέσεις πρόσβασης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο δίκτυο και τη μελλοντική τιμή των ανθρακούχων εκπομπών⁽¹³⁹⁾. Ενώ οι τιμές των ορυκτών καυσίμων καθορίζονται από την αγορά και χαρακτηρίζονται από εγγενή αβεβαιότητα, η τιμή των ανθρακούχων εκπομπών καθορίζεται, σε ορισμένο βαθμό, βάσει πολιτικής. Στο πλαίσιο της μελέτης ICF διαπιστώνεται ότι υπάρχει αβεβαιότητα όσον αφορά το κατά πόσο η τιμή των ανθρακούχων εκπομπών θα είναι αρκετά υψηλή στο μέλλον, ώστε να διασφαλιστεί η ανταγωνιστικότητα της τεχνολογίας μη ορυκτών πόρων, συμπεριλαμβανομένης της πυρηνικής ενέργειας.

- (315) Επιπλέον, η Επιτροπή σημειώνει ότι υπάρχει εν γένει μεγάλη αβεβαιότητα όσον αφορά τις τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας μακροπρόθεσμα, καθώς οι μελλοντικές τιμές στις αγορές προηγούμενου σταδίου για το αέριο, τον άνθρακα και το πετρέλαιο, καθώς και οι μελλοντικές πολιτικές για την εμπορία ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, πυρηνικής ενέργειας και δικαιωμάτων εκπομπών θα επηρεάσουν τις τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας και είναι πολύ δύσκολο να προβλεφθούν. Υπέρ του συμπεράσματος αυτού συνηγορεί επίσης η κατάσταση παρεμφερών έργων στην Ένωση, όπου η ασφάλεια της ροής εσόδων και η διασφάλιση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ήταν κρίσιμης σημασίας για τη λήψη επενδυτικών αποφάσεων. Επιπλέον, η τρέχουσα τάση προς χαμηλότερες τιμές ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη και η αυξημένη ανάγκη στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας για ευέλικτη παραγωγή ενέργειας εντείνει την αβεβαιότητα σχετικά με τη μελλοντική ροή εσόδων ενός πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής ο οποίος παράγει μη ευέλικτο βασικό φορτίο.
- (316) Από τη μελέτη ICF προκύπτει επίσης ένα πρόσθετο στοιχείο κινδύνου αγοράς που αφορά την πιστοληπτική ικανότητα του κατασκευαστή/του οργανισμού κοινής ωφελείας που είναι υπεύθυνος για το έργο και του κράτους μέλους που υποστηρίζει οικονομικά το έργο. Η πιστοληπτική ικανότητα επηρεάζει το κόστος της χρηματοδότησης και θα μπορούσε να το καταστήσει πολύ υψηλό για ιδιωτικές επενδύσεις.
- (317) Στο πλαίσιο της μελέτης ICF διαπιστώνεται επίσης ότι το μεγάλο χρονικό διάστημα χρηματοδοτικού και αρχικού σχεδιασμού των πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής ενδέχεται να τα εκθέτει σε κινδύνους που οφείλονται σε αλλαγές στη δημόσια και πολιτική στήριξη, παράγοντες που επηρεάζουν την εμπορική και χρηματοδοτική βιωσιμότητα των έργων πυρηνικής ενέργειας. Κατά συνέπεια, οι επενδυτές αναζητούν ασφάλεια και διαβεβαιώσεις ότι, μετά την ολοκλήρωση της κατασκευής, θα τηρηθούν η σύμβαση ενέργειας ή η εκτιμώμενη διάρκεια ζωής του σταθμού. Οι ανησυχίες των επενδυτών συνδέονται επίσης με το ενδεχόμενο αλλαγής των ρυθμιστικών προτύπων κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής ενός πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής, με αποτέλεσμα να απαιτούνται πρόσθετες επενδύσεις σε κεφάλαια ή αύξηση του λειτουργικού κόστους. Οι επενδυτές είναι επιφυλακτικοί ως προς τη χρηματοδότηση τέτοιων έργων, εκτός εάν ληφθούν επαρκή μέτρα αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων για τη βελτίωση της ασφάλειας. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό όταν ένας πυρηνικός σταθμός ηλεκτροπαραγωγής φτάνει στο τέλος της συνήθους διάρκειας ζωής του και υφίσταται παράταση διάρκειας ζωής, με αποτέλεσμα να απαιτείται νέα άδεια για την οποία πρέπει να πληρούνται πρόσθετοι όροι⁽¹⁴⁰⁾. Τα ενδιαφερόμενα μέρη που συμμετείχαν στη διαβούλευση ανέφεραν ότι ο πολιτικός και ο ρυθμιστικός κίνδυνος ήταν το τρίτο πιο σημαντικό εμπόδιο στην επένδυση σε πυρηνικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής.
- (318) Στο πλαίσιο της μελέτης διαπιστώνεται ότι η απελευθέρωση της αγοράς μπορεί να έχει επίσης αρνητικές επιπτώσεις στο επίπεδο επενδύσεων στην πυρηνική ενέργεια σε σύγκριση με άλλες τεχνολογίες ενέργειας λόγω της μεγαλύτερης επένδυσης που απαιτείται. Το ρυθμιστικό πλαίσιο σε κάθε κράτος μέλος διαδραματίζει κάποιον ρόλο, δεδομένου ότι επηρεάζει την ικανότητα του παρόχου υπηρεσιών κοινής ωφελείας να παράγει κέρδος και, συνακόλουθα, επηρεάζει την αξία της εταιρείας και την ικανότητά της να χρηματοδοτεί την ανάπτυξη της πυρηνικής ενέργειας από τον ισολογισμό της ή μέσω μακροπρόθεσμων δανείων από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Ένα άλλο εμπόδιο όσον αφορά τη χρηματοδότηση για νέες επενδύσεις στην πυρηνική ενέργεια σχετίζεται με τους πρόσφατους κανόνες της επιτροπής της Βασιλείας III για τις κεφαλαιαγορές, οι οποίοι αυξάνουν το κεφάλαιο που πρέπει να κατέχουν οι τράπεζες για να στηρίξουν μακροπρόθεσμα δάνεια, όπως τα δάνεια για την ανάπτυξη πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής⁽¹⁴¹⁾.
- (319) Αυτά τα πορίσματα συμβαδίζουν με τις πληροφορίες που υπέβαλαν οι ουγγρικές αρχές, οι οποίες υποστηρίζουν ότι οι εταιρείες του ιδιωτικού τομέα, καθώς και οι κρατικοί προϋπολογισμοί, έχουν ένα όριο όσον αφορά το χρηματοδοτικό άνοιγμα που μπορούν να αναλαμβάνουν σε μεμονωμένα έργα με μεγάλες απαιτήσεις χρηματοδότησης, μεγάλες περιόδους κατασκευής και κινδύνους που αφορούν την παράδοση και την έναρξη λειτουργίας, ελλείψει προστασίας σε περίπτωση που χρειαστεί περισσότερος χρόνος ή μεγαλύτερος προϋπολογισμός για την κατασκευή. Το ιστορικό επενδύσεων είναι υψηλότερο στον τομέα του πετρελαίου και του αερίου απ' ό,τι στους οργανισμούς κοινής ωφελείας, ιδίως μετά την πρόσφατη επιδείνωση της χρηματοπιστωτικής αποτίμησης αυτών των εταιρειών. Σε περίπτωση επένδυσης, είναι επίσης σύνθηδες φαινόμενο για τους οργανισμούς κοινής ωφελείας να επενδύουν από κοινού με ομοειδείς οργανισμούς προκειμένου να επιμερίζονται τους κινδύνους.

⁽¹³⁹⁾ Μελέτη της 2ας Νοεμβρίου 2015, η οποία δεν έχει δημοσιευτεί ακόμα, σ. 37.

⁽¹⁴⁰⁾ Μελέτη της 2ας Νοεμβρίου 2015, η οποία δεν έχει δημοσιευτεί ακόμα, σ. 38.

⁽¹⁴¹⁾ Μελέτη της 2ας Νοεμβρίου 2015, η οποία δεν έχει δημοσιευτεί ακόμα, σ. 39

- (320) Η μοντελοποίηση που διενεργήθηκε για τους σκοπούς της μελέτης ICF καταδεικνύει ότι, συνολικά, οι επενδύσεις σε πυρηνικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής στερούνται ανταγωνιστικότητας έως το 2030, ωστόσο είναι βέβαιο ότι αυτή η έλλειψη ανταγωνιστικότητας περιορίζεται από το 2040 και έπειτα. Ωστόσο, στη χειρότερη περίπτωση επικράτησης δυσμενούς οικονομικού κλίματος, δεν θα υπάρχουν σχεδόν καθόλου νέες επενδύσεις για το σύνολο της περιόδου ⁽¹⁴²⁾. Στο πλαίσιο της μελέτης ICF διαπιστώθηκε επίσης ότι η αγορά παρέχει μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα μετά το 2030, καθώς οι τιμές των ανθρακούχων εκπομπών και της ενέργειας συνεχίζουν να αυξάνονται μετά το 2030. Στη μελέτη ICF χρησιμοποιείται μοντελοποίηση ευαισθησίας για την αξιολόγηση της εξέλιξης της τιμής των ανθρακούχων εκπομπών και της επίδρασης της στις επενδύσεις σε πυρηνικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής. Σε αυτήν τη μελέτη διαπιστώνεται ότι κανένα από τα σενάρια για την τιμή των ανθρακούχων εκπομπών δεν θα κατάφερε υποθετικά να καταστήσει την πυρηνική ενέργεια κερδοφόρα κατά την περίοδο 2020-2025.
- (321) Επιπλέον, σύμφωνα με στοιχεία από υπηρεσίες αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας ⁽¹⁴³⁾ που δημοσιοποιήθηκαν προκύπτει ότι η κατασκευή νέων πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής είναι εν γένει αρνητική για την πιστοληπτική ικανότητα, ενώ η αποχώρηση από τον τομέα της πυρηνικής ενέργειας έχει αποδειχθεί ότι είναι θετική για την πιστοληπτική ικανότητα των οργανισμών κοινής ωφελείας.
- (322) Η μοντελοποίηση και τα πορίσματα της μελέτης ICF ισχύουν επίσης πλήρως για την κατάσταση της αγοράς στην Ουγγαρία η οποία, όπως εξηγείται παραπάνω στις αιτιολογικές σκέψεις (305) και (306), αναμένεται να έρθει αντιμέτωπη με ένα σημαντικό κενό στη μελλοντική συνολική εγκατεστημένη δυναμικότητα στην Ουγγαρία. Λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που παρατίθενται στην ενότητα 5.3.4. της παρούσας απόφασης, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι υπάρχει ανεπάρκεια της αγοράς σε επίπεδο χρηματοδότησης η οποία επηρεάζει τις νέες επενδύσεις στην πυρηνική ενέργεια, κάτι που ισχύει επίσης για τις νέες επενδύσεις στην πυρηνική ενέργεια στην Ουγγαρία.
- (323) Θα μπορούσε, ασφαλώς, να υποστηριχθεί ότι, στην παρούσα απόφαση, οι βασικοί κίνδυνοι που σχετίζονται με την ανάπτυξη, την προετοιμασία του έργου και την κατασκευή μετριάζονται, τουλάχιστον σε ορισμένο βαθμό, χάρη στη σύμβαση επί παραδόσει τελειωμένου έργου. Ωστόσο, ακόμη κι έτσι δεν μετριάζονται ούτε οι κίνδυνοι που αφορούν την αγορά και τα έσοδα, ούτε οι κίνδυνοι πολιτικής και ρυθμιστικής φύσεως όσον αφορά το έργο Paks II. Συνεπώς, το μέτρο φαίνεται να είναι αναγκαίο για την επίτευξη του στόχου προώθησης νέων επενδύσεων στην πυρηνική ενέργεια στην Ουγγαρία.

5.3.5. ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΜΕΣΟ

- (324) Η Επιτροπή πρέπει να εξακριβώσει στο πλαίσιο της αξιολόγησής της κατά πόσο το προτεινόμενο μέτρο αποτελεί κατάλληλο μέσο πολιτικής για την επίτευξη του στόχου κοινού συμφέροντος της προώθησης της πυρηνικής ενέργειας.
- (325) Το μέτρο λαμβάνει τη μορφή επενδυτικού μέτρου που χορηγείται από το ουγγρικό κράτος προς όφελος της Paks II για την ανάπτυξη του έργου. Η Ουγγαρία επιβεβαίωσε ότι δεν σκοπεύει να χορηγήσει οποιαδήποτε λειτουργική ενίσχυση στον Paks II κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του και ότι η κρατική ενίσχυση θα καλύπτει μόνο το κόστος των επενδύσεων για την ολοκλήρωση του έργου.
- (326) Σε συνέχεια της απόφασης κίνησης της διαδικασίας, η Ουγγαρία δεν παρέσχε πληροφορίες σχετικά με πιθανά εναλλακτικά μέσα τα οποία θα μπορούσαν να παράσχουν κίνητρα για νέες επενδύσεις στην πυρηνική ενέργεια.
- (327) Κατά την άποψη της Επιτροπής, άλλα μέσα πολιτικής και καθεστώτα, όπως δάνεια με προτιμησιακούς όρους ή φορολογικές μειώσεις, δεν θα επαρκούσαν για την επίτευξη του ίδιου αποτελέσματος, δεδομένων των ιδιαιτεροτήτων του έργου και του μεγέθους των αναγκαίων χρηματοδοτικών και λοιπών πόρων, καθώς και της πιθανής ανεπάρκειας της αγοράς που εντοπίστηκε.
- (328) Συνεπώς, η Επιτροπή θεωρεί ότι το μέτρο συνιστά κατάλληλο μέσο για την κατασκευή των δύο αντιδραστήρων του Paks II.

5.3.6. ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΚΙΝΗΤΡΟΥ

- (329) Προκειμένου το μέτρο να έχει χαρακτήρα κινήτρου, πρέπει να μεταβάλλει τη συμπεριφορά της οικείας επιχείρησης κατά τέτοιο τρόπο ώστε να αναπτύσσει πρόσθετες δραστηριότητες τις οποίες δεν θα ανέπτυξε χωρίς το μέτρο ή θα ανέπτυξε σε περιορισμένο βαθμό ή με διαφορετικό τρόπο.
- (330) Η Επιτροπή σημειώνει ότι η Paks II είναι μια εταιρεία η οποία συστάθηκε από το κράτος με μοναδικό στόχο την ανάπτυξη και τη λειτουργία των μονάδων 5 και 6 του πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής. Όπως περιγράφεται στις αιτιολογικές σκέψεις 12, 26 και 27 παραπάνω, το ουγγρικό κράτος αποφάσισε να παράσχει τη χρηματοδοτική συνεισφορά στην Paks II προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο στόχος.

⁽¹⁴²⁾ Μελέτη της 2ας Νοεμβρίου 2015, η οποία δεν έχει δημοσιευτεί ακόμα, σ. 60.

⁽¹⁴³⁾ Moody's Investor Service, Nuclear Generation's Effect on Credit Quality (Οι επιπτώσεις της παραγωγής πυρηνικής ενέργειας στην ποιότητα της πιστοληπτικής ικανότητας), που διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.oecd-neo.org/ndd/workshops/wpne/presentations/docs/2_2_LUND_OECD_Sept%2019_Lund_Moodys_Nuclear_Generations_effect_on_Credit_Quality.pdf, η οποία προσελάστηκε στις 13 Ιουλίου 2016.

(331) Εν προκειμένω, η Επιτροπή σημειώνει ότι το έργο δεν θα προχωρούσε διότι οι απαιτούμενοι χρηματοδοτικοί και λοιποί πόροι δεν θα ήταν ούτε διαθέσιμοι ούτε προσβάσιμοι στον δικαιούχο, ο οποίος δεν ασκεί άλλες δραστηριότητες που δημιουργούν έσοδα και η διάρθρωση κεφαλαίου του οποίου παρέχεται και σχεδιάζεται εξολοκλήρου από το κράτος. Αυτό επιβεβαιώθηκε κατά την επίσημη έρευνα, όπου η Επιτροπή διαπίστωσε ότι το έργο δεν θα παρήγαγε επαρκή κέρδη χωρίς τη στήριξη του συγγενικού κράτους (βλέπε ανάλυση στην ενότητα 5.1.1 της παρούσας απόφασης).

(332) Συνεπώς, η κρατική ενίσχυση παρέχει κίνητρα για την επίτευξη του στόχου κοινού συμφέροντος μέσω της ανάπτυξης του πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής.

5.3.7. ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑ

(333) Για να αξιολογήσει την αναλογικότητα ενός μέτρου, η Επιτροπή πρέπει να διασφαλίσει ότι το μέτρο περιορίζεται στο ελάχιστο που απαιτείται για να καταστεί δυνατή η επιτυχής ολοκλήρωση του έργου για την επίτευξη του κοινού επιδιωκόμενου στόχου.

(334) Στην προκειμένη περίπτωση, ο δικαιούχος θα λάβει χρηματοδοτική συνεισφορά για την κατασκευή πάγιων στοιχείων παραγωγής χωρίς να έρθει αντιμέτωπος με οποιονδήποτε κίνδυνο σχετικό με το κόστος αναχρηματοδότησης τον οποίο θα αντιμετώπιζαν άλλοι συμμετέχοντες στην αγορά.

(335) Σύμφωνα με διάφορες παρατηρήσεις που έλαβε η Επιτροπή, δεδομένου ότι το έργο θα υλοποιηθεί χωρίς πρόσκληση υποβολής προσφορών, δεν μπορεί να εξακριβωθεί κατά πόσο το μέτρο για την κάλυψη του συνολικού κόστους θα περιοριζόταν στο ελάχιστο που απαιτείται για την υλοποίηση του έργου.

(336) Η Επιτροπή σημειώνει ότι βάσει των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις η πρόσκληση υποβολής προσφορών δεν είναι υποχρεωτική για την εκτίμηση των εξόδων και των εσόδων. Η πρόσκληση υποβολής προσφορών είναι μόνο ένα από τα διάφορα μέσα με τα οποία μπορεί να διενεργηθεί εκτίμηση. Συνεπώς, το γεγονός ότι η Ουγγαρία δεν επέλεξε την Paks II ως δικαιούχο του μέτρου κατόπιν διαδικασίας πρόσκλησης υποβολής προσφορών δεν συνιστά αφεαυτού υπεραντιστάθμιση.

(337) Όσον αφορά τους ισχυρισμούς ότι οι συγγενικές αρχές δεν διερεύνησαν την ελάχιστη στήριξη που απαιτείται για την υλοποίηση του έργου και επέλεξαν να χρηματοδοτήσουν το έργο στο σύνολό του, η Επιτροπή πράγματι θεωρεί ότι, λόγω της υφιστάμενης ανεπάρκειας της αγοράς, το σύνολο της χρηματοδότησης για την κατασκευή των δύο νέων αντιδραστήρων του Paks II πρέπει να θεωρηθεί ότι συνιστά κρατική ενίσχυση, όπως επιβεβαιώνεται στην ενότητα 5.1. της παρούσας απόφασης.

(338) Όσον αφορά την πιθανή υπεραντιστάθμιση των ζημιών του δικαιούχου λόγω του μέτρου, η Επιτροπή υπενθυμίζει την οικονομική της ανάλυση στην ενότητα 5.1, από την οποία συνάγεται το συμπέρασμα ότι το έργο δεν θα είναι κερδοφόρο από μόνο του καθώς ο αναμενόμενος ΣΕΑ δεν θα υπερβαίνει τον αγορακεντρικό WACC, διότι τα παραγόμενα έσοδα αναμένεται να μην επαρκούν για την κάλυψη του αρχικού και του επακόλουθου κόστους του έργου, ακόμη και στην περίπτωση αρκετά αισιόδοξων σεναρίων. Κατά την αξιολόγησή της, η Επιτροπή εκτίμησε το επίπεδο του ΣΕΑ βάσει των προβλέψεων τιμών της αγοράς και άλλων παραμέτρων που θεωρούνται συμβατές με την αγορά. Κατά τον προσδιορισμό αυτού του χάσματος μεταξύ του κόστους κεφαλαίου και των κερδών, η Επιτροπή έχει συνεπώς λάβει υπόψη την αναμενόμενη συμβολή των εμπορικών εσόδων (πώληση ηλεκτρικής ενέργειας) στη βιωσιμότητα του έργου. Ουσιαστικά, το αναμενόμενο κόστος του έργου έχει συγκριθεί με τα αναμενόμενα κέρδη, ενώ η Ουγγαρία δεν προβλέπει να διαθέσει πρόσθετους κρατικούς πόρους.

(339) Επειδή το κόστος κεφαλαίου του έργου είναι υψηλότερο από τα αναμενόμενα κέρδη, η Επιτροπή είναι της άποψης ότι η κρατική ενίσχυση που χορηγεί η Ουγγαρία είναι, στο σύνολό της, αναγκαία και αναλογική για την κατασκευή του έργου και ότι, σε αυτό το πλαίσιο, το ενδεχόμενο της υπεραντιστάθμισης αποκλείεται. Όπως επιβεβαιώθηκε από την Ουγγαρία, για το στάδιο της λειτουργίας δεν θα χορηγηθεί πρόσθετη στήριξη.

(340) Εν προκειμένω, όπως εξηγείται στις αιτιολογικές σκέψεις 96 και 97, η Ουγγαρία δεσμεύτηκε ότι η Paks II θα χρησιμοποιήσει τους κρατικούς πόρους αποκλειστικά για το έργο και, σε περίπτωση δημιουργίας πλεονάσματος, αυτό θα επιστραφεί στον κρατικό προϋπολογισμό. Κατά την άποψη της Επιτροπής, η εν λόγω δέσμευση αποκλείει τυχόν χρήση κρατικών πόρων με την οποία δημιουργούνται πρόσθετα κέρδη για την Paks II, με αποτέλεσμα την υπέρβαση των ορίων του αναγκαίου για τη διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας του δικαιούχου, και εξασφαλίζει ότι η ενίσχυση περιορίζεται στο ελάχιστο που απαιτείται.

(341) Στο πλαίσιο άλλων παρατηρήσεων τονίζεται ότι η κρατική ενίσχυση δεν θα περιοριστεί μόνο στην υλοποίηση της επένδυσης, αλλά θα χορηγηθεί επίσης κατά το στάδιο της λειτουργίας, κάτι που θα μπορούσε να οδηγήσει σε υπεραντιστάθμιση των ζημιών της Paks II. Σε αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η Ουγγαρία έχει δηλώσει ότι δεν θα παράσχει πρόσθετη κρατική ενίσχυση για το συγκεκριμένο κοινοποιηθέν μέτρο. Επιπλέον, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με τις πρόσθετες πληροφορίες που υπέβαλε η Ουγγαρία στις 28 Ιουλίου 2016, τυχόν νέα στήριξη προς την Paks II θα υπόκειται σε κάθε περίπτωση σε έγκριση κρατικής ενίσχυσης.

- (342) Η Επιτροπή εξέτασε κατά πόσο θα μπορούσε να προκύψει υπεραντισταθμισμό εάν ο δικαιούχος του μέτρου πραγματοποιούσε, κατά τη διάρκεια της λειτουργίας των αντιδραστήρων, κέρδη που αποδεικνυόταν ότι είναι υψηλότερα από εκείνα που υπολόγισε η Επιτροπή κατά τους υπολογισμούς της για τον ΣΕΑ (βλέπε ενότητα 5.1). Πιο συγκεκριμένα, η Επιτροπή εξέτασε τι θα συνέβαινε εάν η Paks II μπορούσε να επανεπενδύσει τυχόν κέρδη που δεν καταβλήθούν στο κράτος υπό μορφή μερισμάτων με στόχο την ανάπτυξη ή την αγορά πρόσθετων πάγιων στοιχείων παραγωγής και, συνακόλουθα, την ενίσχυση της θέσης της στην αγορά. Επ' αυτού, η Επιτροπή σημειώνει ότι, σύμφωνα με τις πρόσθετες πληροφορίες που υπέβαλε η Ουγγαρία στις 28 Ιουλίου 2016 [βλέπε αιτιολογική σκέψη 96], ο δικαιούχος δεν μπορεί να επανεπενδύσει στην επέκταση της δυναμικότητας ή στην παράταση της διάρκειας ζωής του Paks II ή στην εγκατάσταση επιπρόσθετης δυναμικότητας παραγωγής, πέραν εκείνης των αντιδραστήρων 5 και 6 που υπόκεινται στην παρούσα απόφαση.
- (343) Λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που προβλέπονται στην παρούσα ενότητα 5.3.7., η Επιτροπή είναι της άποψης, ιδίως με βάση τις πρόσθετες πληροφορίες της κοινοποίησης που αναφέρεται στις αιτιολογικές σκέψεις 96 και 97, ότι ο δικαιούχος θα πρέπει να αποζημιώσει το κράτος για το γεγονός ότι έθεσε στη διάθεσή του τον σταθμό και δεν θα πρέπει να παρακρατήσει επιπλέον κέρδη πέραν των αυστηρά αναγκαίων για τη διασφάλιση της οικονομικής του λειτουργίας και βιωσιμότητας. Συνεπώς, το μέτρο είναι αναλογικό.

5.3.8. ΠΙΘΑΝΕΣ ΣΤΡΕΒΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΗ ΣΤΙΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΣΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΕΞΙΣΟΡΡΟΠΗΣΗ

- (344) Προκειμένου το μέτρο να θεωρηθεί συμβατό με την εσωτερική αγορά θα πρέπει, αφενός, να περιορίζονται οι αρνητικές συνέπειες του μέτρου όσον αφορά τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και τον αντίκτυπο στις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών και, αφετέρου, να αντισταθμίζονται από τα θετικά αποτελέσματα όσον αφορά τη συμβολή τους στην επίτευξη του στόχου κοινού συμφέροντος. Πιο συγκεκριμένα, μόλις ο στόχος του μέτρου καθοριστεί, είναι υποχρεωτικό να ελαχιστοποιηθούν οι πιθανές αρνητικές επιπτώσεις του μέτρου στον ανταγωνισμό και στις εμπορικές συναλλαγές.
- (345) Στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, η Επιτροπή προσδιόρισε τρεις τρόπους πιθανών στρεβλώσεων του ανταγωνισμού. Πρώτον, αύξηση πιθανής συγκέντρωσης της αγοράς ως αποτέλεσμα της συγχωνευθείσας μελλοντικής ιδιοκτησίας και λειτουργίας του Paks NPP που βρίσκεται σήμερα σε λειτουργία και του Paks II. Δεύτερον, η Επιτροπή έχει αμφιβολίες ως προς το εάν η νέα δυναμικότητα βασικού φορτίου που χαρακτηρίζεται από υψηλό συντελεστή φορτίου μπορεί να αποτελέσει φραγμό για την είσοδο στην αγορά νέων φορέων και να μετατοπίσει ακόμη χαμηλότερα την καμπύλη αξίας για τμήμα υφιστάμενης δυναμικότητας παραγωγής υψηλότερου κόστους. Ως προς τούτο, η Επιτροπή έχει εξετάσει τις ακόλουθες παραμέτρους: i) τις πιθανές επιπτώσεις του μέτρου στην ουγγρική αγορά· ii) τις πιθανές διασυννοριακές επιπτώσεις του μέτρου· iii) τις πιθανές επιπτώσεις της παράλληλης λειτουργίας του Paks NPP και του Paks II. Τέλος, διαπιστώθηκε πιθανή στρέβλωση καθόσον η Επιτροπή είχε την υπόνοια ότι η Paks II ενδέχεται να προκαλέσει ορισμένο κίνδυνο ρευστότητας στη χονδρική αγορά λόγω του περιορισμού του αριθμού προσφορών για προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας που είναι διαθέσιμες στην αγορά.

5.3.8.1. Αύξηση πιθανής συγκέντρωσης της αγοράς

- (346) Σε συνέχεια των αμφιβολιών που διατύπωσε η Επιτροπή στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας σχετικά με πιθανή συγκέντρωση της αγοράς, ορισμένοι ισχυρισμοί από ενδιαφερόμενα μέρη κάνουν επίσης λόγο για πιθανή συγχώνευση της Paks II και του φορέα εκμετάλλευσης των τεσσάρων μονάδων βρίσκονται σήμερα σε λειτουργία στον Paks NPP. Αυτό το ενδεχόμενο απορρίφθηκε από τον όμιλο MVM και την Paks II, καθώς και από το ουγγρικό Δημόσιο.
- (347) Η Επιτροπή σημειώνει ότι η ουγγρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας χαρακτηρίζεται από σχετικά υψηλή συγκέντρωση της αγοράς και ο υφιστάμενος πυρηνικός σταθμός ηλεκτροπαραγωγής Paks NPP (όμιλος MVM) παρέχει περίπου το 50 % της εγχώριας παραγωγής. Τέτοιες συγκεντρώσεις της αγοράς θα μπορούσαν να έχουν δυσμενείς επιπτώσεις στον ανταγωνισμό της αγοράς, καθώς ενδέχεται να αποτελέσουν φραγμό για την είσοδο στην αγορά νέων φορέων, όπως και να προκαλέσουν κίνδυνο ρευστότητας λόγω του περιορισμού του αριθμού διαθέσιμων προσφορών προμήθειας.
- (348) Οι δύο νέοι πυρηνικοί αντιδραστήρες του Paks II έχει προγραμματιστεί να τεθούν σε λειτουργία σε χρονική στιγμή κατά την οποία οι υφιστάμενοι τέσσερις πυρηνικοί αντιδραστήρες δεν θα έχουν ακόμη τεθεί ακόμη εκτός λειτουργίας. Η Επιτροπή επεσήμανε στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας ότι, εάν οι φορείς εκμετάλλευσης του Paks NPP και του Paks II δεν είναι εξολοκλήρου διαχωρισμένοι και δεν μπορούν να θεωρούνται ανεξάρτητοι και μη συνδεδεμένοι, αυτό θα επέφερε στρέβλωση στην ουγγρική αγορά.
- (349) Η Επιτροπή αποδέχεται ότι η Paks II είναι επί του παρόντος νομικά ανεξάρτητη από τον όμιλο MVM. Ωστόσο, η Επιτροπή εξέφρασε τον προβληματισμό ότι αυτός ο νομικός διαχωρισμός είναι ανεπαρκής ή ότι ενδεχομένως να μην διατηρηθεί χωρίς πρόσθετες εγγυήσεις προς αυτή την κατεύθυνση. Η Επιτροπή εξέφρασε επίσης τον προβληματισμό της για μελλοντικές πιθανές διασυνδέσεις της Paks II με κρατικά ελεγχόμενες εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ενέργειας, οι οποίες θα μπορούσαν να έχουν ενισχύσει την επιρροή τους στην ουγγρική αγορά ενέργειας.

- (350) Πρώτον, η Επιτροπή σημειώνει ότι στόχος του συγγκριτικού μέτρου είναι η σταδιακή αντικατάσταση του υφιστάμενης δυναμικότητας πυρηνικής ενέργειας στον Paks NPP μεταξύ του 2025 και του 2037. Αναμένεται, πράγματι, ότι θα υπάρξει μια χρονική περίοδος κατά την οποία και οι τέσσερις αντιδραστήρες που χρησιμοποιούνται επί του παρόντος θα λειτουργούν παράλληλα με εκείνους του Paks II· ωστόσο, αυτή η περίοδος περιορίζεται σε ένα διάστημα από το 2026 έως το 2032, και με τον παροπλισμό του συνόλου της δυναμικότητας πυρηνικής ενέργειάς του έως το 2037 το μερίδιο αγοράς του ομίλου MVM θα μειωθεί σημαντικά.
- (351) Δεύτερον, η Επιτροπή υπενθυμίζει [βλέπε αιτιολογική σκέψη (102)] ότι, σύμφωνα με τις πληροφορίες που υπέβαλε η Ουγγαρία, ο όμιλος MVM και η Paks II είναι ανεξάρτητοι και μη συνδεδεμένοι για τους ακόλουθους λόγους:
- α) η διαχείρισή τους ανήκει σε διαφορετικές κυβερνητικές υπηρεσίες (Υπουργείο Εθνικής Ανάπτυξης μέσω της συγγκριτικής National Asset Management Inc. για τον όμιλο MVM και Γραφείο πρωθυπουργού για την Paks II)·
 - β) δεν υπάρχουν συνδιευθυντές ή κοινοί διευθυντές στα διοικητικά συμβούλια των δύο εταιρειών·
 - γ) υφίστανται διασφαλίσεις οι οποίες εγγυώνται ότι δεν πραγματοποιείται ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων και εμπιστευτικών πληροφοριών μεταξύ των εταιρειών·
 - δ) οι εξουσίες λήψης αποφάσεων των δύο εταιρειών είναι χωριστές και διακριτές μεταξύ τους.
- (352) Αυτό επανέλαβε επίσης ο όμιλος MVM, ο οποίος τόνισε ότι ο όμιλος MVM και η Paks II είναι δύο χωριστές εταιρείες παραγωγής ενέργειας, όπως οποιοιδήποτε άλλοι ανταγωνιστές, και ότι δεν υπάρχει λόγος να θεωρείται ότι υπάρχει ενδεχόμενο συντονισμού δραστηριοτήτων ή συγχώνευσης των δύο εταιρειών. Εξάλλου, ο όμιλος MVM υποστηρίζει ότι η στρατηγική του περιλαμβάνει πιθανές επενδύσεις που ενδέχεται να είναι ανταγωνιστικές προς τον Paks II στο μέλλον.
- (353) Τρίτον, η Επιτροπή υπενθυμίζει τις πρόσθετες πληροφορίες που υπέβαλε η Ουγγαρία και οι οποίες αναφέρονται στην αιτιολογική σκέψη 117, σύμφωνα με τις οποίες η Paks II, οι διάδοχες εταιρείες και οι συνδεδεμένες με αυτήν εταιρείες είναι διαχωρισμένες πλήρως από νομικής και διαρθρωτικής άποψης κατά την έννοια των παραγράφων 52 και 53 της ανακοίνωσης για θέματα δικαιοδοσίας όσον αφορά τις συγκεντρώσεις και ότι σε επίπεδο οργάνωσης, διοίκησης και λειτουργίας θα είναι ανεξάρτητες και δεν θα συνδέονται με τον όμιλο MVM και όλες τις επιχειρήσεις του, τις διάδοχες εταιρείες του και τις συνδεδεμένες με αυτόν εταιρείες, ούτε με άλλες κρατικά ελεγχόμενες εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον τομέα της παραγωγής και της χονδρικής και λιανικής πώλησης ενέργειας.
- (354) Η Επιτροπή είναι ικανοποιημένη για το γεγονός ότι οι εν λόγω πρόσθετες πληροφορίες καλύπτουν όλους τους προβληματισμούς της όσον αφορά πιθανές μελλοντικές συγκεντρώσεις και συνδέσεις μεταξύ κατεστημένων οντοτήτων στον τομέα της ενέργειας στην αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας της Ουγγαρίας. Δεν υπάρχει δυνατότητα η Paks II να συνδεθεί επί του παρόντος με τον όμιλο MVM ή με άλλες κρατικές ελεγχόμενες εταιρείες στον τομέα της ενέργειας και, συνεπώς, δεν υπάρχει δυνατότητα να αυξήσει την επιρροή της στην αγορά ούτε κατά τη διάρκεια της λειτουργίας των τεσσάρων μονάδων στον Paks NPP που βρίσκονται σήμερα σε λειτουργία ούτε μετέπειτα.

5.3.8.2. Φραγμός για την είσοδο στην αγορά νέων φορέων

- (355) Όσον αφορά τις αμφιβολίες της Επιτροπής σχετικά με το αν η νέα δυναμικότητα μπορεί να αποτελέσει φραγμό για την είσοδο νέων φορέων στην αγορά, στο πλαίσιο ορισμένων παρατηρήσεων επισημάνθηκε ότι οι πυρηνικοί σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής χρησιμοποιούνται για την κάλυψη της υψηλής δυναμικότητας βασικού φορτίου στο οποίο δίνεται προτεραιότητα όταν τροφοδοτείται στο δίκτυο και, χάρη στο χαμηλό λειτουργικό τους κόστος, βρίσκονται επίσης σε καλύτερη θέση στο σκέλος προσφοράς της αγοράς.
- (356) Η Επιτροπή ανέλυσε τον αντίκτυπο του μέτρου στον ανταγωνισμό σε άλλους φορείς της αγοράς στην συγγκριτική αγορά, καθώς και σε γειτονικές αγορές. Εξέτασε επίσης συγκεκριμένα τη διάρκεια της παράλληλης λειτουργίας των τεσσάρων μονάδων του Paks NPP που βρίσκονται σήμερα σε λειτουργία και του Paks II, δηλαδή την προβλεπόμενη περίοδο μεταξύ του 2026 και του 2032.
- α) Οι πιθανές επιπτώσεις του μέτρου στην συγγκριτική αγορά
- (357) Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι σκοπός της λειτουργίας των μονάδων 5 και 6 του Paks II είναι να αναπληρωθεί η απώλεια ισχύος που θα προκύψει όταν οι μονάδες 1-4 του Paks NPP παροπλιστούν σταδιακά έως το τέλος του 2032, το 2034, το 2036 και το 2037 αντίστοιχα, χωρίς να προβλέπεται προοπτική περαιτέρω παράτασης της διάρκειας ζωής τους [βλέπε αιτιολογική σκέψη 10]. Οι δύο νέες μονάδες 5 και 6 του Paks II πρόκειται να αρχίσουν να λειτουργούν το 2025 και το 2026, αντίστοιχα. Αυτή η εξέλιξη της δυναμικότητας πυρηνικής ενέργειας προβλέπεται επίσης στη μελέτη που εξέδωσε η MAVIR το 2016 [βλέπε αιτιολογική σκέψη 20].

- (358) Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται επί του παρόντος από τον Paks NPP παρέχει το 36 % της συνολικής κατανάλωσης ενέργειας της Ουγγαρίας, ποσοστό το οποίο θα μειωθεί λόγω της αναμενόμενης αύξησης της ζήτησης που αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 50 και η παραγωγή του Paks II αναμένεται να κινηθεί σε παρεμφερές επίπεδο μόλις ο Paks NPP τεθεί σταδιακά εκτός λειτουργίας.
- (359) Λαμβανομένου υπόψη ότι σκοπός του έργου Paks II είναι η αντικατάσταση της δυναμικότητας, η Επιτροπή σημειώνει ότι μόλις και οι τέσσερις μονάδες του Paks NPP τεθούν σταδιακά εκτός λειτουργίας έως το 2037, το μελλοντικό κενό που προβλέπεται ότι θα αντιμετωπίσει ο ΔΣΜ στη συνολική εθνική εγκατεστημένη δυναμικότητα, όπως εξηγείται στην αιτιολογική σκέψη 50, θα επανέλθει στα προηγούμενα επίπεδα [βλέπε επίσης σχήμα 7 της αιτιολογικής σκέψης 108], δηλαδή η δυναμικότητα 2,4 GW του Paks II δεν θα επιφέρει μακροπρόθεσμη αύξηση στο συνολικό επίπεδο της εγκατεστημένης δυναμικότητας πυρηνικής ενέργειας στην Ουγγαρία.
- (360) Η Επιτροπή σημειώνει επίσης ότι ο κατάλογος με τις εν εξελίξει επενδύσεις ή τις εγκεκριμένες νέες επενδύσεις σε εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας είναι αρκετά περιορισμένος [βλέπε πίνακα 2 στην αιτιολογική σκέψη 51]. Συνεκτιμώντας αυτά τα δεδομένα, η Επιτροπή θεωρεί ότι η Ουγγαρία θα παραμείνει σημαντικός καθαρός εισαγωγέας μετά τον παροπλισμό των τεσσάρων μονάδων του Paks NPP που βρίσκονται σήμερα σε λειτουργία.
- (361) Όπως εξηγείται παραπάνω στην αιτιολογική σκέψη 93, η Ουγγαρία εξήγησε ότι, σύμφωνα με την ανάλυση της NERA, εάν δεν είχε ληφθεί το κοινοποιηθέν μέτρο, η δυναμικότητα των 2,4 GW που θα παρείχε ο Paks II θα παρέχονταν από εμπορικούς OCGT και CCGT. Ακόμη και με τη λειτουργία του Paks II, θα υπάρχει περιθώριο στην αγορά για νέα δυναμικότητα αερίου ή άλλη δυναμικότητα. Η μελέτη της NERA υποδεικνύει ότι, ακόμη και εάν το μεγαλύτερο μέρος της δυναμικότητας του σταθμού Paks II αντικαθίστατο με νέα δυναμικότητα αερίου στην Ουγγαρία, η Ουγγαρία θα εξακολουθούσε να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εισαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας.
- (362) Όσον αφορά την ανάπτυξη πιθανών τεχνολογιών πέραν του Paks II, η Επιτροπή υπενθυμίζει τον ισχυρισμό της Ουγγαρίας ότι οι τρέχουσες και οι προγενέστερες αποφάσεις εισόδου μονάδων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας εξαρτώνται κατά βάση από τα κρατικά προγράμματα επιδοτήσεων, παρά από τις τιμές της αγοράς [βλέπε αιτιολογική σκέψη 107 στοιχείο α)]. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι εθνική ενεργειακή στρατηγική της Ουγγαρίας⁽¹⁴⁴⁾ προβλέπει τη χρήση ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στο ενεργειακό της μείγμα σύμφωνα με τη δέση μέτρων της Ένωσης σχετικά με το κλίμα και την ενέργεια με ορίζοντα το 2020⁽¹⁴⁵⁾, τους εθνικούς στόχους που ορίζονται στην οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας⁽¹⁴⁶⁾ και τους βασικούς στόχους του πλαισίου για το κλίμα και την ενέργεια για το 2030⁽¹⁴⁷⁾. Η Επιτροπή σημειώνει ότι το μεταβλητό κόστος⁽¹⁴⁸⁾ των τεχνολογιών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας είναι συνήθως χαμηλότερο ως προς το κόστος της τεχνολογίας πυρηνικής ενέργειας επειδή δεν εξαρτώνται από τη χρήση καυσίμων. Επιπλέον, στο πλαίσιο των στόχων και των υποχρεώσεων που προαναφέρθηκαν για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, η Ουγγαρία δεν αποτελεί εξαίρεση όσον αφορά τη χρήση μηχανισμών στήριξης προκειμένου να θέσει σε λειτουργία νέους σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής που παράγουν ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Η Επιτροπή σημειώνει ότι τμήμα του καθεστώτος στήριξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ΜΕΤΑΡ εφαρμόζεται από τον Ιανουάριο του 2017⁽¹⁴⁹⁾, ενώ άλλα τμήματα του καθεστώτος που σχετίζονται με μεγαλύτερους παραγωγούς από ανανεώσιμες πηγές εκκρεμούν επί του παρόντος εν αναμονή έγκρισης κρατικής ενίσχυσης από την Επιτροπή.
- (363) Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με τη μελέτη που εξέδωσε η MAVIR το 2016 (βλέπε αιτιολογική σκέψη 20), ο σημερινός στόλος των μονάδων παραγωγής με καύση άνθρακα (λιγνίτη) (βλέπε διαγράμματα 1 και 2 της αιτιολογικής σκέψης 43) θα έχει σταδιακά αποσυρθεί μεταξύ 2025 και 2030, γεγονός που θα καταστήσει δυνατή την έναρξη λειτουργίας επιπλέον εγκαταστάσεων, ιδίως δεδομένου ότι οι διαλείπουσες τεχνολογίες που αναφέρονται στην αιτιολογική σκέψη 362 θα απαιτούν επίσης τη συνύπαρξη συμπληρωματικής, ευέλικτης δυναμικότητας.
- (364) Το ουγγρικό μέτρο έχει σχεδιαστεί ως επενδυτική στήριξη και, μόλις οι μονάδες παραγωγής ξεκινήσουν να λειτουργούν, δεν θα χορηγηθεί περαιτέρω στήριξη για τη λειτουργία στην Paks II, η οποία, ως εκ τούτου, θα εκτεθεί σε κινδύνους της αγοράς.

⁽¹⁴⁴⁾ Βλέπε αιτιολογική σκέψη 20.

⁽¹⁴⁵⁾ http://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2020/index_en.htm

⁽¹⁴⁶⁾ Οδηγία 2009/28/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την τροποποίηση και τη συνακόλουθη κατάργηση των οδηγιών 2001/77/ΕΚ και 2003/30/ΕΚ (ΕΕ L 140 της 5.6.2009, σ. 16).

⁽¹⁴⁷⁾ http://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2030/index_en.htm

⁽¹⁴⁸⁾ Το μεταβλητό κόστος μιας μονάδας ηλεκτροπαραγωγής είναι εκείνο που συνήθως καθορίζει την τελική τιμή μίας μονάδας παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας.

⁽¹⁴⁹⁾ Αναφέρθηκε στην Επιτροπή στο πλαίσιο της ενίσχυσης SA.47331 (2017/X) δυνάμει του γενικού κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία (κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 2014).

- (365) Οι τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας καθορίζονται κυρίως από το οριακό κόστος των παραγωγών που συμμετέχουν σε συγκεκριμένη αγορά. Οι τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας έχουν χαμηλό οριακό κόστος, καθώς στην πλειονότητά τους μπορούν να λειτουργούν χωρίς κόστος καυσίμων. Η τεχνολογία πυρηνικής ενέργειας έχει επίσης χαμηλό λειτουργικό κόστος και έπεται των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στη λεγόμενη αξιολογική κατάταξη. Παρότι, λόγω του κόστους καυσίμων τους, οι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής από άνθρακα λειτουργούν συνήθως με υψηλότερο οριακό κόστος σε σχέση με τους πυρηνικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής, στην περίπτωση που οι τιμές ανθρακούχων εκπομπών κινούνται σε χαμηλά επίπεδα το λειτουργικό κόστος ενός σταθμού ηλεκτροπαραγωγής από άνθρακα είναι συνήθως χαμηλότερο από εκείνο ενός σταθμού CCGT. Αυτό σημαίνει ότι οι τεχνολογίες υψηλότερου λειτουργικού κόστους μπορούν να αυξήσουν τις τιμές και, συνεπώς, η παρουσία πυρηνικής ενέργειας στο ενεργειακό μείγμα δεν αναμένεται εφ' εαυτής να αυξήσει την τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ουγγαρία και η πυρηνική ενέργεια θα είναι αποδέκτης τιμών και όχι διαμορφωτής τιμών.

β) Οι πιθανές διασυννοριακές επιπτώσεις του μέτρου

- (366) Τόσο η Ουγγαρία όσο και αρκετά ενδιαφερόμενα μέρη επεσήμαναν ότι η αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας που πρέπει να εξεταστεί είναι ευρύτερη από την επικράτεια του μεμονωμένου κράτους, κυρίως λόγω του πολύ καλού επιπέδου διασύνδεσης, καθώς και ότι το μέτρο συνεπάγεται στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό οι οποίες επηρεάζουν, τουλάχιστον, κράτη μέλη που βρίσκονται κοντά την Ουγγαρία.
- (367) Η Επιτροπή σημειώνει ότι, όπως φαίνεται στο σχήμα 5 στην αιτιολογική σκέψη 49 της παρούσας απόφασης, το ισοζύγιο εισαγωγών-εξαγωγών όσον αφορά το εμπόριο ηλεκτρικής ενέργειας της Ουγγαρίας είναι αρνητικό προς σχεδόν όλα τα γειτονικά κράτη μέλη. Η Επιτροπή σημειώνει επίσης το γεγονός ότι η Ουγγαρία είναι συνολικά καθαρός εισαγωγέας. Από το σχήμα 1 στην αιτιολογική σκέψη 43 προκύπτει ότι το 30 % περίπου της ζήτησης της χώρας προερχόταν το 2015 από εισαγωγές οι οποίες ισοδυναμούσαν περίπου με 13 TWh. Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, όπως εξηγείται στο σχήμα 2 στην αιτιολογική σκέψη 43 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας, το επίπεδο εισαγωγών ήταν το ίδιο το 2014.
- (368) Η Επιτροπή θεωρεί ότι η Ουγγαρία διαθέτει σε υψηλό βαθμό ολοκληρωμένη αγορά ηλεκτρικής ενέργειας εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με δυνατότητα διασύνδεσης που ανέρχεται περίπου στο 75 % της συνολικής εγχώριας εγκατεστημένης δυναμικότητας παραγωγής. Επιπλέον, όπως φαίνεται στους πίνακες 4 και 5 στην αιτιολογική σκέψη 105, η δυναμικότητα διασύνδεσης θα αυξηθεί σημαντικά έως το 2030, γεγονός που θα επιτρέψει στις εμπορικές ροές να συνεχίσουν ώστε να φτάσουν στην περιοχή τιμών της Ουγγαρίας.
- (369) Όλα όσα εξηγούνται παραπάνω στην αιτιολογική σκέψη 365 θεωρείται ότι ισχύουν επίσης σε διασυννοριακό επίπεδο. Η κατασκευή του Paks II θα δημιουργήσει πίεση για τη μείωση των τιμών στην ουγγρική αγορά στο μέλλον, διότι το οριακό κόστος της ενέργειας που θα παράγεται από τον Paks II είναι σχετικά χαμηλό σε σχέση με την εναλλακτική δυναμικότητα των OCGT και CCGT που θα κατασκευαζόταν σε διαφορετική περίπτωση κατά την άποψη της NERA. Ωστόσο, η μελέτη NERA έχει καταδείξει ότι η Paks II θα παραμείνει αποδέκτης τιμών και οι τιμές στην Ουγγαρία θα συνεχίσουν να καθορίζονται σε υψηλότερα επίπεδα από άλλους σταθμούς. Συνεπώς, οι εισαγωγές στην Ουγγαρία θα συνεχίσουν να είναι κερδοφόρες.
- (370) Η Επιτροπή έλαβε υπόψη τις πληροφορίες που υπέβαλε η Ουγγαρία σχετικά τις πιθανές επιπτώσεις του Paks II σε ευρύτερο επίπεδο αγοράς. Όπως εξηγείται στην αιτιολογική σκέψη 112, η αξιολόγηση της NERA για τις εγγύτερες γειτονικές αγορές με τις οποίες η αγορά της Ουγγαρίας είναι σήμερα συζευγμένη (Ουγγαρία + Σλοβακία + Ρουμανία) καταδεικνύει ότι το άθροισμα των μεριδίων αγοράς του ομίλου MVM και της Paks II στη συζευγμένη αγορά Ουγγαρίας + Σλοβακίας + Ρουμανίας δεν θα υπερβαίνουν το 20 % [βλέπε σχήμα 10 στην αιτιολογική σκέψη 112].
- (371) Όσον αφορά τις υπόλοιπες γειτονικές αγορές, οι επιπτώσεις του νέου Paks II αναμένεται να είναι λιγότερο σημαντικές λόγω της έλλειψης σύζευξης αγοράς με αυτές τις ζώνες τιμών, καθώς και της πιο περιορισμένης (υφιστάμενης και σχεδιαζόμενης) δυναμικότητας διασύνδεσης προς αυτά τα κράτη μέλη (βλέπε πίνακες 3 και 4).

γ) Οι πιθανές επιπτώσεις της παράλληλης λειτουργίας των Paks NPP και Paks II

- (372) Όπως εξηγείται στις αιτιολογικές σκέψεις 98-99, καθώς και στις αιτιολογικές σκέψεις 241-244, η κατασκευή πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής είναι επιρρεπής σε καθυστερήσεις για διάφορους λόγους, γεγονός που αυξάνει τον χρόνο κατασκευής. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι υπάρχει ήδη σημαντική καθυστέρηση στην υλοποίηση του έργου σε σύγκριση με τον αρχικό προγραμματισμό, [...]. Επιπλέον, όπως προκύπτει από τον πίνακα 3 στην αιτιολογική σκέψη 99, η τεχνολογία που προσφέρει η JSC NIAEP παρουσιάζει καθυστερήσεις περίπου 2 ετών στη Ρωσία, τη χώρα καταγωγής του αντισυμβαλλόμενου, όπου έχει κατασκευάσει την πλειονότητα των σταθμών της. Αυτές οι καθυστερήσεις είναι σημαντικά μεγαλύτερες όταν το έργο υλοποιείται εκτός Ρωσίας (στην Ινδία φτάνουν έως και 7 έτη). Η Ουγγαρία έχει δηλώσει ότι ο Paks II αναμένεται να είναι ο πρώτος πυρηνικός σταθμός ηλεκτροπαραγωγής με τεχνολογία VVER τρίτης γενιάς+ που θα τεθεί σε λειτουργία στην ΕΕ, όπου πληρούνται οι υψηλότερες απαιτήσεις πυρηνικής ασφάλειας και το μη εξαιρούμενο από

τεχνικής άποψης τμήμα του έργου θα υλοποιηθεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ΕΕ για τις δημόσιες συμβάσεις. Αναμένεται ευλόγως ότι αυτό ενδέχεται να δημιουργήσει περαιτέρω καθυστερήσεις. Συνεπώς, κατά την άποψη της Επιτροπής, η διάρκεια της δετούς περιόδου παράλληλης λειτουργίας των τεσσάρων μονάδων του Paks NPP και των δύο μονάδων του Paks II που προσδιορίστηκε αρχικά αναμένεται να μειωθεί σημαντικά. Επιπλέον, η αλληλεπικάλυψη της λειτουργίας των υφιστάμενων και των νέων μονάδων —που για τους ρεαλιστικούς λόγους που μόλις αναφέρθηκαν θα είναι χρονικά περιορισμένη—, παρότι θα έχει προφανώς αντίκτυπο στην εγχώρια αγορά, μπορεί να θεωρηθεί αναλογική δεδομένων των στόχων για την ασφάλεια του εφοδιασμού και της ανάγκης για προσεκτική προετοιμασία της διαδικασίας παροπλισμού των μονάδων του Paks NPP, λαμβανομένου υπόψη ότι η δυναμικότητα ηλεκτροπαραγωγής από πυρηνική ενέργεια αντιπροσωπεύει πάνω από το 50 % της εγχώριας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ουγγαρία.

- (373) Σε κάθε περίπτωση, η Επιτροπή υπενθυμίζει τα πορίσματα της μελέτης της NERA [βλέπε ιδίως σχήμα 7 στην αιτιολογική σκέψη 108], η οποία καταδεικνύει ότι, ακόμα και κατά τη διάρκεια της παράλληλης λειτουργίας του Paks NPP και του Paks II (από το 2025 έως το 2037), η αναμενόμενη αυξανόμενη εθνική ζήτηση αιχμής δεν θα ικανοποιείται αποκλειστικά από εγχώριους σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής, διότι η συνολική παραγωγή της πρόσθετης δυναμικότητας ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και αερίου μαζί με τη δυναμικότητα πυρηνικής ενέργειας θα εξακολουθήσει να υπολείπεται της προβλεπόμενης εγχώριας ζήτησης (υποδεικνύεται με μαύρη γραμμή στο σχήμα 7). Σύμφωνα με τη μελέτη, αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι η Ουγγαρία παρουσιάζει αυτή τη στιγμή έλλειμμα εφοδιασμού και πρέπει να εισάγει σημαντικές ποσότητες ηλεκτρικής ενέργειας. Η NERA εξηγεί ότι αυτό το έλλειμμα πρόκειται να διευρυνθεί περαιτέρω από το 2015 έως το 2025, διότι η ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας στην Ουγγαρία αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά έως το 2040 και ο δεύτερος μεγαλύτερος σταθμός ηλεκτροπαραγωγής της Ουγγαρίας που λειτουργεί σε συνεχή βάση (σταθμός ηλεκτροπαραγωγής Mátra — βλέπε διαγράμματα 1 και 2 στην αιτιολογική σκέψη 43) αναμένεται να κλείσει μεταξύ 2025 και 2030, όπως προβλέπεται στη μελέτη του ΔΣΜ (βλέπε αιτιολογική σκέψη 20).
- (374) Κατά συνέπεια, το σύστημα θα χρειαστεί εγχώρια ή εισαγόμενη δυναμικότητα επιπροσθέτως της προαναφερθείσας δυναμικότητας που θα προέρχεται από πυρηνική ενέργεια, ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές και αέριο, προκειμένου να ικανοποιηθεί η εγχώρια ζήτηση, καθώς και για να διασφαλισθεί η σταθερότητα του συστήματος έναντι αναμενόμενων ελλείψεων δυναμικότητας. Πρόσθετη δυναμικότητα απαιτείται επίσης για την υποχρεωτική δημιουργία αποθέματος που προβλέπεται από το ΕΔΔΣΜ-ΗΕ [βλέπε αιτιολογική σκέψη 50].
- (375) Επιπλέον, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, όπως επεξηγείται στην αιτιολογική σκέψη (105), το ήδη υψηλό επίπεδο διασύνδεσης με τις γειτονικές χώρες θα αυξηθεί έτι περαιτέρω λόγω των νέων διασυνδέσεων που θα τεθούν σε λειτουργία από το 2016 έως το 2021 μεταξύ της Σλοβακίας (2×400 kV και 1×400 kV) και της Σλοβενίας (1×400 kV), δηλαδή πολύ πριν από την έναρξη λειτουργίας των δύο νέων μονάδων του Paks II. Η Επιτροπή θεωρεί ότι αυτές οι νέες γραμμές διασύνδεσης που αναφέρει η Ουγγαρία είναι πιθανό να βελτιώσουν τη διαθεσιμότητα των διασυνοριακών εμπορικών ροών, και ιδίως εκείνων που προέρχονται από εισαγωγές.
- (376) Όπως περιγράφεται στην αιτιολογική σκέψη 369, η Επιτροπή έλαβε επίσης υπόψη τα πορίσματα της μελέτης της NERA, σύμφωνα με τα οποία η τεχνολογία πυρηνικής ενέργειας αναμένεται να παραμείνει αποδέκτης τιμών παρά διαμορφωτής των τιμών ακόμη και κατά την περίοδο επικάλυψης της λειτουργίας του Paks NPP και του Paks II στη διάρκεια της οποίας η πιθανότητα να αναχθεί η πυρηνική ενέργεια στην τεχνολογία που καθορίζει τις τιμές θα είναι αισθητά μικρότερη του 5 % επί του συνόλου των ωρών [βλέπε σχήμα 11 στην αιτιολογική σκέψη 113].

5.3.8.3. Κίνδυνος ρευστότητας στη χονδρική αγορά

- (377) Όπως εξηγείται στην ενότητα 2.6, οι πιο συνήθεις συναλλαγές στον ουγγρικό κλάδο χονδρικής πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας διενεργούνται μέσω διμερών συμβάσεων αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και η HUPX δεν έχει ακόμη λειτουργήσει ως καταλύτης για την επίτευξη επαρκούς επιπέδου ρευστότητας. Η Επιτροπή είχε αρχικά αμφιβολίες στον βαθμό που, σε περίπτωση που ένας προμηθευτής με κυρίαρχη θέση στην αγορά (MVM Partner) και μια σημαντική ποσότητα νέας δυναμικότητας παραγωγής (Paks II) ανήκουν στην ίδια οντότητα (ουγγρικό κράτος), η ρευστότητα των αγορών θα μειωνόταν διότι οι εμπλεκόμενοι φορείς θα μπορούσαν να περιορίσουν τον αριθμό προσφορών προμήθειας που είναι διαθέσιμες στην αγορά.
- (378) Η Επιτροπή θεώρησε επίσης ότι, ανάλογα με τον τρόπο πώλησης της ηλεκτρικής ενέργειας που θα παράγεται από τους νέους αντιδραστήρες στην αγορά, μπορεί να επηρεαστεί σημαντικά η ρευστότητα και το κόστος που βαρύνει τους ανταγωνιστές στα επόμενα στάδια της αγοράς μπορεί να αυξηθεί με τον περιορισμό της ανταγωνιστικής πρόσβασής τους σε έναν σημαντικό συντελεστή παραγωγής (αποκλεισμός συντελεστή παραγωγής). Αυτό θα μπορούσε να συμβεί αν η παραγόμενη από τον Paks II ηλεκτρική ενέργεια πωλούνταν κυρίως, μέσω μακροπρόθεσμων συμβάσεων, σε ορισμένους μόνον προμηθευτές, μετατρέποντας έτσι την ισχύ του Paks II στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας σε ισχύ στην αγορά λιανικής.
- (379) Ο αποκλεισμός τυχόν συνδέσεων της Paks II με κρατικής ιδιοκτησίας φορείς εκμετάλλευσης στη λιανική αγορά, όπως επεξηγείται στην αιτιολογική σκέψη 353, διευκόλυνε την αντιμετώπιση ορισμένων προβληματισμών της Επιτροπής.

- (380) Η Επιτροπή σημειώνει ότι η Ουγγαρία διαβεβαίωσε ότι, όπως εξηγείται στην αιτιολογική σκέψη 118, στρατηγική εμπορίας της παραγόμενης από τον Paks II ηλεκτρικής ενέργειας είναι μια στρατηγική βελτιστοποίησης του εμπορικού κέρδους με όρους πλήρους ανταγωνισμού και υλοποιείται μέσω εμπορικών συναλλαγών που συνάπτονται μέσω προσφορών των οποίων η εκκαθάριση πραγματοποιείται με διαφανείς όρους σε πλατφόρμα εμπορίας ή σε χρηματιστήριο.
- (381) Πιο συγκεκριμένα, η Ουγγαρία επιβεβαίωσε ότι αυτή η στρατηγική εμπορίας (έχοντας αφαιρέσει την ίδια κατανάλωση του Paks II) θα είναι σχεδιασμένη ως εξής
- α) Η Paks II θα πωλεί τουλάχιστον το 30 % της συνολικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην προ-ημερήσια, ενδοημερήσια και προθεσμιακή αγορά της HUPX. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν άλλες παρεμφερείς χρηματιστηριακές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας υπό την προϋπόθεση της συμφωνίας ή της συγκατάθεσης των υπηρεσιών της Επιτροπής η οποία χορηγείται ή απορρίπτεται εντός δύο εβδομάδων από τη διατύπωση σχετικού αιτήματος από τις συγγρικές αρχές.
- β) Το υπόλοιπο της συνολικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας του Paks II πωλείται από την Paks II με αμερόληπτους, διαφανείς και χωρίς αποκλεισμούς όρους μέσω δημοπρασιών. Οι όροι για τις εν λόγω δημοπρασίες θα καθορίζονται από την συγγρική ρυθμιστική αρχή ενέργειας και θα είναι παρεμφερείς με τις απαιτήσεις δημοπράτησης που έχουν επιβληθεί στην MVM Partner. Η συγγρική ρυθμιστική αρχή ενέργειας εσπεύει επίσης τη διεξαγωγή των δημοπρασιών.
- (382) Η Επιτροπή σημειώνει επίσης ότι η Ουγγαρία θα διασφαλίσει ότι οι προσφορές πώλησης και αγοράς θα είναι διαθέσιμες με ισότιμους όρους σε όλους τους αδειοδοτημένους ή καταχωρισμένους εμπόρους με τους ίδιους όρους αγοράς στην πλατφόρμα δημοπρασιών που θα διαχειρίζεται η Paks II και ότι το σύστημα εκκαθάρισης των προσφορών θα είναι ελέγξιμο και διαφανές. Δεν θα επιβάλλονται περιορισμοί στην τελική χρήση της αγοραζόμενης ηλεκτρικής ενέργειας.
- (383) Συνεπώς, έχει διασφαλιστεί ότι η ηλεκτρική ενέργεια που θα παράγει ο Paks II θα είναι διαθέσιμη στη χονδρική αγορά για όλους τους φορείς της αγοράς κατά τρόπο διαφανή και ότι δεν υπάρχει κίνδυνος η ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από τον Paks II να αποτελέσει αντικείμενο μονοπωλίου στο πλαίσιο μακροχρόνιων συμβάσεων θέτοντας σε κίνδυνο τη ρευστότητα της αγοράς.
- (384) Συνεπώς, η Επιτροπή θεωρεί ότι, δεδομένου ότι το μέτρο βρίσκεται σήμερα στο στάδιο του σχεδιασμού, οι κίνδυνοι για τη ρευστότητα της αγοράς που θα μπορούσαν να προκύψουν είναι ελάχιστος σημασίας.

5.3.8.4. Συμπέρασμα σχετικά με τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και τη γενική εξισορρόπηση

- (385) Έπειτα από προσεκτική αξιολόγηση στην ενότητα 5.3 της παρούσας απόφασης, η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι το μέτρο αποσκοπεί στην προώθηση νέων επενδύσεων στην πυρηνική ενέργεια, συνεπώς επιδιώκει έναν στόχο κοινού συμφέροντος που προβλέπεται στη Συνθήκη Ευρατόμ, ενώ παράλληλα συμβάλλει στην ασφάλεια του εφοδιασμού.
- (386) Η ενίσχυση θα χορηγηθεί κατά τρόπο αναλογικό. Η Ουγγαρία θα διασφαλίσει ότι η Paks II θα αποζημιώσει το Δημόσιο για τις νέες μονάδες παραγωγής και ότι η Paks II δεν θα παρακρατήσει επιπλέον κέρδη πέραν των αυστηρά αναγκαίων για τη διασφάλιση της οικονομικής του λειτουργίας και βιωσιμότητας. Η Επιτροπή σημειώνει επίσης ότι τα κέρδη που θα αποκομίσει ο δικαιούχος δεν θα χρησιμοποιηθούν για την επανεπένδυση στην επέκταση της δυναμικότητας του Paks II ή για την αγορά ή την κατασκευή νέας δυναμικότητας παραγωγής χωρίς έγκριση κρατικής ενίσχυσης.
- (387) Η Επιτροπή εξέτασε επίσης κατά πόσο το μέτρο θα μπορούσε να αποτελέσει φραγμό για την είσοδο στην αγορά άλλων τύπων δυναμικότητας παραγωγής, ιδίως κατά την περιορισμένη περίοδο της παράλληλης λειτουργίας του Paks NPP και του Paks II. Η Επιτροπή είναι της άποψης ότι οποιοσδήποτε φραγμός για την είσοδο στην αγορά είναι περιορισμένος επειδή το κενό στη μελλοντική συνολική εγκατεστημένη δυναμικότητα που έχει εντοπίσει ο ΔΣΜ θα επιτρέψει τη διείσδυση άλλων τεχνολογιών παραγωγής (τόσο ανανεώσιμων πηγών ενέργειας όσο και πηγών μη χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών), ανεξάρτητα από το αν ο Paks II κατασκευαστεί ή όχι.
- (388) Η Επιτροπή εξέτασε επίσης τις πιθανές διασυνοριακές επιπτώσεις του μέτρου, ωστόσο το παρεμφερές μέγεθος του Paks II με τις τέσσερις μονάδες του Paks NPP που βρίσκονται σήμερα σε λειτουργία δεν αναμένεται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο σε διασυνοριακό επίπεδο, ακόμη και λαμβανομένου υπόψη του καλού επιπέδου διασύνδεσης της Ουγγαρίας, καθώς η Ουγγαρία θα παραμείνει καθαρός εισαγωγέας με μία από τις υψηλότερες τιμές στην περιοχή. Εκτός από το αναμενόμενο υπολειπόμενο έλλειμμα εισαγωγών/εξαγωγών στην Ουγγαρία, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι επιπτώσεις του Paks II στις περιοχές τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας που δεν συγκαταλέγονται σε εκείνες που γειτονεύουν άμεσα με την Ουγγαρία θα είναι περιορισμένες λόγω των περιορισμών που σχετίζονται με την απόσταση και το δίκτυο, οι οποίες καθιστούν την ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται στην Ουγγαρία ακόμη πιο ακριβή για πιο απομακρυσμένες περιοχές.
- (389) Η Επιτροπή έλαβε επίσης υπόψη το πόρισμα ότι, κατά τη διάρκεια της παράλληλης λειτουργίας του Paks NPP και του Paks II, η οποία αναμένεται να διαρκέσει λιγότερο απ' ό,τι προβλέφθηκε αρχικά, η αναμενόμενη αυξανόμενη εθνική ζήτηση αιχμής δεν θα ικανοποιείται μόνο από εγχώριους σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής.

- (390) Η Επιτροπή επαναλαμβάνει ότι άλλες πιθανές στρεβλώσεις της αγοράς, όπως η αύξηση της πιθανής συγκέντρωσης της αγοράς, καθώς και η έλλειψη ρευστότητας της αγοράς, έχουν ελαχιστοποιηθεί χάρη στις διαβεβαιώσεις στις οποίες προέβη η Ουγγαρία στις 28 Ιουλίου 2016.
- (391) Συνεπώς, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι όλες οι πιθανές στρεβλώσεις του ανταγωνισμού είναι περιορισμένες και αντισταθμίζονται από τον κοινό στόχο που έχει καθοριστεί και επιδιώκεται να επιτευχθεί κατά τρόπο αναλογικό, λαμβανομένων ιδίως υπόψη των διαβεβαιώσεων στις οποίες προέβη η Ουγγαρία στις 28 Ιουλίου 2016.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- (392) Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι το μέτρο που κοινοποίησε η Ουγγαρία περιλαμβάνει κρατική ενίσχυση η οποία, όπως τροποποιήθηκε από την Ουγγαρία στις 28 Ιουλίου 2016, είναι συμβατή με την εσωτερική αγορά δυνάμει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Το μέτρο που προτίθεται να χορηγήσει η Ουγγαρία για την οικονομική στήριξη της ανάπτυξης δύο νέων πυρηνικών αντιδραστήρων οι οποίοι χρηματοδοτούνται πλήρως από το ουγγρικό κράτος προς όφελος της οντότητας MVM Paks II Nuclear Power Plant Development Private Company Limited by Shares («η Paks II»), η οποία θα έχει στην ιδιοκτησία της και θα εκμεταλλεύεται αυτούς τους πυρηνικούς αντιδραστήρες, συνιστά κρατική ενίσχυση.

Άρθρο 2

Το μέτρο είναι συμβατό με την εσωτερική αγορά, με την επιφύλαξη των όρων που καθορίζονται στο άρθρο 3.

Άρθρο 3

Η Ουγγαρία διασφαλίζει ότι η Paks II χρησιμοποιεί το σύνολο των κερδών που προέρχονται από τη δραστηριότητα των μονάδων 5 και 6 του Paks II («Paks II NPP») αποκλειστικά για τους ακόλουθους σκοπούς:

- α) το έργο Paks II («το έργο»), το οποίο συνίσταται στην ανάπτυξη, χρηματοδότηση, κατασκευή, θέση σε λειτουργία, εκμετάλλευση και συντήρηση, ανακαίνιση, διαχείριση αποβλήτων και παροπλισμό των δύο νέων πυρηνικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής 5 και 6, που θα είναι εξοπλισμένες με αντιδραστήρες τύπου VVER, στο Paks της Ουγγαρίας. Τα κέρδη δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση επενδύσεων σε δραστηριότητες οι οποίες δεν εμπίπτουν στο πεδίο του προαναφερθέντος έργου·
- β) την καταβολή των κερδών στο ουγγρικό Δημόσιο (για παράδειγμα μέσω μερισμάτων).

Η Ουγγαρία διασφαλίζει ότι η Paks II δεν (επανεπενδύει στην επέκταση της δυναμικότητας ή στην παράταση της διάρκειας ζωής του ίδιου του Paks II ούτε στην εγκατάσταση επιπρόσθετης δυναμικότητας παραγωγής πέραν εκείνης των αντιδραστήρων 5 και 6 του Paks II NPP. Σε περίπτωση τέτοιας νέας επένδυσης, απαιτείται χωριστή έγκριση κρατικής ενίσχυσης.

Η Ουγγαρία διασφαλίζει ότι η στρατηγική εμπορίας της παραγόμενης από τον Paks II ηλεκτρικής ενέργειας είναι μια στρατηγική βελτιστοποίησης του εμπορικού κέρδους με όρους πλήρους ανταγωνισμού και υλοποιείται μέσω εμπορικών συναλλαγών που συνάπτονται μέσω προσφορών, των οποίων η εκκαθάριση πραγματοποιείται με διαφανείς όρους σε πλατφόρμα εμπορίας ή σε χρηματιστήριο. Η στρατηγική για την εμπορία της παραγόμενης από τον Paks II ηλεκτρικής ενέργειας (εξαιρουμένης της ίδιας κατανάλωσης του Paks II) έχει ως εξής:

Στάδιο 1. Η Paks II πωλεί τουλάχιστον το 30 % της συνολικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην προημερήσια, ενδοημερήσια και προθεσμιακή αγορά της ουγγρικής χρηματιστηριακής αγοράς ενέργειας (HUPX). Μπορούν να χρησιμοποιηθούν άλλες παρεμφερείς χρηματιστηριακές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας υπό την προϋπόθεση της συμφωνίας ή της συγκατάθεσης των υπηρεσιών της Επιτροπής, η οποία χορηγείται ή απορρίπτεται εντός δύο εβδομάδων από τη διατύπωση σχετικού αιτήματος από τις ουγγρικές αρχές.

Στάδιο 2. Το υπόλοιπο της συνολικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας του Paks II πωλείται από την Paks II με όρους αμερόληπτους, διαφανείς και χωρίς διακρίσεις μέσω δημοπρασιών. Οι όροι για τις εν λόγω δημοπρασίες καθορίζονται από την ουγγρική ρυθμιστική αρχή ενέργειας και είναι παρεμφερείς με τις απαιτήσεις δημοπρατήσης που έχουν επιβληθεί στην MVM Partner [(απόφαση 741/2011 της ουγγρικής ρυθμιστικής αρχής)]. Η ουγγρική ρυθμιστική αρχή ενέργειας εποπτεύει επίσης τη διεξαγωγή των δημοπρασιών.

Η Ουγγαρία διασφαλίζει ότι την εκμετάλλευση της πλατφόρμας δημοπρασιών για το στάδιο 2 αναλαμβάνει η Paks II και οι προσφορές πώλησης και αγοράς είναι διαθέσιμες με ισότιμους όρους σε όλους τους αδειοδοτημένους ή καταχωρισμένους εμπόρους με τους ίδιους όρους αγοράς. Το σύστημα εκκαθάρισης των προσφορών είναι ελέγξιμο και διαφανές. Δεν επιβάλλονται περιορισμοί στην τελική χρήση της αγοραζόμενης ηλεκτρικής ενέργειας.

Επιπλέον, η Ουγγαρία δεσμεύεται ότι η Paks II, οι διάδοχες εταιρείες και οι συνδεδεμένες με αυτήν εταιρείες είναι διαχωρισμένες πλήρως από νομικής και διαρθρωτικής άποψης και ότι υπόκεινται σε ανεξάρτητη εξουσία λήψης αποφάσεων κατά την έννοια των παραγράφων 52 και 53 της ανακοίνωσης για θέματα δικαιοδοσίας όσον αφορά τις συγκεντρώσεις ⁽¹⁵⁰⁾ και ότι, σε επίπεδο οργάνωσης, διοίκησης και λειτουργίας, είναι ανεξάρτητες και δεν συνδέονται με τον όμιλο MVM και όλες τις επιχειρήσεις του, τις διάδοχες εταιρείες του και τις συνδεδεμένες με αυτόν εταιρείες, ούτε με άλλες κρατικά ελεγχόμενες εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον τομέα της παραγωγής και της χονδρικής και λιανικής πώλησης ενέργειας.

Άρθρο 4

Η Ουγγαρία υποβάλλει στην Επιτροπή ετήσιες εκθέσεις σχετικά με την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που αναφέρονται στο άρθρο 3. Η πρώτη έκθεση υποβάλλεται έναν μήνα μετά την ημερομηνία λήξης του πρώτου οικονομικού έτους εμπορικής λειτουργίας του Paks II.

Βρυξέλλες, 6 Μαρτίου 2017.

Για την Επιτροπή

Margrethe VESTAGER

Μέλος της Επιτροπής

⁽¹⁵⁰⁾ Κωδικοποιημένη ανακοίνωση της Επιτροπής για θέματα δικαιοδοσίας βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 139/2004 του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (ΕΕ C 95 της 16.4.2008, σ. 1).

ΚΑΤ' ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΑΠΟΦΑΣΗ (ΕΕ) 2017/2113 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 11ης Σεπτεμβρίου 2017

για την τροποποίηση του παραρτήματος V της οδηγίας 2005/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τους τίτλους εκπαίδευσης και τις ονομασίες εκπαιδεύσεων

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2017) 6054]

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

Έχοντας υπόψη την οδηγία 2005/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων ⁽¹⁾, και ιδίως το άρθρο 21α παράγραφος 4,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Στο παράρτημα V της οδηγίας 2005/36/ΕΚ παρατίθεται κατάλογος των τίτλων εκπαίδευσης ιατρού, νοσοκόμου υπεύθυνου για γενική περίθαλψη, οδοντίατρου, κτηνιάτρου, μαιας/μαιευτή, φαρμακοποιού και αρχιτέκτονα.
- (2) Με την κατ' εξουσιοδότηση απόφαση (ΕΕ) 2016/790 της Επιτροπής ⁽²⁾ επικαιροποιήθηκε το παράρτημα V της οδηγίας 2005/36/ΕΚ, σε συνέχεια γνωστοποιήσεων των κρατών μελών σχετικά με τροποποιήσεις των νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων τους για τη χορήγηση των επίμαχων τίτλων εκπαίδευσης. Από την έγκριση της εν λόγω απόφασης, αρκετά κράτη μέλη έχουν γνωστοποιήσει στην Επιτροπή περαιτέρω τέτοιες τροποποιήσεις. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι τροποποιημένες διατάξεις συνάδουν με τους όρους που προβλέπονται στον τίτλο III κεφάλαιο III της οδηγίας. Ως εκ τούτου, το παράρτημα V της οδηγίας θα πρέπει να επικαιροποιηθεί.
- (3) Για λόγους σαφήνειας και ασφάλειας δικαίου, θα πρέπει να αντικατασταθούν όλα τα σχετικά σημεία του παραρτήματος V της οδηγίας 2005/36/ΕΚ σχετικά με τους τίτλους εκπαίδευσης και τις ονομασίες εκπαιδεύσεων.
- (4) Συνεπώς, η οδηγία 2005/36/ΕΚ θα πρέπει να τροποποιηθεί αναλόγως,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Το παράρτημα V της οδηγίας 2005/36/ΕΚ τροποποιείται σύμφωνα με το παράρτημα της παρούσας οδηγίας.

Άρθρο 2

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες, 11 Σεπτεμβρίου 2017.

Για την Επιτροπή

Elżbieta BIENKOWSKA

Μέλος της Επιτροπής

⁽¹⁾ ΕΕ L 255 της 30.9.2005, σ. 22.

⁽²⁾ Κατ' εξουσιοδότηση απόφαση (ΕΕ) 2016/790 της Επιτροπής, της 13ης Ιανουαρίου 2016, για την τροποποίηση του παραρτήματος V της οδηγίας 2005/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τους τίτλους εκπαίδευσης και τις ονομασίες εκπαιδεύσεων (ΕΕ L 134 της 24.5.2016, σ. 135).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Το παράρτημα V της οδηγίας 2005/36/ΕΚ τροποποιείται ως εξής:

1. Τα σημεία 5.1.1 έως 5.1.4 αντικαθίστανται από τα εξής:

«5.1.1. Τίτλοι βασικής ιατρικής εκπαίδευσης

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ημερομηνία αναφοράς
België/Belgique/ Belgien	Diploma van arts/Diplôme de docteur en médecine Diplôme de “médecin”/Master in de geneeskunde	— Les universités/De universiteiten — Le Jury compétent d’enseignement de la Communauté française/De bevoegde Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap		20.12.1976
България	Диплома за висше образование на образователно-квалификационна степен “магистър” по “Медицина” и професионална квалификация “Магистър-лекар”	Университет		1.1.2007
Česká republika	Diplom o ukončení studia ve studijním programu všeobecné lékařství (doktor medicíny, MUDr.)	Lékařská fakulta univerzity v České republice		1.5.2004
Danmark	Bevis for kandidatuddannelsen i medicin (cand.med.) Bevis for bestået lægevidenskabelig embedseksamen (cand.med.)	Universitet Styrelsen for Patientsikkerhed Medicinsk universitetsfakultet	— Autorisation som læge, udstedt af Sundhedsstyrelsen og — Tilladelse til selvstændigt virke som læge (dokumentation for gennemført praktisk uddannelse), udstedt af Sundhedsstyrelsen — Autorisation som læge og tilladelse til selvstændigt virke som læge	20.12.1976
Deutschland	— Zeugnis über die Ärztliche Prüfung — Zeugnis über die Ärztliche Staatsprüfung und Zeugnis über die Vorbereitungszeit als Medizinalassistent, soweit diese nach den deutschen Rechtsvorschriften noch für den Abschluss der ärztlichen Ausbildung vorgesehen war	Zuständige Behörden		20.12.1976

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ημερομηνία αναφοράς
Eesti	Arstikraad Degree in Medicine (MD) Diplom arstiteaduse õppekava läbimise kohta	Tartu Ülikool		1.5.2004
Ελλάδα	Πτυχίο Ιατρικής	— Ιατρική Σχολή Πανεπιστημίου — Σχολή Επιστημών Υγείας, Τμήμα Ιατρικής Πανεπιστημίου		1.1.1981
España	Título de Licenciado en Medicina y Cirugía Título de Licenciado en Medicina Título de Graduado/a en Medicina	— Ministerio de Educación y Cultura — El rector de una Universidad		1.1.1986
France	Diplôme de fin de deuxième cycle des études médicales	Universités		20.12.1976
Hrvatska	Diploma “doktor medicine/doktorica medicine”	Medicinski fakulteti sveučilišta u Republici Hrvatskoj		1.7.2013
Ireland	Primary qualification	Competent examining body	Certificate of experience	20.12.1976
Italia	Diploma di laurea in medicina e chirurgia	Università	Diploma di abilitazione all'esercizio della medicina e chirurgia	20.12.1976
Κύπρος	Πιστοποιητικό Εγγραφής Ιατρού	Ιατρικό Συμβούλιο		1.5.2004
Latvija	ārsta diploms	Universitātes tipa augstskola		1.5.2004
Lietuva	1. Aukštojo mokslo diplomas, nurodantis suteiktą gydytojo kvalifikaciją 2. Magistro diplomas (medicinos magistro kvalifikacinis laipsnis ir gydytojo kvalifikacija)	Universitetas	1. Internatūros pažymėjimas, nurodantis suteiktą medicinos gydytojo profesinę kvalifikaciją 2. Internatūros pažymėjimas (medicinos gydytojo profesinė kvalifikacija)	1.5.2004
Luxembourg	Diplôme d'Etat de docteur en médecine, chirurgie et accouchements	Jury d'examen d'Etat	Certificat de stage	20.12.1976

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ημερομηνία αναφοράς
Magyarország	Okleveles orvosdoktor oklevél (dr. med)	Egyetem		1.5.2004
Malta	Lawrja ta' Tabib tal-Medicina u l-Kirurgija	Universita' ta' Malta	Ċertifikat ta' registrazzjoni mahruġ mill-Kunsill Mediku	1.5.2004
Nederland	Getuigschrift van met goed gevolg afgelegd artsexamen	Faculteit Geneeskunde		20.12.1976
Österreich	Urkunde über die Verleihung des akademischen Grades Doktor der gesamten Heilkunde (bzw. Doctor medicinae universae, Dr.med.univ.)	Medizinische Fakultät einer Universität, bzw Medizinische Universität		1.1.1994
Polska	Dyplom ukończenia studiów wyższych na kierunku lekarskim z tytułem "lekarza"	szkoły wyższe	Świadectwo złożenia Lekarskiego Egzaminu Państwowego ⁽¹⁾ ⁽³⁾ /Świadectwo złożenia Lekarskiego Egzaminu Końcowego ⁽²⁾ ⁽³⁾	1.5.2004
Portugal	Carta de Curso de licenciatura em medicina Certificado de mestrado integrado em medicina	Universidades	Certificado emitido pela Ordem dos Médicos	1.1.1986
România	Diplomă de licență de doctor medic Diploma de licență și master ⁽⁴⁾	Universități Ministerul Educației Naționale ⁽⁴⁾		1.1.2007
Slovenija	Diploma, s katero se podeljuje strokovni naslov "doktor medicine/doktorica medicine"	Univerza	Potrnilo o Opravljenem Strokovnem Izpitu za Poklic Zdravnik/Zdravnica	1.5.2004
Slovensko	DIPLOM všeobecné lekárstvo doktor všeobecného lekárstva ("MUDr.")	Univerzita		1.5.2004
Suomi/Finland	Lääketieteen lisensiaatin tutkinto/Medicine licentiatexamen	Yliopisto		1.1.1994
Sverige	Läkarexamen	Universitet eller högskola	Bevis om legitimation som läkare, utfärdat av Socialstyrelsen	1.1.1994

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ημερομηνία αναφοράς
United Kingdom	Primary qualification	Competent examining body	Certificate of experience	20.12.1976

⁽¹⁾ Έως το 2012.

⁽²⁾ Από το 2013.

⁽³⁾ Έως την 1.10.2017 οι τίτλοι εκπαίδευσης θα πρέπει επίσης να συνοδεύονται από πιστοποιητικό ολοκλήρωσης μεταπτυχιακής πρακτικής άσκησης ("staž rodyplomowu").

⁽⁴⁾ Από το 2011.

5.1.2. Τίτλοι εκπαίδευσης ειδικευμένου ιατρού

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Ημερομηνία αναφοράς
België/Belgique/ Belgie	Bijzondere beroepstitel van geneesheer-specialist/Titre professionnel particulier de médecin spécialiste	Minister bevoegd voor Volksgezondheid/Ministre de la Santé publique	20.12.1976
България	Свидетелство за призната специалност	Университет	1.1.2007
Česká republika	Diplom o specializaci	Ministerstvo zdravotnictví	1.5.2004
Danmark	Bevis for tilladelse til at betegne sig som speciallæge	Sundhedsstyrelsen Styrelsen for Patientsikkerhed	20.12.1976
Deutschland	Fachärztliche Anerkennung	Landesärztekammer	20.12.1976
Eesti	Residentuuri lõpetamist tõendav tunnistus Residentuuri lõputunnistus eriarstiabi erialal	Tartu Ülikool	1.5.2004
Ελλάδα	Τίτλος Ιατρικής Ειδικότητας	1. Περιφέρεια 2. Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση 3. Νομαρχία	1.1.1981
España	Título de Especialista	Ministerio de Educación y Cultura	1.1.1986
France	1. Certificat d'études spéciales de médecine accompagné du diplôme d'Etat de docteur en médecine 2. Attestation de médecin spécialiste qualifié accompagnée du diplôme d'Etat de docteur en médecine 3. Diplôme d'études spécialisées ou diplôme d'études spécialisées complémentaires qualifiant de médecine accompagné du diplôme d'Etat de docteur en médecine	1. Universités 2. Conseil de l'Ordre des médecins 3. Universités	20.12.1976
Hrvatska	Diploma o specijalističkom usavršavanju	Ministarstvo nadležno za zdravstvo	1.7.2013

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Ημερομηνία αναφοράς
Ireland	Certificate of Specialist doctor	Competent authority	20.12.1976
Italia	Diploma di medico specialista	Università	20.12.1976
Κύπρος	Πιστοποιητικό Αναγνώρισης Ειδικότητας	Ιατρικό Συμβούλιο	1.5.2004
Latvija	“Sertifikāts”—kompetentu iestāžu izsniegts dokuments, kas apliecina, ka persona ir nokārtojusi sertifikācijas eksāmenu specialitātē	Latvijas Ārstu biedrība Latvijas Ārstniecības personu profesionālo organizāciju savienība	1.5.2004
Lietuva	1. Rezidentūros pažymėjimas, nurodantis suteiktą gydytojo specialisto profesinę kvalifikaciją 2. Rezidentūros pažymėjimas (gydytojo specialisto profesinė kvalifikacija)	Universitetas	1.5.2004
Luxembourg	Certificat de médecin spécialiste	Ministre de la Santé publique	20.12.1976
Magyarország	Szakorvosi bizonyítvány	Nemzeti Vizsgabizottság	1.5.2004
Malta	Ċertifikat ta' Speċjalista Mediku	Kumitat ta' Approvazzjoni dwar Speċjalisti	1.5.2004
Nederland	Bewijs van inschrijving in een Specialistenregister Diploma geneeskundig specialist	— Medische Specialisten Registratie Commissie (MSRC) van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst — Sociaal-Geneskundigen Registratie Commissie (SGRC) van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst — Registratiecommissie Geneeskundig Specialisten (RGS) van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst ⁽¹⁾	20.12.1976
Österreich	Facharzt Diplom	Österreichische Ärztekammer	1.1.1994
Polska	Dyplom uzyskania tytułu specjalisty	Centrum Egzaminów Medycznych	1.5.2004
Portugal	Titulo de especialista	Ordem dos Médicos	1.1.1986

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Ημερομηνία αναφοράς
România	Certificat de medic specialist	Ministerul Sănătății	1.1.2007
Slovenija	Potrdilo o opravljenem specialističnem izpitu	1. Ministrstvo za zdravje 2. Zdravniška zbornica Slovenije	1.5.2004
Slovensko	Diplom o špecializácii	1. Slovenská zdravotnícka univerzita 2. Univerzita Komenského v Bratislave 3. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach	1.5.2004
Suomi/Finland	Erikoislääkärin tutkinto/Specialläkarexamen	Yliopisto	1.1.1994
Sverige	Bevis om specialkompetens som läkare, utfärdat av Socialstyrelsen	Socialstyrelsen	1.1.1994
United Kingdom	Certificate of Completion of training	Postgraduate Medical Education and Training Board General Medical Council	20.12.1976 1.4.2010

(¹) Από τον Ιανουάριο του 2013.

5.1.3. Ονομασίες εκπαιδύσεων ειδικευμένων ιατρών

	Αναισθησιολογία	Γενική χειρουργική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 3 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien	Anesthésie-réanimation/Anesthesie-reanimatie	Chirurgie/Heelkunde
България	Анестезиология и интензивно лечение	Χirurgия
Česká republika	Anesteziologie a intenzivní medicína	Chirurgie
Danmark	Anæstesiologi	Kirurgi
Deutschland	Anästhesiologie	(Allgemeine) Chirurgie
Eesti	Anestesioloogia	Üldkirurgia
Ελλάδα	Αναισθησιολογία	Χειρουργική
España	Anestesiología y Reanimación	Cirugía general y del aparato digestivo

	Αναισθησιολογία	Γενική χειρουργική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 3 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
France	Anesthésie-réanimation	Chirurgie générale
Hrvatska	Anesteziologija, reanimatologija i intenzivna medicina	Opća kirurgija
Ireland	Anaesthesia	General surgery
Italia	Anestesia, rianimazione e terapia intensiva Anestesia, rianimazione, terapia intensiva e del dolore ⁽²⁾	Chirurgia generale
Κύπρος	Αναισθησιολογία	Γενική Χειρουργική
Latvija	Anestezioloģija un reanimatoloģija	Ķirurgija
Lietuva	Anesteziologija reanimatologija	Chirurgija
Luxembourg	Anesthésie-réanimation	Chirurgie générale
Magyarország	Aneszteziológia és intenzív terápia	Sebészet
Malta	Anesteżija u Kura Intensiva	Kirurgija Ġenerali
Nederland	Anesthesiologie	Heelkunde
Österreich	Anästhesiologie und Intensivmedizin	— Chirurgie — Allgemeinchirurgie und Viszeralchirurgie ⁽¹⁾
Polska	Anestezjologia i intensywna terapia	Chirurgia ogólna
Portugal	Anestesiologia	Cirurgia geral
România	Anestezie și terapie intensivă	Chirurgie generală
Slovenija	Anesteziologija, reanimatologija in perioperativna intenzivna medicina	Splošna kirurgija
Slovensko	Anestéziológia a intenzívna medicína	Chirurgia
Suomi/Finland	Anestesiologia ja tehohoito/Anestesiologi och intensivvård	Yleiskirurgia/Allmän kirurgi

	Αναισθησιολογία	Γενική χειρουργική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 3 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Sverige	Anestesi och intensivvård	Kirurgi
United Kingdom	Anaesthetics	General surgery

⁽¹⁾ Από τον Ιούνιο του 2015.

⁽²⁾ Από τον Φεβρουάριο του 2015.

	Νευροχειρουργική	Γυναικολογία — Μαιευτική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien	Neurochirurgie	Gynécologie — obstétrique/Gynaecologie — verloskunde
България	Неврохирургия	Акушерство и гинекология
Česká republika	Neurochirurgie	Gynekologie a porodnictví
Danmark	Neurokirurgi	Gynækologi og obstetrik
Deutschland	Neurochirurgie	Frauenheilkunde und Geburtshilfe
Eesti	Neurokirurgia	Sünnitusabi ja günekoloogia
Ελλάδα	Νευροχειρουργική	Μαιευτική — Γυναικολογία
España	Neurocirugía	Obstetricia y ginecología
France	Neurochirurgie	Gynécologie — obstétrique
Hrvatska	Neurokirurgija	Ginekologija i opstetricija
Ireland	Neurosurgery	Obstetrics and gynaecology
Italia	Neurochirurgia	Ginecologia e ostetricia
Κύπρος	Νευροχειρουργική	Μαιευτική — Γυναικολογία
Latvija	Neiroķirurgija	Ginekoloģija un dzemdniecība
Lietuva	Neurochirurgija	Akušerija ginekologija
Luxembourg	Neurochirurgie	Gynécologie — obstétrique
Magyarország	Idegsebészet	Szülészet-nőgyógyászat

	Νευροχειρουργική	Γυναικολογία — Μαιευτική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Malta	Newrokirurgija	Ostetričja u Ginekologija
Nederland	Neurochirurgie	Obstetrie en Gynaecologie
Österreich	Neurochirurgie	Frauenheilkunde und Geburtshilfe
Polska	Neurochirurgia	Położnictwo i ginekologia
Portugal	Neurocirurgia	Ginecologia e obstetricia
România	Neurochirurgie	Obstetrică-ginecologie
Slovenija	Nevrokirurgija	Ginekologija in porodništvo
Slovensko	Neurochirurgia	Gynekológia a pôrodníctvo
Suomi/Finland	Neurokirurgia/Neurokirurgi	Naistentaudit ja synnytykset/Kvinnosjukdomar och förlossningar
Sverige	Neurokirurgi	Obstetrik och gynekologi
United Kingdom	Neurosurgery	Obstetrics and gynaecology
	Γενική (Εσωτερική) Ιατρική	Οφθαλμολογία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 3 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien	Médecine interne/Inwendige geneeskunde	Ophthalmologie/Oftalmologie
България	Вътрешни болести	Очни болести
Česká republika	Vnitřní lékařství	Oftalmologie
Danmark		Oftalmologi
Deutschland	Innere Medizin	Augenheilkunde
Eesti	Sisehaigused	Oftalmoloogia
Ελλάδα	Παθολογία	Οφθαλμολογία
España	Medicina interna	Oftalmología
France	Médecine interne	Ophthalmologie
Hrvatska	Opća interna medicina	Oftalmologija i optometrija

	Γενική (Εσωτερική) Ιατρική	Οφθαλμολογία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 3 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Ireland	General (Internal) Medicine	Ophthalmic surgery Ophthalmology ⁽¹⁾
Italia	Medicina interna	Oftalmologia
Κύπρος	Παθολογία	Οφθαλμολογία
Latvija	Internā medicīna	Oftalmoloģija
Lietuva	Vidaus ligos	Oftalmologija
Luxembourg	Médecine interne	Ophthalmologie
Magyarország	Belgyógyászat	Szemészet
Malta	Medicina Interna	Oftalmoloģija
Nederland	Interne geneeskunde	Oogheelkunde
Österreich	Innere Medizin	Augenheilkunde und Optometrie
Polska	Choroby wewnętrzne	Okulistyka
Portugal	Medicina interna	Oftalmologia
România	Medicină internă	Oftalmologie
Slovenija	Interna medicina	Oftalmologija
Slovensko	Vnútorné lekárstvo	Oftalmológia
Suomi/Finland	Sisätaudit/Inre medicin	Silmätaudit/Ögonsjukdomar
Sverige	Internmedicin	Ögonsjukdomar (oftalmologi)
United Kingdom	General (internal) medicine	Ophthalmology

⁽¹⁾ Από το 1991/1992.

	Ωτορινολαρυγγολογία	Παιδιατρική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 3 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien	Oto-rhino-laryngologie/Otorhinolaryngologie	Pédiatrie/Pediatric

	Ωτορινολαρυγγολογία	Παιδιατρική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 3 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
България	Ушно-носно-гърлени болести	Педиатрия
Česká republika	Otorinolaryngologie	Dětské lékařství
Danmark	Oto-rhino-laryngologi	Pædiatri
Deutschland	Hals-Nasen-Ohrenheilkunde	Kinder- und Jugendmedizin
Eesti	Otorinolarüngoloogia	Pediaatria
Ελλάδα	Ωτορινολαρυγγολογία	Παιδιατρική
España	Otorrinolaringología	Pediatría y sus áreas específicas
France	Oto-rhino-laryngologie et chirurgie cervico-faciale	Pédiatrie
Hrvatska	Otorinolarinologija	Pedijatrija
Ireland	Otolaryngology	Paediatrics
Italia	Otorinolaringoiatria	Pediatria
Κύπρος	Ωτορινολαρυγγολογία	Παιδιατρική
Latvija	Otolaringoloģija	Pedijatrija
Lietuva	Otorinolarinologija	Vaikų ligos
Luxembourg	Oto-rhino-laryngologie	Pédiatrie
Magyarország	Fül-orr-gégegyógyászat	Csecsemő- és gyermekgyógyászat
Malta	Otorinolarinologija	Pedjatrija
Nederland	Keel-, neus- en oorheelkunde	Kindergeneeskunde
Österreich	— Hals-, Nasen- und Ohrenkrankheiten — Hals-, Nasen- und Ohrenheilkunde ⁽¹⁾	Kinder- und Jugendheilkunde
Polska	Otorynolaryngologia	Pediatria
Portugal	Otorrinolaringologia	Pediatria
România	Otorinolarinologie	Pediatrie
Slovenija	Otorinolarinologija	Pedijatrija

	Ωτορινολαρυγγολογία	Παιδιατρική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 3 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Slovensko	Otorinolaryngológia	Pediatrica
Suomi/Finland	Korva-, nenä- ja kurkkutaudit/Öron-, näs- och halssjukdomar	Lastentaudit/Barnsjukdomar
Sverige	Öron-, näs- och halssjukdomar (oto-rhinolaryngologi)	Barn- och ungdomsmedicin
United Kingdom	Otolaryngology	Paediatrics

(¹) Από τον Ιούνιο του 2015.

	Ιατρική των αναπνευστικών οδών (πνευμονολογία)	Ουρολογία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien	Pneumologie	Urologie
България	Пневмология и фтизиатрия	Υρολογία
Česká republika	Pneumologie a ftizeologie	Urologie
Danmark	Intern medicin: langesygdomme	Urologi
Deutschland	— Pneumologie — Innere Medizin und Pneumologie (¹)	Urologie
Eesti	Pulmonoloogia	Uroloogia
Ελλάδα	Φυματιολογία — Πνευμονολογία	Ουρολογία
España	Neumología	Urología
France	Pneumologie	Chirurgie urologique
Hrvatska	Pulmologija	Urologija
Ireland	Respiratory medicine	Urology
Italia	Malattie dell'apparato respiratorio	Urologia
Κύπρος	Πνευμονολογία — Φυματιολογία	Ουρολογία
Latvija	Ftiziopneimonoloģija	Uroloģija
Lietuva	Pulmonologija	Urologija

	Ιατρική των αναπνευστικών οδών (πνευμονολογία)	Ουρολογία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Luxembourg	Pneumologie	Urologie
Magyarország	Tüdőgyógyászat	Urológia
Malta	Mediċina Respiratorja	Urologija
Nederland	Longziekten en tuberculose	Urologie
Österreich	— Lungenkrankheiten — Innere Medizin und Pneumologie ⁽²⁾	Urologie
Polska	Choroby płuc	Urologia
Portugal	Pneumologia	Urologia
România	Pneumologie	Urologie
Slovenija	Pnevmologija	Urologija
Slovensko	Pneumológia a ftizeológia	Urológia
Suomi/Finland	Keuhkosairaudet ja allergologia/Lungsjukdomar och allergologi	Urologia/Urologi
Sverige	Lungsjukdomar (pneumologi)	Urologi
United Kingdom	Respiratory medicine	Urology

⁽¹⁾ Από τον Ιούλιο του 2011.

⁽²⁾ Από τον Ιούνιο του 2015.

	Ορθοπαιδική	Παθολογική Ανατομική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien	Chirurgie orthopédique/Orthopedische heelkunde	Anatomie pathologique/Pathologische anatomie
България	Ортопедия и травматология	Обща и клинична патология
Česká republika	Ortopedie	Patologie
Danmark	Ortopædisk kirurgi	Patologisk anatomi og cytology
Deutschland	— Orthopädie (und Unfallchirurgie) — Orthopädie und Unfallchirurgie ⁽¹⁾	Pathologie

	Ορθοπεδική	Παθολογική Ανατομική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Eesti	Ortopeedia	Patoloogia
Ελλάδα	Ορθοπεδική	Παθολογική Ανατομική
España	Cirugía ortopédica y traumatología	Anatomía patológica
France	Chirurgie orthopédique et traumatologie	Anatomie et cytologie pathologiques
Hrvatska	Ortopedija i traumatologija	Patologija Patologija i citologija ⁽³⁾
Ireland	Trauma and orthopaedic surgery	Histopathology
Italia	Ortopedia e traumatologia	Anatomia patologica
Κύπρος	Ορθοπεδική	Παθολογοανατομία — Ιστολογία
Latvija	Traumatoloģija un ortopēdija	Patoloģija
Lietuva	Ortopedija traumatologija	Patologija
Luxembourg	Orthopédie	Anatomie pathologique
Magyarország	Ortopédia és traumatológia	Patológia
Malta	Kirurgija Ortopedika	Istopatoloģija
Nederland	Orthopedie	Pathologie
Österreich	— Orthopädie und Orthopädische Chirurgie — Orthopädie und Traumatologie ⁽²⁾	— Pathologie — Klinische Pathologie und Molekularpathologie ⁽²⁾ — Klinische Pathologie und Neuropathologie
Polska	Ortopedia i traumatologia narządu ruchu	Patomorfologia
Portugal	Ortopedia	Anatomia patologica
România	Ortopedie și traumatologie	Anatomie patologică
Slovenija	— Ortopedska kirurgija; Travmatologija	Patologija
Slovensko	Ortopédia	Patologická anatomia
Suomi/Finland	Ortopedia ja traumatologia/Ortopedi och traumatologi	Patologia/Patologi

	Ορθοπαιδική	Παθολογική Ανατομική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Sverige	Ortopedi	Klinisk patologi
United Kingdom	Trauma and orthopaedic surgery	Histopathology

⁽¹⁾ Από τον Μάιο του 2006.

⁽²⁾ Από τον Ιούνιο του 2015.

⁽³⁾ Από τις 3.11.2015.

	Νευρολογία	Ψυχιατρική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien	Neurologie	Psychiatrie, particulièrement de l'adulte/Psychiatrie, meer bepaald in de volwassenpsychiatrie
България	Нервни болести	Психиатрия
Česká republika	Neurologie	Psychiatrie
Danmark	Neurologi	Psykiatri
Deutschland	Neurologie	Psychiatrie und Psychotherapie
Eesti	Neuroloogia	Psühhiaatria
Ελλάδα	Νευρολογία	Ψυχιατρική
España	Neurología	Psiquiatría
France	Neurologie	Psychiatrie
Hrvatska	Neurologija	Psijhijatrija
Ireland	Neurology	Psychiatry
Italia	Neurologia	Psichiatria
Κύπρος	Νευρολογία	Ψυχιατρική
Latvija	Neiroloģija	Psijhiatrija
Lietuva	Neurologija	Psichiatrija
Luxembourg	Neurologie	Psychiatrie

	Νευρολογία	Ψυχιατρική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Magyarország	Neurológia	Pszichiátria
Malta	Newroloġija	Psikjatrija
Nederland	Neurologie	Psychiatrie
Österreich	Neurologie	Psychiatrie und Psychotherapeutische Medizin
Polska	Neurologia	Psychiatria
Portugal	Neurologia	Psiquiatria
România	Neurologie	Psihiatrie
Slovenija	Nevrologija	Psihiatrija
Slovensko	Neurológia	Psychiatria
Suomi/Finland	Neurologia/Neurologi	Psykiatria/Psykiatri
Sverige	Neurologi	Psykiatri
United Kingdom	Neurology	General psychiatry
	Ραδιοδιαγνωστική	Ραδιοθεραπευτική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien	Radiodiagnostic/Röntgendiagnose	Radiothérapie-oncologie/Radiotherapie-oncologie
България	Образна диагностика	Лъчелечение
Česká republika	Radiologie a zobrazovací metody	Radiační onkologie
Danmark	Radiologi	Klinisk Onkologi
Deutschland	(Diagnostische) Radiologie	Strahlentherapie
Eesti	Radioloogia	Onkoloogia
Ελλάδα	Ακτινοδιαγνωστική	Ακτινοθεραπευτική — Ογκολογία
España	Radiodiagnóstico	Oncología radioterápica

	Ραδιοδιαγνωστική	Ραδιοθεραπευτική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
France	Radiodiagnostic et imagerie médicale	Oncologie option oncologie radiothérapique
Hrvatska	Klinička radiologija	Onkologija i radioterapija
Ireland	Radiology	Radiation oncology
Italia	Radiodiagnostica	Radioterapia
Κύπρος	Ακτινολογία	Ακτινοθεραπευτική Ογκολογία
Latvija	Diagnostiskā radioloģija	Terapeitiskā radioloģija
Lietuva	Radiologija	Onkologija radioterapija
Luxembourg	Radiodiagnostic	Radiothérapie
Magyarország	Radiológia	Sugárterápia
Malta	Radjoloġija	Onkoloġija u Radjoterapija
Nederland	Radiologie	Radiotherapie
Österreich	Radiologie	Strahlentherapie-Radioonkologie
Polska	Radiologia i diagnostyka obrazowa	Radioterapia onkologiczna
Portugal	Radiodiagnóstico	Radioterapia Radioncologia
România	Radiologie-imagistică medicală	Radioterapie
Slovenija	Radiologija	Radioterapija in onkologija
Slovensko	Rádiológia	Radiačná onkológia
Suomi/Finland	Radiologia/Radiologi	Syöpätaudit/Cancersjukdomar
Sverige	Medicinsk radiologi Radiologi ⁽²⁾	Tumörsjukdomar (allmän onkologi) Onkologi ⁽¹⁾
United Kingdom	Clinical radiology	Clinical oncology

⁽¹⁾ Από τον Σεπτέμβριο του 2008.

⁽²⁾ Από τον Μάιο του 2015.

	Πλαστική Χειρουργική	Κλινική Βιολογία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien	Chirurgie plastique, reconstructrice et esthétique/Plastische, reconstructieve en esthetische heekunde	Biologie clinique/Klinische biologie
България	Пластично-възстановителна и естетична хирургия	Клинична лаборатория
Česká republika	Plastická chirurgie	
Danmark	Plastikkirurgi	
Deutschland	— Plastische (und Ästhetische) Chirurgie — Plastische und Ästhetische Chirurgie ⁽¹⁾	Laboratoriumsmedizin ⁽²⁾
Eesti	Plastika- ja rekonstruktiivkirurgia	Laborimeditiin
Ελλάδα	Πλαστική Χειρουργική	Ιατρική Βιοπαθολογία ⁽⁵⁾
España	Cirugía plástica, estética y reparadora	Análisis clínicos
France	Chirurgie plastique, reconstructrice et esthétique	Biologie médicale
Hrvatska	Plastična, rekonstrukcijska i estetska kirurgija	
Ireland	Plastic, reconstructive and aesthetic surgery	
Italia	Chirurgia plastica, ricostruttiva ed estetica	Patologia clinica Patologia clinica e biochimica clinica ⁽⁴⁾
Κύπρος	Πλαστική Χειρουργική	
Latvija	Plastiskā ķirurģija	
Lietuva	Plastinė ir rekonstrukcinė chirurgija	Laboratorinė medicina
Luxembourg	Chirurgie plastique	Biologie clinique
Magyarország	Plasztikai (égési) sebészet	Orvosi laboratóriumi diagnosztika
Malta	Kirurgija Plastika	
Nederland	Plastische chirurgie	
Österreich	Plastische, Ästhetische und Rekonstruktive Chirurgie Plastische, Rekonstruktive und Ästhetische Chirurgie ⁽³⁾	Medizinische Biologie

	Πλαστική Χειρουργική	Κλινική Βιολογία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Polska	Chirurgia plastyczna	Diagnostyka laboratoryjna
Portugal	Cirurgia plástica, estética e reconstrutiva	Patologia clínica
România	Chirurgie plastică, estetică și microchirurgie reconstructivă	Medicină de laborator
Slovenija	Plastična, rekonstrukcijska in estetska kirurgija	
Slovensko	Plastická chirurgia	Laboratórna medicína
Suomi/Finland	Plastiikkakirurgia/Plastikkirurgi	
Sverige	Plastikkirurgi	
United Kingdom	Plastic surgery	

⁽¹⁾ Από το 2006.

⁽²⁾ Από το 2012.

⁽³⁾ Από τον Ιούνιο του 2015.

⁽⁴⁾ Από τον Ιούνιο του 2015.

⁽⁵⁾ Ημερομηνία κατάργησης κατά την έννοια του άρθρου 27 παράγραφος 3: 30.12.1994.

	Μικροβιολογία — Βακτηριολογία	Βιοχημεία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien		
България	Микробиология	Биохимия
Česká republika	Lékařská mikrobiologie	Klinická biochemie
Danmark	Klinisk mikrobiologi	Klinisk biokemi
Deutschland	— Mikrobiologie (Virologie) und Infektionsepidemiologie — Mikrobiologie, Virologie und Infektionsepidemiologie ⁽²⁾	Laboratoriumsmedizin ⁽¹⁾
Eesti		
Ελλάδα	— Ιατρική Βιοπαθολογία — Μικροβιολογία	Ιατρική Βιοπαθολογία ⁽⁶⁾
España	Microbiología y parasitología	Bioquímica clínica

	Μικροβιολογία — Βακτηριολογία	Βιοχημεία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
France		
Hrvatska	Klinička mikrobiologija	
Ireland	Microbiology	Chemical pathology
Italia	Microbiologia e virologia	Biochimica clinica ⁽⁵⁾
Κύπρος	Μικροβιολογία	
Latvija	Mikrobioloģija	
Lietuva		
Luxembourg	Microbiologie	Chimie biologique
Magyarország	Orvosi mikrobiológia	
Malta	Mikrobijologija	Patologija Kimika
Nederland	Medische microbiologie	Klinische chemie ⁽²⁾
Österreich	— Hygiene und Mikrobiologie — Klinische Mikrobiologie und Hygiene ⁽⁴⁾ — Klinische Mikrobiologie und Virologie ⁽⁴⁾	Medizinische und Chemische Labordiagnostik
Polska	Mikrobiologia lekarska	
Portugal		
România		
Slovenija	Klinična mikrobiologija	Medicinska biokemija
Slovensko	Klinická mikrobiológia	Klinická biochémia
Suomi/Finland	Kliininen mikrobiologia/Klinisk mikrobiologi	Kliininen kemia/Klinisk kemi
Sverige	Klinisk bakteriologi Klinisk mikrobiologi ⁽⁷⁾	Klinisk kemi

	Μικροβιολογία — Βακτηριολογία	Βιοχημεία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
United Kingdom	Medical microbiology and virology	Chemical pathology

⁽¹⁾ Έως το 2012.

⁽²⁾ Ημερομηνία κατάργησης κατά την έννοια του άρθρου 27 παράγραφος 3: 4.4.2000.

⁽³⁾ Από τον Μάιο του 2006.

⁽⁴⁾ Από τον Ιούνιο του 2015.

⁽⁵⁾ Ημερομηνία κατάργησης κατά την έννοια του άρθρου 27 παράγραφος 3: 3.6.2015.

⁽⁶⁾ Ημερομηνία κατάργησης κατά την έννοια του άρθρου 27 παράγραφος 3: 30.12.1994.

⁽⁷⁾ Από τον Μάιο του 2015.

	Ανοσολογία	Χειρουργική Θώρακος
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien		Chirurgie thoracique/Heelkunde op de thorax ⁽¹⁾
България	Клинична имунология	Гръдна хирургия Кардиохирургия
Česká republika	Alergologie a klinická imunologie	Hrudní chirurgie
Danmark	Klinisk immunologi	Thoraxkirurgi
Deutschland		Thoraxchirurgie
Eesti		Torakaalkirurgia
Ελλάδα		Χειρουργική Θώρακος
España	Inmunología	— Cirugía torácica — Cirugía cardiovascular
France		Chirurgie thoracique et cardiovasculaire
Hrvatska	Alergologija i klinička imunologija	
Ireland	Immunology (clinical and laboratory)	Cardiothoracic surgery
Italia		— Chirurgia toracica — Cardiochirurgia
Κύπρος	Ανοσολογία	Χειρουργική Θώρακος
Latvija	Imunoloģija	Torakālā ķirurģija Sirds ķirurģs

	Ανοσολογία	Χειρουργική Θώρακος
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Lietuva		Krūtinės chirurgija
Luxembourg	Immunologie	Chirurgie thoracique
Magyarország	Allergológia és klinikai immunológia	Mellkassebészet
Malta	Immunologija	Kirurgija Kardjo-Toracika
Nederland		Cardio-thoracale chirurgie
Österreich	— Immunologie — Klinische Immunologie ⁽²⁾	Thoraxchirurgie
Polska	Immunologia kliniczna	Chirurgia klatki piersiowej
Portugal		Cirurgia cardiotorácica
România		Chirurgie toracică
Slovenija		Torakalna kirurgija
Slovensko	Klinická imunológia a alergológia	Hrudníková chirurgia
Suomi/Finland		Sydän-ja rintaelinkirurgia/Hjärt- och thoraxkirurgi
Sverige	Klinisk immunologi ⁽³⁾	Thoraxkirurgi
United Kingdom	Immunology	Cardo-thoracic surgery

⁽¹⁾ Ημερομηνία κατάργησης κατά την έννοια του άρθρου 27 παράγραφος 3: 1.1.1983.

⁽²⁾ Από τον Ιούνιο του 2015.

⁽³⁾ Ημερομηνία κατάργησης κατά την έννοια του άρθρου 27 παράγραφος 3: 14.6.2017.

	Χειρουργική παιδων	Αγγειοχειρουργική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien		Chirurgie des vaisseaux/Bloedvatenheelkunde ⁽¹⁾
България	Детска хирургия	Съдова хирургия
Česká republika	Dětská chirurgie	Cévní chirurgie
Danmark		Karkirurgi

	Χειρουργική παιδων	Αγγειοχειρουργική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Deutschland	Kinderchirurgie	Gefäßchirurgie
Eesti	Lastekirurgia	Kardiovaskulaarkirurgia
Ελλάδα	Χειρουργική Παιδων	Αγγειοχειρουργική
España	Cirugía pediátrica	Angiología y cirugía vascular
France	Chirurgie infantile	Chirurgie vasculaire
Hrvatska	Dječja kirurgija	Vaskularna kirurgija
Ireland	Paediatric surgery	
Italia	Chirurgia pediatrica	Chirurgia vascolare
Κύπρος	Χειρουργική Παιδων	Χειρουργική Αγγείων
Latvija	Bērnu ķirurģija	Asinsvadu ķirurģija
Lietuva	Vaikų chirurgija	Kraujagyslių chirurgija
Luxembourg	Chirurgie pédiatrique	Chirurgie vasculaire
Magyarország	Gyermekebészet	Érsebészet
Malta	Kirurgija Pedjatrika	Kirurgija Vaskolari
Nederland		
Österreich	Kinder- und Jugendchirurgie	Allgemeinchirurgie und Gefäßchirurgie
Polska	Chirurgia dziecięca	Chirurgia naczyniowa
Portugal	Cirurgia pediátrica	Angologia/Cirurgia vascular
România	Chirurgie pediatrică	Chirurgie vasculară
Slovenija		Kardiovaskularna kirurgija
Slovensko	Detská chirurgia	Cievna chirurgia
Suomi/Finland	Lastenkirurgia/Barnkirurgi	Verisuonikirurgia/Kärlkirurgi

	Χειρουργική παιδών	Αγγειοχειρουργική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Sverige	Barn- och ungdomskirurgi	Kärlkirurgi
United Kingdom	Paediatric surgery	Vascular surgery

(¹) Ημερομηνία κατάργησης κατά την έννοια του άρθρου 27 παράγραφος 3: 1.1.1983.

	Καρδιολογία	Γαστρεντερολογία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien	Cardiologie	Gastro-entérologie/Gastro-enterologie
България	Кардиология	Гастроентерология (¹)
Česká republika	Kardiologie	Gastroenterologie
Danmark	Intern medicin: kardiologi	Intern medicin: gastroenterology og hepatologi
Deutschland	— Innere Medizin und Schwerpunkt Kardiologie — Innere Medizin und Kardiologie (²)	— Innere Medizin und Schwerpunkt Gastroenterologie — Innere Medizin und Gastroenterologie (²)
Eesti	Kardioloogia	Gastroenteroloogia
Ελλάδα	Καρδιολογία	Γαστρεντερολογία
España	Cardiología	Aparato digestivo
France	Cardiologie et maladies vasculaires	Gastro-entérologie et hépatologie
Hrvatska	Kardiologija	Gastroenterologija
Ireland	Cardiology	Gastro-enterology
Italia	Malattie dell'apparato cardiovascolare	Gastroenterologia Malattie dell'apparato digerente (³)
Κύπρος	Καρδιολογία	Γαστρεντερολογία
Latvija	Kardioloģija	Gastroenteroloģija
Lietuva	Kardiologija	Gastroenterologija
Luxembourg	Cardiologie et angiologie	Gastro-enterologie

	Καρδιολογία	Γαστρεντερολογία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Magyarország	Kardiológia	Gasztroenterológia
Malta	Kardjologija	Gastroenterologija
Nederland	Cardiologie	Maag-darm-leverziekten
Österreich	Innere Medizin und Kardiologie	Innere Medizin und Gastroenterologie und Hepatologie
Polska	Kardiologia	Gastrenterologia
Portugal	Cardiologia	Gastrenterologia
România	Cardiologie	Gastroenterologie
Slovenija	Kardiologija in vaskularna medicina	Gastroenterologija
Slovensko	Kardiológia	Gastroenterológia
Suomi/Finland	Kardiologia/Kardiologi	Gastroenterologia/Gastroenterologi
Sverige	Kardiologi	Medicinsk gastroenterologi och hepatologi
United Kingdom	Cardiology	Gastroenterology

⁽¹⁾ Έως τις 14.9.2010.

⁽²⁾ Από τον Οκτώβριο του 2009.

⁽³⁾ Από τον Ιούνιο του 2015.

	Ρευματολογία	Γενική αιματολογία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 3 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien	Rhumathologie/reumatologie	
България	Ревматология	Клинична хематология
Česká republika	Revmatologie	Hematologie a transfúzní lékařství
Danmark	Intern medicin: reumatologi	Intern medicin: hæmatologi
Deutschland	— Innere Medizin und Schwerpunkt Rheumatologie — Innere Medizin und Rheumatologie ⁽¹⁾	— Innere Medizin und Schwerpunkt Hämatologie und Onkologie — Innere Medizin und Hämatologie und Onkologie ⁽¹⁾

	Ρευματολογία	Γενική αιματολογία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 3 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Eesti	Reumatoloogia	Hematoloogia
Ελλάδα	Ρευματολογία	Αιματολογία
España	Reumatología	Hematología y hemoterapia
France	Rhumatologie	
Hrvatska	Reumatologija	Hematologija
Ireland	Rheumatology	Haematology (clinical and laboratory)
Italia	Reumatologia	Ematologia
Κύπρος	Ρευματολογία	Αιματολογία
Latvija	Reimatoloģija	Hematoloģija
Lietuva	Reumatologija	Hematologija
Luxembourg	Rhumatologie	Hématologie
Magyarország	Reumatológia	Hematológia
Malta	Rewmatoloġija	Ematoloġija
Nederland	Reumatologie	
Österreich	Innere Medizin und Rheumatologie	Innere Medizin und Hämatologie und inter-nistische Onkologie
Polska	Reumatologia	Hematologia
Portugal	Reumatologia	Imuno-hemoterapia
România	Reumatologie	Hematologie
Slovenija	Revmatologija	Hematologija
Slovensko	Reumatológia	Hematológia a transfúziológia
Suomi/Finland	Reumatologia/Reumatologi	Kliininen hematologia/Klinisk hematologi
Sverige	Reumatologi	Hematologi

	Ρευματολογία	Γενική αιματολογία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 3 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
United Kingdom	Rheumatology	Haematology

(¹) Από τον Οκτώβριο του 2009.

	Ενδοκρινολογία	Φυσιοθεραπεία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 3 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 3 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien		Médecine physique et réadaptation/Fysische geneeskunde en revalidatie
България	Ενδοκρινολογία и болести на обмяната	Физикална и рехабилитационна медицина
Česká republika	Diabetologie a endokrinologie	Rehabilitační a fyzikální medicína
Danmark	Intern medicin: endokrinologi	
Deutschland	— Innere Medizin und Schwerpunkt Endokrinologie und Diabetologie — Innere Medizin und Endokrinologie und Diabetologie (¹)	Physikalische und Rehabilitative Medizin
Eesti	Endokrinoloogia	Taastusravi ja füsiaatria
Ελλάδα	Ενδοκρινολογία	Φυσική Ιατρική και Αποκατάσταση
España	Endocrinología y nutrición	Medicina física y rehabilitación
France	Endocrinologie — diabète — maladies métaboliques	Médecine physique et de réadaptation
Hrvatska	Endokrinologija i dijabetologija	Fizikalna medicina i rehabilitacija
Ireland	Endocrinology and diabetes mellitus	
Italia	Endocrinologia e malattie del ricambio Endocrinologia e malattie del metabolismo (²)	Medicina fisica e riabilitazione Medicina fisica e riabilitativa (²)
Κύπρος	Ενδοκρινολογία	Φυσική Ιατρική και Αποκατάσταση
Latvija	Endokrinoloģija	Rehabilitoloģija Fiziskā rehabilitācija Fizikālā medicīna
Lietuva	Endokrinologija	Fizinė medicina ir reabilitacija

	Ενδοκρινολογία	Φυσιοθεραπεία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 3 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 3 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Luxembourg	Endocrinologie, maladies du métabolisme et de la nutrition	Rééducation et réadaptation fonctionnelles
Magyarország	Endokrinológia	Fizikális medicina és rehabilitációs orvoslás
Malta	Endokrinologija u Dijabete	
Nederland		Revalidatiegeneeskunde
Österreich	Innere Medizin und Endokrinologie und Diabetologie	Physikalische Medizin und Allgemeine Rehabilitation
Polska	Endokrynologia	Rehabilitacja medyczna
Portugal	Endocrinologia/Nutrição	Medicina física e de reabilitação
România	Endocrinologie	Reabilitare Medicală
Slovenija		Fizikalna in rehabilitacijska medicina
Slovensko	Endokrinológia	Fyziatria, balneológia a liečebná rehabilitácia
Suomi/Finland	Endokrinologia/Endokrinologi	Fysiatria/Fysiatri
Sverige	Endokrina sjukdomar Endokrinologi och diabetologi ⁽³⁾	Rehabiliteringsmedicin
United Kingdom	Endocrinology and diabetes mellitus	

⁽¹⁾ Από τον Οκτώβριο του 2009.

⁽²⁾ Από τον Φεβρουάριο του 2015.

⁽³⁾ Από τον Σεπτέμβριο του 2008.

	Νευρολογία — Ψυχιατρική	Δερματολογία — Αφροδισιολογία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 3 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien	Neuropsychiatrie ⁽¹⁾	Dermato-vénéréologie/Dermato-venereologie
България		Кожни и венерически болести
Česká republika		Dermatovenerologie
Danmark		Dermato-venerologi
Deutschland	Nervenheilkunde (Neurologie und Psychiatrie)	Haut — und Geschlechtskrankheiten

	Νευρολογία — Ψυχιατρική	Δερματολογία — Αφροδισιολογία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 3 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Eesti		Dermatoveneroloogia
Ελλάδα	Νευρολογία — Ψυχιατρική	Δερματολογία — Αφροδισιολογία
España		Dermatología médico-quirúrgica y venereología
France	Neuropsychiatrie ⁽²⁾	Dermatologie et vénéréologie
Hrvatska		Dermatologija i venerologija
Ireland		
Italia	Neuropsychiatria ⁽³⁾	Dermatologia e venereologia
Κύπρος	Νευρολογία — Ψυχιατρική	Δερματολογία — Αφροδισιολογία
Latvija		Dermatoloģija un veneroloģija
Lietuva		Dermatovenerologija
Luxembourg	Neuropsychiatrie ⁽⁴⁾	Dermato-vénéréologie
Magyarország		Bőrgyógyászat
Malta		Dermato-venerejologija
Nederland	Zenuw — en zielsziekten ⁽⁵⁾	Dermatologie en venerologie
Österreich	Neurologie und Psychiatrie ⁽⁶⁾	Haut- und Geschlechtskrankheiten
Polska		Dermatologia i wenerologia
Portugal		Dermatovenereologia
România		Dermatovenerologie
Slovenija		Dermatovenerologija
Slovensko	Neuropsychiatria	Dermatovenerológia
Suomi/Finland		Ihotaudit ja allergologia/Hudsjukdomar och allergologi
Sverige		Hud- och könssjukdomar

	Νευρολογία — Ψυχιατρική	Δερματολογία — Αφροδισιολογία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 3 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
United Kingdom		

Ημερομηνίες κατάργησης κατά την έννοια του άρθρου 27 παράγραφος 3:

(¹) 1.8.1987· εξαιρούνται τα άτομα που έχουν ξεκινήσει εκπαίδευση πριν από την εν λόγω ημερομηνία.

(²) 31.12.1971

(³) 31.10.1999

(⁴) Δεν χορηγούνται πλέον τίτλοι εκπαίδευσης για εκπαιδευτές που ξεκίνησαν μετά τις 5.3.1982

(⁵) 9.7.1984

(⁶) 31.3.2004.

	Ραδιολογία	Παιδοψυχιατρική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien		Psychiatrie, particulièrement en psychiatrie infanto-juvénile/Psychiatrie, meer bepaald in de kinder- en jeugdpsychiatrie
България	Радиобиология	Детска психиатрия
Česká republika		Dětská a dorostová psychiatrie
Danmark		Børne- og ungdomspsykiatri
Deutschland	Radiologie	Kinder — und Jugendpsychiatrie und — psychotherapie
Eesti		
Ελλάδα	Ακτινολογία — Ραδιολογία	Παιδοψυχιατρική
España	Electroradiología (¹)	
France	Electro-radiologie (²)	Pédopsychiatrie (⁷)
Hrvatska	Klinička radiologija	Dječja i adolescentna psihijatrija
Ireland		Child and adolescent psychiatry
Italia	Radiologia (³)	Neuropsichiatria infantile
Κύπρος		Παιδοψυχιατρική
Latvija		Bērnu psihiatrija
Lietuva		Vaikų ir paauglių psichiatrija
Luxembourg	Électroradiologie (⁴)	Psychiatrie infantile

	Ραδιολογία	Παιδοψυχιατρική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Magyarország	Radiológia	Gyermekek és ifjúsági pszichiátria
Malta		
Nederland	Radiologie ⁽⁵⁾	
Österreich	Radiologie ⁽⁶⁾	— Kinder- und Jugendpsychiatrie — Kinder- und Jugendpsychiatrie und Psychotherapeutische Medizin ⁽⁸⁾
Polska		Psychiatria dzieci i młodzieży
Portugal	Radiologia	Psiquiatria da infância e da adolescência
România		Psihiatrie pediatrică
Slovenija	Radiologija	Otroška in mladostniška psihiatrija
Slovensko		Detská psychiatria
Suomi/Finland		Lastenpsykiatria/Barnpsykiatri
Sverige		Barn- och ungdomspsykiatri
United Kingdom		Child and adolescent psychiatry

Ημερομηνίες κατάργησης κατά την έννοια του άρθρου 27 παράγραφος 3:

⁽¹⁾ 1.2.1984

⁽²⁾ 3.12.1971

⁽³⁾ 31.10.1993

⁽⁴⁾ Δεν χορηγούνται πλέον τίτλοι εκπαίδευσης για εκπαιδευτές που ξεκίνησαν μετά τις 5.3.1982.

⁽⁵⁾ 8.7.1984

⁽⁶⁾ 31.3.2004

⁽⁷⁾ 1.1.1991.

⁽⁸⁾ Από τον Ιούνιο του 2015.

	Γηριατρική	Νεφρολογία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien	Gériatrie/Geriatrie	
България	Гериатрична медицина	Нефрология
Česká republika	Geriatrie	Nefrologie
Danmark	Intern medicin: geriatric	Intern medicin: nefrologi

	Γηριατρική	Νεφρολογία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Deutschland		— Innere Medizin und Schwerpunkt Nephrologie — Innere Medizin und Nephrologie ⁽¹⁾
Eesti		Nefroloogia
Ελλάδα		Νεφρολογία
España	Geriatría	Nefrología
France		Néphrologie
Hrvatska	Gerijatrija	Nefrologija
Ireland	Geriatric medicine	Nephrology
Italia	Geriatría	Nefrologia
Κύπρος	Γηριατρική	Νεφρολογία
Latvija		Nefroloģija
Lietuva	Geriatrija	Nefrologija
Luxembourg	Gériatrie	Néphrologie
Magyarország	Geriatría	Nefrológia
Malta	Ġerjatrija	Nefroloġija
Nederland	Klinische geriatrie	
Österreich		Innere Medizin und Nephrologie
Polska	Geriatría	Nefrologia
Portugal		Nefrologia
România	Geriatric și gerontologie	Nefrologie
Slovenija		Nefrologija
Slovensko	Geriatría	Nefrológia
Suomi/Finland	Geriatría/Geriatri	Nefrologia/Nefrologi

	Γηριατρική	Νεφρολογία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Sverige	Geriatrisk	Medicinska njursjukdomar (nefrologi) Njurmedicin ⁽²⁾
United Kingdom	Geriatric medicine	Renal medicine

⁽¹⁾ Από τον Οκτώβριο του 2009.

⁽²⁾ Από τον Μάιο του 2015.

	Μεταδοτικές νόσοι	Κοινωνική Ιατρική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien		
България	Инфекциозни болести	Социална медицина и здравен мениджмънт комунална хигиена
Česká republika	Infekční lékařství	Hygiena a epidemiologie
Danmark	Intern medicin: infektionsmedicin	Samfundsmedicin
Deutschland		Öffentliches Gesundheitswesen
Eesti	Infektsioonhaigused	
Ελλάδα		Κοινωνική Ιατρική
España		Medicina preventiva y salud pública
France		Santé publique et médecine sociale
Hrvatska	Infektologija	Javnozdravstvena medicina
Ireland	Infectious diseases	Public health medicine
Italia	Malattie infettive Malattie infettive e tropicali ⁽²⁾	Igiene e medicina preventiva
Κύπρος	Λοιμώδη Νοσήματα ⁽³⁾	— Υγειονομία
		— Κοινοτική Ιατρική
Latvija	Infektoloģija	
Lietuva	Infektologija	

	Μεταδοτικές νόσοι	Κοινωνική Ιατρική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Luxembourg	Maladies contagieuses	Santé publique
Magyarország	Infektológia	Megelőző orvostan és népegészségtan
Malta	Mard Infettiv	Saħħa Pubblika
Nederland		Maatschappij en gezondheid
Österreich	Innere Medizin und Infektiologie	— Sozialmedizin — Public Health ⁽¹⁾
Polska	Choroby zakaźne	Zdrowie publiczne, epidemiologia
Portugal	Doenças infecciosas	Saúde pública
România	Boli infecțioase	Sănătate publică și management
Slovenija	Infektologija	Javno zdravje
Slovensko	Infektológia	Verejné zdravotníctvo
Suomi/Finland	Infektiosairaudet/Infektionssjukdomar	Terveystieteiden tutkimus/Hälsöförhållanden
Sverige	Infektionssjukdomar	Socialmedicin
United Kingdom	Infectious diseases	Public health medicine

⁽¹⁾ Από τον Ιούνιο του 2015.

⁽²⁾ Από τον Φεβρουάριο του 2015.

⁽³⁾ Ημερομηνία κατάργησης κατά την έννοια του άρθρου 27 παράγραφος 3: 8.12.2016.

	Φαρμακολογία	Ιατρική της Εργασίας
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien		Médecine du travail/Arbeidsgeneeskunde
България	Клинична фармакология и терапия Фармакология	Трудова медицина
Česká republika	Klinická farmakologie	Pracovní lékařství
Danmark	Klinisk farmakologi	Arbejdsmedicin
Deutschland	Pharmakologie und Toxikologie	Arbeitsmedizin

	Φαρμακολογία	Ιατρική της Εργασίας
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Eesti		
Ελλάδα		Ιατρική της Εργασίας
España	Farmacología clínica	Medicina del trabajo
France		Médecine du travail
Hrvatska	Klinička farmakologija s toksikologijom	Medicina rada i športa
Ireland	Clinical pharmacology and therapeutics Pharmaceutical Medicine ⁽⁴⁾	Occupational medicine
Italia	Farmacologia Farmacologia e tossicologia clinica ⁽²⁾	Medicina del lavoro
Κύπρος		Ιατρική της Εργασίας
Latvija		Arodslimības
Lietuva		Darbo medicina
Luxembourg		Médecine du travail
Magyarország	Klinikai farmakológia	Foglalkozás-ország (üzemország)
Malta	Farmakologija Klinika u t-Terapewtika	Medicina Okkupazzjonali
Nederland		— Arbeid en gezondheid, bedrijfsgeneeskunde — Arbeid en gezondheid, verzekeringsgeneeskunde
Österreich	Pharmakologie und Toxikologie	— Arbeitsmedizin — Arbeitsmedizin und angewandte Physiologie ⁽¹⁾
Polska	Farmakologia kliniczna	Medycyna pracy
Portugal		Medicina do trabalho
România	Farmacologie clinică	Medicina muncii
Slovenija		Medicina dela, prometa in športa
Slovensko	Klinická farmakológia	Pracovné lekárstvo

	Φαρμακολογία	Ιατρική της Εργασίας
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Suomi/Finland	Kliininen farmakologia ja lääkehoito/Klinisk farmakologi och läkemedelsbehandling	Työterveyshuolto/Företagshälsövård
Sverige	Klinisk farmakologi	Yrkes- och miljömedicin Arbets- och miljömedicin ⁽³⁾
United Kingdom	Clinical pharmacology and therapeutics	Occupational medicine

⁽¹⁾ Από τον Ιούνιο του 2015.

⁽²⁾ Από τον Φεβρουάριο του 2015.

⁽³⁾ Από τον Σεπτέμβριο του 2008.

⁽⁴⁾ Από τον Ιούλιο του 2017.

	Αλλεργιολογία	Πυρηνική Ιατρική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 3 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien		Médecine nucléaire/Nucleaire geneeskunde
България	Клинична алергология	Нуклеарна медицина
Česká republika	Alergologie a klinická imunologie	Nukleární medicína
Danmark		Klinisk fysiologi og nuklearmedicin
Deutschland		Nuklearmedizin
Eesti		
Ελλάδα	Αλλεργιολογία	Πυρηνική Ιατρική
España	Alergología	Medicina nuclear
France		Médecine nucléaire
Hrvatska	Alergologija i klinička imunologija	Nuklearna medicina
Ireland		
Italia	Allergologia ed immunologia clinica	Medicina nucleare
Κύπρος	Αλλεργιολογία	Πυρηνική Ιατρική
Latvija	Alergoloģija	
Lietuva	Alergologija ir klinikinė imunologija	

	Αλλεργιολογία	Πυρηνική Ιατρική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 3 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Luxembourg		Médecine nucléaire
Magyarország	Allergológia és klinikai immunológia	Nukleáris medicina
Malta		Medicina Nukleari
Nederland	Allergologie ⁽¹⁾	Nucleaire geneeskunde
Österreich		Nuklearmedizin
Polska	Alergologia	Medycyna nuklearna
Portugal	Imuno-alergologia	Medicina nuclear
România	Alergologie și imunologie clinică	Medicină nucleară
Slovenija		Nuklearna medicina
Slovensko	Klinická imunológia a alergológia	Nukleárna medicína
Suomi/Finland		Kliininen fysiologia ja isotooppilääketiede/ Klinisk fysiologi och nukleärmedicin
Sverige	Allergisjukdomar	Nukleärmedicin Nuklearmedicin ⁽²⁾
United Kingdom		Nuclear medicine

⁽¹⁾ Ημερομηνία κατάργησης κατά την έννοια του άρθρου 27 παράγραφος 3: 12.8.1996.

⁽²⁾ Από τον Σεπτέμβριο του 2008.

	Γναθοπροσωπική Χειρουργική (βασική εκπαίδευση ιατρού)	Βιολογική Αιματολογία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien		
България	Лицево-челюстна хирургия	Трансфузионна хематология
Česká republika	Maxilofaciální chirurgie	
Danmark		
Deutschland		
Eesti		

	Γναθοπροσωπική Χειρουργική (βασική εκπαίδευση ιατρού)	Βιολογική Αιματολογία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Ελλάδα		
España	Cirugía oral y maxilofacial	
France	Chirurgie maxillo-faciale et stomatologie	Hématologie
Hrvatska	Maksilofacijalna kirurgija	
Ireland		
Italia	Chirurgia maxillo-facciale	
Κύπρος		
Latvija	Mutes, sejas un žokļu ķirurģija	
Lietuva	Veido ir žandikaulių chirurgija	
Luxembourg	Chirurgie maxillo-faciale	Hématologie biologique
Magyarország	Szájsebészet ⁽¹⁾	
Malta		
Nederland		
Österreich	Mund- Kiefer- und Gesichtschirurgie ⁽²⁾	
Polska	Chirurgia szczekowo-twarzowa	
Portugal	Cirurgia maxilo-facial	Hematologia clinica
România		
Slovenija	Maxilofacialna kirurgija	
Slovensko	Maxilofaciálna chirurgia	
Suomi/Finland		
Sverige		

	Γναθοπροσωπική Χειρουργική (βασική εκπαίδευση ιατρού)	Βιολογική Αιματολογία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
United Kingdom		

Ημερομηνίες κατάργησης κατά την έννοια του άρθρου 27 παράγραφος 3:

⁽¹⁾ 30.9.2007

⁽²⁾ 28.2.2013.

	Στοματολογία	Δερματολογία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 3 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien		
България		
Česká republika		
Danmark		
Deutschland		
Eesti		
Ελλάδα		
España	Estomatología	
France	Stomatologie	
Hrvatska		
Ireland		Dermatology
Italia	Odontostomatologia ⁽¹⁾	
Κύπρος		
Latvija		
Lietuva		
Luxembourg	Stomatologie	
Magyarország		
Malta		Dermatologija

	Στοματολογία	Δερματολογία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 3 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Nederland		
Österreich		
Polska		
Portugal	Estomatologia	
România		
Slovenija		
Slovensko		
Suomi/Finland		
Sverige		
United Kingdom		Dermatology

⁽¹⁾ Ημερομηνία κατάργησης κατά την έννοια του άρθρου 27 παράγραφος 3: 31.12.1994.

	Αφροδισιολογία	Τροπική Ιατρική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien		
България		
Česká republika		
Danmark		
Deutschland		
Eesti		
Ελλάδα		
España		
France		
Hrvatska		
Ireland	Genito-urinary medicine	Tropical medicine

	Αφροδισιολογία	Τροπική Ιατρική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Italia		Medicina tropicale ⁽²⁾
Κύπρος		
Latvija		
Lietuva		
Luxembourg		
Magyarország		Trópusi betegségek
Malta	Medicina Uro-genetali	
Nederland		
Österreich		— Spezifische Prophylaxe und Tropenmedizin — Klinische Immunologie und Spezifische Prophylaxe und Tropenmedizin ⁽¹⁾
Polska		Medycyna transportu
Portugal		Medicina tropical
România		
Slovenija		
Slovensko		Tropická medicína
Suomi/Finland		
Sverige		
United Kingdom	Genito-urinary medicine	Tropical medicine

⁽¹⁾ Από τον Ιούνιο του 2015.

⁽²⁾ Ημερομηνία κατάργησης κατά την έννοια του άρθρου 27 παράγραφος 3: 3.6.2015.

	Γαστρεντερική Χειρουργική	Τραυματολογία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien	Chirurgie abdominale/Heelkunde op het abdomen ⁽¹⁾	

	Γαστρεντερική Χειρουργική	Τραυματολογία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
България	Гастроентерологична хирургия	Спешна медицина
Česká republika		— Traumatologie — Urgentní medicína
Danmark		
Deutschland	Visceralchirurgie	
Eesti		
Ελλάδα		
España		
France	Chirurgie viscérale et digestive	
Hrvatska	Abdominalna kirurgija	Hitna medicina
Ireland		Emergency medicine
Italia	Chirurgia dell'apparato digerente ⁽³⁾	Medicina d'emergenza-urgenza ⁽²⁾
Κύπρος		
Latvija		
Lietuva	Abdominalinė chirurgija	
Luxembourg	Chirurgie gastro-entérologique	
Magyarország		Oxyológia és sürgősségi orvostan
Malta		Medicina tal-Accidenti u l-Emergenza Medicina tal-Emergenza ⁽⁴⁾
Nederland		
Österreich		
Polska		Medycyna ratunkowa
Portugal		
România		Medicină de urgență
Slovenija	Abdominalna kirurgija	Urgentna medicina

	Γαστρεντερική Χειρουργική	Τραυματολογία
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Slovensko	Gastroenterologická chirurgia	— Úrazová chirurgia — Urgentná medicína
Suomi/Finland	Gastroenterologinen kirurgia/Gastroenterologisk kirurgi	Akuuttilääketiede/Akutmedicin
Sverige		Akutsjukvård
United Kingdom		Emergency medicine

⁽¹⁾ Ημερομηνία κατάργησης κατά την έννοια του άρθρου 27 παράγραφος 3: 1.1.1983.

⁽²⁾ Από τις 17.2.2006.

⁽³⁾ Ημερομηνία κατάργησης κατά την έννοια του άρθρου 27 παράγραφος 3: 3.6.2015.

⁽⁴⁾ Από τις 21.11.2003.

	Κλινική Νευροφυσιολογία	Οδοντική, Στοματική και Γναθοπροσωπική Χειρουργική (βασική ιατρική και οδοντιατρική εκπαίδευση) ⁽¹⁾
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien		Stomatologie et chirurgie orale et maxillo-faciale/Stomatologie en mond-, kaak- en aangezichtschirurgie
България		Дентална, орална и лицево-челюстна хирургия
Česká republika		
Danmark		
Deutschland		— Mund-, Kiefer- und Gesichtschirurgie — Mund-Kiefer-Gesichtschirurgie ⁽²⁾
Eesti		
Ελλάδα		Στοματική και Γναθοπροσωπική Χειρουργική ⁽³⁾
España	Neurofisiología clínica	
France		
Hrvatska		
Ireland	Clinical neurophysiology	Oral and maxillo-facial surgery
Italia		

	Κλινική Νευροφυσιολογία	Οδοντική, Στοματική και Γναθοπροσωπική Χειρουργική (βασική ιατρική και οδοντιατρική εκπαίδευση) ⁽¹⁾
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Κύπρος		Στοματο-Γναθο-Προσωποχειρουργική
Latvija		
Lietuva		
Luxembourg		Chirurgie dentaire, orale et maxillo-faciale
Magyarország		Arc-állcsont-szájsebészeti
Malta	Newrofizjologija Klinika	Kirurgija tal-għadam tal-wiċċ
Nederland		
Österreich		Mund-, Kiefer- und Gesichtschirurgie
Polska		
Portugal		
România		Chirurgie Orală și Maxilo-facială ⁽⁴⁾
Slovenija		
Slovensko		
Suomi/Finland	Kliininen neurofysiologia/Klinisk neurofysiologi	Suu- ja leukakirurgia/Oral och maxillofacial kirurgi
Sverige	Klinisk neurofysiologi	
United Kingdom	Clinical neurophysiology	Oral and maxillo-facial surgery

⁽¹⁾ Η εκπαίδευση που οδηγεί στη χορήγηση τίτλου εκπαίδευσης ειδικότητας οδοντικής, στοματικής και γναθοπροσωπικής χειρουργικής (βασική ιατρική και οδοντιατρική εκπαίδευση) προϋποθέτει ολοκλήρωση και επικύρωση βασικών ιατρικών σπουδών (άρθρο 24) και, επιπλέον, ολοκλήρωση και επικύρωση βασικών οδοντιατρικών σπουδών (άρθρο 34).

⁽²⁾ Από το 2006.

⁽³⁾ Από τις 10.7.2014.

⁽⁴⁾ Από το 2009.

	Παθολογική Ογκολογία	Ιατρική Γενετική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Belgique/België/Belgien	Oncologie médicale/Medische oncologie	
България	Медицинска онкология	Медицинска генетика

	Παθολογική Ογκολογία	Ιατρική Γενετική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Česká republika	Klinická onkologie	Lékařská genetika
Danmark		Klinisk genetik
Deutschland		Humangenetik
Eesti		Meditsiinigeneetika
Ελλάδα	Παθολογική Ογκολογία	
España	Oncología Médica	
France	Oncologie	Génétique médicale
Hrvatska		
Ireland	Medical oncology	Clinical genetics
Italia	Oncologia medica	Genetica medica
Κύπρος	Ακτινοθεραπευτική Ογκολογία	
Latvija	Onkoloģija ķīmijterapija	Medicīnas ģenētika
Lietuva	Chemoterapinė onkologija	Genetika
Luxembourg	Oncologie médicale	Médecine génétique
Magyarország	Klinikai onkológia	Klinikai genetika
Malta		Ġenetika Klinika/Medika
Nederland		Klinische genetika
Österreich		Medizinische Genetik
Polska	Onkologia kliniczna	Genetyka kliniczna
Portugal	Oncologia médica	Genética médica
România	Oncologie medicală	Genetică medicală
Slovenija	Internistična onkologija	Klinična genetika
Slovensko	Klinická onkológia	Lekárska genetika

	Παθολογική Ογκολογία	Ιατρική Γενετική
	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 5 έτη	Ελάχιστη διάρκεια εκπαίδευσης: 4 έτη
Χώρα	Τίτλος	Τίτλος
Suomi/Finland		Perinnöllisyyslääketiede/Medicinsk genetik
Sverige	Onkologi	Klinisk genetik
United Kingdom	Medical oncology	Clinical genetics

5.1.4. Τίτλοι εκπαίδευσης ιατρού γενικής ιατρικής

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Επαγγελματικός τίτλος	Ημερομηνία αναφοράς
België/Belgique/ Belgien	Bijzondere beroepstitel van huisarts/ Titre professionnel particulier de mé- decin généraliste	Huisarts/Médecin généraliste	31.12.1994
България	Свидетелство за призната специалност по Обща медицина	Лекар-специалист по Обща медицина	1.1.2007
Česká republika	Diplom o specializaci všeobecné pra- ktické lékařství	Všeobecný praktický lékař	1.5.2004
Danmark	Bevis for tilladelse til at betegne sig som speciallæge i almen medicin	Alment praktiserende læge/Speciallæge i almen medicin	31.12.1994
Deutschland	Zeugnis über die spezifische Ausbil- dung in der Allgemeinmedizin	Facharzt/Fachärztin für Allgemeinme- dizin	31.12.1994
Eesti	Residentuuri lõpetamist tõendav tun- nistus Diplom peremeditsiini erialal	Perearst	1.5.2004
Ελλάδα	Τίτλος ιατρικής ειδικότητας γενικής ιατρικής	Ιατρός με ειδικότητα γενικής ιατρικής	31.12.1994
España	Título de especialista en medicina familiar y comunitaria	Especialista en medicina familiar y comunitaria	31.12.1994
France	Diplômes d'études spécialisées de mé- decine générale accompagnés du di- plôme d'Etat de docteur en médecine	Médecin qualifié en médecine générale	31.12.1994
Hrvatska	Diploma o specijalističkom usavrša- vanju	specijalist obiteljske medicine	1.7.2013
Ireland	Certificate of specific qualifications in general medical practice	General medical practitioner	31.12.1994

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Επαγγελματικός τίτλος	Ημερομηνία αναφοράς
Italia	— Attestato di formazione specifica in medicina generale — Diploma di formazione specifica in medicina generale	Medico di medicina generale	31.12.1994
Κύπρος	Τίτλος Ειδικότητας Γενικής Ιατρικής	Ιατρός Γενικής Ιατρικής	1.5.2004
Latvija	Ģimenes ārsta sertifikāts	Ģimenes (vispārējās prakses) ārsts	1.5.2004
Lietuva	1. Šeimos gydytojo rezidentūros pažymėjimas 2. Rezidentūros pažymėjimas (šeimos gydytojo profesinė kvalifikacija)	Šeimos medicinos gydytojas Šeimos gydytojas	1.5.2004
Luxembourg	Diplôme de formation spécifique en médecine générale	Médecin généraliste	31.12.1994
Magyarország	Háziorvostan szakorvosa bizonyítvány	Háziorvostan szakorvosa	1.5.2004
Malta	Tabib tal-familja	Mediċina tal-familja	1.5.2004
Nederland	Certificaat van inschrijving in een specialistenregister van huisartsen Diploma geneeskundig specialist	Huisarts, Verpleeghuisarts en arts voor verstandelijk gehandicapte Registratie Commissie (HVRG) Registratiecommissie Geneeskundig Specialisten (RGS) van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst ⁽¹⁾	31.12.1994
Österreich	Diplom über die besondere Ausbildung in der Allgemeinmedizin	Arzt für Allgemeinmedizin	31.12.1994
Polska	Dyplom uzyskania tytułu specjalisty w dziedzinie medycyny rodzinnej	Specjalista w dziedzinie medycyny rodzinnej	1.5.2004
Portugal	Título de especialista em medicina geral e familiar	Especialista em medicina geral e familiar	31.12.1994
România	Certificat de medic specialist medicină de familie	Medic specialist medicină de familie	1.1.2007
Slovenija	Potrđilo o opravljenem specialističnem izpitu iz družinske medicine	Specialist družinske medicine/Specialistka družinske medicine	1.5.2004
Slovensko	Diplom o špecializácii v odbore “všeobecné lekárstvo”	Všeobecný lekár	1.5.2004

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Επαγγελματικός τίτλος	Ημερομηνία αναφοράς
Suomi/Finland	Todistus yleislääketieteen erityiskoulutuksesta/Bevis om särskild allmänläkarutbildning	Yleislääketieteen erityiskoulutuksen suorittanut laillistettu lääkäri/Legitimerad läkare som har fullgjort särskild allmänläkarutbildning	1.1.1994
Sverige	Bevis om specialistkompetens i allmänmedicin	Specialist i allmänmedicin	31.12.1994
United Kingdom	Certificate of completion of training	General practitioner	31.12.1994

⁽¹⁾ Από τον Ιανουάριο του 2013.»

2. Το σημείο 5.2.2 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«5.2.2. Τίτλοι εκπαίδευσης νοσοκόμου υπεύθυνου για γενική περίθαλψη

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Επαγγελματικός τίτλος	Ημερομηνία αναφοράς
België/Belgique/ Belgien	— Diploma gegradueerde verpleger/verpleegster/Diplôme d'infirmier(ère) gradué(e)/Diplom eines (einer) graduierten Krankenpflegers (-pflegerin) — Diploma in de ziekenhuisverpleegkunde/Brevet d'infirmier(ère) hospitalier(ère)/Brevet eines (einer) Krankenpflegers (-pflegerin) — Brevet van verpleegassistent (e)/Brevet d'hospitalier(ère)/Brevet einer Pflegeassistentin	— De erkende opleidingsinstututen/Les établissements d'enseignement reconnus/Die anerkannten Ausbildungsanstalten — De bevoegde Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap/Le Jury compétent d'enseignement de la Communauté française/Der zuständige Prüfungsausschuß der Deutschsprachigen Gemeinschaft	— Hospitalier(ère)/Verpleegassistent(e) — Infirmier(ère) hospitalier(ère)/Ziekenhuisverpleger (-verpleegster)	29.6.1979
България	Диплома за висше образование на образователно-квалификационна степен “Бакалавър” с професионална квалификация “Медицинска сестра”	Университет	Медицинска сестра	1.1.2007

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Επαγγελματικός τίτλος	Ημερομηνία αναφοράς
Česká republika	1. Diplom o ukončení studia ve studijním programu ošetrovatelství ve studijním oboru všeobecná sestra (bakalář, Bc.) 2. Diplom o ukončení studia ve studijním oboru diplomovaná všeobecná sestra (diplomovaný specialista, DiS.), accompanied by the following certificate: — Vysvědčení o absolutoriu	1. Vysoká škola zřízená nebo uznaná státem 2. Vyšší odborná škola zřízená nebo uznaná státem	— Všeobecná sestra — Všeobecný ošetrovatel	1.5.2004
Danmark	Bevis for uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje	Professionshøjskole	Sygeplejerske	29.6.1979
Deutschland	Zeugnis über die staatliche Prüfung in der Krankenpflege	Staatlicher Prüfungsausschuss	Gesundheits- und Krankenpflegerin/Gesundheits- und Krankenpfleger	29.6.1979
Eesti	1. Diplom õe erialal 2. Õe põhikoolituse diplom 3. Õe põhiõpe diplom	1. Tallinna Meditsiinikool Tartu Meditsiinikool Kohtla-Järve Meditsiinikool 2. Tallinna Tervishoiu Kõrgkool 3. Tartu Tervishoiu Kõrgkool	õde	1.5.2004
Ελλάδα	1. Πτυχίο Νοσηλευτικής Πανεπιστημίου Αθηνών 2. Πτυχίο Νοσηλευτικής Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Τ.Ε.Ι.) 3. Πτυχίο Αξιωματικών Νοσηλευτικής 4. Πτυχίο Αδελφών Νοσοκόμων πρώην Ανωτέρων Σχολών υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας 5. Πτυχίο Αδελφών Νοσοκόμων και Επισκεπτριών πρώην Ανωτέρων Σχολών υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας 6. Πτυχίο Τμήματος Νοσηλευτικής 7. Πτυχίο Τμήματος Νοσηλευτικής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου	1. Πανεπιστήμιο Αθηνών 2. Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα — Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 3. Υπουργείο Εθνικής Άμυνας 4. Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας 5. Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας 6. ΚΑΤΕΕ υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 7. Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου	Διπλωματούχος ή πτυχιούχος νοσοκόμος, νοσηλεύτης ή νοσηλεύτρια	1.1.1981

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Επαγγελματικός τίτλος	Ημερομηνία αναφοράς
España	Título de Diplomado universitario en Enfermería	— Ministerio de Educación y Cultura — El rector de una Universidad	Enfermero/a diplomado/a	1.1.1986
	Titulo de Graduado/a en Enfermería	— El rector de una Universidad	Graduado/a en Enfermería	1.1.1986
France	— Diplôme d'Etat d'infirmier (ère) — Diplôme d'Etat d'infirmier (ère) délivré en vertu du décret no 99-1147 du 29 décembre 1999	Le ministère de la santé	Infirmier(ère)	29.6.1979
Hrvatska	1. Svjedodžba “medicinska sestra opće njege/medicinski tehničar opće njege” 2. Svjedodžba “prvostupnik (baccalaureus) sestrinstva/prvostupnica (baccalaurea) sestrinstva”	1. Srednje strukovne škole koje izvode program za stjecanje kvalifikacije “medicinska sestra opće njege/medicinski tehničar opće njege” 2. Medicinski fakulteti sveučilišta u Republici Hrvatskoj Sveučilišta u Republici Hrvatskoj Veleučilišta u Republici Hrvatskoj	1. medicinska sestra opće njege/medicinski tehničar opće njege 2. prvostupnik (baccalaureus) sestrinstva/prvostupnica (baccalaurea) sestrinstva	1.7.2013
Ireland	1. Certificate of Registered General Nurse ⁽¹⁾ 2. B.Sc. in Nursing Studies (General) approved by the NMBI ⁽²⁾ 3. B.Sc. in Children's and General (Integrated) Nursing approved by the NMBI ⁽²⁾	1. An Bórd Altranais (The Nursing Board) [up to 01.10.2012]; Bórd Altranais agus Cnáimhseachais na hEireann (The Nursing and Midwifery Board of Ireland) [from 02.10.2012] 2. Third-level Institution delivering the B.Sc. in Nursing Studies approved by the NMBI [as of September 2002] 3. Third-level Institution delivering the B.Sc. in Children's and General (Integrated) Nursing approved by the NMBI [as of September 2006]	Registered General Nurse (RGN)	29.6.1979

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Επαγγελματικός τίτλος	Ημερομηνία αναφοράς
Italia	1. Diploma di infermiere professionale ⁽⁴⁾ 2. Diploma di laurea in infermieristica ⁽⁵⁾	1. Scuole riconosciute dallo Stato ⁽⁴⁾ 2. Università ⁽⁵⁾	1. Infermiere professionale ⁽⁴⁾ 2. Infermiere ⁽⁵⁾	29.6.1979
Κύπρος	Δίπλωμα Γενικής Νοσηλευτικής Πτυχίο Νοσηλευτικής Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου Πτυχίο Νοσηλευτικής Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου Πτυχίο Νοσηλευτικής Πανεπιστημίου Λευκωσίας — BSc in Nursing Πτυχίο Γενικής Νοσηλευτικής	Νοσηλευτική Σχολή Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου Πανεπιστήμιο Λευκωσίας University of Nicosia Σχολή Επιστημών Υγείας, Πανεπιστήμιο Frederick	Εγγεγραμμένος Νοσηλευτής Νοσηλευτής(-ρια) Γενικής Νοσηλευτικής	1.5.2004
Latvija	1. Diploms par māsas kvalifikācijas iegūšanu 2. Māsas diploms	1. Māsu skolas 2. Universitātes tipa augstskola pamatojoties uz Valsts eksāmenu komisijas lēmumu	Māsa	1.5.2004
Lietuva	1. Aukštojo mokslo diplomas, nurodantis suteiktą bendrosios praktikos slaugytojo profesinę kvalifikaciją 2. Aukštojo mokslo diplomas (neuniversitetinės studijos), nurodantis suteiktą bendrosios praktikos slaugytojo profesinę kvalifikaciją 3. Bakalauro diplomas (slaugos bakalauro kvalifikacinis laipsnis ir bendrosios praktikos slaugytojo profesinė kvalifikacija) 4. Profesinio bakalauro diplomas (slaugos profesinio bakalauro kvalifikacinis laipsnis ir bendrosios praktikos slaugytojo profesinė kvalifikacija)	1. Universitetas 2. Kolegija 3. Universitetas 4. Kolegija	Bendrosios praktikos slaugytojas	1.5.2004
Luxembourg	— Diplôme d'Etat d'infirmier — Diplôme d'Etat d'infirmier hospitalier gradué	Ministère de l'éducation nationale, de la formation professionnelle et des sports	Infirmier	29.6.1979

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Επαγγελματικός τίτλος	Ημερομηνία αναφοράς
Magyarország	1. Ápoló bizonyítvány 2. Ápoló oklevél 3. Okleveles ápoló oklevél	1. Szakképző iskola 2. Felsőoktatási intézmény 3. Felsőoktatási intézmény	Ápoló	1.5.2004
Malta	Lawrja jew diploma fl-istudji tal-infermerija	Universita "ta" Malta	Infermier Registrat tal-Ewwel Livell	1.5.2004
Nederland	1. Diploma's verpleger A, verpleegster A, verpleegkundige A 2. Diploma verpleegkundige MBOV (Middelbare Beroepsopleiding Verpleegkundige) 3. Diploma verpleegkundige HBOV (Hogere Beroepsopleiding Verpleegkundige) 4. Diploma beroepsonderwijs verpleegkundige — Kwalificatieniveau 4 5. Diploma hogere beroepsopleiding verpleegkundige — Kwalificatieniveau 5	1. Door een van overheidswege benoemde examencommissie 2. Door een van overheidswege benoemde examencommissie 3. Door een van overheidswege benoemde examencommissie 4. Door een van overheidswege aangewezen opleidingsinstelling 5. Door een van overheidswege aangewezen opleidingsinstelling	Verpleegkundige	29.6.1979
Österreich	1. Diplom über die Ausbildung in der all-gemeinen Gesundheits- und Krankenpflege 2. Diplom als "Diplomierte Krankenschwester, Diplomierter Krankenpfleger" 3. Diplom über den Abschluss des Fachhochschul-Bachelorstudiengangs "Gesundheits- und Krankenpflege"	1. Schule für allgemeine Gesundheits- und Krankenpflege 2. Allgemeine Krankenschule 3. Fachhochschulrat/Fachhochschule	— Diplomierte Gesundheits- und Krankenschwester — Diplomierter Gesundheits- und Krankenpfleger	1.1.1994
Polska	— Dyplom ukończenia studiów wyższych na kierunku pielęgniarstwo z tytułem "magister pielęgniarstwa" — Dyplom ukończenia studiów wyższych zawodowych na kierunku/specjalności pielęgniarstwo z tytułem "licencjat pielęgniarstwa"	Instytucja prowadząca kształcenie na poziomie wyższym uznana przez właściwe władze	Pielęgniarka	1.5.2004

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Επαγγελματικός τίτλος	Ημερομηνία αναφοράς
Portugal	1. Diploma do curso de enfermagem geral 2. Diploma/carta de curso de bacharelato em enfermagem 3. Diploma/Carta de curso de licenciatura em enfermagem	1. Escolas de Enfermagem 2. Escolas Superiores de Enfermagem 3. Escolas Superiores de Enfermagem; Escolas Superiores de Saúde	Enfermeiro	1.1.1986
România	1. Diplomă de absolvire de asistent medical generalist cu studii superioare de scurtă durată 2. Diplomă de licență de asistent medical generalist cu studii superioare de lungă durată 3. Certificat de competențe profesionale (de asistent medical generalist) 4. Certificat de calificare nivel 5 5. Certificat de calificare profesională nivel 5	1. Universități 2. Universități 3. Ministerul Educației Naționale	Asistent medical generalist	1.1.2007
Slovenija	Diploma, s katero se podeljuje strokovni naslov "diplomirana medicinska sestra/diplomirani zdravstvenik"	1. Univerza 2. Visoka strokovna šola	Diplomirana medicinska sestra/ Diplomirani zdravstvenik	1.5.2004
Slovensko	1. DIPLOM ošetrovatel'stvo "magister" ("Mgr.") 2. DIPLOM ošetrovatel'stvo "bakalár" ("Bc.") 3. DIPLOM diplomovaná všeobecná sestra	1. Vysoká škola/Univerzita 2. Vysoká škola/Univerzita 3. Stredná zdravotnícka škola	Sestra	1.5.2004
Suomi/Finland	1. Sairaanhoidajan tutkinto/Sjukskötarexamen 2. Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto, sairaanhoitaja (AMK)/Yrkehögskoleexamen inom hälsovård och det sociala området, sjukskötare (YH)	1. Terveystieteiden oppilaitokset/ Hälsövärdsläroanstalter 2. Ammattikorkeakoulut/Yrkehögskolor	Sairaanhoidaja/Sjukskötare	1.1.1994

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Επαγγελματικός τίτλος	Ημερομηνία αναφοράς
Sverige	Sjuksköterskeexamen	Universitet eller högskola	Sjuksköterska	1.1.1994
United Kingdom	A qualification approved by the Nursing and Midwifery Council or one of its predecessor bodies as attesting to the completion of training required for general nurses by Article 31 and the standard of proficiency as required for registration as a Registered Nurse — Adult in its register ⁽³⁾	Education institutions approved by the Nursing and Midwifery Council or one of its predecessor bodies	Registered Nurse — Adult	29.6.1979

⁽¹⁾ Ο εν λόγω τίτλος εκπαίδευσης δίνει στον κάτοχό του το δικαίωμα αυτόματης αναγνώρισης όταν χορηγείται σε υπηκόους κρατών μελών οι οποίοι πραγματοποιήσαν εκπαίδευση στην Ιρλανδία.

⁽²⁾ Αυτές οι πληροφορίες σχετικά με τον τίτλο εκπαίδευσης συμπεριλήφθηκαν προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι πτυχιούχοι που έχουν πραγματοποιήσει εκπαίδευση στην Ιρλανδία θα έχουν το δικαίωμα αυτόματης αναγνώρισης χωρίς να πρέπει να εγγραφούν στο σχετικό μητρώο στην Ιρλανδία, αφού αυτή η εγγραφή δεν αποτελεί τμήμα της διαδικασίας απόκτησης επαγγελματικών προσόντων.

⁽³⁾ Αυτές οι πληροφορίες σχετικά με τον τίτλο εκπαίδευσης αντικαθιστούν τις προηγούμενες εγγραφές για το Ηνωμένο Βασίλειο προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι πτυχιούχοι που έχουν πραγματοποιήσει εκπαίδευση στο Ηνωμένο Βασίλειο θα έχουν το δικαίωμα αυτόματης αναγνώρισης χωρίς να πρέπει να εγγραφούν στο σχετικό μητρώο, αφού αυτή η εγγραφή δεν αποτελεί τμήμα της διαδικασίας απόκτησης επαγγελματικών προσόντων.

⁽⁴⁾ Ισχύει έως το 2001.

⁽⁵⁾ Από το 2001/2002.»

3. Τα σημεία 5.3.2 και 5.3.3 αντικαθίστανται από τα εξής:

«5.3.2. Τίτλοι βασικής εκπαίδευσης οδοντιάτρου

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Επαγγελματικός τίτλος	Ημερομηνία αναφοράς
België/Belgique/ Belgien	Diploma van tandarts/ Diplôme licencié en science dentaire	— De universiteiten/ Les universités — De bevoegde Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap/Le Jury compétent d'enseignement de la Communauté française		Licentiaat in de tandheelkunde/Licencié en science dentaire	28.1.1980
България	Диплома за висше образование на образователно-квалификационна степен “Магистър” по “Дентална медицина” с професионална квалификация “Магистър-лекар по дентална медицина”	Университет		Лекар по дентална медицина	1.1.2007

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Επαγγελματικός τίτλος	Ημερομηνία αναφοράς
Česká republika	Diplom o ukončení studia ve studijním programu zubní lékařství (doktor zubního lékařství, MDDr.)	Lékařská fakulta univerzity v České republice		Zubní lékař	1.5.2004
Danmark	Bevis for kandidatuddannelsen i odontologi (cand.odont.)	Universitet Styrelsen for Patientsikkerhed	1. Autorisation som tandlæge, udstedt af Sundhedsstyrelsen 2. Tilladelse til selvstændig virke som tandlæge	Tandlæge	28.1.1980
Deutschland	Zeugnis über die Zahnärztliche Prüfung	Zuständige Behörden		Zahnarzt	28.1.1980
Eesti	Hambaarstikraad <i>Degree in Dentistry (DD)</i> Diplom hambaarstiteaduse õppekava läbimise kohta	Tartu Ülikool		Hambaarst	1.5.2004
Ελλάδα	Πτυχίο Οδοντιατρικής	Πανεπιστήμιο		Οδοντίατρος ή χειρουργός οδοντίατρος	1.1.1981
España	Título de Licenciado en Odontología	El rector de una universidad		Licenciado en Odontología	1.1.1986
	Título de Graduado/a en Odontología	El rector de una Universidad		Graduado/a en Odontología	1.1.1986
France	Diplôme d'Etat de docteur en chirurgie dentaire	Universités		Chirurgien-dentiste	28.1.1980
Hrvatska	Diploma “doktor dentalne medicine/doktorica dentalne medicine”	Fakulteti sveučilišta u Republici Hrvatskoj		doktor dentalne medicine/doktorica dentalne medicine	1.7.2013
Ireland	— Bachelor in Dental Science (B.Dent.Sc.)	— Universities		— Dentist	28.1.1980
	— Bachelor of Dental Surgery (BDS)	— Royal College of Surgeons in Ireland		— Dental practitioner	
	— Licentiate in Dental Surgery (LDS)			— Dental surgeon	
Italia	Diploma di laurea in Odontoiatria e Protesi Dentaria	Università	Diploma di abilitazione all'esercizio della professione di odontoiatra	Odontoiatra	28.1.1980

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Επαγγελματικός τίτλος	Ημερομηνία αναφοράς
Κύπρος	Πιστοποιητικό Εγγραφής Οδοντιάτρου	Οδοντιατρικό Συμβούλιο		Οδοντίατρος	1.5.2004
Latvija	Zobārsta diploms	Universitātes tipa augstskola	Sertifikāts — kompeten- tas iestādes izsniegts dokuments, kas apliecina, ka persona ir nokārtojusi sertifikācijas eksāmenu zobārstniecībā	Zobārsts	1.5.2004
Lietuva	1. Aukštojo mokslo diplomas, nurodantis suteiktą gydytojo odontologo kvalifikaciją 2. Magistro diplomas (odontologijos magistro kvalifikacinis laipsnis ir gydytojo odontologo kvalifikacija)	Universitetas	1. Internatūros pažymėjimas, nurodantis suteiktą gydytojo odontologo profesinę kvalifikaciją 2. Internatūros pažymėjimas (gydytojo odontologo profesinė kvalifikacija)	Gydytojas odontologas	1.5.2004
Luxembourg	Diplôme d'Etat de docteur en médecine dentaire	Jury d'examen d'Etat		Médecin-dentiste	28.1.1980
Magyarország	Okleveles fogorvos doktor oklevél (doctor medicinae dentariae, dr. med. dent)	Egyetem		Fogorvos	1.5.2004
Malta	Lawrja fil- Kirurgija Dentali	Universita` ta Malta		Kirurgu Dentali	1.5.2004
Nederland	Universitair getuig-schrift van een met goed gevolg afgelegd tandartsexamen	Faculteit Tandheelkunde		Tandarts	28.1.1980
Österreich	Bescheid über die Verleihung des akademischen Grades "Doktor der Zahnheilkunde"	— Medizinische Universität — Medizinische Fakultät der Universität		Zahnarzt	1.1.1994
Polska	Dyplom ukończenia studiów wyższych na kierunku lekarsko-dentystycznym lekarskim z tytułem "lekarz dentysta"	Szkoły wyższe	Świadectwo złożenia Lekarsko — Dentystycznego Egzaminu Państwowego ⁽¹⁾ ⁽³⁾ / Świadectwo złożenia Lekarsko-Dentystycznego Egzaminu Końcowego ⁽²⁾ ⁽³⁾	Lekarz dentysta	1.5.2004

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Επαγγελματικός τίτλος	Ημερομηνία αναφοράς
Portugal	— Carta de curso de licenciatura em medicina dentária — Mestrado integrado em medicina dentária	— Faculdades — Institutos Superiores		Médico dentista	1.1.1986 24.3.2006
România	Diplomă de licență de medic dentist Diploma de licență și master ⁽⁴⁾	— Universități — Ministerul Educației Naționale ⁽⁴⁾		Medic dentist Doctor-medic stomatology ⁽⁵⁾	1.10.2003
Slovenija	Diploma, s katero se podeljuje strokovni naslov “doktor dentalne medicine/doktorica dentalne medicine”	— Univerza	Potrnilo o opravljenem strokovnem izpitu za poklic doktor dentalne medicine/doktorica dentalne medicine	Doktor dentalne medicine/Doktorica dentalne medicine	1.5.2004
Slovensko	DIPLOM zubné lekárstvo doktor zubného lekárstva (“MDDr.”)	Univerzita		Zubný lekár	1.5.2004
Suomi/Finland	Hammaslääketieteen lisensiaatin tutkinto/Odontologie licentiateexamen	— Helsingin yliopisto/Helsingfors universitet — Oulun yliopisto — Itä-Suomen yliopisto — Turun yliopisto	Sosiaali- ja terveystieteiden ja valvontaviraston päätös käytännön palvelun hyväksymisestä/Beslut av Tillståndsoch tillsynsverket för social- och hälsovården om godkännande av praktisk tjänstgöring	Hammaslääkäri/Tandläkare	1.1.1994
Sverige	Tandläkarexamen	Universitet eller högskola	Bevis om legitimation som tandläkare, utfärdat av Socialstyrelsen	Tandläkare	1.1.1994
United Kingdom	— Bachelor of Dental Surgery (BDS or B.Ch.D.) — Licentiate in Dental Surgery	— Universities — Royal Colleges		— Dentist — Dental practitioner — Dental surgeon	28.1.1980

⁽¹⁾ Έως το 2012.⁽²⁾ Από το 2013.⁽³⁾ Έως την 1.10.2016, οι τίτλοι εκπαίδευσης θα πρέπει επίσης να συνοδεύονται από πιστοποιητικό ολοκλήρωσης της μεταπτυχιακής πρακτικής άσκησης (“staż podyplomowy”).⁽⁴⁾ Από τις 1.10.2011.⁽⁵⁾ Από τις 1.09.2017.

5.3.3. Τίτλοι εκπαίδευσης ειδικευμένου οδοντιάτρου

Στοματική χειρουργική			
Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Ημερομηνία αναφοράς
België/Belgique/ Belgien			
България	Свидетелство за призната специалност по “Οрална хирургия”	Факултет по дентална медицина към Медицински университет	1.1.2007
Česká republika	Diplom o specializaci (v oboru orální a maxilofaciální chirurgie)	1. Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví 2. Ministerstvo zdravotnictví	19.7.2007
Danmark	Bevis for tilladelse til at betegne sig som specialtandlæge i tand-, mund- og kæbekirurgi	Sundhedsstyrelsen Styrelsen for Patientsikkerhed	28.1.1980
Deutschland	Fachzahnärztliche Anerkennung für Oralchirurgie/ Mundchirurgie	Landeszahnärztekammer	28.1.1980
Eesti			
Ελλάδα	Τίτλος Οδοντιατρικής ειδικότητας της Γναθοχειρουργικής (up to 31.12.2002)	— Περιφέρεια — Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση — Νομαρχία	1.1.2003
España			
France	Diplôme d'études spécialisées de chirurgie orale	Universités	31/03/2011
Hrvatska			
Ireland	Certificate of specialist dentist in oral surgery	Competent authority recognised for this purpose by the competent minister	28.1.1980
Italia	Diploma di specialista in Chirurgia Orale	Università	21.5.2005
Κύπρος	Πιστοποιητικό Αναγνώρισης του Ειδικού Οδοντιάτρου στην Στοματική Χειρουργική	Οδοντιατρικό Συμβούλιο	1.5.2004
Latvija			

Στοματική χειρουργική			
Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Ημερομηνία αναφοράς
Lietuva	1. Rezidentūros pažymėjimas, nurodantis suteiktą burnos chirurgo profesinę kvalifikaciją 2. Rezidentūros pažymėjimas (burnos chirurgo profesinė kvalifikacija)	Universitetas	1.5.2004
Luxembourg			
Magyarország	Dento-alveoláris sebészet szakorvosa bizonyítvány	Nemzeti Vizsgabizottság	1.5.2004
Malta	Ċertifikat ta' speċjalista dentali fil-Kirurgija tal-halq	Kumitat ta' Approvazzjoni dwar Speċjalisti	1.5.2004
Nederland	Bewijs van inschrijving als kaakchirurg in het Specialistenregister	Registratiecommissie Tandheelkundige Specialismen (RTS) van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde	28.1.1980
Österreich			
Polska	Dyplom uzyskania tytułu specjalisty w dziedzinie chirurgii stomatologicznej	Centrum Egzaminów Medycznych	1.5.2004
Portugal	Título de Especialista em Cirurgia Oral	Ordem dos Médicos Dentistas (OMD)	4.6.2008
România	Certificatul de specialist în Chirurgie dento-alveolară	Ministerul Sănătății	17.12.2008
Slovenija	Potrtilo o opravljenem specialističnem izpitu iz oralne kirurgije	1. Ministrstvo za zdravje 2. Zdravniška zbornica Slovenije	1.5.2004
Slovensko	Diplom o špecializácii v špecializačnom odbore maxilofaciálna chirurgia	— Slovenská zdravotnícka univerzita — Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach	17.12.2008
Suomi/Finland	Erikoishammaslääkäarin tutkinto, suuja leukakirurgia/Specialtandläkareexamen, oral och maxillofacial kirurgi	Yliopisto	1.1.1994
Sverige	Bevis om specialistkompetens i oral kirurgi	Socialstyrelsen	1.1.1994
United Kingdom	Certificate of completion of specialist training in oral surgery	Competent authority recognised for this purpose	28.1.1980

Ορθοδοντική			
Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Ημερομηνία αναφοράς
België/Belgique/ Belgien	Titre professionnel particulier de dentiste spécialiste en orthodontie/Bijzondere beroepstitel van tandarts specialist in de orthodontie	Ministre de la Santé publique/Minister bevoegd voor Volksgezondheid	27.1.2005
България	Свидетелство за призната специалност по “Ортодонтия”	Факултет по дентална медицина към Медицински университет	1.1.2007
Česká republika	Diplom o specializaci (v oboru ortodontie)	1. Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví 2. Ministerstvo zdravotnictví	19.7.2007
Danmark	Bevis for tilladelse til at betegne sig som specialtandlæge i ortodonti	Sundhedsstyrelsen Styrelsen for Patientsikkerhed	28.1.1980
Deutschland	Fachzahnärztliche Anerkennung für Kieferorthopädie	Landeszahnärztekammer	28.1.1980
Eesti	Residentuuri lõputunnistus ortodontia erialal Ortodontia residentuuri lõpetamist tõendav tunnistus	Tartu Ülikool	1.5.2004
Ελλάδα	Τίτλος Οδοντιατρικής ειδικότητας της Ορθοδοντικής	— Περιφέρεια — Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση — Νομαρχία	1.1.1981
España			
France	Titre de spécialiste en orthodontie	Conseil National de l'Ordre des chirurgiens dentistes	28.1.1980
Hrvatska			
Ireland	Certificate of specialist dentist in orthodontics	Competent authority recognised for this purpose by the competent minister	28.1.1980
Italia	Diploma di specialista in Ortognatodonzia	Università	21.5.2005
Κύπρος	Πιστοποιητικό Αναγνώρισης του Ειδικού Οδοντιάτρου στην Ορθοδοντική	Οδοντιατρικό Συμβούλιο	1.5.2004
Latvija	“Sertifikāts”– kompetentas iestādes izsniegts dokuments, kas apliecina, ka persona ir nokārtojusi sertifikācijas eksāmenu ortodontijā	Latvijas Ārstu biedrība	1.5.2004

Ορθοδοντική			
Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Ημερομηνία αναφοράς
Lietuva	1. Rezidentūros pažymėjimas, nurodantis suteiktą gydytojo ortodonto profesinę kvalifikaciją 2. Rezidentūros pažymėjimas (gydytojo ortodonto profesinė kvalifikacija)	Universitetas	1.5.2004
Luxembourg			
Magyarország	Fogszabályozás szakorvosa bizonyítvány	Nemzeti Vizsgabizottság	1.5.2004
Malta	Ċertifikat ta' speċjalista dentali fl-Ortodonzja	Kumitat ta' Approvazzjoni dwar Speċjalisti	1.5.2004
Nederland	Bewijs van inschrijving als orthodontist in het Specialistenregister	Registratiecommissie Tandheelkundige Specialismen (RTS) van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde	28.1.1980
Österreich			
Polska	Dyplom uzyskania tytułu specjalisty w dziedzinie ortodoncji	Centrum Egzaminów Medycznych	1.5.2004
Portugal	Título de Especialista em Ortodontia	Ordem dos Médicos Dentistas (OMD)	4.6.2008
România	Certificatul de specialist în Ortodonție și Ortopedie dento-facială	Ministerul Sănătății	17.12.2008
Slovenija	Potrđilo o opravljenem specialističnem izpitu iz čeljustne in zobne ortopedije	1. Ministrstvo za zdravje 2. Zdravniška zbornica Slovenije	1.5.2004
Slovensko	Diplom o špecializácii v špecializačnom odbore čelústná ortopédia	Slovenská zdravotnícka univerzita	17.12.2008
Suomi/Finland	Erikoishammaslääkärin tutkinto, hampaiston oikomishoito/Specialtand-läkarexamen, tandreglering	Yliopisto	1.1.1994
Sverige	Bevis om specialistkompetens i ortodonti	Socialstyrelsen	1.1.1994
United Kingdom	Certificate of Completion of specialist training in orthodontics	Competent authority recognised for this purpose	28.1.1980.»

4. Το σημείο 5.4.2 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«5.4.2. Τίτλοι εκπαίδευσης κτηνιάτρου

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ημερομηνία αναφοράς
België/Belgique/ Belgien	Diploma van dierenarts/Diplôme de docteur en médecine vétérinaire	— De universiteiten/Les universités — De bevoegde Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap/Le Jury compétent d'enseignement de la Communauté française		21.12.1980
България	Диплома за висше образование на образователно-квалификационна степен магистър по специалност Ветеринарна медицина с професионална квалификация Ветеринарен лекар	— Лесотехнически университет София Факултет Ветеринарна медицина — Тракийски университет Стара Загора, Ветеринарномедицински факултет		1.1.2007
Česká republika	— Diplom o ukončení studia ve studijním programu veterinární lékařství (doktor veterinární medicíny, MVDr.) — Diplom o ukončení studia ve studijním programu veterinární hygiena a ekologie (doktor veterinární medicíny, MVDr.)	Veterinární fakulta univerzity v České republice		1.5.2004
Danmark	Bevis for kandidatuddannelsen i veterinærmedicin (cand.med. vet.)	Københavns Universitet		21.12.1980
Deutschland	— Zeugnis über das Ergebnis des Dritten Abschnitts der Tierärztlichen Prüfung und das Gesamtergebnis der Tierärztlichen Prüfung — Zeugnis über das Ergebnis der Tierärztlichen Prüfung und das Gesamtergebnis der Tierärztlichen Prüfung	Der Vorsitzende des Prüfungsausschusses für die Tierärztliche Prüfung einer Universität oder Hochschule		21.12.1980 1.1.2006
Eesti	Diplom: täitnud veterinaarmeditsiini õppekava Loomaarstikraad Degree in Veterinary Medicine (DVM)	Eesti Põllumajandusülikool Eesti Maaülikool		1.5.2004

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ημερομηνία αναφοράς
Ελλάδα	Πτυχίο Κτηνιατρικής	1. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης 2. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας		1.1.1981
España	Título de Licenciado en Veterinaria	— Ministerio de Educación y Cultura — El rector de una Universidad		1.1.1986
	Título de Graduado/a en Veterinaria	— El rector de una Universidad		1.1.1986
France	Diplôme d'Etat de docteur vétérinaire	— L'Institut d'enseignement supérieur et de recherche en alimentation, santé animale, sciences agronomiques et de l'environnement (Vet Agro Sup); — L'Ecole nationale vétérinaire, agroalimentaire et de l'alimentation, Nantes-Atlantique (ONIRIS); — L'Ecole nationale vétérinaire d'Alfort; — L'Ecole nationale vétérinaire de Toulouse.		21.12.1980
Hrvatska	Diploma "doktor veterinarske medicine/doktorica veterinarske medicine"	Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu		1.7.2013
Ireland	— Diploma of Bachelor in/of Veterinary Medicine (MVB) — Diploma of Membership of the Royal College of Veterinary Surgeons (MRCVS)			21.12.1980
Italia	Diploma di laurea in medicina veterinaria	Università	Diploma di abilitazione all'esercizio della medicina veterinaria	1.1.1985
Κύπρος	Πιστοποιητικό Εγγραφής Κτηνιάτρου	Κτηνιατρικό Συμβούλιο		1.5.2004
Latvija	Veterinārārsta diploms	Latvijas Lauksaimniecības Universitāte		1.5.2004

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ημερομηνία αναφοράς
Lietuva	1. Aukštojo mokslo diplomas (veterinarijos gydytojo (DVM))	1. Lietuvos Veterinarijos Akademijs		1.5.2004
	2. Magistro diplomas (veterinarijos medicinos magistro kvalifikacinis laipsnis ir veterinarijos gydytojo profesinė kvalifikacija)	2. Lietuvos sveikatos mokslų universitetas		
Luxembourg	Diplôme d'Etat de docteur en médecine vétérinaire	Jury d'examen d'Etat		21.12.1980
Magyarország	Okleveles állatorvos doktor oklevél (dr. vet)	Felsőoktatási intézmény		1.5.2004
Malta	Liċenzja ta' Kirurgu Veterinarju	Kunsill tal-Kirurgi Veterinarji		1.5.2004
Nederland	Getuigschrift van met goed gevolg afgelegd diergeneeskundig/veeartsenijkundig examen			21.12.1980
Österreich	— Diplom-Tierarzt — Magister medicinae veterinariae	Universität		1.1.1994
Polska	Dyplom lekarza weterynarii	1. Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie 2. Akademia Rolnicza we Wrocławiu ⁽¹⁾ 3. Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu ⁽²⁾ 4. Akademia Rolnicza w Lublinie ⁽³⁾ 5. Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie ⁽⁴⁾ 6. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie 7. Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu ⁽⁶⁾ 8. Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie oraz Uniwersytet Jagielloński w Krakowie ⁽⁷⁾		1.5.2004

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ημερομηνία αναφοράς
Portugal	— Carta de curso de licenciatura em medicina veterinária — Carta de mestrado integrado em medicina veterinária	Universidade		1.1.1986
România	Diplomă de licență de doctor medic veterinar	Universități Ministerul Educatiei Nationale ⁽⁵⁾		1.1.2007
Slovenija	Diploma, s katero se podeljuje strokovni naslov “doktor veterinarske medicine/doktorica veterinarske medicine”	Univerza	Spričevalo o opravljenem državnem izpitu s področja veterinarstva	1.5.2004
Slovensko	Vysokoškolský diplom o udelení akademického titulu “doktor veterinárskeho lekárstva” (“MVDr.”)	Univerzita		1.5.2004
Suomi/Finland	Eläinlääketieteen lisensiaatin tutkinto/Veterinärmedicine licentiatexamen	Yliopisto		1.1.1994
Sverige	Veterinärexamen	Sveriges Lantbruksuniversitet		1.1.1994
United Kingdom	1. Bachelor of Veterinary Science (BVSc) 2. Bachelor of Veterinary Science (BVSc) 3. Bachelor of Veterinary Medicine (Vet MB) 4. Bachelor of Veterinary Medicine and Surgery (BVM&S) 5. Bachelor of Veterinary Medicine and Surgery (BVMS) 6. Bachelor of Veterinary Medicine (BvetMed) 7. Bachelor of Veterinary Medicine and Bachelor of Veterinary Surgery (B.V.M., B.V.S.)	1. University of Bristol 2. University of Liverpool 3. University of Cambridge 4. University of Edinburgh 5. University of Glasgow 6. University of London 7. University of Nottingham		21.12.1980

⁽¹⁾ Ισχύει έως τις 22.11.2006.⁽²⁾ Από τις 23.11.2006.⁽³⁾ Ισχύει έως τις 10.4.2008.⁽⁴⁾ Από τις 11.4.2008.⁽⁵⁾ Από τις 10.1.2011.⁽⁶⁾ Από τις 1.10.2011.⁽⁷⁾ Από τις 1.10.2012.»

«5.5.2. Τίτλοι εκπαίδευσης μαιας/μαιευτή

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Επαγγελματικός τίτλος	Ημερομηνία αναφοράς
België/Belgique/ Belgien	Diploma van vroedvrouw/Di- plôme d'accoucheuse	— De erkende opleidingsinsti- tuten/Les établissements d'enseignement — De bevoegde Examencom- missie van de Vlaamse Ge- meenschap/Le Jury compétent d'enseignement de la Communauté françai- se	Vroedvrouw/ Accoucheuse	23.1.1983
България	Диплома за висше образование на образователно-квалифика- ционна степен “Бакалавър” с професионална квалификация “Акушерка”	Университет	Акушерка	1.1.2007
Česká republika	1. Diplom o ukončení studia ve studijním programu ošetřo- vatelství ve studijním oboru porodní asistentka (bakalář, Bc.) 2. Diplom o ukončení studia ve studijním programu porodní asistence ve studijním oboru porodní asistentka (bakalář, Bc.) 3. Diplom o ukončení studia ve studijním oboru diplomova- ná porodní asistentka (diplo- movaný specialista, DiS.)	1. Vysoká škola zřízená nebo uznaná státem 2. Vysoká škola zřízená nebo uznaná státem 3. Vyšší odborná škola zřízená nebo uznaná státem	Porodní asistentka/porodní asi- stent	1.5.2004
Danmark	Bevis for uddannelsen til pro- fessionsbachelor i jordemoder- kundskab	Professionshøjskole	Jordemoder	23.1.1983
Deutschland	Zeugnis über die staatliche Prü- fung für Hebammen und Ent- bindungspfleger	Staatlicher Prüfungsausschuss	— Hebamme — Entbindungspfleger	23.1.1983
Eesti	Diplom ämmaemanda erialal Ämmaemanda diplom	— Tallinna Meditsiinikool — Tartu Meditsiinikool — Tallinna Tervishoiu Kõr- gkool — Tartu Tervishoiu Kõrgkool	Ämmaemand	1.5.2004

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Επαγγελματικός τίτλος	Ημερομηνία αναφοράς
Ελλάδα	1. Πτυχίο Τμήματος Μαιευτικής Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Τ.Ε.Ι.) 2. Πτυχίο του Τμήματος Μαιών της Ανωτέρας Σχολής Στελεχών Υγείας και Κοινων. Πρόνοιας (ΚΑΤΕΕ) 3. Πτυχίο Μαίας Ανωτέρας Σχολής Μαιών	1. Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Τ.Ε.Ι.) 2. ΚΑΤΕΕ υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 3. Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας	— Μαία — Μαιευτής	23.1.1983
España	— Título de matrona — Título de asistente obstétrico (matrona) — Título de enfermería obstétrica-ginecológica	Ministerio de Educación y Cultura	— Matrona — Asistente obstétrico	1.1.1986
France	Diplôme de sage-femme	L'Etat	Sage-femme	23.1.1983
Hrvatska	Svjedodžba “prvostupnik (baccalaureus) primaljstva/sveučilišna prvostupnica (baccalaurea) primaljstva”	— Medicinski fakulteti sveučilišta u Republici Hrvatskoj — Sveučilišta u Republici Hrvatskoj — Veleučilišta i visoke škole u Republici Hrvatskoj	Prvostupnik (baccalaureus) Primaljstva/Prvostupnica (baccalaurea) primaljstva	1.7.2013
Ireland	1. Certificate in Midwifery ⁽¹⁾ 2. B.Sc. in Midwifery approved by the NMBI ⁽²⁾ 3. Higher/Post-graduate Diploma in Midwifery approved by the NMBI ⁽²⁾	1. An Bórd Altranais (The Nursing Board) [up to 01.10.2012]; Bórd Altranais agus Cnáimhseachais na hÉireann (The Nursing and Midwifery Board of Ireland, NMBI) [from 02.10.2012]. 2. A third-level Institution delivering a Midwifery education programme approved by the NMBI 3. Third-level Institution delivering Higher/Post-graduate Diploma in Midwifery approved by the NMBI	Registered Midwife (RM)	23.1.1983
Italia	1. Diploma d'ostetrica ⁽⁴⁾ 2. Laurea in ostetricia ⁽⁵⁾	1. Scuole riconosciute dallo Stato ⁽⁴⁾ 2. Università ⁽⁵⁾	Ostetrica ⁽⁴⁾	23.1.1983

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Επαγγελματικός τίτλος	Ημερομηνία αναφοράς
Κύπρος	Δίπλωμα στο μεταβασικό πρόγραμμα Μαιευτικής	Νοσηλευτική Σχολή	Εγγεγραμμένη Μαία	1.5.2004
Latvija	Diploms par vecmātes kvalifikācijas iegūšanu	Māsu skolas	Vecmāte	1.5.2004
Lietuva	1. Aukštojo mokslo diplomas, nurodantis suteiktą bendrosios praktikos slaugytojo profesinę kvalifikaciją, ir profesinės kvalifikacijos pažymėjimas, nurodantis suteiktą akušerio profesinę kvalifikaciją — Pažymėjimas, liudijantis akušerio profesinę praktiką 2. Aukštojo mokslo diplomas (neuniversitetinės studijos), nurodantis suteiktą bendrosios praktikos slaugytojo profesinę kvalifikaciją, ir profesinės kvalifikacijos pažymėjimas, nurodantis suteiktą akušerio profesinę kvalifikaciją — Pažymėjimas, liudijantis akušerio profesinę praktiką 3. Aukštojo mokslo diplomas (neuniversitetinės studijos), nurodantis suteiktą akušerio profesinę kvalifikaciją 4. Bakalauro diplomas (slaugos bakalauro kvalifikacinis laipsnis ir bendrosios praktikos augytojo profesinė kvalifikacija) Ir Profesinės kvalifikacijos pažymėjimas (akušerio profesinė kvalifikacija) 5. Profesinio bakalauro diplomas (slaugos profesinio bakalauro kvalifikacinis laipsnis ir bendrosios praktikos slaugytojo profesinė kvalifikacija) Ir Profesinės kvalifikacijos pažymėjimas (akušerio profesinė kvalifikacija) 6. Profesinio bakalauro diplomas (akušerijos profesinio bakalauro kvalifikacinis laipsnis ir akušerio profesinė kvalifikacija)	1. Universitetas 2. Kolegija 3. Kolegija 4. Universitetas 5. Kolegija 6. Kolegija	Akušeris	1.5.2004

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Επαγγελματικός τίτλος	Ημερομηνία αναφοράς
Luxembourg	Diplôme de sage-femme	Ministère de l'éducation nationale, de la formation professionnelle et des sports	Sage-femme	23.1.1983
Magyarország	1. Szülész nő bizonyítvány 2. Szülész nő oklevél	1. Iskola/főiskola 2. Felsőoktatási intézmény	Szülész nő	1.5.2004
Malta	Lawrja jew diploma fl- Istudji tal-Qwiebel	Universita' ta' Malta	Qabla	1.5.2004
Nederland	Diploma van verloskundige	Door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport erkende opleidings-instellingen	Verloskundige	23.1.1983
Österreich	1. Hebammen-Diplom 2. Diplom über den Abschluss des Fachhochschul-Bachelorstudiengangs "Hebamme"	1. — Hebammenakademie — Bundeshebammenlehranstalt 2. Fachhochschulrat	Hebamme	1.1.1994
Polska	— Dyplom ukończenia studiów wyższych na kierunku położnictwo z tytułem "magister położnictwa" — Dyplom ukończenia studiów wyższych zawodowych na kierunku/specjalności położnictwo z tytułem "licencjat położnictwa"	Instytucja prowadząca kształcenie na poziomie wyższym uznana przez właściwe władze (Higher education institution recognised by the competent authorities)	Położna	1.5.2004
Portugal	1. Diploma de enfermeiro especialista em enfermagem de saúde materna e obstétrica 2. Diploma/carta de curso de estudos superiores especializados em enfermagem de saúde materna e obstétrica 3. Diploma (do curso de pós-licenciatura) de especialização em enfermagem de saúde materna e obstétrica	1. Ecolas de Enfermagem 2. Escolas Superiores de Enfermagem 3. — Escolas Superiores de Enfermagem — Escolas Superiores de Saúde	Enfermeiro especialista em enfermagem de saúde materna e obstétrica	1.1.1986
România	Diplomă de licență de moașă	Universități	Moașă	1.1.2007
Slovenija	Diploma, s katero se podeljuje strokovni naslov "diplomirana babica/diplomirani babičar"	1. Univerza 2. Visoka strokovna šola	diplomirana babica/diplomirani babičar	1.5.2004

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Επαγγελματικός τίτλος	Ημερομηνία αναφοράς
Slovensko	1. DIPLOM pôrodná asistencia "bakalár" ("Bc.") 2. DIPLOM diplomovaná pôrodná asistentka	1. Vysoká škola/Univerzita 2. Stredná zdravotnícka škola	Pôrodná asistentka	1.5.2004
Suomi/Finland	1. Kätilön tutkinto/barnmorskeexamen 2. Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto, kätilö (AMK)/yrkeshögskoleexamen inom hälsovård och det sociala området, barnmorska (YH)	1. Terveystieteiden tutkimuslaitos/hälsövärdsläroanstalter 2. Ammattikorkeakoulut/Yrkeshögskolor	Kätilö/Barnmorska	1.1.1994
Sverige	Barnmorskeexamen	Universitet eller högskola	Barnmorska	1.1.1994
United Kingdom	A qualification approved by the Nursing and Midwifery Council or its predecessor bodies as attesting to the completion of training as required for midwives by Article 40 and the standard of proficiency as required for registration as a Registered Midwife in its register ⁽³⁾	Education institution approved by the Nursing and Midwifery Council or its predecessor bodies	Registered Midwife	23.1.1983

⁽¹⁾ Ο εν λόγω τίτλος εκπαίδευσης δίνει στον κάτοχό του το δικαίωμα αυτόματης αναγνώρισης όταν χορηγείται σε υπηκόους κρατών μελών οι οποίοι πραγματοποίησαν εκπαίδευση στην Ιρλανδία.

⁽²⁾ Αυτές οι πληροφορίες σχετικά με τον τίτλο εκπαίδευσης συμπεριλήφθηκαν προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι πτυχιούχοι που έχουν πραγματοποιήσει εκπαίδευση στην Ιρλανδία θα έχουν το δικαίωμα αυτόματης αναγνώρισης χωρίς να πρέπει να εγγραφούν στο σχετικό μητρώο στην Ιρλανδία, αφού αυτή η εγγραφή δεν αποτελεί τμήμα της διαδικασίας απόκτησης επαγγελματικών προσόντων.

⁽³⁾ Αυτές οι πληροφορίες σχετικά με τον τίτλο εκπαίδευσης συμπεριλήφθηκαν προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι πτυχιούχοι που έχουν πραγματοποιήσει εκπαίδευση στο Ηνωμένο Βασίλειο θα έχουν το δικαίωμα αυτόματης αναγνώρισης χωρίς να πρέπει να εγγραφούν στο σχετικό μητρώο, αφού αυτή η εγγραφή δεν αποτελεί τμήμα της διαδικασίας απόκτησης επαγγελματικών προσόντων.

⁽⁴⁾ Ισχύει έως το 2001.

⁽⁵⁾ Από το 2001/2002.»

6. Το σημείο 5.6.2 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«5.6.2. Τίτλοι εκπαίδευσης φαρμακοποιού

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ημερομηνία αναφοράς
België/Belgique/ Belgien	Diploma van apotheker/Diplôme de pharmacien	— De universiteiten/Les universités — De bevoegde Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap/Le Jury compétent d'enseignement de la Communauté française		1.10.1987

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ημερομηνία αναφοράς
България	Диплома за висше образование на образователно-квалификационна степен “Магистър” по “Фармация” с професионална квалификация “Магистър-фармацевт”	Университет		1.1.2007
Česká republika	Diplom o ukončení studia ve studijním programu farmacie (magistr, Mgr.)	Farmaceutická fakulta univerzity v České republice		1.5.2004
Danmark	Bevis for kandidatuddannelsen i farmaci (cand.pharm.) Bevis for kandidatuddannelsen i farmaci (cand.pharm.)	Det Farmaceutiske Fakultet, Københavns Universitet Syddansk Universitet		1.10.1987
Deutschland	Zeugnis über die Staatliche Pharmazeutische Prüfung	Zuständige Behörden		1.10.1987
Eesti	Diplom proviisori õppekava läbimisest Farmaatsiamagister <i>Master of Science in Pharmacy (MSc)</i>	Tartu Ülikool		1.5.2004
Ελλάδα	Άδεια άσκησης φαρμακευτικού επαγγέλματος	— Περιφέρεια — Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση		1.10.1987
España	Título de Licenciado en Farmacia Título de Graduado/a en Farmacia	— Ministerio de Educación y Cultura — El rector de una universidad — El rector de una Universidad		1.10.1987 1.1.1986
France	— Diplôme d'Etat de pharmacien — Diplôme d'Etat de docteur en pharmacie	Universités		1.10.1987
Hrvatska	Diploma “magistar farmacije/ magistra farmacije”	— Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu — Medicinski fakultet Sveučilišta u Splitu — Kemijsko-tehnološki fakultet Sveučilišta u Splitu		1.7.2013

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ημερομηνία αναφοράς
Ireland	1. Certificate of Registered Pharmaceutical Chemist ⁽¹⁾ Certificate of Registration as a Pharmacist ⁽¹⁾ 2. A degree in Pharmacy recognised by the Pharmaceutical Society of Ireland ⁽²⁾	1. Cumann Cógaiseoirí na hEireann (Pharmaceutical Society of Ireland) 2. Universities delivering degrees in pharmacy recognised by the Pharmaceutical Society of Ireland	2. Notification from the Pharmaceutical Society of Ireland that the person named therein is the holder of a qualification appropriate for practicing as a pharmacist	1.10.1987
Italia	Diploma o certificato di abilitazione all'esercizio della professione di farmacista ottenuto in seguito ad un esame di Stato	Università		1.11.1993
Κύπρος	Πιστοποιητικό Εγγραφής Φαρμακοποιού	Συμβούλιο Φαρμακευτικής		1.5.2004
Latvija	Farmaceita diploms	Universitātes tipa augstskola		1.5.2004
Lietuva	1. Aukštojo mokslo diplomas, nurodantis suteiktą vaistinininko profesinę kvalifikaciją 2. Magistro diplomas (farmacijos magistro kvalifikacinis laipsnis ir vaistinininko profesinė kvalifikacija)	Universitetas		1.5.2004
Luxembourg	Diplôme d'Etat de pharmacien	Jury d'examen d'Etat + visa du ministre de l'éducation nationale		1.10.1987
Magyarország	Okleveles gyógyszerész oklevél (magister pharmaciae, abbrev: mag. Pharm)	Egyetem		1.5.2004
Malta	Lawrja fil-farmacija	Universita` ta' Malta		1.5.2004
Nederland	Getuigschrift van met goed gevolg afgelegd apothekersexamen	Faculteit Farmacie		1.10.1987
Österreich	Staatliches Apothekerdiplom	Österreichische Apothekerkammer		1.10.1994
Polska	Dyplom ukończenia studiów wyższych na kierunku farmacja z tytułem magistra	1. Akademia Medyczna 2. Uniwersytet Medyczny 3. Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego		1.5.2004

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ημερομηνία αναφοράς
Portugal	— Licenciatura em Farmácia — Carta de curso de licenciatura em Ciências Farmacêuticas	Instituição de Ensino Superior Universitário		1.10.1987
	Mestrado Integrado em Ciências Farmacêuticas			1.1.2007
România	Diplomă de licență de farmacist Diploma de licență și master ⁽⁵⁾	Universități Ministerul Educației Nationale		1.1.2007
Slovenija	Diploma, s katero se podeljuje strokovni naziv “magister farmacije/magistra farmacije”	Univerza	Potrdilo o opravljenem strokovnem izpitu za poklic magister farmacije/magistra farmacije	1.5.2004
Slovensko	DIPLOM farmácia magister (“Mgr.”)	Univerzita		1.5.2004
Suomi/Finland	Proviisorin tutkinto/Provisorexamen	Yliopisto		1.10.1994
Sverige	Apotekarexamen	Universitet och högskolor		1.10.1994
United Kingdom	1. Certificate of Registered Pharmacist ⁽³⁾ 2. A degree in pharmacy approved by either the General Pharmaceutical Council (formerly Royal Pharmaceutical Society of Great Britain) or the Pharmaceutical Society of Northern Ireland ⁽⁴⁾	Universities delivering pharmacy degrees approved by the General Pharmaceutical Council (formerly Royal Pharmaceutical Society of Great Britain) or the Pharmaceutical Society of Northern Ireland	Notification from the General Pharmaceutical Council or Pharmaceutical Society of Northern Ireland confirming successful completion of the approved pharmacy degree, 12 months practical training and a pass of the registration assessment.	1.10.1987

⁽¹⁾ Ο εν λόγω τίτλος εκπαίδευσης δίνει στον κάτοχό του το δικαίωμα αυτόματης αναγνώρισης όταν χορηγείται σε υπηκόους κρατών μελών οι οποίοι πραγματοποίησαν εκπαίδευση στην Ιρλανδία.

⁽²⁾ Αυτές οι πληροφορίες σχετικά με τον τίτλο εκπαίδευσης συμπεριλήφθηκαν προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι πτυχιούχοι που έχουν πραγματοποιήσει εκπαίδευση στην Ιρλανδία θα έχουν το δικαίωμα αυτόματης αναγνώρισης χωρίς να πρέπει να εγγραφούν στο σχετικό μητρώο στην Ιρλανδία. Σ αυτές τις περιπτώσεις, το συνοδευτικό πιστοποιητικό πιστοποιεί την ολοκλήρωση όλων των απαιτήσεων σχετικά με τα επαγγελματικά προσόντα.

⁽³⁾ Ο εν λόγω τίτλος εκπαίδευσης δίνει στον κάτοχό του το δικαίωμα αυτόματης αναγνώρισης των επαγγελματικών του προσόντων όταν χορηγείται σε υπηκόους κρατών μελών οι οποίοι πραγματοποίησαν εκπαίδευση στην Ιρλανδία.

⁽⁴⁾ Αυτές οι πληροφορίες σχετικά με τον τίτλο εκπαίδευσης συμπεριλήφθηκαν προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι πτυχιούχοι που έχουν πραγματοποιήσει εκπαίδευση στο Ηνωμένο Βασίλειο θα έχουν το δικαίωμα αυτόματης αναγνώρισης χωρίς να πρέπει να εγγραφούν στο σχετικό μητρώο. Σ αυτές τις περιπτώσεις, το συνοδευτικό πιστοποιητικό πιστοποιεί την ολοκλήρωση όλων των απαιτήσεων σχετικά με τα επαγγελματικά προσόντα.

⁽⁵⁾ Από τις 10.1.2011.»

7. Το σημείο 5.7.1 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«5.7.1. Τίτλοι εκπαίδευσης αρχιτέκτονα που αναγνωρίζονται βάσει του άρθρου 46

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
België/Belgique/ Belgien	1. Architect/Architecte	1. Nationale hogescholen voor architectuur/Ecoles nationales supérieures d'architecture	Certificat de stage délivré par l'Ordre des Architectes/Stagegetuigschrift afgeleverd door de Orde van Architecten	1988/1989
	2. Architect/Architecte	2. Hogere-architectuur-instituten/Instituts supérieurs d'architecture		
	3. Architect/Architecte	3. Provinciaal Hoger Instituut voor Architectuur te Hasselt/Ecole provinciale supérieure d'architecture de Hasselt		
	4. Architect/Architecte	4. Koninklijke Academies voor Schone Kunsten/Académies royales des Beaux-Arts		
	5. Architect/Architecte	5. Sint-Lucasscholen/Ecoles Saint-Luc		
	6. Burgerlijke ingenieur-architect/Ingénieur Civil Architecte	6. — Faculteiten Toegepaste Wetenschappen van de Universiteiten/Facultés des sciences appliquées des universités — “Faculté Polytechnique” van Mons		
	7. Burgerlijk Ingenieur- Architect (Ir. Arch.)	7. K.U. Leuven, faculteit ingenieurswetenschappen		2004/2005
	8. Burgerlijk Ingenieur- Architect (Ir. Arch.)	8. Vrije Universiteit Brussel, faculteit ingenieurswetenschappen		2004/2005
	9. Master Ingénieur Civil Architecte, à finalité spécialisée	9. Faculté Polytechnique de Mons		2008/2009
България	Магистър-Специалност архитектура	— Университет по архитектура, строителство и геодезия — София, Архитектурен факултет	Свидетелство, издадено от компетентната Камера на архитектите, удостоверяващо изпълнението на предпоставките, необходими за регистрация като архитект с пълна проектантска правоспособност в регистъра на архитектите	2010/2011
		— Варненски свободен университет “Черноризец Храбър”, Варна, Архитектурен факултет		2007/2008
		— Висше строително училище “Любен Каравелов”, Архитектурен факултет		2009/2010

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
Česká republika	Architektura a urbanismus	— Fakulta architektury, České vysoké učení technické (ČVUT) v Praze — Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury	Osvědčení o splnění kvalifikačních požadavků pro samostatný výkon profese architekta vydané Českou komorou architektů	2007/2008
	Inženýr architekt (Ing.Arch.)	— Technická univerzita v Liberci, Fakulta umění a architektury		
	Magistr umění v oboru architektura (MgA.)	— Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze		
	Magistr umění v oboru Architektonická tvorba, MgA	— Akademie výtvarných umění v Praze		2007/2008
Danmark	Bevis for kandidatuddannelsen i arkitektur (cand.arch.)	— Kunstakademiets Arkitektskole i København — Arkitektskolen i Århus		1988/1989
Deutschland	Diplom-Ingenieur,	— Universitäten (Architektur/Hochbau)	Bescheinigung einer zuständigen Architektenkammer über die Erfüllung der Qualifikationsvoraussetzungen im Hinblick auf eine Eintragung in die Architektenliste	1988/1989
	Diplom-Ingenieur Univ.	— Technische Hochschulen (Architektur/Hochbau)		
		— Technische Universitäten (Architektur/Hochbau)		
		— Universitäten-Gesamthochschulen (Architektur/Hochbau)		
		— Hochschulen für bildende Künste		
		— Hochschulen für Künste		
	Diplom-Ingenieur, Diplom-Ingenieur FH	— Fachhochschulen (Architektur/Hochbau)		
		— Universitäten-Gesamthochschulen (Architektur/Hochbau) bei entsprechenden Fachhochschulstudiengängen		
	Master of Arts — M.A.	— Hochschule Bremen — University of applied Sciences, Fakultät Architektur, Bau und Umwelt — School of Architecture Bremen		2003/2004
		— Fachhochschule Münster (University of Applied Sciences) — Muenster School of Architecture		2000/2001
		— Georg-Simon-Ohm-Hochschule Nürnberg Fakultät Architektur		2005/2006
		— Hochschule Anhalt (University of Applied Sciences) Fachbereich Architektur, Facility Management und Geoinformation		2010/2011

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
		— Hochschule Regensburg (University of Applied Sciences), Fakultät für Architektur		2007/2008
		— Technische Universität München, Fakultät für Architektur		2009/2010
		— Hochschule Lausitz, Studiengang Architektur, Fakultät für Bauen “seit Juli 2013: Brandenburgische Technische Universität Cottbus-Senftenberg”		2009/2010
		— Fachhochschule Lübeck, University of Applied Sciences, Fachbereich Bauwesen		2004/2005
		— Fachhochschule für Technik und Wirtschaft Dresden, Fakultät Bauingenieurwesen/Architektur		2005/2006
		— Fachhochschule Erfurt/University of Applied Sciences		2006/2007
		— Hochschule Augsburg/Augsburg University of Applied Sciences		2005/2006
		— Hochschule Koblenz, Fachbereich Bauwesen		2004/2005
		— Hochschule München/Fakultät für Architektur		2005/2006
		— Hochschule für Technik Stuttgart, Fakultät Architektur und Gestaltung		2005/2006
		— SRH Hochschule Heidelberg		2013/2014
		— Staatliche Akademie der Bildenden Künste Stuttgart, Fachbereich Architektur		2006/2007
		— Hochschule Konstanz Technik, Wirtschaft und Gestaltung (HTWG)		2014/2015
	Master of Arts (in Kombination mit einem Bachelorabschluss in Architektur)	— Hochschule Trier Fachbereich Gestaltung — Fachrichtung Architektur		2007/2008
	Master of Engineering (in Kombination mit einem Bachelorabschluss in Engineering)	— Technische Hochschule Mittelhessen (University of Applied Sciences) Fachbereich Bauwesen		2010/2011
	Bachelor of Arts — B.A.	— Hochschule Anhalt (University of Applied Sciences) Fachbereich Architektur, Facility Management und Geoinformation		2010/2011

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
	Bachelor of Sciences (B.Sc.)	— Technische Universität München, Fakultät für Architektur — Alanus Hochschule für Kunst und Gesellschaft, Bonn — Hochschule Konstanz Technik, Wirtschaft und Gestaltung (HTWG) — Hochschule Bochum, Fachbereich Architektur — Universität Stuttgart, Fakultät 1: Architektur und Stadtplanung		2009/2010 2007/2008 2014/2015 2003/2004 2009/2010
	Master of Science	— Leibniz Universität Hannover, Fakultät für Architektur und Landschaft — Fachhochschule Aachen, Fachbereich Architektur		2011/2012 2009/2010
	Master of Science (M.Sc.) in Kombination mit dem Bachelor of Science (B.Sc.)	— Bauhaus-Universität Weimar — Bauhaus-Universität Weimar, Fakultät Architektur — Bauhaus-Universität Weimar, Fakultät Architektur und Urbanistik		2005/2006 2008/2009 2013/2014
Eesti	Arhitektuurimagister	— Eesti Kunstiakadeemia		2006/2007
Ελλάδα	Δίπλωμα Αρχιτέκτονα Μηχανικού	— Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ), Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών — Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ), Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών της Πολυτεχνικής Σχολής — Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών της Πολυτεχνικής σχολής — Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών — Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών — Πολυτεχνείο Κρήτης, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών	Βεβαίωση που χορηγεί το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (ΤΕΕ) και η οποία επιτρέπει την άσκηση δραστηριοτήτων στον τομέα της αρχιτεκτονικής	1988/1989 2003/2004 1999/2000 1999/2000 2004/2005

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
Espania	Título oficial de arquitecto	— Rectores de las universidades enumeradas a continuación:		1988/1989
		— Universidad politécnica de Cataluña, escuelas técnicas superiores de arquitectura de Barcelona o del Vallès		
		— Universidad politécnica de Madrid, escuela técnica superior de arquitectura de Madrid		
		— Escuela de Arquitectura de la Universidad de Las Palmas de Gran Canaria		
		— Universidad politécnica de Valencia, escuela técnica superior de arquitectura de Valencia		
		— Universidad de Sevilla, escuela técnica superior de arquitectura de Sevilla		
		— Universidad de Valladolid, escuela técnica superior de arquitectura de Valladolid		
		— Universidad de Santiago de Compostela, escuela técnica superior de arquitectura de La Coruña		
		— Universidad del País Vasco, escuela técnica superior de arquitectura de San Sebastián		
		— Universidad de Navarra, escuela técnica superior de arquitectura de Pamplona		
		— Universidad de A Coruña		1991/1992
		— Universidad de Granada, Escuela Técnica Superior de Arquitectura de Granada.		1994/1995
		— Universidad de Alicante, escuela politécnica superior de Alicante		1997/1998
		— Universidad Europea de Madrid		1998/1999
		— Universidad Ramón Llull, escuela técnica superior de arquitectura de La Salle		
		— Universidad politécnica de Cataluña, escuela técnica superior de arquitectura de Barcelona		1999/2000

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
		— Universidad Alfonso X El Sabio, centro politécnico superior de Villanueva de la Cañada — Universidad de Alcalá (Escuela de Arquitectura) — Universidad Internacional de Cataluña, Escuela Técnica Superior de Arquitectura — Universidad S.E.K. de Segovia, centro de estudios integrados de arquitectura de Segovia — Universidad Camilo José Cela de Madrid — Universidad San Pablo CEU — Universidad CEU Cardenal Herrera, Valencia-Escuela Superior de Enseñanzas Técnicas — Universidad Rovira i Virgili — Universidad de Málaga. Escuela Técnica Superior de Arquitectura — Universidad de Girona. Escuela Politécnica Superior — Universidad Pontificia de Salamanca — Universidad Francisco de Vitoria — IE Universidad. Escuela Técnica Superior de Estudios Integrados de Arquitectura — IE Universidad, Escuela Técnica Superior de Estudios Integrados de Arquitectura — Universidad de Zaragoza. Escuela de Ingeniería y Arquitectura — Universidad Europea de Madrid — Universitat Internacional de Catalunya — Universidad San Jorge (Zaragoza) — Universidad de Navarra — Universidad de Girona. Escuela Politécnica Superior — Universitat Ramon Llull, la Salle		2000/2001 2001/2002 2002/2003 2005/2006 2006/2007 2009/2010 2008/2009 2009/2010
	Título de Graduado/a en Arquitectura			

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
		— Universidad San Pablo CEU — Madrid — Universitat Politècnica de València — Universidad de A Coruña. Escuela Técnica Superior de Arquitectura de A Coruña — Universidad Rovira i Virgili — Universidad Cardenal Herrera CEU — Universidad Francisco de Vitoria — Universidad de Málaga. Escuela Técnica Superior de Arquitectura — Universidad de Las Palmas de Gran Canaria. Escuela de Arquitectura — Universidad de Castilla La Mancha. Escuela de Arquitectura — Universidad Camilo José Cela de Madrid — Universidad de Alicante, escuela politécnica superior de Alicante — Universidad de Sevilla, escuela técnica superior de arquitectura de Sevilla — Universitat Politècnica de Catalunya		2010/2011
	Graduado en fundamentos de la arquitectura + Máster en Arquitectura	— Universidad Politécnica de Madrid. Escuela Técnica Superior de Arquitectura de Madrid — Universidad Antonio de Nebrija — Universidad de Zaragoza, Escuela de Ingeniería y Arquitectura — Escuela Técnica Superior de Arquitectura — Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatea — Universidad Europea de Madrid — Universidad Politécnica de Valencia. Escuela Técnica Superior de Arquitectura — Universidad de Alicante, escuela politécnica superior de Alicante		2010/2011
				2011/2012
				2014/2015

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
		— Universidad de Alcalá de Henares. Escuela Politécnica de Alcalá de Henares — Universidad de A Coruña. Escuela Técnica Superior de Arquitectura de A Coruña — Universidad Cardenal Herrera CEU — Universidad Europea de Valencia — Universidad Europea de Canarias		2015/2016 2016/2017 2013/2014 2012/2013
France	1. Diplôme d'architecte DPLG, y compris dans le cadre de la formation professionnelle continue et de la promotion sociale. 2. Diplôme d'architecte ESA 3. Diplôme d'architecte ENSAIS 4. Diplôme d'Etat d'architecte (DEA)	1. Le ministre chargé de l'architecture 2. Ecole spéciale d'architecture de Paris 3. Ecole nationale supérieure des arts et industries de Strasbourg, section architecture 4. Ecole Nationale Supérieure d'Architecture et de Paysage de Bordeaux (Ministère chargé de l'architecture et Ministère chargé de l'enseignement supérieur) Ecole Nationale Supérieure d'Architecture de Bretagne (Ministère chargé de l'architecture et Ministère chargé de l'enseignement supérieur) Ecole nationale supérieure d'architecture de Clermont-Ferrand (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur) Ecole nationale supérieure d'architecture de Grenoble (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur) Ecole nationale supérieure d'architecture et de paysage de Lille (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)	Habilitation de l'architecte diplômé d'Etat à l'exercice de la maîtrise d'œuvre en son nom propre (HMONP) (Ministère chargé de l'architecture)	1988/1989 2005/2006 2005/2006 2004/2005 2004/2005 2004/2005

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Lyon (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2004/2005
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Marne La Vallée (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2004/2005
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Marseille (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2005/2006
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Montpellier (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2004/2005
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Nancy (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2004/2005
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Nantes (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2005/2006
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Normandie (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2004/2005
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Paris-Belleville (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2005/2006
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Paris-La Villette (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2006/2007
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Paris Malaquais (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2005/2006

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Paris Val-de-Seine (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2004/2005
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Saint-Etienne (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2004/2005
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Strasbourg (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2005/2006
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Toulouse (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2004/2005
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Versailles (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2004/2005
	Diplôme d'Etat d'architecte (DEA), dans le cadre de la formation professionnelle continue	Ecole nationale supérieure d'architecture de Lyon (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2006/2007
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Marseille (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2006/2007
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Montpellier (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2006/2007
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Nantes (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2006/2007
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Strasbourg (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2006/2007

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
	5. Diplôme d'études de l'école spéciale d'architecture Grade 2 équivalent au diplôme d'Etat d'architecte	5. Ecole spéciale d'architecture (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)	Diplôme d'architecte de l'ESA habilitant à exercer la maîtrise d'œuvre en son nom propre, équivalent à l'habilitation de l'architecte diplômé d'Etat à l'exercice de la maîtrise d'œuvre en son nom propre, reconnu par le Ministère chargé de l'architecture	2006/2007
	6. Diplôme d'architecte INSA de Strasbourg équivalent au diplôme d'Etat d'architecte conférant le grade de master (parcours architecte)	6. Institut national des sciences appliquées de Strasbourg (INSA) (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)	Habilitation de l'architecte de l'INSA à exercer la maîtrise d'œuvre en son nom propre équivalent à l'HMONP, reconnue par le ministère chargé de l'architecture	2005/2006
	Diplôme d'architecte INSA de Strasbourg équivalent au diplôme d'Etat d'architecte conférant le grade de master (parcours d'architecte pour ingénieur)	Institut national des sciences appliquées de Strasbourg (INSA) (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)	Habilitation de l'architecte de l'INSA à exercer la maîtrise d'œuvre en son nom propre équivalent à l'HMONP, délivrée par le ministère chargé de l'architecture	2005/2006
Hrvatska	Magistar/Magistrica inženjer/inženjerka arhitekture i urbanizma	Sveučilište u Zagrebu, Arhitektonski fakultet	Diploma; Dopunska isprava o studiju; Potvrda HKA da podnositelj zahtjeva ispunjava kvalifikacijske uvjete	2005/2006
	Magistar/magistra inženjer/inženjerka arhitekture	Sveučilišteu Splitu — Fakultet građevinarstva, arhitekture i geodezije	Potvrda Hrvatske komore arhitekata da podnositelj zahtjeva zadovoljava uvijete za upis u komoru.	2016/2017
Ireland	1. Degree of Bachelor of Architecture (B.Arch. NUI)	1. National University of Ireland to architecture graduates of University College Dublin	Certificate of fulfilment of qualifications requirements for professional recognition as an architect in Ireland issued by the Royal Institute of Architects of Ireland (RIAI)	1988/1989
	2. Degree of Bachelor of Architecture (B.Arch.) (Previously, until 2002 — Degree standard diploma in architecture (Dip. Arch))	2. Dublin Institute of Technology, Bolton Street, Dublin (College of Technology, Bolton Street, Dublin)		
	3. Certificate of associateship (ARIAI)	3. Royal Institute of Architects of Ireland		
	4. Certificate of membership (MRIA)	4. Royal Institute of Architects of Ireland		
	5. Degree of Bachelor of Architecture (Honours) (B.Arch. (Hons) UL)	5. University of Limerick		2005/2006
	6. Degree of Bachelor of Architecture (Honours) (B.Arch. (Hons) WIT)	6. Waterford Institute of Technology		2005/2006

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
Italia ⁽¹⁾	Laurea in architettura	— Università di Camerino	Diploma di abilitazione all'esercizio indipendente della professione che viene rilasciato dal ministero della Pubblica istruzione (ora Ministero dell'istruzione, dell'università e della ricerca) dopo che il candidato ha sostenuto con esito positivo l'esame di Stato davanti ad una commissione competente	1988/1989
		— Università di Catania — Sede di Siracusa		
		— Università di Chieti		
		— Università di Ferrara		
		— Università di Firenze		
		— Università di Genova		
		— Università di Napoli Federico II		
		— Università di Napoli II		
		— Università di Palermo		
		— Università di Parma		
		— Università di Reggio Calabria		
		— Università di Roma "La Sapienza"		
		— Università di Roma III		
		— Università di Trieste		
		— Politecnico di Bari		
		— Politecnico di Milano		
		— Politecnico di Torino		
		— Istituto universitario di architettura di Venezia		
		— Università degli Studi "Mediterranea" di Reggio Calabria		2000/2001
	Laurea in ingegneria edile — architettura	— Università dell'Aquila		1998/1999
		— Università di Pavia		
		— Università di Roma "La Sapienza"		
	Laurea specialistica in ingegneria edile — architettura	— Università dell'Aquila		2000/2001
		— Università di Pavia		
		— Università di Roma "La Sapienza"		
		— Università di Ancona		
		— Università di Basilicata — Potenza		
		— Università di Pisa		
		— Università di Bologna		
		— Università di Catania		

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
	Laurea magistrale in ingegneria edile — architettura	— Università di Genova		
		— Università di Palermo		
		— Università di Napoli Federico II		
		— Università di Roma — Tor Vergata		
		— Università di Trento		
		— Politecnico di Bari		
		— Politecnico di Milano		
		— Università degli studi di Brescia		2001/2002
		— Università degli Studi di Cagliari		
		— Università Politecnica delle Marche		2002/2003
		— Università degli studi della Calabria		2003/2004
		— Università degli studi di Salerno		2005/2006
		— Università dell'Aquila		2004/2005
		— Università di Pavia		
		— Università di Roma “La Sapienza”		
		— Università di Pisa		
		— Università di Bologna		
		— Università di Catania		
		— Università di Genova		
		— Università di Palermo		
		— Università di Napoli Federico II		
		— Università di Roma — Tor Vergata		
		— Università di Trento		
		— Politecnico di Bari		
		— Politecnico di Milano		
		— Università degli studi di Salerno		2010/2011
		— Università degli studi della Calabria		2004/2005

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
		— Università degli studi di Brescia		2004/2005
		— Università Politecnica delle Marche		2004/2005
		— Università degli Studi di Perugia		2006/2007
		— Università degli Studi di Padova		2008/2009
		— Università degli Studi di Genova		2014/2015
	Laurea specialistica quinquennale in Architettura	— Prima Facoltà di Architettura dell'Università di Roma "La Sapienza"		1998/1999
		— Università di Ferrara		1999/2000
		— Università di Genova		
		— Università di Palermo		
		— Politecnico di Milano		
		— Politecnico di Bari		
		— Università di Firenze		2001/2002
	Laurea magistrale quinquennale in Architettura	— Prima Facoltà di Architettura dell'Università di Roma "La Sapienza"		2004/2005
		— Università di Ferrara		
		— Università di Genova		
		— Università di Palermo		
		— Politecnico di Bari		
		— Università di Firenze		
		— Politecnico di Milano		
	Laurea specialistica in architettura (Progettazione architettonica)	— Università di Roma Tre		2001/2002
		Università degli Studi di Napoli "Federico II"		2005/2006
	Laurea magistrale in architettura (Progettazione architettonica)	Università di Roma Tre		2004/2005
	Laurea specialistica in Architettura	— Università di Napoli II		2001/2002
		— Politecnico di Milano II		
		— Facoltà di architettura dell'Università degli Studi G. D'Annunzio di Chieti-Pescara		
		— Facoltà di architettura, Pianificazione e Ambiente del Politecnico di Milano		
		— Facoltà di Architettura dell'Università degli studi di Trieste		

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
		— Facoltà di Architettura di Siracusa, Università di Catania — Facoltà di architettura, Università degli Studi di Parma — Facoltà di Architettura, Università di Bologna — Università IUAV di Venezia — Politecnico di Torino — Facoltà di Architettura Valle Giulia, Università degli Studi di Roma "La Sapienza" — Università degli Studi di Camerino — Università di Napoli Federico II — Università degli Studi "Mediterranea" di Reggio Calabria — Università degli Studi di Sassari — Università degli Studi "Mediterranea" di Reggio Calabria — Università di Firenze — Politecnico di Milano II — Università di Napoli II — Università di Napoli Federico II — Facoltà di architettura dell'Università degli Studi G. D'Annunzio di Chieti-Pescara — Facoltà di architettura, Pianificazione e Ambiente del Politecnico di Milano — Università IUAV di Venezia — Facoltà di Architettura, Università di Bologna — Facoltà di Architettura di Siracusa, Università di Catania — Facoltà di architettura, Università degli Studi di Parma — Facoltà di architettura dell'Università degli Studi di Trieste — Università degli Studi di Trieste — Università degli Studi di Camerino		2002/2003 2004/2005 2005/2006 2005/2006 2001/2002 2004/2005 2014/2015 2006/2007
	Laurea Specialistica in Architettura (Progettazione Urbanistica)			
	Laurea Specialistica in Progettazione dell'Architettura			
	Laurea magistrale in Architettura			

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
		— Università degli Studi di Enna “Kore”		2004/2005
		— Università degli Studi di Firenze		2008/2009
		— Università degli Studi di Cagliari		
		— Università degli Studi di Udine		2009/2010
		— Università degli Studi “Mediterranea” di Reggio Calabria		
		— Università degli Studi di Sassari		2010/2011
		— Università degli Studi della Basilicata		
		— Università degli Studi di Genova		2014/2015
	Laurea specialistica in architettura -progettazione architettonica e urbana	Facoltà “Ludovico Quaroni” dell’Università degli Studi “La Sapienza” di Roma		2000/2001
	Laurea Magistrale in architettura -progettazione architettonica e urbana	Facoltà “Ludovico Quaroni” dell’Università degli Studi “La Sapienza” di Roma		2004/2005
	Laurea Specialistica in Architettura (Progettazione Urbana)	Università di Roma Tre		2001/2002
	Laurea Magistrale in Architettura (Progettazione Urbana)	Università di Roma Tre		2004/2005
	Laurea Specialistica in Architettura (Progettazione urbana e territoriale)	Politecnico di Torino		2002/2003
	Laurea Specialistica in architettura (Architettura delle costruzioni)	Politecnico di Milano (Facoltà di Architettura civile)		2001/2002
	Laurea magistrale in architettura (Architettura delle costruzioni)	Politecnico di Milano (Facoltà di Architettura civile)		2004/2005
	Laurea Specialistica Architettura delle Costruzioni	Università degli Studi di Cagliari		2005/2006
	Laurea Specialistica in Architettura (Restauro)	— Facoltà di architettura di Valle Giulia dell’Università degli Studi “La Sapienza” di Roma		2004/2005
		— Università degli Studi di Roma Tre — Facoltà di Architettura		2001/2002
		— Università degli Studi di Napoli “Federico II”		2005/2006

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
	Laurea Magistrale in Architettura (Restauro)	— Facoltà di architettura di Valle Giulia dell'Università degli Studi "La Sapienza" di Roma		2004/2005
		— Università degli Studi di Roma Tre — Facoltà di Architettura		2009/2010
		— Università degli Studi di Napoli "Federico II"		2004/2005
	Laurea Specialista in Architettura (costruzione)	Politecnico di Torino		2002/2003
	Laurea Specialistica in Architettura (Restauro e Valorizzazione)	Politecnico di Torino		2005/2006
	Laurea Specialistica in Architettura (Ambiente e Paesaggio)	Politecnico di Torino		2005/2006
	Laurea Specialistica in Architettura (Nuove Qualità delle Costruzioni e dei Contesti)	Università degli Studi della Campania "Luigi Vanvitelli" (Seconda Università degli Studi di Napoli) ⁽²⁾		2007/2008
	Laurea Magistrale in Architettura e Ingegneria Edile	Università degli Studi della Campania "Luigi Vanvitelli" (Seconda Università degli Studi di Napoli) ⁽²⁾		2009/2010
	Laurea Magistrale in Architettura e Progetto dell'Ambiente Urbano	Università degli Studi della Campania "Luigi Vanvitelli" (Seconda Università degli Studi di Napoli) ⁽²⁾		2009/2010
	Laurea Magistrale in Architettura — Progettazione degli Interni e per l'Autonomia	Università degli Studi della Campania "Luigi Vanvitelli" (Seconda Università degli Studi di Napoli) ⁽²⁾		2011/2012
	Laurea Magistrale in Architettura — Progettazione architettonica	Università degli Studi di Napoli "Federico II"		2004/2005
		— Politecnico di Torino		2013/2014
	Laurea Magistrale in Architettura e Città, Valutazione e progetto	Università degli Studi di Napoli "Federico II"		2004/2005
	Laurea Specialistica in Architettura e Città, Valutazione e progetto	Università degli Studi di Napoli "Federico II"		2007/2008
	Laurea Magistrale in Architettura — Arredamento e Progetto	Università degli Studi di Napoli "Federico II"		2008/2009

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
	Laurea Magistrale in Architettura Manutenzione e Gestione	Università degli Studi di Napoli "Federico II"		2008/2009
	Laurea Magistrale in Architettura Costruzione Città	Politecnico di Torino		2010/2011
	Laurea Magistrale in Architettura per il Progetto Sostenibile	Politecnico di Torino		2010/2011
	Laurea Magistrale in Architettura per il Restauro e la Valorizzazione del Patrimonio	Politecnico di Torino		2010/2011
	Laurea Magistrale Architettura per la Sostenibilità	Politecnico di Torino		2010/2011
	Laurea Magistrale Architettura per l'Ambiente Costruito	Politecnico di Torino		2010/2011
	Laurea Magistrale in Architettura e Culture del Progetto	Università IUAV di Venezia		2013/2014
	Laurea Magistrale in Architettura e Innovazione	Università IUAV di Venezia		2013/2014
	Laurea Magistrale in Architettura per il Nuovo e l'Antico	Università IUAV di Venezia		2013/2014
	Laurea Magistrale in Architettura — Restauro	Università degli Studi "Mediterranea" di Reggio Calabria		2013/2014
Κύπρος	Δίπλωμα Αρχιτέκτονα Μηχανικού στην Αρχιτεκτονική	Πανεπιστήμιο Κύπρου	Βεβαίωση που εκδίδεται από το Επιστημονικό και Τεχνικό Επιμελητήριο Κύπρου (ΕΤΕΚ) η οποία επιτρέπει την άσκηση δραστηριοτήτων στον τομέα της αρχιτεκτονικής	2005/2006
	Professional Diploma in Architecture	University of Nicosia		2006/2007
	Δίπλωμα Αρχιτεκτονικής (5 έτη)	Frederick University, Σχολή Αρχιτεκτονικής, Καλών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Πανεπιστημίου Frederick		2008/2009
	Δίπλωμα Αρχιτέκτονα Μηχανικού (5ετούς φοίτησης)	Frederick University, Σχολή Αρχιτεκτονικής, Καλών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Πανεπιστημίου Frederick		2008/2009
	Δίπλωμα Αρχιτέκτονα Μηχανικού (5ετούς φοίτησης)	Frederick University, Πολυτεχνική Σχολή, τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Frederick		2014/2015
Latvija	Arhitekta diploms	Rīgas Tehniskā universitāte	Latvijas Arhitektu savienības sertifikācijas centra Arhitekta prakses sertifikāts	2007/2008

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
Lietuva	Bakalauro diplomas (Architektūros bakalauras) Magistro diplomas (Architektūros magistras)	— Kauno technologijos universitetas — Vilniaus Gedimino technikos universitetas — Vilniaus dailės akademija — Kauno technologijos universitetas — Vilniaus Gedimino technikos universitetas — Vilniaus dailės akademija	Architekto kvalifikacijos atestatas (Atestuotas architektas)	2007/2008
Magyarország	Okleveles építészmérnök MSc Okleveles építészmérnök Okleveles építészmérnök	— Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem — Építészmérnöki Kar — Széchenyi István Egyetem, Győr — Műszaki Tudományi Kar — Pécsi Tudományegyetem — Pollack Mihály Műszaki Kar	A területi illetékes építészkamara hatósági bizonyítványa a szakmagyakorlási jogosultságról.	2007/2008 2007/2008 2007/2008
Malta	Degree in Bachelor of Engineering and Architecture (Hons)	Universita' ta' Malta	Warrant b'titlu ta' "Perit" mahrug mill-Bord tal-Warrant	2007/2008
Nederland	1. Het getuigschrift van het met goed gevolg afgelegde doctoraal examen van de studierichting bouwkunde, afstudeerrichting architectuur 2. Het getuigschrift van het met goed gevolg afgelegde doctoraal examen van de studierichting bouwkunde, differentiatie architectuur en urbanistiek 3. Het getuigschrift hoger beroepsonderwijs, op grond van het met goed gevolg afgelegde examen verbonden aan de opleiding van de tweede fase voor beroepen op het terrein van de architectuur, afgegeven door de betrokken examencommissies van respectievelijk:	1. Technische Universiteit te Delft 2. Technische Universiteit te Eindhoven	Verklaring van de Stichting Bureau Architectenregister die bevestigt dat de opleiding voldoet aan de normen van artikel 46. As of 2014/2015: Verklaring van Bureau Architectenregister die bevestigt dat aan de eisen voor de beroepskwalificatie van architect is voldaan	1988/1989 1988/1989

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
	— de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten te Amsterdam — de Hogeschool Rotterdam en omstreken te Rotterdam — de Hogeschool Katholieke Leergangen te Tilburg — de Hogeschool voor de Kunsten te Arnhem — de Rijkshogeschool Groningen te Groningen — de Hogeschool Maastricht te Maastricht			
	4. Master of Science in Architecture, Urbanism & Building Sciences variant Architecture	4. Technische Universiteit Delft Faculteit Bouwkunde		2003/2004
	— Master of Science in Architecture, Building and Planning (specialisatie: Architecture)	Technische Universiteit Eindhoven		2002/2003
	Master of Architecture	ArtEZ hogeschool voor de kunsten/ ArtEZ Academie van Bouwkunst		2003/2004
		Amsterdamse Hogeschool van de Kunsten/Academie van Bouwkunst Amsterdam		2003/2004
		Hanze Hogeschool Groningen/Academie van Bouwkunst Groningen		2003/2004
		Hogeschool Rotterdam/Rotterdamse Academie van Bouwkunst		2003/2004
		Fontys Hogeschool voor de Kunsten/ Academie voor Architectuur en Stedenbouw in Tilburg		2003/2004

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
Österreich	1. Diplom-Ingenieur, Dipl.-Ing.	1. Technische Universität Graz (Erzherzog-Johann-Universität Graz)	Bescheinigung des Bundesministers für Wissenschaft, Forschung und Wirtschaft über die Erfüllung der Voraussetzung für die Eintragung in die Architektenkammer/Bescheinigung einer Bezirksverwaltungsbehörde über die Ausbildung oder Befähigung, die zur Ausübung des Baumeistergewerbes (Berechtigung für Hochbauplanung) berechtigt	1998/1999
	2. Diplom-Ingenieur, Dipl.-Ing.	2. Technische Universität Wien		
	3. Diplom-Ingenieur, Dipl.-Ing.	3. Universität Innsbruck (Leopold-Franzens-Universität Innsbruck)		
	4. Magister der Architektur, Magister architecturae, Mag. Arch.	4. Universität für Angewandte Kunst in Wien		
	5. Magister der Architektur, Magister architecturae, Mag. Arch.	5. Akademie der Bildenden Künste in Wien		
	6. Magister der Architektur, Magister architecturae, Mag. Arch.	6. Universität für künstlerische und industrielle Gestaltung in Linz		
	7. Bachelor of Science in Engineering (BSc) (aufgrund eines Bachelorstudiums), Diplom-Ingenieur/in (Dipl.-Ing. oder DI) für technisch-wissenschaftlich Berufe (aufgrund eines Bachelor- und eines Masterstudiums entspricht MSc)	7. Fachhochschule Kärnten		2004/2005
	8. Diplom-Ingenieur, Dipl.-Ing.	8. Universität Innsbruck (Leopold-Franzens-Universität Innsbruck)		2008/2009
	9. Diplom-Ingenieur, Dipl.-Ing.	9. Technische Universität Graz (Erzherzog-Johann-Universität Graz)		2008/2009
	10. Diplom-Ingenieur, Dipl.-Ing.	10. Technische Universität Wien		2006/2007
	11. Master of Architecture (MArch) (aufgrund eines Bachelor- und eines Masterstudiums entspricht MSc)	11. Universität für künstlerische und industrielle Gestaltung Linz		2008/2009
		11. Akademie der bildenden Künste Wien		2008/2009
	12. Masterstudium der Architektur	12. Universität für angewandte Kunst Wien		2011/2012

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
	13. BA-Studiengang Bauplanung u. Bauwirtschaft Studienzweig Architektur u. MA-Studiengang Architektur	13. Fachhochschule Joanneum Graz		2015/2016
	14. Bachelorstudiengang "Green Building" und Masterstudiengang "Architektur — Green Building"	14. Fachhochschule Campus Wien		2016/2017
Polska	magister inżynier architekt (mgr inż. arch.)	— Politechnika Białostocka — Politechnika Gdańska — Politechnika Łódzka — Politechnika Śląska — Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie — Politechnika Warszawska — Politechnika Krakowska — Politechnika Wrocławska — Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego	Zaświadczenie o członkostwie w okręgowej izbie architektów/Zaświadczenie Krajowej Rady Izby Architektów RP potwierdzające posiadanie kwalifikacji do wykonywania zawodu architekta zgodnych z wymaganiami wynikającymi z przepisów prawa Unii Europejskiej osoby nie będącej członkiem Izby	2007/2008
	dypłom ukończenia studiów wyższych potwierdzający uzyskanie tytułu zawodowego magistra inżyniera architekta	— Wyższa Szkoła Ekologii i Zarządzania w Warszawie — Politechnika Lubelska — Uniwersytet Techniczno-Przyrodniczy im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy — Politechnika Poznańska — Uniwersytet Zielonogórski		2003/2004 2011/2012 2008/2009 2011/2012 2007/2008 2008/2009
	dypłom studiów wyższych potwierdzający uzyskanie tytułu zawodowego magistra inżyniera architekta	Politechnika Świętokrzyska		2012/2013
Portugal	Carta de curso de licenciatura em Arquitectura	— Faculdade de Arquitectura da Universidade técnica de Lisboa — Faculdade de arquitectura da Universidade do Porto — Escola Superior Artística do Porto — Faculdade de Ciências e Tecnologia da Universidade de Coimbra	Certificado de cumprimento dos pré-requisitos de qualificação para inscrição na Ordem dos Arquitectos, emitido pela competente Ordem dos Arquitectos	1988/1989

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
		— Universidade Lusíada de Lisboa		1986/1987
		— Faculdade de Arquitectura e Artes da Universidade Lusíada de Vila Nova de Famalicão		1993/1994
		— Universidade Lusófona de Humanidades e Tecnologia		1995/1996
		— Instituto Superior Manuel Teixeira Gomes		1997/1998
		— Universidade do Minho		1997/1998
		— Instituto Superior Técnico da Universidade Técnica de Lisboa		1998/1999
		— ISCTE-Instituto Universitário de Lisboa		1998/1999
	Carta de Curso de Licenciatura em Arquitectura e Urbanismo	— Escola Superior Gallaecia		2002/2003
	Para os cursos iniciados a partir do ano académico de 1991/1992	— Faculdade de Arquitectura e Artes da Universidade Lusíada do Porto		1991/1992
	Mestrado integrado em Arquitectura	— Universidade Autónoma de Lisboa		2001/2002
		— Universidade Técnica de Lisboa (Instituto Superior Técnico)		2001/2002
	Carta de curso de Mestrado integrado em Arquitectura	— Universidade do Minho		1997/1998
		— ISCTE-Instituto Universitário de Lisboa		1999/2000
		— Universidade Lusíada de Vila Nova de Famalicão		2006/2007
		— Universidade Lusófona de Humanidades e Tecnologias		1995/1996
		— Faculdade de Arquitectura da Universidade Técnica de Lisboa		2008/2009
		— Universidade de Évora		2007/2008
		— Escola Superior Artística do Porto (ESAP)		1988/1989 (Licenciatura) 2007/2008 (Mestrado)
		— Instituto Superior Manuel Teixeira Gomes		2006/2007
		Universidade Lusíada do Porto		2006/2007

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
	Carta de curso de Mestrado Integrado em Arquitectura e Urbanismo	— Universidade Fernando Pessoa		2006/2007
		— ESG/Escola Superior Gallaecia		2002/2003
	Diploma de Mestre em Arquitectura	— Universidade Lusíada de Lisboa		1988/1989
	Carta de Curso, Grau de Licenciado	— Universidade de Évora		2001/2002
	Carta de curso de mestre em Arquitectura	— Universidade do Porto		2003/2004
	Certidão de Licenciatura em Arquitectura	Universidade Católica Portuguesa Centro Regional das Beiras		2001/2002
	Diploma de Mestrado Integrado em Arquitectura	Universidade Católica Portuguesa Centro Regional das Beiras		2001/2002
România	Diploma de arhitect	— Universitatea de arhitectură și urbanism “ION MINCU”	Certificat de dobândire a dreptului de semnătură și de înscriere în Tabloul Național al Arhitecților	2010/2011
		— Universitatea “Politehnică” din Timișoara		2011/2012
		— Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca		2010/2011
		— Universitatea Tehnică “Gheorghe Asachi” din Iași		2007/2008
		— Universitatea Spiru Haret — Facultatea de Arhitectură		2009/2010
	Diploma de licență și master	— Universitatea de arhitectură și urbanism “ION MINCU”		2011/2012
		— Universitatea “Politehnică” din Timișoara		
		— Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca		
		— Universitatea Tehnică “Gheorghe Asachi” din Iași		
		— Universitatea Spiru Haret — Facultatea de Arhitectură		

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
Slovenija	Magister inženir arhitekture/ Magistrica inženirka arhitekture	Univerza v Ljubljani, Fakulteta za Arhitekturo	Potrdilo Zbornice za arhitekturo in prostor o usposobljenosti za opravljanje nalog odgovornega projektanta arhitekture	2007/2008
	Diploma o pridobljeni magistrski izobrazbi 2. stopnje	Univerza v Mariboru; Fakulteta za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo		
Slovensko	Diplom inžiniera Architekta (titul Ing. arch.)	— Slovenská technická univerzita v Bratislave, Fakulta architektúry, študijný odbor 5.1.1 Architektúra a urbanizmus	Certifikát vydaný Slovenskou komorou architektov na základe 3-ročnej praxe pod dohľadom a vykonania autorizácie skúšky	2007/2008
		— Technická univerzita v Košiciach, Fakulta umení, študijný odbor 5.1.1. Architektúra a urbanizmus		2004/2005
	Diplom magistra umení (titul Mgr. art.)	— Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave, študijný odbor 2.2.7 "Architektonická tvorba"		2007/2008
Suomi/Finland	Arkkitehdin tutkinto/Arkitektexamen	— Teknillinen korkeakoulu/Tekniska högskolan (Helsinki)		1998/1999
		— Tampereen teknillinen korkeakoulu/Tammerfors tekniska högskola		
		— Oulun yliopisto/Uleåborgs universitet		
		— Aalto-yliopisto/Aalto-universitet		
		— Tampereen teknillinen yliopisto/Tammerfors tekniska universitet		
		— Oulun yliopisto		2010/2011
		— Tampereen teknillinen yliopisto		2010/2011
Sverige	Arkitektexamen	— Chalmers Tekniska Högskola AB		1998/1999
		— Kungliga Tekniska Högskolan		
		— Lunds Universitet		
		— Umeå universitet		2009/2010

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
United Kingdom	1. Diplomas in architecture	1. — Universities	Certificate of architectural education, issued by the Architects Registration Board.	1988/1989
		— Colleges of Art		
		— Schools of Art		
		— Cardiff University	The diploma and degree courses in architecture of the universities, schools and colleges of art should have met the requisite threshold standards as laid down in Article 46 of this Directive and in Criteria for validation published by the Validation Panel of the Royal Institute of British Architects and the Architects Registration Board.	2006/2007
		— University for the Creative Arts		2008/2009
		— Birmingham City University		2008/2009
		— University of Nottingham		2008/2009
	2. Degrees in architecture	2. Universities		1988/1989
	3. Final examination	3. Architectural Association	EU nationals who possess the Royal Institute of British Architects Part I and Part II certificates, which are recognised by ARB as the competent authority, are eligible. Also EU nationals who do not possess the ARB-recognised Part I and Part II certificates will be eligible for the Certificate of Architectural Education if they can satisfy the Board that their standard and length of education has met the requisite threshold standards of Article 46 of this Directive and of the Criteria for validation.	2011/2012
	4. Examination in architecture	4. Royal College of Art		
	5. Examination Part II	5. Royal Institute of British Architects		
	6. Master of Architecture	6. — University of Liverpool		2006/2007
		— Cardiff University		2006/2007
		— University of Plymouth		2007/2008
		— Queens University, Belfast		2009/2010
		— Northumbria University		2009/2010
		— University of Brighton	An Architects Registration Board Part 3 Certificate of Architectural Education	2010/2011
		— Birmingham City University		2010/2011
		— University of Kent		2006/2007
		— University of Ulster		2008/2009
		— University of Edinburgh/Edinburgh School of Architecture and Landscape Architecture		2009/2010
		— Leeds Metropolitan University		2011/2012
		— Leeds Beckett University (until 2014 Leeds Metropolitan University)		2014/2015
		— University of Newcastle upon Tyne		2011/2012
		— University of Lincoln		2011/2012
		— University of Huddersfield		2012/2013
		— University of the West of England		2011/2012

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
		— University of Westminster		2011/2012
		— University for the Creative Arts		2013/2014
		— University of Central Lancashire		2014/2015
	7. Graduate Diploma in Architecture	7. University College London		2006/2007
	8. Professional Diploma in Architecture	8. University of East London — Northumbria University		2007/2008 2008/2009
	9. Graduate Diploma in Architecture/MArch Architecture	9. University College London		2008/2009
	10. Postgraduate Diploma in Architecture	10. — Leeds Metropolitan University — University of Edinburgh — Sheffield Hallam University		2007/2008 2008/2009 2009/2010
	11. MArch Architecture (ARB/RIBA Part 2)	11. — University College London — University of Nottingham — University of East London		2011/2012 2013/2014 2013/2014
	12. Master of Architecture (MArch)	12. Liverpool John Moores University — De Montfort University — Arts University Bournemouth — Nottingham Trent University		2011/2012 2011/2012 2011/2012 2012/2013
	13. Postgraduate Diploma in Architecture and Architectural Conservation	13. University of Edinburgh		2008/2009
	14. Postgraduate Diploma in Architecture and Urban Design	14. University of Edinburgh		2008/2009
	15. MPhil in Environmental Design in Architecture (Option B)	15. University of Cambridge		2009/2010
	— MPhil in Architecture and Urban Design	— University of Cambridge		2013/2014
	16. Professional Diploma in Architecture: Advanced Environmental and Energy Studies	16. University of East London/Centre for Alternative Technology		2008/2009
	17. MArchD in Applied Design in Architecture	17. Oxford Brookes University		2011/2012

Χώρα	Τίτλος εκπαίδευσης	Οργανισμός που χορηγεί τον τίτλο εκπαίδευσης	Πιστοποιητικό που συνοδεύει τον τίτλο εκπαίδευσης	Ακαδημαϊκό έτος αναφοράς
	18. M'Arch	18. University of Portsmouth		2011/2012
	19. Master of Architecture (International)	19. University of Huddersfield		2012/2013
	20. Master of Architecture with Honours	20. Cardiff University		2015/2016
	21. MArch (Architecture)	21. Kingston University		2013/2014
	22. MArch in Architecture	22. University of Greenwich		2013/2014
	23. The degree of Master of Architecture in the College of Humanities and Social Science	23. University of Edinburgh/Edinburgh School of Architecture and Landscape Architecture		2012/2013
	24. M.Arch	24. Sheffield Hallam University		2013/2014
	25. MArch Architecture	25. University of the Arts London is the awarding body and the MArch Architecture is offered by Central Saint Martins		2015/2016
	26. MArch: Master of Architecture	26. London South Bank University		2015/2016
	27. Master of Architecture with Urban Planning	27. University of Dundee		2015/2016
	28. MArch Architecture: Collaborative Practice	28. University of Sheffield		2015/2016

(¹) Οι δύο ονομασίες “Università degli studi di (ονομασία της πόλης)” και “Università di (ονομασία της πόλης)” είναι ισοδύναμοι όροι που ταυτοποιούν το ίδιο πανεπιστήμιο.

(²) Από τον Οκτώβριο του 2016 η ονομασία άλλαξε σε “Università degli Studi della Campania ‘Luigi Vanvitelli’”.

